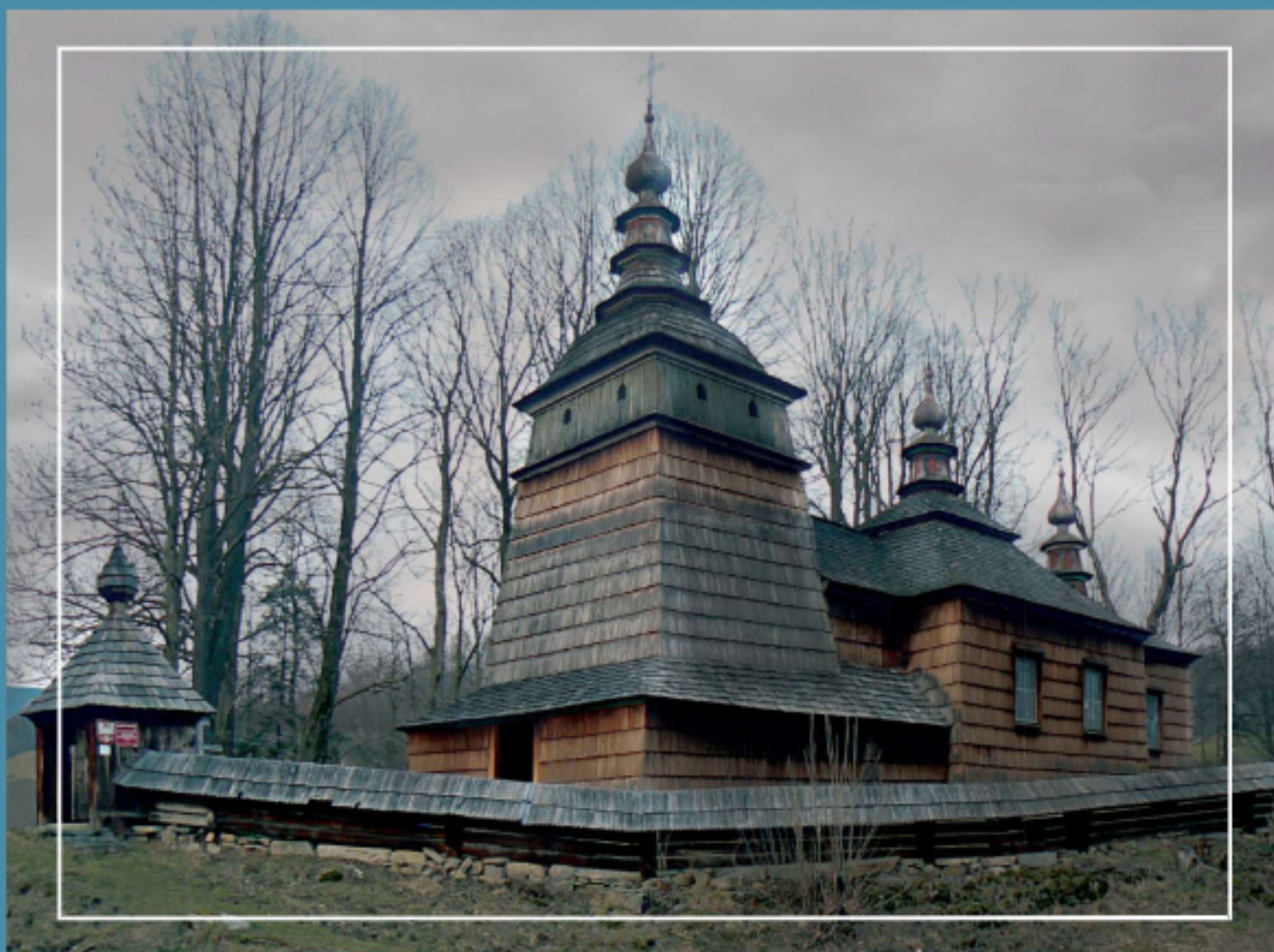

Janusz A. Rieger

Mały słownik łemkowskiej wsi Bartne

JANUSZ A. RIEGER

MAŁY SŁOWNIK ŁEMKOWSKIEJ WSI
BARTNE

JANUSZ A. RIEGER

MAŁY SŁOWNIK ŁEMKOWSKIEJ WSI
BARTNE

opracowany głównie na podstawie nagrań
MAŁGORZATY SŁOŃ-NOWACZEK

Warszawa 2016

Publikacja powstała w ramach programu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą Narodowy Program Rozwoju Humanistyki 2013-2016 jako część prac projektu „Ginące języki. Kompleksowe modele badań i rewitalizacji” (nr 0122/NPRH/81/2013).

© by Janusz A. Rieger i Wydział „Artes Liberales” Uniwersytetu Warszawskiego

Na okładce: cerkiew w Bartnem (s. 1) i *chyża* (s. 4) – fot. Emil Hojsak ©

Zdjęcia w książce: Emil Hojsak ©

Rozpisanie nagrań: Iwona Cechosz-Felczyk i Anna Chusnutdinow

Konsultacje: Anna Czuchta

Skład: Raster studio, Norbert Bogajczyk

Druk i oprawa: Zakład Graficzny UW, nr zam. 243/2016

ISBN: 978-83-63636-50-0

Warszawa 2016

NARODOWY PROGRAM
ROZWOJU HUMANISTYKI

Spis treści

Wstęp	7
Uwagi redakcyjne, pisownia	13
Informatorzy	15
Cytowana literatura	17
Słownik	19

Wstęp

Język Łemków od dłuższego czasu cieszy się niegasnącym zainteresowaniem. Pojawiają się słowniki i słowniczeki gwar poszczególnych wsi (J. Turczyn – Tylicza, O. Hojsaka – Wysowej), niektóre dotyczą całego obszaru (I. Werchratskiego już sprzed stu lat, I. Pyrteja, J. Riegera). Wiele materiału słownikowego przynosi atlas Z. Stiebera, a dla Łemkowszczyzny południowej – Z. Hanudelowej; słowniki i słowniczeki oraz atlasy omawiam w artykule *Opracowania dialektologiczne i ich znaczenie (na przykładzie łemkowskiego)*¹. Przyszła też kolej na opracowanie nagrań i zapisów zgromadzonych przeze mnie i przez moich współpracowników z różnych wsi na Łemkowszczyźnie, przy czym ważne materiały zostały zapisane również od przesiedleńców na Śląsku. Wśród zapisów magnetofonowych wyróżniają się objętością i wartością zebranego materiału te, które nagrała w 1995 r. Małgorzata Słoń-Nowaczek od dawnego mieszkańca Szczawnika i od jego syna, wykorzystane w opracowaniu Renaty Bronikowskiej z 2002 r., oraz od mieszkańców Bartnego tak na miejscu, jak i na ziemiach zachodnich. Podstawę nagrań stanowił opracowany przeze mnie kwestionariusz, dotyczący zarówno tematyki, jak i konkretnego słownictwa. W niniejszym zbiorze udało się wykorzystać większość zebranego materiału. *Słownik* liczy ponad 4 300 haseł. Sytuację językową w Bartnem w czasie zbierania materiałów opisała M. Słoń-Nowaczek.

Słowniki i słowniczeki poszczególnych wsi stanowią nie tylko etap do stworzenia dużego słownika gwar łemkowskich, ale mają znaczenie właśnie jako słowniki lokalne. Pozwalają na uwzględnienie większej liczby kontekstów użycia poszczególnych wyrazów, na dawanie szerszych kontekstów, informujących o życiu, zwyczajach, narzędziach itp., pozwalają na studia nad różnicami w słownictwie poszczególnych informatorów, a przez wskazanie ich wieku – nad różnicami pokoleniowymi. Stąd m.in. ilustrowanie haseł nie tylko pojedynczymi wypowiedziami, lecz tekstami różnych informatorów.

Teksty i odpowiedzi na pytania kwestionariusza nagrała mgr Małgorzata Słoń-Nowaczek² zarówno w samym Bartnem, jak i w Liściu na ziemiach zachodnich, gdzie mieszka większość rodzin wysiedlonych z Bartnego. Kilka kaset nagrały inne moje współpracownice:

¹ Także w mojej książce *Słownictwo i nazewnictwo łemkowskie*, wyd. 2 (w przygotowaniu).

² Głównie w wyniku realizacji zadań grantu KBN „Słownik łemkowski – zebranie materiału podstawowego”.

dr Madina Aleksiejewa, dr Iwona Cechosz-Felczyk, dr Dorota Kowalska, dr Aleksandra Wieczorek, niektóre partie nagrałem też sam.

Teksty rozpisały mgr A. Chusnutdinow³ i dr Iwona Cechosz-Felczyk⁴, mnie przypadła weryfikacja rozpisania, a potem zamiana transkrypcji fonetycznej na morfologiczną („ortograficzną”), zrozumiałą dla szerszego kręgu czytelników. Stwierdziliśmy, że w fonetyce informatorów jest szereg niekonsekwencji, ale trudno to złożyć tylko na karb nagrań, dokonywanych jeszcze wtedy za pomocą tradycyjnych dyktafonów, czy błędów w odczycie. Wiadomo jeszcze z obserwacji Zdzisława Stiebera, że już przed wojną szeroko była rozpowszechniona wymowa [ɫ] jako *u* niezgłoskotwórczego (tak jak np. w języku polskim w wyrazie *auto*), tu oznaczonego przez ɫ, a ponadto istniał cały szereg wariantów tej spółgłoski, że tylna wymowa *y*, oznaczana zwykle przez ы, a występująca na miejscu dawnego *y* (tj. tam, gdzie w języku polskim jest właśnie *y*), a także po *cz*, *sz*, *ż*, *dż*, np. w *dym*, *żbito*, cofała się na korzyść wymowy *y*, a teraz cofa się coraz bardziej. Zjawisko braku konsekwencji w artykułowaniu ы oraz obecność mniej tylnych wariantów tej samogłoski obserwowano też w języku starszych i najstarszych informatorów mgr Anna Czuchta (informacja ustna).

Historia wsi Bartne – po łemkowsku *Bortne* – i jej mieszkańców przedstawiona jest w Internecie, m.in. w „Bartne (opis + foto)”. Według R. Reinfussa mieszkańcy wsi wyróżniali się przed wojną „znaczłą zamożnością (hodowla bydła rogatego i owiec na zboczach Magury Wątkowskiej), statecznym gazdowskim konserwatyzmem, dużą pewnością siebie” (Reinfuss 1948/1998, s. 72). Informatorzy z jednej strony wspominają i opisują tę zamożność, z drugiej jednak wracają do czasów, kiedy było biedniej, np. kiedy nie było we wsi koni, bo ludzi nie było na to stać, a i kowala początkowo nie było; konie w całej wsi (oraz kowal) miały być dopiero w latach 1928–1929. Informatorzy wspominają też o kursach wyprawiania skór, szycia kozuchów, robienia swetrów z wełny itd. Brak jest bardziej szczegółowych informacji o szkole w Bartnem w okresie międzywojennym. Jeden z naszych informatorów, urodzony w 1925 r. powiedział, że uczęszczał do miejscowej szkoły powszechnej sześć lat (nie wiemy jednak, czy nie powtarzał klasy), inny informator, urodzony w 1920 r., mówi, że na początku mieli *bukwar łemkiwskyj*, ale potem się z tego wycofano i że uczono po polsku. Jeden z informatorów wspomina:

Taka była [szkoła], znaczyt sia lemkiwsky, мы маы lemkiwskyho jazyka dwi, może try hodyny w tyżny маы po lemkiwsky, znaczyt sia małyzme, ale potim już skasuwały TW22

Była tam też czytelnia Kaczkowskiego (o orientacji „rusińskiej”), o której mówią informatorzy:

Tak, tak bilsze sia uważały za Rosjanamy jak za Ukraińciami IS23. Bilsze sia uważały za Rosjom, tak MW23

³ W wyniku realizacji zadań grantu Deutsche Forschungsgemeinschaft „Flexionsmorphologische Irregularität(en) in «aktuellen» Kontaktvarietäten nordslawischer Sprachen”.

⁴ W wyniku realizacji zadań grantu NPRH w latach 2012–2015, projekt „Ginące języki. Kompleksowe modele badań i rewitalizacji” nr 0122/NPRH2/81/2013.

Nie bez znaczenia dla słownictwa wsi było przejście przed wojną większości mieszkańców z wyznania greckokatolickiego na prawosławie, bardziej związane z orientacją „rusińską”.

Wies była zamieszkała przez Łemków. Jeden z informatorów tak to opisuje:

Ne было нycz Полакиw. Два Жыды былі, а Полаки ja tu ne znam, ja tu ne pamiatam Полакиw нiякых. А reszta, сеło было сiце... Rusnaky sia nazywały, Rusky, Rusnaky. Ne nazywały sia Ukrainciamy jak ja pamiatam, лем sia nazywały Rusnakamy, Rusnaky. А czoło tak было, z jakoj racji, to ja ne znam PW12

Liczbę domów („numerów”) informatorzy wskazują niejednolicie:

Sto szizdesiat nomer [było], а dochodyło już pered wijnom do sto simdesiat, do sto simdesiat piat IP13. Быўо, даўно быўо tu sto szizdesiat numeriw HW25⁵

*

Założeniem słownika jest przedstawienie leksyki, używanej przed wysiedleniem na ziemi zachodnie (podaję też wyrazy odnoszące się do samego wysiedlenia). Podczas badań terenowych wielokrotnie stwierdzaliśmy, że rozmówcy w opowiadaniach i odpowiedziach używali polskich wyrazów, ewentualnie nieco zaadaptowanych do łemkowskiego (widać je też w ilustracjach kontekstowych do haseł Słownika, zob. dalej) i dopiero po zapytaniu o ich poprawność – poprawiali się. Tak jest też w materiałach tu wykorzystanych.

Dla stwierdzenia obecności wyrazu w gwarze, a nie tylko w języku poszczególnych osób, wymaga się, by wyraz był zapisany co najmniej dwukrotnie. Jest to postulat słuszny, ale nieraz trudny do zrealizowania i osoba układająca słownik staje przed dylematem: czy trzymać się reguły, czy jednak nie włączyć do słownika ciekawego nieraz wyrazu, choćby wymagał w przyszłości weryfikacji. To drugie rozwiązanie wydaje mi się bardziej racjonalne, zwłaszcza, gdy takie hasło zostanie opatrzone pytajnikiem (ale i tak szereg wątpliwych wyrazów pominięto).

Słowniki gwarowe są zwykle słownikami dyferencjalnymi, tzn. dają wyrazy i znaczenia charakterystyczne dla danej gwary. W przypadku słowników gwar łemkowskich warto dawać materiał w miarę pełny, tzn. zarówno wyrazy wspólne dla całego obszaru łemkowskiego, bądź jego części, jak też wyrazy występujące tylko lokalnie. Także wyrazy wspólne i z ukraińskim, i z polskim czy słowackim. Także zapożyczenia rumuńskie, węgierskie, niemieckie. Taki słownik pokaże bowiem bogactwo leksyki łemkowskiej w całej okazałości.

Jak już wspomniano, informatorzy wtrącają polskie zdania, wyrazy, zwroty, których w rejestrze haseł nie uwzględniono, są jednak obecne w innych hasłach, w wypowiedziach ilustrujących użycie wyrazu, informatorzy dodają także polskie końcówki, np. *jak-es sie liczyła? ne každyj mał takyj lis, takyj o z prawdywoho zdarinia; oni to zasadyli piznijsze i upaństwowili i ne oddajut lisb; teper sia starajut, ale to trudna sprawa; robyli takie hrubsze połotno; mały piznisze taky leniany worky; rowok z jednej storony był hrubszyj; ne mał żadnej pomoczy; to si připominame tamte czasy; na oguł było skromne żytia tu; oprucz toho; zawsze już sobie radyły*. Możliwe są także wtręty rosyjskie, poznane w czasie krótkiej służby w Armii Czerwonej czy w wyniku pobytu w Rosji czy ZSRR, por. *gazdynia jak była kapusta kwasna, to odcidżała, a jak ne była kwasna, лем така пр'авилна, to ніс ne robyła;*

⁵ Jedna informatorka mówi o 260 „numerach”, ale to chyba pomyłka.

na szczęścia, na **zdarowia**, na ten Nowij Rik. Osoby czytające lub wręcz prenumerujące dawniej *Nasze Słowo*, a także ci, którzy wyjeżdżali na Ukrainę jeszcze za czasów carskich czy po 1945 r., a którym udało się wrócić, mogą mieć w słownictwie wpływy słownictwa ukraińskiego w zakresie na Łemkowszczyźnie nieznanym. O prenumeracie *Naszego Słowa* opowiada młoda informatorka:

Do niedawna było tak że praktyczni każda rodyna sobi prenumerowała *Nasze Słowo*. Ze względu tam, może, to było take nostalgiczne, bo była *Lemkiwska Storinka* i tam faktyczni było swoim jazykom, taky informacji dotyczoncy naszych ludy, szo sia dije, no taka z naszoho żytia. Ale z biegiem czasu to sia zmenyło, bo mensze toto lude prenumeruje, ne znam, bo ja toho ne czytałam nygde, ja ne znam ukrajinsskoho, zawsze to czytałam z ruska, tot mi ruski fiż leży tak, że powim sama po sobi, ale wiem, że ludy zrezygnuwały, wienkszość. Teta szto z tobom przyszła, to ne znam, może ona do hneska ho czytat IP71.

Podstawę *Słownika* stanowią odpowiedzi na pytania kwestionariusza, ale przede wszystkim teksty ciągłe, które tylko niekiedy eksplorator przerywał z prośbą o weryfikację wypowiedzi. Przy zakwalifikowaniu danego wyrazu do słownika (lub odrzucenia go) kieruję się materiałami Z. Stiebera, moimi wcześniejszymi zapisami, a przede wszystkim słownikami I. Pyrteja, J. Turczyn oraz O. Hojsaka, opracowanymi na podstawie wywiadów z przesiedleńcami na Ukrainie, u których żadnych nowych (powojennych) wpływów polskich być nie mogło, w dodatku były to osoby, dla których był to język domu rodzinnego. Korzystałem też z nieocenionych konsultacji pochodzącej z zachodniej Łemkowszczyzny mgr Anny Czuchty, za które składam jej serdeczne podziękowanie (wszakże odpowiedzialność za wszelkie pomyłki spada na mnie, zwłaszcza, że prosiłem o opinię co do wybranych wyrazów). Niektóre wyrazy, które według mego rozeznania mogły powstać czy być zapożyczone później, opatrzone kwalifikatorem „nowsze”. Sami informatorzy czasem wskazują na wychodzenie z użytku niektórych wyrazów i szerzenie się nowszych, np. w przypadku *swaszczyyny*, *swekrucha* i *teściowa*.

Przy okazji jeszcze raz potwierdziły się obserwacje, że gwary łemkowskie na pograniczu z gwarami polskimi miały znacznie więcej zapożyczeń polskich niż te, które znajdowały się głęboko w górach i miały rzadsze kontakty z Polakami. Do pierwszych należał m.in. zapisywana przeze mnie gwara Nowej Wsi, zapisana przez J. Turczyn gwara Tylicza (w miasteczku mieszkali także Polacy, tuż obok jest Krynica), a w jakiejś mierze należała tu gwara Bartnego, m.in. z uwagi na stały kontakt z polskimi mieszkańcami Gorlic przy okazji jarmarków.

W *Słowniku* nacisk położono na leksykę dawną, charakterystyczną dla gwary i dla regionu, dla jego tradycji, a więc budownictwa, uprawy roli, hodowli, pasterstwa, handlu, ubiorów, zwyczajów, różnych czynności. Jest tu niemało takich wyrazów, które dotyczą realiów dziś słabo znanych lub wręcz nieznanymi nie tylko na Łemkowszczyźnie, stąd oprócz podawaniu odpowiedników polskich, które też niekiedy niewiele już mówią, starałem się dawać obszerniejsze wyjaśnienia, por. np. *kłag* ‘podpuszczka wyrabiana z osadu w żołądku cielęcia czy kozłęcia, które jeszcze nie ssą’. Starano się podać nie tylko przykłady użycia hasel w przykładach, ale też w miarę możliwości opisać słowami informatorów przedmioty, zob. np. hasła *młynec* ‘żarna’, *stajnia* ‘pomieszczenie dla zwierząt’, *sypanec* ‘szpichlerz’,

czynności, np. *oraty*, *kosyty*, *priasty*, wierzenia i zwyczaje, np. *weczirkы* ‘posiady – wieczornice, podczas których przędzono len, wełnę’, *wrokы* ‘czary’. Są tu więc obecne więcej lub mniej obszerne hasła encyklopedyczne czy może raczej „etnograficzne”, które wyróżniają *Słownik* od innych słowników gwarowych. Jeśli materiał na to pozwolił, przy hasle znajdują się jakieś migawki z życia wsi, np. pod *špiwaty* przykłady wskazują na sytuacje, w jakich śpiewano (jest tam mowa i o tym, że dziś już się nie śpiewa). Przy hasle *ubrania* znajduje się informacja, że kupowano sobie garnitury do cerkwi, choć chodzono do cerkwi i w *huniach*. Przy hasle *kołыsanka* ‘chuśtawka z płachty, noszona na pole’ pokazano całą sytuację, w jakiej była używana *kołыsanka*⁶ itd. Staralem się wybrać z tekstów pełny (dawniejszy – jak wspomniano wyżej) materiał leksykalny, potrzebny dla opisu słownictwa gwary. Tylko wtedy możemy prześledzić wyrazy „rdzennie” łemkowskie i liczne zapożyczenia słowackie, polskie i inne oraz miejsce każdej z tych grup w systemie słownictwa dialektu.

Dłuższe opisy przedmiotów, czynności i zwyczajów stanowią zazwyczaj teksty ciągłe, które przybliżą czytelnikowi mowę mieszkańców wsi.

Zdaję sobie sprawę z niedoskonałości *Słownika* czy to w zakresie prezentowanej leksyki, czy z możliwości niedokładnego, a pewnie czasami błędnego podawania znaczeń wyrazów hasłowych. Jeśli jednak *Słownik* zaciekawia osoby interesujące się tą problematyką, przybliży komuś Łemkowszczyznę, zachęci innych zbieraczy słownictwa łemkowskiego do publikacji swoich materiałów, to spełni on swoje zadanie. Braki w zakresie słownictwa, dotyczącego określonych tematów wynikają m.in. z tego, że celem nagrań nie było zebranie materiału do opracowania słownika jednej wsi, lecz dla potrzeb słownika obejmującego całą Łemkowszczyznę; stąd pewne tematy zostały zebrane szerzej w innych wsiach. Te braki rekompensuje w pewnej mierze bogactwo gniazd słowotwórczych⁷, m.in. w zakresie czasownika. Do czytelników należy też osąd, czy podawanie haseł „etnograficznych” jest rozwiązaniem dobrym.

⁶ Cytat brzmi: *brała każda žena d'ity i hrabl'i, i były takы kołыsanky, i mału d'itynu i kołыsanku, i iszła h werch tam, tam była, ciłyj den hrabała*.

⁷ Wyrazy pokrewne słowotwórczo, w szczególności czasowniki, połączone są odsyłaczami (za pomocą strzałki); w przypadku licznych wyrazów pokrewnych wszystkie znajdują się tylko przy hasle podstawowym, np. pod *krutyty* jest: → *nakrutyty, okrutyty, perekrutyty, pozakruczaty, skruczaty, zakrutyty* a każde z tych haseł odsyłane jest tylko do hasła podstawowego, tu do: *krutyty*.

Uwagi redakcyjne, pisownia

W **hasłach** zastosowano pisownię etymologiczno-morfologiczną, w zasadzie nieuwzględniającą zmian i wahań spółgłosek, np. *chlib* (a nie *chlip*) oraz samogłosek, np. *pid* (a nie *pyid*), *chodyty* (a nie *choditi*, *choditi*), *byty* (a nie *bty*, *byti*), czy spółgłosek, np. *rozczyntyty* (a nie *rosczynyti*, *roszczynyti*) itd.

W **przykładach** podobnie zastosowano zasadę morfologiczno-etymologiczną w zakresie spółgłosek (choć uwzględniono tu np. różne realizacje dawnego *ł* czy *w*, rezygnując w szczególności z rozróżniania większości spółgłosek miękkich przed *i*), ale uwzględniono zmiany i wahania w zakresie samogłosek. Zastosowano tu pisownię półfonetyczną.

Litera *ł* oznacza *u* niezgłoskotwórcze na miejscu dawnego *ł* (wymawiane jak polskie dzisiejsze *ł*, np. w wyrazie *ławka*).

Litera *ŵ* oznacza to samo *u* niezgłoskotwórcze, ale na miejscu dawnego *w* (wymawiane jak polskie dzisiejsze *ł*, np. w wyrazie *ławka*, czy dzisiejsze polskie *u*, np. w wyrazie *auto*).

Litera *w* oznacza zazwyczaj *w*, jak np. w polskim *waga*, ale niekiedy może oznaczać też *w* dwuwargowe (tj. wymawiane z udziałem obydwu warg, w polskim takiej głoski nie ma, bliskie do *u* niezgłoskotwórczego (zob. wyżej).

Litera *ŵ* oznacza *w* dwuwargowe (zob. wyżej).

Litera *i* oznacza dźwięk *i* (taki jak w polskim), który może miękczyć poprzedzającą spółgłoskę.

Litera *ĩ* oznacza dźwięk pośredni pomiędzy *i* oraz *y*; nie miękczy on poprzedzającą spółgłoskę.

Litera *l* oznacza miękkie *l* (jak w polskim *lipa*), litera *t* – miękkie *t*, litera *d* – miękkie *d*.

Litera *n* w grupie *nk* sygnalizuje *n* tylnojęzykowe (jak np. w *panienka* w wymowie krakowskiej i w ogóle małopolskiej)

Generalnie zastosowano pisownię ortograficzną polską, a to z uwagi na odbiorców w Polsce (tak Polaków, jak i Łemków). Jak już wspomniano, fonetyka łemkowska została przedstawiona z uproszczeniami, nie zawsze konsekwentnie.

Pary aspektowe w przypadku, gdy nie różni je przedrostek, podano w jednym hasle, np. *ohriwaty* – *ohrity*. W przypadku par z przedrostkami podano je w osobnych hasłach, np. *priasty* – *napriasty* – *spriasty* ze względu na odcienie znaczeniowe dodawane przez przedrostki.

Informatorzy

W skrócie oznaczającym informatora zawarto: litery imienia i nazwiska oraz rok urodzenia. Informatorzy zostali wymienieni w kolejności od najstarszego do najmłodszego.

K1899 – kobieta ur. w Bartnem w 1899 r. Wysiedlona, mieszka w Liścu.

PW12 – kobieta ur. w Bartnem w 1912 r. Chodziła 6 lat do szkoły powszechnej w Bartnem.

IP13 – mężczyzna ur. w Bartnem w 1913 r., mąż MP23. Wysiedlony w 1947 r. i więziony 7 miesięcy w Jaworznie, wrócił wraz z rodziną po jakimś czasie do Bartnego.

JS18 – mężczyzna ur. w Bartnem w 1918 r. Wysiedlony, powrócił do Bartnego.

MK20 – Maria Kuziak ur. w 1920 r. w Bartnem, zamieszkała w Liścu (woj. dolnośląskie). Chodziła 3 lata do szkoły powszechnej w Bartnem.

OK21 – mężczyzna ur. w Bartnem w 1921 r. Chodził do szkoły powszechnej w Bartnem (nie pamięta ile lat).

JZ22 – kobieta ur. w Bartnem w 1922 r. Mieszkała tam 23 lata (do zamążpójścia). Mieszka w pobliskiej Kunkowej.

TW22 – mężczyzna, ur. w Bartnem w 1922 r., zamieszkały w Bartnem. Ma wiele nowszych wpływów lekcyjnych polskich.

PK23 – mężczyzna, ur. w Bartnem w 1923 r., zamieszkały w Liścu. Rodzice też z Bartnego, 4 lata spędzili w Rosji, byli też w Ameryce.

MP23 – kobieta ur. w Bartnem w 1923 r., żona IP13. W czasie wojny była wywieziona na roboty do Niemiec, gdzie pracowała cztery i pół roku. Wracała przez Ukrainę i Warszawę na Łemkowszczyznę. Do szkoły prawie nie chodziła, bo służyła u gospodarzy. Ma znaczną liczbę wpływów polskich, a czasem ukraińskie.

MW23 – mężczyzna ur. w Bartnem w 1923 r., zamieszkały w Liścu.

IS23 – mężczyzna ur. w Bartnem w 1923 r., zamieszkały w Liścu.

HW25 – kobieta ur. w Bartnem w 1925 r., zamieszkała w Bartnem. Chodziła 6 lat do szkoły powszechnej w Bartnem.

K-1, K-3, K-4 – informatorki z Bartnego, zamieszkałe w Liścu

IP71 – kobieta ur. w 1971 r., córka K-4, zamieszkała w Liścu.

AK – córka MK20 i PK23, zamieszkała z rodzicami w Liścu

WG – wnuczka MP23 i IP13

Cytowana literatura

Bronikowska 2002 – Renata Bronikowska, *Dawne słownictwo zachodniołemkowskiej gwary Szczawnika koło Krynicy*, [w:] *Studia nad słownictwem gwar ukraińskich w Polsce. Łemkowszczyzna i gwary nadszańskie* pod red. J. Riegera. Warszawa

Hanudel 1981-2001 – Зузана Ганудель, *Лінгвістичний атлас українських говорів Східної Словаччини*, Пряшів – Prešov.

Hojsak 1997 – Андрій Бігуняк, Олександр Гойсак, *Лемківський словничок*. Тернопіль. [Korzystałem też z rękopisu słowniczka, stanowiącego podstawę tej publikacji: Олександр Гойсак, *Лемківський словничок села Висовій*.]

Pyrtej 2001 – Петро Семенович Пыртей, *Словник лемківської говірки*. Івано-Франківськ 1986/2001, Legnica-Wrocław.

Reinfuss 1948/1998 – Roman Reinfuss, *Łemkowie jako grupa etnograficzna*. Sanok 1998. [Przedruk z „Prace i Materiały Etnograficzne”, t. VII, Lublin 1948]

Rieger 1995 – Janusz Rieger, *Słownictwo i nazewnictwo łemkowskie*. Warszawa. [Wydanie 2. rozszerzone w przygotowaniu].

Rieger 2016 – Janusz Rieger, *Opracowania dialektologiczne i ich znaczenie (na przykładzie łemkowskiego)* – J. Olko & T. Wicherkiewicz (eds.), [w:] *Integral Strategies for Language Revitalization*, Wydział AL UW, Warszawa 2016.

Slovník slovenských nářečí. I-II. Bratislava 1994-2006.

Słoń-Nowaczek 1998 – Małgorzata Słoń-Nowaczek, *O sytuacji językowej w Bartnem na Łemkowszczyźnie*. „Slavia Orientalis” XLVII, nr 2, s. 263-276.

Stieber 1956-1964 – Zdzisław Stieber, *Atlas językowy dawnej Łemkowszczyzny*. T. I-VIII. Łódź.

Turczyn 2011 – Євгенія Турчин, *Словник села Тилич на Лемківщині*. Львів.

Werchratski 1902 – Іван Верхратський, *Про говор галицьких лемків*. Львів.

dok.	– aspekt dokonany
dop.	– dopełniacz
biern.	– biernik
ind.	– indywidualne
lmn.	– liczba mnoga
lpoj.	– liczba pojedyncza
miejsc.	– miejscownik
narz.	– narzędnik.
ndk.	– aspekt niedokonany
nieodm.	– nieodmienne
os.	– osoba
pieszcz.	– pieszczotliwe
por.	– porównaj (przy hasłach rekonstruowanych)
st. najw.	– stopień najwyższy
st. wyż.	– stopień wyższy
zdozn.	– zdrobnienie
zgrub.	– zgrubiałe
zob.	– zobacz

Znaki

◆ frazeologizm

■ opis „etnograficzny”, omawiający szerzej sprzęty, prace domowe, prace w gospodarstwie, zwyczaje, wierzenia

△ oddziela niuanse znaczeń w kilku hasłach

▲ oddziela fragmenty wypowiedzi lub informatorów w dłuższych hasłach (zwłaszcza w opisach „etnograficznych”)

→ odsyła do wyrazów pokrewnych, w szczególności do zdrobnień, do drugiego członu pary aspektowej oraz do synonimów, a także do haseł, w których znajduje się dodatkowy materiał ilustracyjny dla danego hasła.

* sygnalizuje rekonstrukcję hasła

[!] w cytatach sygnalizuje formę wątpliwą, najczęściej wyrazy polskie niezadomowione w gwarze

[] w nawiasach kwadratowych zawarto pytania eksploratora, uwagi innych informatorów (kursywą) oraz uwagi autora *Słownika*

() w nawiasach półokrągłych w cytatach zawarto wyrazy użyte przez informatora na innym miejscu

A

a 1. ‘a, i. A tu dalsze było proste hładke i to sia nazywała zapaska PW12 **2.** ‘(to) dopiero’. To był a był gont; jak win zateruwany, to win straszni doľho bude IP13

abo ‘albo’. Abo nahaŭkы nazywały, abo gaczы. Abo z Polan, abo z Brezowa PW12. Bez rukы, abo bez nohы. Sia im płatyło ale barz maľo, abo i nycz IP13. Ne pry kaźdim domi był takyj strumyk abo studnia była OK21. Abo tag-eś zrobył, abo tak. Može zdychati, abo hmyrati MP23

abyjak ‘jakkolwiek’. [Ksiądz chodził w święto Jordanu] abyjak: no chodył jak sobi wybrał, cy z hory w dolynu, cy z dolyny w horu PW12

adyk ‘przecież, więc’. Jak były dwa totы takы skrutкы, to było piŭ ściukы. Adyk tych ściuk było abo tri, abo sztyri, jak chto napriat PW12. Adyk człowiek kaźdyj, znaczyt, sam czuwał nad sobom. Adyk hneska kaźdyj bere tak, jak wtowdi brał [emeryturę]. Adik to takie jest, że w swoim czasi wszytko sia zminiat IP13. To był chlib bilsze wiŭsianyj, adyk szwiży był dobryj AK20

adzymka ‘placek’. Pekły zwanu adzymku, z tych bandur, takyj płacok, taku adzymku, no; toto jili z masľom IP13

adže [d-ż] ‘a więc, przecież, właśnie’. Adže my bez totu Wisľu. Adže ja mam tam [w Legnicy] rodinu het MP23; teź **adżek** [d-ż] ‘przecież, właśnie’. Ja był politykom? Adżek za taku polityku ja sidył w Jawoźni, sim misiacyj MW23. Adżek tu już była prawdiwa bida IS23; teź **adżek** [dż]. Adżek tak było; adżek tak, że to, znaczyt sia że dobri. Toto adżek to duże nazywały tak w Bortnim, to tiż takie o, toto do nyczoho, no ale było K-1

adżek zob. adže

agient ‘agent (werbujący na wyjazd)’. Były takы агенты chodyły i namawľaly, że tam barz dobri w Rosyji, że dobri, żeby sia lude pysały,

a h naz było tak dost bidno, jak to w horach, i bohato ludyj piszło do Rosyji MK20

akurat ‘akurat, właśnie’. Mały takы kurы, akurat pidrosły AK

aligancko ‘elegantcko, wytwornie’. Honorowyj to już ubraty sia aligancko, aligancko chodyty, aligancko tam to sia nazywa JZ22

ale ‘ale, lecz’. Poľotno spyskie, hrube takie, ale to już dawno PW12. A grosza treba było, aľem ne jszoľ. Ale nad pecom natomist była kapa taka. Ja teper kus wrizał gontiw tu na strichu, ale ja rizał na pyľi już. Kryły gontamy, ale kotry mały ľisy. Ludy były proszeny, ale ne proszenych wece było IP13. Konia szanuwaly, ale ľipsze jak korowu OK21

any ‘wcale; ani’. Bilsze toho wiwsa sijaly tato, ani do mľyna ne dawaly, ľem sami motoli PW12. To jest prawdywe, ani ne polityczne. Any raz-em tam my były. Majsztra wczesnoho ne było nigde, ani stolara, ani kowala IP13. Muky any ne źjim. Ani jednoho domu ne było ciľoho. Tu ne było ani szto jisty, ani chľiba MP23

arkuszarka ‘akuszerka’. Arkuszerka, jak jem h arkuszarkы sľużyła, to ona mi toto powidała MP23 → babka

astriab ‘jastrząb’. Astriaby lmn. PK23

aż ‘aż; już’. Czasom aż na piznisze były (kstyny). Toto nasolene było już ne takie aż dobre. Tu pered wojnom sklepy były takы “o, aż try były PW12. Poľokała raz, druh'iraz, tret'iraz, pokaľ aż krutiła OK21 → teper aż 2. ‘aż, daleko’. [Konstrukcja domu] wyjde aż po wyľhľady IP13. Aż tam pid schroniska-zme chodyły neraz, tak OK21. Sын piadesiat kilometry aż tam MP23 **3.** ‘co tu’. Moja mama, aż duże radyti, moja mama była w Hameryci MP23 **4.** ‘aż, dopóki’. A na diľwku były zľы, aż by sia ne oddała MP23

ażeby ‘żeby, ażeby’. Prokľyna ho: ażeby tia toto skaralo, ażeby tia tamto skaralo, ażeby sia ty toto stało, ażeby toto, ażeby ti trawa na podwirci wyschła! JZ22 → żeby

B

baba 1. ‘kobieta’. *Baba jak iszła do cerkwy, to brała z werchŭ na totu chustku iszczy obrus takyj bilyj. Babŭ jafyry nosyli toty o, szto zberały taky czorny jahody. To już babŭ, specjalni gazdyni, pekły tot chlibec. Stara baba – żyju sama* PW12. *Chłop oraty iszoł perszy raz, a baba już na plecŭ bandurŭ. Baba hładiła, łen chesała i priata. Baba chotiła żeby ji było ładni. Dawno baba nazberała, jafyry na pleczech nesa. To była taka baba, szto bolaczky ličyła* IP13. *Pereważni babŭ znały toty wroky zmituwati* OK21 **2.** ‘żona’. *Moja baba, abo žena, rozmajicie [!] radyły; „moja baba” – biłsze tak radyły* PW12. *Moja baba była chwora; babo, opowidź, jak ty była chwora. Kosył tam, no ale jisty tam nosyła baba. Szkoda że ja swoju kurnu chŭży ne łyszył na muzeum, to by wartało, bo iszczy baba mały i warstat, szto połotno robyły. To na szczęścia moja baba ne sywa* IP13 → *gazdynia, žena* **3.** ‘babcia, matka matki lub ojca’. *No ta babka to babka, baba. Baba i dīdo* PW12. *A kolyś ne było toho, babo* WG → *babka*

babczŭty ‘odbierać porody, być aku-szerką’. *Ja tiż babczŭła* MP23

babka 1. ‘babcia, matka matki lub ojca’. *Moja babka, w Ameryci były, czytaty, pysati ne znały* IP13. *Moja mama była w Hameryci, i babka: „ta przyjd do kraju, bo połe”* MP23 → **baba 2.** ‘kobieta odbierająca porody’. *Była taka specjalna babka, swoja, zo seła. Była, były babky* PW12. *Babky, prosto babka, babka sia nazywała; ona położnom była w sełi* IP13 → *arkuszarka*

bajka ‘bajka, głupestwo’. *Tam serpami, oni nazywali żati, no ji tam sy śpiwali si o, pryrowitky powidały, taky bajky jak toh'o* OK21

bajusy ‘wasy’. *Chłop jak sia ożenył, to już musił bajusa nosyty, bajusy tak po naszymu* TW22

balec ‘wielki chleb weselny’. *Balec* K-4

■ *Już jak przyszy tam, do mołodoho, no to marszałka mał palicu, i win tom palicom podurkał do toho tragary: proszu tata i mamu odobrania balcu. No ji tota rodyna, nyby teściowa i teś idut po toto, no i pri tim balci prezent: to chuszcza, to joho witcu koszułu. no ji krajał, krajał starosta na taky kawalcŭ welky, krajał i na toto połotno na toto prezenty położył to i przyjmyte od synowej take i take, ale to ceremonija była to. [I komu ti kawalcŭ dawał pokrojone?] Chliba toho? Toho balcu? Wsij rodyni po mužu, jak ona do nych przysła za synowu, no ji sestram bratiam; dalszym ni. Mołoda wyszła na stił, stała balec na toťo, i zatancuwała, tak mała riwno zatancuwały, żeby jŭj z hołowy ne wpał* K-4

bałagan ‘nieporządek’. [Neporiadok w chŭży?] *Bałagan* JZ22

bandurky zob. *bandury*

bandury ‘ziemniaki’, lpoj. **bandura.** *Na wieczor zas bandurŭ* PW12. *Bandurŭ sadylyzme, no, żyto sia ne robiło, żyto i pszenicia, a to bandurka* MK20. *Zhotowyli, my nazywali bandurŭ, h nas sia nazywali* HW25; *zdrobn.*

bandurky. *Sia pohrużało toty bandurŭ iz syrom, pohrużało sia bandurky* MK20

■ *Nasadyła bandurŭ. Baba już na plecŭ bandurŭ, kileczka tag były i wymesa. Kileczko toto, kotre wypustyła bandura. Ne wsiady jednako zowut bandurŭ, h nas bandurŭ, a po inczych sełach zowut iszcze inaczy: komperi i tak je. A jak przyjszo kopania bandur, kopały motykami. Pekły zwanu adżymtku, z tych bandur. No i banduru sia sadyt, ale jakby prytysto, znaczyt, to si kupyt paru metri bandur i pereżyje. Szpichlir, a zo spodu bandurŭ* IP13

banuwały ‘tęsknić’. *To sia banuje jakby ja mała dakoho kawalera, łyszył mia, a to bym banuwała, jakby dachto hmer, to bym banuwała* JZ22

baran ‘baran’. *Zarizały dakoho barana abo dakie tela* HW25 → *baranok*

baranij ‘barani’. (Nosyli) *barani szapkę w zimi, a w lii kapeluchy* HW25

barankowyj ‘barankowy, z barana’. *Czapka tak o, barankowa* PW12

baranok zdrobn. ‘baranek’. *Wowky wziały baranka* PK23. *Na zimu to si szyli szapky taky, z molodych barankiw* HW25 → *baran*

baranuwaty sia ‘o popędzie płciowym owcy’. *Ucia sia baranuje* PW12 → *honyty sia*

bardz zob. *barz*

barlih ‘brud, nieporządek’. *No barlih, nazywajut tiż barlih: tak sidyt jak w barłozii, ne popriacze, no i tak tiż, no* JZ22

barz ‘bardzo’. *Ale były barz ładny toty basanunky* PW12. *Były barz wesety i barz szczyry. Barz sobi pomahaly. Barz duże lipsze. Barz każdyj biduwał. Sia im płatyło ale barz mało. Hliwy – barz fajne. Barz i na tim był interes. Były wieczirky i diwczata barz ochoczo chodyły. Barz duże trimały owec* IP13. *Ne taky tu zimy były barz tiazky. Sijałi pszenyciu barz mało. Orkis zazywał sia, a to barz, barz twerde było takie* OK21; też **bardz** nowsze? ‘bardzo’. *Było bardz duże ludy. Bardz malo teper jest [boczników]* IP13; st. wyż. **barże**. [Ludzie] *barże wesety były jak hneska. Hneska barże w dochtoria [wierzą]* IP13 → *micno* ♦ **barz a barz** ‘bardzo, często’. *Persze barz śpiwały na polii, barz a barz, teper nich to ne śpiwat* HW25 ♦ **ne barz** ‘nie bardzo’. *Tu h nas susidka taka, tu była, szto ne barz taki był toj chłopeć wybranyj* HW25

basanunka ‘wstążka ozdobna do stroju kobiecego’. *Drużky mały basanunki* JZ22 ▣ *O basanunki, basanunka, basanunka... nosyły, ne tak duże nosyły basanunok, ale pid borodu tu do tych paciurok, to dawały tak tu, pid gorset, do paciurok, perehli i pid gorset i tu tota basanunka była takoj sztyrokosti o, jak tota dołon i była taka z kwitami. Kwity były taky barz ładny, jakby wyszywany, ja znam cy wyszywany? To było maszynowe robłene, maszynowe. Ale były barz ładny toty basanunki. To tak pid borodu brały tu, pid*

gorset. A druhu jak chtosi chotił piti, już jak kotra diwka choiła piti bez chustky, to brały tu pid kistku, jak kistka w dolynu, a tu zasywky pid kistku i tak iszła diwka do cerkwy. Ale to już łem taky były wybrane honnierniyszy [!] PW12 ▴ *A taky basanunki. Tym wiazały [włosy] no, ładni to było. Drużkowe mali czerweny basanunki, taky „wstążky” owiazane koło kapelucha* HW25

basy ‘kontrabas’. *Tak hrały nam na basach* MP23. *Były huśli i basy* IP13

batih ‘bic’. *Tak, i batih. Na dobre konie ne treba batoha, ale nosyły* IP13; *Ta jak na mene ne trea było batoha* MP23

bawyty ‘zajmować się’. *Treba było ditiu doma bawyti* HW25 → *bawyty sia, wybawyty sia*

bawyty sia 1. ‘bawić się’. *Bawyty sia tak, no* IP13. *Sia toto spiało, to już sia bawili tam* HW25 **2.** ‘zajmować się’. *A dawno perewažno sia ludy bawili w rohatu chudobu, no* IP13 → *bawyty, trymaty*

bebechatyj ‘brzuchaty, z wielkim brzuchem’. *Bebechatyj abo... rozmajiti prozywajut, bebechatyj* JZ22

beczaty ‘beczeć’. *Ucia beczyt. Telata beczt tiż tak* PW12. *Koza beczt* IP13. *Abo ono meee, meee, uci, ta ji toto – ale beczt* IP13. *Ucia beczt* MP23

bela ‘belka’. *Jeden stojał do horu na tii beli, a druhyj pid belom i tom pyłom rizały toto derewo* MW23 → *belka*

belka ‘belka’. *Borona, porobleny byli taky belky, było belok takych jak toje, było szyst cy piat* OK21. *Dalsze iszła ścina, belky znaczyt sia, jedna nad druhou. Cerkow, to tam belky sut z toho derewa* TW22. *Dwi to klambry, bo jedna trimała toto derewo, ale trimała sia toj belky, szto po nij katulały totu belku do ryzania* MW23 → *bela, beloczka*

beloczka zdrobn. ‘mała belka, beleczka’. *Tak y beloczky tiały i z tych beloczok potim [robili gonty]* OK21 → *belka*

bereza 1. ‘brzoza’. **2.** zob. *berizka*

berezyn zob. misiac

bereh 1. 'brzeg'. *Połotno moczyli h rici i na berehach prosterali. To paru tyżni tak na berehach my prysterali (połotno)* HW25 **2.** 'góra'. *Teper jak tamty polanyi, to tam popid bereh, to het państwowe [!]* JS18 → berizok

berizka 'gałązka, witka brzoźowa'. *Ony berizkami majili swoji placuwky toty, kasarni jak my nazywały; natiały si tych berizok* MW23; też **bereza**. *Snory wiazali powerestami, berezom tiż sia... takom o, szto hałuzia* IP13

berizok zdrobn. 'górką'. *Tu pid berehom, tu pid berizkom je zahorodżene – pasika* JS18 → berih

besiduwały 'rozmawiać'. *No ji tak, jak wam besiduju. Gadaty, besiduwały, hwaryty* JZ22. *Tak besiduj, jak w nas nazywały!* HW25 → gadaty, hwaryty, odbesiduwały

betiar 'zawadiaka; huncwot, hulaka; łobuz, baciara'. *To chłopczyskiw takych nazywały, jak taki, jak to hwariat betiar był, to piszot tu, piszot tam, ne priszot domiw na czas, o, za babamy piszot, ta i den ho ne było, no to betiar* JZ22. *Tam (na wieczirky) mołodiż sia schodyła, betiary, betiary taky; byli hreczny i byli taky o, jak teper* HW25. *Betiar to był taki, szto na złist zrobił daszto dakomu, o, wybył dakoho dagde, to betiar o, zbuj, betiar, bandyta, to tak zwaly* K-1

bez 1. z dop. 'bez'. *Chotiła piti bez chustky. To take było bez rukawa, bez toho, no* PW12. *Bez ruky, abo bez nohy, abo bez czoho, jak przyszot z wojny* IP13 **2.** z dop. sprawcze 'przez'. *Lisy były wszytky zaprodane w tych terenach bez... ne znam jak win sia nazywał tot pan* IP13 **3.** z biern. określenie miejsca 'przez'. *Ty sy budeś iszła bez seło* IP13. *Chodyły do Zmyhoroda bez lis* AK20. *Czuha, bez seredinu pasok był* OK21. *My iszli bez misto. Z Rosji my bez toty [mosty] iszły, a tam tot mist był rozwałenyj* MP23 → prez **4.** z biern. określenie miejsca 'przez; na'. *Brała z werchy na totu chustku iszczy obrus takyj bilyj, tak bez*

plęczy, o PW12 **5.** z biern. określenie czasu 'w ciągu'. *Bez wojnu* IP13. *Tak tiały bez den* OK21. *De sia dyrwa kłało het dookoła chyży, żeby bez zymu...* MP23

bib 'bób'. *Towdy było szytko dobre, i kapusta, i bandury, i horoch, i pancaky, i bib, i keselycja* PW12

bida 1. 'bieda'. *Hneska kryczat, że bida; hneska h Polszczu ne je bida* IP13. *Już jak koh'o tam bida tiszła, no to prodał* OK21 **2.** przen. *Z jakom sia bidom ożenił, to z takom musil żyti do kińcia* HW25 **3.** 'szkoda'. *Jak ne poczestował [wódka], to mu robyły bidu* IP13 ♦ **ciła bida** 'cała bieda, okropność'. *A jak za durnia [wyjść za mąż], to już ciła bida* MP23 ♦ **piw bida** 'pół biedy, nie takie straszne'. *Żeby ne za durnia [wyjść za mąż], to iszczy pił bida* MP23 ♦ **bidu robyty** 'robić kłopoty'. *Priaty i, powidam, bidu robyły, bo rypaly totu chyżu tak, szto studin była* PW12 → bidusia

bidak 'biedak'. *Był tu bidak jeden, ne mał any witcia, any materi od ditynstwa* AK20

bidnijszyj zob. bidnyj

bidno 'biednie'. *Dawno było, jak mam powisty, barz bidno, ale było weseło* PK23

bidnota 'bieda'. *Ne maly nycz, bo to była bidnota, w bidnoći sia żyło i już* PW12

bidnyj 'biedny'. *Musili sia wszytkoho wczyti i żyti, bo były bidny. To sia bidny tak wberały jak i bohacz* PW12. *Lude były bidny. Były bidny, ale wesely byli* IP13. *Toty dożyńky bidny byli* OK21; st. wyż. **bidnijszyj**. *Jak taka bidnisza (dityna) dagde kstyli* PW12. *De bidni byli, bidnijsze tak, to na zemly spaly* JS18. *Jeden był bidniszyj. A jak była bidnijsza, no to to czekała [na męża]. Choć bidnyj, bidnijszy, ale htikał do toh'o, jak chto mał możnist, na swoje [do rodzinnej wsi]* OK21

bidusia 'bieda'. *Tu do wojny była bidusia* IP13 → bida

biduwały 'biedować, cierpieć biedę'. *Tu do wojny barz każdyj bidował* IP13

Bih też **Boh** też **Pan Bih** ‘Bóg, Pan Bóg’. *Pan Bih dał taki dar* PW12. *Gazda może na hołych kołinach klakati i diakuwaty Bohu* IP13. *Że mu takyj talant Pan Bih dał* MP23
 ◆ **Boże zawaruj!** ‘broń Boże!’. *Ne wilno sia załamluwať nad chorobom, no, ne wilno, Boże zawaruj!* IP13 ◆ **Boh zawaruje!** ‘niech Bóg strzeże!’. *Boh zawaruje!* HW25

bihun ‘element łączący zęby brony’. *I tu był takyj bihun, o [w bronie]* IP13

bik ‘bok, strona’. *Tych dwóch szmuhłarzyw postawły na bik. Joho na bik! Zaraz ho na bik i wszytkych* IP13. *Tota upa prosijały mama, i totu upu na bik* MK20. *Doszky try zbyti: pid spid i dwi na boci. Dwa taky pasky byli popryszywany na tych bokach* OK21. *Rozdzilały tu, nad czełom take, het do kińcia, tak jak my teper tu na boci, a oni tu na sere-dyni tak rozdilały* HW25 ◆ **z boku** ‘z boku, obok’. *Oborih taki na sino, kus z boku* PW12. *Uci tam de korowy, z korowami, tak z boku sobi, z boku* MK20

bil¹ ‘ból’. *Bił nohy, o* MK20 → *bolinia*

bil² ‘rodzaj zabawy’. *Chodyły na rużny: bil, na korowiarke* IP13 → *zabawky*

bila ‘koło’. *Dwoch wytriasalo cy triocho, tam jedna bila toho, maszyny, odberala hrablami* IP13

bilet ‘bilet (kwit, kwitek)’. *Za biletami [na zabawę]. Tak było, tak, za biletami, tot prodawał, kotrųj robił, prodawał bilety, tam ustalył po tilko, ale win dostawał, toho ne pamiatam odkal win mał toty bilety, cy z prezydium, cy jekyse inszej organizaciji mał popidbywane, no ji każdy tam cy piatde-siat groszy, dwacet groszy tam towdi był, kosztowało. Trea był bilet zaplatiti* OK21

bilicko ‘bielusieńko’. *Bilicko, bilicko wybilenno, takie było bilisie, jak prosto kup-cze* PW12

bilisij ‘bielutki’. *Takie było bilisie* PW12

bilsze, st. najw. **najbilsze 1**. ‘więcej’. *To toho parad sklep i tak bilsze* IP13 **2**. ‘bardziej’. *Bilsze już tak po piwnoczny sia rozchodyły.*

W miści kupuwały, tu najbilsze w Zmyhorodi. Najbilsze toty granatowy (śpidnicy) nosyły tak PW12. *Sijałi owes najbilsze* OK21 → *duże bilszųj ‘ważniejszy’*. *Na Rizdwo prycho-diat do cerkwy o piwnoczny i molat sia i bilsza modlytwa jest, jak w taky dny* JS18

biłyty 1. ‘bielić (ściany)’. *Tak jakosi biłyty toto* PW12. *I biłyty, de tam była zemla... tota pidłoha. Ściny biłyty, już nowy ściny to już biłyty wapnom. A w kurnych to biłyty hlynom prosto* IP13. *[Chyżę] sia mszyło, i poťim obilyto sia wapnem, a nie to hlynom, rańsze to było hlynom bileno* JS18. *Biłyty, wapnom pereważni, pered śwatni jak jaky, to biłyty* OK21 → **zbilaty 2**. ‘bielić płótno’. *Biłyty tak: prosteralo sia i tak na sonci jak wyschło, i zas sie biłyto, praly i ono takie zostalo dost bile, wypralo sia, wybelyto sia [!]* JS18 → *obi-lyty, wybilyty*

biłyty sia ‘wybielać się’. *Mama piszli, ta to (połotno) tam namoczyli h rici, mały taki prajnik i to towkli, to sia zwało, no, prały, i ono sia biliło* HW25

biłyj ‘biały’. *Z dołyny była taka partycja szyroka, bila. Biły gaczny* PW12. *Czysto biłyj* IP13

bis ‘diabeł (w powiedzeniu)’. *Pidte hroky na horų, na lisų, i na szųtky bisų* MP23

blacha 1. ‘blacha’. *Mały taky totų rajbaczky, to ostatnie już byli z blachų* OK21 **2**. ‘metalowa pokrywa kuchni’. *I sia waryło na ohny, na taki blasi* MK20. *No bo sia ne palyło tak pid blachom jak teper, łem był to taki pec chlibowyj* AK20. *A taku skromneńku kuchniu, to dwa totų, dwa taky otworų, blacha i tu to w sere-dyni było toto, taky koliczka* OK21. *Na blachų kładu i, i sia pecze* MP23 **3**. ‘blacha, odkładnica w pługu’. *Blacha, blacha tota, szto iszła do toho, to była już żelizna, ale pered ownom [‘wojną’ (?)] to łem toto derewo było okuty blachom* IP13 → *blaszka*

blandaty ‘pleść (bzduy), mleć językiem’. *Tak znam i tak plandzu, i tak blandzu, ja mam ziatia Ukrajińcia z Michałowa, mam*

wnuczku, ona sia czohos zo mno po ukrajinski, i tak blandzu, i tak blandzu jak možu, i po polski dobri ne znam MK20

blaszanbuj 'blaszany'. Musyt byty hornec, blaszanij [?]JS18

blaszka 'brytfanka, płaskie naczynie blaszane do pieczenia chleba'. Zerno mama dały do peca, takoj blaszky, i wysuszyło sia MK20 → blacha

bluzka 'bluzka'. A diwky już potim maly bluzky, szły bluzky PW12. Bluzky byly, babu bluzky majut, bo i teper sia bluzky nazywajut JS18 ■ A dawno to diwky tak chodły, jak i babu: tu maly opliczata, a potim już... PW12. Ja mam ja iszczy bluzku taku, z takoho lenianoho. [W czym dziewczęta chodziły?] No taku mały tiż leniany bluzky; to sia nazywała westka. Takie mama nazywali oplicza HW25 → bluzoczka, oplicza, westka

bluzoczka zdrobn. 'bluzeczka'. Westka to to normalni tak jak teper toty bluzoczky sut HW25 → bluzka

blahosłowity 'błogosławić'. Zakłykały śwaczenyka, blahosłowił to, żeby to było szcwaslywym žytia w tim domi. Żeby Boh blahosłowił toto, tot dim TW22

blyskat 'błyska'. Ja ne znam, żeby kazaly blyskawycia, lem blyskat PW12

blysko 'bliisko'. Pewnicy, z kamenia na poli pobuduwali, blysko od chyży. Robyli taku stohy, kłali blysko toj stajni OK21. Ja daleko ne chodiła, blisko-m mała HW25; st. wyż. **błyże**. Tak koło domu, tu błyże. Tak żyju, bo żyju, ale z dnia na den, błyże k smerti PW12. Łemky były błyże jak Polakiw, jak toho, jak Ukrajinci IP13 → pobłysku

blyskij 'bliski'; st. wyż. **błyżczyj**. Rodyna tota molodoj, blyzcza i dalsza jak chofily, to sia zberaly i prychodyły PW12

blyszczaczij 'blyszczący'. Tak straszni było duże guzikiw takych bleszczaczich tu [w kamizelce] PW12. Barz blyszczaczij łusky mał PK23

błyżczyj zob. blyskij

błyże zob. blysko

bo 'bo, ponieważ'. Tak prały cie po rukach [linijką w szkole], bo-s ne znał. Czytaty znam, bo to ji dity chodyły do szkoły ta, tom sia wczyła koło dity, ale ja i tak znała, bo ja tak lubyla gazety czytaty MP23. To take robyły, szto mały lisu, bo jak taku jałycu stiał, to naupał. Ale robyły rukami, bo ja teper rizał na pyli już. Majsztiriw ne brakuwało towidi, bo były samouky IP13

boczka 'beczka'. Kupił tam dwi boczky cy try boczky pywa OK21. Baba wypariuwala totu boczku od kapusty PK23

bodaczan 'mieszkaniec Bodaków'. Toty bodaczany byly kus taku dyky MW23

bodaj 'bodaj, niech by'. A bodajś sie tam posywiła! MP23

bodenka 'masielnica do robienia masła'. Była taka bodeńka derewiana i prawilo sia masło MK20. Bodenka to szto sia masło prawyt, no to jest bodenka MW23 ■ Mały taku ty, nazywali bodenky, to było take z derewa, było okruhle, i tam prychodył do horu takuj towczok z diwkami no, ji smetanu wlały do toho, i tak ho stukaly, stukaly, stukaly... To bodenka, a to sia nazywało towczok zdaje sia cy szto. A mały denekotry już, ale to taku lipszy gospodarowie, desi byli ho świti, widił bilsze jak tu, to mały na korbu taku, szto lały, i na korbu krutył, krutył, i toh'o i sia mu zrobyło masło OK21 → masło

Boh zob. Bih

bohactwo 'bogactwo'. Lude teper ne wiriat, lem w bohactwo IP13

bohacz 'bogacz'. To sia bidny tak wberały jak i bohaczby PW12 → bohattyj

bohaczka 'bogata kobieta'. Żeby była praczka, żeby była szwaczka, i iszczy do toho welyka bohaczka [z przyśpiewki] K-4

bohato¹ 'bogato'; st. wyż. **bohatsze**. Było bidno, ale było weseło, a teper kus bohaczsze jes, ale jes smutno PW12

bohato² 'dużo'. Ale to sia mało toho jilo, to ne tak czasto, ne to, żeby tak bohato tam,

koždyj den. Bohato lit. Te hory sia nazywały? Duże bohato tak skazaty: i Mareszka była, i Magurycz... MK20

bohatszbyj zob. bohатыj

bohатыj 'bogaty; człowiek bogaty'. Ne było bohатыch takыch, żeby sia inaksze zberały PW12. Lude były bidны, ale były w toto [wesołość] bohаты IP13. Jaka bohata była, jak tak zemła była, mohła byti i ne urodływa [i znalazła męża] OK21. Ja ne znam jak takoho bohatoho nazywały JZ22. Ne były lude tak bohаты w zemlu MP23; st. wyż. **bohatszbyj**. Kotrый był już takыj kus lipsze, bohaczszыj, to kupyl si cehты, i postawyl si taku kuchniu, samu cehlaniu taku OK21. Tak jem służыła po gazdoch, po takыch bohatszыch MP23 → bohacz

bojaty sia 'bać się. Teper sia ничто ne boji takoho tam, ale tam rozmajite sie spiwało PW12. A ja sia bojał piti, tam chodyły lude, ja sia bojał IP13. Мы sia barz bojały, że do rikы popadame MP23. Persze diwczata sie tak bojały, żeby ne mała ditiны HW25 → pobo-jaty sia

bojisko 'klepisko (boisko) w stodole'. Bojisko w seredyni. H bojisku tancuwały, choc i po zemli IP13. Byli takы, jak chtosi mał na bojisku pidtohu. Towdi „na zapolu” ne nazywali, tiko bojisko, bojisko OK21. Tak jak tu jest chыža, bojisko i tam jest stajnia MP23

bolaczka 'wrzód, czyrak'. Była taka baba, szto bolaczky liczyła IP13

bolinia 'ból'. „Ty bystra wodyczko... omyj że mene ot wsioho bolinia” [z zaklinania] – od bolinia MK20 → bil¹

bolity 'boleć'. Tak mnie tu straszni bolіto. Mnie bołat kriży straszni. Aj, szыtko mia i tu bołyт PW12. W brisi bołyт – win sia duże najіł abo nedoјіł. Zerno ['rdzeń czyraka (?)'] ne bołyт IP13. De mene szczo koły tam bolіto MK20. Hołowa mohła bolіti i od żołudka OK21 → zabolity

bołwan 'głupi (przezvisko)'. Ja toto ne znam szto to, ale lude besidujut: ты bolwane,

ты siaki, ты taki. To chochto tak jedno do druho powi: ты bolwane, ale szto to znaczyt, to ja ne znam JZ22

boroda 1. anatom. 'broda, podbródek'. Chustky mały iz torokami i takым pid borodu. Ne tak duże nosyły basanunok, ale pid borodu tu do тыch paciurok to dawaly tak tu, pid gorset PW12. A jak chołodnisze, to pid borodu, zawiezowali [chusty] koło karku si HW25 2. 'broda (o włosach)'. Быł staryj i mał borodu taku na dwoje PW12 → borodysko

borodysko zgrub. 'wielka broda'. Wział sy borodysko, no pozberał sia na Żyda K-4 → boroda

borona 'brona'. Borоны derewiane były JS18 ▣ Borona była taka, że mała, iszcze druhe tilko byli i tu были pozabywane zuby, o. I tu był takыj bihun o, i tu sia posowuwał lancok, i tiah kin IP13. Borona była derewiana, porobleny были takы belky, nazywali totы, jak oni, borona... biła, biła, biła, i wsi, w každyj była już toj, belky, było belok takыch jak toje było szist cy piat, i были werczenы dirы tak, szto dwadcet, szto piatnacet centymetry, i tam были żelіzny zuby wyostrenы takы, a tu na тыch dwoch ostatnich było dobane take, że była taka dіra, i tu dіra, i ona, jak iszoł w jednu storonu, to peresuwała sia tak, a w druhu storonu znow peresuwała sia w druhu storonu. No ji toh'o, i tak tym boronyli koniom abo bykami OK21

boronyty¹ 'bronować'. A borоны jak ja iszczy pamiatam, jak ja boronyła, to iszczy były derewiany borоны, z derewa зроблены, лем zuby były powbywаны żelіzny AK20. Boronyły koniom cy bykami OK21 → pryboronyty

boronyty² 'zabraniać'. Ne wilno boronyti tilko zisty MP23

borozda 'bruzda'. Zas iszoł tou samou borozdou, i skybu zas kłat tak, ale w nas toho ne było. Iszoł si tak borozdou i sijał zerno z rukы IP13

borsuk 'borsuk'. Быły borsuky PK23

borszcz ‘rodzaj barszczu (?)’. *Robyło sia rızne jidła, dwanaćiet straw: i bandurkы, i keselycia, i rużny borszczy...* MK20

bortak 1. ‘głupek (przezwiśko)’. *Bortak ja ne znam, bo bortak chockoły, chocchto chockomu powi: o ty bortaku, a ja znam szto ono oznacza? Toto bortak JZ22. Bortakы, ty jesteś bortak AK 2.* ‘głupia kobieta’. *Ona tiż no ta bortak, inaksze ne powist, hupa, ty hupa, a ty bortak JZ22*

bortnian ‘mieszkaniec Bartnego’. *W Bortnim meszkajut bortniane. Z Bortnoho – bortnian OK21*

bortnianka ‘mieszkanka Bartnego’. *Win ne z Bortnoho nasz ziat, ja bortnianka MK20*

bortnycia ‘belka pośrodku podłogi w stajni, po której spływa gnojówka’. *Pid tyma dylamy musila byty jama, i na totu jamu dały takы ligari, no i taku bornycu, żeby tam toto...* AK20

boso ‘boso, na bosaka’. *Ї boso (chodyły) na sztoden. W zymi obuwały kierpci, bo już boso ne chodył PW12*

bosorka ‘czarownica’ ▣ *Bosorkы to w Żywnyj Czetwer były. Lem, ja ne znam wece o bosorkach, ale ta jak jest pered Welykodniom, Żywnyj to Czetwer, no to traity rano zawczasu korowu dojity, bo jak pryde ona, udojit i jak pidete, to już mołoka ne je. No ji ja kołysy pojimała tak jednu bosorku w Bortnim. Taka jakysa pryszła, cy susidka, cy..., pryszła do stajni zawczasu, wydojiła korowu i i pizła, bo-ste pizły dojity, mołoka ne je. No ji sia nazywała bosorka. [To wyste ne zimały bosorku?] Zimałam ja, jak iszła od nas. Pizłam dojity, już mołoka ne było JZ22*

bosyj ‘bosy’. *Мы bосы leżyły do toho poćiczka. I tak bosyj człówek był, bosyj, ale jakoś do roboty to žmy chodyły no MK20. Korowym pasła, husi, i bosa. Bосy chodył MP23. H liti to bосы ludy wszыtky chodyły, i chlōpy na poły kосыły bосы HW25*

boża krowcia ‘jakaś roślina’. *Jakysa boża krowcia, takie żowte, to tiż podobno mało pomahati OK21*

boży jafыгы ‘borówki-brusznice (?)’. *Zas były iszczы takы, ta tam w Bortnim, to rosły iszczы takы czornы jafыгы takы nyskы o [‘borówki–czarne jagody’], a druhы rosły takы czerwenы, a jak ił, to takы były, takie było sypkie, a ony takie były czerweni, to sia nazywały Boży jafыгы. Toto było dobre, lem że mało barz było. Czerwenы take były samы, nazbil, i na takim tiż jafыrnyczku były, barz mało sie traflało, ne duże, ale sia traflały JZ22*

brakuwaty nowsze ‘brakować’. *Majsztriw ne brakuwało towdi IP13. A to dla sebe na chlib, ale to zawsze tak było, że brakuwało OK21*

brat ‘brat’. *Ja si do brata chodył. No ji brat był na prymusowych robotach IP13. Iszcze trioch bratiw małam MK20. Ja mam tam bratiw, sestry MP23. Mama moja szыli rukami, tatowi koszełi, bratim HW25*

braty 1. ‘brać, pobierać, otrzymywać’. *Bere grosz. Adyk hneska každyj bere tak, jak wtowdi brał [emeryturę] IP13 2.* ‘brać, czerpać’. *(Woda) ona si zrobyła taki potoczok i z toho potoczku potim brały. Wiazała, tam właśni sołomom, brały z toh'o, i zrobyli takie, nazywały powerestо OK21 3.* ‘brać, stosować, dawać’. *Totu kыczku brali to tam do toj łaty tak, żeby witer...* OK21 **4.** ‘zabierać, porywać’. *Wowкы браły uci, ale desy mało toh'o PK23 5.* ‘wykopywać (brukiew, buraki)’. *Jak kopaly bandurы to wykopкы, a jak браły karpeli, no to браły karpeli, burakы браły. Браły karpeli na osin PW12 → kopaty* ▣ **braty ślub** ‘żenić się, wychodzić za mąż’. *Win w tij czuži brał ślub IP13* ▣ **braty len** ‘rwać len’. *(Len) tak sijaly na poły jak zerno, rukami i priboronili, ta i rosło, potim jak wyrosło, już przistał to sia brało, brali rukami. Jak przistał już no, że już było nasinia przistałe takie, to towdy brali, brało sia tak rukami, rwali HW25*

braty sia za ‘brać się za co, zajmować się czym’. *Bo мы si towdi za mołoko brali, za buhaji brali MP23*

brechaty ‘szczekać’. *A pes hawkat; bresze abo hawkat IP13 → hawkaty*

brez zob. prez

briaczka 'sprzączka'. *Mia wtiał takim remeniom, briaczkom, to sie mi zdawało, że mi noha odtetit, tak mia wtiał K-4*

brich 'brzuch'. *Potim były takы szto znały: w brisi bołył IP13 → briszysko*

brichal obelż. 'mężczyzna z dużym brzuchem'. *Cy zły, cy ne zły, ta: ide brichal, to brichala, to takie to grub, no a tak do oczyj ta ni, bo to już tiż była obraza K-1*

brichala obelż. 'kobieta z dużym brzuchem, gruba'. *Brichala K-4 → brichal, brichania*

brichania obelż. 'gruba kobieta'. *Brichania tak było, ale to musily tak jak dwoje, a zły K-1 → brichala*

brih 'bróg (do składowania siana)'. *Chtosy doradył, żeby pid brih stawiał sztosy takie, żeby paruwało PW12 → oborih*

briszysko zgrub. 'brzuszyisko'. *Мы зме радыты та, że win był pasenyj, win brich ma wełykyj, briszysko pustyj, o K-1 → brich*

brudas 'brudas'. *No brudas, brudnyj, brudas, o, a to brudne, to tak zwaly że brudny, inaksze to ne toh'o K-4*

brudnyj 'brudny, brudas'. *Brudnyj K-4*

брыдкыj oraz **брыдкыj** 'brzydki'. *W taży ne wilno sia zasmotryty tak syłno na koho, bo ładnoho czoweka można, a na brydkoho ni, oj, bo to bryd, żeby dityna nie była brydka MK20. Win brydkyj, neurodlywyj K-1. Taky брыдкыj win jes K-1 → брыд*

bryndza, bryńdzia 'bryndza, ser z owczego mleka wysuszony i osolony, często długo przechowywany'. *Robyli bryndzu, сыр IP13. Bryńdzia taka była dobra, to mama ciu taku diżku na zymu tej bryńdzi nam składała MK20. Składali, to był сыр abo bryndza, tak samo był сыр, ale to już był owczyj сыр, tak, to z mołoka owczoho i kłagało sia MW23. Robyły najpersze hrudku taku, a poтім to kыrszыły, dawały soly, i przykładały, zrobiła sia taka bryndza PK23 ■ Takie telatko zarizaly, szto iszczy ne jiło sino, to wypolokaly joho żołudok,*

i ono mało taki сыр. I tot żołudoczok on mał tonisi iszczy, bo to było maleńke telatko, żeby iszczy sino ne ne iło. I toto wypolokaly, wysuszыły, i toto rozmoczyły h horniatku, i pustыły do mołoka teploto. I odrazu stiało i robiła sia tota hrudka. Położył na tepło, ta jak h nas na pecu, to od razu sia stiało, i sołodinij сыр był, sołodinij, I to sia ne cidyło joho na druszlaku, tylko musila byty leniana szmata. To już było specjalne takij miszok zrobienyj był, że tu, o take o, tu był uzkyj a tu szырszyj, miszok. No ji składały na hornec, na hornec druszlak, i do toho nasypaly toho syra, i ono, ne, ne dusyły ho, lem wiszaly na sztosі, żeby ono samo swojom syłom oddikało. I totu żentyciu, tak nazywały żentycia, to pyły stare lude, bo bo to było sołodinie, takie sołodkie. No ji tot сыр to taki był, że jak ho jił, to skrypiło h ustach, no. I tot, totu hrudku nazywały i składały try, sztyry. I poтім było kamianyj hornoczok albo derewiane take – diżeczka, i pokyrшыły, posolyły i prytożyły micno deńkom bukowom, i kamenyk położyły, żeby było micno pry toh'o, i za try, sztyry dny naskładaly tych, narobyły no, i to sia zwala bryńdzia. Ono pobyło od lita do oseny, i h oseny tota bryńdzia to była do honorowoho jidla, ji do perohiў, do bandur dawały. To było barz tuste, uci majut barz tuste mołoko. No i na hostynu tak bryńdzi, o. To już bryńdzia, to było sztosy, żeby bryńdziu. I taki сыр od toho mołoko ne zdawały, lem robiły сыр K-4

брыд 'coś brzydkiego, obrzydliwość'. *Wrokы to jest брыд, w nas nit AK20 → брыдкыj*

брыдкыj zob. брыдкыj

брыла 'duży płaski kamień'. *Была така брыла, takyj stolec z kamenia, i (baba) тым прайnikom była po tim, была, была, i do wody, i maczała, i была OK21*

buben 'bęben'. *Buben to już poтім wprowadzily TW22*

buchnuty zob. śmijaty sia

bucukszajn 'kartki (na wódkę, podczas okupacji, niem. Bezugsschein)'. *No to jakesy*

bucukszajny tote, take na wudku to, na toto IP13

buda 'buda, budka'. *Na poticzku iszczy była buda z czaŭiny, żeby ne kuryło śnihu [podczas prania w zimie]. Buda taka, taka szopka szto tam stolec tot* IP13 → *szopka*

buddekotryj zob. *budkotryj*

budjak 'bądź jak, obojętnie'. *Budjak orały: i w horu-dołynu i na piperek* IP13

budkotryj oraz **buddekotryj** 'jakiś, pewien'. *Buddekotry lude już trzymały uci, mały kożuchy, jak ja pamiatam, a budkotry to mały taky chustki hruby* AK20

budszo 'cokolwiek'. *Wy stary najstarszy, ta że wy znate budszo* K-4

buduwały 'budować'. *Ja tamto [chyżę] budował. Ja sam budował. Nichto ne budował tak, żeby muruwanu chyżu stawyl. Jak to budowały to ja zaraz wkażu. Potim już budowały teper już tu. Mame tam pewnycu wybuduwanu, sam-em tiż budował jej* IP13. *Można było pec buduwati, a pesy to bili, z hlini taky* OK21 → *perebudowały, wybudowały, zbudowały*

buduwały sia nowsze 'budować się'. *Buduje sia wnuk tu* IP13

budownyczyj nowsze? 'budowniczy, tu: cieśla'. *Ja sam budownyczyj, ja tiż budownyczyj* IP13

budyty 'wędzić'. *Sołonyu solyli i taku budyly jakus w dymy* PW12. *Miaso ne budyty, ono sia samo, tam ne treba było budyty, bo budene to już jes smerdene, smerdyt* JS18 → *perebudyty*

buk 'buk (drzewo)'. *Ony (hliwy) rosnut po takyh derewach jak po buku. Na buku tam to rosne toto* IP13. *Stynały derewo, take buky i sosny* MK20. *Buky, tam takie wszytko* TW22

bukowyj 'bukowy'. *Bukowyj lyst nahrabaly* K-4

bukwar 'elementarz'. *Był i bukwar taki łemkiwski* OK21

bundz z innej wsi? 'bundz, świeży ser owczy'. *Bundz, każe bundz* MK20 → *hrudka*

buraczanka 'nać buraka'. *Buraczanka – lyścia ot burakiw* K-4

buraky 'buraki'. *Buraky, karpeli, takie krajaly korowam* PW12. *Buraky sadyly* JS18. *Buraky sadyli tiż tak dla chudoby* OK21

buria 'burza'. *Buria* AK20. *Była buria, dojdź lał* AK

burtaty (?) 'stukać'. *Piszol chłopeć, burtat do chyży; burtat do chyży* K-4

butelka 'butelka, flaszka'. *Ona mi toto powidała, że nycz, lem żeby dobri fukła do butelky* MP23 → *fleszka*

buty 'buty'. *Sznurky to nazywały toty, jak do butiw byli taky sznurky, bo byli sznuruwany taky buty* OK21

bytką 'bitka'. *Toto było dobre – to ne była bytką* K-4

byty 1. 'bić, wbijać'. *Był specjalnyj śpic żeliznyj i biło sia i kłyny. Iszcze druhe titko byli i tu byli pozabywane zuby* IP13 **2.** 'bić, uderzać'. *Perun był, peruny bjut* PW12. *Borona... porobleny byli taky belky, borona biła, biła, biła. (Baba) tym prajnikom była po tim [kamieniu], była, była, i do wody, i maczała, i była. (Ciry) mały dwa kyyi, związanyj był na taku, jak to powisty, szto sia obertalo w jednu, w druhu storonu, i tym bili, rozstelyły tak na toh'o, i bili po tim, bili, jak już uważali, że już toh'o, to perewertali na druhu storonu, i znowa po tim bili* OK21. *Byli mama ditynu* HW25 **3.** 'ubijać, utykać'. *Hłynu byli* IP13. *Chłopiw zaklykały i tot pec były* JS18. *Można było pec buduwati, a pesy to bili, z hlini taky, nawoziły takoj, taka synia hłina* OK21. *Szpary w nas były hlynom* MP23 → *nabyty, nabywały, pozabywały, wybyty, zabywały* **4.** 'bić młotem-stęporem w stępie-korycie'. *Dawali do takych... do stupy, i win tam w horiaczjy vodi toto byli* OK21 → *wybyty* **5.** 'zabijać'. *Ale to mało lude byli (swyni), lem wepri były* PW12. *Tam gestapowci były, tam dołyna smerty, tam były ludej tak, Nimci* IP13 → *bywały, zabyty* ♦ **byty cipamy** 'bić cepem, młócić'. *Żeby snopok*

dobri zawiataŭ, jak ho był cipami, žeby... IP13 → mołotyty ♦ **byty pec** zob. pec ♦ **byty sukno** ‘bić sukno (w foluszu)’. Ja znam, że chodyły i powidaly, że: id biły sukno! No to bjut tam jakosy PW12 → stupa

byty sia ‘bić się (o popędzie płciowym u koni)’. Kobyla sia bje PW12 i IP13. Bje sia JS18

byczok zdrobn. ‘młody wół’. Po kawalczyku chliba korowi, telatu, byczkowi MK20 → **бык**

бык 1. ‘wół’. Jak ja pamiatam, no to już byky mało chowały lude żeby bykamy robyły, ale my iszcze po kus robyły i bykamy. Po sztyry mały lude, chowały i bykamy robyły. Orałi dawno bykami IP13. Bykami wyorali rowok OK21. Kierpci [robili] sami, z takoj skorzy z korowy abo z byka HW25 → **бычок**, wił [Zawołania]. Hej, hej, hejs! cza! – ot sebe, cza! – to ot sebe, w sob'i – hejs! prr! – po pyisku tu, po rohach kыjem IP13 **2.** ‘buhaj (?)’. Бык, to jes taki buhaj, a taki, szto już bez toho, to jes, tak sia nazywat, i tak do roboty – wuł [!] JZ22

быты 1. ‘być’. Chłopci pryszły, kawalerы byti. Tu już naszы szwali i tak ne sut takы IP13 **2.** ‘mieszkać’. Ja tam była de mist, za to kamenycio tam, o MP23 **3.** **было** ‘zdarzało się’. Chłopci pryszły, a dıwky kopały hlinu, to было śpiwali IP13

bywaty ‘zabijać (od czasu do czasu)’. Lem wepri były, jak ktosi bywal PW12 → byty

C

cakli ‘gatunek owiec’. U nas były pereważno cakli, zwały tak PK23

cap ‘cap, samiec kozy’. Koza capa chce PW12

capuwaty ‘o popędzie płciowym kozy’. Koza capa chce, tak radyły, capuje PW12

cari ‘królowie (u kołedników)’. Tak chodyły (koładnyky) rozmajiti i popid wyhlad zo żwizdom i potim chodyły takы cari PW12.

Chodiat cari czasami no, no tu zo sęta sia zberajut takы, no pereważni zdolny lude, szto możut śpiwaty i znajut AK20

carok ‘zagrodzone miejsce (dla ziemniaków, drobnych zwierząt)’. Koło peca był takyj carok, szto doszka taka była koło peca, a pid tom doszkom to zwanyj zapecok – tam kurы były IP13

caryna ‘pole orne’. Jedno lito pasły tam, sia zwała tołoka, a tam sia zwała carina, na druhyj rik pasły tam, a tu sia... znaczyt tam tołoka, a tu caryna była, tak o IP13

ceber ‘cebrzyk’. Daly takij tot, po naszomu ceber abo szafel K-4

cebulka zob. cybula

cehлanyj ‘z cęgły’. Postawyl si taku kuchniu samu cehlanu taku OK21

cehła ‘cegła’. Pec nabywały taki na chlib, teper z cehły tam wystawlat JS18. Takыj kus bohaczszыj, to kupyl si cehły OK21. Chodył tam na robotu, tam jakyse, cehłu podawati MP23

cej ‘ten’. W ciu wojnu MP23

celta ‘celta, nieprzemakalna płachta od deszczu’. Celta taka była na wozi od dojdzu taka, no AK20

ceremonija ‘zwyczaj’. Jak ona do nych pryszła za synowu [dawała podarunki] sestrām bratiam, dalszym ni, dalszyj rodyni ni, ale to była ceremonija, to była straszna ceremonija. Dawno byly rużne ceremoniji, to już takych ne je, już zahynulo K-4

cerewuha ‘jakaś mała rybka rzeczna’. Były takы maleńky rybky, zwały cerewuhы, ony biłsze ne wrosnut, taka na biłszost, i takы były totы rybky tam, to jich nycho ne jimał PK23

cerkow ‘cerkiew’. Cerkow była zapownena. W noczy iszły do cerkwi. Stare i do cerkwy kerpci nosiły. Tak sia zawywała i tak iszła do cerkwi PW12. No to w lenianim to chyba tam do cerkwi IP13. Cerkow, to tam belky sut z toho derewa TW22. Chtila wziati do cerkwi MP23

cerkownyj ‘cerkiewny’. *Мы співаў і тэм такія пісні церкownы. У нас співаюць такія пісні церкownы, як то іде рывд піст PW12. Співалі пісні такія церкownы, і такія світовы, як хваріалі HW25*

chapaty sia ‘łapać, brać’. *Hrypa sia ne chapała JS18*

charbanka zob. farbanka

chimla 1. ‘kółko do upinania włosów u kobiet zamężnych’. *A tu taka, taka chimla, jak nazываў, o. Chimla, chimla to takie było kacziłcie o, i na tim wołosia było zokruczane i tak tu, iszczy i czepec PW12 2.* ‘skręcone włosy wokół drewnianej szpilki do włosów’. *Zakrutyly ji (ołosia) na chimlu, takie było no skruczene, jak o to ołosia było popry hołowi, taj towdy już toto roztrepaly i zawely JS18. Krutili takы chimli, to zo zadu załožyla si taki patyczok, i koło toho patyczka si tak krutiła, na ruci si tak skrutiła wołosia o, i tak si okrutiła tu, to sie nazywało chimla HW25*

chir zob. chor

chlib 1. ‘chleb’ *Człowiek na chlibi żyje i na chlibi hmerat JS18* ▣ *Chlib pekły sam, sami. Ale pekły ne tak, jak hnesky peczut, pekły takы, oj takyj tońkyj chlib, z wiwsom było. Sia mołoło w żarnach, o, z wiłsom sia mołoł. Młyny były, ale do młyna nihto ne dawał, bo h nas jakosi tak było, że żyto sia mało rodyło. Bilsze toho wiwsa sijały tato... ani do młyna ne dawały, łem samі mołoli tak, młyn może dagde był, ja znam? Tak ne było w seli, w seli młyniw ani... Ale ne dawały łude, mołoly samі i takы płackы, o, takы newelyкы pekły, takyj, ne hrubый PW12. Ja iszczy to robył, mołoł na chlib OK21* ▴ *Chlib rozczyniam, najpersze zrobju kwas, mam żytnyj kwas, kwasok rozroblu w serwatku. Potim driždzi tožu zmeniu suchых i troche takых syrowых i rozmiszam i try hodiny driždzy roblat. Potim mukы położu pszennoj try tyżкы, żeby totы driždzy zrobыły. No ji nasiju mukы żytnoj hpił, pszenycznoj hpił. I potim miszu wszytko naraz i wisem hodyn*

kysne, wisim hodyn jak wksyne... hneskym wstała o czetwertij rano, pecы. No ji potim h pecu pału, na błachы kładu i, i sia pecze. A dawno ne tak. Dawno każdyj den pekły, bo wiwsianyj musił, wiwsianyj był. Wiwsa i żyta dodało sia, do młina ne chodyło, łem sia mołoło w żarni [!]. Takым żarnom sia mołoło, мы маме iszczy take żarno, маме, je, ja wkažu. I sia mołoło i w każdyj den sia pekło był wiwsianyj, żytnyj to ne bardz by żył, a tak takыj żytnyj to... Ja iszczy daju soły, try tyżкы oliju, wece nycz MP23. Chlib szto dnia łude pekły. W tim dny musiła namołołi i zrychtuwałi na chlib, żeby rano chlib wpekła. Chliba ne było IP13 ▴ *Ej chlib robyły doma, no ta peўni. Zerno mama dały do peca, żeby sia wysuszyło, takoj błasкы: owes, jarec, żyta, i wysuszyło sia, i no powidaјut na weczec: idy mołoty! Do mene: idy mołoty! No totы żorna takы, ja zmołoła, prosijałam muku totu sytkom takым, prosijałam na stołi, i mama mały taki kwas i wodu, i tak zamisyły, pidczyныły tak w weczec, a rano znow, toј mukы tyszyły na rano. I rano zahustyły tak, zahustyły, to musiło by wksynuty tak toto dobre, i w pecu sia pekło. W koźde rano mama pekły chlib. I wszytky, wszytky gazdyni, wsi gospodyni [!], no, pekły chlib rano. Kwas trymało sia, od kwasu do kwasu trymały, żeby toј kwasok był ne na driždżach, na kwasu. Jakyj dobryj był. [A bandury dodawały?] No, to można było daty, ale ne, ni, toto już było duże trudnostej dla gospodyni, bo treba było i bandurкы, i toto, a tak zamisyły, hpekły tam takы o, tak try totы takы chlibыкы, try abo sztyri, i na den było dla nas. A na druhyj den znowu pekły, koźdyj rano świżyj był MK20 → chlibec, chlibiwcza, chlibыk 2. nowsze (przenośne?) ‘zboże’. Ne rodył sia ludom tak chlib, jak hneska sia rodył IP13*

chlibec zdrobn. ‘mały chlebek dla poła-znyka’. *Takyj hrobar był, to win iszoł tiż ho śwata, to dawały mu taki, chlibec spekły spe-cjalnyj, takyj o. Takyj podowhowastyj takyj*

chlibec pekły PW12 → chlib, chlibiwcza, chlibyk, połażnyk

chlibiwcza 1. zdrobn. ‘(mały) chleb’. *Take chlibiwcza sia wyhotowało i na opatu; fajnyj był chlib* AK20 → chlib, chlibec, chlibyk
2. ‘naczynie (niecki), w którym się podrzuca ciasto chlebowe dla nadania odpowiedniej formy’. [Korutko]. *Abo chlybiwczu, to tiż tak była, taka łem na chlib, bo sia tam opatało chlib* [najwyraźniej: ciasto na chleb], *ta jak misoczka, tak było wyroblene, ale to było derewlane, to było chlybiwczu* MW23

chlibowyyj zob. pec

chlibyk zdrobn. ‘chlebek, mały chleb’. *Hpekły tam taky o, tak try toty taky chlibyky* MK20 → chlib, chlibec, chlibiwcza

chłop 1. ‘mężczyzna, chłop’. *A chłopci mały chłotoszni na zimu. To takyj bidnyj był, staryj chłop. [Zmarłego] na smyntar nosyły chłopcy* PW12. *Jeden chłop stojał do horu na tim derewi, a zo spodu stojał druhyj. Chłop oraty iszoł pierwszy raz, a baba już na pleczech bandurki. Ja – staryj chłop, szczęśliwyj* IP13. *Chłopy kosili* OK21. *To, że micny, no barz zdorowyj, micnyj to jes chłop* JZ22. *Win dobryj chłop. Chłop mołotył, cipom* MP23. *Chłop jak sia ożenił, to już musil bajusa nosyty. Chłopy na poły kosyli bosy* HW25 → chłopysko **2.** ‘mąż’. *Mij chłop biłsze radyły* PW12. *Gazdynia ma[t]a totu robotu... a tu rano chłopu jisty nesti, bo kosyl kosou* IP13. *Dwa roky my żyły, chłopu pidczas wysiedłynia zaaresztuwały* MP23 → muž

chłopczysko ‘chłopak, chłopczysko’. *Pereważno mołody noczuwały i chłopczyska tam* IP13. *Diwczata priałi, pleli, a chłopczyska sia schodili piznisze. Tu było tych chłopczyskiu, tu diwczat, jak drow* HW25 → chłopec

chłopec ‘chłopiec, kawaler’. *Jak jem był chłopec takyj, tom se pizzoł tam. Ryby kras były, ale ja ne znał. Pralniky za to były, bo jich chłopcy zberały po poticzkach. Chłopcy cituwały, a jak diwczata...* IP13. *Jak ja był mołody chłopcem, to trimałi byky. Chłopcy karty hrałi tam i flirtuwały z diwczatmi* OK21.

To było diwczat, sztos i z pinto chłopcy MP23. *I desi weczera mi ziszły sia chłopcy na seli, śpiwały sobi* HW25 → chłopczysko

chłopia pieszcz. ‘chłopię’. *Miszkari miszkowały, wiały chłopiatu tu porozpynały spodni i lały mu wody tam* [w zabawie miszkari] K-4

chłopskij ‘chłopski’. *To było chłopskie pole* IP13

chłopysko ‘chłopisko’. *Prodał korowu bidnyj chłopysko* PK23 → chłop

choc ‘chociaż, choć’. *A choc by przyszo i kupiti to iszczy jest de. Skoru garbywały, choc ne wilno było. H bojisku tancuwały, choc i po zemli. Choc by było h maju, to win w tij czuži brał ślub* IP13 → chocky

chocby ‘choćby’. *Prala baba na poticzku, wiała si wodu teplot i tak, chocby i zyma była, to ona w szafli...* IP13 → chotby

choccho ‘ktokolwiek, każdy’. *Chockoho ne staty na to* IP13. *Taku ditynu [nieślubną] to choccho sia rozłostił: ty, id ty koprywniaku!* HW25

chocde ‘gdziekolwiek, w wielu miejscach, wszędzie’. *Kryły gontamy, po selach kryły, chocde, ale kotry mały lisy* IP13. *Ja chocde służyła, ta były rużne lude, ta rużne radyły* MP23. *Tu była zemla, ta ji mama kazała pity [za męż], taj sia tu musila, tu piti, de mama kazała, tato; i chocde takie było* HW25

chocjak ‘jakkolwiek, różnie’. *Dakoły starszy nazywały inaczy, teper my nazywały tak chocjak* TW22

chockoły ‘kiedykolwiek, bądź kiedy, czasami’. *Zabawy były chockoły* IP13; też **choczkoły**. *Tak niby tr'y raz tak, ale tak, choczkoły, choczkoły takie było jedżynia* [!] PW12

chocjakyj ‘wszelaki, rozmaity’. *Mały rużny taky swojoj roboty, takoj chocjakoj, chocjakoj roboty* PW12

chocktory ‘ktokolwiek, któryś’. *Chockotry pizzoł pid kamen – nic ni ma (ryb)* IP13

chocky ‘chociaż, choćby’. *Żeby lude lijsze gazduwały, żeby chocki prynajmi na*

piatnadcet tisiaczy prodał IP13. Żeby iszot tot dym chocki na pid MW23 → choc

choczkoły zob. *chockoły*

choczszto ‘cokolwiek, wszystko’. Choczszto było PW12. Ja si i sam zrobił choczszto IP13

chodyty 1. ‘chodzić’. Do Gorłyc, do mista išzto sia, dawno sia chodyło. Ja ne chodzu, łem o tim, o PW12. Tam korowyy chodyt dojiti. Łem daj, łem chod! IP13. Były weczirkyy i dīwczata barz ochocz chodyły, bo i tam chłopcy prycho-dyły. Chodyły na rużny: bil, na korowiarke. Toty szto chodyły na toto [na zabawę], to jich [dziewczeta] whaniały tam pomedzy chyzzy IP13. Chodył tam na robotu. Tak-jem chodyła (do szkoły), jem służyła MP23 Δ ‘chodźić (na jarmark, na targ)’ zob. torh Δ ‘chodźić (na szmugiel)’. Jeden susid chodyt tu na Słowakyy, bez wojnu, i handluwał, szmuglował IP13 → prychodyty **2.** ‘nosić co, chodzić w czym, być ubranym’. No ji tak sia uberały, no tak chodyły. A potim już rozmajiti chodyły. Ne było bohатых takyych, żeby sia inaksze zbe-raty, łem tak chodyły, jak i tot. Na sztoden tak chodyły, łem że na sztoden szły już z takoho hrubszoho, a na nedilu z tończoho połotna. W zymi już boso ne chodył PW12. Chodyły w swoich łachach czysto. Łachy małe mał, prawda, ale naho ne chodyły IP13. W ti weści chodili ciłyj tyżden HW25 → nosyty, wberaty (sia), zberaty sia **3.** ‘poruszać się, przeciągać’. Mał takyj sznurok i tym sznurkom, o, już tak se j chodył w totu storonu, i w totu, i toto sia zamotuwało toto [w krosnach]. Jakysy tam były takyy tiaharkyy, szto tam desi toto chodiło jakosi PW12 **4.** ‘jeździć’. Po derewo za darmo chodyły IP13 **5. chodyt/chodyło o** z biern. ‘chodzi/chodziło o’. Im chodyło o to, aby naj-wece chudobyy wychowati IP13 ♦ **jak chodyt/chodyło** ‘co się tyczy/tyczyło’. Jak chodyło o swyni to ne, duże ne natorhuwał OK21 ♦ **chodyty do szkoły** ‘chodzić, uczęszczać do szkoły’. Chodyła [do szkoły]. Jakbył ne cho-dyła, to był ne zna[t]a czytaty PW12. Jedna szkoła była i tam był, jak ja iszczy chodił,

to był jeden nawczytel’ OK21 ♦ **chodyty na** ‘bawić się w co’. Chodyły na rużny takyy, teper takoho ne je: i stopkyy, i mlynkyy, i jakie to, jak to sia nazywało: linywa Marysia, kapłuna pekly, takyy zabawy maly PW12 ♦ **chodyty na pocztu** zob. poczta ♦ **chodyty do psał-tyria** zob. psałtyr ♦ **chodyty po koladi** zob. kolada → pochodyty

chodźynia ‘chodzenie’. Take chodźynia do szkoły było, tak MP23

cholawka ‘cholewką’, tu zapewne: ‘buty z cholewkami’. Tato kupyły takyy, dakyy choławkyy tam takyy toh’o MK20

cholera ‘cholera (choroba)’. Była cholera, i zachorily na cholery, i hmerły AK20. Cholera była desy, była sto simdesiat rokiw tomu PK23 ♦ **żeby tia cholera jała** przekleństwo ‘niech cię weźmie cholera’. Żeby tia cholera jała PK23 ♦ **jak cholera** nowsze? ‘okropnie, strasznie’. Tom tam była, ale zimno jak cholera, stu-deno MP23

chołoszni ‘chołosznie, spodnie sukienne (strój mieszkańców gór)’. Chłopy mały chołoszni na zimu, chołoszni takyy sukonnyy. Na zymu takyy staryy w chołosniach chodyły. Každyj był w czuzi, huni i chołosniach w zymi. Tak mał chołosni tot, jak i tot PW12. Robyły sukno tak zwane, robbery chołosni, tak to spodni, tak zwane chołosni, były wowniane na zymu, take teple TW22

chomont ‘chomać’. Ja znam robbery upriaż, chomonty tam, rymar PK23

chor ‘chór’. Chodyły do cerkownoho choru dīwczata i chłopcy PW12; też **chir**. takij chir maly wadnyj, po łemkiwsky nasz chir, po łemkiwsky spiwały MK20

choroba ‘choroba’. Pczoły teper jakysu majut chorobu taku PW12

choruhwa ‘chorągiew (kościelna)’. Cho-ruhwy nesły, spiwały śwaty piśni AK20

choruwały ‘chorować’. Jak ktosy desy jakosi chworił, tym sia liczył, szto mu tam desi chtosi powidał. Choruwały denekotry, a ja znam, choruwały. No ja ne znam, cy pczoły

choruwały towdy, cy ne choruwały, ony teper chorujuť, teper jakysu majut chorobu taku PW12 → chwority, zachwority

chorыj ‘chory’. W nas był kin choryj PW12 → chworыj

chotбы ‘choć’. Fant – musila dıwczyna sztosı daty tam, chotбы szpilku z wołosia HW25 → chocby

chotity ‘chcieć’. Możeme radyti, kilko choczete. No i szto pani chce wece iszczy? Hriby de chto chotił, tam zberał. Baba chotiła zeby ji było ładni. Chotił maty czyistyj spokij IP13. Gazda každyj cia chotił wykorzystaty MP23. Stare, oni chotiat stary [piosenki]. Ja chotiła wse, chotiłam, zeby mje łanni tato obuli HW25 → chtity

chowaty 1. ‘chować, wychowywać dzieci’. W tim pecu pomuruwały takyj suśnyk, tam pid tym jakosi chowała [dzieci] IP13. Nawczena dobri chowati, a tu [w Niemczech] ne było ani szto jisty, ani chliba MP23 → wychowaty **2.** ‘chować, trzymać, hodować (o zwierzętach)’. I tak sia swiniu chowało, z banduramy najbiłsze PW12. Jak ja pamiatam, no to już byky mało chowały lude. Po sztyri mały lude, chowały, i bykamy robyły. Po chyzy i krulyky sia chowało IP13. I tam jedno cy dwoje paciatok chowali tak dla sebe. Chowały daku swiniu cy szto, to toto robyły taky šrut OK21 → trymaty **3.** ‘chować, skrywać’. Ditynu to sia tak chowało, zeby nichto ne wydił, zeby z oczы ne dostało. Tela małe, ze dakomu ne chotiło chowaty, ta zdochło IP13 **4.** nowsze? ‘grzebać’. Na cmyntary chowały PW12

chowaty sia ‘chować się, rosnać’. My sia chowały koło swoich rodiczıw HW25

chrest chrześć. Ne dały do chresta, do chreszczynia dityny ridnu sestru, ridnoho brata HW25 → chreszczynia

chrestna mama [wymowa też: chresna mama] ‘matka chrzestna’. No chrestni: chresna mama, chresnyj otec – tak kazały PW12. Radyli že dityna chresna sia pryda je na chresnu mamu, chresnoho tata HW25 → chrestnyj tato

chrestny ‘rodzice chrzestni’. No chrestni, chresna mama, chresnyj otec – tak kazały PW12

chrestnyj otec [wymowa też: chresnyj otec] ‘ojciec chrzestny’. Chresnyj otec – tak kazały PW12; też **chrestnyj tato** [wymowa też: chresnyj tato]. Dityna chresna sia pryda je na chresnoho tata HW25. Tato chrestnyj, mama chrestna. [A dity jak sia zwertaly?] Nanaszka, nanaszko, tak, take toto było w nas, no i do toj pory iszczy tak jest, toto kus sia trymat K-1 → nanaszko

chrestyny ‘chrzciny’ ▣ Jak robyły chrestiny, no to kumiw brały do ksztu [!], koło dwadzet daże, to takie było. Rodinu kotru chcesz. To tych kumiw brały kupu, ale prawdywi tilko jeden mał byti, ale, no rodinu prosyły, potim zrobyły chrestiny, to śpiwały tak na chrestynach, jak i na wesilu wszystko. Hostinu taku robyły jak i na wesilu. Tam niczoho ne było honorowoho, łem swoje takie, i taky chrestiny były. Koly? No koly im tam wychodyło, koły si tam prystrojili. Czasom były zaraz jak oksztyły [!] ditynu, a czasom aż na piznisze były, abo dagde jakoho śwata, abo... To ne było tak, zeby tak w jednim czasi tam, łem koly si tam obradyły, to si zrobyły. A ditynu kstyły jak o po urodzeniu, no. [Odrazu?] Ne, ne každyj jednako, jak dityna była taka, že była wełykej sla[w]y to kściły zaraz, a jak taka bidnisza – dagde kstyli. A chrestiny jeden robył kotryj mih, a druhyj ne robył, bo ne mih, to tak było. No chrestni, chrestnij otec, a mama – to chresna mama, chresnyj otec – tak kazały. Chstiny, no. Tam powidały: o tam sia wrodyło, tam kściny no, to ony tak już... PW12. Chrestiny tak samo, ne dały do chresta, do chreszczynia dityny ridnu sestru, ridnoho brata HW25; też **kstyny**. I toty kstiny, szto robyły, to nazywały kstiny, i dityna, jak sia wrodyła, to tiż tak radyły, že tam kstiny sut, o, tam sia wrodyło, tak nazywały PW12. Kstyny no jak sia kstyło ditynu, kstyny robyty no to sia musył musil

pryhotuwaty, no to tak i czasamy aż za misiac
AK20 → kstyty

chreszczynia 'chrześć'. Ne dały do chresta,
do chreszczynia dityny ridnu sestru, ridnoho
brata HW25 → chrest

chreśnia 'chrześniak, chrześniaczka'. To
moje chreśnia K-1. Powidźte: dużo-ste mały
chreśniat? K-4

chntity 'chcieć'. Bo sia mu ne chce JZ22
→ chotity

chto 'kto'. A jak chto znał, to już sobi
wysztywował. Tych ściuk było abo tri, abo
szturi, jak chto napriał PW12. Chto ne mał,
to mał prawo kupyti [drzewo]. Te prawdywi
de chto chotił, tam zberał. Chto tam mał
samochid? Chto bude mołot? No tam chto
znał? IP13. Chto był takyj bohaczszuj... OK21

chtosy 'ktoś'. Ne pamiatam tag, żeby był
chtsi tak wystrojenyj. Chtsi toto szył PW12.
Potrafyt chtosi jeden druhomu porobyti sztsi.
Waszomu moloku chtosi szkodyt IP13; też
ktosy. Jak ktosy chworił, ta tym sia liczył, szto
mu tam chtosi powidał PW12. Ktosi przyjechał
z Ameryky. Można sia podiłyti z kymśi jak
komusi potribne. Wiryli lude w czarę, że
ktosi... IP13 → dakyj

chudoba 'bydło'. Wiuz abo dakie drowno
na prodaj, abo daku chudobu PW12. Aby
najwece chudoby wychowati. Chudobu
pasły spilno. Znał sia do korow, już znał, szto
spuszczal krow chudobi tam IP13. [W wigi-
lię] chliba zo stoła dawał wszytki tij chudobi
MK20. Połowina [zabudowań] była tam
toto dla chudoby. Sołomu to żyły, chudoba
żyła. To była skora, normalna skora taka jak
z wyprawy, jak z chudoby OK21. Stajnia,
stojit chudoba tam MP23. No ji wziały tam
towdy sztsi czetwero chudoby, zabrały IS23

chustka 'chustka, chusta (na głowę)'
■ A na hołowi chustka. I dıwky chustky mały,
iz torokami, to jak wy nazywate „frendzlami”.
A starę babę to mały chustky wełky takę,
takę wełky, szto składały... A pid totu chustku
wełku iszcze mału brały, tak i tak dwi na

hołowu, a tu taka chimla, jak nazywały, o.
No w den tak ne chodyły w tych wełkych
chustkach, ale tak o, do cerkwy, to każda braa
chustku wełku, tak sia zawywała, i tak iszła
do cerkwı. I iszczy i baba jak iszła do cerkwy,
to brała z werchı na totu chustku iszczy obrus
takyj biłyj, tak bez pęczy, o PW12. [Kobiety
chodżyły] w chustkach, nikoły ne wiđılam
tak, chyba jak już spaty iszły, tak si wiazały
jak było horiaczo HW25 → chustoczka,
chustyna, obrus

chustoczka 'chustka, chusta (na głowę)'.
Ja iszczy sama podarunkı dawala: abo daku
basanunku abo chustoczku PW12. Mały na
hołowach chustoczky OK21 → chustka

chustyna zdrobn. 'chuścina'. Jak-iem piszła
druh'ij raz, chustynu-m sy kupyła MK20
→ chustka

chwałybzda 'chwalipięta, samochwała,
chwalidupa'. Chwalibzda JZ22

chwist 'ogon'. Tiahly za chwist PW12.
Znialy totę basanunkę i zakrutyly ji chwist
[żart] JS18; zdrobn. **chwostyk**. Tota łasyczka,
ona bila, a czorny chwostyk PK23

chwopyty zob. wchopyty

chwority 'chorować'. Na rozmajitu chwo-
rotu: i zapalınia, i na takie i na siakie, jak
i teper chworujut [!] JS18. Każut, że rak jest
ot kurinia, chto kuryt papirosy, że chworyt
MK20 → choruwaty, zachwority

chworota Na rozmajitu chworotu: i zapali-
nia, i na takie i na siakie. Persze iszczy wence
[!] chworot było JS18. Tyfus to była chworota
barz zarazywa AK20

chworuj 'chory'. Ja tak była w tam-
tim roci barz chwora, tak-em straszni była
zachrypna, tak mnie tu straszni boliło, ona
mi tu likarstwo dawala, mia liczyła. Ale ja
była chwora tamtu zymu, prawie ciłyj den ne
wychodyła, kaszłalam straszni. I byłam chwora,
żem myślała, że budu hmerala, ale-m iszcze
ne hmerła, iszczy żyju, iszczy żyju PW12.
Chworyj-m był, barz IP13. Chworyj jem
był, hołowa mia boliła JS18. Mama chwora

była OK21. *Jak był chworthyj [na gruźlicę], to wmer MP23 → chorыj*

chwostyk zob. chwist

chyrlak 'taki, co choruje, cherlak'. *To chyrlak JZ22*

chyba 'chyba, zapewne'. *Chyba tu szczoś takie o na tych takych zapinkach. To chyba tu sztoś takie było prybrane PW12. No to już chyba sia tam z mista powiuz na tim wozi. To już chyba daki, chtosi taki wyborowyj był PW12. No to w łenianim, to chyba tam do cerkwi IP13. Nie, nie, chyba spidnycia nazywały, no OK21. Weczirkы to byli h pości, každyj den; subotu chyba nit. Nikoły ne widiłam tak [kobiet bez chustki na głowie], chyba jak już spaty iszli HW25 → chybal*

chybal 'chyba, zapewne'. *Zamist sto szis-desiat, to hneska jest trydcet chybal numeriw może IP13. Persze chybal były dowszy dny AK20 → chyba*

chytryj 'chytry, łasy na wszystko'. *Toto już taki mense wece jak i toto nenajdtyj, bo to win już taki chytryj, to win by wszystko chcił maty, o, no JZ22*

chyża 1. 'chałupa, dom mieszkalny'. *Tam wybuduwana w desiatim roci tamta chyża. Jedna [izba] i komora, poza komorom i komora za stajniom i wsio, i bojisko w seredyni. W chyży duże diti TW22. Weczirkы robiłi w jennij chyży, tam zas na dołyni, w druhij chyży, na kinci sęła znowu w treti, i tak HW25 To sia wodu wylało na strichu, na chyżu, żeby hroky piszły hori chyżu ['ponad chałupę'] MP23 → chyżka 2. 'izba, pokój, pomieszczenie w chałupie'. [A ile było chyż?] Chyż? – jedna. Persze była jedna IP13. Мы w jednij chyży były, jedna chyża była MK20. Ciłyj weczera to było szum, huk w chyży, chyża jedna była. Chyża taka była tam jedna oj, druha maleńka, kuchnia to iszczy, tam jeszcze i tak jest, ale tak było "ot zle, że łem jenna chyża, jedna była HW25 ♦ do chyż 'do chyży, do chałupy'. Chod do chyż, chod do chyż! IP13. Klykaly tam abo jisti,*

abo szto: d'o chyż! JS18 ♦ kurna chyża 'kurna chata'. Dawno to były chyży czorny, kurnы, pamiatam iszczy ▣ No jak taka chyża? Taka czorna była, powała czorna, het czorniczka taka, była ta jak tu, ale może iszczy nyżcze o tak, jak maluwano, het było czorno. A tu z dolyny bilyly hlynom takom, swojom hlynom z potoka, no to takie było podobne sywe jak toto, ale czorniejsze. No ji i tak, palyly h pecu, a dым iszoł het, po ciłyj chyży. I takы były chyży, był pec bytyj z hlyny, komyna ne było takoo, żeby iszoł dым, lem prosto na chyżu iszoł. I ja pamiatam totы chyży, iszczy było, bo w susidztwi były takы chyży. Kurna chyża, a potim jak už sia tam wypalyło, no to tot ohen zawyly tam do peca, i dweri zaperty, bo dweri były otworeny, bo tot dым iszoł tak. Dwery zaperty, a tu h powali była taka dira wyrizana, o może jak toto o, ta toto odtыkaly, żeby tam iszczy toto takы, taka czad iszła na tim. A pak zerkaly, neraz hołowa bołiła jak tam piszło, bo ja ne wychowana w taki już była, ja już była w taki z komynom wychowana, a jem piszła do takoj, szto taka była, to mia hołowa straszni bołiła PW12 ▴ Pec tiż był bytyj z hlyny, a na poredi było, był już tak, tot komyn jak nazywały, no już iszoł z peca dым do too komyna, szto już sia na chyżu ne kuryło. A pec był bytyj takyj, szto tam spaly na nim dity i po troje, i po dwoje, taki welykyj pec. I tu był takij pec, i tot komyn był, nawet tam jes taka o, wyfiata o, szto tam był tot komyn puszczenyj do horы. Tota chyża już ma wisemdesiat, z desiatoho roka, to kilko? Wisimdesiat piat, bo z desiatoho roka no, jak ja tu. Bo ja sia tu ne wychowała, bo ja tu przszła, tak jak pow'idam, mołodycia, no to iszczy był, to był tot komyn, i takij pec tam bytyj dołhij, aż piznińsze toto-zme tak prerobyły PW12 ▴ Iszczy komina ne było, lem prosto kurna chyża taka. Мы sia porodyły w kurnych chyżach, ja sia wrodył w kurni chyży. I to wyhlady maleńky, po zemły sia kuryło, po chyży sia i krułyky sia

chowato, i koło peca był takyj carok, szto, takyj, doszka taka była koło peca, a pid tom doszkom to zwanyj zapecok – tam kurły były, wszystkomu ciepło było. Pec był w tamti chwyżi. Win jak z kurnej chwyżi pisał do Hameryky, to do kurnej sia wernył i w kurnij żył IP13. To była chwyża, chwyża kurna, to była taka że ja naprawdu... Tam szytko pereszło dymom. Ja jak jem pisał na, jakby powisty na „pidsufit”, „sufit” to powata, to od dawna nazywały powata, w kotrij było wyrizane takyj kwadrat „wożnycia” i tam iszoł dym, ale win ne iszoł tam, bo win sia rozstelił po ciłij chwyżi, i tam ho kus tiahto, bo jak byli dweri otworeny, to ho tak pidduwało, to iszoł tam, ale tam na podi była tiż tak zasmerdżeno, że jak sino kłaly na pit, no to ja sia dywuju, że tam jakby pisał iskra nawet, to by sia zapaliło, no MW23 Δ [Budowa chwyży] Rizali na chwyżu derewo MP23. Mame derewo, o, spidky jedne, i ideme po wyhlady riwno w horu het. Sztyri derewa dali i już wikna sut, znaczyt wyhlady, no. Spidky, wkażuju dokładni o, spidky, o to sut spidky, to sut perszy derewa. Tu de je sumczy, już korotcze daje derewo, żeby wyhlady wytiah, wertil takym swerblykom, zabywał take tybli, zawertil w jednym i w druhim, i prybywał do kupy, i dokoła, dokoła... Wyjde aż po wyhlady, i potim daje tak zwane sumczy, o – korotczy derewa, sumczy. Korotczy derewa w wyhladi, to sumczy zwany. Tu sia miriat, waserwahom, wyńklom wszystko, wytynat sia takie uhta. Jak-jem powidał, wertyt tu toty sumczy, i składat na take tybli, zabywame kiłky, i już. Na tybli tak. Składam na tybli a potim już hore tak zwana oczap id'e, oczap. Oczap, ona tam bude wypuszczana tam już Δ [Konstrukcja dachu]. I tam daji iszczy po jednym derewi, potim tak zwany daje płatwi, na kotry już bude płatwi, na kotrim budut spoczywały krikwi, werch, o. No ji dast tote krikwy, win, tot majster kotry tu zbudował, to pobudował joho na... tam na ti powali już,

tot szczet dwiho [!] i potim łaty normalni i już, no IP13 Δ [Krycie dachu]. Kyczka – sołoma tota szto sia... sołoma, kyczka, co sia niou kręło. Kręły gontamy tiż IP13. Persze strichy MP23. Strichy kręły, ale były taky sęta, kotry kręły, kotry mały sporo... w Bortnim nie, nie IP13 Δ Bilyły. I bilyły, de tam była zemla... tota pidłoha IP13. Ściny bilyły, już nowy ściny to już bilyły wapnom. A w kurnych to były hlynom prosto a tu już była tak w kurnych chwyżach w tim misci, w tim misci, bo potal dym sidał, tak, tu desł tak to była taka partycia, była tak partycia wyrobłena, wyskrebtana, baba chotiła żeby ji było ładni, ta wyskrebtala tu o, a potym dym sidił Δ Szparę. Mochom sia nabywało [szczeliny między belkami], nabyło sia micno, czeresznom IP13. A potim czeresznom, nabyło fest mochom, były z czeresznom a tak szpary w nas były hlynom, lipyli hlynu i tak toty szpary lipyły i tak były MP23 Δ Hriadky. A tam iszczy w kurnij chwyżi to iszczy były take hriadky ta ji hej IP13 Δ Dyrwa. De sia dyrwa kłalo het dookoła chwyżi, żeby bez zymu... MP23. Dyrwa dokoła. Taky dokoła sia drow nakłalo i żeby suchy były IP13 Δ Pewnycia. Mame tam pewnycy wybudowanu, sam-em tiż budował jej IP13 → pewnycia Δ Poczystunok. [Majstrom] dawały jistł, dawały poczystunok pry kaźdim jidli. Kropku dawały, pry kaźdim jidli, ale byli i taky majsztrowe, i taky gazdowe, kotry chotił maty czysty spokij, to... o swoim IP13. Poczystunok był jak derewo wozyły, poczystunok był jak spidky wiazały, poczystunek był, w kaźdyj [okazji] IP13 Δ Zapłata. Płatyło sia jomu [majstromi] IP13. No prosyły [majstrów], ale płatyły MP23. A poza tem iszły lude, sia im płatyło ale bars mało abo i nycz, lude pomahały sobi wzajemno, tak. Po derewo za darmo chodyły, tylko szto tam, no jak to w nas wtowdy nazywały „kropka”. To towdi na kila toj kropky? To jak tu budowały, za tu chwyżu, szto toto perewozyły jak już była

flaszka, litra kropkы to to pry každyj jidli było IP13→ carok, pec, pidłoha **Δ** [Jakie domy były?] A toto zaležyt, chto jaku mał **parcelu**, na koho, koho staty, bo jeden był bidniszuj, mał bilsze, druhyj mał... A denekotrы, kotrы ne mał warunkiw desi wybrati sie, to musil tam buduwały de toh'o, de mał **zemľu**, bo tam zaraz obok susid był i to to, ne było ta jak hneska, że tam pryjde architekt, tu wyznaczyt, tu... A towdi było brak zemli było, brak žeby... było meszkania koło meszkania prawi że i toto toh'o. Ta jak tut, to było sto simdesiat nomeriw w Bortnim, no OK21 **Δ** Z kamenia, kamenia, oni ne byli fudamenty takы jak teper, tilko **kamienia** pid sztyri **uhłu**, jak oni nazywali uhłu... I piznisze kłali taku, **pidwaľinu** nazywały, pidwaľina tak. No ji piznisze derewo, **zwiazkы** takы dawały. Zwiazkы, takы zwiazkы sztyri, tak piznisze poperek dwi i dalsze, potim na uhłu. No ale to juź musil taki byti, szto znał ta jak **zatynati**, musil znaty jak zatynati, žeby to riłno mu wyszło i **mochom mszylі**, mochom take szczeliny pomedžy toho, zberały... Ony **szparы** sia nazywały, szparы, tak. Moch zberali, i zberali moch takы, pereważni pid derewamy rosło take, take, jak to... no moch, moch. I piźnisze toto suszylі i nabywali do toho, potim riwno obtynali tak, że to riwno z tym derewom wychodyło. No i dalsze jak, to zależy jak koho staty, szaluwały tam nichto ne szaluwał w toj czas, tilko tak było. W **seredyni** piznijsze toto poriwnały **hlinom** toto, de byli takы neriwnы miścia i **były**, wapnom pereważni, **wapnom**, to zawse raz do roku, zawse wapnom, pered śwatmi jak jakы to **były**. Wyhlady robyły z derewa jałowoho, a to take, jak powisty, **wyhlady** robyły ne takы welikы jak teper, takы skromnijszy, skromniszy, ale to juź były takы sztolary pereważni, szto szto juź znały zrobyti. I piźnijsze szыby, a ne było podwijnych – jedna szыba, jedna i zakituwane z pola. Jak wytiahnuły na wysokosti

tak, szto uwažaly dwa metry, poreważno wyžsze było, dwa piatdesiat takы, to dawały h poperek **ligari** na toto derewo, takы jak, i na toto derewo... To to z toho, z jaľyci, wszystko z jaľyci, bo lipsze uwažali, że lipsze było jak sosna. Piźnijsze oni **doszczok** narižali i denekotrы to dawały tak, że na taku zakładku, jenne na druhych, žeby ne było szpar. Ja toto dokładni ne znam, ale na zakładku powidały, na składku cy na **szpuhu**, na szpuhu, tak. A denekotrы inszy inszym systemom robyli, kłali jednu, a tu była szczelinka taka, i druha doszka na tretiu na wercha tak, że zakrywało wszystko, a medžy totu to hłiny potim dawały, tak **wyriwnały** riwno, to juź take oteplinia było z toho, h nas w starym domu tak było zrobłene. No a dach **krikwi**, tiž z jaľyci, i piźnijsze **łaty** były, ale ne... takыłaty jak teper rизаны, tilko takie, take jak, powim, jak žырди pere-rizati, pererizał, a oni nawet nazywali, ne pripominam jak oni nazywały. I nabyli totыłaty i piznisze sołomom **kryli**, to juź byli znałi jak... Žyto sijali i z žыta piźnijsze robyli totu nakrywu. Nakrutyły **kyczkы**, a to dos ciazka praca była, no ale musily, inaksze, ne było inszoy dorohы i tym wkrывали. Tam wbiwali, dawali takы **prut** do každyj, szto tam piat cy... [A jakyj prut?] Liskowbij, liskowbij, liska, o tot, szto orichы rodyt takie, leszczyna, liska, liska, no. Szto piatyj cy szto szestyj, totu kyczku prywiazuwały sołomom, brałi to tam do tojłaty tak, žeby witer ne [...]. No i jak nakryli, piznisze zrobyli, nazywali **kaľenіcu**, pid samым werchom, kaľenycia, kaľenycia, na kaľenyciu dawały gontы potim na samyj... gontы, kazały **gontы** to byli tiž z toho, z jaľyci. Gontы i to było tak rob... o tak, w takі... A to byli takы specjalni, szto to robyły, mały takыj warsztat to tiali z takoj jaľyci piłmetrowoj takы, toho, jak toto... nazywały takы, takы... takы beloczкы tiali i z tych beloczok potim, oni mały takы warstatы specjalny, szto seredi-

nom w tim i zrobzył takyj rowok, i win z jednej storony był hrubszij, a druhoj storony był tońszij, i z kotroj storony tońszij był, to pasował do toho rowka i ono już tam ne lało, bo było tak było, jak nazywały na zakładku, na zakładku abo szpuha. A ruźni, bo tot szto, na jednim seli tak nazywa... h naz nazywali na szpuhu, no [Tut wszytky kryły tymy gontamy?] Nie, nie, nie, **kyczkы**, ne kryli, tiko samu kalenycu dawały takы, takyj daszok na uostatniej, na sam konec, tak, żeby tam ne lało i przybawali do tych, gontы do tych lat, szto tam byli, no. I już, na tim konec był. Można było meszkati, **pec** buduwati, a pecы to buduwali perewaźni, bili, ja już... z hłiny takы, nawozili takoj, itu, it, taka synia **hłina** [Ony nazywały it?] Oni nazywały hłina, hłina synia, synia hłina. Nawozyli hłiny i szoś tam, sztoś tam dawali do toho, iszczы **miszali**, jakysu, jak mołotyli, to była taka, nazywały połowu, z jar... z jaczmenia [Z „jaczmenia” kazały?] Nie, jarec, jarec. I z tom **połowom** oni nabywali, zrobili takы... ono jak zaschło, tak trimało piznisze, no. A denekotry, kotryj był już takыj kus lipsze, bohaczszыj to kupyl si cehtы i postawyl si taku kuchniu bez kaflі ale, ale samu cehlanu taku. A persze to zrobily tu prewaźni, tu denekotri i z **kamenia** robyli. No wymuruwał, ta takы byli, takы, szto już sia znaly sia na tim, majstrowe, to wymuruwał s[y] kuchniu. A taku skromneńku kuchniu, to dwa totы, dwa takы otwory, blacha, i tu to w sereďyni było toto, takы koliczka, totы koliczka, sia zniმაło puźniej, już jak sia, jak gospodynja waryła, gazdynia, ne hospodynja, towdi gadały. Gazdynia tak, jak **waryła**, i oni tak, ich było w takim newelykim kruźku, koliczku, to ich było paru, tych, i mejsze i bilsze, koliczka i toho... Dla gazdyni to było dobre, bo každyj swoje, tot hornoczok dopasowała do toho, zniмаła abo jedno, abo dwi, a jak ni, to tot ciły, tak że ciłe tam chodyło, ne duże, ale trochu tak toto pid pałe-

niskom dostawało, szto ohriwało i tak sia hotowiło. No to w sereďyni zrobily **poriadok**, wybiły ładni, mыły, wystrojily, jak już wszytko było do meszkania zakłykały śwaszczennika, **pośwatył**, pokropyl tam, i molytwu jakы tam małi no, i towdi sidały do toh'o, do meszkania OK21 **Δ [Pidłoha]** Mało, neraz byli takы, szto małi, ale bilsze była hłina, hłina była, toto to wyriwnane czыsto, to tak, to taka it synia, i szto subotu oni tam zbilaly toto. Zbilaly, rozpustyły takы h wodi, h wodi totu hłinu i zrobyl sia takyj ślif, ale to sia kruszyło ładni. Take, take jak papka, take jak... Ślif. I tym pozbilaly i na nediłu to było ładni wyhladało, ale jak pryszło, bo było tak czыsto, ale jak piśoł po tim pochodył, to ono popenkalo, bo to takie łyczko było. [Poprawia się:] Potriskalo, potriskalo, tak, potriskalo. No tak że tota hospodynja mała robotы, bo w každy subotu była... [A otkał brały tu hłynu?] A tu, tu z pola tak od rikы, od rikы byli tak, de sia zemla usuwała, bo byli takы miścia OK21

чыżка zdrobn. ‘chałupka, mała chałupa’. Mał taku małeńku chyżku AK20. Mała chyżka, to już mohła byti taka mała chyżka, no, ale to była chyzža, chyzža kurna... MW23 → chyzža

ciapnuty ‘kapnąć’. A to jak ciapne sok, to plama JZ22

ciła bida zob. bida

ciłkom ‘całkiem’. Już sie stawyło na m“odnie, z komynom, już ciłkom inaksze jak dakoły. Hneska ciłkom inaksze IP13

ciłuwaty ‘całować’. Chłopcы ciłuwaly, a jak diwczata... IP13 → pociłuwaty

ciłyj ‘cały’. Ciłyj den ne wychodyła PW12. Ciłe liło. To był muzykant na ciły horы IP13. Peregrynka było tiż lemkiwske seło ciłe MK20. Ja była w Nimciach ciłu wojnu. Ciłyj den-em żała żyto serpom za złotyj MP23. Ciłyj pist chodili na totы wieczirкы. Sia prialo ciły wecer HW25

cip zob. cipy

cipy ‘cep’; też **cip**. *Cipom mołotył, potim cipamy mołotył. Zna pani szto to te cipy? Orały, sijaly, zberały i mołotyły cipami* IP13. *Mołotyły to cipami, to już ja mołotył żyto. Mały dwa kыji, takыj jeden był korotszyj, druhyj dowszyj, zwiazanyj był na taku, jak to powisty, szto sia obertało w jednu, w druhu storonu i tym bili po tim* OK21

ciuchy nowsze? ‘ubrania’. *Takыj kufryczok ma[t]am, ciuchy stare take* MP23

ciukaty ‘przyganiać, wytykać, dokuczać’. *Jak jest jedno takie, druhe takie, to już jak dobri to dobri, a jak źli, to si budut ciukaty: ty taka, ty siaka* MP23

cmentir ‘cmentarz’. *Jest taki cmentir, bo chowały na oddziłnym cmentari* [! zmarłych na cholere] AK; też **cmynтар** ‘cmentarz’. [Zmarłego] *nosyły na cmyntar, na cmyntary chowały* PW12

cmynтар zob. cmentir

cofnuty sia ‘cofnąć się’. [W 1915 r.] *Moskal sia cofnuł i caria zniszczył* IP13

cukor ‘cukier’. *Cukru pił metra-m sy kupyla i mam na dwa roka* MP23

cwelych ‘cwelich, rodzaj płótna własnego wyrobu, tkanina o ukośnych prążkach (?)’. *Zo swoho roblene, ale to było już specjalne roblene, nazywały abo drelych abo cwelych. Cwelych to było takie, takы kratoczky neweliky takы o* PW12

cwelychowyj ‘cwelichowy, z cwelichu’. *Baby nosyły, cwelychowy, drelychowy (obrusy)* PW12

cy ‘czy, albo’. *Chodył jak sobi wybrać: cy z hory w dolynu cy, cy z dolyny w horu. Ci ne znały, ci ne mohly, ja ne znam, ale mało lude były swyni. Cy zimы były barz tiazky, cy szto? Koralі, ja znam cy prawdywy? Nius ci w rukach, ci na plecach* PW12. *Jakasa choroba jaka jest, to abo człówek hmerat, cy chudoba sia kinczyt. Teper nas pryczysły do Ukra-jinci, cy my хочeme, cy ni. To było chłopskie pole, paswysko ci koszynia. Dwóch wytriasalo cy trioх. Cy nauczytel jest to nauczytelom,*

cy czym, to jedna robota, a dakoly wszystko robył. Polityka ci persze, ci piznisze, to ona zawostrije IP13. *Cy na wesnu, ci na takы sy Zeleny Śwata. Nius tam [wodę] cy do stajni, cy do chыży. To sia nazywało towczok zdaje sia, cy szto* OK21. *A ja ne znam kilko, cy try, cy sztyry roky jem chodyła do szkoły* MP23 → czy

cybula ‘cebula’. *To (hliwy) sia hotuje, potim sia ho wysmażył, daje sia cybuli* IP13. *Cibuli nakrajaly* JS18 → cybulka

cybulka zdrobn. ‘cebula, cebulka’. *I tam cebulky, tuszczu, i wymiszało sia* MK20 → cybula

***cycaty** por. wysycaty

cycka ‘piers’ ♦ **daty cycku** ‘dać ssać’. *Wytiahła totu westku i cicku data, dityna sie nassala* HW25

cygan ‘oszust, kłamca’. *Jak był cygan dobryj, to win nazmyszłał hłupot i worożył ludom* JS18. *Cygan, no, bo win każe, że to prawda, a to neprawda, to jes cygan. Ta, jak tot Wasyl, tu mamy jednoho takoho, to win takie powist, to mu prawdy ne je nygdy* JZ22

Cygan ‘Cygan’. *Sut takы Cygany, szto porobyti znajut, znajut porobyti* JS18

Cyganka ‘Cyganka’. *Iszła Cyganka po chыżach* IP13. *Były Cyganky takы, szto oni tu chudili w susidnim seli, to ony tak hłupoty opowidaly, a ona tam nyc ne znała* JS18

cyganstwo ‘oszukaństwo’. *A to takie cyganstwo było, Żyды takie tam zrobyły, babu naszły, i tota baba powiła, że sia Matka Boska objawła i tam* MK20. *Oczy ony mu tak zamknuly, żeby ne widił, bo de tam, cyganstwo było i K-4*

cyganyty ‘oszukiwać’. *Popowidala szytko, cyganyty ne cyganiu, bo szo budu cyganyła, to sia my ne prydał na nycz* K1899. *Tota baba tak cyganyła ludyj, a tam żadnoho objawlinia ne było* MK20 → oszukiwały

cza! ‘zawołanie na woły (w zaprzęgu), żeby szły na prawo’. *Cza! – od sebe; cza! – to od sebe* IP13

czad r.ż. ‘dym’. *Tu h powaľi byľa taka ġira wŷyryzana, o moŷe jak toto o, ta toto odtŷkaly, ŷeby tam iszczy toto takŷ, taka czad iszľa na ġim PW12*

czapka ‘czapka’. *Czapka tak o, barankowa PW12*

czariwnyca ‘czarownica (która odbiera mleko)’. *Ona sama czariwnyca ty do chŷŷ przyje IP13. Czariwnyca poczarowała totu korowu, i zato sia ne doĵit MK20*

czary ‘czary’. *W nas doma i czary wiryły barz duŷe MK20 ▣ Wiryły łude w czary. Naprzykľad korowa sia doĵit desi, a perestała sia doĵiti, abo kŷrwiom sia doĵit czasom z [w] darińnia abo... No to były takŷ, no łłoszały, ŷe to jest tot szto, byľ zľyŷ na susida; tamtot tej [!] susid poszkodyľ, tamtot zna czary, i ġi dobre przyrził sie. Były takŷ, szto wiryły w toto, ľem ŷe sia przyrził, to juŷ, znaczŷit, poszkodyľ. Ditynu to sia tak chowało, ŷeby nichto ne wydiľ, ŷeby z oczŷ ne dostało. Tela małe, ŷeby z oczŷ ne dostało, ŷe dakomu ne chotiło chowaty, ta zdochło. A juŷ smotriľ. O w toto wiryły łude barz IP13. Hroky dostało, hroky MP23 ◆ **znaty czary** ‘umieć czarować’. Tamtot zna czary i ġi dobre przyrził sie IP13 Δ [„**Odrabianie**” **czarów**]. Jeden pişzoľ, ġiŷ sztośi kin mu zachworil i wŷprawŷ swoho sŷyna tam do toĵ babŷ. Ona zaczała sia tam moľyti, a tot chłopeć jak pryszło tam, tak sia śmijet, zaśmijaľ i ona sia sprotywyła i ne ľiczyła. Pryszło domiŷ: „ta ľiczyła, ľiczyła”. Za paru czasiw koniowi pereszło. „Nianiu, ta ja... ona ne ľiczyła”. A starŷy juŷ otec juŷ byľ hotowyj wiryty, ŷe sie, znaczŷit, ŷe ľiczyła i ŷe pereszło. Samo sobom. Jakasa choroba jaka jest, to abo człowieć hmerat, cy chudoba sia kincŷit, a nit, to perechodyt, no jakysym czu-dom IP13 Δ [**Czary** i „**odrabianie**” **czarów**]. No to ġľadaj pani [do deszytu] dalsze. Po wro-kach? A no jak? O szto chodiť? Po urokach, no aľe jakŷich, o szto chodyť? Ja ne moŷu zrozu-miti. Ĳde pani teper tu hori seľo[m] i prizrila sia na mnia. – „Oj ĵim zachworila, z oczŷ-m*

dostała, wroky”. – „No to moŷe wŷ znate?”. – „Ja znam zaľicŷŷiti” powidať. Wziały wodŷy i nametały uhľa, ohnia IP13. Ale z jednoho drowna. Z jednoho drowna trea rachuwaty do dewiat: raz, dwa, try, sztyry, piat, szis, sim, wisim, dewiat, tľu, tľu... MP23. Aľe wzadh'uz IP13. To nic, ne wzadh'uz, zadw'uz, zadw'uz MP23. Zadhuz sia [liczy]: dewiat, wisem, sim... w doľynu IP13. A potim tŷm: „o, tľe, tľu, tľu, tľu” MP23. Ĳ pomohło. Zmituwało sia wroky. Aľe koľŷ jak uhel' hpaľ na spid... IP13. – Jak hpaľ na spid, no to pomohło MP23. Wroky były IP13. Hroky, hroky MP23. – Hroky, straszny hroky dostaľ, to wiryły IP13 → wroky

czas ‘czas’. *Łisŷy potratyły w ġim czasi, pid-czas wysiedľinia. To ne byľo czasu IP13. Jak pryszło tot tu juŷ czas, to ġľadŷŷinia, tiľko byľo ġľadŷŷinia MP23 → czasy ◆ **na czasi** ‘na czas’. Wse znaĵe na czasi, no to to ĵes człowieć, to sia ne zowe nyjaki tam, bo win wsŷŷtko na czasi wykona JZ22*

czasamy ‘czasami, niekiedy’. *Czasamy były takŷ falbankŷ, a czasamy tak prosto PW12. A koszeliu jak toľ'o to ne, tak i ľataľi czasami OK21 → dakoľy*

czasom ‘czasem, czasami’. *Jakie [imię] pidchodyło, czasom z kaľendaria, czasom jakie sia komu nadawało PW12. Korowa kŷrwiom sia doĵit czasom IP13*

czast ‘część’. *Abo wsŷŷtko, abo czast PW12. Jareć i owes, no, a ŷyťa jedna czast, a dwi czasti toľo byľo, szto ostry maľ K-4*

czasŷy ‘czasŷy’. *Pamiatała tamte czasŷy. W swoĵim czasi wsŷŷtko sia zminiati, czasŷy sia zminiaĵut IP13. Ot tamtŷich czasiw do tŷich MP23 → czas*

czatyna ‘gaľęzie drzew szpillkowych’. *Była buda z czatińŷ IP13*

czcze zob. na czcze

czebin ‘?’ ◆ **daty po czebieni** ‘dać po gło-wie’. *Piszło, jakby mu chtos daľ po czebieni IP13*

czekaty 1. ‘czekać; wyczekiwać’. *Bo toto czekat koľy? Czekam, koni juŷ hoľodne. A ne*

zna, szto jej czekat tam. Na lipsze już ne czekajme IP13. A jak była bidnijsza, no to to czekała [na męża] OK21 **2. czekaj!** / **czekajcie!** 'chwilęczkę, poczekaj! / poczekajcie!'. Czekaj! Na Wodochszczy, na Jordan, czekajcie, jak to po polsky? MP23

czelad 'młodzież'. Czelady było barz duże: diwok, chłopci, i to sia schodyły. H paru miścioch było toto (weczirkły), tam było, i tam było zaraz dałsze tak o, de było czelady, sia naschodyły PW12

czelusty 'czeluść (w piecu chlebowym)'. Pered pecom, pered czelustmi, to watra, to było pid spid IS23. Czasom paska wyrosła welycz, ta i z peca ne mohła wyjti, to trea było czelusty rubaty MW23

czelo 'czoło'. Ponad czelo het, tu, tu, tak był czepec, a tu yszczy na czeli był takyj czornyj gałunoczok PW12. Potim kazały toto smaruwati po czeli OK21. No to oni sia tak czesały, rozdziłały tu, nad czelom take het, het do kińcia HW25

czepec 'czepiec, nakrycie głowy mężatek'. Iszczy i czepec; czepec był wyszywanyj z peredu, takyj tu, ponad czelo het, tu, tak był czepec PW12. Czepec na chimlu JS18. Iszczy nosyli czepec, i na hołowi HW25

czeperak 'o drzewie z gęstymi gałęziami rozczapierzonego (tu: określenie sochy – ostrewki)'. Socha, taky czeperaky o, zo sosny, szto na boky mało, a z doliny sia wbywalo do zemli, i koo toho sa kłało kopu taku PW12 → czeperatyj

czeperatyj 'o drzewie z gęstymi gałęziami (tu: określenie sochy – ostrewki)'. Taky sochy nazywały, to takie było czeperate o, i wbywały do zemli PW12 → czeperak

czepyny 'oczepiny (na weselu)'. H mołodoho tak samo si pojily, obid žyli i robyli czepyny... dawno to ja ne pamiatam jak to, jaky toty czepyny byli HW25

czepyty 'czepić (pannę młodą)'. Jak przyszy do mołodoho, to towdy czepyły PW12 → poczepyty, zaczypyty

czerczyty 'chlupotać'. Czerczyt. Toto czerszyt? [o pisance] HW25

czere-mosty 'nazwa zabawy'. Czere-mosty to, czere-mosty ladne [wa-] było, to sia śpiwało. Sidyło dwóch chłopciw z jednej storony, z druhoj storony, a diwky tak sia jak husy, jak jedna za druhom, jedna za druhom, i tak jak już sia przyjszo, to ta perednia w tym dwom chłopcim śpiwały: cy pustyte – ne pustyte bez ty czere-mosty, a chłopci odśpiwały: ne pustyme, ne pustyme, połamały byste. A my zas dziwczata: ne powamaly, my z lehka perejdeme, ostatnie diwczatko wam podarujeme. Jak ostatnie, to musił daty abo chustoczku, abo daku śpilku... Sztośy takie podarujeme o no. I tyszało. Trymały szapku i już jakesy fant, fanty zwaly toto, że to fant, no. I tak wszytke jedne pereszły, no. A poтім chłopec, sidyły chłopci. No czyj tot fant, czyj? Czyja tota śpilka, cy tam chustoczka, cy tam daka obruczka, cy daki łancuszok [wa-], czyje toto? No tyj sia zhołoszały. Ja powidam że moje, no i ony żebyym daszto robyła tam takie rużne pokazały: abo chłopci pociuluwały wszytkich, abo śpiwały. Mi czasto śpiwały, musiłam sama daszto zaśpiwały, no i tak toh'o. Toto było dobre, to ne była bytka. I zas na nowo tota śpiwanka: cy pustyte ne pustyte, poky wszytke diwczata ne pereszły to tak. A fiż musily chłopci take sisty, żeby znaly śpiwały, i diwczata takie, żeby... No już każdy tam jak mił, bo była zabawa, no: cy pustyty, ne pustyty K-4

czereszna 'jakieś narzędzie do ubijania mchu'. Mochom sia nabywało [szczeliny między balami], nabyło sia micno, czeresznom IP13. A potim czeresznom, nabyło fest mochom, były z czeresznom MP23

czereszni 'czereśnie – owoce'. Czereśni tiż duże było OK21. Czereszni ne taky malenky jak teper, ale byly dos welyky, bo to lude pole hnojily, hnij wozyły, to jednak rodyło K-4

czerewyky 'buty, trzewiki (z cholewką)'. Do cerkwy mały taky czerewiky, taky tiażky czerewiky PW12. Czerewiky byli JS18. A tak,

jak do cerkwi, no to już nam kupily czerwewiky MK20. Nawczyły lude toty skorby wyprawłaty, potim nawczyły robyti czerwewiky TW22. Chyba tak do cerkwi mały czerwewiky HW25 → kerpci

czernyci ‘czernice (owoce jeżyny)’. Czernyci zberali IP13. Ożyna to czernyci sia zbera, no to to czernyci na nij rosno [!], na ożyni, taky czorny, ale welky taky JZ22

czerpaty ‘czepać, wybierać, wyjmować, wyciągać’. Tot hnij po prostu z nioho [z konia] czerpał tak o, i wyczerpał i sia kin wyzdorowił PW12 → **wyczerpaty**

czerwec ‘czerwiec’. Na piw czerwcia IP13 → **misiac**

czervenij ‘czerwony’. Czerwene korałi. Czerwene i taky żowtiawe i bile i rozmajite nosyły PW12. [Wól] jak był czysto czerwennyj, to Rużył. Tarkastyj to znaczył czerwene i bile IP13. Jak to zowut toto, szto czerwene rosne? JZ22

czerwinka ‘czerwonka, dyzenteria (choroba)’. Win hmer na taku chorobu, na czerwinku MK20

czesaty ‘czesać len, wełnę na szczotce (len po międleniu/tarcu)’. Szczit... kłato sie totu wołnu na toty droty, a druhy droty były ta jakby na tim o, i tak sia o tertło, i toto sia tak ładni czesało na tim PW12. Baba hładiła, len czesała i priala IP13. Czesaly iszczu piznisze na takych, sia szczit sia nazywało, tak tam nabito było ćwakiw. Ćwakiw, i tak tam czesali, i toto hirsze to iszło takie na motuzy HW25 → **naczesaty, poczesaty**

czesalnycia ‘szczotka do czesania lnu’. Mama naczesaly toho lenu na takij zesalnyci, i daly kudil, i iszło do jednej chyży na weczirky, tam prialy ciłyj pist K-4

czesaty sia ‘czesać się’. To zesaly sia tak HW25 ♦ **czesaty sia na prosto** (dawniejsze) = **czesaty sia na łyso** (nowsze). W nas perewažno tak sia zesaly na łyso. Prosto tak radyły, że: zacysz sie tak na prosto, to tak, teper radiat, że na łyso. H nas pereważni jak

*już wyszła zamuż, tak już na łyso sia zesala HW25 ♦ **czesaty sia na prodił** ‘czesać się z przedziałkiem’. A tu w Woliwci, tu Świerżowa była susidnie seło, to oni tu robili sobi, tak nazywały, że na prodił. No to oni sia tak zesaly, rozdzilały tu, nad czełom take het, het do kińcia, tak jak my teper tu na boci, a oni tu na seredyni tak rozdiłały HW25 → kistka, kosa, plesty, zaczesaty sia*

czest ‘szacunek’ ♦ **oddawaty czest** ‘wyrządzać szacunek’. Tota dityna tomu starszomu jakosy czest oddaje, jak sia ho tak, że „wy mamó” PW12

czestok ‘czosnek’. Dało sia tam lystok lawowyj, czestku bohato MK20

czetwer ‘czwartek’. Czetwer IP13 → tyżden, Żыwnыj Czetwer

czipczyty ‘robić oczepiny, zakładać czepiec na weselu’. H mołodoho tak samo, si pojily, obid żyli i robyli czepiny taky, mołodycu cipczyli, zwały, że ji cipczat HW25 → **zaczepty**

człówek ‘człowiek’. Człówek korowy pas. Hneska je tu takyj człówek, szto ne zna czytaty, pysaty. Alkohol’ człóweku potribnyj jest IP13. Oni tumaczyli, że człówek, jeden ma takyj sylnyj zrik, że win, że “od nioho może toho (wroky) dostati OK21

czo ‘co’. To czo tam mał duże lipsze, nycz ne mał PW12 → szto

czoho nieodm. ‘dlaczego?’. Czoho prajniky dawali? IP13. Taka nezhoda medže ludmi, ja ne znam czoho PW12

czonok zob. czownok

czorniczkyj ‘czarneńki’. Dawno to były chyży czorny, kurny; taka czorna była, powała czorna, het czorniczka taka PW12

czornijshyj zob. czornyj

czornyj 1. ‘czarny’. Taky były czorny, taky twerdy, to i w tych kapeluchoch chodyły. A tu yszczy na czeli był takyj czornyj gałunoczok PW12; st. wyż. **czornijshyj** ‘ciemniejszy’. To takie było podobne sywe jak toto, ale czornijshye PW12 2. ‘o drodze: bez śniegu’.

W nas była zyma, a tam dalsze ne było zymy, i już doroha była czorna PK23

czortyk ‘diabełek’. Tu-zme take przszli jak czortyk, bo czorny wszytky [po jeździe na węglu] MP23

czotyrdesiat ‘czterdzieści’. Czotyrdesiat jak po naszemu, po lemkiwsky MK20; też **sorok** [?]. Jajce sorok groszyj PK23

czownik [wymowa: **czonok**] ‘czólenko’. Jedne sia czonkom metalo, taki czonok, był taki wystrojonyj, i tam sia metało na druhu storonu JS18

czubaty ‘(delikatnie, dla żartu) ciągnąć za włosy, za włoski’. (Mołodiata) potim to do komory chodyły, bo to by łude szubaly, czubaly by, no czubaly by JS18. Družbowe, chłopci szytky, jak oni jij tu toto czeszut, a oni czubajut jij, i czubajut, zrywajut toto z hołowy, zrywajut, ne mohły swaszky załožyty K-4 → szubaty

czuchraty ‘trzeć’. Rajbaczky... z derewa mały зробlene, taky, ramuwati było poroblene, i na tim rukami czuchrała, czuchrała OK21 → poczuchraty, proczuchraty sia

czudo ‘cudo, dziwna rzecz. Na rużne chodyły, na czuda take, na take zabawky, no. Jakasa choroba jaka jest... to perechodyt, no jakysym czudom IP13

czudowyj ‘cudowny, wspaniały’. To (hłiwy) jest barz dobre, to sia hotuje, potim sia ho wysmażył, daje sia cybuli, a, czudowe IP13

czuha ‘wierzchnie okrycie z sukna z frędzlami u dołu, narzucane na ramiona’ ■ Czuhy, czuhy to takie było... szkoda że ja... ech, spałyła, ja mała tu na tim, ne czuhu, ni, łem, tylko zdjencia takie było tam, w toj, czuhach. Taka „narzuta”, to takie proste było. No chtosi toto szył, a tam taki kownir, a pry tim kowniri były torokky taky dowhy o. A tu prosto było, rukaw był. Ne wdiwało sia ruku tam, tilko taka „narzuta” była i tu tak tot rukaw wisiał. To jak iszed na jarmak, to sobi tam sztosy pustyl jak kupył. Takie było. Tu z peredu sia zawiazało

na takyj sznurok. Každy był w czuzi, huni i chołśniach w zymi PW12 ▲ A to kepin, tota czuha taka, tu na sia składał ta jak ksiondz ryzy. Iszczy powidały, że za Austryji, choćby było h maju Zelene Śwata, to win w tij czuzi brał ślub IP13. [Hunia] normalna taka, jak kurtka była, a byli iszczy y inszy, persze taky iszczy naszzy dziadkowe to chodyły w inszych. Czuha, czuha, tak “o po kolina, a na, tu, na pleczech, mał taky puszczeny taky... jak to wytumaczty? Czuha nazywali, to już za mene ne było teho, ne było, tilko iszczy toto ubrania iszczy było w denekotrzych. Była po kolina taka, taka jak płaszcz wyhladało i bez płeczy mało taky, taky torokky nazywały, torokky na dolinu puszczeny, bez seredinu pasok był, a piznisze torokky byli tak na dolinu OK21. Robyły sukno tak zwane, robyły toty czuhy TW22; też **czuhania**. Robyły sukno, robyły toty czuhy, z czuhaji [!] take TW22 → kepin

czuhania zob. czuha

czuty 1. ‘słyszeć’. Już staryj człowek, jedno ucho mi zatyka tak, że, że ne możu czuti, a i na toto już sia tak ne czuje. Hołósnisze, bo nycz ne czuju PW12. Może pani zna abo czuła o tim jak śpiwały. A ty chcesz daszto czuti [‘usłyszeć’]? Cicho, cicho, bo to bude i Marysi czuty IP13. Ja nie pamiatam, ani-m ne czuła takie HW25 2. ‘czuć’. Kropku od mia czuty było IP13

czużyj ‘cudzy’. Mały swoji chyży jaky mały, ale mały swoji, a tam [na Ukrainie] trea było w czużyich iti MW23

czwert 1. ‘ćwierć’. Ja mał zas po czwert [‘ćwierć korca?'] żyta IP13 2. ‘miara ziemi 24 morgi’. Czwert, czwert rili, to my, w nas tu była czwert. Czwert perenosyła peresicznoho trytset metri szybroka a dowha była od hranyci tam, z jaku hranyciu sia spotykała, i z jakim tu IP13; też **czwert pola**. Zemli mały taky pasky, to sia nazywało czwert pola, to było dwadzet sztyri morgy HW25

czwertka 1. ‘ćwiatka’. A rano jak my iszły na pole, no to już chłiba musiał maty pastuch,

to mu wkrojily taku czwertku K-4 2. 'czwarta część metra kubicznego'. Zawiuż czwertku [drewna] to mih desiatku [złotych] wziaty IP13

czwert pola zob. czwert

czy nowsze 'czy'. Ja ne znam, czy pani zna, szto to znaczyt „kropka”? IP13 → cy

czysto 1. 'czysto'. Tam jest czysto IP13. Pojedny lude ne prały tak czysto, a pojedny prały czysto AK20. Na nedilu to było ładni wyhladało, bo było tak czysto OK21. Musiło byti czysto MP23 2. 'wyłącznie, jedynie'. Chodyły w swoich łachach czysto IP13 3. 'całkiem, całkowicie'. Sia czysto zmerkło jak my w lisi były PW12. [Wół] czysto byłyj, znaczyt czysto czerwentyj, to Rużył IP13. Bilsze była hłina [zamiast podłogi], toto to wyiriwnane czysto OK21. Powidały moja mama, że ty sia czysto prydała na swoju chresnu mamu HW25

czystyty 'czyścić'. [Zabita kure] potim czystyty, opaliwały jakos tam OK21. Potim sia jij (skoru) czystyło PK23 → oczystyty, wybczystyty

czystyj 'czysty'. Czyste musiło byty, szmatka taka czysta, i syr MK20. Już wydila, że czysta woda ide OK21 ♦ **czystyj spokij** zob. spokij

czyściczko 'czyściutko'. Musiło byti wsiady cziściczko MP23

czytálnia 'czytelnia'. Tam była taka czytálnia w nas pered wijno IP13

czytaty 1. 'czytać'. Czoho uczyli? Czytaty, pysati, rachuwati. Jakbym ne chodyła [do szkoły], to bym ne zna[t]a czytaty PW12. Ne znały czytaty, pysati IP13. H nas taky starzy lude, już dobri stary lude znały czytaty TW22. [W szkole] jak ne znał czytaty, to buh ho po rukach. Czytał se tot lyst. Dosta luby[t]a czytaty, to tak gazety. Czytaty znam MP23 → proczytaty 2. 'odmawiać (modlitwę)'. Mołytwu, i tak jak nazywały nasz psalter, czytały [przy zmarłym] PW12 → pereczytuwały

Ć

ćwak 'gwóźdź'. Szczit sia nazywało, tak tam nabito było ćwakiw. Ćwakiw, i tak tam chesali HW25

D

dach 'dach'. Pid jednym dachom szytko mały MP23

dachto 'ktoś, ktoś tam, któryś, pewien'. Swyni chowały, a jak dachto zabył, to ne znały tak, żeby tak sztos z toho zrobyty PW12. Zabawy były, bo tam dachto zahrał. Dachto maszynom mołotył. Dagde dachto sobi źli stał, to zwały, że wyitchnuł nohu. Tela małe, że dakomu ne chotiło chowaty, ta zdochło IP13; też **dakto**. Tam mało kto chotił [chodzić do szkoły], to dakto piszot IP13

daczyj 'czyjś'. Hus tiż pide na daczyje i zrobyt szkodę AK20

dagde 1. 'gdzieś'. Młyn może dagde był, ja znam? PW12. Po inszych sėlach, tak, bo czasami sia dagde preszło de na insze selo jak tam, de za horom, to nosyli toty pasoczky mały zawiązani tu bez czelo baby OK21. Dagde jaka dıwczyną była tam na seli, tak koo jej domu, tam poschodyli sia HW25 → de, desy 2. 'kiedyś, dawniej, kiedyś tam'. Czasom były zaraz jak oksztyły dıtynu, a czasom aż na piznisze były, abo dagde jako ho śwata. (Wiwsiana muka) podkysła tak o, na pecu dagde. Jak dıtyna była taka, że była welykej sta[w]y to kściły zaraz, a jak taka bidnisha dagde kstyły PW12. Robyły dagde takyj kawałok takiej kobasy... kawałok zawsze tam odrizowały szto dnia OK21 → dakoły

dakoły 'kiedyś'. Szto było dakoły, nygda już toho ne bude PW12. Dakoły w kurnych chyzach i wyhlady małenky, po zemly sia kuryło. Bo dakoły, persze to prosto wybyły pec i już sia pałył IP13. Jak to było dakoły, to sie śmijut z toho, że ludy były durny, ta

za to tak było. Dakoły starszy nazywały inaczej, teper my nazywały tak choćjak TW22. Ludiom sia ne chce robyty ta jak dakoły robyły MP23; też **dekoły**. Dawno, dawno, dawno dekoły ne znały lude pył, to rubały toporamii MP23 → czasamy, dagde

dakto zob. dachto

dakɣj ‘jakiś, pewien; ktoś, coś. Na połudne dakɣ pancakɣ hotowały. Mołodszɣ to mały już dakɣ spodni, to prosto biły gaczɣ nazywały. To już chyba daki, chtosi taki wyborowyj był. Wiuz abo dakie drowno na prodaj, abo daku chudobu PW12. Jak już przysły miasnicy po pości, to zabyły swynku daku. Chowaly daku swyniu cy szto, to toto robyły takɣ śrut OK21. Tam świtta elektrycznoho ne było, łem daka lampa HW25 → chtosy

dalsze zob. daleko

dalszɣj zob. dalekɣj

daleko ‘daleko’. To daleko było znane IP13. To było daleko od mista OK21. W nas w susidztwi zaraz byli toty weczirkɣ, daleko ne chodiła HW25; st. wyż. **dalsze**. Sadyły, i daleko h pole i dalsze, ne tak daleko het, ale dalsze, de oraly. Tiażke było żytia, daleko tak sia iszło [‘chodziło’] PW12. A tu dalsze było proste, hładke i, to sia nazywała zapaska PW12. Dalsze my tam towdi ne zachodyli OK21 2. przen. ‘daleko, do przodu’. Jak-es mih znaty, jak-es był raz na misiac abo dwa raz w szkołi, a dity już piszły daleko, a ty został MP23

dalekɣj ‘daleki’. I to było tak dalekie zaco-fania IP13; st. wyż. **dalszɣj**. Rodyna tota mołodoy, blyżcza i dalsza PW12

dar ‘dar, zdolności’. Ne majut daru do śpiwu teperiszni lude, ne taki dar majut jak dakoly. Dawno mały dīwczata, chłopci dar do śpiwu, taki dar od Boha dany i śpiwały krasota PW12. To (hołos) był wełykɣj dar ludiom towdi IP13

darmo ‘darmo’ ♦ **za darmo** 1. ‘za darmo, bez wysiłku, pracy’. Ale tak jak my, nygde, prynygde ne mał żadnej pomoczɣ, ne mał

złotiwkɣ za darmo IP13 2. ‘za darmo, bez zapłaty’. Po derewo za darmo chodyły. My mame pału za darmo, bo my mame na swoim IP13. Ja ne budu za darmo radył JS18

***daruwaty** por. podaruwaty

daszok ‘daszek’. No tam była, daszok [nad studnią]. Kalenycu dawały, takɣj daszok OK21. Daszkɣ robyły z sołomɣ [w ulach] PK23

daszto ‘coś’. To musit pani pryjty, mi pomoczɣ daszto. To tak daszto hotowały PW12. A ty chcesz daszto czuti? Może byste daszto żysty dały? Może wam, kume, daszto pomoczɣ IP13

daty zob. dawaty

daty cɣcku zob. cɣcka

dawaty ndk., dok. **daty** 1. ‘dawać; podawać’. Nychto jim tam jistia ne dawał PW12. Daje sia cybuli. Prynoszały koszykɣ, żeby im połotna daty IP13. Radyły sia takɣch likary, to denekotri im dawały jakese żila OK21. My dawali po dwi litry, po sztyri [siary – cielęciu]. To by mały wece daty. Jak ja ne budu mała – ne dast mi nihto. Nihto pani ne dast złoty MP23 Δ ‘dawać, oddawać (dokąd, gdzieś), zanosić’. Młyny były, ale do młyna nihto ne dawał PW12 2. ‘dawać, dodawać, wkładać’. Tam daji iszczy po jednym derewi, potim tak zwanɣ daje płatwi IP13. Nakrutyły kɣczkɣ i tym wkrywali; tam wbiwali, dawali takɣ prut do každyj OK21. Klag sia wysuszɣto i tak sia dawalo do motoka MP23, Dawali [materiał z wełny] do takɣch, jak to sie nazywali... do stupɣ OK21 Δ ‘dawać, kłaść, wkładać’. Nohɣ do peca tam dał IP13. Dało sia na sfił MK20 Δ ‘dawać, używać’. Tak skoru dawali na toto [na łaty do kierpców] OK21 Δ ‘dawać, podawać’. Daj, idɣj tam, idɣj daj żerty korowam! Daj sołomɣ! Daj sina! no i tam no, tak OK21 3. ‘zapłacić’. Za koło trea było datı piatku IP13. Takɣj torh był o, chto bilsze dast jak torhuwały. Jak obiciał tam simdesiat złotych za totu sztuku, no to druhyj już bilsze ne dał OK21 4. przen. ‘przynosić (korzyść)’. Uci im dawały wełykɣj dochid, bo robyli bryndzu,

сыр IP13 4. *przen.* ‘dawać, stawiać’. *Persze ne dwuji dawał, łem jak ne znał czytaty, to buh ho po rukach* MP23 ♦ **dawaty/daty (sy)** **rady** zob. *рады (sy)* **dawaty/daty** ♦ **dawaty/daty żerty** zob. *żerty*

dawno ‘dawno, dawniej’. *Połotno spy-skie, hrube takie, ale to już dawno* PW12. *Dawno serpami żały. Dawno byli szwali takы.* *Orali dawno bykami* IP13. *Dawno mały denekotry i swojej roboty farbuwanы (spidnyci)* OK21. *Dawno każdyj den pekły (chlib)* MP23. *Dawno byli takы stoditky na polach* HW25 ♦ **ne do dawna** ‘do niedawna’. *Do teper była kryta chыża w Sankowi, ne do dawna* IP13 ♦ **dawno, dawno** ‘bardzo dawno’. *I dawno, dawno chodyły tu desi do Żdyni* PW12 → *persze, najpersze*

de ‘gdzie, gdzieś’. *Czasami sia dagde preszło de na insze seło. Ne znam de to jest* OK21. *I były, de tam była zemla. Tam protiał, de uważał, de dıra ma byti. Te prawdywi de chto chotił, tam zberał. Chocby przyszło i kupiti, to iszczy jes de* MP23 → *desy* 2. ‘dokąd’. *A de? A de? – Do pana chodyły do Sankowy* MP23

deinde ‘gdzie indziej’. *A iszczy deinde to nazywali, to chodyli w wyszywanых tych.* *A deinde jak nazywali ne znam* OK21

dekoły zob. *dakoły*

delykatnisze ‘delikatniej, bardziej kulturalnie’. *Ucia sia honił tak po prostu, ale tak kus delikatnisze tak: chce barana* PW12. *Chыża, chod do chыż! Teper kus tak delykatnisze sia radyt no, no tota chыża to już ne jest modna* IP13

delykatniszый ‘delikatniejszy, tu: cieńszy’. *Piznisze już delykatnisze szыły takы kapoty* IP13. *Paczisne to tam, to było takie hrubsze, a toto z łenu, to już było takie delykatninsze [!], to z toho z łenu to szыły chłopim koszelu* AK20. *(Połotno) łeniane to było delikatnisze* OK21

delykatный ‘lepszy, elegancki’. *Hneska je ubrania delykatne, jest tak* OK21

den ‘dzień’. *Na druhyj den chliba ne było* IP13. *Cityj den-em żała żyto serpom za złotyj.* *W każdyj den sia pekło chlib.* *Dawno każdyj den pekły* MP23 ♦ **szo dnia** ‘codziennie’. *Szo dnia, pekły chlib szo dnia.* *Szo dnia sia palyło i chlib szo dnia lude pekły* IP13 ♦ **w den 1.** ‘w zwykły dzień’. *No w den, w den tak ne chodyły w tych wełykых chustkach, ale tak o, do cerkwy, to każda braa chustku wełyku, tak sia zawywała, i tak iszła do cerkwi* PW12 2. ‘w ciągu dnia’. *Jak było stati w den, to w den, ale w tim dny musila namołoti i zrychtuwałi na chlib* IP13 ♦ **každyj den** ‘codziennie’. *Weczirkы – cityj pist, każdyj den* HW25 → *sztoden*

dence ‘pokrywka’. *Kapustu do boczkы, deńciami sia pryłożыło, kameniom, żeby ona była sia trymała dobri* JS18 → *denko*

denekotрый ‘jakiś, niektóry, pewien’. *Denekotрым tiażko. Tam mały take stajankы, ale postavene denekotry dobri* IP13. *I lude iszły tam denekotry [do Rosji]* MK20. *Denekotry maly studni. Mały osibne take denekotry pobu-duwany, takы nazywały sia sypanec* OK21

denko ‘pokrywka’. *Tak denka położu i priłożu [na szmatę na kapuście], to ja ne muszu sprawłjaty za jedno jej, bo ona mi sia ne psuje, a jak samoho deńcia, to ona sia psuje* K-4 → *dence*

derewianый ‘drewniany, z drzewa’. *Wiz derewiane osi mał* IP13. *Żołобы derewiany.* *A tu byli i drabiны derewiany roblene.* *Derewiany wozy, to było z derewa zrobłeno* OK21. *Płuh był derewianый* MP23. *Pościl, takы ławкы koto ścinы het byli, derewiany* HW25

derewo 1. ‘drzewo (rosnące)’. *Derewo: jałycia, smerek, sosna, ale sosna mało, w nas sosna mało rosła. Ony (hliwy) rosnut po takich derewach, na buku tam. Kupa z kaminiam, na tij kupi derewo wyrosło* IP13. *Moch zberałi, pereważni pid derewamy rosło take* OK21. *Tam rosły tak łem sosny, jałyci, smeryкы, bukы* JZ22 2. ‘drzewo (nazwa ogólna), drewno (materiał), drewniana część’. [W pługu]

łem toto derewo było okuty blachom IP13. [Bodenka] *to było take z derewa* OK21. *A derewo każdyj mał swoje* MP23. *To wszystko było z derewa. Hriadkы, take derewo* IP13 3. ‘bal, belka’. *Na totu kobyłyciu wysadżały derewo i jeden chłop stał do horы na tim derewi. Tam daji iszczy po jednym derewi, potim tak zwany daje płatwi. Z derewa zbudowana tak jak i stajnia, jak i dom, jedno derewo za druhym išło* IP13. *Pidwałina tak; no ji piznisze derewo, zwiazky takы dawały* OK21 4. zbior. ‘drewno, bale’. *Tu de je sumczy, już korotcze daje derewo, żeby wyhlady wytiah* IP13. *Oni rizały na chyżu derewo* MP23

derty 1. ‘drzeć, wyrwać’. *Tak sy kudły derty* IP13 → **poderty 2.** ‘drzeć pierze’. *Rukom dre sia i sia kłade piria desi do czohosi* PW12 → **oderty 3.** ‘drzeć, rozdzierać’. *Wówk tak der pazuramy tut, zadnima nohamy* PW12 → **zderty 4.** ‘rozdziarać, rozłupywać (o drzewie)’. [W płocie] *derte na dwoje było derewo, i tak jedno pomedze druge* PW12 → **rozderty**

derty sia 1. ‘wydzierać się, drzeć się’. *Drut, dity jak sia tak o, że sia drut: no budete sia tam hadы derty tak?* JZ22 2. ‘kłócić się, sprzeczać się, wadzić się’. *Bortne... nykoły ne derty sia z Polakamy, żyły w zhodi, perewažno żyły w zhodi* IS23

derżak ‘kij do wyciągania wiadra ze studni’ *No i treba było tiahnuty tak toj derżak, i wodu naberaty... tom znała, alem już pozabywała jak zwały toto, no* MK20

des zob. desy

desiatero ‘dziesięcioro’. *Były take, szto i desiatero dziti było* OK21

desiatka 1. ‘dziesiątka; dziesięć snopów’. *Rano już były postawlene desiatkы o. Jak powiazały, to kłały w takы desiatkы zerno* OK21 2. ‘dziesiątka, dziesięć złotych’. *Zawiuз czwertku [drewna], to mih desiatku wziaty* IP13

desiatyj snip zob. kosyty

despekt ‘ubliżenie (?)’ ♦ **na despekt** ‘żeby dokuczyć, dopiec’. *No abo na despekt, abo na*

zlist. No na despekt, żeby mu tam sztosy o, dokuczыty z czymыs, no JZ22

desy 1. określenie miejsca ‘gdzieś’. *Teper ludy sijut pszenycu, i żyto, i desi sia rodyt. To tam desi zo Słowacji cy z Wengier totы kapeluchы* PW12. (Pidpeńkы) *desi po pnia-kach. Tu desi tak, to była taka partycja. Korowa sia dojit desi, a perestała sia dojiti* IP13 2. określenie niejasności ‘gdzieś, jakoś, około’. *Mama powisiły desi na moroz [kieł-basę]. [Przy wysiedleniu] na każde seło dały po jednij rodyni, a najbilsze dwi, desi* OK21. *I desi wecerami zışły sia chłopci na seli, spi-wały sobi* HW25; też **des**. [Jakie piece kiedyś były?] *Jak teper des* IP13 → dagde, de

dewiatsot ‘dziewięćset’. *Tisiacz dewiatsot trynadcatoho roku* IP13

diakuwaty ‘dziękować’. *Gazda może na hołych kolinach klakati i diakuwaty Bohu* IP13

dido 1. ‘dziadek’. *To jej dido. Didu, didu! Didu, zahrajte nam!* IP13. *Za moho dida wówkы chodyły koło chyży* JS18 2. ‘dziadek, przodek’. *Starszy totы didowe odtamtal wyorały si tak prosto taku, bykami wyorały rowok* OK21 3. ‘dziadek – o osobie starszej’. *Może wy by, didu, poradyl? Mi dido powi-dat. Tak dida zzywały. Nareszti dido powi-dat tak...* IP13. *Starы didы tak chodyły ostrыżeny* HW25 → diduś

diduś ‘dziadzius (o osobie starszej)’. *No ta szto wy didusiu chotiły? Wy by didusiu poradyły tomu?* IP13 → dido

dijna ‘dojna (o krowie)’. *Korowы, szto były dijne* PW12

dilyty ‘Masło mama pozberały tam, i do tereťka, i było dilyty ciľy den, było dilyty tak o MK20 → podilyty

dira [w wymowie też: gira] ‘dziura, otwór’. *Tu h powały była taka dira wyrizana* PW12. *Tam protiał, de dira ma byti* IP13. *Dzwiniata – byli dwi totы girы, w jednym jedno, w dru-him druhi* JS18. *W tych żołobach były dzirы werczenы i tam lancug prychodył do toho, do tej girы* OK21 → dirka, dirocza

dirka zdrobn. 'dziurka, nieduży otwór'. *I wżycznyk był takyj, szto wżyci skladaly, tam đirkы take byly JS18. Młynec... w seređi nu była đira tam zroblena... po krajoch tu naokoło byli porobleny totы taky dołky, taky đirkы... doszka i tam była đira zroblena. Takyj towczok z đirkami OK21 → dira, dirocčka*

dirocčka zdrobn. 'dziureczka, otworek'. *Taka była wydobana dirocčka TW22 → dira, dirka*

ditwora 'dzieciarnia'. *Czasami sie tam daka iszczy ditwora zbyra, ani ne znajut śpiwaty tak, jak treba PW12*

đity 'dzieci'. *I taky o đity rozmajity chodyły tak o, kupkamy sia zbyrały śpiwały PW12. (Sыr) na pole đity sy brały MK20. Zberały rumianok na żołudok dla đity OK21. No to tam było już dwi đity, a nas było, tak szto nas było trojaky-đity, to było dewiat diwczat, sztosі z piato chłopcy. Szestero đity zostało. Dity chodyły do szkoły ta, tom sia wczыła koło đity. Win ma tiż osmero đity MP23. W chыży było piatero albo semero đity. To đity spały i po tych ławkach, i na prypecu, i na pecu HW25*

đityna 'dziecko, małe dziecko'. *Ditynu kстыły jak o, po urodzeniu, no PW12. Jak sia đityna wrodyła, to za kuma prosyły szisnadet kumiw IP13. Dityna musyt spati MP23. Cіcku dała, đityna sie nassała. Persze diwczata sie tak bojały, żeby ne mała đitinы HW25*

đitynstwo 'dzieciństwo'. *Ne mał any witcia, any materi od đitynstwa AK20*

đitysko 'dzieciak'. *A мы były take đityska IP13. Jim tam taky o đityska dokuczaly MW23*

diwczа 1. 'dziewczyna, dziewczynka, panna'. *Były weczirky i diwczata barz ochoczо chodyły. Chłopcі ciтуwały, a jak diwczata... IP13. Chłopcі karty hrały tam i flirtowały z diwczatmi OK21. To było dewiat diwczat MP23. Tu było tych chłopczybskiw, tu diwczat, jak drow. Diwczata priały, pleli*

HW25 2. 'córka'. *Dziwczata sie już pooddawały MP23 → diwczыna, diwczatko, diwka*

diwczatko zdrobn. 'dziewczątko'. *Ostatnie diwczatko wam podarujemy [z zabawy] K-4 → diwczа*

diwczыna 'dziewczyna, panna'. *Pryjszoł daki tam, szto mał doma zemłu, mih sia oženiti, to [z] doma wyhnali diwczыnu HW25 → diwczа*

diwka 1. 'dziewczyna'. *A diwky już potim maly bluzky. A dawno to diwky tak chodyły, jak i babы. Tak iszła diwka do cerkwy PW12. Chłopcі pryszły, kawalerы byti, a diwky kopały hlinu. A tam noczuwały pannы, diwky, a kawalerы tam iszły, tam na weczер był śpiw, ohni kłaly IP13 2. 'córka'. Sын i diwka. A win mał try diwky PW12. Moja diwka hmerła. A na diwku były zły, aż by sia ne oddała tak MP23 → diwczа*

diwoctwo 'panieństwo'. *No ji tudy ji zawywaty do komory. Tak, ne w chыży, znimajut ji tot winec, to już już po diwoctwi, i wołosia ji zakruczajut, składajut chustku K-4*

diuwaty 'żyć w panieństwie (w pio-sence)'. *Woliła ja maty swij wik giuwati (że woliła byti diwczыnom), jak toho neluba sokołom nazwati HW25*

diżeczka 'mała dzieżka'. *A diżeczka to była... tam składały сыр do tej diżeczky derewianoj MW23 → diżka*

diżka 'dzieża, dzieżka'. *Mama ciту taku diżku na zymu tej bryńdzi nam składała MK20*

dneska [częsta wymowa: hneska] 'dziś'. *Barz sobi pomahaly, duże lipsze jak hneska. Harszcze wyroblały jak hneska. Dneska z той kudyły jakosy mało toho. Hneska lisami zarosło IP13. Hneska pomahajit samo żywitia. Ja już hneska stara baba MP23. Chto tam mał lampu jak hneska HW25 → dneskы*

dneskы [częsta wymowa: hneskы] 'dzisiaj'. *Hneskы. Pekły ne tak, jak hnesky peczut. Hnesky nedobre, hnesky łude powidajut że toto nedobre, tamto nedobre PW12 → dneska*

do 1. 'przed'. *Tu do wojny barz każdy biduwał* IP13 2. 'do'. *Ne do poznatja jake były tamty rokы* IP13 3. 'w'. *Teper [zmarłego] wberajut do ubrania, a towdi, powidam, jak chto mał* PW12 ♦ **do kupy** zob. kupa ♦ **do teper** zob. teper ♦ **do toho** 'na tym'. *To były takы, szto znały sia do toho* PW12. *Trea już kus sie znati do toho* MP23

dobaty zob. dowbaty

dobawyty 'dodać'. *Iszcze ja dobowlu [!] swoje* MP23

dobraty 'dobrać, podebrać'. *To oni już znali sia na tim jakoh'o, jakyj kamin do toho dobrati* OK21

dobraty sia 'dobrać się, dostać się'. *Śnih taki był tu o, riwno z wyhladam, to trudno było sia dobraty do wody* JS18

dobri [-fi] 1. 'dobrze'. *Znam dobri jak było* PW12. *Żeby snopok dobri zawiatałi. Lude znały, że tak dobri i już. Dobri pamiatam* IP13. *To wyż dobri znate wszystko* OK21 2. 'dobrze; mocno, bardzo; fest'. *Chudoba hołodna była dobri* PW12. *Tam mały take stajankы, ale postawene denekotry dobri, bo tiż kыczkom dobri nakryty. Trea było dobri narobyti sia* IP13. *Fukła dobri do fleszky i letit misce tote, szto dityna* MP23

dobrota [?] 'dobrobyt'. *Taka tam była dobrota h Ameryci, że przyszły do kurnoj chaty, taka dobrota była h Ameryci* PK23

dobryj 1. 'dobry'. *A to łem musil być dobryj majszter. Lude uważały za barz dobre* IP13. *To zależało ot pohody było, jak była dobra pohoda to try dny [schło zboże]* OK21 2. 'dobry, smaczny'. *Wszystko sia jiło, szto było i wszystko było dobre* PW12. *To jakyj to dobryj сыр, same zaraz hrudka, hrudka tota taka* IP13. *My szto takы dobre napekły, nawaryły, to już na śwato* MK20

dobywaty 'dobijać, dodawać ubijając (?)'. *Jak zawiazały tak zwany spidkы, persze sztyry belkы złożyły, potim już hłyny dobywały* TW22

dochter 'doktor, lekarz'. *Dochtory byli, łem do dochtoria to mało kto iszoł* IP13. *Do*

dochtoria jak zachworil JS18. *To mi operuwał na Kryncy, dochter. Chłop jednu korowu mał, to mał piti dati dochtoriowi [jako zapłatę], ta j hmer. Odchodyt misce, to persze misce, to teper dochtory odberajut* MP23 → *likar*

dodrapaty sia 'dojść do czego drapaniem'. *(Wołk) do tych nyrok tam sia desi dodrapał* PW12

dojdz 'deszcz'. *Po lemkiwsky: dojdż, ne je dojdżu* PW12. *Dojdżы były, a pastuch musil korowы пасты i na dojdżu* MK20

dojichaty 'dojechać'. *Tam dałsze ne było zymy, i już doroha była czorna, my dojichame, ale dobri był chłop, pożyczyl nam woza* PK23 → *jichaty*

dojity 'doić'. *Dojit sia. Tam korowы chodyt dojiti. Gazdynia ma[ɬ]a totu robotu: tam korowы dojiti... i to dwa razy abo try razy, znaczyt, jak kto dojił korowы. Ne z peredu sia dojiło, zo zadu* IP13 – *Eee zo zadu, chto chotił z zadu, ja z peredu dojiła* MP23. *Do widrij [!] dojiły* JS18

dojity sia 'doić się, dawać mleko'. *Korowa sia dojit desi, a perestała sia dojiti, abo kыrwiom sia dojit* IP13. *Ona lipsze korowы chowała i korowы sia jij dojiły* PK23

dojka 'wymię'. *Jak mała ucia neraz i troje, to sia plekało pid uciom, ona mala lem dwi dojkы, to jedno posisało i sia ho prytrymało i druhe...* K-4

dokaz 'dowód'. *Dokaz samyj. Ja wam chotił daty dokaz, że czariw ne je. Bom chotił maty dokaz* IP13

dokazaty 'opowiedzieć'. *To ani jałycia ne dokaże* IP13

dokładni [-ni] 'dokładnie, ściśle'. *Ne znam dokładni jak sia nazywał. Spidkы, wkażuju dokładni o, spidkы* IP13. *To sia nazywało towczok zdaje sia cy szto, ale dokładni ne powim. Ja toho dokładni nie znam; znam, że zbierały rumianok* OK21

dokoła 'dokoła, dookoła, wokół'. *W nas normalni orał dokoła zahonu. Dыrwa dokoła. Takы dokoła sia drow naktało i żeby suchы*

były. Zawertił w jednym i w druhim i prybywał do kupy, i dokoła, dokoła IP13 → dookoła

dokuczaty 'dokuczać, przeszkadzać'. Pizni-sze już babam dokuczało: maszynkamy ne zberały ta jak teper. Piznisze dokuczało ludziom, no to na wozoch sia wozyło już jafyry IP13. Tak jedno druhomu dokuczat JZ22

dokupyty 'dokupić'. A to dla sebe na chlib, ale to zawsze tak było, że brakuwało, to sia dokupyło OK21 → kupyty

dola 'łos'. Neszczastywa dola neluba lubyti [z piosenki] HW25

dolaty 'dolać'. Dolałam tiż wody i sia waryło na ohny MK20

dołok 'dołek'. Mlinec... tam była dīra zro-blena i tu był takyj druczok włożenij, właśni do toho dołka OK21

dołon 'dłoń'. Tota basanunka była takoj szыrokosti o, jak tota dołon PW12

dołoto 'dłuto'. Kamenjary take mały dołota i take szpicy żelіzny PK23

dołożyty 'dołożyć, dodać'. Żeby iszczы dołożыli [do renty] MP23

dołyна 1. 'dolina'. Tam gestapowcy były, tam dołyна smerty, tam były ludej IP13 **2.** 'dolna część, dół czego'. Z peredu fartuch takyj był, z dołyны była taka partycja szыroka była. Socha... z doliny sia wbywalo do zemli i koo toho sa kłało kopu taku PW12 **3.** 'dolny koniec wsi'. Tu były na dołyни, jedny tam na seredyni OK21 ♦ **(w) dołyну** 'na dół'. Chodył cy z hory w dołyну, cy z dołyны w horu, a bil-sze z hory w dołyну iszoł. Kistka w dołyну, a tu zasywky pid kistku PW12. Mykołaj szmarył w dołinu pid nohy IP13. Jedna sia wydała tam dołinu. Szkoła była tam dołinu MP23 ♦ **na dołyну** 'na dół'. Była łancuch [w studni], pustыл na dołinu, nabrało wody, krutыл na tim, wytiah na horu. [Czuha] bez płeczы mało takы torokы na dołinu puszczenы OK21 ♦ **na/w dołyну** przen. 'liczyć' do tyłu'. Zadhuz sia [liczy]: dewiat, wisem, sim... w dołyну IP13. Od desiat w druhu storonu: desiat, dewiat, wisem, sim, i to na dołinu

OK21 ♦ **oraty w dołyну** 'na dół, w dół'. Ī orato sia ĭ w dołyну, to jak było, ĭ orali na zahony IP13 → w horu–dołyну

doma 'w domu'. Doma to było swojej roboty szыtko. Doma to kierpci nosiły. Prawi że każda wrodyla doma PW12. Doma były babкы totы, kotры položны. Kamin sia obroblało doma. Ja wszыtko robył sam doma IP13. Doma ne znały, dem pizsla, až im pysała de je MP23. Daki tam, szto mał doma zemlu, mih sia oženiti HW25

domiw 'do domu'. Tyma zabawamy sia wybawyly, iszly domiw, i już PW12. [Z zabawy] po piwnosы domiw prychodyły. Pryszła domiw. Pryszoł domiw IP13. Nas było sztyri dīwczыны, ne prineslyzme domiw dītinu nikotra HW25

do ocзыj zob. ocзы

dookoła 'dookoła, wokół'. Oplicza... tak было dookoła okrojeno PW12. De sia dыrwa kłało het dookoła chыžы, żeby bez zыmu... MP23. Stojały tak po chыžы dookoła HW25 → dokoła

do ostatku zob. ostatok

doptaty 'deptać'. Brat był takyj hrubyj chłopec, to win nohamy doptał [kapustę w becze] K-4 → prytoptaty

doradyty zob. doradzaty

doradyty sia 'porozumieć się'. Z wamy ne doradyt sia JS18 → radyty

doradzaty 'doradzać, radzić', dok. **dora-dyty**. Chtosy doradył, żeby robyti taku pariўku [choremu koniowi]. Były takы lude, szto doradzaly. Tak doradzaly, szto to treba abo tamto PW12

dorobyty sia 'dorobić się'. Taki szto sia oženыл, to ne mih быты od razu bohатыj, bo jak, musіл sia dorobiti JS18. A to trea kus porobyti, żeby sia dorobyti. A to tak sia ne dorobit skoro OK21

doroha 1. 'droga'. Znał dobri dorohu, tu doroha jest, pideme PW12. Doroha była popid samyj lis IP13 **2.** przen. 'wyjście'. Nakrutyły kyyczкы, a to dos ciazka praca była, no ale

musily, ne było inszoy dorohy, i tym wkrzywali OK21

dorohyj ‘drogi’. Korałi prawdywy to były dorohy PW12. Tot kieliszok [eteru] to ne takyj tam dorohyj IP13. Toto [haftowane] takie dos dorohe było i dorohe jest OK21; st. wyż. **dorohsziej**. Skoru ne porizał, ta doroksza JS18

dos zob. dost

dost, często jako **dos** ‘dosyć, dość’. A ji h Polszczy było toho dos [eteru] IP13. Pszenicy mam dost JS18. Dost takie proste było. To było dost trudne. To paru litor oliju tak, że bez jake dwa, try misiaci to starczyło dost toho OK21. Tak-em sy dos hrubo pamastyła; dos mi tota magarina smakuwała. Jak-em kupya dwa michy żytniej [mąki], try pszenycznej, to-m maa na prawi na pitora roka dos MP23 → dosta

dosta ‘dosyć, dość’. Dosta luby[t]a czytaty, to tak gazety MP23 → dost

dostaty zob. dostawaty

dostawaty ‘dostawać, wydostawać, otrzymywać, dok. **dostaty** 1. ‘dostawać, otrzymywać’. Win dostawał, toho ne pamiatam otkal win mał toty bilety OK21. Chotił mi napysati, że dostał lyst MP23 2. ‘wydostawać’. Toto ne isniło, żeby ja tela ne dostał [‘wydostał’ – przy porodzie] IP13. [W drabini przy żłobie] byli taky szczeliki, tak że ona, troszku dostała korowa, ale tak duże ne wytiała na ras OK21 3. ‘dosiegać’. Trochu tak toto [garnek] pid paleniskom dostawało, szto ohriwało i tak sia hotowiło OK21 ♦ **dostaty wroky** zob. wroky

doszczka [wymowa też: **doszka**] ‘deska’. To było wetykie, o tak doszky były PW12. Już mał het obyto doszka. Doszka taka była koło peca, a pid tom doszkom to zwanyj zape-cok IP13. Pniakymy robily z doszczok takich [?] JS18. Kłali jednu, a tu była szczelinka taka, i druha doszka na tretiu na wercha tak, że zakrywało wszystko. Doszky try zbyti: pid spid i dwi na boci. Piżnysze oni doszczok narizali OK21 → doszczoczka

doszczoczka zdrobn. ‘deseczka’. I nakłal na toto, o tak, doszczeczok [!] IP13. Toty hryby, i taka była doszczeczka, wyczystyla, i sia wsadyło, żeby sia wyschły, jak już po chlibi, do peca MK20 → doszka

doszka zob. doszczka

do teper zob. teper

do toho zob. do

dotrymuwaty ‘zachowywać’. Mama pist dotrymuwały MK20

dowbaty [wymowa: **dobaty**] ‘dłubać, wydłubywać’. Na tych dwóch ostatnich [belkach w bronie] było dobane take, że była taka dīra i tu dīra OK21 → wydowbaty

dowh ‘dług’. Żeby-s toho konia ne wychudyła, bo może ho budu musił prodaty na dowh AK20

dowho ‘długo’. Jak win (gont) zateruwany, to win straszni dowho bude IP13; st. wyż.

dowsze Wówkiw dowsze ne było, a pak sia pojawiły już PW12

dowhij ‘długi’. Dowhij obrus takyj. Pry tim kowniri były toroky taky dowhy, o PW12. Dyrwa siahowy taky meter dowhe IP13. Spidnycia taka ne barz dowha HW25; st. wyż. **dowszjej**. Persze chyba! były dowszzy dny: w każdyj den sia pekło chlib, w każdyj den sia mołoło na tot chlib no, i nosyło sia jisty na na tot werch, abo na tot AK20. Byli dowsze weczery. (Cipy) mały dwa kyi, takyj jeden był korotszjej, druhyj dowszjej OK21

dowsze zob. dowho

dożyńky ‘dożynki’. Dożynek mało było, na dożyńky byli za bidny, hpekły placka no ji nazywały dożyńky, no. Toty dożyńky bidny byli OK21

dożyty ‘dożyć’. Jakosy bidnyj żył i do smerti dożył AK20

drabyna 1. ‘drabina do wychodzenia na strych’. Były drabiny taky, ne było schodiw ta jak teper, wchodyło sia: wyjd na drabynu! AK20 ♦ **wetycz jak drabyna**. Win taki wetycz jak drabina. [A jak diwczynya?] Tiż tak, ale tak do oczy ne można było powisty, bo to tiż

obraza, że drabina; no chyba złyj była na nioho, tak jeden druho: ty drabyno K-1 2. 'drabina do karmienia bydła'. Taky maly drabynny porobleny kolo ścinny... To sia pidkładało zas za drabynu, żeby o żerło PW12. Żołoby, a tu byli i drabiny derewiany tu robłene OK21 → drabynka, stajnia

drabynka 1. 'drabina w wozie'. Bukowyj lyst nahrabaly, nałożyły, w drabnykoch takych na wozi nałożyły, obstawiały hołuziom, żeby sia ne rostriasało K-4 2. zdrobn. 'drabinka na siano w pomieszczeniu dla owiec'. Uci tam mały drabynku, tam sie im dawalo kostriciu PK23 → drabyna

dranka 'deseczka, łata (?)'. Były try toty perehorody cy dwi, try pewno były, szto iszła tak tota dranka tu i tam, i zas tu PW12. Dranka to jakysa doszczeczka, może nepotribna, dranku, tak podaj mi tam dranku totu, abo sztosī takie, taka si doszczeszka, taka dranka MW23

dratow 'dratwa'. Dratow nazywały, toto dratow taky dla takych, szto szyli, tak ridko poszyl OK21

drelych 'drelich, rodzaj płótna własnego wyrobu, gruba tkanina o splocie ukośnym (?)'. Zo swoho robłene, ale to było już specjalne robłene, nazywały abo drelych abo cwelych. Drelych to było tak jakosi kruto robłeno tak, no ne, ja ne wytłumaczu ale to, łude same robyły toto PW12

drelychowyj 'drelichowy, z drelichu'. Babu nosyły, cwelychowy, drelychowy (obrusy) PW12

dribno 'drobno; drobiać'. Chodyt tam jak kura, o tak na dribno cy tam toh'o, ale tak ne było żeby, bo to fiż obrażyło by że tak; o dribny krok i już, dribno chodyt K-1

dribnyj 'drobny'. Wybierały takyj specjalnyj kamin miahkyj, a dribne barz jaderko żeby mał OK21. Dribny krok K-1

drit 1. 'drut'. Litarnia była, mała szkło obudowane takyma drotami OK21 2. zwykle w lmn. **drotы** 'drut do robótek'. Pleło sia na

drotach, drotyky taky były, ihtyci sia zwały MK20 → drotyk 3. 'kolec w szczotce do czesaniu lnu, wełny'. Kłato sie totu woŭnu tu, na toty drotы, a druhy drotы były ta jakby na tim o, i tak sia o terło, i toto sia tak ładni czesało na tim PW12

driždzy 'drożdże'. Driždzi kupowały, paczku driždzi, to już sia tiszyl IP13. Driždzy my ne dawaly toŭdy, no lem kwasu AK20. Kwas trzymało sia, od kwasu do kwasu trzymały, żeby toj kwasok był ne na driždzach, na kwasu MK20. Potim driždzi tożu żmieniu suchych... Potim muky położu pszennoj try lyžky, żeby toty driždzy zrobyły MP23

drotыk 'drucik'. Pleło sia na drotach, drotyky taky były, ihtyci sia zwały MK20 → drit

drotы zob. drit

drowa 'drwa'. Treba drow kupyti OK21. Tu było tych chłopczyjskiw, tu diwczat, jak drow HW25 → дырга

drownо 'drewno'. 1. 'drewno, polano'. Pec, a tu taka, taka dīra o, i tu sia drowna kłato MK20. Wziały wody i nametały uhla, ale z jedneho drowna MP23 2. zbior. Wiuz abo dakie drowno na prodaj abo daku chudobu PW12

druczok 'żerdka, drążek'. [W drabinie] z jednej storony był takyj druczok, i z druhoj storony, i powerczeny byli taky szczeblіky. Młinec... tam była dīra зробlena i tu był takyj druczok włożenyj własnī do toho dołka OK21 → druk

druhyj 1. 'drugi'. Paczysne to było tak zwane, z kłakiw, to jest toto druhe priadywo. Ā to było tak do toj druhiy wojny IP13 Δ 'drugi, inny'. Jeden chłop stojał do horы na tim derewi, a zo spodu stojał druhyj IP13 Δ 'drugi, następny'. Na tim grunti była kurna chyża i jenna, i druha IP13 2. 'inny'. Ā moja mama takie nosiła i toty druhy taky babu nosyły PW12. Druhyj jes słabszyj zrokowo, a inszyj jes sylnijszyj OK21. Otec z Bortnoho, a mama moja, to ona tak z druhoho seła,

z Hut MK20. Jak jest jedno takie, druhe takie, to już jak dobri, to dobri, a jak źli, to si budut ciukaty MP23

druh'ыраз zob. raz

druk 'żerdź, żerdka, drąg'. Hriadka, takyj druk IP13 → druczok

druszlak [w wymowie **druślak**] 'kami-zelka' ■ Toty starszy to mały taky druślaky barz, taky... Druślak, druślak nazywały, tak straszni było duże guzikiw takych bleszczących tu. To take było bez rukawa, bez toho no. To było take synie, bilsze synie jak granatowe toty taky lajbyky taky mały starszy. A mołody już ni PW12 → kamizelka, lajbyk

druślak zob. druszlak

družba 'družba na weselu'. Było dwóch družbiw IP13. Družbowe były dwa, oni tam na serydny stojaly stoła i śpiwały JS18. Jak już zo ślubu pryjszli, to towdi družba sidał na konia i iszoł brez seto i wchodył do chyży, de kazaly tam toty rodiczy HW25 ■ Družba takij był, piuro mał, iszoł po seli i prosit, i mał rokazano, pryszot przed wesilom i tam chodył, i sproszal na wesila, prosyt, bo teper idut mołodiata sami prositi, a persze był družba. I teper družby sut, ale ne chodiat. No i prosyt na wesila i chto chořil to pizsoł, chto ne chořil, to ne pizsoł, jak i teper JS18 → družok

družbyny '?' (jakiś zwyczaj związany ze ślubem). Treba najpersze szytko ot poczatku do ostatku, jak družbyny pořim robyly, jak swaszczyny K-4 → swaszczyny

družka 'družka'. [Na weselu] było dwóch družbiw i družky IP13. Družky były, družbowe były JS18

družok 'družba'. Družkowe mały czerweny basanunky, taky „wstążky” owiazane koło kapelucha HW25 → družba

dryhaty 'skać, podskakiwać, tańczyć (?)'. Tak śpiwały krasota, szto aż człoweka dryhało do hory PW12

dryk 'część opliczy od szyi do pasa – bez rękawów (?)'. Oplicza... taka tu była kantka o, otale i tu był drik jak nazywały, drik, nazy-

wały toto drik, a tu kantka, tak было dookoła okrojeno, czasamy były taky falbanky, a czasamy tak prosto PW12.

drylnuty 'popchnąć'. „Z tym bom pidu domiw, tebe łyszu na berezi, a tebe dryłu do wody” [powiedzenie przy wykupywaniu fantu] HW25

dryndaty 'chodzić drobiąc (?)'. Chodyt tam jak kura o, tak na dribno, dribno chodyt, że win dryndze tak na dribno, dryndze to tak od czasu do czasu już takie było, ale ni, takoho ja ne toh'o. Może tam persze, a tak, jak ja ciamiu, to takie, no K-4

dub 'dąb'. Duby sut tiż JZ22

dubowyj 'dębowy'. Pořim sia hotowyło dubowu koru, i w ti dubowi kori toto (skora) dořho musilo były PK23

dubyna 'dębina'. Wozы, derewiany, pereważni z jasenia czy z buka, no, i dubina OK21

dudła 'dziupla'. W serydny dudła była MW23

dudławyj 'dziuplasty'. Takie derewo dudławe czasom ona mała tu werch, mała zdorowyj, a w serydny już było porochnawe, to było dobre, bo sia skoro dało wypałyti MW23

duha 'tęcza'. Duha jak było wydno to taku tenczu. Duha abo r'aduha tak nazywały PW12. Teper to mołody bilsz nazywajut tencza, a persze to duha. Duha pje wodu, bo ona musyt, żeby była duha AK20 → raduha

duhan 'tytoń'. Duhan, toto szto w papirosu jest, to jest duhan MK20

dulary 'dolary'. Dułary, abo szto IP13. No, no to do"lary MP23

duli 'rodzaj gruszek'. Hruszky to były dułi nazywały, taky koo domu chto mał, to były dułi prekrasny, welyky, a h poly ruźne były K-4

dumaty 'myśleć'. A ja sy tak dumał... Ja sy dumam tak: ta szto to ja mam do tłumaczynia? IP13. Lude ne dumały ta jak hneska dumajut. Hneska dumajut, ma dwadzet rokiw, to szytko chce maty OK21. Tak-em si, si duma[f] a tak MP23

***durkaty** zob. podurkaty

durnycia 1. ‘głupstwo, bzdura’. *Stopky [zabawa] – no takie, durnycia była K-4 2.* ‘drobiazg, marne pieniądze’. (*Jafyry*) *za durnyciu sia prodawało, pnatnadcat groszyj litra MK20.*

durnyj ‘głupi’. *Jak to było dakoły, to sie śmijut z toho, że ludy były durny. Ne były durny, bo takyj czas był TW22. Pstruh je taki durny, od razu sy zima PK23*

durszlak ‘durszlak’. *Gazdynia widiła, że to już może były syr, ta do durszlaka, a z durszlaka do szmaty MK20. To sia ne cidyło na durszlaku, tylko musila byty leniana szmata K-4*

durslak zob. durszlak

duryty ‘durzyć, zwodzić’. *Były taky znachorby, szto duryły ludej, znate, może nycz ne znały, a duryły ta jak i teper, sut rużny OK21*

dusyty ‘dusić, uciskać’. *Za chwist zatihały barzej i tak dusiły toto tak o, rukamy tśnuły PW12. Skacze tak zaraz do dzecka, tończe i dusyt JZ22. Dusyły tot olij, to try olijarni były w Bortnim MK23. No ji składały na hornec, na hornec druszlak, i do toho nasypały toho syra, i ono, ne, ne dusyły ho, lem wiszały na sztosy, żeby ono samo swojom syłom odřikało K-4 → wydusyty*

duty ‘dmuchać’. *Persze to duła do fleszky [przy porodzie] MP23 → fuknuty*

duże ‘dużo’. *Ne tak duże nosyły basanunok PW12. Było duże ludy i nekotry ne znały czytaty, pysati. Win sia duże najit IP13. Te hory sia nazywały? Duże bohato tak skazaty: i Mareszka była, i Magurycz... MK20. Owec mali, i denekotry duże OK21. W chyiży duże řiti TW22. To było duże dwadzet złotych MP23; st. wyż. wece. Ludy były proszeny, ale ne proszenych wece było. No a wece szto? IP13. Ale żeby wece dały... Ja iszczy daju soły, try řyżky oliju i wece nycz MP23; st. najwyż. najwece, nawece. Aby najwece chudобы wychowati. Najwece ři mali toho (owec) tu na horach IP13. Owes sijaly, nawece owes JS18 ♦ **duże lipsze** ‘lepiej, bardziej, znacznie lepiej’. *Barz sobi pomahaly, duże lipsze jak hneska. Tak,**

barz duże lipsze IP13 ♦ za duże ‘zbyt wiele’. *Sina za duże ne mali OK21 → bilsze, neduże*

dweri 1. ‘drzwiczki (do pieca)’. *Dweri dadut JS18 2.* ‘wejście do ula’. *[Do ula] tu taki, taki był wchid, taky dweri były PW12 → dweri*

dweri ‘drzwi, drzwiczki’. *Toto pidwałe tam iz dweryma od peca IP13. [W kurnej chacie] jak sia palyło, to dweri były otworeny. Dweri majster robył, kotry sie znał na dwerioch JS18. Byli taky, szto dweri robyli, o OK21. Musila si dweri otworyti, żeby mi iszło powitria MP23 → dweri*

dwiniata, też **dzwiniata** ‘dwojaki do noszenia jedzenia (w pole)’ ▣ [Nosyły] *w takych dzwiniatoch, taky dzwiniata były. Takie było ulany, wyrychtuwany specjalny, to byli dwi toty girby, w jednym jedno, w druhim druhi, a tu iszczy było taki przykladok, to jaszynicia była JS18. Dzwiniata sia zwały, dwa taky toty były w kupi hłyniany, no i zbanoczky daky mali taky bilszy, meńszy, i tak nosyły to, szto zhotowyły AK20. Były taky, szto sia zwały dwiniata, szto jeden horneczok i druhyj horneczok tak, i tak sia trymało, a tu takie uszko było, to tak w jedni ruci nius dwoje ideł, idło na pole no MK20*

dwir zob. na dwir

dwojity ‘mówić w liczbie mnogiej (do rodziców, osób starszych)’. *Hneska kumowe sobi ne dwojat, bo towdy „wy”, tak: kume „wy” IP13. No tu radiat na... dwojat jak to sia radyt, dwojit dakomu, to radyt na „wy” AK → radyty*

dwyhaty ‘dźwigać; podnosić, ciągnąć (budować) do góry’, dok. **dwyhnuty**. *Tot szczet [‘szczyt’] dwiho [!] IP13. Mene w kařdyj den ne staty było bańku dwyhaty AK20 Żebyste sia ne ważyli dwihnuti! MP23*

dwyhnuty zob. dwihaty

dyczyna ‘dzikie zwierzęta’. *Teper wece jest dyczyny JS18. Mało sijut i sadiat, bo barz chodiat dyczyna, dyky, taky dyky swyni, i nyszczat MK20*

dyk 'dzik'. *Persze dykiw tak ne było* PW12.
Dykы chodyly do bandur JS18

dyka swynia 'dzik, dzika swinia'. *Былы дыкы свини* PK23

dykun 'dziki, nieśmiały'. *Dykun szto tak od ludyj wticze, ide tam to dykyj, win dykun takij* K-1

dykыj 'dziki, dziwaczny, nieśmiały, strojący od towarzystwa'. *Nazywały tak, jak ditynu: o to dykie takie, oj to dykun, ale tak mi ne powidaly, aha o dykun ide taki, win bude wtikał, abo dyka dīwka od chłopcīw wticze, ona dyka* K-1

dytyna zob. dityna

дыchaty 'oddychać'. *Ne moż дыchatі* PW12

дылі 'dyle (podłoga w stajni)'. *Pidłoha taka to sia zwalo дылі pid chudobu, дылі* JS18. *Nazywały дылі, derewo tesali takы hrubszy, perewažni sosna, nazywały forstы takы, no. I toh'o, i tak ukladały potim dwi, pid spid dały dwi derewa takы i na toto kłali tak, i prybywali tam do toho. [Do czego?] Ligari. Ligari, tak* OK21. *Piszol do stajni i totы dyli tam, pidłohu, tam wywažыл* PK23

дым 'dym'. *W дыми будылы. Такы былы чызы, котына ne было takoo, żeby iszol дым, lem prosto na чызу iszol* PW12. *W tim misci, bo potal дым sidał, to была taka partycja* IP13

дыня 'dynia'. *Дыни, tak wyhladało jak har-buz jak toto wełykie takie, takie zełene* OK21

дырwa 1. 'drwa'. *Дырwa dokoła. Такы dokoła sia drow nakłalo i żeby suchы былы. Drwa, дырwa, o, no* IP13. *Pyłou rizati, bo дырwa ['na drwa'] sia pyłou rizało. Sia дырwa kłalo het dookoła чызы* MP23 **2.** 'drewno'. *Ja дырwa wiuz* IP13. *Tato iszol z takыma дырwamy na prodaj* MK20 → *дрова, siahowыj*

dziad 'dziad, biedak'. *Jak ne mał pola, to tak nazывały, że jes dziad* JZ22. *Persze jak ne mał pola, to był dziad* MP23. *Bidnyj jak dziad* → *komirnyk*

dziadowyna 'dziadostwo'. *Taka dziadowyna była* K4

dziadysko 'dziadzisko (o biednym człowieku)'. *Jak dziadysko, no taki bidnyj* K-1

dziobaty 'dziobać, kopać (motyką)'. *Dzio-baly, okopuwaly, wszыtko motыkamі. Sadyly karpeli rukami, potim dziobaly* PW12

dzira zob. dira

dzwiniata zob. dwiniata

dzygar 'zegar'. *Мы dzygaria ne mały, susid mał dzygar takы, budzik* PK23

dzygarok 'zegarek'. *Z frontu przyszol po nas jakysy tam i opowidat jak to tam jest, że tam i dzygarok można wziały* IS23

E

ej 'ej, hej'. *Ej chlib robyły doma, no ta pewni* MK20

F

fabryka 1. 'fabryka'. *Zasadyły do robotы (w Ameryci) do fabryky i robyła* IP13 **2.** *przen. Былы kameniary, ale już sia skinczyli, bo tu было źrudło, fabryka kameni* IP13

fach 'fach, zawód'. *Maly tut lude, maly fachы rozmajity* JS18

fachowec *nowsze?* 'fachowiec'. *Tu sut fachoўci rozmajity JS18. Taki sia nazывat fachowec, zna wszыtko zrobyty JZ22* ■ *Были fachowci takы, jakы были potribny w seli, to wszыtko было, был kował, kotry wozy kuł, koni pidkuwał, podkowы robył, был taki szto robył wozy, kolesa, znaczy sie, z derewa toto wsio szto potribne было, szafы, mebli [!] takы jakы были, wszыtko было w seli, ne tak jak teper, teper w seli ne je, žadny fachowcy tu w naszym* TW22

fachowыj 'fachowy'. *Tu fachowыch ludi было duze takыch w Bortnim* OK21

fajka 'fajka'. *Fajky былы* MK20

fajni [-ni] 'fajnie, dobrze'. *Ne znały tak, żeby tak sztosі z toho zrobyty, tak fajni jak hnesky wyrablajut* PW12

fajnyj ‘dobry, fajny’. To fajna kniżka PW12. Ta ona (hrudka) taka fajna, sołodka. Hliwy – barz fajne IP13. Fajnyj był chlib AK20. Ona (dīwczyna) taka była fajna sobi, rozwinena HW25

falbanka ‘falbanka’. Oplicza... czasamy były taky falbanky, a czasamy tak prosto PW12

falsz ‘falsz, nieprawda’. Falsz powidat, jak nieprawdu powidat, to win falszwyi powidat K-1

falszuwaty ‘fałszować’. Lude fałszuwały smetanu a ja ne fałszuwaā AK20

falszwyi [-w’i] ‘fałszywie, nieprawdziwie’. Win fałszywi powidat, cy tak jak fałszywi świdczyt K-1

falszwyj ‘fałszywy’. Fałszywyj, fałszywe było takie słowo, no K-1

faluwanj ‘pofalowany’. Taka faluwana blacha była OK21

fant ‘fant’. Fant – musila dīwczyna sztosī daty tam, chotby szpilku z wołosia HW25

♦ **zadawaty fanty** ‘składać fanty do wykupu (w grze towarzyskiej)’. To sia brały tak za ruky, iszli dookoła, tak sia zwało tanec motanyj i si tam śpiwałi, i sy zadawałi, tak sia zwało fant HW25

farba ‘farba, farbka’. Kupuwały jakes to toto taky gałky toty... To była taka farba w takim koliczku. Toto waryli i jak sia zrobyła farba, tak namoczył totu [spódnice] OK21

farbanka [wymowa też: **charbanka**] ‘spódnica z płótna’. A potim już rozmajiti chodyły: już toty charbanky hruby zakasuwałi dīwky, już taky nosyły, jak nazywały, śpidnicy PW12. Babcy mały, tiż chodyły w chustkach, mały taky farbanky, spisky zwały sia PK23 → spidnycia

farbuwaty ‘farbować’. Dawno mały dene-kotry spidnicy i swojej roboty, a farbuwany byli, ale farbuwały same OK21 → zafarbuwaty

fartuch ‘fartuch’. Z peredu fartuch takyj był, z peredu fartuch, z dołyny była taka

partycia szyroka, bila. Toty szto take byli z partyciami to sia nazywały fartuchy PW12

fasola zob. fizola

fenyczka ‘sikorka’. Fenyczka, fenyczka PK23

fest nieodm. ‘solidny, mocny; solidnie, mocno; fest’. Zo zadu była spidnycia taka hruba, nyc taka, fest PW12. Hryb prawdywyj taki maje korin taki fest JZ22. A potim czeresnom, nabyło fest mocho MP23 → micno

filc ‘filc’. To byli taky kupczy kapeluchy, takie jak f’ilc HW25

fizola ‘fasola’. Tam idiat fizolu zo strucz-kamy [na Ukrainie] AK, też **fasola** [?]. Na tiż Huť fasola ne zwały „fasola” jak w nas, lem „pichota” K-1

flaky ‘flaki’. (Wowk) mu aż na pleczy w’yskoczył tak, że aż mu do flakiw tu deśi, do tych do flakiw... PW12

flaszka ‘flaszka, butelka’. [Na weselu] gazda musit iti paru raz z flaszkou, żeby poczestował. Jak już była flaszkā, litra kropky, to to pry kazdym jidli było IP13; też **fleszka**. Persze to duła do fleszky, fukła dobri do fleszky [przy porodzie] MP23 → butelka

fleszka zob. flaszkā

foluszān ‘mieszkaniec Folusza’. Radyli tak to, jak kto i foluszane to toty, wapenniane, to roździlany OK21

forst ‘deska grubości 3-4 cali’. Nazywały dylī, dylī, derewo tesali taky hrubszy, pere-ważni sosna, nazywały forsty taky, forsty, no OK21 → dylī

frajir 1. ‘kawaler’ ▣ No to trea sia oddawaty. Jak dakoho mała frajira, to sia oddała, a jak ne mała, no to sia ne oddała. Frajira, ta tu fsiady tak po rusky to „nareczenoho” ne zowut, lem frajira. Mam muža, win tiż był kołysy frajirom JZ22 2. ‘młody nieżonaty mężczyzna interesujący się kobietami’. To tiż frajir, no frajir JZ22

frajirka ‘panna; kobieta niezamężna, oglądająca się za mężczyznami’. Taka szto ne ma małoho, to frajirka, chodyt za chłopami JZ22

fujara zob. stara fujara

fuknuty 'dmuchnąć'. *Persze fukła dobri do fleszky i leiti misce tote. Żeby dobri fukła do butelky* MP23 → duty

furmanka 'furmanka'. [Do Gorlic] *pereważno furmankamy chodyły* JS18. *Trea było na nohach iti do toho, abo na furmańci* OK21

■ *Były taky piwkiškы, z lozynы wypletenы takы doŭhы, i tam dwa postawyl si, i litry, do tych lityr dał, i tam powezły sia. Sidło mały, pokłaly sidła i pojichaly, i sy pokupyły* JS18 → wiz

furmanyty 'furmanic, zarabiać przewożąc furmankę; tu: przen. 'rozwozić, rozpraszać'. *Bo tyma naszyma ludmy to tak furmanyty w rużnych kierunkach* IS23 → sfurmanyty

furt 'wciąż, stale'. *A chodył furt takyj niuchacz* IP13. *Ja muszu tiż tak furt chodyty, furt muszu chodyty i robyty. No furt, bo ne mate wytchu, lem zajedno tu popriaczete w chыży, tu pidete do stajni, tu pidete na podworec, wsiady musyte popriataty, furt musyte chodyty* JZ22

G

gaczы 'białe spodnie z lnianego płótna'. *Pryszla zyma, to sia priało, żeby były gaczы* JS18 ■ *Mołodszy to mały już dakы spodni, a jak ni, to prosto biły gaczы nazywały. Gaczы abo nahawкы. To to tak zwały: abo nahawкы abo... Prosto bile z lenianoho połotna ze swojej robotы. Swojej roboty było. Každy był w lii w tych biłych gaczach* PW12. *Win sia tam ne starał że bidny, a może poderty ma gaczы* IP13 → nahawкы, spodni

gadania 'wróżba'. *Jakyse było gadania, było no* MK20 → Śwatyj Weczer

gadaty 'mówić'. *Kieselycia, no kieselycia – tak gadały. Gazdynia – ne hospodynia – towdi gadały* OK21. *Gadaty, hwaryty* JZ22 → nagadaty; besiduwaty, hwaryty, kazaty, radyty

gadzina 'ptactwo domowe'. *Gadzina: wece kurы, take husy, kaczkы, to gadzina* PK23

gajowyj 'gajowy'. *Został gajowyj* [niewysiedlony] OK21

gałka 'gałka, kulka'. *Kupuwały jakes to toto takы galkы totы... To była taka farba w takim koliczku* OK21

gałunoczok zob. gałunok

gałunok 'ozdobna wstążka, czarny paseczek noszony na czole przez kobiety', zdrobn. **gałunoczok** ■ *A tu yszczy na czeli był takyj czornyj gałunoczok o, jak pani ma na ruci, ale użczyj pewno, tak tu na czeli jak już mołodyciu... Gałunok, gałunok, ale jak już mołodyciu zawyły, to ji tot gałunok już tu przywazały, czepec i chustku na hołowu, i jednu, i druhu, i tak była zawyta* PW12. *A denekotrы to nosyli po inszych setach, tak, bo czasami sia dagde preszło de na insze seto jak tam, de za horom, to nosyli takы czorny tu, totы pasoczкы mały zawiazani tu bez czelo babы, i toho. Gałunok здаje sia, no gałunok, tak* OK21

gamba 'usta'. *Persze tu nazywały gamba* PW12. *Chto perszyj wozme do gamby* MK20

gana 'nagana'. *Jak poroch de był, to już gana, musilo byti czisto* MP23

garbarnia 'garbarnia (gdzie się wyprawia skóry)'. *Garbarnia to jes, de wyprawlały skorы* PK23

garbywaty 'garbować'. *Skoru garbywały, choc ne wilno było* IP13

gatunek 'gatunek'. *Jakы były gatunkы uciw?* AK

gawgan pejorat. 'gałgan, łobuz'. *Widł, że robłu, ta i mene chořil, a jakby widł, žem gawgan, ta by me ne chořil* K1899. *Czyli z tym, że dobrobyt pryszło to i gawganiw* [tu: 'nierobów'] *wece jest* MP23

gaz 'gaz; tu: para wodna (?) przy odrabianiu czarów'. *I toto gaz, tot z wody, toto odżer mi, i pořim im zdrowyj był* JS18. *Tot gaz z toho derewa* [z węgli rzucanych na wodę] *był pomicznyj* OK21 → wroкы

gazda 'gospodarz'. W weczەر to было, w газды, як sia kotrysy газда zhodył na to [na weczirky] PW12. Ё там noczuwaў, лежаў w газды там на, за hranycoy. Былі і такы газдове, kotry chotył maty czystyj spokij IP13. No to, że mał pole, chызу, statok, o wszytko takie, to sie nazywaў газда JZ22. Tak jem służyła po газдох, po takых bohatszых. Gazda každyj cia chotył wykorystaty MP23

gazdiwka 'gospodarka'. Taka była gazdiwka IP13. Korowy były, koni były, jak gazdiwka była, to musіło byty sztosі JS18. Nam sia towdi lipsze opłaczala gazdiwka, jak renta MP23 ■ Meszkalno-hospodarczy (!) były razom, ne tak jak teper, że jest stodola osibne, obora jes osibne. Towdi połowina była na meszkania prіznaczena. Do chызы, a toty, to j было razem, jedno. Jedna połowina była prіhorodżena ta jak tu o, jeszcze jes takyj budinok. Połowina była tam, toto dla chudoby, a druha połowina była tak dla toh'o, na meszkania, to tam była kuchnia, pokij (!), a denekotri to małi, juз jak mał dwoje meszkań, to juз było dobri, to. Ale pereważni tak было, bilsze meszkań było po jednym. Jedne, i kuchnia tam do toho iszczы jakysa, ne nazywali spіzarni – komora, i w tij komori tam trіmali si to takie, to kapustu, to bandurы, to jakesi jarіny o, i toto to dla sebe. A denekotry to małi pobuduwane osibno takы pewnyци, z kamenia na połi pobuduwali, blysko od chызы, pobuduwali. Tota pewnycia z kamenia i piznijsze obłożena tym, hłіnom, trawoj, ono tak ładni obrosto, że normalni z pola dweri do toh'o były. [W piwnicach...] oni pereważni bandurы trymali, burakы, bo burakы sadyłi tiз tak dla chudoby. Stajnia – to korowy, bykы pereważni, bo iszczы persze, to trіmali bykы, i z toho sia utrimuwali. A mołoka, to korowy, to tak dla sebe tilko, bo zbytu ne было. Ё там jedno cy dwoje paciatok; paciatok chowali tak dla sebe, a juз jak koh'o tam bida tисnuła, no to prodal, bo grosza ne было odkal wzіati, zaribkiw ne было oprucz toh'o, dagde liса OK21

gazduwaty nowsze? 'gospodarzyć'. Żebы lude lipsze gazduwały IP13. Gazdujut sobi AK

gazdynia 'gospodyni'. To juз babы, specjalni газdyni, pekly tot chlibec PW12. Gazdynia musіła dobra (!) zmołoti. Gazdynia maa totu robotu tam korowy dojiti, a tu rano chłopu jisty nesti IP13. Wszytky газdyni pekly chlib rano MK20. Gazdynia (ne hospodynia!) towdi gadały OK21

gazeta 'gazeta'. Ja tak lubыła gazety czytaty, polsky i swoje, tak jem luby[t]a MP23

gewgaty 'gegać'. Hus gewgoczе, gewgoczе: gew-gew-gew MP23

gieorgыni 'georginie (peonie)'. Ony nazywali gieorgыni, o takы, takы wysokы, tak, gieorgыnia OK21

gira zob. dira

giuwaty zob. diuwaty

gniadyj 'gniady'. Koni tiз były takы gniady PW12

gont 'gont'. Krыły gontamy tiз. To был a был gont. Krыły gontamy, po sеlach krыły choc-de. Была така jałycia, kotra puszczała dobri, to narобыł kras gontіw, no, gont IP13. Na kalenyciu dawały gontы... kazały gontы, to были tiз z toho, z jałyci OK21

gorłyckыj 'gorlicki'. Ona była gorłycka pani jakыsa IP13

gorset 'gorset, serdak damski, wyszywany na dole, z paciorkami'. No ji z werchy gorset. Ne tak duże nosыły basanunok, ale pid borodu tu do tych paciurok to, to dawały tak tu, pid gorset, do paciurok, perehłi (!) i pid gorset PW12

granatowyj 'granatowy'. Śpidnycia dawno to была така granatowa i kwitкы mała; najbilsze totы granatowy nosыły tak. Druślak to было take synie, bilsze synie jak granatowe PW12

graty 'naczynia kuchenne'. Podyszir byl takы, to takie na gratы, na miskы, tu składaly toto JS18

grosz 1. 'grosz (moneta)'. A tak za durnyciu sia prodawało: piatnadcat groszyj litra MK20

2. 'pieniądze'. Pomohly bez grosza. Swyni chowały, ale treba było prodaty, bo ne było grosza PW12. Grosza ne je. Była bidusia, bez grosza, barz każdyj bidował. A grosza treba było IP13. Grosza ne było otkal wziati OK21; też w lmn. **groszby**. Groszby desi wziały i na daszto insze zas mu trea było, to si kupował, no IP13 → hroszby

groszby zob. grosz

grunt 'grunt, ziemia'. Tu na tim grunti była kurna chы́ža IP13

guz nowsze? 'guz, narośl'. Zachworił tak, szto sia mu porobyły taky guzy het PW12 → guzyk²

guzyk 'guzik'. Tak straszni było duże guzikiw takych bleszczacych tu [w druszlaku] PW12

guzyk² zdrobn. 'mały guz, guzek'. Tak sia pewno peresily i sia mu zrobyły tak guzyky het... taky guzyky newelyky, ale tak, jakby mał bib po sobi PW12 → guz

gyłtnuty 'łyknąć'. Totu wodu kus gyłtnuł – kus pustyl, kus gyłtnuł tr'y raz – pustyl JS18

H

h zob. w

hacza 'żrebak'. Tela sia hrodyło ot korowy, a hacza ot kobyły, kobyła bude mała hacza, hrodyło sia K-4. Hacza to jes kin, mołode hacza K-1 → ładныj

had 1. 'żmija'. **2.** przen. przezwisko. Had, ty moje mołoko odebrała [!] IP13. Drut, dity jak sia tak o, że sia drut: no budete sia tam hady derty tak? JZ22

hadaty 'zamawiać (?)'. Do likaria nejszoł specjalni tiko tak... hadały swoim sposobom jak tu OK21

hajda! 'hej! hajda!'. Ja rano stała za noczy tak, i na hryby hajda do werha! MK20

hajity 'zagradzać'. Hajity, taky mały... patykamy pozapychał, że tam jim ne wilno pasty AK20 → hajnycia, zahajity

hajnycia 'zagroda, zagrodzenie w górach'. Zwała sia hajnycia, zahajil swoje połe i żeby mu ne pasty na tym połe MK20 ▣ Toto swoje

pole sia zwało hajnycia, hajity, taky mały... patykamy pozapychał, że tam jim ne wilno pasty, a druhy szto pasty, no to sia zberały tak abo sztyrioch, abo piatoch, zależało jak daleko była tota hajnycia jedna od druhoj AK20. Dwoch gzdów pasto razem, tam była hajnycia, i tam hajnycia PK23 → hajity

hala! 'poganianie krowy'. Hala! hala! korowa hala! Jak hnaly to: hala! po nij IP13

hałuszky 'kluski'. Treba misyty ta jak kisto na haluszky PK23

hałuzia 'gałęzie'. (Snopy wiazali powe-restami MP23) – Berezom tiż sia... takom o, szto hałuzia IP13

handlar 'handlarz'. Był torh, kupcowe, handlare kupowały JS18. Mene zimały z towarom i to swidczyt o tom, że ja był handlarom. Już nam towdy wiryły że my ne byli banderowci, łem byłyzme handlary MW23

handluwaty 'handlować'. I dawno tiż prywozyli [eter do picia], handluwali IP13. Handluwały, jajcia zberały po chы́żach, telata kupowały – handluwały Żydy MP23

haniaty 'ganiać'. Towdy lude dityn haniaty od małeńkosti do roboty AK20 → hnaty

harbata 'herbata'. Z takych horniatok, z tych horniatok pyły. Harbatu cy tam juszku to horniatka były, horniatka taky, to my nazywały horniata MK20

harbuz nowsze? 'arbuz (?)'. Ohurky, to dыni, tak wyhladało jak harbuz jak toto welykie takie, takie zelene OK21

hardi [-di] **1.** 'pięknie'; st. wyż. **hardszcze** [wymowa: **harszcze**]. Były samouky, sam zo sebe, ale harszcze wyroblały jak hneska IP13. Baba jak mała do harszczoho, to sia pozberała harszcze JS18 **2.** 'dużo'. Taku litru [eteru] rozprodała, to hardi zarobyła IP13. Chto mał hardi, to mał hardi, to mał i piat metriw takie do the połotno JS18. Było hardi ludij w każdyj chы́ży AK20. Medży naszyma ludmy oni hladały kapusiw i ich jednak dos hardi mały, medży naszyma ludmy z nas kapusiw hardi zrobyły IS23

hardszcze zob. hardi

hardszczyj zob. hardŷj

hardŷj 'ładny, piękny, dobry'. *Jak szto mała hardi, to paszy szto dla chudoby, no ta postelyt tam daky takie nedohr'zyało* PW12. *Żeby była harda* MP23; st. wyż. **hardszczyj**. *A piznisze już takie harszcze [włókna ze lnu], to sia robyło z toho połotno* HW25; st. najwyż. **najhardszczyj**. *Z kłakiw to robyli takie hrubsze połotno, a toto iszczy najharszcze to sia nazywało len, to z toho robyli już takie, szto szyli koszeli* HW25

harenda 'arenda, dzierżawa'. *Harenda, harenduwał* JZ22

harenduwały 'dzierżawić, arendować'. *Harenda; harenduwał jak ne mał, bo już taki było, szto ne mał, no to mu odrablały takomu gazdowi bohatomu to* JZ22

hareszt 'areszt, więzienie'. *Nas wylhnaly, bily, po haresztach posadzały* JS18. *Napysał łem tilko że dobri mi, no bo w hareści ne można inaksze pysati* MP23

harszcze zob. hardi

hawkaty 'szczekać'. *A pes hawkat. Bresze abo hawkat* IP13 → brechaty

hej 'no, właśnie, tak o'. *Jak mał łysynu to Łysyj, hej Łysyj! Iszczy były take hriadkŷ, ta ji hej* IP13

hejs! 'zawołanie na woły (w zaprzęgu), żeby szły na lewo'. *W sobi: hejs!* IP13

hektar 'hektar'. *Jak (dŷwczyna) mała hektari, to mała klejentiw [!], że ne widomo koho brati* OK21

het 'hen, tak, tam, dalej, daleko'. *Ponad czeło het, tu, tak był czepec* PW12. *Het, het i po het byli jafyry, i hriby, i wszytko, a hneska lisami zarosło. Spidkŷ o, i ideme po wyhlady riwno w horu het. Już mał het obyto doszkami* IP13. *De sia dŷrwa kłało het dookoła chŷyży, żeby bez zymu... Potim jak sia stne, to sia oskuba het już* MP23. *No to oni sia tak cze-sały, rozdzyłały tu, nad czełom take het, het do kińcia. Pościł, takŷ ławkŷ koto ścinŷ, het byli, derewianŷ* HW25

hetta! 'hetta! – zawołanie na konia, żeby szedł w prawo'. *Hetta! – na prawo, na prawo – hetta!* IP13

hirkyni 'jakieś gorzkie grzyby (czubajka kania? mleczaj biel?)'. *Dawno były hyrkyni iszcze take, lude zbierały, ale to hirkŷj hryb* IP13

hirkŷj 'gorzki'. *Hirkŷj hryb* IP13

hirsze 'gorzej'. *Na lepsze już ne czekajme, łem żeby hirsze ne było* IP13. [Chyżę] *wkrŷli, żeby sia ne nałało, bo jakŷy nałało, to hirsze* JS18. [Spodnie] *lenianŷ abo paczisnŷ, a paczisnŷ to już było hirsze. Potim już hirsze było* OK21

hirszyj 'gorszy'. *Hirszoho materiału* OK21. *Cesały iszczy piznisze na takŷch, sia szczyt sia nazywało, i toto hirsze, to iszło takie na motuzy* HW25

hist 'gość'. *A toto to na hościa, tak* IP13. *Terełyk toto, szto sia jist z toho terełyka, szto hosty jidiat, znajete, szto dla hosti sia daje, to terełyk* MK20. *Hist pryjde, hist* MP23

hiwkania 'pohukiwania, głośnie śpiewanie (?)'. *Tam na weczor był śpiw, ohni kłały, śpiw, takie hiwkania* IP13

hiwkaty 'pohukiwać'. [Po wigilii] *sino toto, szto zamitały, to dŷwczata nesły na połe i hiwkali tak, hiwkały tak: ju-hu-hu-hu!* HW25

hład ♦ z hładu (na to) nowsze? 'z uwagi (na to)'. *Tu do wojny każdyj jeden był fachowcom z hładu na to, że była bidusia* IP13

hladaty 'szukać, wypatrywać'. *Sztosym zle, źli ził abo szto, abo hladam eteru, abo szperetusu [!]* IP13. *Nimec hladał po poły, chto chworthy. Policja mnie już hladał* MP23. *Na weczirkŷ taku chŷyży si hladały, szto ne było małeńkŷch dityj* HW25

hladaty sia 'widywać się, szukać się, oglądać się (jeden na drugiego)'. *A każdyj, to jedyni pri młoci, a tak to ne hladały sie* IP13

hladir zob. hriadil

hlehty sia zob. wlehty sia

hładkŷj 'gładki'. *A tu dalsze było proste, hładke i to sia nazywała zapaska* PW12

hladyty len ‘międliec (trzeć) len (na międlicy/cierlicy)’. *Baba hładiła, len chesała i priła* IP13. *Hładyti ne hładiat tot len, ne prosterajut* OK21. *Już towdi zberali len i sia hładiło, taky były hładženici* HW25 → **wychładyty** len

hładženycia ‘międlica/cierlica do międlenia/tarcia lnu (z jednym lub dwoma mięczami)’. *Taký były hładženici* HW25

hładźynia ‘międlenie (po raz drugi)’. *Jak pryszot tot tu już czas, to hładźynia, robota z lenom, tilko było hładźynia* MP23

hłasnyj zob. własnyj

hlih ‘głóg’. *Hlih to toto taký maje taký bombelky taký czerweny. No to je hlih, to win rosne taki welycz, a jak kwytne...* JZ22

hlomyty sia zob. włomyty sia

hlony zob. włony

hłoszaty ‘głosić, mówić’. *Korowa kyrwiom sia dojit czasom z [w]darińnia, no to były taký, no hłoszali, szto susid poszkodył* IP13

hłuhyj ‘głuchy’. *Hłuhij barz, z nym sia ne da radyty* MK20. *Ale hłuhyj! Hłuhyj prosto, że hłuhyj i już* K-1

hłupota ‘głupota’. *A to taký hłupoty* PW12. *Żebyście ne wiryli w hłupotu* IP13. *Naplete hłupoty ti* JS18. *Cygan, oszustysko, bo powist hłupotu, a lude idut i perechodiat, a win powidał, że mosta ne je* JZ22

hłupyj [wymowa: **hupyj**] ‘głupi’. *Ty hupa, a ty bortak* JZ22

hlyna ‘głina’. *Bilyly hlynom takom, swojom hlynom z potoka* PW12. *Kopały hlynu. Pec były z hliny* IP13. *Bilsze była hłina [zamiast podłogi]. Peczy to budowali perewaźni, biłi, z hliny taký, nawożili takoj, taka synia hłina* OK21. *Szpary w nas były hlynom, lipyli hlynu i tak toty szpary lipyły* MP23 → **chýža**, **pec**, **pidłoha**

hłynianyj ‘gliniany’. *Mysky taky były hłyniany* MK20

hlywy ‘boczniki (grzyby)’ ■ *A tak zwane hriby sut, kotry na derewach, ale bardz malo teper jes – hliwy. Take podobne jak hołubinka, barz fajne, o. Hliwy sia nazywało, tak. Hlywa,*

toty szto powidam, ony rosnuł po takych derewach, jak po buku. Na buku tam, na jaseńi bude, desi kus take zapsute [!] derewo kus, to rosne toto. To jes barz dobre, to sia hotuje, potim sia ho wysmażył, daje sia cybuli, a, cudowe IP13. *Hlywy rosnuł po bukach, tyko po starych, h horach* MK20. *Hlywy to boczniki, ni?* AK

hmerania zob. wmerania

hmeraty zob. wmeraty

hmerec zob. wmerec

hmerłyj zob. wmerłyj

hmerty zob. wmeraty

hmła ‘mgła’. *Hmła welyka, mła* PW12 → **zamhłeno**

hmyty zob. wmyty

hnaty ‘gnać, wyganiać, pędzić (zwierzęta)’. *Treba było hnaty korowy na pole, treba piti z korowami* PW12. *Korowa hala! jak hnaly, to: hala!* IP13. *Stodiwky to były na poly tam, żeby ne hnaty chudobu pomedży zerna* PK23 → **haniaaty**, **wyhaniaaty**, **zohnaty**

hneraty ‘szukać’. *Sztosym zle, źli ził abo szto, ta ja ne hneram likarstwa* IP13

hneska, hnesky zob. dneska

hniadyj ‘gniady (o maści konia)’. *O, nasz hniadyj tam stojit, o* IP13 → **kin**

hnij ‘gnój’. *Hnij wyszmariti, wymetati. Tot hnij po prostu z nioho [z konia] czerpał tak o, i wyčerpał i sia kin wyzdorowił* PW12. *Hnij. Jak sia [z] pid chodoby wymituwało, to sia na noszy kłało, i tak sia neśto na kupi o tak, pid chyżu, poim na wesnu sa wożyło toto wszytko na bandury, perewaźno na bandury* JS18. *Treba było hnij metati* MP23

■ *W zymi wywozyły na pole, bo h lići tam ne wyjichał na jar, jak h nas zwaly, to ne wyjichał tam na horu, de tam mał westy, na bandury. W zymi wywezły na kupi, pry-metaly ho śnihom i tam sy był do wesny. Na wesnu chłory piszły oraty na pole, a mama cy z diwkom, cy z newistom, wziały taczky i tot hnij rozwozyły po poly, porozmituwały i pizninsze pryoral. Toto sia straszni h nas*

lude narobyly, bo to tak był już na kupu, pořim z toj kupy treba było po kawałci wozyty, a jak to taczka tiażko ide. Taczkami no, tak no już dechto to i koniom na wozi, ale de ne było jak to i baby tam sy wozyły K-4

hniwaty sia ‘gniewać się’. Jak sia poswa-ryme, to sia i ne hniwame IP13

hnojity ‘gnoić, nawozić’. Czereszni byly dos welyky, bo to lude pole hnojily, hnij wozyły K-4 → obhnojity, prohnojity, zahnojity

hnuk zob. wnuk

***hnyty** por. zhnyty

hodyna ‘godzina’. Každyj wytrzymał tam paru hodyn PW12. O dwanastij hodyni IP13. Po jakych paru hodynach OK21. Try hodiny dřiżdy robłat. Wisem hodyn kysne, wisim hodyn jak wkysne MP23. Do dwanastoj hodiny priały HW25

hodyty sia ‘godzić się, zgadzać się; żyć zgodnie’. Swekrucha – jak sia dagde ne hodyły, swaryły sia AK20. Hnuk tu wyszoł, bo sia z ojcem ne hodyły MP23 → zhodyty sia

hołod ‘głód’. I takie diwczu na dewiat roki mu z hołodu hmerło za tot czas nim win sia wernuł AK20

hołoden ‘głodny’. Cy piniaz, cy dakie idło jak hołoden, to by mu dał JZ22 → hołodnyj

hołodnyj ‘głodny’. Chudoba hołodna była PW12. Czekam, koni już hołodne IP13. Żem hołodna była, bo ne chotiła jisty w Żyda MP23 → hołodnen

hołoduwaty ‘głodować’. [Podczas okupacji] tak lude hołoduwały – strach AK20

hołos 1. ‘głos’. Ja ciłkom mam inszy hołos, jak ja mała dakoły PW12 2. przen. muzyczne ‘(piękny) głos’. Znały rozuczty i hołosy. Dwa i na try śpiwały, rozmajiti śpiwały. Najbilsze tam na dwa tam było. Jedno druhomu wturuwały (!) PW12. Piseńky taky śpiwały, to, to ne można było peresłuchať, to były lude obdarene hołosom. Trieno (!), alt, bas, no powidam, sopran IP13 3. ‘echo’. Diwczata hiwkały tak: ju-hu-hu-hu! i de sia hołos odozwał, to si worożyli tak, że z toj

storony seta pryjde kawaler sia ženiti do nij HW25

hołosno ‘głośno’, st. wyż. **hołosnisze**. Hołosnisze, bo nycz ne czuju! PW12

hołowa ‘głowa’. A na hołowi chustka. I diwky chustky mały, iż torokami, to jak wy nazywate „frendzlami”. A pid totu chustku welyku iszcze mału brały, tak i tak dwi na hołowu PW12. Mały na hołowach chustoczky OK21. Dobryj majszer, to towdy win mał w hołowi plan IP13. Zas ho zimały, hołowu i ruky, i tak ho byli MP23 ♦ **macowa hołowa** ‘wielka głowa’. Toto nazywaly, że ma je macowu hołowu, macowu JZ22 ♦ **na hołowu wyjty** ‘wejść komu na głowę’. Hnesky śwazschenykowsky by na hołowu wyszly diťi PW12

hołowka ‘główka’. W oseny kłało sia do komory na zemłu hołowky kapusty, i ono kapusta obhnyła, ale tot koczan został ciťij K-4

hołubinka ‘gołąbek (grzyb)’. Hliwy – take podobne jak hołubinka, barz fajne. Prawdiwyj hrib, hołubinka h nas to jes pidstawowyj hrib. Hołubinky IP13

hołuzia zbior. ‘gałęzie’. Bukowyj lyst w drubynkoch takych na wozi natożyły, obstawlały hołuziom, żeby sia ne roztriasało K-4

hołuzka ‘gałązka’. Korowiar... na každyj hołuzci świczka JZ22

hołyj ‘goły’. Gazda może na hołych kołinach klakati i diakuwaty Bohu IP13. Hołyj, jak sia hrodył na swit MP23. Łysynu ma jak kołino, bo kołino hołe K-1

honir zaszczyt. Welyki honir był byty družbom, toto było strasznij honir był dla takoho kawalera TW22

honornijszyj zob. honornyj

honornyj ‘dumny, wyniosły’, st. wyż. **honornijszyj**. Ale to już łem taky (diwky) były wybrane, honniernijszy (!) PW12

honorowuj 1. ‘dumny, wyniosły, specjalny’. Tam niczoho ne było honorowoho, łem swoje takie, i taky chrestiny były PW12 2. ‘elegancki, uroczysty (?)’. No honorowuj to honorowuj, to już ubraty sia aliancko, ali-

gancko chodyty, aliancko tam to sia nazywa, wyhladaty, honorowyj JZ22. H oseny tota bryndzia to byla do honorowoho jidla, ji do perohiw, do bandur dawaly K-4

honyty sia 'parkać się (o popędzie płciowym owiec, kóz)'. Ucia sia honit tak po prostu, ale tak kus delikatnisze tak: chce barana no, ucia sia baranuje PW12. Koza honyt sia, kozy honiat sia JS18. (Ucia) poluje sia, abo sia honyt. Koza sia hony MP23 → poluwaty sia

hora 1. 'góra'. Na tamtij hori wyszkipał taku skału. Tam, z tamtoj horby. Pryszlyzme łem pid horby IP13. Czasami sia dagde preszło de na insze seło, de za horom OK21. Byli taky stodiłky tak zwaný, teper Kocury majut tak na hori HW25 **2.** 'góra, wierzch czego'. Iszło y hori komynom prosto [o dymie] IP13 **3.** 'strych'. Wszystko sia ne wmistyło [w skrzyni], no to wynaszali denekotry takie, szto było na sztod'en abo hrubsze, do horby OK21 → pid ♦ **do hory** 'na wierzchu, na górze, z góry'. Jeden chłop stojał do horby na tim derewi, a zo spodu stojał druhyj IP13. [Bodenka], tam prychodył do horby takyj towczok z dirkami OK21 ♦ **w horu** 'do góry'. Chodył jak sobi wybrał, cy z hory w dolynu cy, cy z dolyny w horu PW12. Spidky o, i ideme po wyhlady riwno w horu het IP13 ♦ **na horu** 'na górze, w górze, do góry'. Była łancuch [w studni], pustyl na dołinu, nabrało wody, krutyl na tim, wytiah na horu OK21 ♦ **z horby** 'od góry, z góry'. Tu z horby zawiazali tym motuzkom OK21 ♦ **hore** (?) 'od góry, w górze, górą'. Składam na tybli a potim już hore tak zwana oczap ide IP13 → horby, w horu–dolynu

horbatyj 'garbaty'. Horbatyj, już horbatynu ma, o K-1

horbatyna 'garb'. Horbatynu ma, win horbatyj K-1

horci zob. hornec

hori [-ti] 'do góry'. Ide pani teper tu hori seło[m] i prizila sia na mnia IP13. To sia wodu wylało na strichu, na chwiżu, żeby hroky piszły hori chwiżu ['ponad chałupę'] MP23

horiacz 'upał, gorącość'. Horiacz welyka i już, kypin, ne moż dychati PW12

horiaczo 'gorąco'. Kypin abo horiaczo barz PW12. [Chustki] tak si wiazaly, jak było horiaczo HW25

horiaczij 'gorący'. W wodi toto robyly, w horiaczi wodi. Horiaczom wodom opariajut PW12. Dawali [sukno] do takych... do stupy, i win tam w horiaczij wodi toto byli OK21

hornec, lmn. horci **1.** 'garnek'. [W] horciach. [W] horcoch, takie jak i teper, chto mał taki niższyj to niższyj a chto wyższyj to wyższyj. W horcoch to był, w tim może bo hotowiti. Musyt byty hornec, blaszaniy (?) JS18. Waryły w takych horciach, a na try, na sztyry litry, o tak dla rodyny, o, to już sztyry litry i tych, toty horci były, do peca sia sadzało, to toty horci były taky, żeby ne tristo, żelizne, żeliwne taky MK20. Nalały motoka do horcy OK21 **2.** 'miara pojemności'. Wudku [!] prodawaly ne ta jak teper na piwlitra abo szto, łem tak zwana na horci, a hornec to było sztyri litry; wziały tych paru horcy, ta j si popyły TW22

horneczok zob. hornoczok

hornia lmn. horniata 'garnuszek (do picia)'. Horniata były, h horniata motoka nalał, z horniata popywaly sy, jily JS18. Horniata. Z takych horniatok pyły. To my nazywały horniata MK20 → horniatko

horniatko 'garnuszek'. A tu horniatko. Z takych horniatok, z tych horniatok pyły. Harbatu cy tam juszku to horniatka były, horniatka taky, to my nazywały horniata MK20 → hornia

hornoczok 'garnuszek, mały garczek'. Dla gazdyni to było dobre, bo każdy swoje, tot hornoczok, dopasuwała do toho [otworu z fajerkami] OK21. Kamiany hornoczok K-4; też **horneczok**. Dwiniata – jeden horneczok i druhyj horneczok tak, i tak sia trymało MK20

horoch 'groch'. To tak daszto hoto-wyły: horoch, kapustu, perohy. Towdy było szytko dobre: i kapusta, i bandury, i horoch,

i pancakы, i bib, i keselycia PW12. No powi-
dam: *horoch, kapustu żyły* PW12 → *horoszok*

horodyty ‘grodzić, ogradzać’. Tu lude na swyniu *horodiat*, a tam na na uci *horodyly*, na jahniatka, na telatko jak *sia wrodyło*, i takie no K-4. Tu lude na swyniu *horodiat*, a tam na uci *horodyly*, na jahniatka, na telatko jak *sia wrodyło*, i takie no K-4. „Pastuchamy” *horodiat* i *wypuszczajut korowы, korowы samy idut* AK → *pohorodyty, pryhorodyty*

horoszok zdrobn. ‘groszek’. Na wesnu to już *było tak*, to *horoszok*, to *jakysi jariny*, to *hriby*, to, to *jafyry* to *take*, to *czereśni*, to *czereśni tiż duże było* OK21 → *horoch*

horst ‘wiązka lnu’. *Len jak przistał już no*, że już *było nasinia przistałe takie*, to *towdy brałi, brało sia tak rukami*, *rwałi i takы horsty robyłi*, *wiazali* HW25

horы ‘góry’. To *był muzykant na ciły horы* IP13. Za to *zme tu do hir pizły* MP23 → *hora*

hostyna ‘gościna, ugoszczenie, przyjęcie, poczęstunek’. *Hostinu taku robyły* [na *kstynach*] jak i na *wesilu* PW12. *Robyły tak zwanyj łamarek, taku hostinu*. *Мы были на hostyni w Sankowi* IP13. *Hostynu robyły, była hostyna, poklykaly ludyj*. To *było poczęstunok*, to *hostyna była* JS18. *Jak już zakinczały totu pracu, weczirkы, to robyły takы łamanyk, robyły si take pryniatia, hostinu taku* OK21 → *poczęstunok, pryniatia*

hostynnyj ‘gościnny’. *Barz dobry lude były, barz hostynne lude* MK20

hostyty sia ‘być goszczonym’. *Tota młododj rodina iszła do młodoho, i tam sia hostyła* PW12 → *pohostyty sia*

hotowyty 1. ‘przygotowywać’. *Tiż tak* [na Boże Narodzenie] *hotowyły rozmajite, tak jak powidam, i hriby, i keselyci, i horoch, i bib, i kutiu, i bandurы, i kapustu* PW12 → *pryhotowyty 2.* ‘gotować’. *Bandurы hotowyły. Nawet slytkы hotowyły suchы. Takы totы kompotы hotowyły z suszenych hruszok. To tak daszto hotowyły. Na połudne dakы*

pancakы hotowyły WP12. *Kłusкы u wodі sia hotowiło* MK20. *Trochu tak toto* [garnek] *pid paleniskom dostawało, szto ohriwało i tak sia hotowiło* OK21 → *hotuwaty, warty, wyhotowaty, zhotowyty*

hotowyj ‘gotowy’. *Jak już był snopok hotowyj, takyj uważała że jes* OK21

hotuwaty ‘gotować’. To (*hliwы*) *jes barz dobre, to sia hotuje* IP13. *To sia hotuje, szto sia maje* JS18 → *hotowyty, warty*

hpadaty, hpasty zob. *wpadaty*

hpecзы zob. *wpecзы*

hpił zob. *wpił*

hprawyty sia zob. *wprawyty sia*

hrabaty ‘grabić’. *Sino hrabały, hrabaly, perewertaly, żeby wyszło. Hrabaly takyj lyst po liśi* PW12. *Hrablami sia hrabało* IP13. *Pereważni to hrabałi opady toh'o, z derew lyścia. W oseni jest opady, lyścia, toto iszły hrabałi* OK21. *Jak pizły sino hrabatі, jak kłali na wiz, to sia im tu kustryci nasypało* HW25 → *nahrabaty, pohrabaty, zhrabuwały*

hrabelinkы zdrobn. ‘grabie, grabelki’. *Iszły tam z hrabelinkami i pidsuwały pid toh'o, pid to toto, wałoczok i perewernuły na druhu storonu* OK21 → *hrabli*

hrabкы ‘pałak montowany na kosie [by zboże równo się kładło]’. *Kosami sia kosoły, do zerna to były specjalny take hrabкы... tu te hrabкы składały. Hrabkami* [kosami z *hrabkami*] *kosoły, snopкы wiazały. Kosoły kosami i na ławкы. Hrabkami, takы były hrabкы* IP13

hrabli ‘grabie’. *Hrablami sia hrabało. Jedna odberała hrablami* IP13. *Towdy hrablamy trea było szytко perewertaty, rukami, hrablami* AK20. *Uważali że już suche, no to iszli i wiazały, hrablami toto* OK21 → *hrabelinkы*

hranycia 1. ‘granica, np. pola, obszaru wsi’. *Medża, medża to jes hranycia, medża* IP13 **2.** ‘granica państwa’. *W noczы tak perechodyły hranycu. I tam noczuwał, leżał w gazdy tam na, za hranycou i zas druhu nicz perechodył* IP13. *Na druhij storoni hranyci* MW23

hraty 1. ‘grać (na instrumencie)’. W cerkwy nasi [!] ne hrajut JS18. Tak hrały nam na basach MP23. Hrały na basach, na huślach, na bubni HW25 **2.** ‘bawić się’. A tam hrałi ruźne, ta na pocztu chodyły, to taka kolejka IP13 ♦ **hraty karty** ‘grać w karty’. Chłopczi karty hrałi tam OK21

hrebaty ‘grzebać, wygrzebywać, rozgrzebywać’. Chłop totu celtu si tam na hołowu zawisyl, i tam sztosy hrebat h tim wozi AK20. Tam było straszni, brukiew [!] lude tam hrebaty [w odpadach] AK

hreiben ‘grzebień’. Były taky hrebena [!], szto sia chesaly (woŭnu) JS18

hrecznyj ‘grzeczny’. Tam (na weczirkы) mołodiz sia schodyła, betiarы takы; byli hreczny i byli takы o, jak teper HW25

hrekokatolyckyj ‘grekokatolicki’. Była cerkow, była nawet i prawosławna, i hrekokatolycka była MK20 → unijackyj

hrekokatolyk ‘grekokatolik’. Tak toty hrekokatolyky – było trijciat numeriŭ MK20

hriadil [wymowa: **hladir**] ‘grzędziel u pługa’. Hladir był derewianyj, hladir, a to były takы ramy na tim hladiriu, żeby sia nie suwało jak chodził, pustyty hlubsze [pług], ta popustyl, a jak... to prytiach JS18. Hladir IS23

hriadka ‘żerdka’. Hriadka, takyj druk. A tam iszczы w kurnij chыžы to iszczы były take hriadкы ta ji hej. Hriadкы, take derewo IP13

hrib ‘grób’. Był takyj, szto hrobы kopal PW12

hrich ‘grzech’. Ja mu ne powidał wszytkych hrichiw IS23

hrin ‘chrzan’. Najpersze sia toj proskurкы śwaczenoj ziło, jak my woszły domiw, no. A piznisze na stіл rozkładały wszytko: hrin, jajcia... MK20

hritы ‘grzać, podgrzewać’. Blachu, taku mał, to’o, i tam hrił toto PK23

hrobar ‘grabarz’. Takyj hrobar był, to win iszoł tiž ho śwata, to mu składały, dawały mu taki, chlibec spekły specjalnyj, takyj o.

To takyj bidnyj był, szto hrobы kopal PW12 → połaznyk

hrodyty sia zob. wrodyty sia

hroкы zob. wroкы

hromada ‘gromada’. W takij hromadi ludyj K-1

hromadyty sia ‘gromadzić się, zbierać się’. Tam hromadyli sia totы susidкы tak i jedna druhyj pomahala OK21

hromadzкyj ‘gminny’. Zabrały wszytko, tak i hromadzki lisy, wszytko OK21. Koło hromadzкоho kresta, był taky hromadzкy krest welykы PK23

hrosзы ‘pieniądze’. Lude teper ne wiriat, tem w bohactwo i hrosзы. Nazberał hrosзы. Prynosyt lystonosz hrosзы IP13. Z hrybiŭ duże my sia pryodiwały, hrosзы były dla toj mołodežы MK20. Dajte mi, gazdo, hrosзы, ta si kupłu maszynu. Ta jak dity witcia pidskubujut z hrosзы MP23. Da[w]ały hrosзы take ruźne TW22 → grosz, piniazi

hrozyty ‘grozić’. Mama wyszła na dwir i tak koo domu i sia mi tak hrozyła: ja ti dam, ja ti dam, ty tam budeš tycho! PW12. Im ne hrozyło iszczы, żadnoj toj ne, widomostы ne mały, że ony budut wysidlenы MW23 → pryhražaty

hroža ‘ogrodzenie’. A na mist kłały telatko jak sia wrodyło, to tam hroži mały IP13

hrub nieodm. ‘coś grubego’. Szыр derewo, hrub straszni derewo IP13. Hrub człowek, hrub baba, o K-1

hruba (żinka) ‘kobieta brzemienna’. Iszczы tak kazały: żinka hruba, no, żinka hruba PW12. Hrubа AK20. Jak w tiaży, to tiž zowut hruba K-1 → tiaža

hrubszыj zob. hrubыj

hrubыj ‘gruby’. Hrubыj kłoc. Takы płackы, o, takы newelyкы pekły, takyj, ne hrubыj. Špidnyci hrubы takы. Juž totы charbankы hrubы zakasuwałi diwкы PW12; st. wyż. **hrubszыj**. Na sztodен szыły juž (nahawкы/ gaczы) z takoho hrubszoho, a na nedilu z tończoho połotna PW12. Zrobył takyj rowok,

i win z jednej strony był hrubszyj. Derewo tesali taky hrubszy, pereważni sosna OK21

hrudka ‘świeży ser owczy (z zakłaganego mleka)’. *To jakyj to dobryj syr, same zaraz hrudka, hrudka tota taka. Ta ona taka, aż kwyczało w zębach, taka fajna, sołodka IP13. Mama mały takij, to kłag sia zowe, taki jakiś tam takij poroszok, i hrudku robyły nam, takij syr dobryj mama nam robyły. Syra duże robyły – toty hrudky taky uczaczy MK20 → bundz, kłag, syr*

hrudy ‘piersi, tors’. *Prawosławnyj takyj monach, tu krest na hrudiach maje IP13. Nad ranom chtosy mu stał na hrudy i polecił PK23*

hruszka ‘gruszka (owoc)’. *Taký toty kompoty hotowały z suszonych hruszek PW12. Hruszky suchy tam sia dało. A my zbierały taky, bo była sadowyna, taky hruszky, jabka takie o, i suszyły MK20*

hrużaty ‘tłuc (ziemniaki)’. *Hrużało sia bandurky, pohrużało, o no MK20 → pohrużaty, potowczy*

hryb 1. ‘grzyb’ ▣ *Hryby zbierałi. De tia oczy prowadiat, tam sia iszło za hribom, no. A tak zwane hriby sut, kotry na derewach – hliwy IP13. Zbyrały hriby: prawdziwky [?], kozaky, rydzыky... Zbyrały hriby, hriby suszyli, trochu mały dla sebe na zimu, a reszte prychodyły z mista, szto kupowali te. A towdi jak iszczy, ja pamiatam, to iszczy było duże, Żydiw było, to oni prychodyli specjalni, sia trudnyły handlom, znate, prychodyli i kupowali tu, i brałi OK21 ▴ *My chodyły na hryby, bo z hrybiw duże my sia pryodīwały, hroszy były dla toj mołodeży. Ja rano stała za noczy tak, i na hryby hajda do wercha, tam do Magurycza, no. Totych pryniestam domiów, toty hryby, i taka była doszczeczka, wyszysztam, i sia wsadyło, żeby sia wyszły, jak po chłibi, jak już po chłibi, do peca. Chłib sia wyniało, tam było ciepło iszczy, i wsadyły mama toty hryby mi tam, no ji sia wysuszły, i tak w każde rano jak hryby rosły, to ne tilki ja, ale wszytky lude tak MK20 ▴ *Sośniaky,***

*rydzыky, pidpeńky, ale mało pidpeńky rosły, h naz najwece sośniaky, rydzыky h oseni, a h liłi hryby. Hryby to już tak rosły, i prawy że do oseni. Hryb prawdywyj taki, o, taku maje neraz szapu, a korin taki fest. Hryby taky krasota JZ22 ▣ **ity na hryby** oraz **ity za hrybamy** ‘iść na grzyby’. *Po lisoch wilno [było] wsiady iti na hriby, na jafyry. De tia oczy prowadiat, tam sia iszło za hribom IP13 → hirkyni, hływy, hołubinka, kozaky, maślaky, pidpeńky, prawdywyj hryb, rydzыky, sośniak 2. ‘grzyb, zagrzybie nie w pomieszczeniach. Tam [na Zachodzie] rano jak wstał, to pid pościłom hryb IP13.**

hrypa ‘grypa’. *Hrypa sia ne charała JS18*
htikaty zob. wtikaty

huk ‘hałas’. *Weczirky... ciłyj weczera to było szum, huk w chyiży, chyiża jedna była HW25*

hukaty sia ‘o popędzie płciowym świni’. *Hukała sia swynia K-4*

hulania ‘hulanka’. *Jak by si pozwołył desi na jakese hulania, to ne wystarczył [pieniędzy] IP13*

hulaty ‘tańczyć’. *Bo win mene za żinojku maje, bo win mene hulaty puskuje [z piosenki] IP13 → pohulaty, tancuwały*

hultaj ‘hultać, łobuz’. *Hultaj no to taki chuligan. No to choczszto może zrobity: i wkrasty, cy zbyty dakoho, cy krywdu mu daku zrobity, to sia zowe hultaj JZ22*

huncwot ‘łobuziak, (mały) huncwot – o dzieciach’. *Huncwot? A to tak stare lude nazywały dity: taki huncwot, a to ten taki JZ22*

hunia ‘kurtka sukienna (długa, ale czasem krótka)’ ▣ *Mały taky sukonnny, sukonne było tiż, ale już tak jakby kurtka, nazywały hunia. No i tak chodyły, hunia. Každyj był w czuzi, huni i chołośniach w zymi. Sukno takie, i z toho pak szły toty huni PW12. Wyrablały sukno, w nas jeszcze jest, tak zwana hunia sia zwała. Zo sukna wyrablały huni, tak zwany kapoty, no IP13. Rańsze iszczy chodyły h huniach JS18. Zrobityo sia sukno i z toho potim dawali sztyłi si taky huni. Jak*

huni *wychładały*? No normalna taka jak kurtka była OK21 → huńka

huńka ‘kurtka sukienna (krótsza?)’. *Robyły sukno tak zwane, robyły taky huńky* TW22 → hunia

hupyj zob. hłupyj

hurczaty ‘turkotać’. *Była w tym mlynci jamka, i do tej jamki się wsypano to zerno, i jak już tam nie hurczało dobre, to zaś żminku położył do tego* K-4

hus ‘gęś’. *Hus skubli* OK21. *Hus gęwogocze. Hus ma je moch, no to „puch” to moch. Korowym pasła, husi. Treba było korowu pasty i husy* MP23. *Husy nie mały* PK23; też **huska**. *Ale totu husku żebyś nie zabyla pamiętati* IP13 [Przywoływanie]. *Husiu-husiu-husiu-husiu!* MP23 → huscza, husia

husak ‘gąsior’. *Tak na rozplodok tyszały troje: dwi husky i husaka* K-4

huscza zdrobn. ‘gąsiątko’. *Dały jakysu kuru tam, jakyse huscza* PK23 → hus, husia

husia ‘gąsiątko’. *Husy husiata mały* PW12. *Czasami wyjdut cy kuriata, cy husiata, to wyjdut ładni* PW12 → hus, huscza

huska zob. hus

hustniszuj zob. hustyj

hustyty się ‘gęstnieć, zagęszczać się’. *Ja tak samo dodawała [do chleba] bandur, hotowlene, i się dodaje, jak się hustyt* HW25 → zahustyty

hustyj ‘gęsty’. *Było barz tak husto zamhlono* PW12. *Tak, żeby huste było* MK20. *Ucia ma takie huste to to molo, że mało molo, a syr bude welykij, a korowy już mająt ridszy, bude bilsze molo, a syr meńszyj no* AK20; st. wyż. **hustniszuj**. *Poтім się jahniata taky wzięły, że mały kras woŭnu kaczuristu taku i hustniszu* PK23

huszcza ‘gęstwina’. *Koľsi to było do pańskoho liśa puste, kriaky były take o nyby, jak my nazywały chuszcza* K-4. *Tu taka była huszcza, były derewa koło stawu* AK

huszczawyna ‘gęstwina’. *Kożdyj gazda dał sosnu, bo to derewa było, take huszczawyny* MK20

huśli ‘skrząpce’. *Były huśli i basy* IP13. *Hrały na basach, na huślach* HW25

hwariaty ‘mawiać’. *Śpiwali piśni taky cerkowny i taky świtowy, jak hwariali* HW25 → hwaryty

hwaryty ‘mówić’. *Maczocha hwaryt: ta dneska z tej kudyli jakosy mało toho, powi-dat* IP13. *Jak się hwaryt. No to hwaryti, ja znam, co to? No to chyba tak: gadaty, hwaryty* JZ22 → *besiduwaty, gadaty, hwariaty, powidaty, radyty*

hyczka ‘stosina (sztywna część osi pióra ptaków)’. *Hyczky, to taky no, jak piria jest, to się skube, ona ma je taku hyczku. I to się oskuba z toho, a to się odmytuje na bik* JS18

hymuty ‘ginąć’. [Żyto ozime] *do marcia wytrzymało, a h marcy hymuło. I toh'o, i hymuło* OK21

hymyty ‘grzmieć’. *Peruny bjut abo hymyt, jak tak leksze no, to nazywajut że hymyt* PW12

I

i ‘i’. *Kileczka tak były i wynesła* IP13. *I się moloło, i w każdym den się pekło* MP23

idnaty zob. jidnaty

ihłyci ‘druty do robót dzianych’. *Pleło się na drotach, na tych drotach, drotyky taky były, taky o, ihłyci się zwały, ihłyci* MK20 → drit

i już zob. już

ilnianyj zob. lenianyj

imaty ‘łapać, brać’. *Nimec mia wydił, i wziął mia i tam do toho, do auta, i tam de jimały, bo towdy jimały lude do Nimec* MP23 → pojimaty, zimaty

imaty się ‘jąć się, imać się’. *Ja hroky wiriu i do hnesky. Taky, szto druhocho człowieka się sztosy tam ime* JZ22

imia ‘imię’. *Po imeniu nazywały, po imeniu, jak się zwał* MK20 → imeno

imeno ‘imię, także zwierzęcia’. *Tak mała każda korowa imeno i ona znała imeno,*

ona znała IP13. *Takы imena mały, koły sia hrodyła* (korowa). *Każdyj* [każde zwierzę] *maje swoje imeno* MP23 → nazwysko ■ **imena** ‘imiona’. [Żeńskie]: *Maryna, Teodoska, Olena, Pajza; Pajza nazywały bo mi jes Pajza, tak po naszomu, a po polsky to pewno Pelka. Krestyna, Marta. No rozmajity jakы, jakы...* PW12. [Męskie]: *Dla chłopca tiż tak, takie tam: Iwan, i Wasyl, i Łeszko, i Dmiro, i rozmajity* PW12 → imia

imenuwaty ‘nazywać, określać’. *Małastiw tak, to z Małastowa, to z Regietowa, to z Małastowa, to ze Żdyni, tak jeden druho, jeden na druho imenuwał, no* OK21

inaczy ‘inaczej’. *H nas bandurы, a po inczych sełach zowut iszcze inaczy* IP13 → inaksze

inaksze ‘inaczej’. *W nas było inaksze, a teper zas inakszy* PW12. *Już sie stawilo ciłkom inaksze jak dakoły. Hneska ciłkom inaksze. Hneska każdy inaksze żyje. Teper już inaksze nazywajut tam* [krowy] IP13. [Jak ubierały się kobiety?] *Na każdym sełi inakszy* OK21 → inaczy

inczyj ‘inny’. *Po inczych sełach zowut iszcze inaczy* IP13. *To jes jakбы inczyj świt. Inczych ryb tu ne było, nie* MP23 → inszyj

inde zob. de

indyk ‘indyk’. *Kurы, kohuty, kaczkы, husy chowaly i indykы* PW12

inszyj ‘inny’. *Groszy desi wiały i na daszto insze zas mu trea było. No a sztoż insze?* PW12. *A denekotry inszy inszym systemom robyli. Po inszych tam sełach. Iszczy jakys inszy kwitky* OK21 → inczyj

interes *nowsze?* ‘interes, zarobek’. *Barz i na tim był interes* IP13

interesuwaty sia *nowsze?* ‘interesować się’. *Ona tiż tak po kus sia interesuje takim* IP13

isnity ‘istnieć’. *Toto ne isniło, żeby ja tela ne dostał* [‘wydostał’ – przy porodzie] IP13

iszcze zob. iszczy

iszczy ‘jeszcze’. *A tu yszczy na czeli był takyj gałunoczok. Ale to było dawno, iszczy*

jak ja była newetyka. PW12. A tam iszczy w kurnij chыzы, to iszczy były take hriadky. Na poticzku iszczy była buda. Jafыры na pleczech nesła, i w rukach iszczy. Ty bys iszczy, sama ne znasz, szto bys pyła IP13. *Iszczy persze, iszczy jak ja był mоłody chłopcem, to trimali byky. Iszczy mama powidała, że oni serpom żali* OK21. *Weczirkы to tak zaczynali jak teper, o, iszczy dwa tyżni ten o HW25; też iszcze. Iszcze totu wożnycu to bym wkazał* IP13 ♦ **iszczy raz** ‘jeszcze raz’. *Iszczy raz powiż! Tam iszczy, iszczy chotił mi napysati że dostał* MP23

i tak 1. ‘i tak (to jest/było)’. *Tam było zerno, jednom rukom sia metało do toho młynca, i tak* OK21 **2.** ‘i tak, pomimo tego, mimo wszystko’. *Tu już naszy szwałi i tak ne sut takы* IP13

i toho, i toh'o zob. toh'o

ity ‘iść; jechać; nadchodzić’ **1.** ‘iść’. *Do Gorlyc, do mista iszło sia, dawno sia chodyło* PW12. *Nianio iszły. Było ludy i ludy iszły* IP13. *İdyj do studni!* OK21. *Izme iszły piatsto kilometry piszi z Widnia na Budapeszt* MP23 → pity, perejty, pryjty **2.** ‘jechać’. *Wozami izdyły, ale wozami jak iszoł, to wiuz dakie drowno na prodaj* PW12. *Posidałyzme i wio! – już ideme* IP13. *A do Nimec jem iszła, to iszczem majtok ne mała* MP23 → jichaty, pry-chodyty, pryjty, wezty sia, wyjty **3.** przen. ‘iść, prowadzić, wychodzić, następować; przesuwąć się’. *Na jedno pasmo iszło dwadzet cztery nitky* PW12. *Tam było iszło roztokom, a tu iszło jak teper wydno lis. [Stajanka] z derewa zbuduwana, jedno derewo za druhytm iszło. Spidky o, i ideme po wyhlady riwno w horu het. I iszło y hori komynom prosto* [o dymie] IP13. *Potim już hore tak zwana oczap ide* IP13. *Toto hirsze to iszło takie na motuzy* HW25 **4.** ‘zbliżać się, przychodzić, nadchodzić (o czasie)’. *U nas śpiwajut takы piśni cerkownы, jak to ide pyd pist* PW12. *Weczirkы to tak zaczynali jak teper, o, iszczy dwa tyżni ten o, bo misiac prawi iszed* HW25 **5.** ‘wychodzić

za muž. Za pidlaka ne, nech pani ne jde, za pyjaka, za pidlaka ni IP13 → *wyjty za muž* ♦ **ity komu** ‘iść, powodzić się komu’. Jak mał dobru kosu to, to mu išzło OK21 ♦ **ity spaty** zob. spaty ♦ **ity na hryby, ity za hrybamy** zob. hryby ♦ **ity do psaltyria** zob. psaltyr iz zob. z

J

jabko zob. jabłko

jablin ‘jabłoń. Tam było jabłok na jabloni! PW12

jabłko [wymowa: **jabko**] ‘jabłko’. Ne było słowok, to zme jabłok narwały, bo takie jabka były PW12. A my zbierały taky, bo była sadowyna, taky hruszky, jabka takie o, i suszyły MK20. Jabka byli ładny OK21

jaderko zob. jadro

jadłowec ‘jałowiec’. Jadłowec... ja dumala, że to z toho jadliwca kolky AK20

jadro, zdrobn. **jaderko 1.** ‘pestka w jabłku, w gruszcę’. W jabkach to jadra nazywały, w hruszkach fiż jadra K-4 **2.** ‘w kamieniu: ziarno’. Oni wybyrały [do obróbki] takyj specjalnyj kamiń [!] miahkyj, a dribne barz jaderko żeby mał, żeby, bo jak oczystył, jak hrube jadro to toto... tak jadro, jak mał hrube toto jadro, to sia robyły jamky OK21

jafyrnyk 1. ‘krzak borówek–czarnych jagód’. Jafyrnyk to sia nazywa, jafyrnyk **2.** ‘krzak borówki–brusznicy’ (?). To nyżczy jafyrnyk tak, nyżczy, ale ne było po try, lem były po dwi taky kytajoczky, bo tam na naszym poly to rosły dost duże, to my tam chodyły, a to z toho był barz dobryj sok JZ22

jafyry ‘borówki – czarne jagody’. Jafyry zbierały MP23 ▣ Babu jafyry nosyli toty o, szto zbierały taky czorny jahody PW12. Wynoszały lude na pleczech jafyry. Dawno baba nazberała, jafyry na pleczech nesła i w rukach iszczy; to nesła takie, jak złoto. Ā to barz i na tim był interes IP13. Rosli jafyry

toty „boruwky czorne”, to jafyry, czorny take OK21. To z jafyr suszenych, jak brich bolił JZ22. Chodył takyj w Gorlyci, to było misto nasze Gorlyci dwacet kilometriw od Bortnoho, i wychodył takyj staryj Żyd, nis na pleczech i kupował. Mał wahu w rukach i kupował i na misti kożden mał hroszy z tych mołodych. Staru ne chodyły, bo ne mały czasu. A pryszło lito, jak już były totu jahody, jafyry my zwały, jafyry, no, to my chodyły na totu jafyry, i zbierały zme. I dwadecet kilometri do Gorlyc było, i do Gorlyc my totu jafyry na pleczech nesły w płachtach. Ja sama, o nedywna taka, a ja nesła. A jak tato iszoł z takyma dyrwamy na prodaj, dagde był prodaj, to na dyrwa sia pakuwało tam, i zawiuz tato, tak to ne chodił, a jak sie jafyr nazbyrało, no to treba było ich nesty świżych, bo tam prodal. A tak za durnyciu sia prodawało, desiat groszyj, dwajciat groszyj o, to już dobri było, piatnadcat groszyj litra. Jag-em raz piszła, tom sy na spidnyczku kupyla, druh'yj raz chustynu-m sy kupyla i tak, to bluzku, no i toto sia priodywała MK20

jahnia ‘jagnię’. Były małe jahniatka take “o, jahniata nazywały mały PW12. Nichto ne wkrał nycz, any jahnia, any korowu PK23. Maleńkie – jahnia K-4 → jahniatko, ucia

jahniatko ‘jagniętko’. Treba było uci zdojity, bo były taky, no mały małeńky jahniatka, to treba zdojity MK20 → jahnia

jahnycia ‘młoda owca, która jeszcze nie była kotna’. Jahnia maleńkie, a jak już biłsza, dorosła taka, ale iszczy ne ucia jest, szto iszczy ne ma małych, szto toh'o, to jahnycia nazywały K-4

jahodnyk ‘krzak poziomki’. To jahody, jahodnyk sia tak nazywa JZ22

jahody 1. ‘poziomki’. Jahody zbierały IP13. Trochu tych jafyr nazberał, jahod, trochu hrybiw trochu OK21. To jahody JZ22. Były kupy z kaminom, i na tych kupach jahody, ta jak toty poziomky teper nazywajut K-4 **2.** ‘jagody (owoce, nazwa ogólna)’. Pryszło

lito, jak już były toty jahody, jafyry, no, to zberałyzme MK20

jajce 'jajko', lmn. *jajcia*. *Ĭ z kurom, ĭ z jajcom, ĭ z masłom, ĭ zo wszytkym iszły; szto mały na prodaj, to zo szytkym iszły. Nichto ne znał, ani teper ne zna, czoho takie toto jajce jest. Sidit kura na jajcoch try tyżni* PW12. *Do koszyka rano kłało na Welykden no: i syr, i masło, i jajcia, i kobasu, i szynku* MK20 → *jajko*

jajko nowsze 'jajko'. *Jajko sia wbje do toho jiszczy* MK20 → *jajce*

jak 1. 'jak, gdy, kiedy, jeżeli'. *Jak win (gont) zateruwany, to win straszni dowho bude. Jak ne poczestuwiał, to mu robyły bidu. Można sia podilyti z kymsi, jak komusi potribne* IP13. *Jak mał dobru kosu to, to mu iszło, i siłu jak mał, i zdorowia* OK21. *A jak zme przyszły do Warszawy, to ani jednogo domu ne było ciłoho* MP23. *Jak było w chyiży sim dity, wisym, tam de jaki zahin był zemli, to iszły, żeby kusok chliba mała, tak na kupi, jak persze* HW25 → *koły 2.* 'jak, niż'. *Konia szanuwały, ale lepsze jak korowy* OK21 ♦ **tak... jak...** 'tak (samo)... jak...; niż'. *A dawno, dawno to diwky tak chodyły jak i babby. To wy z dobri znate wszytko, tak lepsze jak ja* OK21

jakby 'jakby'. *Sukonne było tiż, ale już tak jakby kurtka, nazываły hunia* PW12. *Od tamtych rokiw do teperisznich rokiw to jes ta jakby inczyj świt* IP13

jak chodyt/chodyło zob. *chodyty*

jakkolek 'jak, jak tam'. [Mowiono:] *stryhly, abo pidustryczy uci, abo stryh ucu, no jakkolek mu pasuwało* PW12

jakosy 'jakoś'. *To było tak jakosi kruto robłeno. Tak jakosi były toto* PW12. *Bołaczky liczyła, a jakose że tam molyła. Dneska z toj kudyti jakosy mało toho* IP13

jakstiwka zob. *laksiwka*

jakyj 'jaki, pewien'. *Korowy jaky* PW12. *Ne do opowidania jakie to było wesele* IP13

jakysyj 'jakiś'. (Korałi) *ne były prawdywy pewne, take jakysy. Ona mi toto tu dała, jakesy*

likarstwo. Ono było jakesi terpkie toto kisto PW12. *Ona była gorłycka pani jakyśa* IP13. *To zelenyj, to jakysi inszbyj, takyj orichowyj* OK21. *Chodył tam na robotu, tam jakyse* MP23

jaliwka 'jałowka'. *Tam [na pastwisko] iszło tak: jaliwky i byky* PK23

jałowyzna 'jałowizna, bydło nie mające jeszcze potomstwa'. *Teper to tiż tak chowajut lude korowy i take, jałowyznu taku* IP13

jałowyj 'jodłowy'. *Wyhlady robyły z derewa jałowoho* OK21

jałycia 'jodła'. *Jak taku jałycu stiał, to naupał [gontów]; była taka jałycia, kotra puszczała dobri* IP13. *To to z toho, z jałyci, wszytko z jałyci, bo lepsze uważali, że lepsze było jak sosna* OK21. *Dawno sztoż, dawno z jałyci budowały* TW22

jama 'dół, wgłębienie; dół na ziemniaki'. *Jamu sia wykopało i towdi sia budowało w jami [piwnicę]* IP13. *Pid tyma byłamy musila byty jama, i na totu jamu dały taky ligari* AK20. *Jama – wykopana* JZ22. *Taku jamu wykopali i ławka była bez totu jamu* MP23 → *jamka*

jamka zdrobn. 'dołek, wgłębienie'. [W żarnach] *taka jamka była, tam sia sypało zerna, zerna sia do tej jamky metalo i obertało* JS18. *Kamin jak mał hrube toto jadro, to sia robyły jamky* OK21 → *jama*

jar r.ż. 'wiosna'. *Wesna najbilsze sia radyt, wesna abo jar, abo jar, ale tak jar, o. Przyszła jar, to lude iszły orati, sijati, robiti wszytko* PW12 ♦ **na jar** 'na wiosnę, wiosną'. *Na jar budeme sijati. Na jar abo na wesnu – chocjak radyły* PW12

jarec 'jęczmień'. *Sijały jarec, tam tak i pszenicy, "orkisz – takyj był podobnyj do jarca* IP13. *Pancakyy – podtońkało sia h młynach jarec* MK20. *Jarec. Chlib z jarca sztosy sia im ne udawał* OK21. *Owes, żyto, jarec* MP23

jarka 'owca roczna, która nie miała jagnięcia'. *Jak ne mała jahniaty zwaly jarka* PK23

jarmak 'jarmark'. *Tu tak tot rukał wisil [w czuże], to jak iszed na jarmak, to sobi*

tam sztosy pustyl, jak kupył. W Żdyńi był jarmak PW12. To był u nas witorok – jarmak JS18 → torh

jarmo ‘jarzmo na woły’. Była tiazka zemla, a kin był za słabyj, a bykы były barz micne, zakładało sia jarmo na nioho takie derewiane, zanizkы sia założyło, i do pluha K-4

jaryna ‘jarzyna, warzywa’. W tij komori tam trimali si to takie, to kapustu, to bandurы, to jakesi jarinы, o. Na wesnu to już było tak, to horoszok, to jakysi jarinы OK21

jarыj ‘wiosenny’. Jare już mało sijut. Teper sijut biłsze na ozyme jak jare PW12

jaseniowyj ‘z jasiona’. Opaды, lyścia, toto iszły hrabałi, to liśkowы, bo tu liśы jes naokoto to liśkowы, to jaseniowы, jakie było OK21

jasin ‘jasion’. Na buku tam, na jasińi bude, desi kus take zapsute [!] derewo kus, to rosne toto (hliwy) IP13. Wozы, derewiany, pereważni z jasiona OK21

jasznycia ‘jajecznicą’. Było jajcie zbyte, jaszynicia sia zwała JS18

jaworyna ‘liście jaworu’. Chlib wsadyly na opati; cy jaworyny dity nazberały, cy na kapustowym lystku K-4

***jaty** zob. cholera

jeden¹ ‘jeden’. Мы в једнј чхызы были, једна чхыза была MK20. Једне там, друхе ту, wsiady lude sia poroschodyły. Mame derewo, o, spidkы једне. Denekotры si trimał једну korowu IP13 **2**. ‘jeden, pewien’. Једен piszot, tiż sztosy kin mu zachworil IP13. Człowiek једен ma takыj sylnыj zriek, że win, że “od nioho może toho (wrokы) dostati OK21. Tam јенна szыła HW25 → odyn

jeden² ‘pierwszy’. Na tim grunti była kurna chыža, i јенна, i druha IP13

jedyni [-ńi] ‘jedyńie’. A každyj, to једyni pri młoćci, a tak to ne hladały sie IP13

jegomość ‘ksiądz (zwłaszcza przy zwracaniu się)’. Ksiondz, јegomość – tak jak chto, јak pidyszło mu JS18 → ksiondz

jelci lmn. ‘rodzaj ryb’. Јелci, takы barz blyszczaczы tuskы mał PK23

jelen ‘jeleni’. Јeleni straszni chodiat i rыjut, bo rыje nohamy tak, że ne zostaje tam nycz PW12. Быły јeleni i sernы PK23

jenkawy ‘jakała’. Јenkawы no ta јenkawы. No, zahaktywyj, јenkawy JZ22

jichaty ‘jechać’. Do Krakowa-zme tak јichały. Do Widnia-zme јichałi MP23 → ity, prychodyty, wezty sia

jidło ‘jadło, posiłek’. Robыłi bryndzu, сыр, a to do јidła, fajne barz. Јak już była flaszkа, litra kropкы, to to pry každyj јidłi было. [Majstrom] kropku dawały, pry každyj јidłi IP13. Robыło sia riżne јidła, dwanaјciet straw MK20. Dakie idło јak hotoden, to by mu dał JZ22. Ne był ciłyj sřit do јidła, lem pił K-4 → јistia, јidźymnia ▣ **Jidło na pole**. No to neśty, takы myskы były, to do mysok sia złożyło, i perohы, tu bandurкы, tam daszto zas, a były takы, szto sia zwały dwiniata, szto јeden horneczok i druhyj horneczok tak, i tak sia trymało, a tu takie uszko było, to tak w јedni ruci nius dwoје ideł, idło na pole no. Јak kosыл dachto cy tam orał, to gazdynia nabrała toto i tam to chliba, a do chliba tiż takie o, syra duże roбыły – totы hrudкы takы uczaczy, to masło wyrablały samы h bodeńkach o MK20

jidnaty ‘najmować’. Јidnały totыch muzykantiw, tam tыch dwoch cy trioх tыch kawalerы OK21 → zidnaty

jidźymnia ‘jedzenie, pożywienie’ ▣ **Takie było jedźymnia** [!]. No to szto јiły? Śnidania – bandurы, a na połudne dakы pancakы, hotowyły pancak, pancakы. Na weczер zas bandurы, szto tam było, abo z mołokom, abo takie. Takы totы kompotы hotowyły z suszenых hruszok. No ta i take јiły. Сыr был, јak был. Сыr, mołoko, masło. To tak daszto hotowyły, horoch, kapustu, perohы, ale perohы były z razowoj mukы, јak to zo pszenycznom, јak to iszczy takыj orkisz siјаły, orkisz sia nazыwał. Ale to było takie twerde zerno, szto straszni było tiazko mołoty toto. Ale mołoty ludy, misыły i roбыły pyrohы, no ono ne było dobre, takie było јakesi terpkie

toto kisto, bo pszenyczny były lepsze. No ale powidam, pszenicy mało było w nas. Teper ludy sijut pszenycu, i żyto, o i desi sia rodyt, a towdy sia ne chotiło rodyti. A takie ja, ja take życia mała, że wszystko sia jilo, szto było, i wszystko było dobre. Bo hnesky nedobre, hnesky lude powidajut, że toto nedobre, tamto nedobre, a towdy było szytko dobre: i kapusta, i bandury, i horoch, i pancak, i bib, i keselucia. Olij takyj, szto doma tiż robyli. Z lenu był olij. O-o-o i sia spuszczało tak, jak przyszoł post tot, jak my nazywame ristwanyj, to spuszczały olij, i tym sia mastyło wszystko. Wszystko sia mastyło: i kapustu, i bandury, i tak sia z chlibom jilo. A iszcze potim i w Welykim Pości czasom, ale mało spuszczały h Welykim Pości, jak pered Welykodniom. Na pist? No powidam: horoch, kapustu. Tak jak i na pist, i na miasny rozmajite. To szto tam mały jisti? Miasa lude towdy barz mało jily. Swyni chowały, ale treba było prodaty, bo ne było grosza, a jak dachto zabył, to ne znały tak, żeby tak sztos z toho zrobyty, tak fajni jak hnesky wyrabljut. Zabyli, cy nasolyły, a toto nasolene było już ne takie aż dobre. Ale to mało lude byli, ne mohły PW12 ▲ Śnidania było, a poim było przedpołudne, było przed południom – śnidania, a poim połudne było, był obid, no ji pered wecerom, jak komu sia chotiło jisty, tak pizzoł i sia najil. [Szto nosyły jisty h połe?] Takie lepsze było, było jajcie zbyte, jasznyu – jasznyia sia zwała, teper masło, teper chlib i tam perohy były, abo rizanka była – był taki makaron [!]. To obid nosyły. Z obidom trea iti, to oni szły. Rano pizzoł, pośniadał, i poim tak o dewiatij hodyni obid prynesli. A poim h połudne zas robyły, bo jisty, jak robyt, to chocet sia, to obid zas druhi był. [Chto nosyły?] No ženy chłopi w nosyły. To chłopy tam ne jiszły strojity sobi, lem baba prynesta, naostriła [! zamiast: nastrojila], pizła domi w, postrojila i towdi wyszła, jak pryhotowila sztos, szto mała, to zhotowyla.

[Nosyły] w takych dzwiniatoch, taky dzwiniata były. Takie było ulany, wyrychtuwany specjalny, to byli dwi toty girby, w jednym jedno, w druhim druhi, a tu iszczy było taki przykladok, to jasznyia była. Perekrywky były i wkrywky były i toto i jedno na druhym poskladany JS18 → chlib, jistia, keselucia

jistia ‘jedzenie’. Nychto jim tam jistia ne dawał, chto jim tam mał jistia dawaty, sia najil każdy jak iszoł (na weczirk) PW12 → jidło, jidżynia

jisty 1. ‘jeść. No to szto jily? To szto tam mały jisti? Miasa lude towdy barz mało jily. No ta i take jily. Sır był, jak był. Sır, mołoko, masło. Ja take życia mała, że wszystko sia jilo PW12. Dast ti jisti. Toto jili z masłom IP13. Wszystkie jidnakowo jidiat JS18. Już można było jisty OK21. Tu ne było ani szto jisty, ani chliba. Ne chotiła jisty MP23. **2.** ‘jeść, żreć (o zwierzętach)’ zob. zisty **3.** ‘spożywać – pić’. Jak było takyj pist jak teper, to ne wilno było mołoko jisty K-4 **4.** nieodm. **jisty** ‘jedzenie’. Kosył tam... no ale jisty tam nosyła baba IP13 → najisty sia, pojisty, zisty, żerty **jizdyty kińmy** ‘tu: prowadzić konie’. Jeden izdył kińmy, a druhiy trimał puh [‘plug’] ten OK21

jo ‘tak, tak właśnie’. Ślepyj jo, tak jak po ślepyj, jo, tak, ślepyj, no ślepyj jo K-1

joj! ‘jej! o jej!’ Śpiwały tam po tych werchoch, take było wesele wszystko, joj! PW12. Joy! Jaka to była radist. Tu-zme przyjechały, joj, wam kažu, pustka, wiken ne je, dweri ne je MK20

Jordan ‘święto Trzech Króli’, ludowa nazwa: **Wydokszczy (Wodochszczy, Wodokresty), Wodośwacia** ■ Na, jak my nazywali, na Wydokszczy, ale to było toto Jordan, na Jordan, to chodył ksiondz, ale win chodył, po Wodośwaci w tim chodył, po Wydokszczach dagde tam daky i teper chodył świaszczenik po tim Wodoswaci, po tim Jordani, Jordan. Tak po starodawniomo to nazywały Wydokszczem ale to ne je Wydokszczy ale to je... ta

jak Wodokresty, ale to było nieprawdę, wi, no Jordan no tam, no jak sia chrestył tot, Isus Chrystus w Jordani, Jordan PW12. Na Jordan to już robyły tak zwanyj łamarek IP13. Na Wodochszczy, na Jordan, jak to po polskę? MP23

jucha 1. ‘płyn (do picia), zupa’. Karpeli... *i toto mama waryły nam, i dobre było. To sia zhotuje, to piżnisze tota jucha toto, to barz dobre do bandur było MK20* **2.** ‘kompot’. *A my zberały hruszky, jabka takie o, i suszyły, i w zymy kompoty, juchy takie robyły, no MK20. Jak namiszał hruszok i jabłok, do pytia było w każdyj den – jucha no AK20 → juszka*

juszka zdrobn. ‘płyn (do picia), zupa’. *Z takych horniatok pyły harbatu cy tam juszku MK20 → jucha*

już ‘już’. *Już czuh ne było. Połotno spy-skie, hrube takie, ale to już dawno PW12. Oczap, ona tam bude wypuszczana tam już. Ja rizał na pyli już. Już nowy ścinny, to już były wapnom IP13. Już można było jisty OK21. Ę ne było szto już doma robyty. Ja już zabyła wszytko MP23. To już sorok wisem rokiw, jak my pereżili razem HW25* ♦ **i już** ‘i już, i koniec, koniec – kropka’. *Lude znały, że tak dobri, i już, no. Stiahły lisy, i już. Zabywame kiłky, i już IP13. Ę już, na tim konec był OK21. Że nycz, łem żeby dobri fukła do butelky, i już MP23* ♦ **już teper** ‘już, już teraz, dopiero teraz’. *Już teper. I tak już teper, to był już nowoczesne IP13*

K

k ‘ku, do’. *Z dnia na den błyże k smerti PW12*

kabat ‘spódnica’. *Kabat. Spidnycia była taka, szto była pid kabatom JS18. Kabat MK20*

kacza ‘kaczętko’. *Kaczky, kaczata mały PW12 → kaczka*

kaczałka ‘wałek do ciasta’. *Rozkaczat sia na stільnycy o, i wybywat sia zo szklankom*

tam to taky toty, kaczałka, i treba tam abo syra, abo bandury MK20

kaczaty ‘toczyć’. *Z zemli tam jak taki kloc, musyły kaczati w horu na toty kobyłyci MW23 → rozkaczaty, wykaczuwaty*

kaczaty sia ‘kołysać się’. *Kazaly, że sia szcemerila, ona towdy sobom towkla, tak sia kaczala PW12*

kaczilce ‘kóleczo’. *Chimla to takie było kaczilce o, i na tim wołosia było zokruczane PW12*

kaczka ‘kaczka’. *Курь, kohuty, kaczky, husy chowaly PW12 → kacza [Odgłosy]. Kaczka kwacze MP23 [Przywoływanie]. Na kaczky: taś-taś-taś-taś! MP23*

kaczurystyj ‘o krętych włosach’. *Kaczurystyj, kaczuristy JZ22. Potim sie jahniata taky wziały, że mały kras wońnu kaczuristu taku i hustniszu PK23*

kady ‘dokąd’. *To było persze dwisto [?] szizdesiat numeriów, to było kady chodyty AK20. Ne choditi było, kadi ja chodila [z piosenki] HW25*

kafly ‘kafle’. *Kotrbyj był już takyj kus lipsze, bohaczszyj, to kupył si cehty i postawyl si taku kuchniu bes kafli, ale samu cehlanu taku OK21*

kalicznyj ‘kaleka’. *Kalika, kalicznyj o, kalicznyj, win kalicznyj, chworyj kalicznyj MK20 → kalika*

kalika ‘kaleka’. *Kalika, kulawyj kalika no, nazywały MK20 → kalicznyj*

kalendar ‘kalendarz’. *Czasami smotriły do kalendaria, jak my nazywały. Jakie tam prynosilo sobi, a czasami jakie sia komu zaprahło, takie si dał [imię dziecku] PW12. Opysał to w tim kalendaru tam PK23*

kałenycia ‘kalenica, górna krawędź dachu’. *No i jak nakryli, piżnisze zrobili, nazywali kałeniciu, pid samym werchom, kałenycia, kałenycia, na kałenyciu dawały gonty. Tiko samu kałenycu dawały taky, takyj daszok [z gontów] na ostatniej, na sam konec, tak, żeby tam ne lało i przybiwali gonty do tych łat, szto tam byli, no OK21*

kałyna 'kalina'. *Hłih, kałyna i tu je* JZ22

kameniar zob. kaminiar

kamenyčia 'dom murowany, kamienica'. *Tam jest za kamenyциom moje* MP23; też nowsze (?) **kamianyčia**. *Na tim grunti była kurna chыža, i jenna, i druha, a mij wnuk już buduje kamianycu* IP13

kamenyk zdrobn. 'kamyczek'. *W tim pecu wysuszyły i posmotryły do nioho cy dagde kamenyka ne je, treba perebraty zerno* K-4 → kamin

kaminiar 'kamieniarz'. Były kaminiary, szto robyły młyńci AK20; też **kameniar** [?] ■ Były kaminiary, ale już sia skinczyli, kameniary sia skinczyli, bo to było tu, tu było źródło, fabryka kameni, take u nych kaminiary były, kaminia robyły. *Kamin tam, z tamtoј horы. Był specjalnyj śpic żeliznyj i biło sia i kłyny i tak sia obrobłało doma. To daleko było znane* IP13

kamfina 'nafta'. *Kamfinu, i to sia kupowało na zymu tam des liter abo pietnadcat, abo dwadcat, bo i h miści na prodaj była, ale tak tuńsze była ot chłopa* JS18. *Prawdywi kamfina radyły, bo „nafta” to już była taka szlachetniejsza nazwa była, w miści radyły „nafta”, w nas radyły kamfina, brak kamfiny, no* OK21

kamianyčia zob. kamenyčia

kamianyczok 'kamienne naczynie'. *Buraky lem kwasły, do kamianyczka. Masło topily, roztařlaly micno, i do kamianyczkųw, takы horci kamiany, nalywaly* K-4

kamin 1. 'kamień'. *Normalni kamin [dawano] na kamin i już* IP13. *Wybyrały takыj specjalnyj kamin miahkyj, a dribne barz jaderko żeby mał. To oni już znali sia na tim jakoh'o, jakыj kamin do toho dobrati. [W żarnach] był pid spodom jeden kamin, a z werchu druhyj. Pryložyli kameniom i tot kamin tysnuł totu serwatku* OK21 **2.** zbior. 'kamień, kamienie'. *(Robyły) i z kamenia, i z derewa, i z żeliza* PW12. *Pewnycia jes obrobłana z kaminia, szto na tamtij hori wyskipał taku skału* IP13. *Kupa kamenia*

IP13. Denekotri i z kamenia robyli [piece]. Pewnyci z kamenia na poli pobuduwali. Z bilszych kamenej towkły tak nazywali: tam mi potowcz toho kamenia! OK21 → kamenyk, młynec

kaminia zbior. 'kamienie'. *Kaminiary były, kaminia robyły. Kupa z kaminiam, bo to sia kaminia zberało, na tij kupi derewo wyrosło* IP13. *Ty bystra wodyczko, otыwasz pisok i kaminia [z zaklinania]* MK20 *Kaminia pid sztyri uhła. Kaminia to tu, kaminia ne brakuwało, jest, abo z rikы, bo rika była welyka, to jak pryszła bilsza taka woda, to nanesta tych...* OK21. *Win znaje szkipati kaminia* MP23

kamizelka 'kamizelka (nowszy ubiór)'. *Mołody, już jak pamiatam, mały totы kamizelky* PW12 → druszlak, łajbyk

kantka 'falbanka'. *Oplicza... taka tu była kantka, o. Tu kantka, tak było dookoła okrojeno, czasamy były takы falbankы. A jak chto znał, to już sobi na ti kantci taku mareżku wyszywuwał* PW12

kapa 'okap'. *Nad pecom natomist była kapa taka* IP13. *Żeby tam pobuduwati chocki totu kapu, żeby iszoł tot dым chocki na pid* MW23

kapeluch 'kapelusz'. *Kapeluch* JS18 ■ *Kapeluchy mały takы, nazywały żдыńскы, bo tu w Żdyni był jarmak i totы kapeluchy to tam desi zo Słowacji cy z Wengier totы kapeluchy. Takы były czornы, takы twerды, to i w tych kapeluchoch chodyły* PW12. *Nosyli w liiti kapeluchy, taki był twerdyj, szto mie neraz tato posyłali do studni, na poly jak kosyli, to mia posyłali na wodu, takыj był twerdyj, szto ne pustыл wodu, pownyj kapeluch-em prynešta. To były takы kypczy, takie jak f'іlc, takы были podobны jak i teper kapeluchy takы. Kypczy, ne robyły, nit, ne robyły* HW25

kapłun 'kapłun (młody wykastrowany kogut, specjalnie tuczony) i mięso z niego' ♦ **kapłuna pecзы** 'rodzaj zabawy'. *Kapłuna pekły* PW12. *Kapłuna pekły* IP13

kapłycia 'kaplica'. *Мы smotryme po obrazoch wsiady w ty kaplyci* MK20

kapłyczka 'kapliczka'. *Kapłyczku postawylы i odpust tam raz do roka byl* PK23

kapota 'kurtka'. *Wyrablaly sukno, piznisze już delykatnisze szbyly takы kapoty. Zo sukna wyrabłaly huni, tak zwany kapoty, no* IP13 → *hunia*

kapusta 'kapusta'. *Towdy było szytko dobre: i kapusta, i bandurы, i horoch, i pancakы, i bib i keselycia. Wszytko sia mastyło: i kapustu, i bandurы... Jak sia kysyło kapustu, to sia dawalo uciam pyty* PW12. *Kapustu tiż daleko ne sadiat* JS18 ▣ *Waryły kapustu, no kapustu kysyły, sikty, kwasyły w takыch boczkach welykыch na ciu zymu, no. To surowoj kapusty duże my jiły, toj, jak my zwaly, war był tot, war to z toj kapusty, z toj kapusty to był war, no, tak* MK20 ▴ *Kapustu do boczkы i kameniom sia prytożyło. Jak było zymno, ta ne treba było toto zberati, totu osuhu, bo sia zrobyt taka osuha zymuwały i, a totu wyčerpaty, a inszu hlatty wodu tam. I brało sia tam, deńciami sia prytożyło, kameniom, żeby ona była sia trymała dobrі, bo jak prytożena, ta trimat sia lipsze. I rukom naberata gazdynia i do horcia kłala, i hotowila. Jak była kwasna, to odcidżała, a jak ne była kwasna, lem taka pr'awilna [!], to nič ne robyła. Pořim cibuli nakrajaly, masła daly; masła, cy oliju, cy sfonyny [!] i posmaruwały, i pomiszaly, i tak ily* JS18 ▴ *Dakolysy no boczkы welykы i toto brat był takyj hrubyj chłopec, to win nohamy doptał, myly mu nohy, perenesly ho, i win chodył, i nadoptał. Rodycze sikly, była maszynka taka suwana tak. Jak nasikly, płachtu prywiazaly do toho na dwóch stіlciach, i tot chłopec doptał. Dawaly na spid chliba kawalczyk, żeby kwas mała takij dobryj, no ji trochu kopriu szmaryly, kopriu pometaly, no ji tak piznisze prykryly, pryduusyly micno toto* K-4

kapustowyj 'kapuściany, z kapusty'. *Chlib wsadyly na opati, cy jaworyny dity nazberaly, cy na kapustowym lystku* K-4

kara 'kara'. *Kus мы дырwa rizały tam za karu* MW23

karabyн 'karabin'. *Mał takyj karabyн* IP13

karch 'kark; szyja'. *Szyja – persze nazywały karch, karch. Totыch nytok kupa było [w koralikach], to przewiazuwały na karch* PW12. *Ział sia rozobrał i do toj boczkы po karh* PK23; też **kark**. *A jak chołodnisze, to pid borodu, zawiezuwali [chusty] koło karku si* HW25

kark zob. **karch**

karpelanka 'nać brukwi'. *Karpelanka, tyścia z karpeli* K1

karpeli lmn., lpoj. *karpil* 'brukiew'. *Szpicchlir, a zo spodu bandurы, no, karpeli. Bandurы, karpeli, morkow* IP13. *Karpeli sadyly* JS18. *To tiż taki karpil posadyly* K-4 ▣ *I toto nawet mama waryły nam, i dobre było. To sia zhotuje, to piżnisze tota juha toto, to barz dobre do bandur było. Albo ziały mukы, tak pidbyły, i tiż dobre było, no. Ale to sia mało toho jiło, to ne tak czasto, ne to żeby tak bohato tam, koždyj den, najwece bandurы* MK20

kasarnia 'koszary'. *Připrowadyły nas do Polanok, własno do toj kasarni na Słowacji, de nas zimały, najpersze tu, i potim tot odobrał nas ciłyj komandir toj kasarni. Ony berizkami majili swoji placuwkы totы, kasarni jak my nazywały* MW23

kaszłaty 'kaszeleć'. *Kaszłalam straszni* PW12. *Kaszłalam straszni, zachworilaм* MP23

kasztan 'kasztan (o maści konia)'. *Tak samo i kin: gniadyj, kasztan* IP13 → *kin*

katula 1. 'wałek', zdrobn. **katulka**. *Pořim sia tak to skrutyło tańni tak, do jednoj katuli, do takoj katulky o, co sia nazywała kudilka* PW12 **2.** 'zwój płótna'. *Pořotno takie dothe było, to co sia zberało na kupы, na katuli na takы* JS18

katulaty 'toczyć'. *Dwi to klambry, bo jedna trimała toto derewo, ale trimała sia toj belky, szto po nij katulały totu belku do rизania* MW23 → *skatulaty*

katulka zob. katula

kawa 'kawa'. *Tam tēm bude czorna kawa i chlib* MP23

kawalczyk 'kawaleczek'. *Żeby perszu totu proskurku spożyti, no, tot kawalczyk. Chliba zo stoła dawał wszytki tīj chudobi, dawał chudobi no, po kawalczyku. Мы босы лѣили до тоho поfічка kawalczyk такі, jak do toho плота* MK20 → kawalec, kawałok

kawaler 'kawaler'. *A tam noczuwali panny, dīwky, a kawalerы tam iszli, tam na weczer był śpiw, ohni kłaly. To se kawalery priszly desi, po jednym [kieliszku] wypyli. Chłopcі pryszly, kawalerы byti* IP13. *Jidnały totыch muzykantiw, tam тыch dwох cy trioch тыch kawalerы* OK21. *Bo już żenaty nikoły ne odhrawał takoho, jak kawaler to już był bidniszyj* HW25 → starыj kawaler

kawalerka 1. 'bycie kawalerem (oglądanie się za dziewczynami)'. *Kotren chotił nosyty bajusy to znaczy sie, to świdczyło o tim, że ne chce na kawalerku iti* TW22 **2.** zbior. 'chłopcы, kawalerowie'. *Ї chłopcі nahnaly takych o, kawalerka, daw'aj tam, za to wypyli piw litry i już był pec* MW23

kawalec 'kawalek'. *Pryszot i wyrył kawalec zahona* PW12. *Jak zorał kawalec, bo to na kawalcі, to i posijał zaraz. Miaso zawesily i po kawalcі wkrawuwały i ily* JS18 → kawałok

kawałok 'kawalek'. *Robyty dagde takyj kawałok takiej kobasy. Kawałok kobasy zawsze tam odrizowały szto dnia takы i pokal starczyło* OK21 → kawalec

kazania 'kazanie'. *Musił byti człowek rozwineny, żeby „kazania” – propowid znał powisty ładni, jak do szlubu iszli* TW22 → śmijaty sia

kazaty 1. 'mówić'. *No chrestni, chresna mama, chresnyj otec – tak kazały. A szcze tak kazały: żinka hruba. Jak hmer, to położyły, na smertelnu pościl, h nas kazały* PW12. *A wam kažu tak, że ja hnesky by tam piszła, tak weselo było* MK20. *Piznniejsze oni toto łatali tym... tak, tak kazały* OK21 → gadaty, nazy-

waty, powidaty, radyty **2.** 'kazać, rozkazywać, pozwalać'. *Potim kazały toto popywati tam try razy, cy jak* OK21. *Ne kazał mi sie wernuti* MP23. *Tu była zemla ta j, ta ji mama kazała pity [za mąż], taj sia tu musila, tu piti, de mama kazała, tato, mama* HW25 **3.** zwykle z przeczeniem 'pozwalać'. *Ne kazał mi sie wernuti* MP23.

každyj 'każdy'. *Každyj był w czuzi, huni i chołośniach w zymi, w liti w тыch biłych gaczach* PW12. *Hneska każdy inaksze żyje. Jak już była flaszkа, litra kropky, to pry każdym jidli było* IP13. *Na każdym seli inakszy. Nakrutyły kыczky i tym wkrывали, tam wbiвали, dawali takы прut do každyj* OK21. *Ї молотыли cipami, dwох stało abo každyj w sebe. Dawno každyj den pekty* MP23 ♦ **každyj jeden** nowsze? 'każdy'. *Tu do wojny každyj jeden był fachowcom* IP13 → koždyj

kepin 'wierzchnie okrycie z sukna, narzucane [według słownika Hrinchenki na Zakarpaciu]'. *A to kepin, totа czuha taka, tu na sia składał, ta jak ksiondz rzyzy* IP13 → czuha

kepsko [wymowa: **kiepsko**] 'kiepsko, źle, słabo'. *Korowa jak sia kiepsko dojila, to jej tam dały na paswysko* PK23; st. wyż. **kepszcze**. *Chto maje lipsze to lipsze wypecze, a chto mensze, to kiepsze maje* JS18

kepskyj [wymowa też: **kiepskyj**] 'kiepski, niedobry, słaby, mało warty'. *W nas sosna kepska* IP13. *Teper zymy kiepskie* JS18. *Быły perszy плухы такы... kiepsky, derewiany po prostu были, no ale to были kiepski* OK21

kermesz 'odpust'. *Des w oseny teper kermesz był, to na Kosmy i Damyjana* MK20. *Kiermesz to sia zowe* AK20

kerpci oraz **kierpci** 'kierpce (ze skóry)'. *Kierpci nosyły koo chati, a tak i do mista czasom, bo zymno było, morozy były, ta naokrutył to onucz* JS18 ▣ *Na nohach kerpci, onucza. Na jarmak, doma – to kierpci nosiły, a stare i do cerkwy kerpci nosiły. Boso na sztoden, a na nedilu kierpci. W zymi obuwały kierpci* PW12. *I szyli kierpci nazywali, to była normalna*

skora, taka jak z wyprawŷ, jak z chudoby. Byli takŷ, szto znał szŷiti. Samy szŷili, a ne každyj znał; nasz, mij tata znał szŷiti toto. Tak weczera mi prychodyli ludi i tato szŷili toto. Dos takie proste byŷo, ale trea byŷo znati toto szŷiti, ale to pochodył trochu w tim i sia **poderło** toto, bo sia tota skora proczuchrała. Piŷnjsze oni toto **latali** tym... Powidały ŷe: poŷataj tam! Tak skoru dawali, na toto, tak samo obrizał i piŷnjsze takom, dratow nazywały, toto dratow takŷ dla takŷich szto szŷili, tak ridko poszŷył, no i trochu chodył iszczŷy w tim. A jak chto byŷ takŷyj bohaczszŷyj, ŷe mił si kupyti, no to toto szmarył, a sobi nowŷy, ale perewaŷni **latali** OK21. Kierpci [robili] sami, z takoj skorŷy z korowŷy abo z byka; kierpci, nawoŷokŷy, onuczŷy. Kierpci i chyba tak do cerkwi mały czerewikŷy, a tak to w kierpcoch, a h liti to bosŷy ludy wszŷitky chodyli HW25 Δ Na nohach, zymom, tam kierpci sia zwały, kierpci, to piŷzły tam tato z dŷyrwami, kupyły takŷy, dakŷy choŷawŷky tam takŷy toh'o, i byŷo z paru takŷich, szto znały szŷity toty kerpci na nohŷy, to my nosyły. Z czoho? To jak sia cy korowu cy tela zarizaŷo, cy doma, cy takŷy, szto skupuwały ŷydy, to toty tela, to toty skorŷy jak zdejmowały, to były takŷy, szto znały i toto wyrablały, znały wyrobiŷi na skoru, na skoru to wyrablały, no MK20 → czerewykŷy, nawoŷokŷy, onuczŷy

keselŷcia oraz **kieselŷcia** 'żur' ■ Keselŷcia – żur teper, keselŷcia h nas. To łem z wiwsa robyły totu, z wiwsa. Moŷoły ŷpecjalni. Jak sia robyŷo? Zakwaŷyŷo sia na weczera totu muku wiwsianu, i podkŷyŷta tak o, na pecu dagde. I towdi perecidyły i hotowyły tak. Teper lijut na okr'ip ten żur, a towdi tak hotowyły bez kropu, tak poŷtały, wyŷzumuwały toto, bo to iszczŷy tak iŷzŷo, i taka byŷta keselŷcia PW12 Δ Keselŷciu to [robi ŷię] tak, jak i chłib. Wezme sia mukŷy, pŷatkiw wiwsianych do horniate, i muku pszenicznej tam łŷŷku [wŷŷku] i kwas, musyt byty kwas, i tak nakryty na nicz horniaty. Rano juŷ wyrobił, to ja rano wziaŷam

i na takie sytko toto wszytko perecidyŷam, no bo to tu sut takŷy z mukŷy, take riŷne owsy, i takie o, i toty pŷatki, perecidyŷam, i toj pŷyn [!] sia spribuwaŷo [!] jakie, cy kŷwasne, cy juŷ toh'o, daŷo sia tam lystok laurowyj, czestku bohato i sia waryŷo. Dolaŷam tiŷ wody, i sia waryŷo na ohny, na taki bŷasi, takij małyj, ŷeby to ne zakypyŷo toto o, ta jak woda, bo by sia staŷa woda no, i tak sia miŷzaŷo, ŷeby sia ne prykurilo, miŷzaŷo, no, bo to z mukŷy, to juŷ jak zaczaŷo liŷty tak, ŷe juŷ o, trochu tak liŷe, to ŷie oŷtaŷyŷo, no ji, i z bandurkamy sia jiŷo, barz dobre i zdorowe, no MK20

kicia zob. kitka

kieliszok 'kieliszek'. Na kieliszky pro-daje IP13

***kieltuwały** zob. prokieltuwały

kiepsko zob. kepsko

kiepskŷyj zob. kepskŷyj

kierat 'kierat'. My maŷi jak ja pamiatam, to-zmy maŷi kierat, maŷynŷu i mlinok, no ji, i tak... No kierat to byŷ poruŷanyj, za kiŷmy wkoŷo tak iŷzŷo OK21

kierpci zob. kerpci

kieselŷcia zob. keselŷcia

kilcia, kilczyky zob. kileczka

kilko 'ile'. Treba byŷo znaty kilko paŷem tam ma piti, na jedno paŷmo kilko nitok PW12. Pideme tam, to pani zobaczy kiŷko tam juŷ pokoji i jakie tam bude. Moŷeme radyti, kiŷko choczete IP13. A ja ne znam kiŷko, cy try, cy ŷtyry [razy byŷam w ŷkole] MP23

kilo¹ 'ile'. To towdi na kila [!] toj kropky, to jak tu buduwały, za tu chyŷu IP13

kilo² 'kilogram, kilo'. Po paru kilo tam IP13

kileczka zdr. lmn., lpoj. **kileczko** 'kielki (tu teŷ: kawałki ziemniaka z kiełkami do poŷadzenia?)'. Kileczko toto, kotre wypuŷtyŷa bandura, kileczko. Baba juŷ na plecŷy bandurŷy, kileczka tak byŷi i wyneŷta, i tam ich poŷadyŷa tak IP13; teŷ zdr. **kilczyky** lmn. Ona z kilczykamy, ŷeby sia ne hŷomyŷo IP13; teŷ zdr. **kilcia** lmn. Bo hneŷka ne smotryt, szto kilcia wŷomyły i ona nigde ne zyjde IP13

kilko zob. kilko

kilometr 'kilometr'. Dwaćiat kilometriw MK20. *Desi tam na desiat cy piatnecat kilometry* OK21

kin 'kon'. *Orali kinmy już teper. Borona była i tiah kin. Czekam, koni już hołodne, bo jednoho konia si zihnał do moho* IP13. *Dawno, dawno lude koni ne mały, bo jich ne było staty, any ne było kowala, żeby okuł, any nycz* AK20. *Na torh chodyli z korowamy, z paciatmy, z kinmy* OK21 → nesty sia ♦ **robyty koniom/kinmy** zob. robyty [Maści konia]. *Koni tiż były taky gniady i wysy, i czorny i biły i rozmajity, sywy* PW12. *Tak samo i kin: gniadyj, kasztan. No a sut z tysynamy koni tiż, siwyj, o. O, nasz hniadyj tam stojit o* IP13. *Sywyj, a teper ty sywyj* MP23. [Zawołania]. *Na liwo, hetta – na prawo, wišta – na liwo, na prawo hetta. Wišta – na liwo, a na prawo na – hetta, bo jak mame konia tak, no to wišta – liwa ruka, liwa ruka – wišta, a to – hetta. A żeby pruczej-sze, to: wio!* IP13. [Odgłosy] *Kin sia rehocz* PW12. *Kin sia rehocz* MP23

kinczyty sia przen. 'kończyć się; umierać, zdychać'. *Jakasa choroba jaka jest, to abo człowiek hmerat cy chudoba sia kinczyt* IP13 → skinczyty sia

kipka zdrobn. 'kopka'. *Sino na sońci suszbyły, kłaty do kipok* PW12. *Pozhrabuwał tak, żeby kipku można było ułożyty. Kosamy kosyły, pořim sia zhrabało, do kipky sia skłało* JS18 → kopa

kisia 'kosisko'. *Rukami szytko, rukami, każdy mał, kisia, szto sia nazywało kisia, kisia, kisia i kosyt* OK21 → kosa

kist¹ 'kość' ♦ **porachuwały kisty** 'policzyc kości, pobić'. *Wilno było, ale sia naszło na ub'e* ['Urząd Bezpieczeństwa'] i tam ti porachuwały kosti IP13

kist² zob. kosa²

kisto zob. tisto

kistka¹ 'pestka w jabłku, śliwce, czereśni'. [Kistka w jabłkach, śliwkach?] Kistka, kistka,

to już jednu mała, jednu nazwu OK21. *Ne jidż z kistkami, bo ty brich rozoprut toty. W czerezni, toto sływka mała kistky* K-4

kistka² zob. kosa²

kisto zob. tisto

kit 'kot'. *Tot ne zna* [zawołania], *a inszy koty znajut* IP13. [Przywoływanie]. *Kyć-kyć-kyć-kyć!* IP13

kitka 'kotka', zdrobn. **kicia**. *Kicia* PW12. [Popęd płciowy]. *Kicia marcuje, no, bo to h marcu perewažno je, kicia marcuje* PW12

kitna 'kotna (o owcy)'. *Jarka, że ona ne kitna* MK20

kiźla 'koźle'. *Jahnia od uci, kiźla od kozy* K-4 → koza

klaczaty 'klęczeć'. *Iszła motodicia napered, i ciułuwała w ruky, klaczała i ciułuwała w ruky mamu.* [Przed wigilią] *klaczały koło stoła rodzicze i diti, hwaryły Oczenasz* HW25 → klakaty

kłag 'kłag, podpuszczka do mleka'. *Mama mały takij, to kłag sia zowe, i hrudku robyty nam, takij syr dobryj mama nam robyty* MK20 ▣ *Kłag, no. To były telaczky kłagy. Telaczky, jak sia tela zabiło, to tot żołudok sia, syr był tam takyj, i tot syr sia wysuszbyło, i kłag sia wysuszbyło, i tak sia dawało do mołoka, i sia skłagało, i zrobił sia syr, trocha sia ohriło* MP23 – *Ono ho prosto stinało, to mołoko* IP13 – *Sołodkie, teple mołoko* MP23 – *Już sia, znaczyt, robił syr z toho, stinało mołoko. To jakyj to dobryj syr, same zaraz hrudka tota taka* IP13. *Kłag to jest skirka z telate, kotro sia rizało, to z toho kłagu, to to sia kłagało toto mołoko* MW23 ▴ *Toto mołoko, to sia za... [zakłagało], pořim był poroszok, a narazi to był telaty żołudok. Sia tela zarizało, i tam tela mało, bo pereważni telata rizały na dwa tyżni, to ono iszczy ne jiło trawu, lem mołoko, i tam w żołudku taki był syr, sia zarizało. Tot syr treba było wyniaty, wypołokaty ho, toto perewernuty na druhu storonu, posolyty wysuszbyty. I to sia dawało do wodby tam, i z tom wodom dawało sia do mołoka, ty*

wody, zwały kłag, i mołoko sia stało ta jak zsiadłe [!], i towdy sie pidhriwało, i do takoy szmaty, i robyła sia hrudka PK23 → hrudka, syr², klataty, sklataty sia, zaklataty

klataty 'ścinać mleko za pomocą podpuszczki – klatu'. To już był owczyj syr, tak, to z mołoka owczoho i kłagało sia; to sia kłagało toto mołoko, ale ja ne rozumiju toho, jak to sia robyło MW23 → klag, sklataty sia, zaklataty

klakaty 'kłękać, dok. **klaknuty** 'kłęknąć, ukłęknąć'. Gazda może na hołych kołinach klakati i diakuwaty Bohu IP13. Pryszed do cerkwy, klaknuł JS18 → klacaty, pryklakaty

klambra 'klamra'. Jeden stojał na tych kobyltacyach, na tій belci, szto jej rizały, ale ona był prybita takyma klambrami żelізными. Dwi to klambry, bo jedna trimała toto derewo, ale trimała sia toj belky, szto po nij katulały totu belku do ryzania MW23

klasa 'klasa'. Było szis klas i bilsze ne było PW12

klijent 'klijent, tu: zalotnik'. Jak mała hektari, to mała klejentiw [!], że ne widomo koho brati OK21

klitka 'klatka'. Były taky klitky robyły, klitky... tam krole MK20

kloc 'kawałek pnia'. Toty pniakyy to były takyy: hrubyy kloc... PW12. To sia skoru namoczyło i tam kłało sia na taki okruhy kloc PK23 → klocok

klocok zdrobn. 'mały kawałek pnia'. Klof, ale win był takyy śpiczastyj, zaostrenyy tak, i tu był takyy plaskatyj jak normalni klocok MW23 → klocok, klof

klof 'drewniane narzędzie do ubijania gliny'. Klof, ale win był takyy śpiczastyj, zaostrenyy tak, i tu był takyy plaskatyj jak normalni klocok, jak toto horniatko jest, tu jes takie spyzczaste, o taki kloc, i tu do toho ruczka musila byti, żeby trimał w rukach, i tym klofom nabywali koło toj swyni poŵno tak, jak pec mał byti, wymiriany MW23

klusky 'kluski' ■ Z bandur to iszczy można było zrobyty taky klusky, ale treba

było terty na terli jich, toty bandurky, no ji odcidyty tak, bez taku szmatku, wydusyty, i troszku tam, jednu tyżku muky do toho, i klusky taky robyły, albo placky taky kartoflany [!], bohato my robyły z bandur. U wodі sia hotowiło, tak jak kažu, odcidyło sia, troszku muky, i tak, żeby huste było, barz dobre było MK20

klakyy 'klaki, paczesie, wyczeski ze lnu do robienia grubszego płotna [w Tyliczu: na sznury]'. Paczisne to było tak zwane, z klakiw IP13. A piznisze już takie hardszcze [włókna ze lnu], to sia robyło z toho połotno HW25 – To sia nazywało klakyy TW22 – Tak, tak klakyy, no. Z klakiw to robyli takie hrubsze połotno HW25

klamaty 'kłamać, tu: łamać'. Prysiahu ne wilno kłamati MP23

klapciwucha 'z dużymi uszami'. Klapciwucha cy jakij, prozywały tak: klapciwucha taki, że ma ucha, tak sia mu pozahynajut o, klapciwucha JZ22

klasty 1. 'kłaść, nakładać'. A na mist kłały telatko jak sia wrodyło IP13. Pid spid dały dwi derewa taky i na toto kłali tak, i prybywali tam do toho. Sało to nasolałi i kłali do toh'o. Pidżynała, i kłała na tot snopok OK21. Jak pizszy sino hrabati, jak kłali na wiz, to sia im tu kustryci nasypało HW25 2. 'rozkładać'. Ęn rwałi i taky horsty robyli, wiazałi, kłały toto na poli iszczy paru dniw HW25 3. 'układać'. Sino na sońci suszyla, kłały do kipok PW12. Pec, a tu taka dīra o, i tu sia drowna kłało MK20. De sia dyrwa kłało het dookoła chyzby MP23 4. 'składać, składować'. (Zerno) jedny kłały do takych stohiw, a druhy kłały tam, de stajnia była. [Zboże] robyli taky stohy, kłali blysko toj stajni OK21 5. 'wkładać'. Wszytko sia do koszyka rano kłało na Welykden MK20 ♦ **klasty oheń** 'palić ognisko'. Tam na weczer był śpiw, ohni kłały IP13 → łożyty, obklasty, poklasty, ukladaty

klepaty (kosu) 'klepać (kosę)'. Sam klepał totu kosu, ostrzył, no i kosyli OK21

klubia, Imn. *klubia* [wymowa: **kubia**, *kubiata*] 'kłębek'. Były weretena, no ji skruczały na kubiata, takie jak jabko, to sia skrucza na kubiata, no i tak naj bude jak na kubiata, i szto raz wece sia snuje i sia robyt. Wereteno, prialy, i potim skruczat, i kubia sia takie robiť, kubia. Zakrutyły ji (ołosia) na takie kubia, na chimłu JS18

kłykaty 'wołać, wzywać, zapraszać'. Zaraz bude kłykała na nych i pryjdut. Duże mia kłykały lude tełyty korowyy, jak sia tela rodyło IP13. Susidiw klykaly JS18. Dawno to kumiw klykały duże K-1 → pokłykaty, skłykowaty, wykłykaty

kłyn 'klin'. Był specjalnyj śpic żeliznyj i było sia i kłyyny IP13. Abo na śrubu było o to, szto wytyskało, a jak nie to klyyny takyy były PK23

knyżka 'książka; podręcznik'. Jak ta kniżka. Żadnych knyżok ne było: zoszyt i tabłyeczka. [Psalter] to take jest knyżka PW12

knyżky zob. śwatyj

kobasa zob. kowbasa

kobycia 'pieniek do rąbania drewna'. Rubało sia sokyrom na taki kobycy K-4

koby 'jakby'. Pani sie wydaje tak mołodi, koby za muž wyszła, no IP13

kobyła 'kobyła'. Kobyła IP13. [Popęd płciowy] Kobyła sia bje IP13 ■ [Rozmnażanie się] Kobyła sia żerebyt PW12

kobyłyčia 'kozy do pilowania drzewa'. Traczna pila była, były takyy kobyłyci, o IP13. Kobyłyci MP23 ■ Byli takyy kobyłyci, te derewo wykaczuwały na toty kobyłyci. Kobyłyci to mały takyy nohy, i tu taku nohu mało, a tu był takie derewo na zemłu, na toto. Ono było zwiazane z tyma nohami, na zemłu takie dowhe, żeby lehko było po nich wykotiiti toto, kotre budut rizati. Jeden stojał na tych kobyłyciach, na tій belci, szto jej rizały, ale ona był przybita takyma klambami żeliznymi. Dwi to klambry, bo jedna trimała toto derewo, ale trimała sia toj belky, szto po nij katulały totu belku do riania, i tak sia musila trymati, jak oni jej wymiriały, jak oni

jej położyły, i towdi jeden stojał do horyy na tій belī, a druhyj pid belom i tom pyłom rizały toto derewo, aż na zdowż musily pererizaty ciłe MW23. Kobyłyčia sia zwała, i tu na totu kobyłyciu wysadżały derewo, i jeden chłop stojał do horyy na tim derewi, ono było protesane, a zo spodu stojał druhyj IP13

kochanyj 'kochany'. Z tou kochanou babou [!] IP13

kociołok nowsze 'kociołek'. Ja dojił uci i w takim kociołku ruskim-im nosił domiŭ toto PK23

kociuba 'pogrzebacz'. Kociuba to był drit zahnenyj taki, jak i hneska, to była kociuba MW23

koc 'koc'. Mały i kosyy, pereważni peryny; kosyy, peryny mały AK20 → kocyk

kocyk zdrobn. 'kocyk'. Kocykom ho przykryła AK20 → koc

koczan 'kaczan kapusty'. Taka zahoridka pry chży była, to sia sadyło koczan z kapusty. W oseny kłało sia do komory na zemłu hołowky kapusty, i ono kapusta obhnyła, ale tot koczan został ciłij K-4

koczerha 'pociasek (drażek z deseczką do przegarniania żaru w piecu chlebowym)'. Ohen wyhornuły z peca; koczerha – i wyhornuły ohen MK20. Koczerha... takyy jak motyka, ale z derewa i dira była w tim, i taka dowha, bo tak to do peca MW23

kodkodakaty 'kodkodakać'. Kodkodacze, kura kodkodacze MP23

kohut 'kogut'. Kury, kohuty, kaczkyy, husy chowaly PW12 → kohutyk

kohutyk zdrobn. 'kogucik'. Kohut tam pryszol, tu kura tota JS18. Kohutyku riaby, ne chod mi na riady [fragment wiersza] PK23 → kohut

kolada 'kolęda'. Мы śpiwały ładni, no takyy jak my nazywame kolada, no takyy piśni takyy, ne takyy świckyy, łem takyy piśni cerkoŭny PW12. Na Śwatyj Weczer – kolady AK20 Śpiwałyzme kolady HW25 → szczedriwka ♦ **chodyty po koladi** 'chodzić z kolędowa-

niem'. Koladnyky były, znaczy sie po koładi chodyły, i to TW22

koladnyky 'kolędnicy' ▣ Koladnyky chodyły. Tak chodyły rozmajiti i popid wyhlad zo żwizdom, i potim chodyły taky cari. Na Śwatyj Weczer, w noczy, tak już po weczeri, to towdi iszli i koładuwały. I taky o dity rozmajity chodyły tak o, kupkamy sia zbyrały śpiwali... rozmajite no. Było kupa toho i powidam, że było weselo, ne tak jak hnesky, hnesky smutno jest. Koladnyky ne chodiat tak, czasami sie tam daka iszczy ditwora zbyra, ani ne znajut śpiwaty tak jak treba. My śpiwały ładni, teper ne znajut śpiwaty. My śpiwały no taky jak my nazywame kołada, no taky piśni taky, ne taky świcky, łem taky piśni cerkowny. U nas śpiwajut taky piśni cerkowny: „Wo roždestwi”, o tim, o tim... PW12. Koladnyky były, znaczy sie po koładi chodyły TW22. No czasom iszli koladnyky HW25 → Śwatyj Weczer

koładuwały 'kolędować'. Na Śwatyj Weczer w noczy, tak już po weczeri, to towdi iszli i koładuwały PW12 → koladnyky

kolega nowsze? 'kolega, towarzysz'. A to reszta tych kolegiw, to szytko zaproszał IP13

kolej zob. po koleji

kolejka 'kolejka (w zabawie)'. A tam hrałi ruźne, ta na pocztu chodyły, to taka kolejka IP13

koliczko 1. 'kółko'. Na peredi taky koliczka, potim pluh OK21 **2.** 'kółeczko, fajerka'. A taku skromneniku kuchniu, to dwa toty, dwa taky otworzy, blacha i tu to w seredyni było toto, taky koliczka, toty koliczka, sia zniamało. Gazdynia, jak waryła, oni tak, ich było w takim newelykim krużku, koliczku, to ich było paru tych, i mejsze i bilsze, koliczka OK21 **3.** 'kółko, okrągłe opakowanie (?)'. To była taka farba w takim koliczku OK21 → krużok

kolino 'kolano'. Sidala mołodycia na kolina mołodomu PW12. Czuha, czuha, tak "o po kolina. Była po kolina taka. Był takyj ponyzej kolin OK21

kolir 'kolor'. Abo czorna abo... rozmajitoho koloru (śpidnyci) PW12 ▣ Tam sia waryło, już ja pamiatam, i ono no nabrało takoho koloru, jakyj był. Ono pereważni taky temny robyły, ne robyły taky jaskrawy, żeby było kaźde insze jaskrawe, pereważni temno, to zelenyj, to jakysi inszyj, takyj orichowyj OK21

kolka 'kolka (kłujący ból)'. Takie dostał zatwierdzenia, taku kolku, szto straszni sia chotił towczy PW12

kolky 'kolce'. Ja dumala, że to z toho jadliwca kolky AK20

kołacz 'kołacz, obrzędowe ciasto weselne'. Potim idut do mołodoho, cile wesila ide, tota rodyna mołodoy ide za niom, nesut prezenty, kołaczy ruźny K-4

kołdun 'kołtun'. Kołdun, no ta jakby sia barz skrutyło, to sia ne rozczesze, any ne, [stanowczo:] musyt odtiaty JZ22

koleso też **koło** 'koło'. Jak kolesa robyt to znaczyt kowal, i zapłaty za koło trea było dati piatku IP13 – Jak za koleso nit MP23 – Nie, ja za kolesa... za koleso trea mu było daty piatku IP13

koleşnia 'wozownia'. Dałsze była stajnia, a i była jeszcze taka na wiz koleşnia taka za stajniom PK23

koło¹ zob. koleso

koło² 'koło, obok, przy, blisko'. Koło peca był takyj carok IP13. Dity chodyły do szkoły ta, tom sia wczyła koło dity MP23. Łen suszyły tak koło peca. My sia chowały koło swoich rodziców HW25 ♦ **koło** czoho 'przy czym'. To straszni duże roboty było koło toho, bo to było treba było osnuwaty totu priadžu PW12. Ne był chto koło doma robyti TW22

koło³ zob. do koła

kołoda 'tu zapewne: kadłub żaren'. Młinec, była taka derewiana nazywała sia kołoda. Na boci iszczy była taka, no jak miska, tam w tij derewianij, w kołodi wydobana OK21

kołok 'kołek'. Zabywame kilky i już IP13. Kołotow, derewiane takie, a tu taky o, rih tu

maje, i toto potowkto bandurby, taky rih, taki kołok MK20

kołosok zdrobn. 'kłosek, mały kłos'. *Tu tak ne je, żeby tak sia rodyło, kołoska takoho ne je, any nycz* JS18

kołotow 'mątewka, kołotewka' ▣ *Pohrużało sia bandurkby, a to taka była kołotow, o. Dere-wiane takie, a tu taky o, rih tu maje, i toto potowkto bandurby, taky rih, taki kołok* MK20 → kołotowka

kołoty 'kłuc (zadawać razy czym ostrym, przebijając)'. [Świnie] *pořim kołot w serce* JS18

kołotowka zdrobn. 'mątewka, kołotewka'. *Choczete widiti kołotowku taku?* MK20 → kołotow

koły 'kiedy'. *Bo toto czekat koły? Koły sia kosyt?* IP13. *Chodyły po try roky po sztyri, a chto służył, to koli było czas, to towdi do szkoty iszoł* MP23 → jak

kołys zob. kołysy

kołysy 'kiedys'. *Kołysi ne można było zarobyti. Orali wołami kołysi. Kołysi to nawet łachy sia nabijały [do pieca]. Lude ne szanujut sia tak, jak sia kołysy szanuwały* IP13. *Szto kołysi dawno śpiwały, to ja że zabyłam* HW25; też **kołys**. *Kołys uheł hpał na spid* IP13

kołysanka 'chuśtawka z płachty, noszona na pole'. *Brała każda žena dity i hrabl, i były taky kołysankby, i mału ditynu i kołysanku, i iszła h werch tam, tam była, ciłyj den hrabała* AK20 ▣ *Kołysanky to były sztyry toty kyji, i toty kyji były taky o złożene, i tu mało takie, ta jakby śrubu jakysu mały o w řim misci. Tu sia do zemli i i tu zas druhe tak. Były sztyry toty kyji, a tu prywiazaly, na totu kołysanku, řiř leniane cy pacisne połotno, prywiazaly do niřok, i ono tak, dityna kus jakby, hołowka do hory była i nořky, a tu było w dołynu, i tak o na poly. Prykryły płachtom, żeby muchy do toho ne wchodyły jak w řiř. W zymy nygde ne nosyły, lem w řiř toto. No ři tam kopała baba kopała, a jak już płacze, ta piřzła, zachwijała kus tom kołyskom, bo ono tak řiłało, chodyło, a tam mu hruđ, pořłekała* K-4

kołysaty 'kołysać'. *Ne kołyszu nykoho* PW12. *Hriadka i łanckby, i tak sia kołysało [dziecko]* IP13

kołyska 'kołyska dla dziecka'. *Kołyska no to kołyska* AK20 ▣ *Kołysanka na poly, doma kołyska była. Wiszało, to taki był druk derewiany, i na tot druk było zamociuwane take toty motuzy, i na tych motuzach, ne mała tota kołyska řadnoho spodu, lem taka było okruhte i tam ditynu sia położyło, a na sznurku [!] z daleka można było kołysaty. Ta jak neraz, w noczy tak ne kłały, bo w noczy treba było stawaty do dityny, to kłały do takoy kołysky* K-4

kołyskowyj 'odnoszący się do kołyski'. *Kołyskowy [piosenki] niřto ne zna řpiwały. Any wesilny ne znajut, any kołyskowy ne znajut* PW12

komirnyk 'chłop nie mający ziemi'. *Komirnyk ne ma nyc, lem taki o, to win tak derżawu brał, harenduwał* JZ22 → dzied

komora 1. 'komora w chałupie, spiřarnia'. *Iszły do komorby, tam czeptyły, tam, tam swaszkby řpiwały i družbowe i poczeptyły totu mołodu* PW12. *(Mołodiata) pořim to do komorby chodyły* JS18. *Tam do toho iszczby jakysa ne nazywałi „spiřarni” – komora, i w řij komori tam řiřmałi si to takie, to kapustu, to bandurby, to to jakesi řarińy o, i toto to dla sebe* OK21 2. 'pomieszczenie poza chałupą do przechowywania ziemniaków itp.'. *I řypańci, i tak o, po komorach, tak pry chyřzy si řypały (zerno)* PW12. *Jedna [izba] i komora, poza komorom i komora za stajniom* IP13. *Mały taky komorby koło chyřzy, ři tam na zymu bandur było, i tam burakby, bo karpeli to sia dořsze trymały a, burakby skorsze trea było kormyty. Tota komora koo stajni to była na bandurby o. Tam bandurby, burakby sia řiřmało. I młyńec tam był* AK20. *Z boku była tak komora tam, tam bandurby sia řładało* PK23

komorka [?] zdrobn. 'komórka'. *Pryřińky, taka jakby komorka [w stodiwcę]* IP13

komperi zob. bandurby

komuna 'komunizm'. *Win sia już straszyl jak tam komuna sia stała.* [W 1915 r.] *Moskal sia cofnuł i caria zniszczył; towdy została już komuna tam* [w Rosji] wprowadzona IP13

komyn 'komin'. *Iszoł z peca dym do too komyna, szto już sia na chyzu ne kuryło PW12. Nichto komyn [nie robił], łem woźnycia była. Już w dwadzet semim roci już sie stawyl z komynom. I iszło y hori komynom prosto* [o dymie] IP13

konec 1. 'koniec'. *Dawały takyj daszok na "ostatniej, na sam konec, tak, żeby tam ne lało. I już, na tim konec był OK21. No to oni sia tak czesały, rozdziłały tu, nad czełom take het, het do kińcia HW25* ♦ **i konec** 'i koniec, już'. *Powim, i konec IP13* **2.** 'koniec (górną lub dolną część) wsi'. *Weczirky robiły na kinci seła znou w treti chyzu HW25* ♦ **wyszniy konec** 'górný koniec (wsi)'. *Wychoďyl na wyśni konec i potim tam, a do druhocho kincia iszoł na druhyj den PW12. Tak ciłe seło iszło ot toho, Mareszky, z wyszniocho kińcia aż do samoji... bo tak Pregonyyna sie zwała MK20*

koniryk zob. kowniryk

kontygent 'kontyngent, dostawy obowiązkowe'. *Był taki kontygent: treba było kaźdomu daty ciłko tam zerna dla tych Nimciw AK20. To były kontygienty, stihaly welyky MW23*

konycz 'koniczyna'. *W nas sia druhyj raz kosyło konycz. Konycz sia rodył tu IP13. Konicz JS18*

kopa 'kopa (siana). *Jak už sino pryszło, to już kłały taky kopy, o. Sino tam pozberaly na taku jednu kupu, i to sia nazywała krijda, a potim tam stawialy kopu, no h tim misci PW12* → kipka, sino

kopalnycia 'kobieta wynajmowana do kopania ziemniaków'. *Kopalnicy – to zinaty kopalnycu, żeby pomohła kopaty, to kopalnycu. Dwa złote ji zapłatył i kopała ciłyj den. Pered wojnom, jak de mała baba małe dity, ne mohła poradyty, ta by ji zarosło toto i by nyc z toho na mała, tak zidnaly i pomohła K-4*

kopania 'kopanie' ♦ **kopania bandur** 'wykopki (ziemniaków)'. *A jak pryjszło kopania bandur, kopały motykami IP13*

kopaty 1. 'kopać' → wykopaty **2.** 'kopać, wykopywać (marchew, ziemniaki)'. *Jak kopały bandury to wykopyky. Morku kopały PW12. Kopały motykami IP13* → braty, wykopaty, wykopyky

kopec 'dół w ziemi, najczęściej na ziemniaki (zapewne z przykryciem ponad ziemię)'. *To kopec nazywajut JZ22*

kopenia 'stawianie kopek'. *Kosyl tam na kopenia IP13*

koper 'koper'. *Sadyły to morkow, to czesnok, to jakeś tam petruszku czy koper OK21. Koper już sijaly K-4*

koprywa 'pokrzywa'. *Koprywa – tiż dobryj toj kwit z koprywy. Koprywa to jes dobre tiż na żołudok MK20*

koprywniak 'nieślubne dziecko – przewisko'. *Ty id ty, koprywniaku! – no bo że sia tota mama skopyliła – ty najduchu! ty kopyłniaku! nazywali HW25* → kopylniak, najduch

kopyła 'nieślubne dziecko'. *Ja ne znam jak dzecko nazywały, w nas kopyła, dityna kopyła sia nazywało JZ22. Najduszky, że sy naszła, znajdy. Tiż koprywniakom. Ta biłsze koprywniakom prozywały K-1* → kopylniak, koprywniak, najduch, znajda

kopylniak 'nieślubne dziecko – przewisko'. *Ty najduchu! Ty kopyłniaku! nazywali HW25* → kopyła, koprywniak, najduch

kopystyj 'kopiasty'. *Brały od mene toto masło, to na piw litry-m trymała, bo piw kila to wece było, jakby taky kopysty toty piw litry AK20*

kora 'kora'. *W ti dubowi kori toto (skora) dońho musilo byty PK23*

koral 'koral'. *Paciurky nosyły rozmajite: czerwene koral tak duże* ■ *Ne były prawdywy pewne, take jakysy, ja ne znam, bo prawdywy to były dorohy. Czerwene i taky żowtiawe i biłe i rozmajite, rozmajite nosyły. Totych*

nytok kupa było, to przewiazuwały na karch PW12 → paciurky

korba 'korba'. Treba było korbi tiahnuti IP13. Studnia i na korbu, krutył na tańcuch potim widro. Była korba zrobiena na dwóch stopkach tak [przy studni]. Czetwero ludzi obertało korby dwi, dwoje w jedni storoni korby, a druhych dwi osoby w druhij. A mały denekotrby, to mały na korbu takby, szto łały i na korbu, krutył i sia mu zrobiło masło OK21 → korbyisko

korbyisko '(duża) korba'. Treba było w korbiisku tiahnuti IP13 → korba

korczma 'karczma'. Za nas już nie było, ale popередnio, iszczy za czasiw austryjackych perszej wojny jag opowidaly, to tam były dwi korczmy IS23. Tam był korczmar, korczma była, Żyды były AK

korczmar 'karczmarz'. Tam był korczmar AK

korczyty sia 'skręcać się, zawijać się, falować się'. Jak sia mi kus onucza korczyła, to ja zaraz płakała, jem mi tak łanni zakrutyti, że mi sia nie korczyło to nigdzie HW25

kordupel 'człowiek niskiego wzrostu, kurdupel'. To tiżem znałam, jak on sia nazywat tot małyj, kordupel, cy jaki? JZ22; też **kurdupel**. Win małyj jak taki kurdupel, takie o; no oj to takie jak mać jak kurdupelo, już była prozywka, znate K-1

korin 1. 'korzeń' **2.** 'korzeń grzyba'. Hryb prawdywyj taki maje korin taki fest JZ22

kormyty 'karmić'. Nakormyty, no a to niby tak nie je, bo nycht toho nie kormyt, lem: dati żerty PW12. Karpeli to sia dowsze trzymały, a buraky skorsze trea było kormyty AK20. Ne mał czym kormyti może. A to kosiły sino, kosiły sino i samym sinom kormyty, no tak sami tam buraka i szmaryli, ale toto nie tak duże OK21 → nakormyty, żerty, żołob

korol 'król'. A win (Łemko) sam był korol sebe IP13

koromandija zob. koromandzija

koromandzija / **koromandija** 'wielki kłopot, zawracanie głowy'. Korowiar no, i toto

było kras, teper już nie roblat, bo to duże koromandzija, [czocho?] koromandiji. Koromandzija taka, że to treba barz duże było roboty z tom, z tym korowiarom, duże treba było, zmartwinia swaszky mały takie aż strach, tot korowiar zrobiły, a teper już lepsze, bo już nie treba JZ22

korotkыj 'krótki'. A to noczy korotkы IP13. Ja mam ja iszczy bliuzku taku, ma i konirik, korotki rukaw HW25; st. wyż. **korotczyj**. Tu de je sumczy, już korotcze daje derewo, żeby wyhlady wytiah. Korotczy derewa IP13. Chyba to korotczy dny AK20; też **korotszый**. Спы mały dwa кыји, такый jeden был korotszый OK21

korotszый zob. korotkыj

korowa 'krowa'. Człowiek korowy pas IP13. Korowa sia dojit IP13. Na torh chodyli z korowamy, z paciatmy, z kińmy OK21. Korowym pasła. Chłop jednu korowu mał, korowa kosztowała sto złotych HW25 ♦ **mołoczna korowa** 'krowa dająca dużo mleka'. Mołoczna korowa, barz mołoczna korowa, no PW12. [Maści krów] A korowy tiż były, czerwenoj rasy i biło-, biłoczerwenoj rasy i czornoczerwenoj rasy i rozmajity były, dawno czornoczerwenoj, czornobiłoj nie było, czerweno były tilko były i czerwene tak siwoczerweno, a tak czornobiły i to tak już rozmajito i czornobiło i biło, i biłoczerweno PW12. [Zawołania]. Hala, hala! korowa hala! Jak hnały to: hala! po nij IP13. [Odgłosy]. Korowa рыczyт MP23. [Popęd płciowy]. Korowa sia lityt, to treba jej do byka K-4. [Rozmnażanie]. Korowa sia telyt PW12

korowiaczый 'krowi'. Z korowiaczoho mołoka K-4

korowiar 'korowaj' ▣ Ta iszczy było takie, były korowiar, szto swaszky prynosyły taki korowiar, szto piria takie het, szto tak chojinka by była, ten korowiar, i na każdij hołuzci świczka, i taky jak kuże jajka [!] takie wymalowane, i wszysko powieszane na tym korowiaru. Z wercha taki ten z pieży

[!] takie malowane pieże było ruźnie [poprawia się:] Nie, no piria, no ta nech bude piria, bo ony tak besidujut, to i ja, no z piria były taky rużny. Nasz korowiar taki krasny, jak na nebi misiac jasny, ja znała ciu... No to swaszkы musyły maty tot korowiar. To ne pałyčia, a to było takie, no jak wam powim? To takie było, takie było wysokie o, a takie było. To stojało, take były powkładane o... I pořim každy tot paluszok był pirom takym malowany, piria były. [Paluszok?] Był wbyty do kyja. I toto było kras, teper już ne roblat, bo to duże koromandžija JZ22

korowiarka ‘rodzaj zabawy’. Chodły na rużny: bil, na korowiarke IP13 ■ To było takie korowiarka: pisał korowы pasti, to wyhnał wszytko z chyży, dīwky, wszytko wyhnał z chyży remeniom, musyło wszytko iti po śnizi koło chyży tam, bo toh'o, bo win korowы pas. Ony korowы sut, no. A pořim jak, ne znam cy tam chtosi był, chto jich prohaniał, mi sia zdaje dałsze. To pořim jak pryjszły do chyży, to wszytko omaczane, ośniżene, bo win pas korowы i hnał od chyży dałsze, a dałsze była zima, zamitia, no. No ale pořim już pisał win do chyży i już toty korowы piszły do chyży, ale wymerzły sia tak że... [Ne było, że dojity korowu nahaniał?] A było, do stajni tak, wydysz, że podojit korowы, do chyży, bo treba dojity korowы. Ta jak zaczął tiż dojity korowы, to ji tak tu wyszczypał, wyszczypał. Jak już totu zdojił, aha, druha już toto no, to kotra była taka łahidna, że sia ne swaryła dīwka, że toto, to jej mało, a kotra była taka że sia pohniwała abo szto, to jej tak wyszczypań, jak tak jej wydojił tu, za kolina o, i takie było K-4

korыtce zdrobn. oraz **korыtia** zdrobn. ‘(okrągłe) korytko, niecki do formowania ciasta chlebowego’. Wydubane w derewi, to było tak wyroblene, że korыtia, korыtia sia nazywało, korыtia, korыtce, no MW23 → korыtko, opralcza

korыtia zob. korыtce

korыto ‘koryto’. Żolib sia nazywał, takie jak korыto PW12 → korыtce, korыtko

korыtko zdrobn. ‘korytko’. Sało to nasolałi i kłali do toh'o, były taky, mały jak korыtko, derewiany OK21 → korыtce, korыto

kosa¹ ‘kosa’. Kosył kosou. [Kosili] kosami, mam kosu tam na tim iszczы IP13. Mał dobru kosu. Sam klepał totu kosu, ostrzył, no i kosyli OK21. Tak, kosyty kosami i na wałky, snopy MP23 → kisia ♦ **do kosы** ‘kosiarzom’. Gazdynia wynesła (syr) do kosy, jak kosyty MK20

kosa² ‘warkocz’. Kosy tak, i tak jednu, abo dwi, no zaplitaly HW25; też **kistka**². Jak kotra dīwka chotiła piti bez chustky, to brały tu pid kistku, jak kistka w dolynu, a tu zasywky pid kistku i tak iszła dīwka do cerkwy PW12. Diwczata to już pleły kistky, nazywały kistka ten plit HW25; też **kist**². Prosto kist, wypleła wołosia, i kistku zaplitala o, kist, to kistku tak, no. Kistku pleła każda dīwka K-1

kosec ‘kosiarz’. To dobryj kosec; kosec to szto kosyt K-1 → kosыnia

kosteł ‘kościół (rzymskokatolicki)’. Pid kostełom IP13

kostrycia zob. kustrycia

kosyty ‘kosić’. Kosamy kosyły JS18. Gazdynia wynesła syr jak kosyty MK20 ■ Koły sia kosyt? Początkom, no, na piw czerwcia. Na piw czerwcia sia zaczął i sia kosyt tak do piw sierpnia nawet. Druhij raz tu sia ne kosyło, w nas pasły. W nas sia druhyj raz kosyło konycz. Konycz sia rodył tu. Ale to wszytko kosami sia kosyło. Gazdynia ma[t] a totu robotu... a tu rano chłopu jisty nesti, bo kosył kosou. Kosył tam na kopenia, no ale jisty tam nosyła baba. Jak już pokosyty to perehaniałi, doroha była popid samyj lis, i perehaniały tu IP13. A to kosyli sino. Sam klepał totu kosu, ostrzył, no i kosyli. Chłopy kosili, a oni, ta kositi było leksze, ale to je, ta jak toh'o, žena pidberała, to ona o dwoje, bo zwożył, jak skosił, to ne kosił ta jak na bik, żeby na wałok letiło, tilko kosił na zerno, na ścius tak. I ona iszła i pidberała tak, o tu

tu jednom rukom pid spodom, a druhom powercha, i do sebe jak już sia ji mistyło tilko do ruk, no to towdi już był snopok. Tiażka praca była, i sia namuczyła, a tot szto kosił, to tomu było lepsze, bo win na stojaczby, win sia tam ne zhyńat, jak mał dobru kosu to, to mu išzło, i siłu jak mał, i zdorowia. Jak powiazały, to kłały w taky desiatky zerno. Cy to z żytom tak robyli, a owes cy jarec to kosili już na wałky tak, to już žinky ne pidberały, tilko chłopy kosyli, i na wałky, i pobýto tam den, dwa dny na sonci i perewartaly na druhu storonu. Iszły tam z hrabelinkami i pidsuwali pid toh'o, pid to toto, wałoczok i perewernuli na druhu storonu, ono jak wyschło to piźnij-sze, uważali że już suche, no to iszli i wiazały, hrablami toto. To zależało od pohody było, jak była dobra pohoda to try dny, jeden den na jednu storonu, druhyj den na druhyj, na tretij den wiazały, jak już wyschło to i odrazu toto wozyli do domu jak suche było, odrazu, zwiazały, w tot samyj den hwozyli. A żyto musilo postajati tam paru dny, tyżden, bo ono sorowe było, ne było perewernute, tiko było sorowe wiazane. Ale żyto skoro wysychało OK21. Tak, kosyły kosami i na wałky, snopy MP23 ♦ **kosyty** za (**piatyj**, **desiatyj**...) **snip** 'kosić, otrzymując jako wynagrodzenie określony snopek'. Tam do pana chodyły za desiatyj **snip** kosyti IP13. Taky lude, szto mały małe pola, to chodyły kosyty, to ne znam, cy za tretij cy za piatyj **snip**, ne znam za kotryj **snip** AK20. Na desiatyj **snip** jem kosyła. Desiat: dziewat panowy a desiatyj sobi MP23 → kosec, koszyńia, pokosyty

koszela 1. 'koszula (męska)'. Robyły połotno, koszeli, jak ony zowut soroczky, w nas sia zowe koszela. Koszula to z polska wychodyt, a tak tak prawdywi to soroczka ony toty zwały. Z połotna koszeli IP13. Teper nychto ne chodyt w gaczach ani w koszelałch w takich JS18. To i koszeli z toho byli (z połotna). A koszeli tak i łatali czasami OK21. Mama moja szyli rukami, tatowi

koszeli, bratim HW25 → soroczka 2. 'rodzaj halki, zakładanej pod bluzkę'. Koszela była, taka szto sia nosyt, sia nosiat pid kabatom JS18. Szyli koszeli. Starzy lude, mama tak zwały moji, twoji na pewno, oplicza, na spid, jak teper mame halky, to persze była koszela. To nazywały koszela. Abo spidnyk, no HW25 → spidnyk

kosztuwały 'kosztować'. Korowa kosztowała sto złotych MP23

koszyczok zdrobn. 'koszyczek'. Mij muż jaky koszyky robyt o, taky koszyczky robyt o, plete z wikliny MK20. Tato robyt taky z toho koszyky AK → koszyk

koszyk 'kosz, koszyk'. Babys jafyry nosyli na plecach w koszyku PW12. Tam, to już Polaky były, to ony prynoszały koszyky, żeby im połotna daty IP13. Wszytko sia do koszyka rano kłało na Wetykden, żeby był połnyj koszyk MK20 → koszyczok

koszyńia 1. 'pole przeznaczone do koszenia trawy'. To było chłopskie pole, paswysko ci koszyńia IP13 2. 'koszenie, kośba'. To dobryj kosec, to win ciekawyj do koszyńia K-1 → kosec, kosyty

kotryj 'który'. Jak kotra dīwka chotiła piti bez chustky... PW12. Płatwi na kotrim budut spoczywały krikwi. Była taka jałycia, kotra puszczała dobri. Hriby, kotry na derewach – hliwy. Sia kupuwało od ludy, kotry mały liśy IP13

kotrysy 'któryś, jakiś'. Jak sia kotrysy gazda zhodył na to, mał plac takij bilszyj, to tam sia schodyły, i tam priaty PW12. No ale ktosy tam sia pozaberał z kotrosyma IP13

kowal 'kował'. Był kowal – kuł PW12. Kowal maje warstat. Jak kolessa robyt, to znaczyt kowal. Ne było nigde ani stolara, ani kowala IP13. W Ropyci była kuźnia, był kowal AK20. Był kowal, kotry wozy kuł, koni pidkuwał, podkowyy robył TW22

kowbasa [wymowa też: **kobasa**] 'kiełbasa'. Do koszyka rano kłało na Wetykden no: i syr, i masło, i jajcia, i kobasu, i szynku

МК20. *Tak ne kupuwali jak teper kowbasy, miasa. Zabyly swynku daku, robyly dagde takyj kawalok takiej kobasy* ОК21. *Jily kobasu na Welygdyn* MP23

kownir 'kołnierź'. Kownir [czuhy], takyj dowhyj, a pry tim kowniri byly torokby taky dowhy, o PW12 → kowniryk

kowniryk [wymowa: **koniryk**] 'kołnierzyk'. Ja mam ja iszczy bluzku taku, ma i konirik, korotki rukaw. Westka to normalni tak jak teper toty bluzoczky sut, szto z konirykami. Taky kuniryky szyli, a jak ja pamiatam, iszczy to toho koniryka ne bylo, lem take o, taka obszYWka jak teper HW25 → kownir

koza 'koza'. Ucia, baran, koza, no to takie PW12. Barz duze trimaly kiz. Koza beczyt IP13. Kozы trimaly, ale to tilko tak jednu, ale kozы malo bylo ОК21. Koza beczyt. Koza mececzyt MP23 → kizla [Odgłosy]. Koza meczyt, koza mececzyt PW12 [Popęd płciowy]. Koza capa chce, capuje PW12. Koza honyt sia JS18

kozaky 'kozaki (grzyby)'. Zbyraly hriby: prawdiwky [?], kozaky, rydzыky... ОК21

koziaczыj 'kozi'. Moloko koziacze WG

kozden 'každy'. Na misti kozden mal hroszy z tych molodych МК20

kozdyj 'každy'. Ale to sia malo toho jilo, to ne tak, zeby tak bohato tam, koždyj den. A na druhyj den znouu pektы, koždyj rano swizyj byl (chlib) МК20. Jily kobasu koždyj... na Welygdyn MP23 → každyj

kozuch 'kozuch'. Skoru wyprowlaly na kozuchy JS18. Zo skiry robyly kozuchy. [Uczyli] jak kuzychy robyty, skory wyprowiaty i taky na kozuchy jak robyty TW22

kozuszanka 'kozuszek bez rękawów'. Kozuszanka – taki o serdak K-4

kraj¹ 'kraj, skraj, bok'. W seredyni bylo wydobano wszыtko tak, no toty kraji zostaly takie o. Taka drabyna byla het, tak peretiahnena od kraju do kraju PW12. Młinec... po krajoch tu naokoło byli poroblony toty taky dotky, taky dirky ОК21

kraj² 'kraj'. Wyjizdzaly do Ameryky i po inszych krajach tak wyjizdzaly TW22. Moja mama byla w Hameryci i babka: „ta pryjid do kraju, bo pole” MP23

krajaty 'kroić'. Buraky, karpeli krajaly korowam. Krajaly solonynu PW12 → skrajaty

krajka 'krajka, wstążka'. Robyly z woyny takie, taku krajku. Mohlo byty kolorowe, mohlo byty jednaka, i tom krajkom o toh'o okrutyly [dziecko], i polozyly, i daly mami K-4

krapka zob. kropka

kras nieodm. 'pięknie; piękny'. Byla taka jalycia, kotra puszczała dobri, to narobyl kras gontiw. Ryby kras byly IP13. Jahniata taky maly kras woynu kaczuristu taku PK23 → krasota

krasni [-ni] 'pięknie'. „Priszol jem was barz kraśni prosyty na wesila” [zapraszał družba] HW25

krasota nieodm. 'coś pięknego'. Maly diwczata, chłopci dar do spiwu i spiwaly krasota. Dawno tu jak sia zyszly na seli, to tak spiwaly krasota, szto az czloweka dryhało do horы PW12 → kras

krasty 'kraść'. Swaszky czepyly, iszczy jim družbowe tam n'a zlist robyly, kraly tot czepec PW12

kratoczka 'krateczka'. Cwelych to bylo takie, taky kratoczky neweliky taky, o PW12

krawec 'krawiec'. Samy szily, taky byly, szto szily, ino tak byly w seli, szto szily. Jak sia nazywaly? Krawec. Platyly tak jak krawcowi PW12

kreminal 'więzienie, kryminal'. My dyrwa rizaly tam za karu, bo zme sidyly w kreminali, ale dawaly nam isty. Jak w kreminali. I tam byli taky samy lude jak i my, tiz sidyly w kreminali MW23

***kresaty** por. skresaty

krest 1. 'krzyż'. Krest to krest, krest. Ne „krzyż”, tilko krest, no PW12. Na seredyni tragaria robyly takyj krest. Prawoslawnyj takyj monach, tu krest na hrudiach maje IP13. Kaminia robyly, o, tiz, pomniki, krestы ОК21

2. 'krzyż przydrożny'. *Na hirci tam był krest takyj, a ja już tak wchopyła toj krest tak, i tak płaczu MK20. D'ido robył kresty z kamienia AK*

krestyk 'krzyżyk'. Bez seređynu był takyj krestyk зроблєny PW12 Δ 'krzyżyk (w hafcie)'. *Mały wyszywane, tu na rukawach mały wyszyty i tu wyszywały, to było, oni nazywały krestykami OK21*

krewniaczka nowsze 'krewna, z rodziny'. *Krewniaczka moho chłopca z Rosyji AK20*

kriakы 'krzaki, chaszcze'. *Jak tamty kriakы, jak tamty polanы JS18. To było zaraz po wojni, iszczy partyzanty chodily tam kriakoch AK20*

krijda 'zgrabione siano'. *Sino jak już pryjschło, no to zhrabuwały do takoj krijdy. Krijda taka, no sino tam pozberaly na taku jednu kupu i to sia nazywała krijda, a potim tam stawialy kopu, no h tim misci PW12. Jak perewernuł, potim hrabaly do krijdy takyj, do krijdy. Krijda –kupka sinia taka, pozhrabuwał tak, jak było meńsze, żeby kridu, żeby kipku można było ułożыty jednu, jakby było szto, a i to nosył daleko tam jedno na druhe, żeby jak nie było szto, ta żeby było szto JS18*

krikwy lmn. 'krokwie, ukośne belki, na których przybija się łaty, tworzące dach'. *No ji dast tote krikwy, win, tot majster, kotry tu zbudował IP13. Krikwi tiż z jałyci OK21*

kril 'królik'. *Trymały krolі lude persze, trymały, ta i teper jak dachto chce, to si tryma krolі PW12. Były krolі były PK23 → krułyk*

krip 'ukrop, wrzątek'. *Teper lijut na okr'ip ten żur, a, a towdi tak hotowyły bez kropu. Kuru to paryły kropom PW12. A jak tak była ta morkow – struhaly, suszyły, żeby na zymu było do kropu, bo to zupy ne znaly jaky tam, krip nazywały, do kropu totu morkow K-4*

krojity nowsze? 'kroić'. [Kurę] położył do mysky, i jes hotowa jak krajity JS18 → pokrojity

kroli zob. kril

kropka 'eter (pity jako alkohol)'. *Kropku od mia czuty było. Pryjszoł dochtor: „kropku,*

kropku pił, eter pił”. Po derewo za darmo chodyły, tylko szto tam, no jak to w nas wtowdy nazywały „kropka”. *To towdi na kila toj kropky, to jak tu buduwały, za tu chyżu, szto toto perewozyły jak już była flaszka, litra kropky to to pry każdym jidli było IP13. Kropka była, popiwali kropku JS18; też **krapka**: Krapkum pyła IP13*

kropyty 'kropić (święconą wodą)'. *Ksiondz w každy studni wodu śwatył, kropył pola AK20 → pokropyty*

krow 'krew'. *Znał sia do korow, już znał, szto spuszczał krow chudobi tam. Korowa kыrwjom sia dojit IP13*

krułyk zdrobn. nowsze? 'królik'. *Krułyky sia chowało IP13 → kril*

kruszyty **sia** 'kruszyć się, rozdrabiać się (?)'. *Rozpustyły takы h vodi totu hłinu, i зробыл sia takyj ślif, ale to sia kruszyło ładni OK21 → kыrszyty*

krutyty 1. 'kręcić, zakręcać'. *Krutyty zo sołomy taky poweresła i wiazały AK20. Studnia i na korbu, krutył na łańcuch potim widro. Była łańcuch [w studni], pustыл na dołinu, nabrało wody, krutył na tim, wytiah na horu. Łały [śmietanę] i na korbu – krutył, krutył. Tu sia krutiło, jednom rukom krutił, a druhom rukom sia metało do toho młynca OK21. Krutiłi takы chimli, to zo zadu założyła si taki patyczok i koło toho patyczka si tak krutiła HW25 2. 'wykręcać'. Połokała raz, druh'iraz, tret'iraz, pokał aż krutiła OK21 → nakrutyty, naokrutyty, okrutyty, perekrutyty, pozakruczaty, skruczaty, skrutyty sia, zakrutyty*

krużok 'krążek z fajerkami w blacie kuchennym'. *Oni tak, ich było w takim newelykim krużku, koliczku, to ich było paru, tych, i mejsze i bilsze, koliczka OK21 → koliczko*

kryczaty 'krzyczeć'. *Ja do niej zaraz kryczu. Kus kryczaly. Hneska kryczat, że bida IP13 → skryczaty ♦ kryczaty opowidy zob. opowidy*

krywak 'człowiek mający krzywe nogi'. *To kriwak JZ22*

krywda ‘krzywda, przykrość’. *Wetyku krywdu nam zrobity, wetyku, znajete? Bo to za dwa dny treba bylo sia wynesty, wyjichati MK20. Ta im tam moze i krywdu robyt [w zabawie w „młyn”], ale oni prynimali to zyczlywi za to, ze zabawa OK21*

krywty *sia* ‘krzywić się, narzekać’. *Hne-ska mij wnuk sia krywit IP13*

kryży ‘krzyż’. *Mnie bołat kriży straszni. Kriży, nohy PW12*

kryszyty zob. *kyszyty*

krytia ‘(o budynku) pokrycie; krycie’. [*Kryto*] *solomou, kyczky; teper jak powidam, to sia powoli zaczęło już krytia insze IP13*

kryty ‘kryć, pokrywać (m.in. o dachu)’. *Sypanec jes z wercha, jest iszczy solomom krytyj. Strichy kryły, kryły gontamy tiż. Kryły gontamy, kryły, po sełach kryły, chocde IP13. I nabyli toty łaty i piznisze solomom kryli OK21 → nakryty, perekry-waty, wkrzywaty*

kryty *sia* ‘kryć się, ukrywać się’. *To tiż tak bylo że molođa chtikała i sia kryła PW12*

ksiondz ‘ksiądz’. *Na Jordan to chodył ksiondz PW12. A to kepin, tota czuha taka, tu na sia składał, ta jak ksiondz ryży. Iszczy był ksiondz towdy, prawosławnyj takyj monach, ubranyj w totu szapku taku, jak monachy nosiat, tu krest na hrudiach maje. Toto wszytko toho ksiendza IP13. Ksiondz, słuchał ksiendza JS18. Ksiondz pośwatyl MK20 → jegomość, śwazczyenyk*

kstyny zob. *chrestyny*

kstyty ‘chrzczyć’. *A ditynu kstyty jak o, po urodzeniu, no. Jak dityna była taka, że była wetykej sla[w]y to kściły zaraz, a jak taka bid-nisza, dagde kstyli PW12. Kstyny no jak sia kstyło ditynu, kstyny robyty no to sia musyl musił przyhotuwaty, no to tak i czasamy aż za misiac AK20 → kstyny, okstyty*

ktosy zob. *chtosy*

kubia zob. *kłubia*

kubyk ‘metr sześcienny’. *Metr na metr to kubik, a siah mał sztyry? AK*

kuchnia *nowsze* ‘piec do gotowania’. *Teper tam pec chlibowij, a tu kuchnia jest IP13. Takyj kus bohaczszyj, to kupyl si cehły i postawyl si taku kuchniu, samu cehlanu taku. Wymuruwał sy kuchniu. A taku skromneńku kuchniu, to dwa taky otwory, blacha OK21 → pec*

kucza ‘chlew; zagrodzenie na zwierzęta’. *Swynia kuczby maje JZ22. Oddilyły do inczoy, tak kuczy zwaly, do inczoy kuczy daly jah-niata, a uci do inszoy, i tak rozdilały, i towdy dojily uci K-4*

kuczeriawyj ‘kędzierzawy’. *Kuczeriawe ma wołosia K-1*

kudil ‘kądziel’. *Dneska z toj kudyli jakosy mało toho IP13. Prialy na kudili, na were-tenach JS18. Kudil si tu mała zapchanu za pojas. No była taka kudzil derewiana, liska taka, okruczene len był, i sia tu prialo HW25. Kudil była z takoj lisky, i take mała zubky na kincy o, żeby sia toto priadywo trymało, i sia o tu, za pojas K-4 → kudilka ♦ kudil priasty zob. priasty*

kudilka ‘kądziel’. *Sia nazywała kudilka, i tak prialy PW12. Mława kudiwka była IP13. Rozberaly totu wołnu i pořim tak, na kudiwky JS18 → kudil*

kudłatyj ‘kudłaty, z kudłami’ *Kudłatyj abo kudłata K-1*

kudły ‘kudły (o włosach)’. *Tak sy kudły derły IP13. Kudły to o joj, ołosia takie o, kudłyska K-1 → kudłyska*

kudłyska *zgrub.* ‘(okropne) kudły’. *Kudłyska opustyla tak byle jak, kudłyska, kudły, no K-1*

kudzil zob. *kudil*

kufryczok zob. *kufryk*

kufryk, *zdr. kufryczok* ‘kuferek’. *Iszlam ze Smerekiwce do sużby, prywiuz mia takyj jeden do Gorłyc i małam takyj kufryk, walizok ne było lem taky... takyj kufryczok małam MP23*

kula *nowsze?* ‘kula, szczudło’. *Bił nohy o; ja już teraz desiat rokiw totu kulu noszu MK20*

kuladka ‘jakiś płaskie naczynie?’. *Jak tu rozberalyzme tu staru chyżu to naszlem taky monetby; taka była kuladka TW22*

kulawyj 'kulawy'. *Kulawyj* MK20 → szkyn-tawyj

kum 'kum, osoba obecna (zaproszona) na chrzcie, chrzcinach; ojciec chrzestny (forma zwracania się do niego przez rodziców dziecka)' ■ *Jak robyły chrestiny, no to kumiw brały do kształu, koło dwadzet daże, to takie było. To tych kumiw brały kupu, ale prawdywi tilko jeden mał byti* PW12. *W nas, towdi to było barz, ja ne znam jak, bo h was ne było toho, zaprowadzenyj samyj kum był. Że jak sia dityna wrodyla, to za kuma prosyły szisnadzet kumiw, to było toty peredny kumy, a toto wszytky zo zadu stojały, o. To był kum. „Może wam, kume, daszto pomoczy?”*. Tote kumowe, tote nanaszkowe mały sie zaopikuwały tou ditynou. Tot kum moho rodycza, to mi treba było zwaty: nanaszku! Nanaszko, nanaszko. A tot nanaszko oznaczał zastupcze rodycziw. Te rodycze pomierły, abo szto sia z nyma stało, to win sia mał zaopikuwati IP13. *I już zawsze ne radyły sobi „ty”, ləm zawsze radyły sobi „kumo”, „kume”* HW25. *Dawno to kumiw klykały duże, i desiat i dwanadzet, jak de maly i rodynu i susidiw, a teper już ni, teper już ləm sia tak klyczut chr'esnymy* K-1 → chrestyny, nanaszko

kuma 'kuma; matka chrzestna (forma zwracania się przez rodziców dziecka)'. *Zawsze radyły sobi „kumo”, „kume”* HW25

kuna 'kuna'. *Kuny były* PK23

kupa 1. 'kupa, stos'. *Sino tam pozberaly na taku jednu kupu i to sia nazywala krijda* PW12. *Kupa z kaminiam, na tij kupi derewo wyrosło. Kupa kamenia* IP13. *Jak sia [z] pid chodoby wymituwało, to sia na noszby kłało, i tak sia nesto na kupu o tak, pid chyzu* JS18 2. 'wiele, dużo, grupa'. *Było kupa toho i powidam, że było weselo. To tych kumiw brały kupu. Totych nytok kupa było [w koralikach]* PW12. *Kupa łudi* IP13. *Ja już zabył jak to nazywały, bo to już jes kupa czasu, jak to sie buduwało* TW22 ♦ **do kupy** 'razem'. *Zawertil w jednym i w druhim [balu] i prybywał do*

kupy IP13 ♦ **na kupi** 'razem'. *Żeby kusok chliba mała, tak na kupi jak persze* HW25 ♦ **w kupi** 'razem'. *Musiło byti jedna nytkta zaprowadzona od druhoj osibne, ale to było to w kupi* JS18 → kupka

kupaty sia 'kąpać się'. *Ne wilno było do riky kaczky puszczaty, żeby sia tam kupaty* PK23 → skupaty

kupczyj 'kupny, kupowany (w sklepie, na targu)'. *Biličko wybileno, takie było bili-sie, jak prosto kupcze. Toto kupcze pototno, to było tilko na śwato, a doma to było swojej roboty szytko* PW12. *Teper nychto ne chodyt w gaczach ani w koszelach w takich, ləm wszytko kupcze* JS18

kupec 'kupiec'. *Był torh, kupcowe, handłare kupuwaly i prychodyły na witorok* JS18

kupil 'kąpiel'. *To było derewanie takie, to wanenoczkom nazywały. Namastyła, masła rostopyła na blasi, nesolenoho, namastyła ho, i do kupeli* K-4

kupka zdrobn. 1. 'kupka, nieduży stos'. *Krijda – kupka sinia taka* JS18 2. 'grupka'. *I taky o dity rozmajity chodyły tak o, kupkamy sia zbyrały śpiwali* PW12 → kupa

kupuwały 'kupować, dok. kupyty'. *W miści kupuwały* PW12. *Sia kupuwało od łudy, kotry mały lisy. Tu prodawał, tam kupuwał towar zas. Muky kupyty, cukru kupyty* IP13. *Oni kupuwały w browari, w Gorłyciach. Prychodyły taky z mista, szto kupuwały te hriby* OK21. *Dajte mi gazdo hroszby, ta si kupłu maszynu (do szytia) → chodyty, dokupyty*

kupyty zob. kupuwały

kura 'kura'. *Kuru stiaty. Kuru to paryty kropom, bo z kury ne składały piria. Z kurom, i z jajcom, i z masłom, i zo wszytłym iszły [na targ]* PW12 ■ [Głowę] *ji odrubał i już, pořim oparił horiaczom wodom, ona piria pustyt, to ji wyczystyt, ji i położył do misky, i jes hotowa jak krojity. Bo kuru sia na raz, jak je welyka, to ne dajut rady zisty, to sia pokrawuje po kus* JS18 [Kury?] *Zabywały, zabywały, no. To sokyrkom po timi... paryły*

wodom i skubliny, a potim czyistyły, opaliwały jakos tam, bo to taky stopky w tim byli, to to tam... pereważni opaliwały no ji oczystyli i na rosotok OK21 → kuria [Odgłosy]. Kodkodacze, kura kodkodacze MP23 [Przywoływanie]. Tr-tr-tr-tr! – oni szytkie [kury] letiat dziubaty MP23

kurastra ‘siara, pierwsze mleko po ociehleniu się krowy’. Persze mołoko, ono sia stinało, ono robył sia syr z nioho, jak ho położowały IP13 – kurastra MP23 – i do toho czasu... ta kurastra zwana... IP13 → szara

kurdupel zob. kordupel

kuria ‘kurczę, lmn. kuriata. Mały – kuriata, biłsze – kury już no PW12 → kura [Przywoływanie]. Na kuriata: cip-cip-cip! IP13

kuriawa ‘zawieja śnieżna. Kuryt, kuriawa PW12

kurdil ‘narośl tłuszczu koło nasady ogona u pewnych gatunków owiec’. Ta kurdeli liczyły MP23

kurinia ‘palenie’. Kurinia ne jes zdorowe IP13. Każut, że rak jest ot kurinia, chto kuryt papirosy, że chworyt MK20

kurna chы́ža zob. chы́ža

kurs ‘kurs, nauka’. W seli był taki kurs, nawczyły robyty kożuchy ludyj, priasty wońnu, plesy swedry AK20

kurtka ‘kurtka’. Sukonne było tiż, ale już tak jakby kurtka, nazывały hunia PW12 → hunia

kurwiaz ‘dziwkarz, kobieciarz’. Taki, szto chodyt po wszytkych babach, to ne powim wam jak sia nazывat; kurwiaz JZ22

kuryty 1. ‘wiać, nawiewać – o śniegu’. Taka „zawieja”, tak kuryt, to powidajut: kuryt PW12. Była buda z czatiny, żeby ne kuryło śnihu IP13 **2.** ‘palić (papierosy)’. Ja na dwadzet dewiat rokiw zaczął, żem zaczął kuryti IP13 → pokuryty, zakuryty

kuryty sia ‘kurzyć się, dymić (się)’. Iszoł z peca dym do too komyna, szto już sia na chы́żu ne kuryło PW12. Po zemły sia kuryło [‘dym się słał’ – w kurnej chы́ży] IP13

kus 1. ‘trochę’. Oborih taki na sino, kus z boku. Ucia sia honit tak po prostu, ale tak kus delikatnisze tak: chce barana no PW12. Dawno wołamy lude robyły, piznisze tiż robyli kus, ale to już mejsze. Win sia kus znał do korow. Kus śmiszno. Ja teper kus wrizał gontiw tu na strichu IP13. Kotryj był już takyj kus lepsze, bohaczszyj to kupyl si cehty. A to trea kus porobyti, żeby sia dorobyti OK21. Trea już kus sie znati do toho MP23. Wziały kus, paru stebel [lnu] HW25 → kuściczky **2.** ‘kawałek’. Kus poła mały, tam robyły MP23 → kusok

♦ **po kus** ‘po trochu, trochę’. Były take lude pojemne, szto znaly po kus tak PW12. Ona tiż tak po kus sia interesuje takym IP13. To sia pokrawuje po kus JS18

kusok zdrobn. ‘kawałeczek, kawałek’. Żeby kusok chliba mała HW25 → kus

kustrycia ‘ostra trawa’. Szto sie napas barz takoj kustrici, h nas była taka ostra trawa. To taka kustrycia była, taka, takie neładne sino było PW12. To sia zwała kustrycia po lemkiwsky, trawa tota, kustricia MK20. Kostryciu, taka trawa była maleńka, rosta ostra taka trawa PK23. Jak piszły sino hrabat, jak kłali na wiz, to sia im tu kustryci nasypało HW25; też **kostrycia**. Kostryciu, taka trawa była maleńka, rosta ostra taka trawa PK23

kusznir ‘kuśnierz’. Kusznir wyprawlat skorы PK23

kuściczky ‘troszeczkę’. My Ożeńskyy, to jes takie kuściczky szlachta taka MK20. Piszlyzme z tym bratom, pomylyzme sia kuścicki w tij, w rici MW23 → kus

kut ‘kał’. W kuti, to zwały kut, tot kut, tot koło peca, kut, to w kuti, to, to si nohy do peca tam dał IP13. Kożdyj musil maty kut jakys MK20

kutia ‘kutia (potrawa wigilijna)’. Tiż tak hotowyły rozmajite: i hriby, i keselycu, i horoch, i bib, i kutiu... PW12. Kutiu już piznisze hotowyli, i tak poweczerali HW25

kuty ‘kuć’. Był kował – kuł PW12

kuwaty 'kuć'. *Ja pamiatam dobri totu kuźniu i toho wujka, jak kuwały tam* AK20

kuzy 'jakiś kwiat'. *Tam było dakie takie kwitia kuzy, to takie pachło, ale takie tam z toho, jak my nazywały, werchy* PW12

kuźnia 'kuźnia'. *W Bortnim postawiły kuźniu, to już było deś w dwadecet wosmim, dwadced dewiaťim roci* AK20

kwakaty 'kwakać'. *Kaczka kwacze* MP23

kwas 'zaczyn, zakwas do robienia chleba'. *Mama mały taki kwas i wodu, i tak zamisyły, pidczynyły tak w wecer* MK20. *Kwas musil byty persze zrobienyj już, żytnia muka, pszenii otruby, i sil'* PK23 → kwasok

kwasnyj 'kwaśny'. *Jak była kapusta kwasna, to gazdynia odcidzała* JS18. *Z kwasnoho motoka sia zrob było (syr)* MK20

kwasok zdrobn. 'zaczyn, kwas do robienia chleba'. *Kwas trymało sia, od kwasu do kwasu trymały, żeby toj kwasok był ne na driżdżach, na kwasu. Jakyj dobryj był* MK20. *Driżdży my ne dawały towdy, no łem kwasu; no kwasok sia dało i zrob było sia rozczyny* AK20. *Najpersze robiu kwas, mam żytnyj kwas, kwasok rozroblu w serwatku* MP23 → kwas

kwasyty 'kwasić'. *Buraky lem kwasowały, do kamianyczka, toj wody poim dodawały, tyj kwasnoj do toho, szto sia waryło na kuchni, i taki to borsz był. Znały kwasyty ohurky, no kwasowały do horcy, koper sijaly. Nakwasowały, toto już był raritytas, jak już ohurky kwaszene mał* K-4 → nakwasyty, zakwasyty

kwit' 'kwiat'. *Tota basanunka była takoj szыrokosti o, jak tota dołon, i była taka z kwitamii. Kwity były takы barz ładny, jakby wyszywany. To było maszynowe robłene, maszynowe* PW12 → kwitky

kwit' 'pokwitowanie'. *Wkazuju, zem telata prodał, wkaзуju kwit, wszыtko* IP13

kwiten 'kwiecień'. *Orali marec, kwiten, maj* IP13 → misiac

kwitia 1. zbior. 'kwiaty, kwiecie'. *Takы wińci mały na hołowach z kwitia [do ślubu]*

TW22 2. 'kwiat (?)'. *Tam było dakie takie kwitia kuzy* PW12.

kwitky 'kwiatki'. *Zahoridka na kwitky taka* AK. *(Śpidnycia) dawno to była taka granatowa i kwitky mała, kwitky* PW12. *Jedny lubyli kwitky, no ta takie* OK21 → kwit'

kwyczaty 'piszczeć'. *Ta ona (hrudka) taka, aż kwyczalo w zubach, taka fajna, sołodka* IP13. *A diwky kwyczaly, mrialczaly, chowaly sia tak, de mohła kotra K-4* → skrypity

kylof 'kilof'. *Pec nabywały taki na chlib, takы kylofy mały, takы kyjanky derewiany* JS18

kyczka 'kiczka, snop wymłócony, specjalnie skręcony do poszycia dachu'. *Tam mały take stajanky, ale postawene denekotry dobri, bo tiż kyczkom dobri nakryty* IP13. *Kyczka – sołoma tota, szto sia... sołoma, kyczka, co sia niou kryło* IP13. *Łaty i kyczky* MP23 ■ *Kyczky była sołoma taka, to tak skruczaly na takы wołky [!], i poim to było zwiazany, i poim dawaly takы pruty derewiany, z bukowoho dawaly, no ji pokrywaly. Jak postawi, to poprosyły paru ludyj, a ni to sami pryszli, ale poprosyły i wkrывali. Wkrывli, żeby sia ne nałato bo jakby nałato, to hirsze* JS18. *Nakrutyły kyczky i tym wkrывali – tam wbiwali, dawali takы prut do každoj. Totu kyczku przywiazuwały sołomom, brali to tam do toj łaty tak, żeby witer...* OK21

kyj 'kij, pałka'. *Nakładały na takyj kyj* PW12. *Po rohach kyjem* IP13. *Trioх woўkiў do nioho, win ny kyja ne mał* PK23

kyjanka 'pałka do ubijania gliny. *Ta de pralni kami, kyjanky były [do ubijania pieca]. I nabyły tot pec... hłynu prykładały, mały takы kyjanky. [Ziemia na podłodze] tiż tak jak i pec nabyta kyjankami* IP13. *Pec nabywały taki na chlib, takы kylofy mały, takы kyjanky derewiany* JS18

kypin 'upał'. *Kypin abo horiaczo barz, normalni kypin welyka, horiaczo. Horiacz welyka i już, kypin, ne moż dychaty* PW12

kыrszыты, też **kыrszыты** ‘kruszyć’. Robыты najpersze hrudku taku, a potім to kыrszыты, dawaly soly. Hrudku sia kыrszыты PK23

kыsnuty ‘kisać’. Wisem hodyn kysne, wisim hodyn jak wykysne [o cieście chlebowym] IP13. Kwasok sy mały zo starszoho, hnesky ho rozpustyly h wódi, no ji totu muku presi-janu, no ji kysło bez nicz K-4 → podkыsnuty, wykysnuty

kыsyty ‘kisić’. Jak sia kysyło kapustu, to sia dawalo uciam pyty PW12

L

lager ‘obóz, obóz pracy’. Muszu sidity dwa misiaci w karnym lagri MP23

laksiwka [wymowa: **jakstiwka**] ‘laksacja, rozwolnienie’. Jaksfiwku jakby chudoba mala, to jaksfiwku, że znaczyt sia tak na ridko robyt, no to jes taka trawa, szczawij sia nazywat, to toto hotowyty, i daty pyty, i perestane AK20

lampa zob. **lamp**

lapa ‘plotka’. Lapы h nas nazywaly; plotki to lapы, o, lap, lapы lubyt K-1

lapaty ‘plotkować’. Lapat – win ohwariat człowieka znaczyt K-1

laty 1. ‘lać, silnie padać (o deszczu)’. Jak tak o, lało, no to lije, abo barz, abo lije, abo dojdż, rozmajiti radyty PW12. Lije w oseny IP13. Dojdż lije AK20 2. ‘lać, przeciekać’. [W goncie] rowok z jednej storony był hrubszыj, a druhoj storony był tońszyj, i pasuwał do toho rowka, i ono już tam ne lało. Dawaly takyj daszok na “ostatniej [łacie], żeby tam ne lało OK21 3. ‘lać, wlewać’. Teper lijut na okr’ip ten żur, a, a towdi tak hotowyły bez kropu. [Lekarstwa] do konia ničto ne lał PW12 → prylaty, wylaty

leniwka ‘linijka’. A jak by ne znał, to leniwku mał, i tak prały cie po rukach [w szkole] MP23

liczыnia ‘leczenie’. Liczыnia PW12 ▣ Ani likaria ne było, any do likaria ničto

ne chodył. Nichto ne chodył, bo likari były dorohы, a lude były bidny i ne staty ho było do likaria iity. Samы sia swojima likamy licyły, jak ktosy desy jakosi chworił, ta tym sia licył, szto mu tam desi chtosi powidał, do likaria ničto ne iszoł. Ja tam ani ne pamiatam, ta choruwały denekotry, a ja znam, choruwały, ale zachworił, ta hmer. Jak już zachworił, to na pluca, to nazywały, to nazywały suchoty. No to jakysy likarstwa tam maly swoji, ja nawet ne znam. Dakы wrużky były tam takы, a toto liczыnia tam takie było, takie znachorkы. Ja ne znam, bo ja nigda ne chodyła do znachorok, ja ne znam, jak ony licyły. A tak, szto sia lude z toho śmijaly, wrokы zmituwały, to vse te. Ne znam toto opowisty, bo ja nigda ne chodyła do nyjakoho znachora, nychto mie tak to ne licył. Jakosym sia tak wychowała, szto any-m do dochtoria ne chodyła za mołodu, ani-m do dochtoria ne chodyła, ani do znachorok jem nijakych ne chodyła PW12 ▴ Moja mama, to ony spaliwały ružu, to sia zwala ruža, jak boliła noha, des zapuchło tak tu o, neżyт sia zrobył, to kazały tak, aha, ruža. To prychodyły do mojoj mamy i mama zo lenu, robyły takych dewiat galok, licyły tak: dewiat, wisem, tak dolynu do odynty: sim, szist, tak licyły, jak palyły, i toj popiut prywynuły do szmatky, i zawynuły na toho wżoda [!], i to tak naprawdu duże do nas chodyło ludyj. Ale mama pist dotrymuwały, ne tak ciłyj czas, ale jeden den, czy tam jak, i molytwy MK20 ▣ [Leczenie konia] A raz znam, szto u nas kin choryj był, nawet tot samyj ale już był starszyj, szto sie napas barz takoj kustrici, h nas była taka ostra trawa, a to było już h oseni, mokro, i sia napas, i zachworił. Takie dostał zatwerdżenia, taku kolku, szto strasni sia chotił towczы. I wodyły joh’o i szыtko dawaly i to, toż do konia ne moż było wlaty, do konia ničto ne lał, konia ne wilno było lać. No to przyszol taki jeden chłop, szto był pri wojsku, susid taki nedalekij i powidał, że: ja ho proberu, bo joho, w nim barz trymało, że... no i wziął

wódъ, вымыдылъ руку добри i piszol, i tot hniy po prostu z niego czerpał tak o, i wyčerpał i sia kin wyzdorowił, a był już dowho już tak [...] i ne perestawał, i ne było, weterynaža ne wzywaly, tam toż chłop przyszoł i powidał, że on widił pry wojsku jak proberały tak konia, i probał, i sia wyzdorowił, no PW12

liczyty 'leczyć'. Nawet mene tu liczyła, ja tak była w tamtim roci barz chwora PW12. Ona sia sprotywyła i ne liczyła. To była taka baba perewažno, szto bołaczky liczyła. Ona znaje licziti IP13. Nichto ne liczył, nichto, sami sia liczyły pojedny JS18. Ta persze tak liczyły: chto mał hmerty, ta hmer, a chto mał żyty, ta żył JZ22. Kurdeli liczyły MP23 → likuwyaty, zaliczyty

liczyty sia 'leczyć się'. Tym sia liczył, szto mu tam deśi chtośi powidał, do likaria nichto ne iszoł PW12. Prychodžu do dochtoria: to jak-eś sie liczyła? IP13. Pereważni zilom sia liczyli OK21

ligar 1. 'legar, belka pod podłogą'. Pid tyma dyłamy musila byty jama, i na totu jamu dały taky ligarji (!) zwały ludy, ligari, take derewo, taky kłocy hruby sztyri AK20. [W stajni] pid spid dały dwi derewa taky i na toto kłali tak, i przybywali tam do toho. [Do czego?] Ligari, ligari, tak OK21 **2.** 'tragarz, belka podtrzymująca strop chałupy'. Jak wytiahnuły [budowę] tak, szto uważały dwa metry, perewažno wyższe było, to dawały h poperek ligari na toto derewo OK21

ligy 'belki, „legary” do przetaczania kłóców'. Derewo wykaczuwały na toty kobyłyci, kobyłyci to mały taky nohy, i tu taku nohu mało a tu był takie derewo na zemłu, na toto, z zemli tam jak taki kloc, musily kaczałi w horu na toty kobyłyci, po fim derewi, bo to byli dwi kobyłyci, jedna tu druha tu, i po tych derewax, o toty derewa, to tu taky ligy budut. Ligy tak jak belky taky, derewa taky, bo ono było zwiazane z tyma nohami, na zemłu takie dowhe, żeby lehko było po nich wykotiiti toto, kotre budut rizati MW23

lihaty 'kłaść się'. Ja hnesky ne možu sy rady daty. Staju, liham, ta kryczu: pomoż mi! K1899

lik 'lekarstwo, lek'. Samy sia swojima likamy liczyły, jak, jak ktosy desy jakosi chworił PW12 ■ To takie o z jafyr, jafyr suszenych, jak brich bołił JZ22 → likarstwo

likar 'lekarz'. Ani likaria ne było, any do likaria nichto ne chodył, bo likari były dorohy, a lude były bidny i ne staty ho było do likaria ity PW12. Do likaria ne piszol, bo likar chotił korowu, jak raz zbadał: sto złotych chotił, a korowa kosztuwała sto złotych MP23 → dochtor

likarstwo 'lekarstwo'. Rizaly tam raz h liti tot miud, ale tak zo wszytkom z tom suszom, i tak o topyły, i na likarstwo doma był. Taky były likarstwa. Ona mi toto tu dała, jakesy likarstwo PW12. Ę pytia [alkoholu] ne je zdrowe, ale dla likarstwa ['jako lekarstwo'] jes potribne. Wszytky likarstwa z zila IP13. Ne było tam likarstwa JS18 → lik

likuwyaty 'leczyć'. Liczyły, likuwały MK20 → liczyty

lin 'leń'. Ate to lin, liniuch, win linywyj no K-1

liniuch 'leń'. To takyj liniuch, zwyczajnyj liniuch IS23

linywyj 'leniwy'. Win linywyj K-1 ♦ **linywa Marysia** 'rodzaj zabawy'. Chodyły na rużny taky: i stopky, i młynky, i jakie to, jak to sia nazywało: linywa Marysia, kapłuna pekly, taky zabawy mały PW12 → zabawky

lipsze 'lepiej, więcej'. To czo tam mał duże lipsze, nycz ne mał PW12. Duże lipsze IP13. Chto maje lipsze, to lipsze wypecze, a chto mensze, to kiepsze maje JS18. Kotryj był już takyj kus lipsze, bohaczszyj, to kupył si cehty OK21. Nam lipsze była gazdiwka towdi [niż renta] MP23

lipszjy 'lepszjy'. Pszenyczny (pyrohы) były lipsze PW12. Na lipsze już ne czekajme. Win mih pokazaty i wybuduwyaty sztyosi lipsze IP13

lipyty 'lepieć'. Jakosi toty pczoty lipily woszczynu. Tato wyrizał totu woszczynu

het z tym medom PW12. Szpary w nas były hłynom, lipyli hłynu i tak toty szpary lipyły MP23 → ulipyty

lis 'las'. Teper szytko na lis obernuly JS18
 ▣ Kręły gontamy, ale kotry mały lisy. Swoji lisa, bo lude mały lisy. Swoji lisy były. Hnenska lisami zarosło. Na joho poły wyrosły wełyky lisy. Stiahły lisy i już, a tam obernul na lisy. Po lisoch wilno wsiady iti na hriby, na jafyry IP13. Kupuwały desi lis, a mały denekotry i swoji lisy. Tu lisy jes naokoło. Chodyły do lisa. Po szto chodili? No zbyrały hriby: prawdiwky, kozaky, rydzыky... No ne było takoho zarosła jak teper, bo były pola wypasane i rosli, teper jafyry, czorny take. I taky mołody diwczata to z toho sia ratuwały, no bo żeby sia ubrati, to ne było za szto, to trochu tych jafyr nazberał, jahod, trochu hrybiw trochu, i tak sia ubrała, a każda chotiła wyhladati, no. Lisy mały swoji, no ne każdyj mał takyj lis, ale mały denekotry i taky lisy prawdiwy, dobry lisy. O teper, pidczas wyselinia w sorok semim roci, im upaństwowyły, zabrały wszytko, tak i hromadzki, wszytko, że w tij chwyli ne mamy nič, no w lisi żyjemy, a treba drow kupyti od toho, bo sut dwa lisnyczy, jeden tu w susidztwi zaraz. Druhыj tam dalsze jes, jak sia skruchat na Bortne, a oba sut na tot teren Bortnoho, a obszar jest wełyki, bo tu persze było ot szczyta do szczyta były nasze pola, tak, a teper szytko po wyselinu w sorok semim roci oni to zasadyli piznijsze, i upaństwowili, i ne oddajut lisy. Teper sia starajut, ale to trudna sprawa, ne pomoże. To tiali bez dwadzet rokiw, ta już trydnet piat rokiw, tiali; to szto lepsze to wytiali szytko, tilko taka mołody jes teper, ale iszczy jes, derewa woziat bez pererwy OK21

liska 1. 'leszczyna'. Liska, szto orichы rodyt takie, leszczyna, liska, liska, no OK21 **2.** 'patyk z leszczyny'. No była taka kudził derewiana, liska taka HW25. Kudził była z takoj lisky K-4

liskowyj 'leszczynowy, z leszczyny'. Opady, łyscia, toto iszły hrabali, to liskowy,

bo tu lisy jes naokoło to liskowy, to jaseniowy, jakie było. Dawali taky prut do každoj kыczky, liskowyj, liska OK21

lisnyczyj 'gajowy'. Za takyj patyk [żeby zabrać/kupić] stojał lisnyczy IP13

litarnia 'latarnia'. Do stajni to mały litarni taky specjalny, litarnia, litarnia była, mała szkło obuduwane takyma drotami OK21. Mama z litarniom piszły za nyma na cmentar PK23

litawycia 'kobieta uganiająca się za mężczyznami'. Litawycia JZ22

lito 'lato'. Každyj był w liti w tych biłych gaczach. W liti śnihu ne je PW12. W liti pasły tam, w tamtij storoni IP13. I w liti, i w zimi OK21. (Nosyli) w liti kapeluchy. H liti to bosy ludy wszytky chodyli HW25

litra 'litr'. Jak już była flaszka, litra kropky, to to pry każdym jidli było. Jak litra kropky była, to już mało było, trea było maty piat – szist liter kropky, tak. Taku litru [eteru] rozprodała IP13. Toho oliju tam zrobyły paru litor z lenu OK21

litry 'małe, niskie drabinki, zakładane do wozu'. Były piwiskizky i tam dwa postawyl si, i litry, do tych lityr dał, i tam powezły sia JS18 → furmanka

lityty sia 'latować się (o popędzie płciowym krowy)'. Że sia lityt, korowa sia lityt MP23. Korowa sia lityt, to treba jej do byka K-4

liwyj 'lewy'. Liwa ruka – wišta! IP13

lizty 'leżć, podnosić się'. (Keselycia) to już jak zaczęło lizty tak, że już o, trochu tak lize, to sie odstawyl MK20 → wylizty

loch 'loszek, jama w ziemi na ziemniaki'. Loch to była taka dıra, szto sia sypało, że sia ne nosyło brez pewnycu, lem prosto na tot loch sia sypało bandury JS18. A loch to tota dziura, szto sia sypało AK20

lubczyk 'lubczyk (roślina)'. Rozmajite takie: lubczyk sia zwał, żywokost, miata, takie o AK20 ▣ Lubczyk wsadyły h nas koo chaty, a znajete czoho? Win tak smerdił, i tam zmyja

ne prychodyła, znajete? Ne prychodyła, to było nedobre dla zmyji, takie sadyły, i tu iszczy h paru chatach majut, łubczyk sia zowe MK20

lubyty 1. ‘lubić, interesować się’. Nasza [wnuczka] sia bardz duże nawczyła, ona lubit takie IP13. Paciurky chto łubyl, to nosyli JS18. Jedny lubyli kwitky, no ta takie OK21. Ja tak łubyla gazety czytaty, polsky i swoje tak jem łuby[ɫ]a. Ja tak barz łuby[ɫ]a maszynu do szytia MP23 2. ‘wybierać, mieć’. W stajni kto szto tam mih: kin – kto mał konia, a kto – to byky mał, zależył jak kto łubyl, bo dawno, dawno lude koni ne mały AK20

lubyty sia ‘lubić się’. Hneska ne lublat sia lude. Straszni sia łubyły IP13

lubyj ‘ukochany’. To sut naszzy łuby hory IP13

lude ‘ludzie’. Lude same robyły toto PW12. Lude tiażko pracowały. Ne rodył sia ludom tak chlib, jak hneska sia rodyt. Pereważno lude żywyły sia swoim IP13

ludzkyj 1. ‘prywatny’. Wszytko łuckie, ludi było, gazdowe byly JS18 2. ‘obcy’. Kto pyjak, ponewirat sia po ludzkych porohach K1899

luftnyk ‘przewód kominowy’. Z toho szparheta iszła suśnia zaras tak prosto, a ona mała luftnyk takyj do toho... koło toho peca zas był do komina. Luftnyk to jest tot kanał, de ide dym, to luftnyk sia nazywał MW23

Ł

łaba ‘noga zwierzęcia’. Zimał woówka za łaby i trymał PW12 → łapa

łachy ‘odzież, ubranie’. Chodyły w swoich łachach czysto IP13. Odż, taky “o łachy MK20 → łaszok ▣ Kupowały szto treba było: i ubrania jakese, jakese połotno. Persze ne było takych łachiw sztych, połotna kupowały i szły same. Ale toto, toto kupcze połotno, to było tilko na śwato, a doma to było swojej roboty szytko. No spidnicy były taky, a toto oplicza jak nazywały, to

był lniane PW12. Łachyw małe mał prawda że IP13 → chodyty

łada ‘skrzynia na odzież’. Mały taky skryni robleny, były majstrowe taky, mały taku skryniu, nazywały łada. Tam sia mistyło duże, bo to było takie riune było zo stołom wysokie i takie... było zamok do toho i trochu tak polakierowane OK21. Skrynia taka była, nazywała sie łada. Diwczyna wydawała, to ji taku ładu [dawano] HW25

ładni [wymowa też: **łanni**] [-ni] ‘ładnie, pięknie’. My śpiwały ładni, teper ne znajut śpiwały. Toto sia tak ładni czesało na tim PW12. Baba chotiła, żeby ji było ładni IP13. W seredyni zrobyły poriadok, wybiły ładni. Zrobył sia takyj ślif, ale to sia kruszyło ładni OK21. Ja mam ja iszczy bluzku taku, ładni na maszyni wszyta. Tym wiazały [włosy] no, ładni to było HW25 → ładno

ładno ‘ładnie’. Jafyry sia ładno hłoczyli IP13 → ładni

ładnyj [wymowa też: **łannyj**] ‘ładny, piękny’. Były barz ładny toty basanunki PW12. Takij chir maly wadnyj. Cerkow ładna była, jeszcze w Bortnim stoi MK20. Chocze mati ładnu żenu, no OK21. Maje kozu, ładna koza MP23. Taky pasy łanny mały na nohach HW25. Taki ładnyj [wa-] jak hacza, no że ładnyj [wa-], okruhłoj twary o K-1

ładowaty ‘ładować, pakować’. Bo hneska natomist, no to ładuje tam [kawalki ziemniaka z kielkami], toto ne smotrył, szto kilcia włomyły IP13

łahidnyj ‘łagodny’. Kotra była taka łahidna, że sia ne swaryła dżwka, to jej mało wyszczyrał K-4

łajaty ‘łajać, wyzywać (?)’. Iszła cyganka po chyzach, ta ji dity jej lajut IP13

łajbyk ‘kamizelka’. (Druslak) to było take synie, bilsze synie jak granatowe, toty taky łajbyky taky mały starszy. A mołody już ni PW12 → druslak, kamizelka

łajza ‘włóczęga, włóczykij; niezdara’. Łajza nyczoho złoho ne robył, lem tak o bude chodył,

i bude tak o tratyl czas [To stare słowo?] *stare, stare* JZ22

łamanyk ‘zabawa polegająca na łamaniu kądzieli na zakończenie okresu przędzenia, połączona z przyjęciem’ ■ *Takij łamanyk, łamanyk sia nazywał. Na ostatku, jak już po tych wieczirkach, to sia złożyły i taku hostynu kus robyły si tam. Kupyły dakoho wyna abo sztosy tam takie, no ji pohostyły sia, to sia nazywał łamanyk* PW12. *Jak już zakinczały totu pracu, wieczirky, to robyły taky łamanyk, hostinu taku* OK21; też **ламаный**. *Muzykantiw ne było, muzykanty byli na kinci, jak robyły tot łamanyj, a tak ne było* OK21; **łamarok** [?]. *A potim, na ostatku już, na Jordan, to już robyły tak zwanyj łamarek – taku hostinu, łamanyj* IP13

ламаный, łamarok zob. łamanyk

łamaty ‘łamać, niszczyć’. *Szafamy pałyły, łamały szafy* IP13 → połamać

łampa ‘lampa (naftowa)’. *Lampom zme śwityły, takom zo szkielkom [na] kamfinu* JS18. *Chto tam mał lampu jak hneska. Tam świtła elektrycznoho ne było, łem daka lampa* HW25; też nowsze? **łampa**. *W mieszkaniu była insza łampa, taka szto za szkłom* OK21

łancok ‘łańcuch’. *Tu sia posowuwał łancok. Hriadka, takyj druk i łancok, i tak sia kołysało* IP13 → łancug

łancuch zob. łancug

łancug ‘łańcuch’. *W tych żołobach byli dzirny werczeny i tam łancug prychodył do toho, do tej giry, to tam wiazało sia* OK21; też **łancuch**. *Była łancuch [w studni], pustyl na dołinu, nabrało wody, krutyl na tim, wytiah na horu. Studnia i na korbu, krutyl na łancuch potim widro* OK21 → łancok

łancuszok ‘łańcuszek (ozdoba)’. *Czyja tota śpilka, cy tam chustoczka, cy tam daka obruczka, cy daki łancuszok [wa-], czyje toto?* K-4

łanni zob. ładni

лапный zob. ładный

łapa nowsze? ‘łapa zwierzęcia’. *Uż tam z wapom nożom, a potim stiahne tak (skoru)* PW12 → łaba

łaszk zdrobn. ‘ubranko, coś do ubrania’. *Jak dityni sia chotiło jisty abo łaszka ne mało, to: ta idi do chresnoho... Daki łaszok mu dał i sztos* TW22 → łachy

łata ‘łata, deska (na łatach kładzie się dach – snopki ze słomy); dawniej robiona z przeciętego drąga’. *Potim łaty normalni i już* IP13. *Łaty były, ale ne... taky łaty jak teper rizanby, tilko take jak, powim, jak żyrdi pererizati, pererizał, a oni nawet nazywali, ne připominam jak oni nazywały* OK21. *Łaty i kyczky* MP23

łataty ‘łatać, wstawiać łaty’. *Piznijsze oni toto (kierpci) łatali tym... Pereważni łatali. A koszełu jak toh'o to ne, tak i łatali czasami* OK21 → połataty

ława ‘ława, wał na przyzbę (?)’. [Przy budowie chyży] *najpersze dawały kaminia, kady iszła ława [wawa] teper tak zwana, tam wykopywały, kłaly toto kameni, no kłaly derewo* IS23

ławka¹ ‘ława (do spania, siedzenia)’. *A mołody chocde spaly: i na pecu, i na ławci* PW12. *A szto było? Posteli, ławki* JZ22. *Pościl, taky ławky koto ścinu, het byli, derewianu, tam sie dity bawily po tych ławkach, sidyly tu, kresła nichto ne mał. Dity spaly i po tych ławkach, i na prypecku, i na pecu. Byli ławky i taki stolec taki był, sia nazywał* HW25

ławka² ‘kładka’. *Taku jamu wykopał i ławka była bez totu jamu, ławka była* MP23

łeczы ‘lec, położyć się’. *Piszot jeden chłpczysko, łuh na tot stolec, przykryły ho płachtom* K-4

łehko ‘lekko, łatwo’. *To było lehko sijaty* IP13; st. wyż. **łeksze**. *Peruny bjut; jak tak leksze, to nazywajut że hыrmyt. Teper prychodit autobus do Bortnoho, to już jes leksze* PW12. *No a z korowami było może leksze, bo ne było takoho, znate, żeby tak były zorganizowany. Kositi było leksze [niż podbierać]* OK21

łehkыj ‘lekki’, przen. o zimie ‘bez wielkich mrozów’. *Leky zymy były* JS18

łeksze zob. łehko

łem 'tylko'. Na łipsze już ne czekajme, łem żebŷ hirsze ne było. Powidź teper tŷ, jak dido łem hrały, jak-iś tancuwała. Łem że sia przyrził, to już, znaczyt, poszkodył IP13. Do młina sia ne chodyło, łem sia mołoło w żarni. Łem małam pnatnadcat rokiw. Tam robyła, łem płatyty ne było komu MP23. Łem h pnatnycu ne śpiwali. Łem jenna chyża, jedna była HW25 → tilko

łemkiwskŷj 'łemkowski'. Robyl łemkiwskie predstavlinia IP13. Peregrynka było tiż łemkiwskie seło cile MK20; teŷ **łemkowskŷj**. Takŷ łemkowŷky szto kniŷky, kniŷky śwate take MP23

Łemko 'Łemko'. Jak ja chodyła to iszczy Łemko, Łemkŷ wczŷli PW12. Łemkŷ mały swoji warstaty. Takie było ŷytia Łemka. Łemko był bez nauky fachowec. Bo jak był si ne znał Łemko sam robyti, to był strasznŷ IP13 → Łemkŷ, Ruskŷj, Rusnak, Rusyn

łemkowskŷj zob. łemkiwskŷj

Łemkŷ 'Łemkowie' ▣ To wyrablały totŷ krestŷ, wyrablały młŷnci samŷ, młŷnec, sia mołoło, no, to ŷŷytko było swojej robotŷ, wŷŷytko, wŷŷytko. Olijarnia, tkalnia, jak totŷ tkaczy "o były, to wŷŷytko było swojej robotŷ. To były takŷ łude zdibnŷ, że wŷŷytko robyły. Pan Bih dał taku, taki dar, że ŷŷytko. A po druhe, były bidnŷ i musiłŷ sia wŷŷytkoho wczŷti i ŷyti, bo były bidnŷ PW12. Totŷ Rusnakŷ tu, Łemkŷ oni sia zaniłmały wŷŷytkŷm IP13 → Łemko, Łemkŷnia, Rusnakŷ

Łemkŷnia 'Łemkinia'. Ona była z Dosznyci, tak prawdywi z Dosznyci; tiż była Łemkŷnia PW12. Z ŷinkom, z tom Lemkŷnŷm MK20 → Łemkŷ

łen 1. 'łen'. Z łenu był olij PW12. Baba hładiła, łen czesała i priała IP13. Toho oliju tam zrobyły paru łitor z łenu OK21. Jak przszoł tot tu już czas, robota z łenom, tilko było hładŷinia MP23 2. 'przędza łniana, włókno (przędziwo) łnu'. Persze priadywo to sia nazywało łen IP13. Była taka kudził derewiana,

łiska taka, okruczene łen był, i sia tu priało HW25 3. 'łniane cienkie płotno'. Toto iszczy najharszcze to sia nazywało łen, to z toho robyli już takie, szto ŷŷyli koszeli HW25 → łenianŷj ▣ [**Len – roślina i obróbka**] (Len) tak sijały na poły jak zerno, rukami, i priboroniłŷ, ta i rośło. Potim jak wyrośło, już przistał, to sia brało, brałŷ rukami. Jak przistał już no, że już było nasinia przistałe takie, to towdy brałŷ, brało sia tak rukami, rwałŷ i takŷ horsty robyłŷ, wiazałŷ, kłały toto na poli iszczy paru dniw, a piżnisze suszyły tak koło peca, i sia towkło. Toto nasinia to sia towkło, takŷ małŷ prajnikŷ i tŷma prajnikamy towkły tot łen i piżnisze toto pristerałŷ na poli, na sterniach, na takŷch, de pokosiłŷ zerno, i tam sia rosył jakysi czas. Znam, że mama tak probuwałŷ, wiały kus, paru stebeł i tak poterły h rukach, to jak już sia toto uszczyło, zostawał łen, to już towdi zberałŷ i sia hładiło; takŷ były hładŷeniłŷ, i czesały. Iszczy piżnisze na takŷch, sia ŷczit sia nazywało, tak tam nabiło było ćwakiw. Ćwakiw, i tak tam czesałŷ, i toto hirsze to iszło takie na motuŷy, robiłŷ tam HW25 ▴ Werchiwka sie nazywało, bo to z wercha było roŷdzierane. Werchiwka. A piżnisze już takie harszcze, to sia robyło z toho połotno HW25. Tak, tak kłakŷ, no. To robyły takie, z kłakiw to robyłŷ takie hrubsze połotno, a toto iszczy najharszcze to sia nazywało łen, to z toho robyli już takie, szto ŷŷyli koszeli. Ja mam iszczy bluzku taku, z takoho łenianoho, z tych wojniw, z tych wojnyw tam jenna ŷŷyła i tutaj na pamiatku se mam, ładni na maŷyni wŷŷyta, ma i konirŷk, korotki rukaw. Już ja chodyła tam zo swojima koleŷankami w ŷpidnyciach z łenu, tiaŷko było, bez wijnu nycz ne moŷna było kupiti po prostu, to z takoho połotna, tam sia wybilyło, było ładne, biłe HW25 ▴ [A jak bilyły?] Moczyłŷ h rici, diłŷ to sia zaniłmały tŷm, h rici moczyłŷ, h wodi, i na berehach prosterałŷ, i paru razy denno tak. No czasom tam mama piŷzłŷ, ta to tam namoczyłŷ h rici, mały taki prajnik i to towkłŷ, to sia zwało,

no, prały, i ono sia biliło. To paru tyżni tak na berehach my prysterali, i my, i wszystkie ludy, chto tam, chto mał, z toho szyli piznisze koszełi. Sami, pereważni sami rukami szyli. Chto mał maszynu, to szyl maszynom, a jak chto, to rukami. Mama moja szyli rukami, tatowi koszełi, bratim. Naprialy si nitok, jak wszyli, jak wszyli to już sie ne poporola HW25

lenianyj 'lniany, ze lnu'. Prosto bile z lenianoho połotna. Starszy iszczy w tych, jak ja powidam, leniany (gaczy) nosyli. Iszczy byli leniany obrusy PW12. No to w lenianim [spodniach] to chyba tam do cerkwi chodyły IP13. Brał tato taky rucznyk, taky lenianyj MK20. To wszystko było lyniane AK20. [Spodnie] leniany abo paczisy, leniane to było delikatnisze. Towdi było wszystko takie z toho lenianoho abo paczisnoho, to toto takie, że twerde było do prania. Olij był barz dobryj, tot lenianyj OK21. No taky mały, tiż leniany bluzky HW25; też **ilnianyj**. To było wszystko ilniany, no AK20 ♦ **leniane** 'cienkie płótno lniane'. Ja mam ja iszczy bluzku taku, z takoho lenianoho HW25 → len

letity 1. 'lecieć, przylatywać, zlatywać się'. Oni szytkie [kury] letiat dziubaty MP23 2. przen. 'biec, pędzić'. My bosa letiły do toho połiczka MK20. W brisi zabolilo, win domił lełil PK23 3. przen. 'lecieć, płynąć'. Ona to taka (woda) letiła ze źrudła i letiła potim tu, na dolinu OK21. Fukła dobrī do fleszky i letit misce tote, szto dityna ['łożysko'] MP23 3. 'lecieć, padać – o śniegu'. Śnih padat abo letyt PW12 → poletity, wyłetity

leżaty 'leżeć, spoczywać'. To win [zmarły] na ti postely, tam nicz win leżył, żeby zrobić. I tak leżał na ti postely. Teper kupujut trunu, ta tiż leżył na ti smertelni postely PW12. I tam noczuwał, leżał w gazdy tam na, za hranycow IP13 ♦ **na leżaczty** 'leżać'. Taka jest na wagonach, toty sztaby, nohami-zme sia trimali tak wszystkie na leżaczty MP23. Susid mał dzygar taky, ale na leżaczty tak ne chołil... PK23 → poleżaty

lij 'łój'. Ucia pereważno ma lij [wój] PK23 **łokot** 'łokieć – 20 pasem nitki'. Na jedno pasmo iszło dwadzet cztery nitky i tak sia wiazało, i jak sia nawiazało dwadzet tych pasem, to sia nazywał łokot. Łokot, łokot jak było dwadcat pasem. A jak było już sisdesiat pasem, to sia nazywało try lichti PW12

łopata [wymowa też: **opata**] 'łopata do pieca chlebowego'. Taka wełycz opata była MW23. Chlib mama pekłi tońki, kłali na taku łopatu i kłali listok z kapusty, to stelyły toto łyscia i taky, taky ne hruby, pekły HW25. Chlib wsadyły na opati K-4

łozyna 'łozina, witki wierzbowe'. Były taky piwkiszky, z łozyny wypleteny JS18

łożyty 'kłaść, wkładać, dawać'. Potim dřiżdzi łożu żmeniu suchych... MP23 → kłasty, pidłożyty, położuwaty, położyty, pryłożyty

łuh [wymowa: **uh**] 'ług'. [Prali] na potoci, iszli, doma dawali tam jakes joho nazywali – uh, zdaje mi sia, dawali toho popełu, tak, dawali toho popełu do wody. H nas nazywały, że wsypały toho uhu, i toh'o OK21

łuka 'łaka'. My kosyli tam joho łuku AK20

łupa 'łuska'. Podtowkało sia h młynach jarec, i tota upa posijały mama MK20 → osty

łupaty [wymowa też: **upaty**] 'łupać, rozrąbywać'. Towdi było szytko łupano. Naupał [gontów] IP13 → nałupaty

łupyty 'zdejmować skórę'. A z korowy treba było znymati tak, het łupyti, ołupyti korowy cy telaty... opariały [ze skóry] PW12 → ołupyty, znymaty

łuska 'łuska rybia'. Barz blyszczaczty łusky mał PK23

łuskaty nowsze? 'łuskać'. Lemky to fizolu łuskały AK

łuszczyty sia [wymowa: **uszczyty sia**] 'łuszczyć się'. Mama tak probuwały: wziały kus, paru stebeł ['żdziebeł'] i tak poterły h rukach, to jak już sia toto uszczyło, zostawał len, to już towdi zberali HW25

łyczko 'lice, zewnętrzna powierzchnia'. [Glinę na podłodze] pozbilały, ale jak przyszło,

bo było tak czysto, ale jak pisał po tym, pochodził, to ono potriskalo, bo to takie łyczko było OK21

łypa 'lipa'. *Łypa miahka* MK20

łypec 'lipiec'. *No to już, już czerwien, łypec* MK20 → misiac

łypyna 1. 'drzewo lipowe'. *Z łypyny duże robyły, bo łypa miahka* MK20 **2.** 'liście lipy'. *Kazały łypynu przykładaty, łypynu z łypy, toto łyścia* MK20

lys 'lis'. *Pryszoł lis, wszytky kurby wydusyl* AK → łyzka

łyst¹ 1. 'listek' → łystoczok, łystok **2.** zbior. 'liście'. *Hrabaly takyj lyst po łyi* PW12

łyst² 'list'. *Susid napisał do moho muža łyst, żeby pryszol si kupyty od toho osadnyka [chylę]* AK20. *Tom napysa[f]a łyst. Czytal se tot łyst* MP23

łystoczok zdrobn. 'listeczek'. *Natcha to sia riże, ja sia porizala tym, a to taky lystky, taky lystoczky* MK20 → łyst, łystok

łystok zdrobn. 'listek'. *[Ciasto] kłali na taku łopatu i kłali łystok z kapusty, to stelyły toto łyścia* HW25 → łyst, łystoczok, łyścia

łystonosz 'listonosz'. *Prynosyt łystonosz hroszy* IP13

łyszaty 'zostawiać, pozostawiać, dok. łyszaty. *Chtosi ne mih si dati rady, to łude pomahaly i ne łyszaly tak samoho. Treba było znati kilka (ściuk) łyszaty na wutok, żeby toto zamereżyty* PW12. *Szkoda, że ja swoju kurnu chylu ne łyszyl na muzeum* IP13. *Pidczyły tak w wecz, a rano znow, toj muky łyszyły na rano* MK20. *A tot osadnik, szto tu sidyl w naszyj chati, zhodył sie, łyzył, tak ne chotil nicz, wyljchał* OK21. *Maszynu mi ne dał bo, że ho łyżu, że na druhyj rik ne budu chotiła sia ziniaty* MP23. *Bortne, powidat, wysidłyły, a nas [w Przegoninie] może łyżat* MW23 → zostawyty

łyso zob. chesaty sia

łysyna 'łysina'. *Jak mał łysynu to Łysyj [wól]*. *No a sut z łysynamy koni tiz* IP13. *Ma łysynu jak kolino* K-1

łyсыj 1. 'łysy'. *Łысыj [wy-] to, to już łysynu ma K-1* **2.** 'o maści konia'. *Koni tiz były takы gniady i wысы* PW12 → ołyсыty

łyszka 'lisica'. *Na wecz to sobi łyszka ide dorohom* AK → łyс

łyшыты zob. łyszaty

łyścia zbior. 'liście'. *Hrabali opady toh'o, z derew łyścia. łyścia, toto iszły hrabali* OK21. *[Ciasto] kłali na taku łopatu i kłali łystok z kapusty, to stelyły toto łyścia* HW25 → łyст¹, łystok

łyżка 'łyżka'. *Jednu łyżku muky do toho. Robyły tam wыżкы* MK20 *Potim muky položu pszennoj try łyżкы. Ja isczy daju try łyżкы ołji* MP23 → łyżoczka, wыжця

łyżoczka zdrobn. 'łyżeczka'. *Tam były wыжкы, wыжoczкы, wszytко* MK20 → łyżка, wыжця

M

maciczko 'mało, maleńko'. *Barz maciczko pamiatam ho, ale barz mało* PW12

maciora 'maciora'. *Swynia to była maciora* PW12

macowa hołowa zob. hołowa

maczaty 'maczać'. *Tym prajnikom była po tim, była, była, i do wody, i maczała, i była, i tak, i toh'o* OK21

maczocha 'macocha'. *Maczocha hwaryt: ta dneska z toj kudyti jakosy mało toho* IP13. *Maczocha. „Maczochu wisyti na sochu” powily* K-1

mać 'coś małego'. *To mać, mać człówek, win małeńkij takyj, mać no, tak zwały, że małeńkie* K-1 → małyj

maj 'maj'. *Choc by było h maju, to win w tij czuži brał ślub. Orał marec, kwiten, maj* IP13 → misiac

majdan 'plac'. *Tot szto na majdani był, ja ne znam jak win sia nazywał, ne pamiatam* IP13

majkut 'mańkut, człowiek leworęczny'. *Majkut* JZ22. *Majkut, bo win liwom rukom robyt, majkut* K-1

majster zob. majszter

majszter 'majster'. *Był majszter robił takie "o sztos... PW12. Byli i takı majsztrowe. Majsztrił ne brakuwało towdi. A to łem musil bti dobryj majszter IP13. Mlinec, to byli takı, tak samo majsztrı do toh'o OK21. Majszter to robił toto HW25; też majster. Majster, kotry tu zbudował... IP13. Wyhlady tiż majster robił JS18. Był takıj, szto już sia znał na tim majster, to win tam obmuruwał wkoło. Takı byli, szto już sia znały sia na tim, majstrowe. Byli takı majstry, szto robili takı wozy OK21*

makuch 'makuch, wyciśnięte nasiona lnu, najczęściej w postaci placka, dawane bydłu'. *Były takı, zwały sia makuchı, szto ty ostatkı; toto olij wydusyli, a totı makuchı ostały. No to kusok takij odtiały dla swyni, to taka omasta była, że tak swyni lubıly toto jisty AK20. Olij wydusiłi, a makuch został, to towkli, dawali dla chudoby do siczkı, nawet smaczne barz było dla chudoby OK21*

małe 'mało'. *Łachyw małe mał, prawda że IP13 → mało*

małeńkist zob. od małeńkisty

małeńkij 'małeńki'. *Wyhlady małeńkı [w kurnych chyzach] IP13. Na weczirkı taku chyżu si hladały, szto ne było małeńkych dityj. Ja małeńka była, to chotiłam, żeby mie łanni tato obuli HW25. Win małeńkij takij K-1 → małyj*

mało 'mało, niewiele; rzadko'. *W nas sosna mało rosła. Jak ja pamiatam, no to już bykı mało chowały lude. Sia im płatyło ałe barz mało. Jak litra kropkı była, to już mało było IP13. Ja z Bortnoho, ałe ja mało w Bortnim była MP23; st. wyż. meńsze. Meńsze PW12. Dawno wołamy lude robiły, piznisze tiż robiły kus, ałe to już mejsze IP13 → małe*

małyńa 'malina'. *Małyńy zbierały IP13*

małyj 'mały'. *A pid totu chustku welyku iszcze mału brały PW12; st. wyż. meńszyj. mał dwoji bykı, jedny takı meńszy, druhy bilszy, to bilszıma orały, a tyma meńszıma boronyły AK20 → mać, małeńkij*

mama 'mama'. *İ moja mama takie nosila PW12. Moja mama położyli jafıry do sina IP13. I sia nesło mołoko mami, i mama sır robiły MK20 → matir*

mama chrestna zob. chrestna mama

marcuwatı 'marcować – o popędzie płciowym kotki'. *Kicia marcuje, no, bo to h marcu pereważno je PW12*

marec 'marzec'. *Orałi marec, kwiten, maj IP13. H marci to, [żyto ozime] było do marcia wytrimalo, a h marcy hınıło OK21 → misiac*

mareżka 'merezka'. *A jak chto znał, to już sobi taku mareżku wyszywuwał w totu storonu i w totu PW12*

marnyj 'marny'. *Marne groszy za tote telata płatyły no, h wojnu IP13*

marszałka 'marszałek (na weselu), człowiek zapraszający na wesele i kierujący nim'. *Starosta, no ji marszałka był IP13. Na wesilu był tutaj taki tak zwany marszałka, kotry znaczy sie, skłykował ludi ta, za stił, jak już za stołom, takie tiż tam przepowiadał, że take swoji mał ceremońji, znaczyt take opowidania TW22 → starosta*

Marysia zob. linywa Marysia

masło 'masło'. *İ z kurom, i z jajcom, i z masłom, i zo wszıtıkym iszły, szto mały na prodaj. No ta i take jily: sır był – jak był, mołoko, masło PW12. Pekły zwanu adzymku; toto jili z masłom IP13. Mołoko, masło prodawaly na rynku JS18. Masło? – mały takı, nazywali bodenkı [do robienia masła] OK21 ■ Samy robiły toto masło. Mołoko sia postawıło, z werchy taka była werchnyna, zmetana i toto sia zobrało, o tak sia zobrało, i już jak było dwi litry toj zmetanı, abo try, totı zmetanı to nasładały mama try litry, była taka bodeńka derewiana, zmetanu do toj bodenkı, no i sia wsypało, i sia prawıło, tu nawet susida iszcze prawıyt, no i sprawıło sia masło. Szto-m sia naprawıła toho masła, oho! Oj Boże! MK20 ▲ Zmetanu do toj bodenkı, totı zmetanı to nasładały mama try litry, i była taka bodeńka derewiana,*

no i sia wyspało, i było taki kołowrotek, i sia tak robyło, i sia zrobyło masło, i była taka maślanka, mołoko to sia zwało maślanka, a masło mama pozberały tam, i hmyły h jedny wōdī, h druhi wōdī, i do teretyka, i było dityty cilyj den, było dityty tak o MK20 ♦ **robyty masło** ‘robić masło’. Pid tym tragariem budesz masło robyła IP13 ♦ **prawyty/sprawyty masło** ‘robić/zrobić masło’. Ona bude prawyła masło IP13. Sprawiło sia masło MK20. Bodenka – to szto sia masło prawyt MW23 → bodenka

mastyty ‘maścić’. Jak pryszol post tot, jak my nazywame ristwianij, spuszczały olij i tym sia mastyło wszystko. Wszystko sia mastyło: i kapustu, i bandury, i tak sia z chlibom jilo. No ji tot olij, tym olijom sia mastyło PW12. Sało budyty, potim kapustu mastyły tym JS18. Olijom sia mastyło, olijom no MK20 → namastyty, pomastyty

maszyna 1. ‘maszyna’. Dacht maszynom mołotył. Bo już potim zaczynały kupuwały maszyny. Jedna bila toho, maszyny [młocarki], odberała hrablami IP13. A maszynom to iszczby, już ja pamiatam, to czetwero ludi obertało korby dwi, dwoje w jedni storoni korby, a druhych dwi osoby w druhi, i tak tiahły bez den, no a jeden iszczy to puszczał z toh'o, do maszyny OK21. A hneska maszyny roblat MP23 2. ‘maszyna do szycia’. Byli szywkyni, szto szyli, szto znały na maszynach szbiti PW12. Ja tam ja iszczy bluzku taku, ładni na maszyni wszyta. Chto mał maszynu, to szyl maszynom, a jak chto, to rukami HW25 3. ‘samochód’. Jedna taksiwka i dwa tiahke samochody – tilko było maszyn [w Gorlicach] IP13

maszynowyj ‘maszynowy, robiony na maszynie’. To było maszynowe roblene, maszynowe PW12

maślanka ‘maślanka, ciecz pozostała po zrobieniu masła’. I sia zrobyło masło, i była taka maślanka, mołoko to sia zwało maślanka MK20

matir (?) ‘matka’. W tim połozhi pohmeralo duże, dity pozostawały, a matery pomerły K-4

Matka Biża ‘Matka Boska; święto Matki Bożej’. My mame na Matku Bižu welykie śwato, ludy duże sia schodyt MK20

maty 1. ‘mieć, posiadać’. Toty obrusy taky wybywanu kwity mały. Ja take życia mała, że wszystko sia jilo PW12. Kryły gontamy, ale kotry mały liśy. Mame derewo. Tam hrozi mały IP13. Baba mały i warstat, szto połotno robyły, tak. Mały tam pościł taku IP13. Denekotry mały i swoji liśy. Ne mał za szto iti do likaria OK21. Tam mały taku pyłu, szto oni rizały na chyżu derewo. Trea sami si narobyti, to budesz mał MP23 2. ‘mieć – być, znajdować się’. Tam mał takie planterce tam. Tam hrozi mały. Dobryj maj-szter, to towody win mał w hołowi plan IP13. Ta jak my tu, to mały dalsze wodu, i zme nosyli w widrak [!] OK21 3. ‘mieć – o latach’. Jem mał dwadzet dewiat rokiw, zem zaczął kuryti IP13 4. ‘mieć – być żonatym (zameżnym)’. Jak mał sestrū joho abo szto, to był szwagier IP13. Sztefku mał, mał tilko tou MP23 5. ‘mieć – robić’. Ne prowadziły takoho [śledztwa], czoho mały? IP13 6. z bezokolicznikiem ‘wyrażenie możliwości i prawdopodobieństwa’. Majut pryty, ale to subota MK20. Jakysa boża krowcia, takie zowte, to tiż podobno mało pomahati OK21

maz ‘dziegieć’. Zaportok... takie było czorne, szto tak jak maż w seredyni PW12. Łosia to było takie seło, szto chodyły z tom maziom, z takom maziom chodyły po sełach no. Boczkamy taku maż skupuwały i prodawały po inszych sełach MK20

meczaty ‘beczeć (o kozie)’. Kozā meczyt, kozā mekeczyt PW12 → mekeczaty

medža ‘miedza’. To sia ne smotriło, że tu medža szto je IP13. Medža to jes hranycia, medža IP13. Na medžy MP23

medžy ‘między, pomiędzy’. To treba by było byti medžy namy, medžy Łemkami tak z misiāc tu, w chyży IP13. Druha doszka na tretiu na wercha tak, że zakrywało wszystko, a medžy totu, to hliny potim dawały OK21

mekeczaty ‘beczeć (o kozie)’. *Koza mekeczyt MP23 → meczaty*

meńsze zob. mała

meńszyj zob. małyj

merena ‘ryba z rodziny karpowatych’. *Były taky rybny, merena zwaty, ony taku mały jakus holowu biłszu PK23*

meryndzia ‘jedzenie dawane na drogę, w pole’. *Meryndzia, wynesty meryndziu abo dítom meryndziu, bo pidut zaran na połe, no. Ide na połe, o, treba mu rano daty meryndziu, bo do samoho południa bude, do samoho obida bude, do południa MK20* ■ *A rano jak my iszły na pole, no to już chłiba musiał maty pastuch, to mu wkrojily taku czwertku, bo to ne hrubij tot chlib był, tak na sztery czasty, okruhtyj, to mu totu czwertku chłiba wkrojily, wyrizaly mu pastuchowy nożom w tym chłibi taku dírku, skirku prítialy z werchby, tu mu položyły tyżku masła, i prytkaly tom skirkom, i zakrutyły mu do riandy jak my zwaly. Zakrutyły i do torbyny tak sy wziął na pleczy pastuch, i piskoł na pole, ta sy szczypot tot chlib, i szto sy nożom, i sy do toho masła. Masło było h każdy den roblene K-4*

metaty 1. ‘rzucać, przerzucać’. *Już ne metały tak rukami, łem mał takyj sznurok i tym sznurkom, o, już tak se j chodył w totu storonu, i w totu, i toto sia zamotuwało toto, szto sia nasnuwało priadze, tak o PW12. Tam sia metało na druhu storonu JS18. Była taka, no jak miska, w tij kołodi wydobana; tam było zerno, jednom rukom sia metało do toho młynca OK21. Metali toto ohen, takie uhła pałene do wody OK21* **2.** ‘rozrzucać’. *Treba było hnij metati MP23 → nametaty, zmituwały*

metaty wroky zob. wroky

meter 1. ‘metr – miara długości’. *Siah: metyr wysoki, metyr szYROKI, i meter dowhe toto derewo PK23* **2.** ‘metr – miara objętości’. *Dyrwa siahowy taky meter dowhe. SzYrszyj zahin ne był jak do desiat metry IP13* **3.** ‘miara wagi równa 100 kg’. *Tam meter muky jakby kupyły razem w osmoch, po paru kilo tam*

IP13. Cukru piw metra-m sy kupyła i mam na dwa roka MP23

miahkыj ‘miękki’. *Najwece robyły z liszczyny, bo taka miahka MK20. Wybyrały takyj specjalnyj kamin miahkыj, a dribne barz jaderko żeby mał OK21*

miasnyци ‘mięsopust, ostatki, karnawał, zapusty (ostatnie dni przed Wielkim Postem)’. *Tak jak i na pist, i na miasnyци rozmajite PW12. Jak już przyszły miasnyци, to zabyły swynku daku OK21*

miaso ‘mięso’. *Miasa łude towdy barz mało żyły PW12. Tak ne kupuwały jak teper kowbasy, miasa OK21* ■ *Nasolyły toto wszytko miaso, i ne było tak, o, jak hnesky. Aż na zachodi sia łude nawczyły toto, szto już wýrablały jak już były, a dawno ne było toho. Riznyk tam taki był, zabył, skłał toto wszytko tam, potim solyły si samy swoji toto tam. A to z sela tam, ne było riznikiw, w seli taki był chłop, szto zabył pacia PW12* ▲ *Barana abo szto to zabýwały, miaso było. Pokłaly, pozawiszaly i tam pozamerzało, i tam sia wkrajuwało, i hotowyło, i jiło. Swyni zabywały, daly h holowu toporom, szyja sia perewernuła, poprawyl ji dwa razy iszczy, i potim kołoł w serce, i to tak już konec. Potim skrebtaly i totu serst. I potim rozobrały i skłaly miaso na toto i tam mały takie bojisku, tam powiszaly, i tam si wkrawuwały, to zamerzło, to już mu nycz ne było JS18*

miata ‘mięta’. *Rozmajite takie: lubczyk sia zwał, żywokost, miata, takie o AK20*

miazgra ‘miazga drzewa’. *Lypa tak dużo maje miazgry takoj masnoj MK20*

mich ‘worek’. *Teperky sut dojdżaniiky, a persze to były taky leniany michy, no to mich sy złożył tak, szto był toto, no takie michy, i było od dojdżu AK20. Jak-em kupya dwa michy żytniej, try pszenycznej, to-m maa na prawi na pitora roka dos MP23. Nasuszyły slywów, hruszok, jabłok, to michamy toho było K-4 → miszok*

micno ‘bardzo’. *Micno pałył i perestał-em pałyti. Nabyło sia micno, czeresznom IP13 → barz, fest*

micnyj ‘mocny’. To, że micny, no barz zdrowyj, micnyj to jes chłop JZ22. Kin był za słabyj, a bykby były barz micne K-4

mij ‘mój’. Teper mij hnuke sia buduje. W mojim žytiiu sia zminyło tilko IP13

miniaty ‘wymieniać’. Iszczy zme chodyły tu bez lis, za werch, do Samoklask, no to zme tam miniały: ja swedry wypłela dwa, win połotno zrobył i zme minaly za..., bo tu mi tak Nimci zabraly wszytko, że ne było z czoho chliba hpeczy AK20

miniaty sia ‘zamieniać się’. Ja bym sie ne miniała za moju chyžu za kamenycu BM23

mira ‘miara’. Był w seli stolar, kotryj robił wikna, dweri, chto jaku miru podał, taku zrobył TW22

miriaty ‘mierzyć’. Tu sia miriat waserwahom, wyniklom IP13. [Po wysiedleniu] zostal gajowyj, i takyj szto wodu, opady miriat OK21 → pomiriaty

misce 1. ‘miejsce’. Potim tam stawialy kopu, no h tim misci. Bortne było welykie, to h paru miścioch było toto (weczirkby) PW12. W tim misci była taka partycja IP13. De sia zemla usuwała, byli takby miścia. Mało miścia było OK21 **2.** przen. ‘miejsce pobytu’. Był zadowolenyj, welyke śwato było, jak był w Bortnim tu, na miści, o OK21 **3.** ‘łożysko’. Sia dityna hrody[f]a, to jak odchodyt misce, to persze misce, to teper dochtory odberajut, a persze fukła dobrī do fleszky i letit misce tote, szto dityna. Łożysko toto, to „misce” nazywały MP23 → na misti ♦ **z miścia** ‘z miejsca, od razu’. Z miścia zrobyły sud: abo tak, abo tak. Zwilnenym był z miścia. Ony z miścia zrobyły swoje IP13 ♦ **miściamy** ‘miejscami, w niektórych miejscach’. Miściamy chto mał, był zamożniejszy, to była pidłoha JS18

misiac¹ ‘miesiąc (kalendarzowy)’. Misiac – jeden maje tridcat dniw, a druhy maje tricat jeden dniw PW12. Try misiaci. Ta to rokami, misiaciami robyło IP13. Tam sidił h lagru sim misiacyw MP23 ■ **Misiaci** Orałi marec, kwiten, maj IP13. Na piw czerwca. Sia kosyt tak

do piw serpnia IP13. Choc by było h maju, to win w tij czuži brat ślub IP13. Misiaci: styczen, luty, marec [!], kwiten, maj, czerwen, lypen, serpen, berezen [!] AK20. To było do marcia wytrimalo, a h marcy hynuło OK21

misiac² ‘księżyc’. Misiac i żwizdy PW12. Iszły wieczoramī (żaty), jak misiac świtył, na pole OK21

mist 1. ‘most’. Szmaryła pid mist toto priadywo IP13. Towdy h Warszawi takyj mist był MP23 **2.** ‘podłoga w stajni z desek’. A na mist kłaly telatko jak sia wrodyło IP13

misto ‘miasto’. Do Gorlyc, do mista PW12. Może bys piszol zo mnow do mista tam? IP13. To było misto nasze Gorlyci, dwacet kilometriw od Bortnoho MK20

mistoczko ‘miasteczko’. Chodyli tu do Zmyhoroda, tu był, takie mistoczko. Chodyły do Osika, tiż było takie mistoczko PW12

mistyty sia ‘mieścić się’. Cerkow była zapowńena tak jak, że sia ani ne mistyły, bo to było ludy duże PW12. [W skrzyni] tam sia mistyło duże. Jak już sia ji mistyło tilko do ruk, no to towdi już był snopok OK21

misyty ‘miesić (wyrabiać ciasto)’. Mołoły ludy (orkisz), misyły, i robyły pyrohy PW12 → zamisyty

miszanyna ‘pomieszanie, mieszanaka’. [Ludzie] takby szto jeden o druhim ne zna, i takby byli tam, i donosiły i to takby, taka była miszanyna IS23

miszaty ‘mieszać’. Bandury hotowyły, tam miszaly daszto tam tiż, abo jaku połowu, abo otruby PW12. Tak sia miszało, miszało, żeby sia ne prykurilo, miszało, no, bo to z muky MK20. Nawozyli hliny i sztos tam dawali do toho, iszczy miszali, jakysu, jak mołotyli, to była taka, nazywały połowu OK21. I potim miszu wszytko naraz MP23 → pomiszaty, rozmiszaty, wymiszuwaty

miszkar 1. ‘kastrator’. Hukała sia swynia, to to jej, miszkar był takij, szto wymiszkuwał, żeby sia ne hukala, lem by tak rosła K-4 **2.** w lmn. **miszkari** ‘nazwa zabawy’ ■ Misz-

kari, no to chłopci, fiż na stołec złożyły, take mejsze chłopci mejsze, przsly fiż na wieczirkę – mejsze to newetyki. [No do szkoły chodyły, bo toto to już wszystko starsze robyły]. No toto taky, a to de tam na miszkari. No i brały dwóch, chłopeć ne chcił ity, toto młodyj chłopeć, żeby chcił, no ale musil, wzialy ho za nohy, druhy za ruky, i złożyły ho na taku ławku i mały w fłaści wodu, w butelci wodu. Miskzari miszkuwały, wzialy chłopiatu tu porozpynały spodni i lały mu wody tam o, no. I już, dobra, nastempnyj ide na miszkari już żeby nie banował, żebyś nie... Tam mu pryrekły daszto, już wymiszkuwany, no to toto chłopci robiłi. Miskzari, to tak miszkuwały. [To ta jak kastruwały] K-4

miszkuwaty 'kastrować'. Miskzari miszkuwały, wzialy chłopiatu tu porozpynały spodni i lały mu wody tam [zabawa miszkari] K-4 → wymiszkuwaty

miszok zdrobn. 'worek, torebka'. [Z gęsi] piria skubly i tak do miszka JS18. Wzial z paporowyj miszok i napysał MP23 → mich

mitła 'miotła (brzozowa)'. Bereza, to szto sia mitły robyło MP23

miud 'miód' Tot miud takij był. (Pczoły) nanosyły tak do ulu tak jak medu poľno. Tak tilko dla sebe toho medu wzialy PW12 → pczoła

mławyj 'niezdatny, niezdały'. Mława kudiłka była IP13

młocka 'młócenie, młocka'. To jedyni pry młóćci, a tak to ne hladały sie IP13

młodyj 'pan młody'. Młody mał ubrania JS18 → młodyj

młyn 1. 'młyn'. Młyny były, ale do młyna nihto ne dawał. Bilsze toho wiwsa sijaly tato, ani do młyna ne dawały, łem samı młoli tak, młyn może dagde był, ja znam? Tak ne było w seli mlyniw PW12. Młiny robyły ['melly'], witrakę robyły, o IP13. Wiwsa i żyta dodało sia, do młina ne chodyło, łem sia młolo w żarni [!] MP23; też **wodnyj młyn**. Wodne młiny robyły IP13 **2.** 'nazwa zabawy' ■ Młyny były,

był takij młyn. Posidaly tak dookoła chłopci, ne diwky, ta jak my tu w chyzы. Chłopcı dookoła, a jeden w sereďny sy stał, toto koľeso, jeden i toľ'o. Jeden stał w sereďinu no ji było takie, szto sia tak młyn, iszoł młyn, cy pustyty młyn. No pustyty, to za ucho. Tot szto stojał w sereďyni, to jak iszoł młyn, to jednoho chłopcia za ucho, tak, za ucho. Aha, to już młyn iszoł. A jak sperty to ho zas, treba było znaty, że jak sperty młyn, no. To jak pustyty młyn, to pustyty. Jak zaczyły ho kopaty tak o, tak nohami, to win łem sia chybał. To jak był takyj, to sper: zimał za ucho dakotroho chłopcia i sper, i już ne kopaly. Ale jak był takyj, szto nie znał sperti, to ho tak skopały jednoho, szto syniakę mał po nohach, tak ho skopały. No ji takij młyn. A mał taky były spodni. Pryszoł h tomu gazdowi, de wieczirkę były, i hwaryt tak: no smotrte, jak mia skopały. Ja take mał były nahaŭky. No to sia wszystko śmijaly z nioho: ne znał jak sperty młyn. A to treba było zimały za ucho jednoho chłopcia. No taky rizny zabawy były K-4 **3.** zob. młynky

młynczarka 'drzązek w żarnach'. Tam młynczarka była, młynczarka, szto-m sia namoloła MK20

młynec 'żarna'. Tam nychto do młyna ne chodył, h żarnach młoly, h mlyńciach, h mlyńciach młoly JS18. Małyźme takyj młynec doma, taky żarna, i młolyźme tak, mama chlib pekly, no MK20. No tak młoli, żyto młoli i jarec młoli; takyj sia nazywał młinec HW25 ■ Po lemkowski mlynec. Wyrablały młynci samy, mlynec, sia młolo PW12. Teper nykomu ne treba już młyncy. Jak my pryszły z zachodu, to kupuwały młynci, a teper już sia to skinczyło. Chto bude młol? IP13. Młinec, to byli taky, tak samo majsztry do toľ'o, była taka derewiana nazywała sia kołoda, tu był pid spodom jeden kamin, a z werchu druhyj, ale był dopasuwanyj, okruhyj, w sereďinu była dıra tam зробlena, po krajoch tu naokoło были porobleny toty taky doľky, taky dırky, tu u horы było zamocuwane taka doszka,

i tam była dīra зроблена, i tu był takyj družok włożenij właśni do toho dołka, i tym sia obertało tak wkoło. Ono tak nigde ne wpało, bo trymało na hori, a tu sia krutiło, krutiło, jednom rukom krutił, a druhom rukom, bo na boci iszczy była taka, no jak miska, tam w tij derewanij, w kołodi wydobana, i jednom rukom, tam było зерно, jednom rukom sia metało do toho młynca i tak. To była tiazka robota, ja iszczy to robył, mołoł na chlib. Ja był najstarszuj, tom sia namoloł, w každyj den chlib pekłi jak była taka welika rodina to toto, to w každyj den chlib pekłi, iszcze na weczer OK21 → żarno

млынкы oraz **млын** ‘rodzaj zabawy’

■ Chodyli na młynкы. Jak robyli takы młynкы, zrobili mlin, i do mlin, to brały tote diwczata na te, to zamis worki wnosiły, no to druhyj iszoł i trepał tam na... Ta im tam może i krywdu robył, ale oni prynimali to życzliwi za to, że zabawa OK21 ▲ Młynкы no, to tiż był taki stolec, stolec takyj o, taki z doszky znate, no na niżkach. I piszoł jeden chłopczyśko, luh na tot stolec, przykryły ho płachtom. I daly takij tot, po naszomu ceber abo szafel, abo takie, i ział dakij tam kamin, cy tam szto, i tak ryl po tim tak, i to, znaczył sia, mołoł: rrrr rrrr – tak robył. No a tote chłopci, no worы do młyna, a diwczata były w jednim kući wszыtkы, no jiszo. Stało sy dwóch chłopci, jeden z toj storony, druhy z toj, z reminiamy tiż, z pasami, a jeden nosyt totы diwky na pleczech, i perenoszoł do druhocho kuta, a jak były zły [zwy] na diwku, na daku, to jak nius, ta jak nius to iszczy sy stał, tak sy stał, a totы tak riafaly tu po t'im, na kotru były zły, pasami, pasami. [Riafaly, no tak jak bily]. Były. Riafał no, i już pereszły. A kotra, na kotru ne były zły, to raz dwa jej pereszmaril, szto ne zdonyły jej wybyty, a na kotru były zły, bo to riżni medže czeladiom jest. No i tak już sia po tim skińczyło, to tak pojednu wybyły, szto ani, wybyły no. No ne znam, jakby hnesкы tak wybyły, to by do sudu piszły. Do sudu bym piszła, prawda? No. Ja

wfikala na tych stopkach, i tak jem wfikala i wfikala, i tak sia tot chłopczyśko zmuczył, bo lecił za mnom, chcił mia wtiaty. A po tim piznisze pidstał mi jeden nohu, na toto, i win mia wtiat. Mia wtiat takim remeniom, briaczkom, to sie mi zdawało, że mi noha odletit, tak mia wtiat. No tam już siły totы weczirkы K-4 → weczirkы, zabawka

млынкуваты ‘młynkować, czyścić omłócone zboże za pomocą młynка’. Rano mołotyły, ta weczer mlynkuwały, mlynkuwały mlynkom: jeden obertał a druho tam sypał, a druhy podawał, a oczыstyły, oczыstyły toto зерно, do susika skłaly JS18

млынok ‘młynek, maszyna do wiania (czyszczenia) omłóconego ziarna’. Mlynkom, taki jez do zerna był, mlynkuwały JS18. Мы мали kierat, maszыnu i mlinok OK21

mnostwo ‘mnóstwo’. I toho było mnostwo IP13

moch 1. ‘mech’. Mochom sia nabywało [szczeliny między balami] IP13. Zberali moch takы, pereważni pid derewamy rośto take, take, jak to... no moch OK21 → mszyty 2. ‘puch gęsi’. Hus maje moch, no toto puch to moch MP23

mochnakы ‘jakiś grzyby’. Tam mohnakы rośnut, takы hriby to pođibny do kurкы taki bilawy barże, bo to kurka taka żowta, a to tak wyhladat jak kurкы, lem take barże bile, to mochnak sia nazywa AK

mocзы ‘móc’. A chrestiny jeden robył kotryj mih, a druhyj ne robył, bo ne mih, to tak było. No ja ne možu opowisty PW12. Możeme radyti, kiłko хочzete. No ja tilko budu mih, to ja powim IP13. Chto był takyj bohaczszuj, mih si kupyti [kierpce] OK21. Jag-es mih znaty, jak-es był raz na misiac abo dwa raz w szkołi? MP23

mocзыty ‘moczyć’. Połotno mocзыli h rici, dići to sia zanimalы tym, h rici mocзыli h wodi HW25 → namocзыty, rozmocзыty

modnyj nowsze ‘modny’. Tota chyża to już ne jest modna IP13

mokro 'mokro'. A to było już h oseni, mokro PW12; st. wyż. **mokrijsze**. Jak mał mokrinsze [!], jak kus tak było spadysto, to orał tak, to sia zwało staji AK20

mołoczna korowa zob. korowa

mołoda 'panna młoda'. Takı piśni śpiwali, jak tam sia żeniłi takı "o, toto ta mołoda płakała ta j płakała cilyj wieczor HW25 → mołodycia

mołodiata 'państwo młodzi'. Iszły na potik sia myty mołodiata PW12. Teper idut mołodiata sami prosiłi [na wesele], a persze był družba JS18

mołodziż 'młodzież'. Z hrybiw duże my sia pryodiwały, hroszy były dla toj mołodeży MK20. To mołodziż robyła pereważni [zabawy], w tim, cy na wesnu, ci na takı sy Zelenı Śwata, no to to robyły mołodziż tam. Mołodziż OK21. Tam mołodziż sia schodyła, betiarı takı HW25

mołodszyj zob. mołodıj

mołodycia 'panna młoda'. Jak już mołodyciu zawyły, to ji tot gałunok już tu prywiazaly, czepec, i chustku na hołowu i jednu, i druhu, i tak była zawyta PW12. Wesila persze h mołodyci było JS18. Tam rodyczı iszły z młodym do mołodyci, znaczy sia, tam do domu i tam sia umowlały TW22 → mołoda, pani mołoda

mołodıj¹ 'młody'. Jak ja był mołody chłopcem, to trımałi byky OK21; st. wyż. **mołodszyj**. Tot starszyj, tot mołoczszyj PW12. Mołodszyj od mia MK20

mołodıj² 'młody człowiek'. Totı takı lajbıky takı mały starszy, a mołody już ni. Mołody już jak pamiatam, mały totı kamizelky. I spodni już mołody nosiły PW12. To každyj mał już takıj starszyj [czuhę], a ji mołody IP13. Iszczy jes tu jeden takıj mołodıj OK21; też **mołodszyj** 'młodszy człowiek'. Na zymu takı starı w chołośniach chodyły, a mołodszy to mały już dakı spodni, a jak ni, to prosto biły gaczı nazıwały PW12

mołodıj³ 'pan młody'. Żeby ne był swoju żenu, to za to mołodıj przykłał PW12. Wesila

potim h mołodoho JS18. H mołodoho tak samo, si pojıły, obid żjili i robyli czeprinı takı, mołodycu cipczyli HW25 → młodyj

mołoko 'mleko'. Na wieczor zas bandurı, szto tam było, abo z mołokom PW12. Ono (klag) ho prosto stınało, to mołoko IP13. [Kozie] mołoko jes paskudne WG ■ Z mołoka syry wyrablały, syr, masło, zmetana MK20
♦ **sołodke mołoko** 'słodkie mleko'. Mołoko sia ohriło, no sołodkie, z sołodkoho MK20
♦ **kwasne mołoko** 'kwaśne mleko'. Syr z kwasnoho mołoka sia zrobıło MK20

mołoty 'mleć'. Małyzme takıj młynec doma, takı żarna, i mołotyzme tak, mama chlib pekly no. Powidajut na wieczor: idy mołoty! Do mene: idy mołoty! MK20 ■ Sia mołoto, o, z wiwsom sia mołot. Sami mołoli. Lude, mołoty sami PW12. Tiażko było mołoty. Ja sam tiamłu, jak jem mołot doma tu, o, na pasku, a sie, mi tiażko było mołoty, tom oboma rukami zaczynał. Jak my pryszły z zachodu, to kupuwały młynci; a teper już sia to skinczyło. Chto bude mołot? Młiny robyły, witrakı robyły, o IP13. Ja iszczy to robył, mołot na chlib. Jakie zerno małi, takie mołoli OK21. I sia mołoto, i w každyj den sia pekło (chlib). Takım żarnom [!] sia mołoto. Sia mołoto w żarni MP23 → młynec, namołoty, zmołoty

mołotyty 'młócić' ■ Orały, sijały, zberały i mołotıły cipami. Cipom mołotył, potim cipamy mołotył. I mołotyli cipami, dwoch stało, abo každyj w sebe. Dachto maszynom mołotył. Towdi orał, sijał rukami i rukami mołotił IP13. Denekotrı mały lisı, to mały pidłohı, bo tam mołotyli i toto tam tak toto zerno sia ne niščczyło, ne poroszyło tak. Jak już skinczyli [sprzęt zboża], to towdi zaczynali mołotiti. Mołotyli, jedny małi, my małi, jak ja pamiatam, to-zmy małi kierat, maszynu i mlinok, no ji, i tak. Mołotyli to cipami, to już ja mołotył żyto. Rozstetyły tak na toh'o, i biłi po tim, biłi, jak już uważali, że już toh'o to perewertali na, na druhu storonu, i znowa

po tim biłi. Jak już było omołoczone, no to to towdi toh'o, zberali, wytriasali tak, zobrali do toh'o OK21. Chłop mołotył, cipom MP23 → byty, omołotyty

mołytwa 'modlitwa; modlitwy'. Mołytwu, i tak jak nazywały nasz psalter, czytały [przy zmarłym]. Mołytwu i teper czytają iszczy, jak chtosi wmre PW12. Zakłykały śwazszennika, pośwatyl, pokropyl tam, i mołytwu jaky tam mali, no OK21

mołyty 'modlić, omadlać'. Bołaczky liczyła; a jakose że tam mołyła IP13

mołyty sia 'modlić się'. Mołyty sia [przy zmarłym], prychodyły tak o, wecerami PW12. Ona zaczęła sia tam mołyti IP13. W cerkwy jednakowo sia molat JS18. Proskurka... to win sia nad tym mołyt MK20

monach 'mnich, zakonnik'. Iszczy był ksiondz towdy, prawostawnyj takyj monach IP13

morklanka 'nać marchwi'. Morklanka K-1

morkow 'marchew'. Szpichlir, a zo spodu bandury, no, karpeli, morkow IP13. Morkow jest, toto drobiazga to. Koždyj sadyt sy morkow koło chyży, bo to tam do rosolu JS18. Sadyły to morkow, to chesnok, to jakeś tam petruszku czy koper OK21. Morkow struhaly, suszyły, żeby na zymu było do kropu, bo to zupy ne znaly jaky tam, krip nazywały, do kropu totu morkow K-4

morkwianka 'nać marchwi (też pietruszki?)'. No tiż od petruszky, to wszystko morkwiankom tak nazywały K-4. Morkwianka K-1 → morklanka

moroz 'mróz'. Moroz PW12. Zymno było, morozy byly JS18. A towdi śnihy padały weliky, morozy sylny. Mama powisiły desi na moroz [kielbase], żeby toh'o, żeby sia ne zopsulo OK21

moszok 'meszek'. Skora mała taky jak zamsz, taki moszok PK23

motanyj tanec 'taniec „zawijany” – rodzaj zabawy' ■ Ta my rużne zabawy tam ony, jedny chodyli na mlinky, to inszy takyj motanyj

tanec. No to to diwczata i chłopci, tu chłopec jeden, a tu druhyj, i tak wkoło i jeden popid, popid toh'o, sia za ruky trymali i jeden, szto bez druhocho perechodył, i dalsze, i dalsze, i dalsze OK21. Motanyj tanec: to sia brały tak za ruky, iszli dookoła, tak sia zwalo tanec motanyj i si tam spiwali daky... i sy zadawali, tak sia zwalo fant, musila diwczynna sztosii daty tam, chotby szpilku z wołosia HW25 → weczirky, zabawka

motaty 'motać, nawijać'. Najpersze sia priało, potim sia motało PW12

motowylō 'motowidło'. Najpersze sia priało, potim sia motało na take motowylō. A jak było już szisdesiat pasem, towdy sia zniamało z toho motowyla, suszyło sia tak o. Taky były motowyla welycz, szto trea było znati kilko tych pasem pustiti PW12

motuz 'sznur'. Brałi korowu na motuz i iszli OK21. Ne mały motuziwi tiwko PK23. Chesały iszczy piznisze na takych, sia szczyt sia nazywało, i toto hirsze to iszło takie na motuzy HW25 → motuzok

motuzok zdrobn. 'sznur, sznurek'. Za motuzok tam były zabawkamy IP13. Tu z hory zawiązali tym sznurkom [poprawia się:] motuzkom, motuzkom. Nazywały my prawdywi motuzkom OK21 → motuz, sznurok

motyka 'motyka'. Dziobaly, okopuwały, wszytko motykami PW12. Kopaly motykami [ziemniaki]. Motykami wszytko robyło sia IP13

motylyci 'robaki, pasożytnicze u owiec i krów'. Jak sia kysyło kapustu, to sia dawalo uciam pyty, żeby ne mały robaki, tych motylyc, no PW12

motylycia 'motyllica (choroba)'. Uci jak dostaly motylycu abo jaku chorobu do sebe tiż tak, zdychaly tak pid wesnu tak PW12

moż zob. ne moż

może 1. 'może, być może'. Jest trydset chyb, trydset piat nomeriw może. IP13. To lem tak może-m była h roci sztyri razy, abo, abo try razy [w szkole], bo gazda ne pustyl MP23

2. 'czy'. Lude iszli: może wam pomoczy? IP13.

możliwyj 'nowsze? 'możliwy'. *Pidpenka jes možlywyj hrib* IP13

można 'można'. *Można sia podilyti z kymsi* IP13

możnist 'możliwość'. [Z wysiedlenia] *každyj chtikał do toh'o, jak chto mał możnist, na swoje* OK21

mriawczaty 'miauczeć'. *A dīwky kwyczaly, mriawczaly, chowały sia tak, de mohła kotra* K-4

mszyty 'mszyć, utykać mchem szczeliny między belkami chyży'. *Moch... to sia skubło, wysuszycyło sia, i to sia mszyło. Pořim sia mochoł mszyło* JS18 ■ *Mochom mszyli, mochoł take szczeliny pomedży toho [belkami]. Ony szparby sia nazywały, tak. Moch zberali. I piźnisze toto suszyli i nabywali do toho, potim riwno obtynaly tak, że to riwno z tym derewom wychodyło* OK21

muczaty 'muczeć'. *Telata muczat, telata beczat* PW12

muczycy sia 'męczyć się'. *Jakby skoczył do wody, to by sia ne muczył. Jak sia narid muczył!* MP23 → *namuczycy sia, pomuczycysia, zmuczycy sia*

mudro 'mądrze'; st. wyż. **mudrijsze**. *Chto mudriszy był, to mudrisze robił* K1899

mudryj 'mądry', st. wyż. **mudrijszyj**. *Pořim juź takby lipszy gazdowe, mudrinszy [!] no to juź zaczyły trymaty koni, juź w Ropyci była kuźnia, był kował* AK20

muka 'mąka'. *Zakwasyło sia na weczter totu muku wiwsianu* PW12. *Meter muky. Petluwana, z petlu z muky* IP13. *Z muky to robyły perohy, klusky. MK20. Ć był takyj, podobne do pszenyci, orkisz nazywał sia, z toho robyły muku* OK21. *Muky położu pszennoj try lyźky* MP23

mular 'murarz, zdun'. *Mulary wymuruwały takie toh'o, pec* MK20. *Tak było zrobłene riwno, jak mular żeby zrobił* OK21

muruwanyj 'murowany'. *Nichto ne buduwał tag, żeby muruwanu chyżu stawył. Hneska muruwane chyży* IP13

muruwaty 'murować'. *Toty szto muruwały nazywały, szto murujut studniu z kaminia* OK21 → *obmuruwaty, pomuruwaty, wymuruwaty*

musyty 'musieć; trzeba'. *Musyli sia wszytkoho wczyti i žyti, bo byly bidny* PW12. *Ja muszu wkazaty jak to wyhladat* IP13. *To musilo by wkysnuty tak toto dobre, i w pecu sia pekło* MK20. *Wiwsianyj musil, wiwsianyj (chlib) byl* MP23. *Jak powil niano, że masz iti [za mał], to musila iti* HW25

muzykant 'muzykant, grajek'. *Tam dachto zahrzał, tu był taki muzykant. To był muzykant na ciły horby* IP13. *Muzykanty tiż byly [na weselu]* JS18. *Jidnaly totych muzykantiw. Muzykantiw ne było, muzykanty byli na kinci, jak robyły tot łamanyj, a tak ne było* OK21

muž 'mał'. *Moho muža sestra* PW12. *Moja mama była w Hameryci i tam sia wydała, a jej muž, muža zabył samochid* MP23 → *chłop*

myłoserdnyj 'dobry, życzliwy (?)'. *Miłosernyj, miłoserdnyj, win miłoserdnyj – że win jest dobryj, to jest tak, inszoho toho ne było* K-1

mynuty 'minąć, skończyć się'. *Hnesky sia juź wszytko mynuło* PW12. *Jak moja hołova skynet sia, towdy jej hułania mynet sia [z piosenki]* IP13.

myska 1. 'miska'. *Na boci iszczy była taka, no jak miska, tam w tij kotodi wydobana [w żarnach]* OK21 **2.** 'miska do jedzenia'. *Daly try mysky, ji i wszytky jily z tych triocho mysok* PW12. *Takie na graty, na miski* JS18 ■ *Miski byly. I sobi daly mysku bo hnesky koždyj osibne jist, a hnesky inakszy, a persze inakszy było, mysyky były. Z horniata popywaly sy, jily. Szytky jily z jednij mysky* JS18. *Myska to welykie, a meńsze – terełyk. Mysyky taky były hlyniany, miski* MK20. *Mysky [były] o taky i hlyniany, i juź pořim blaszany* AK20. *Dawno takie o, to ne było, „talerze” jak teper, były taky miski, taky wypalany jak teper doniczky, "o. Jak hpała, rozbyła. To juź*

nycz ne pomogło [!], trea było wyszmaryty, bo byli mama ditynu HW25

myzernyj 'mizerny, słaby'. Takie to sino było miżerne PW12

mydlowynj 'mydliny'. Dawali toho popełu do wody i to sia zrobyło takie jak toh'o, żeby na mydły... mydlowynami, i wsypali OK21

myszlity 'myśleć'. Było bohato takych starych bab, a ja sy myszłu, szto ja zaśpiwam? MK20

mytia 'mycie (się)'. Idut na riku do mytia, idut do riky do mytia, do potoka, cy do prołuby i družbowe ji wody naczerpaly, i ona sia hmyła K-4

myty 'myć'. W seredyni zrobyły poriadok, wybiły ładni, myły, wystrojily OK21 → romyty, wmyty

myty sia 'myć się'. Iszły na potik sia myty, iszły sia iszczy sia myty mołodiata PW12. My sia iszły na Śwatyj Weczer myty do strumyka. My sia myły w poticzku MK20 → romyty sia, wmyty sia

N

na 1. z biern. określenie miejsca, odległości 'w, na, nad'. Dawno ne było rajbaczok ani pralok, łem tam prała baba na poticzku IP13. [Zerno] kłały tam, de stajnia była, no, na stajniu, na werchły tak OK21. To mi operował na Kryncy, dochtor MP23. Dagde jaka diwczyna była tam na seli, tak koo jej domu, tam poschodyli sia HW25 **2.** z biern. określenie kierunku 'na'. Wychodył na wyśni koniec PW12. Jeden susid chodyt tu na Słowakły IP13. Desi tam na desiat cy pnatnacat kilometry OK21 **3.** z biern. określenie sposobu 'na, za pomocą'. Ja rizał na pyli już IP13. Brali korowu na motuz i iszli OK21 **4.** z biern. określenie czasu 'w, na'. Zakwasyło sia na weczer totu muku wiwsianu. Czasom aż na piznisze były kstyny. Na zymu taky starzy w chołošniach chodyły. Na nedilu (szyły nahawky/gaczby)

z tończoho połotna PW12. Na druhyj den chliba ne było. Koły sia kosyt? – no, na piw czerwcia IP13. Jak była dobra pohoda to na tretij den wiazały [skoszony owies] OK21 **5.** z biern. określenie celu do osiągnięcia 'na, o'. A na piat złotych ne było de zarobyti IP13 **6.** z biern. 'po co'. Mie neraz tato posyłał do studni na wodu HW25 ♦ **na szto** 'do czego'. To były lude praktyczny na to PW12

nabawyty sia 'wybawić się'. Na tych weczirach i napriał sia, i nabawył sia, i naśpiwał sia PW12

naberaty ndk., dok. **nabraty 1.** 'nabierać, czerpać'. Zo studni naberaty, no i treba było tiahnuty MK20. Jem pryszła, to sia nabrało wody MK20. Była łancuch [w studni], pustyl na dołinu, nabrało wody, krutyl na tim, wytiah na horu OK21 **2.** 'zbierać, nakładać'. Jak kosyl dachto cy tam orał, to gazdynia nabrała toto i tam to chliba, a do chliba tiż takie o, syra duże robyły toty hrudky MK20

naboženstwo 'nabożeństwo (w cerkwi)'. Tam było nabożeństwo, odprawlało sie PW12. Służba Boża, szczo naboženstwo takie w cerkwy. Był Śwatyj Weczer; piznisze, w noczy, my iszły do cerkwy, nabożeństwo MK20

nabožnyj 'nabożny, pobożny'. Piśni śpiwały taky nabožny, żeby Boh błohostowił toto, tot dim TW22

nabyjaty nowsze? 'nabijać, upychać'. Kołysi na nawet tachy sia nabijały [do pieca] → nabywaty

nabyty zob. nabywaty

nabywaty 'nabijać, przybijając, ubijając, dok. **nabyty 1.** 'nabijać, przybijając'. I nabyli toty taty i piznisze sołomom krwili OK21 **2.** 'nabijać, wbijać'. Szczit sia nazywało, tak tam nabito było ćwakiw HW25 **3.** 'nabijać; ubijając; utykać'. Mochom sia nabywało [szczeliny między balami], nabyło sia micno, czeresznom. De tam zemla? Nabyta, nawezeno, nabyta tiż tak jak i pec nabyta kyjankami, tak wyriwnana. Ony toty prajniki zberały po poticzkach i nabyły tot pec IP13. Pec nabywały taki na

chlib; chłopiów zaklykały i tot pec były JS18. I piźnisze toto (moch) suszyli i nabywali do toho [do szpar] OK21 → byty, nabijaty

na czcze 'na czczo'. Na czcze sia iszło do cerkwy i nycz jisty ne można było, aż totu proskurku, i tak spożywati, a taky starszy lude, szto do służby, do południa to nycz ne jily, na czcze MK20

naczesaty 'naczać'. Mama naczesały toho lenu na takij czesalnicy i daly kudił K-4

naczynia 'naczynia kuchenne' ▣ Naczynia? Mysky taky były hłyniany, teretyky, misky, ryndelky sia zwały. Z takych horniatok, z tych horniatok pyły. Harbatu cy tam juszku to horniatka były, horniatka taky, to my nazywały horniata. A waryły w takych horciach, a na try, na sztyry litry, o tak dla rodyny, o, to już sztyry litry i tych, toty horci były, do peca sia sadżało, to toty horci były taky, żeby ne tristo, żelizne, żeliwne taky. Kupuwały w Gorlyciach, tam w Gorlyciach tam na rynku, to wsztyky horci, misky, horci tam były, wyżky, wyżoczky, wsztyko tam sia kupowało. Podbiszir, szto toto naczynia wsztyko, były MK20

naczyt sia zob. znaczyt (sia)

nad 'nad, ponad'. Nad pecom była kapa IP13. Dalsze iszła ścina, belky, jedna nad druhou TW22 → ponad

nadawaty sia 'nadawać się, podobać się, pasować. Jakie [imię] pidchodyło, czasom z kalendaria, czasom jakie sia komu nadawało PW12

na dołynu zob. dołyna

na dwir 'na zewnątrz, na dwór'. My sia iszły na Śwatyj Weczer myty na dwir, do strumyka MK20. Pidpałok tak se hłomiło, i pizšlo na dwir HW25

nagadaty 'nagadać'. Dziadek [!] na was nagadał K-4 → gadaty

nahaniaty 'zaganiać, dok. **nahnaty**. Człowiek był młodyj, a nahaniaty rodytce z korowami MK20. Idyj, pomoż tatowi toty korowy nahnati! OK21

nahawky 'białe spodnie z lnianego płótna'. Gaczy abo nahaŭky. Toto tak zwały: abo nahaŭky abo... PW12 → gaczy, spodni

nahnaty zob. nahaniaty

naho 'nago'. Naho ne chodyły IP13

na horu zob. hora

nahotowyty 'nagotować'. Zhotowyli, my nazywali bandury... nahotowyli bandur, rosotu, narobyli pyrohiw, a i takie było wesila HW25

na hpił zob. wpił

nahrabaty 'nagrabieć'. Bukowyj lyst nahrabaly K-4 → hrabaty

naj 'niech'. Naj bude jaka chce Pajza abo jaka IP13. No i tak naj bude JS18. To naj pan zostaje, jak pan Polak, naj pan zostaje MK20. Naj mi dast tu susid MP23

najbilsze zob. bilsze

najduch 'nieślubne dziecko – przewisko'. Ty id ty, koprywniak! – no bo że sia tota mama skopyliła – ty najduchu! ty kopylniak! nazywali HW25. D'itynu, szto ona mała, no to zwały najduch K-1 → koprywniak, kopylniak, znajda

najduszka 'nieślubne dziecko – dziewczynka'. To najduszky. Najduszky, że sy naszła, znajdy K-1

najisty sia 'najeść się'. Sia najił każdy jak iszoł, ta tilko wytrzymał tam paru hodyn PW12. Win sia duże najił IP13. Jak komu sia choiło jisty, tak pizšo i sia najił JS18 → jisty

najpersze zob. persze

najstarszyj zob. starzyj

najty 'znaleźć'. Ne naszłyzme Ruskych MP23. O obrazi zabyła, i został obraz, i tam naszły, i zaraz postawiły kaplicy PK23. Naszoł toty hroszy, czy ni? AK

najty sia 'znaleźć się'. Wilno było, ale sia naszło na ub'e ['Urząd Bezpieczeństwa'] i tam ti porachuwały kosti IP13

najwece zob. duże

nakładaty 'nakładać, układać, dok. **naklasty**. Priaty, potim nakładaty na takyj kyj i weretenom priaty PW12. Taky dokota

(chызы) *sia drow naklasto. I naklast na toto, o tak, doszczeczok* IP13. *Мы naklasty sino na swij wiz, i na joho wiz* AK20 → klasty, łozyty, obklasty, układaty

naklasty zob. nakładaty

nakormyty 'nakarmić'. *Nakormyty, no a to niby tak ne je, bo nycht toho ne kormyt, lem: datī žerty* PW12 → kormyty, žerty

nakrajaty nowsze? 'nakrajać'. [Do kapusty] *cibuli nakrajaly, masla daly...* JS18

nakrutyty 'nakreć, poskręcać'. *Ja tam nakrutył kus, to ja wkažu jak kyczka wyhladat* IP13. *Nakrutyty kyczky, a to dos ciazka praca była, i tym wkrывały* OK21 → kruntyty, naokrutyty

nakryty 'nakryć, pokryć, przykryć'. *Z werchu nakryti* PW12. *Tam mały take stajanky, ale tiž kyczkom dobri nakryty* IP13. *Totu kyczku brali to tam do toj taty, no i jak nakryli, piznisze zrobyli, nazywali kałenicu* OK21 → kryty

nakrywa 'pokrycie'. *Z żyta piźniejsze robyli totu nakrywu* [jako dach] OK21

nakwasyty 'nakwasić'. *Znaly kwasyty ohurky, nakwasyty, toto już był rarytas, jak już ohurky kwaszene mał* K-4 → nakwasyty, zakwasyty

nalaty zob. naływaty

na liwo 'na lewo'. *Wišta! – na liwo* IP13

na leżaczty zob. leżaty

należaty sia 'należeć się'. *Żeby sia wszytko weło, sia należyt, dity chowały ładni* TW22

nałupaty [wymowa też: **naupaty**] 'nałupać'. *Jak taku jałycu stiał, to naupał* [gontów] IP13 → łupaty

na lyso zob. czesaty sia

naływaty 'nalewać, dok. **nalaty**. *H horniata mołoka nalał. [Chyżę] wkrыli, żeby sia ne nalało, bo jakby nalało, to hirsze* JS18. *Nalały mołoka do horcy...* *Do toho nalały toho сыра* [nieodcedzonego] OK21. *Masło topily, roztoplaly micno i, taky horci kamiane, nalywały* K-4

namastyty 'posmarować, nasmarować'. *Chto mał, to była pidłoha, a de, to była hly-*

nom namaszczeno, takom syniom hlynom JS18. *Masła roztopyla na blasi, namastyła ho* [dziecko], *i do kupeli* K-4 → mastyty, pomastyty

nametaty 'nawrzucać'. *Wziały wody i nametały uhla* [do odczarowywania] IP13 → metaty

na misti 'na miejscu, od razu, z miejsca'. *Staryj Żyd takyj mał wahu w rukach i kupuwał (jafыры), i na misti kożden mał hroszy z tych mołodych* MK20 → misce

namoczyty 'namoczyć'. *Jak sia zrobyła farba, tak namoczył totu* [spódnice] OK21. *Toty, szto robyły na kożuchy, to sia skoru namoczyło* PK23. *Mama piszli, ta to połotno tam namoczyli h rici, mały taki prajnik i to towkli, no, prały, i ono sia biliło* HW25 → moczyty, rozmoczyty

namołoty 'zemleć, namleć, zemleć dużo'. *W tim dny musila namołoti na chlib* IP13. *Ja był najstarszyj, to-m sia namołot, w każdyj den chlib pekli. [Chleb] robyły z muky toj, szto namołoty* OK21 → mołoty

namuczyty sia 'namęczyć się'. *Tiażka praca była, i sia namuczyła, a tot szto kosił, to tomu było leksze* OK21 → muczyty sia, zmuczyty sia

nanaszka 'matka chrzestna (forma zwracania się do niej przez chrześniaka)'. *Nanaszka, nanaszko, tak, take toto było w nas* K-1 → chrestna mama

nanaszko 'osoba obecna (zaproszona) na chrzcie, chrzczinach; ojciec chrzestny (forma zwracania się przez chrześniaka)' ▣ *Tote kumowe, tote nanaszkowe mały sie zaopikuwały tou ditynou. Tot kum moho rodycza, to mi treba było zwaty: „nanaszku!”*, „*nanaszko!*”, „*nanaszko!*”. *A tot nanaszko oznaczał zastupcze rodyczyw. Tote kumowe, tote nanaszkowe mały sie zaopikuwały tou ditynou* IP13. *A diti toto, znaczy, „nanaszku!”*, „*nanaszko!*” TW22. „*Nanaszku*” *hwaryli...* *już takie już dorosłe były, wse iszczy hwaryło: „nanaszku!”* HW25. *Nanaszka, nanaszko, tak, take toto*

było w nas, no i do tej pory iszczy tak jest, toto kus sia trymat K-1 → kum, chrestnyj tato

nanesty 'nanieść, naznosić, poznosić'. Jak przysła bilsza taka woda, to nanesta tych [kamieni]. Nanesty brudu do meszkania OK21. Żinky nesły na terliku masła, syra... přinesła jenna, druha, i tretia, i tam duże nanesły, ta i toto kłaly na stił, i to lude jili HW25 → nesty

naniaty 'nająć, zatrudnić'. Win majstriw naniat JS18 → ziniaty sia

na ochotu zob. ochota

naokoło 'naokoło, wokół'. Tu lišy jes naokoło. Take zadaszynia było zo sztyrioch storin naokoło OK21

naokrutyty (?) 'okręcić (dookoła)'. Morozy byly, ta naokrutył to onucz JS18 → krutyty, okrutyty

naopak 'naopak, odwrotnie'. Naopak JZ22

napalyty 'napalić'. Tu takyj był prypecok, szto nam napalyty tu, pryhornuły ohen MK20 → pałyty

napasty 'napaść'. Napaly na nioho woŭky PW12

napasty sia 'napaść się, najeść się (o zwierzęciu)'. Kin był, szto sie napas barz takoj kustrici, a to było już h oseni, mokro, i sia napas, i zachworil PW12

napawaty 'poić (bydło)', dok. **napojity**. Napojity, napojity jak pyty, napojity PW12. Nosyli w widrak [!] to (wodu), tam napojity korowy OK21. Idu napawaty, bo mi sia zmerkne, napawaty JZ22 → pyty

napeczы 'napiec'. My szto taky dobre napekly, nawaryły, to już na śwato MK20 → pecзы

na pered zob. pered

na peredi zob. pered¹

napewno 'napewno'. Starzy lude, mama tak zwali moji, twoji napewno: oplicza HW25

na piszky zob. piszky

na piwperek 'na poprzek, w poprzek'. [Była taka doriżka] tak na piwperek bez pola K-4 ♦ **oraty na piwperek** zob. oraty, poperek

naplesty 'napleść'. Ta diakuju Bohu, że jeszcze taku tiamu, bo to już roky, ta bym napleła taky hlupoty, żeby toto sia nygde na zmistyło, treba take plesty żeby sia zmistyło K1899. Naplete hlupoty ti; ja by ti napluł toto, jakbys mała muža, a tam dobri ne żyjete, a toto a toto JS18 → plesty

napojity zob. napawaty

na poły zob. połe

napowisty 'naopowiadać'. Już tyle napowiedzialam, a po rusku: naradyła, napowila PW12 → naradyty

naprawdu 'naprawdę'. Nimci były nawet, naprawdu prawdywi IP13. Powidam, tak naprawdu była taka nenawist MK20. Naprawdu smacznyj tot olij był OK21. Naprawdu, tak było HW25

na prawo 'na prawo'. Hetta! – na prawo, na prawo: hetta! IP13

naprawyty sia 'narobić masła'. Szto-m sia naprawyła toho masła, oho! MK20 → prawyty, sprawyty

napriasty 'naprząć, uprząć'. Tych ściuk było abo tri, abo sztyri, jak chto naprial PW12. Napriali [wełny], potim wytkał na warstati. Każda sia starała żeby ji dobri toto wyszło, żeby bilsze napriala OK21. Naprialy si nitok HW25 → priasty, spriasty

na prodaj zob. prodaj

na prodił zob. czesaty sia

na prosto zob. czesaty sia

napysaty 'napisać'. Tom napysa[t]a lyst. Chotil mi napysati że dostał. I napysał lem tilko, że żyje MP23 → pysaty

napyty sia 'napić się'. A może pani sie napje? Ta ja by i mołoka bym sia napył IP13 → pyty

naradyty 'naopowiadać, nagaść'. Po rusku: naradyła, napowila PW12. Naradyły tak, że sia zradyła, abo iszczy paskudni, że skopyłyła sia K-1 → napowisty, radyty

na rano zob. rano

narapaczыty 'wydać (chropawy?) dźwięk'. Narapaczыty – tiż tak było K-4 → rapaczыty

narazi ‘narazie, tymczasem’. *Pořim byl poroszok, a narazi to byl telaty řoludok* PK23

narieczena ‘narieczona’. *Denekotrŷy to z narieczenom, a denekotrŷyj to iszoř si sam [na zabawę]* OK21

nařeći ‘nareszcie’. *Tak mořna bylo do weczera [na targu] stojati, a nařeći musiř oddati za to, szto dawali, bo szto mař zrobyti* OK21

narid ‘lud, naród, ludnořć, ludzie’. *Było zahuszczyńia narodu, bylo bardz duře řudy* IP13. *Jak sia narid muczyř!* MP23

narikaty ‘narzekać’. *Ja na swoju bidu ne nariczu, lem na to, ře ne mořu* K1899. *Hne-ska ne mořna narikati* IP13. *Kařdyj naricze, ře řli jes mu* OK21

narizaty ‘pociąć, naciąć’. *Piřnijsze oni doszczok narizali, i denekotrŷy to dawaly tak, ře na taku zakřadku* OK21 → *rizaty*

narobyty 1. ‘narobić, zrobić wiele’. *Narob toho tu kupu! [odzieřy]. (Pczoły) ony narobyły juř to* PW12. *Narobyř kras gontiw* IP13. *Trea sami si narobyti, to budesz mař* MP23 **2.** ‘zapracować, zarobić’. *No rob dobri, řebys si hro-szi narobyřa! Chcesz mati, musysz narobyti* MP23 → *robyty*

narobyty sia ‘narobić się, napracować się’. *Trea bylo dobri narobyti sia* IP13

narodyty sia ‘urodzić się’. *Narodyř jem sia tisiacz dewiatsot tryńadcatoho roku* IP13. *W tomu seř Bortnomu narodyřam sia* MK20 → *wrodyty sia*

narubaty ‘narąbać’. *Narubame trisok, dame jim na sim mysok [z piosenki]* K-4 → *odrubby, rubaty, wyrubaty, zarubuwaty*

narwaty ‘narwać’. *Ne bylo řtywok, to zme jabbok narwaly* PW12

narykaty zob. *narikaty*

narŷysuwaty ‘narŷysować’. *Tu wereteno tiařto, byste widieli [!], daře tam narŷysu-wane* HW25

nasadyty ‘posadzić’. *Nasadyřa bandurŷy* IP13 → *posadyty, sadyty, zasadyty*

naschodyty sia ‘poschodzić się’. *H paru miřcioch bylo toto (weczirkŷy), tam bylo, i tam*

było zaraz dařsze tak o, de bylo czeřady, sia naschodyřy PW12 → *schodyty sia*

nasiczŷy ‘naszatkować, poszatkować’. *[Kapustę] rodycze sikly, byla maszyna taka suwana, tak jak nasikly řłachtu, prywiazaly do toho na dwoch řilciach, i tot chtopec doptař K-4* → *siczŷy*

nasijaty ‘przesiać’. *No ji nasiju mukŷy řŷytņoj hpiř, řszenyčnoj hpiř* MP23 → *sijaty*

nasinia zbior. ‘nasiona’. *Jak priřař juř no, ře juř bylo nasinia priřaře takie, to tořdy braři, brařo sia tak rukami, rwaři. Toto nasinia to sia tořkřo* HW25. *Kapusta neraz wyrosne taka, szto ide w kwit, to toto tak wyřładařo, i ono mařo take nasinia i toto nasinia zberařy* K-4

naskřadaty ‘naskřadać, zebrać’. *Totŷy zmetańy to naskřadařy mama try řlity, i byla taka bodeńka derewiana, no i sia wyspařo* MK20

nasmařŷyty ‘nasmařŷyć’. *Hływŷy nasmařŷyřy řŷy susidy* MK20 → *smařŷyty*

nasnuwaty ‘nasnuć’. *Juř ne metařy tak rukami, řem mař takŷy sznurok, i tym sznurkom, o, juř tak se j chodyř w totu storonu, i w totu, i toto sia zamotuwařo toto, szto sia nasnuwařo priadře tak o* PW12 → *snuwaty*

nasolaty ‘solić, dok. **nasolyty**. *Zabyři [řwi-nię], cy nasolyřy, a toto nasolene bylo juř ne takie ař dobre. Nasolyřy toto wszŷtko miaso* PW12. *Toto sařo, to nasolaři i křali do toh'o, byli takŷy, mařy jak koryřtka, derewianŷy i do toho nasolyři, pořořŷyli to tak* OK21

nasolyty zob. *nasolaty*

na řpilku ‘wspólnie, na spółkę’. *Korowu kupuwały, taku starszu, řaj na řpilku ta, bo to na zymu, ta mařy szto jisty pojedny* JS18. *Mŷy kosořy tam joho řuku tak na řpilku* AK20

nassaty sia ‘wyssać’. *Wyřiařła totu westku i cicku dařa, řityna sie nassařa* HW25

na stojaczŷy zob. *stojaty*

nastrojity ‘przygotować’. *Baba naořřila [! zamiast: *nastrojila*], piřřła domiřw, pořrořila i tořdi wyřřła* JS18 → *jidřŷynia, pořrořity, stojity, wyřrořity*

nastupnyj ‘następny’. *Nastupnu nicz* [po wigilii] *już wypriatały* TW22

na susz zob. *susz*

nasuszty ‘nasuszyć’. *Jak nasusztyli sliwok, a potim dobre było na takyj kompot, no* OK21 → *suszty*

nasypaty 1. ‘nasypać’. *Jak pizły sino hrabatī, jak klali na wiz, to sia im tu kustryci nasypało* HW25 **2.** ‘wlać’. *Nasypaly toho syra, i ono, ne, ne dusyly ho, lem wiszaly na sztosī, żeby ono samo swojom syłom odfikalo K-4* → *sypaty, wsypaty*

nasz ‘nasz’ ♦ **po naszymu** ‘po naszymu’. *Pajza nazywały bo mi jes Pajza* [‘Pelagia’], *tak po naszymu, a po polsky to pewno Pelka* PW12

na szczęścia zob. *szczęścia*

na szpuhu zob. *szpuha*

na ścius zob. *ścius*

naśpiwaty sia ‘naśpiewać się’. *Na tych weczirkach i napriał sia, i nabawyl sia, i naśpiwał sia* PW12

natcha ‘macierzanka’. *Natcha, natcha tota biła, my jej tu mały. Natcha jes takie h ogrodi* [!], *ale to ne wsiudy rosne, natcha sie zowe, to sia riże, ja sia porizala tym, a to taky lystky, taky lystoczky* MK20

natiahnuty ‘naciągnąć’. *Z wercha było natiahnennyj obrucz takyj na tim* [na kole wozu], *żelizny* OK21 → *tiahnuty*

natomist nowsze? ‘natomiast’. *Nad pecom natomist była kapa taka. Natomist teper tam* [w nowych piecach] *ne je kapy. Tam obernuł na lisy, a tu dały szyrsze natomist. Bo tu natomist, to Zawadka, to już Polakły były. W nas sosna kepska, bo natomist na zachodi to sosna maje wartist* IP13

natorhuwaty ‘natargować się, wytargować’. *Jak chodyło o swyni to ne, duże ne natorhuwał* OK21 → *torhuwaty*

natowczy ‘natłuc’. *Olij, z lenu sia natowkło toho* OK21 → *towczy*

natyna oraz **natynianka** ‘nać (różnych roślin)’. *Natynianka abo natyna, o ale natyna zrosła* K-1 → *buraczanka, karpelanka*

natynianka zob. *natyna*

naucztyel zob. *nawczytel*

naucztyelka zob. *nawczytelka*

nauka ‘nauka, uczenie się’. *Lemko był bez nauky fachowec* IP13

na wałok zob. *wałok*

nawaryty ‘nagotować’. *My szto taky dobre napekly, nawaryły, to już na śwato* MK20

nawczytel, naucztyel ‘nauczyciel’. *Był takyj naucztyel* PW12. *Cy nawczytel jest to naucztyelom, cy czym, to jedna robota, a dakoly wszytko robył. Nawczytel wcztył wszytkie dity, wszytkie klasy* IP13. *Jedna szkoła była i tam był, jak ja iszczy chodił, to był jeden nawczytel, a piznisze dwoch nawczytely było* OK21. *Ja zabyla jak ony sia nazywały toty naucztyele. Ne wim naucztyela, łem tam dwuji dawał* MP23

nawczytelka, naucztyelka ‘nauczycielka’. *Potraflyła naucztyelka wszytko wywcztyti* IP13

nawczyty ‘nauczyć’. *Nawczena dobri chowati, a tu ne było ani szto jisty, ani chliba* MP23. *Ona nie nawczena była na takych żbyrach tu pracuwaty* OK21. *Pered wijnom już nawczyły jak robyty zo skir toty skory rużne, take na obutia* TW22 → *wczyty, wywcztyty*

nawczyty sia ‘nauczyć się’. *Nasza* [wnuczka] *sia bardz duże nawczyła* IP13. *Iszczy jes tu jeden takyj mołodbyj, nawczył sia i toh'o, i robił* OK21 → *wczyty sia*

nawece zob. *duże*

na werchy zob. *werch*

nawet ‘nawet’. *Nawet mene tu ličzyła, ja tak była w tamtim roci barz chwora. Ona mi tu likarstwo dawala, mia ličzyła* PW12. *Kołyśi to nawet łachy sia nabijały* [do pieca]. *Sia kosyt tak do piw serpnia nawet* IP13 → *nawit*

nawezty ‘zwieźć, nawieść’. [Ziemia na podłodze] *nabyta, nawezeno, nabyta tiż tak, jak i pec, nabyta kyjankami* IP13 → *wezty*

nawiazaty ‘powiązać’. *Na jedno pasmo iszło dwadzet cztery nitky i tak sia wiazało, i jak sia nawiazało dwadzet tych pasem, to sia nazywał lokot* PW12 → *wiazaty*

nawit ‘nawet’. *Za to-m zbadal, że Nimci były nawit, naprawdę prawdywi* IP13 → *nawet*

nawołokы ‘wełniane sznurowadła do kierpców’. *Kierpci, nawołokы, onuczы. Nawołokы takы sia zwałi, takы czorne robiłi, z czornoj woŭny, żeby taŭni było jak sia tu koło nohy okrutilo. I takы pasy taŭny mały na nohach. Były onuczы tak, aż potał o, i tak тыма nawoł[o]kami sia okrutilo, czornыма, taŭni tu* HW25 → *kerpci, onuczы*

nawozyty ‘nawozić, nazwozić’. *Ресы to buduwali z hłiŭny takы, nawozili takoj. Nawozyli hłiŭny i sztos tam dawali do toho* OK21 → *wozyty*

na wpił zob. *wpił*

nazad ‘z powrotem’. *Piszły nazad do Gorycy. Tu jak zme wernuły nazad z zachodu...* IP13

nazberaty ‘nazbierać’. *Nazberał hroszy. Dawno baba nazberała, jafыры na pleczech nesła* IP13. *Trochu tych jafыr nazberał* OK21 → *nazbyraty, pozberaty, zberaty*

nazbil ‘łodyga borówek-czarnych jagód, borówek-brusznic (?)’. *Jafыры rosł take, take rosne, take o nazbil. Jafыrnyk to sia nazywa, jafыrnyk. Toto rosło, i toto było dobre, leŭ że mało barz było, czerweny. [Jak jafыгы?] Take były самы, nazbil, i na takim tiż jafыrnyczku były* JZ22

nazbyraty ‘nazbierać’. *Jak sie jafыr nazbyrało, no to treba było ich nesty świżych* MK20 → *nazberaty*

nazdowż ‘wzdłuż’. *Takie było wereteno, takie nazdowż, i mało taku derewanu ruczku. To sia nad ohniom smażyło na ti ryńci takы mała takы nazdowż...* AK20. *Tom pyłom rizały toto derewo, aż nazdowż musyły pererizaty ciłe* MW23

nazwyaty zob. *nazywaty*

nazwysko ‘imię, nazwa’. *To tak ich nazywały, że to, o tak nasz susid Chodio szył kerpci, to tak pro..., jak nazwysko mał: Chodio, Gracy* MK20. *Ne znam jak sia zwały po nazwysku toty słytkы K-4* → *pryzwysko*

nazwyska/imena ▣ [Nazwy wołów].

Rużył, hej Rużył! MP23. *Rużył, Armыł, mały nazwyska, jakыj był. Jak był czysto czerwony to Rużył, a jak był tarkastyj to Armyj był. Tarkastyj to znaczыł czerwene i bile, to Tarkastyj sia nazywał. Armyj był, Armyj joho nazywały. A czysto bilyj, znaczыł czysto czerwonyj, to Rużył. A jak mał łыsynu to Łысыj, hej Łысыj!* IP13. [Nazwy krów]. *Ale korowa tiż mała imeno: Piatocha, Łysawa, Pondzola, Sredawa, wszыtkы mały. Bo Pondzola to ponedilok, Torocha to jest witorok, sereda – Sredawa, Czwartocha – czetwer, Piatocha – piatnycia, subota – Subola, a nedila – Nydzola. Takы imena mały, koły sia hrodyła* IP13. *Nedilu – Nydzola, subotu – Subola, piatnycu – Piatocha, seredu – Seredawa, czetwer – Czwartocha* MP23. *Ты стара Torocha!* MP23 → *imeno*

nazywaty ‘nazywać’, dok. **nazwyaty** 1. ‘nazywać’. *O, tam sia wrodyło, tak nazywały. Pajza nazywały, tak po naszymu. Partycia nazywały. A tu dalsze było proste hładke, i to sia nazywała zapaska. Desznicia teper sia nazywał po polsky, a dawno nazywały Dosznycia. Obszыwky nazywały. Tak jakбы kurtka, nazywały hunia* PW12. *Jak to w nas wtoŭdy nazywały „kropka”* IP13 → *kazaty, zwaty* 2. ‘nazywać, nadawać imię’. *Часами smotryły do kalendara, jak ты nazywały [dziecko], jakie tam prynosilo sobi, a часами jakie sia komu zapraħło, takie si dał* PW12. *Tak ji [krowę] nazwały. Teper już inaksze nazywajut tam* IP13 → *zwaty*

nazywaty sia 1. ‘nazywać się’. *Ja ne znam jak to sia nazywało, już nie powim jak to sia nazywało* PW12. *Persze priadywo to sia nazywało len. Ja ne znam jak win sia nazywał. Hłiwy sia nazywało, tak* IP13. *No i iszczy jakys inszы kwitkы, to ja już ne znam, jak to sia nazywało* OK21 2. ‘nosić nazwisko’. *Socha sia ona nazywała* IP13. *Ja zabыła jak ony sia nazywały totы nauczыtele* MP23 → *zwaty* *sia*

nażwaryty sia [ʔ] ‘napatrzeć się’. *Мы sia tak w oczy nażwaryły, że-zme* [o mało co] *ne popadały h wodu* MP23

ne ‘nie’. *No ne, ja ne wytłumaczu* PW12. *Naho ne chodyły. Pani sia ne pytat, ale ja sam powim* IP13. *Ne pry kaźdim domi studnia była* OK21 ♦ **ne barz** zob. barz ♦ **ne raz** zob. raz

nebesidływyj ‘małomówny’. *Nebesidływyj – mało gadat, nebesidływy, o to nebesidływe* K-1

nebiszczyk ‘nieboszczyk’. *Oboje zme piszły z nebiszczykom, z mužom* PW12

nebo ‘niebo’ ♦ **de sia nebo zemli trymat** ‘horyzont’. *Kamin tam, z tamtoj horы, jak tot powidał ksiondz, de sia nebo zemli trymat. Odtamal de sia nebo zemli trymat, a gde sia nebo zemli trymat tak het, het i po het były jafыры, i hribы, i wszystko* IP13

nedaleko ‘niedaleko’. *Tu zaraz nedaleko susidzky jes takы [studnia]* OK21

nedalekыj ‘niedaleki, z niedaleka’. *Susid taki nedalekыj* PW12

nedbałyj ‘niedbały, nie dbający (np. o siebie)’. *Odczajane to takie jak, że on taki o nedbałyj o sia, o K-1*

nedila ‘niedziela’. *Na nedilu (szyły nahawky/gaczy) z tończoho pototna* PW12. *Nedila* IP13 → tyżden

nedobryj ‘niedobry, zły’. *Hnesky nedobre, hnesky lude powidajut że toto nedobre, tanto nedobre* PW12. *Twoje moloko nedobre* IP13. *No, że je nedobry* JZ22

ne do dawna zob. dawno

nedojisty ‘nie dojeść, zjeść (za) mało’. *A win sia duże najit abo nedojit* IP13

nedola ‘niedola, nieszczęście’. *Nedola, mamusiu, z nelubom żyti [z piosenki]* HW25

neduże ‘mało’. *Toho zerna neduże było* OK21 → duże

nedywnyj ‘niepozorny’. *Мы тоты jafыры na pleczech nesły w płachtach, na pleczech. Ja sama, o nedywna taka, a ja nesła* OK20

nehoden ‘słaby; taki który nie może czegoś zrobić’. *No to, że ja nehoden, nehodna neszto robiiti. Ne dast zrobyty, rady, cy pity nehoden.*

Ta jak my teper byste powiły: no ja nehoden pity, bo temno JZ22

ne je ‘nie ma’. *Traktor jes, ale grosza ne je. Hneska h Polszczy ne je bidy* IP13

nekotрыj ‘pewien’. *Было duże ludi i nekotры ne знаły czytaty, pysati* IP13

nelub ‘niekochany chłopak, mąż’. *Neszczasływa doła neluba lubyti, nedola, mamusiu, z nelubom żyti [z piosenki]* HW25

neładnyj ‘nieładny’. *To taka kustrycia była, taka, takie neładne sino było* PW12

ne moż ‘nie można’. *Horiacz welyka i już, kypin, ne moż dychatı* PW12. *Hneska perejty ne moż* IP13

nenajadłyj 1. ‘żarłok’. [Taki, co wszystko zje?] *Nenajadły JZ22 2.* ‘nienasycony, niezaspokojony’. *Nynajadłyj o, to win by wszystko pid sia zhornuł, to jak toto nazywali? Zabyłam już toto, nazywajut taki, szto żeby druhomu nycz ne dał, lem wszystko pid sebe zhornuł* JZ22

nenawist ‘nienawiść, wrogość’. *Powidam tak naprawdu była taka nenawist, nenawist była* MK20

neoddana ‘niezameżna’. *To trea sia oddawaty, jak dakoho mała frajira, to sia oddała, a jak ne mała, no to sia ne oddała, była tak, neoddana* JZ22

neprawda ‘nieprawda’. *Powist daszto takie, abo neprawdu, abo daszto takie chce powisty, żeby sia chtił pochwałyty* JZ22. *No ta neprawdu powidasz* MP23

nepryjemnyj ‘nieprzyjemny, niemiły’. *Małi takы swoji zabawy, neraz take były może i neprijemny* OK21

neraz ‘nierzaz’. *Ne smotryt, szto kilcia włomyły, i tak by powił neraz – ona nigde ne zyjde. Neraz zmerz* IP13. *Zapraszały i chłopcy neraz tam na toto pryniatia, ta ji muzykanta jak był. Aż tam pid schroniska-zmy chodyły neraz, tak. Neraz były takы, szto małi [podłogę z desek]* OK21 → raz

neriwnyj ‘nierówny’. *W seredyni [chałupy] poriwnały hłinom toto, de były takы neriwnы miścia* OK21

neroba ‘nierób’. *Neroba. Linywy? Ta neroba, takyj, że neroba* JZ22

nesty ‘nieść, zanosić’. *Na pleczech to nius tak w płachci zawynene, i nius do Gorłyc. I nesty na pleczech* PW12. *Gazdynia ma[f]a totu robotu tam korowy dojiti, a tu rano chłopu jisty nesti, bo kosył kosou. Ona szmaryła priadywo, bo ne nesła domiw już* IP13. *Jak sie jafyr nazbyrało, no to treba było ich nesty świeżych* MK20. *Nius tam [wiadro z wodą] cy do stajni, cy do chyży* OK21 → nanesty, nosyty, wynesty

nesty sia¹ ‘nieść się (o kurach, gęsiach, kaczkach)’. *Kura sia nese* PW12 → znesty sia

nesty sia² ‘jechać (na koniu)’. *Sie nius na koniu* PW12

neurodływyj ‘brzydki, nieładny (o wyglądzie człowieka)’. *Neurodływyj, paskudnyj, no, abo neładnyj* K-1

neużytyj ‘nieużyty, nieuczynny’. *Neużytyj* JZ22

newełyckyj zdrobn. [Zioło] *na takim badyłu newełyckie* AK → newełykyj

newełykij ‘niewielki, drobny, mały’. *Cwełych to było takie, taky kratoczky newełyky. Taky płacky, o, taky newełyky pekły. Mały taki zahonok newełyki. I sia mu zrobyły taky guzyky newełyky* PW12 2. ‘niewielki (o człowieku)’. *Ale to było dawno, iszczy, jak ja była newełyka. Jakem pizsla uci pasty tak o, na pole, taka iszczy newełyka, o jak ja śpiwała!* PW12. *Newełykyj* JZ22 → newełyckyj

newista 1. ‘synowa’. *Dła johu rodycziw ja była newista* PW12. *Newista zawsze iszła do chłopa meszkaty?* IP71; też **newistka**. *Jak ja mam syniów o, no to jich żeny – moji synowy, a ji newistky i synowy, no pereważni newista, pereważni newista cy synowa, to tak* AK20 → **synowa 2.** ‘mężatka (w pieśni)’. *Zaraz była dīwkom, a hneska newistom już, poczeplenom [pieśń weselna po oczepinach]* JS18

newistka zob. newista

nezdałyj ‘nieprzydatny, nieodpowiedni’. *No ta do roboty, jak ne zna nyc zrobyty, to hwariat, że nezdały* JZ22

nezdoriw ‘niezdrów’. *Cy win był zdoriw, cy nezdoriw, to ne znate* K-4

nezhoda ‘niezgoda’. *Taka nezhoda medže ludmi* PW12

neżyczywyj ‘nieżyczliwy, samolub’. *Taki susida nedobryj neżyczywyj, win neżyczywyj, cy pożyczyty, cy żeby daszto pomih, to win ty ne pomoże bo win neżyczywyj* K-1

neżyt ‘opuchlizna’. *Des zapuchło tak tu o, neżyt sia zrobył, to kazały tak, aha, ruża* MK20

ni [ńi] równoważnik zdania ‘nie’. *Mołodszy to mały już daky spodni, a jak ni, to prosto biły gaczky nazywały. Toty taky lajbyky taky mały starszy, a mołody już ni. [A wyszywały?] Ni, ne wyszywały. Ja mała tu na tim, ne czuhu, ni, łem zdjencia takie było tam, w toj, czuhach* PW12. *Chto żył, to żył, a ni – to wmer* IP13. [Czy wszyscy chodzili?] *Ni, to łem dīwczata chodili (na wieczorky) i chłopci* HW25 → nit

nianio ‘ojciec’. *Nianio tak, bo my tak zwały. Nianiu!* IP13. *Mij nianio, bo to zwały nianio, tam mały taku pyłu, szto oni rizałi na chyżu derewo. Mij nianio sia ożenył* MP23. *Jak powił tato tam, cy nianio jak mu zwał, nianio dawno, że masz iti, to musila iti [za mąż]* HW25 → tato

niby ‘nowsze ‘niby’. *To sia nazywała zapaska, ale tak niby no... Tam rozmajite sie śpiwało, no niby cerkowny, no niby tak, ale w cerkwi to sia taky piśni ne śpiwało, to tilko pry hmerlim* PW12

nicz ‘noc’. *To win [zmarły] na ti postely tam, nicz win leżył* PW12. *A jak pryjszło kopania bandur, starały sia w noczy wstawati. W noczy tak perechodyły hranycu, i tam noczuwał, i zas druhu nicz perechodył. A to noczy korotky, ta pereśpiwały prawi ciłu nicz* IP13. *Stajni były, tak zaperalo sia na nicz* JS18

♦ **w nicz** ‘przez noc’. *W nicz tot pec wysoch* IP13 ♦ **z noczy** ‘wcześnie rano jako pierwszy’. *Lipsze były zadowołene z chłopa, to już żeby był chłopec z nocy [!], worożyły, że*

jak pryszot z dołu, a piszot do hory [w Boże Narodzenie] MD27

nimyj 'niemy'. Nime to już nyjak ne radyt, no to nima, nimyj K-1

nis 'noś'. Wszytko sia tak nazywat, jak i wy nazywate: ruky, nohy, nis PW12. To ta to chockoty sia śmijut, że nis zadywa [?] hołowu, nīc ne wydyt pid nohy JZ22 → nosysko

nit [ńit] równoważnik zdania 'nie, nie trzeba, nie jest/nie było'. Człowiek hmerat cy chudoba sia kinczyt, a nit, to perechodyt. Zapłaty za koło trea było daty piatku IP13 – Ja[k] za koleso – nit MP23. [Wyste szyły?] Ja nit. Ja szyty ńit, ja pleta MK20. Weczirky to były h pości, każdyj den; subotu chyba nit. To byli taky kupczy kapeluchy; kupczy, ne robyły, nit, ne robyły HW25 → ni

niuchacz nowsze? 'szpieg, szpicel'. A chodyt furt takyj niuchacz IP13

niż 'nóż'. To sia oddiłat skora ot miasa, nożom treba ładni, żeby skoru ne porizał JS18

no¹ 'no, ale'. No jak? – no ne, ja ne wytłumaczu PW12

no² **1.** na początku zdania 'no'. No to w lenianim to chyba tam do cerkwi. Piznisze dokuczalo ludiom, no to na wozoch sia wozyło już IP13. No ji potim h pecu palu, na blachy kładu, i sia pecze MP23 **2.** na końcu zdania 'tak, no tak, właśnie'. A trunu robyły doma, zbywały, no PW12. A dawno perewažno sia ludy bawili w rohatu chudobu, no IP13. To stełyły to sino, to sołomy, no OK21. Stojit chudoba tam, za to sia zowe stajnia, no MP23

noczuwaty 'nocować'. Ć tam noczuwał. Tak popid lis stajanky, a tam noczuwali pannы, diwky, a kawalerы tam iszli, tam na weczер был спиw, ohni kłaly. Perewažno mołody noczuwali IP13

noha **1.** 'noga'. Sia nazywat nohy tiż, tiż tak. A na nohach kerpci, onucza PW12. Pid nohy. Nohы do peca tam dał IP13. Trea było na nohach iti OK21. Takы пасы łanny mały na nohach HW25 **2.** 'łapa zwierzęcia'. Jeleni straszni ryjut, bo ryje nohamy tak, że ne

zostaje tam nycz PW12 → nożeniata, nożka **nomer** 'numer; chałupa, budynek'. Sto szisdesiat nomer było [we wsi] IP13. Seło mało sto simdesiat nomer OK21; też nowsze? **numer**. Dawno było tu sto szisdesiat numeriów HW25

normalni [-ni] 'normalnie, zwykle'. W nas normalni orał dokoła zahonu. [Sноп] tu sia wiazał, powrestami no, normalni IP13. Normalni z pola dwery do toh'o [piwnicy] były OK21

nosatyj 'człowiek z dużym nosem'. Tot uszatyj, toj nosatyj MK20

nosysko zgrub. 'nochal, wielki noś'. Taki ma nis paskudnyj jak bandura o, win nosatyj, jes takyj, nosysko ma K-1 → nis

nosyty 1. 'nosić'. [Zmarłego] nosyły na cmyntar, nosyły chłopy. Babы jafыry nosyli toty o, szto zberaly takы czorny jahody, to nosyły na pleczech w koszyku PW12. Wodu nosyli w widrach OK21 → nesty **2.** 'nosić – o odzieży'. I spodni już mołody nosyli, a starszy iszczy leniany gaczy nosyli. (Koralі) czerwene i takы żowtiawe, i biłe, i rozmajite nosyły PW12. Ubranyj w totu szapku taku, jak monachы nosiat IP13. Nосyli takы czorny tu, totы pasoczky mali zawiazani tu, bez czelo OK21. W ti weści chodili ciłyj tyżden, na druhyj tyżden nosyli druhu HW25 → chodyty **3.** 'nieść się, mknąć'. Na dobre konie ne treba batoha, ale nosyły IP13

noszy 'nosze'. Hnij to normalni na noszach wyneśty, chto mał dałsze to nosze mał take z doszczok pozbiwane na druczkach, na dwoch, i takie szerokie takie i to un'e piszło dwoch i wynesło i wysypało na kupu, noszy JS18

nowyj 'nowy'. Nowы ściны to już były wapnom IP13. [Podarte kierpce] szmarył, a sobi nowы [kupił] OK21

Nowyj Rik zob. rik

nożeniata 'nożęta'. Rozobrały dytynu na takoj postely tam, posmarowały ruczeniata nożeniata, pomedzy nohy tu wszystko wysmarowały i pokupaly K-4 → noha

nożka zdrobn. ‘nożka’. *Pelenka – zakrutyły popid totu ruczku tak, i druhu tak, i o pid plectzky toto, tot konec, nożky zwiazały, i tu zamotały K-4* → **noha**

nożyци ‘nożyce’. *Stryh nożyciami JS18*

numer zob. **nomer**

nyc ♦ **nyc takyj** ‘niczego sobie’. *Zo zadu była spidnycia taka hruba, nyc taka, fest PW12*

nychto ‘nikt’. *Młyny były, ale do młyna ничто не давал PW12. Żeby ничто не wydał IP13. Hneska ничто не smotrit na to OK21. Persze barz śpiwały na połi, teper ничто не śpiwat HW25; też **nykto**. To мы meszkame u svoji tu, w druhyj tam susid zas, rodyna, a tak nykto MK20. Nikto не маў stodoły MP23*

nycz ‘nic; wcale’. *Nycz не маў PW12. Tu zima, studin, ale im studeno nycz не было. Sia im platyło ale bars mało, abo i nycz IP13. Ja iszczy daju soły, try tyżky oliju, i wece nycz MP23*

nyczelnuky ‘nicielnice w krosnach’. *To był taki warstat, taky naczelnyky [!] były, taky wiazany na oczka JS18*

nygde 1. ‘nigdy’. *Nygde, prynygde не маў żadnej pomocy. Ona (bandurka) nigde не зyjde IP13* → **nygdy, nykoły 2.** ‘nigdzie’. *Maj-sztra wczenocho не было nigde IP13*

nygdy nowsze? ‘nigdy’. *Ja nigdy daleko не ходила, blisko маў [weczirkы] HW25* → **nygde**

nyjak ‘w żaden sposób’. *[Obrazy] jak były wstawleny, tak jich nychto nyjak не ukraszał PW12*

nyjakyj ‘żaden’. *Toto sino any не маў zapachu nyjakoho PW12. Dawno не было rozwodiw nyjakych IP13. Dawno dekoły не знаły lude pył, не знаły nycz, nyjakoho toho, to rubały toporamі MP23*

nykoły ‘nigdy’. *Ne было nawozu tam sijano nykoły PW12. Мы sia nykoły не swaryme IP13. Mi sia takie не stało nikoły bez życia OK21. Nikto chlib не kupuwał nikoły, chliba napekłi HW25* → **nygde**

nykto zob. **nychto**

nynajadłyj zob. **nenajadłyj**

nysko ‘nisko’, st. wyż. **nyżcze**. *[W kurnej chyży] może iszczy nyżcze o tak, jak maľowano, het było czorno, a tu z dolyny bilyły hlynom PW12*

nyskыj ‘niski’. *Moch jes taki nyskыj po zemle JS18; st. wyż. **nyżczyj**. Wyhlady шыроky, не такы, jak tot, byly шырсшы a nyżczy такы PW12*

nyszczыty ‘niszczyć’. *A i dyky niszczat [uprawy] PW12. Woszczyny [w-] nyszczыty [jak wybierano miód] PK23* → **ponyszczыty, znyszczыty**

nyszczыty sia ‘niszczyć się’. *Denekotry mały pidłohы, tam mołotyli i toto zerno sia не niszczыło, не porosыło tak OK21*

nytkа 1. ‘nitka’. *Treba было znaty kilko pasem tam ma pitі, na jedno pasmo kilko nitok, na jedno pasmo iszło dwadzet cztery nitky PW12. (Sukno) jak sia ho robyt, to было takie, szto было nytok wydno het PW12. Były kotoczka i w kożdım musilo byti jedna nytkа zaprowadżena od druhoj osibne JS18. Z tych nytok robyły połotno MK20. Napriały si nitok HW25 2. ‘nitka na którą nanizywano korale’. Totыch nytok kupa было, to przewiazuwały na karch PW12*

nyżcze zob. **nysko**

nyżczyj zob. **nyskыj**

nyrka ‘nerka’. *(Woўk) do tych nyrok tam sia desі dodrapał PW12*

O

o¹ przyimek ‘o (ile), co (jakiś czas)’. *Star-szy o piat rokiw PW12. Susid zo susidom sia o jeden den [‘co drugi dzień’] orali tomu, a druhyj den zas susidowy, bo jeden izdył kińmy, a druhyj trimał puh ten OK21*

o² partykuła **1.** na początku zdania ‘o, tak, właśnie, tak’. *O, to tak было IP13 2.* na końcu zdania ‘o, właśnie, tak’. *Do pana cho-dyły do Sankowy, o. Hłiwy – take podobne*

jak hołubinka, barz fajne, o. Hrabkami kosyli, snopky wiazały, o. Pamiatała tamte czasy, jak wynoszały lude na pleczech jafyry, o IP13. Był zadowolonyj, wetyke śwato było, jak był w Bortnim tu, na miści, o OK21

obdaryty ‘obdarzyć’. To były lude obdarene hołosom. Obdarene były straszni tym IP13

obderciuch ‘obdartus, obszarpaniec’. Oj to obderciuch, obderty jak dziad, tak K-1

oberaty ‘wybierać (sobie)’. Každij był w czuzi, huni i chołošniach w zymi, w liti – w tych biłych gaczach; ne było tam oberanoho PW12 → pooberaty

obernuty zob. obertaty

obernuty sia zob. obertaty sia

obertaty ‘obracać, kręcić, zamienić’, dok. **obernuty 1.** ‘obracać, kręcić’. [W żarnach] zerna sia do tej jamky metało i obertało JS18. [W żarnach] był takij druczok włożenyj własni do toho, do toho dołka i tym sia obertało tak wkoło. Czetwero ludi obertało korbę OK21. To wdy sia dawało do toho skoru, i w każdyj den totu skoru sia obertało PK23 **2.** ‘zamienić’. Stiahły lisy i już, a tam obernuł na lisy IP13. Teper szytko na lis obernuly JS18

obertaty sia ‘obracać się’, dok. **obernuty sia.** Ne wyszoł żeby sia obernuł, tem pred obrazom perekstył sia AK20. Cipy mały dwa kbyji, zwiazanyj był na taku, tam, jak to powisty, szto sia obertało w jednu, w druhu storonu OK21

obhnojity ‘nagnoić’. Tam pola duże, treba było hnoju maty duże, żeby obhnojity pole K-4 → hnojity, prohnojity, zahnojity

obhryzaty ‘poobgryzać’. Koza to bidu robyła, obhryzała wszystko MK20

obiciaty ‘obiecać’. Jak obiciał tam simdesiat cy piadesiat złotych za totu sztuku, no to druhyj już bilsze ne dał OK21

obid 1. ‘pora obiadowa, południe’. Do samoho południa bude, do samoho obida bude, do południa MK20 → połudne **2.** ‘drugie śniadanie (w polu)’. Rano pismoł, pośnidał, i poim tak o dewiatij hodyni obid prynesli JS18 **3.**

‘obiad’. A poim h połudne zas robyły, bo jisty, jak robyt, to choczet sia, to obid zas druhiy był. Połudne było, był obid JS18 → jidźynia

obiłyty ‘pobielić’. [Chyżę] sia mszyło, i poim sia obilyło, omastyło i obilyło sia wapnem, a nie to hlynom, jak persze, rańsze było JS18 → biłyty

obisyty ‘powiesić’. Że jem hranycu perestupyl, to – ja si dumam – tam mia ne obisiat za to MW23 → powisyty sia

objidaty ‘objadać’. Ternyna znasz, szto kozy objidajut tak totu... JZ22

obklasty ‘obłożyć’. Tu-m włożyła taku, tom sołomom sobi tak obkłała MP23 → klasty, obłożyty

obkrowuwaty ‘obkraiwać’. Z takoho placka, jak obkrowuwała, to była litra toho oliju JS18

obliczyty sia ‘obliczyć (sobie)’. Pewno, że musyt kus sia obliczyti IP13

obłożyty nowsze? ‘założyć, pokryć’. Specjalne mała basanunka, i ciu hołotu mała obłożenu, i była mołodycia JS18. Tota pewnycia z kamentia i piznijsze obłożena hlinom, trawoj OK21 → obklasty

obmerznuty sia ‘zbrzydnać’. Bere zo stoła tam i kuryt, ta już sia nam neraz i obmerzło MK20

obmuruwaty ‘obmurować’. Był takij, szto już sia znał na tim majster, to win tam obmuruwał wkoło (studniu) OK21 → muruwaty

oboje ‘obydwaj, oboje’. Jakby my tak piszły oboje... IP13

obołona ‘błona’. Krajaly sołonynu, toto wszystko skrajaly, i taka obołona jes w swyni, i do toj obołony zasuwaly PW12. Ono maje sało w seredyni, taka obołona jes JS18

obora ‘obora, pomieszczenie dla krów (wyraz znany z gospodarstw „pańskich)’. Ne tak jak teper, że osibne była i jest stodiła osibne, obora jes osibne, a mieszkania osibne OK21

oborih ‘bróg (daszek na czterech słupach na siano, zboże)’. Taki oborih na sino

prawdiwi zrobлены, kus z boku to tak: dał do oboroħa PW12 → briħ

obrablaty 'obrać'. (Kamin) sia obroblało doma IP13 → obroblaty, robyty

obradyty 'uradzić'. Koly si tam obradyły, to si zrobyły (kstyny) PW12

obraz '(święty) obraz'. Мы smotryme po obrazoch wsiady w ty kaplyci, ta nycz ne wydno MK20. Obrazy były, obrazy śjaty, wszystkie śjaty obrazy AK20 ■ Ta jak dagde diwczata były, ta robyły taky [kwiaty], wykrawuwały z papiria, tak o, popid obrazy na jednu ścinu, ale to już tak o, de diwczata były, de chořy pryberaty. Obraziw było ciłyj szereg od ścinu do ścinu, ale ne tak były, żeby prosto, lem tak jich dawaly o, to ciłyj, ciłyj szereg tak o, od ścinu do ścinu. Rozmajity, jaky, jaky były, rozmajity, wszystkich swatych były PW12

obraza nowsze? 'obraza'. Wełycz jak drabina, ale tak do oczy ne można było powisty, bo to řiž obraza, że drabina K-4

obrazyty nowsze? 'obrazić'. Chodyt tam jak kura, o tak na dribno, ale tak ne było, żeby, bo to řiž obrażyło by K-1

obroblaty 'robić, wyrabiać'. Pewnycia jes obroblana z kaminia, szto na tamtij hori wyszkpał taku skału IP13 → obrablaty, robyty

obrizaty 'obciąć'. Tak skoru dawali na toto [na łaty do kierpców], tak samo obrizał OK21 → rizaty

obrobyty nowsze? 'obrobić'. Posadyti bandurys, posadyti, obrobyti tam, dziobaly, okopuwały PW12

obrucz 'obręcz'. Z wercha było natiahnenyj obrucz takyj na tim [na kole wozu], żełizny OK2. Sulepka – ři to było szpecjalno taky obrucz na tim, tak jak i bodenka, jak i dižeczka, musił mati obrucz, koło dna, taky try obruczysia składało MW23

obruczka 'kółko, tu: pierścionek (?)'. Czyja tota śpilka, cy tam chustoczka, cy tam daka obruczka? K-4

obruczyk 'kółko, mała obręcz'. Chimla takie było okruħle, okruħtyj takyj tot, takyj

obruczyk, obruczyk takyj na wołosia; pocesały jij hardi tu, i piznisze pozakruczly poza to K-4

obrus 'duża lniana chusta na głowę, nakładana na inne chusty' ■ Ā iszczy i baba jak iszła do cerkwy, to brała z werchy na totu chustku iszczy obrus takyj biłyj, tak bez pęczy, o. Rih z chustky w dořinu, a tu bez pęczy tot obrus, takyj dowħyj obrus takyj, a takyj był wybywany kwit... ale iszczy jak ja pamiatam, to iszczy byli leniany obrusy, ale były tak... Zo swoho, zo swoho roblene, ale to było już szpecjalne roblene, nazywały abo dreľych abo cwelych. Cwelych to było takie, taky kratoczky neweliķy taky o. A dreľych to było tak jakosi kruto robleno tak, no ne, ja ne wytłumaczu ale to, łude same robyły toto. To były łude praktycznys na to, i bilićko, bilićko, bilićko wybileno, takie było bilisie, jak prosto kupcze. Tak jakosi były toto. Ā ja pamiatam, ři moja mama takie nosila i toty druhy taky babys nosyły, cwelychowys, dreľychowys. A piznisze już kupuwały taky, bo już toj roboty n'e było, już desi zahybła tota robota, to kupuwały już taky, nazywały, jakys, już zabyla toto wszystko... Toty obrusy taky wybywany kwity mały, ja ne znam jak to sia nazywało, już nie powim jak to sia nazywało PW12 → chustka

obstawlaty 'obstawiać'. Bukowyj lyst nałožyly, w drabnykoch takych, na wozi, obstawlaty hoľuziom, żeby sia ne roztriasało K-4

obstrojity 'obrobić'. Tot, szto robył, to win perewaźni sam si tam toto obstro... strojil [kamienie] tak, żeby mu pasuwało OK21

obszzywka 1. 'haftowana stójka przy koszuli, opliczy'. Iszczy to toho koniryka ne było, lem take o, taka obszzywka jak teper. Obszzywka, no, normalni tak HW25 2. 'man-kiet bluzki (opliczy) damskiej z haftem'. Ne wyszływały, chyba na tych takych zapińkach o, jak ja tu mam toto – obszzywky nazywały PW12

obtnynaty 'obcinać'. I piźnisze toto (moch) suszyli i nabywali do toho [do szpar], potim

riwno obtywały tak, że to riwno z tym dere-
wom wychodyło OK21

obudyty 'obudzić'. Marysiu! obudysz! naj
sia wyspyt! MP23

obutia 'obuwać'. Pered wijnom już nawczyły
jak robyty zo skir toty skorы różne take na
obutia TW22

obuty zob. obuwały

obuwały 'obuwać; wkładać (obuwać)', dok.

obuty. W zymy obuwały kierpci, bo już boso
ne chodył PW12. Mi pryważni tato obuwały.
Chotiłam, żeby mie łanni tato obuły HW25

obyścia 'obejście, chałupa z podwórzem
i zabudowaniami'. Obyścia to chyża w sere-
dyni... JZ22

obyty 'obić'. Już mał het obyto doszkami
IP13

obyty sia 'zająć się'. Gazda sia musil
z nima [gośćmi weselnymi] obyti IP13

ochocz nowsze? 'chętnie, ochocz'. Były
weczirkы i diwczata barz ochocz chodyły IP13

ochota ♦ **na ochotu** 'dobrowolnie'. [Do
Rosji] naszymy lude pizły na ochotu, jak wam
każy MK20

ochrona nowsze? 'ochrona'. Рыбы już pid
ochronom. Dawno tiż były pid ochronom IP13

oczap 'oczep (górną belką)'. Składam na
tybli, a potim już hore tak zwana oczap ide.
Oczap ona tam bude wypuszczana tam już,
oczap IP13

oczy 'oczy', lpoj. **oko**. Persze tu nazy-
wały gamba, oczy, ołosia PW12. Het tak jak,
jak widno okom teper siahneme IP13 ♦ **de**
oczy prowadiat 'gdzie oczy prowadzą'. De
tia oczy prowadiat, tam sia iszło za hribom,
no IP13 ♦ **poza oczy** 'nie wprost'. Tiż tak
radil, że to jest nianio abo mama, a tak „teś-
cio”, to on tak już poza oczy jakby, no PW12
♦ **do oczyj** 'w oczy'. Tak do oczy ne można
było powisty, bo to tiż obraza K-1 ♦ **z oczy**
'urok, dosłownie 'z oczu'. Oj jim zachworila,
z oczy-m dostała, wroky. Ditynu to sia tak
chowało, żeby nichto ne wydił, żeby z oczy ne
dostało. Tela małe, żeby z oczy ne dostało, że

dakomu ne chotiło chowaty, ta zdochło IP13.
To takie z oczy dostane od druhocho czołoka,
z oczy dostane i zachworije, ja sam mał takie
JS18 → czaży, wroky

oczysyty 1. 'oczyścić'. Oczysytyły, oczys-
tyły toto zerno, do susika skłaly JS18. [Zabił
kurę] pereważni opaluwały no ji oczysytyli
i na rosółok OK21 2. 'o kamieniu: oszlifować,
wypolerować. Kamin... dribne barz jaderko
żeby mał, żeby, bo jak oczysytył, jak hrube
jadro to, jak mał hrube toto jadro, to sia robyły
jamky OK21 → czysyty, wyszysyty

od 1. określenie czasu 'od'. Od tamtych
roki IP13 2. określenie miejsca, sposobu
'od, ze strony'. Toto pidwale tam iz dweryma
od peca IP13

odberaty ndk., dok. **odobraty 1**. 'od-
bierać'. Jedna odberała hrablami IP13.
Zaklykali do tych wojakiw polskych, żeby
pryszły nas odobraty, bo oni już ne cho-
tily naz prowaditi aż do kasarni MW23
2. 'przyjmować poród'. Tota szto babkom
była, szto tak bohato dityj odberała, to
ona znała MK20. Sia dityna hrody[f]a,
to trea odobraty, pupok zawiazaty, to teper
dochorty odberajut MP23

odbesiduwaty 'odpowiedzieć'. Kazut
pyskaty, że jak sia zna odbesiduwaty, tak
wy mu daszto powiste, a win wam desiat
sliw powist, a na to, szto wy odpowily JZ22
→ besiduwaty

odchodyty 'odchodzić, opuszczać'. Odyn
(!) susid, druhiy, wsio odchodyt, wsio ide, pustka
w seli MK20. Jak odchodył już tu, jak już mał
kupuwały, ta mi tak hwaryt no: żeby-s toho
konja ne wychudyła, bo może ho budu musil
prodaty na dowh AK20. Sia dityna hrody[f]
a, to trea odobraty, pupok zawiazaty, powisti
babi jak odchodyt misce MP23

odcidzaty 'odcedzać', dok. **odcidyty**. Jak
była kapusta kwasna, to gazdynia odcidzala
JS18. Taka prasa była, i tak stysło tu syr, a tu
tak stysło. Toj żentyci odcidyło. Żentycia to
jes toto, jak sia już odcidył syr. Treba było

terty bandurky, no ji odcidyty tak, wydusyty. U wodī sia hotowito, tak jak kažu, odcidyto sia. Odcidyto sia perszu wodu, bo by nedobre było MK20

odczajanyj 'niechlujny, zaniedbany'.

Odczajanyj, to je, że mu z nosa tam, abo że on sia stynit, no, takij, odczajanyj takie o. Odczajane to takie jak, że on taki o nedbalyj o sia, o. Odczajanyj, no hardi tak K-1

oddaty zob. oddawaty

oddawaty 'oddawać, dok. **oddaty**. Potim sia molotyło, ta odawaly sołomu z powrotem tam, de było zerno JS18. Tak można było do wczera [na targu] stojati, a nareści musil oddati za to, szto dawali, bo szto mał zrobyti OK21. Fant... żeby oddali toto chłopci, to diwczyna musila tam abo śpiwati, abo daszto powidati HW25 → torh

oddaty sia zob. oddawaty sia

oddawaty czest zob. czest

oddawaty sia 'wydawać się, iść za mąż', dok. **oddaty sia**. *Basanunky mała, były basanunky i były bukiety, i ne mała welonu. Dały ji tu sukienku taku, jak chto był, jak koho było staty, jak było ho dobri staty, ta mała hardu, a jak ho było mence staty, ta mała jaku mohła, i tak sia oddała i tak sia oddała. No to trea sia oddawaty, jak dakoho mała frajira, to sia oddała, a jak ne mała, no to sia ne oddała JZ22. A na diwku były złby, aż by sia ne oddała tak... a bodajś sie tam posywila! MP23 → wesila*

oddilaty 'oddzielać, dok. **oddilyty**. To sia odilat skora ot miasa JS18. Towdy sia jahniatka oddilało, bo zo staryma uciamy ne mohły byty jahniatka. Oddilyły, do inczoy kuczy daly jahniata, a uci do inszoy K-4 → rozdilaty

oddilyty zob. oddilaty

oderty 'zderzeć pierze'. *Z werhy sia odre toto hrubsze piria PW12 → derty*

odeża 'ubranie, odzież'. *Ne mały odežu, lem jednu JS18; też nowsze? **odiż**. Wszystko, odiż, odiż, taky "o łachy MK20 → łachy*

odiwały sia 'ubierać się'. *My samy sia odiwały, samy, no, z tych jafyr i z tych hrybiw, tak. Z tych nytok robyty połotno. Połotno, szto sia odiwały, spodni i koszeli, i sukno takie MK20 → pryodiwały sia*

odiż zob. odeża

odkal 'skąd'. *Ne znam odkal win pochodył PW12. Zo Lwowa, cy tam odkal MK20. Grosza ne było odkal wziati OK21. Hroszy ne było odkal wziaty TW22*

odludnyk 'odludek'. *Odludnyk, bo win od ludyj wticze, odludnyk to win ne lubyt ludyj o, win si sam, bo ne z ludmy, ne chce pomoczy dakomu K-1*

od małeńkosti 'od małego, od wieku dziecięcego'. *Lude dityn haniały od małeńkosti do roboty AK20*

odmina nowsze? 'odmiana'. *Mały taky porobleny, nazywały sia susiky i taky skryni, tu był insza odmina, tam insza OK21*

odmituwały 'odrzucać'. *Piria maje taku hyczku, i toto sia oskuba s toho, a toto sia odmytuje na bik JS18*

odnosyty sia 'odnosić się'. *Słowakyy odnosyły sia do nas normalni, dobri MW23*

odnykal 'znikąd'. *Ne można było o tak toho grosza odnykal zarobyti AK20*

odobraty zob. odberaty

odorwały 'oderwać'. *Spiek sia rak, szczypci odorwały, żyły, a resztu szmaryły PK23*

odperaty 'odpierać, odsuwać, zwalczać'. *Tyfus tym czestkom kus odperaly AK20*

odpowisty 'odpowiedzieć; zostać pociągniętym do odpowiedzialności'. *Czasom za polityku można odpowisti IP13*

odprawa 'nabożeństwo'. *Odprawa w cerkwi jes od piwnoczy AK20*

odprawlaty 'odprawiać (nabożeństwo), dok. **odprawyty**. *Tam było nabożeństwo, odprawlało sie PW12. Cerkow hrekokatolycka, a tam ne odprawljat w tamti już stari. Maje toj śwazszennyk dwi parafiji, i tak zawtra tu, o dewiati odprawy MK20*

odprawyty zob. odprawlaty

odprowadżaty ‘odprowadzać’. *Chłopcī odprowadżali dīwczata. To toty szto mały daleko, ta chłopcī iszli, razem sia otprowadżali* HW25

odpuchnuty ‘przestać być spuchniętym’. *Korowa pokal ne odpuchła, ta kopała* K-4

odpust ‘odpust’. *Odpust tam raz do roka był. U nas było selo Mrokowa i tam tiż odpusty były* PK23

odrazu ‘odrazu’. [W nowym piecu] *odrazu pałyły, no* IP13

odrizaty zob. odrizuwaty

odrizuwaty ‘odcinać; odpłowywać’, dok. **odrizaty**. *Toty pniakły to były takły: hrubyj kłoc odrizanyj... PW12. Kawałok [kielbasy] zawsze tam odrizowały szto dnia taky, jak uważały* OK21

odrubby ‘odrabiać’. [Głowę kurze] *odrubał i już* JS18 → *rubaty, narubaty, wyrubaty, zarubuwaty*

odśpiwaty ‘odpowiedzieć śpiewając, odśpiewać’. *Dīwkły chłopcīm śpiwały, a chłopcī odśpiwały* K-4 → *śpiwaty*

odtale ‘stać’. [Wieźli zmarłego na saniach?] *Może już odtale, ja już ne znam. Oplicza... taka tu była kantka o, otale i tu był drik jak nazywały* PW12

odtamal ‘stamtąd’. *Odtamal de sia nebo zemli trymat* IP13; też **odtamtal**. *Starszy toty didowe odtamtal wyorał si rowok* OK21 → *stamal*

odtamtal zob. odtamal

odtikaty ‘odciekać’. *Nasypaly toho syra, i ne dusyły ho, lem wiszaly na sztosī, żeby ono samo swojom syłom odtikało* K-4

odtykaty ‘otwierać, odtykać’. *Była taka dīra wryrizana, o może jak toto o, ta toto odtykały, żeby tam iszczy toto taky, taka czad iszła na tim* PW12. *Wóznycia była taka, i mała taku ruczku, i tam sia odtykało* IP13

odyjty 1. ‘odejść, tu: wycieć’. *Żymtycia odyszła* OK21 **2.** ‘o chorobie: przejść’. *Metaly mi hrokły i odyszło mi. Wyrypł, to z toho „ohnia, i toj wody wyrypł, i mu odyszło, pomohło* JS18 → *ity*

odzywaty sia [d-z] ndk., dok. **odozwaty sia 1.** ‘odzywać się’. *Tota już sia ne odzywat nič [o jajku – pisance] HW25 2.* ‘odpowiadać (o echu)’. *De sia hołos odozwał, to si worożyli tak, że z toj storony sela pryjde kawaler* HW25

odżerty (?) ‘tu: wyciągnąć (?)’. *Chworyj jem był, hołowa mia bolila... i toto gaz, tot z wody, toto odżer mi, i pořim im zdrowyj był* JS18 → *wroky*

oframuwania ‘szalunek’. *Taku swyniu do peca wstawyły, taku z doszczok, oframuwania* JS18

ohen 1. ‘ogień’ **2.** ‘żar’. *Ohen wyhornuły z peca* MK20. *Metałi toto ohen, takie uhła palene do wody* OK21 → *kłasty* ♦ **tychyj ohen** ‘mały ogień (żar)’. *Tu takyj był prypecok, szto nam napalyły tu, pryhornuły ohen i na takim tychym ohny jeszcze sia idło waryło, bandurkły sia waryły* MK20

ohnyk ‘węgiełek’. *Jeden uhel roztowcze na dewiat tych takych ohnykiw* JZ22

ohrity zob. ohriwaty

ohrity sia ‘zagrzać się’. *Mołoko sia ohriło, musiło sia ohrity tak o, żeby sia ne zwaryło* MK20. *Nalały mołoka do horcy... ono sia ohriło* OK21. *Klag sia wysuszowało i tak sia dawało do mołoka, trocha sia ohriło* MP23

ohriwaty ‘ogrzewać, podgrzewać’, dok. **ohrity**. *Mołoko sia ohriło, musiło sia ohrity tak o, żeby sia ne zwaryło* MK20. *Trochu tak toto [garnek] pid pałeniskom dostawało, szto ohriwało i tak sia hotowiło* OK21

ohurkły ‘ogórki’ ▣ *Ohurkły już sadyły deinde, ale towdi sia i ohurkły rodyły, a teper sia ne chotiat rodyti szoś. O tak na dobrij zemli desi tak, perewaźni koło chyżby, koło chyżby, de było, mał chto jako taku lipszu, uprawnenu zemłu, no to tam sobi sadyły* OK21. *Znaly kwasyty ohurkły* K-4 → *kwasyty*

ohwariaty ‘obgadywać’. *Złist [zw-] to nedobryj człowek, win ohwariat człoweka, łapa, otawlał* K-1

ohyda ‘ohyda, ohydny’. *Jak wy powidate o tym pyjaku, to taki ohyda* JZ22

ohydnyj 'ohydny, wstrętny'. *Ohydnyj to tak, to toto wszystko. Wszystkie toty ohydny tak nazywajut* JZ22

oj 'oj, ojej'. *Oj tak* IP13. *Oj, toho to ne skažu, zabyła, zabyła* MK20

okap 'okap'. *Buduwały z takyma strichami, okapami – take zadaszynia było zo sztyrioch storin naokoło* OK21

oko zob. oczy

okopuwaty 'okopywać (rośliny)'. *Dziobaly, okopuwaly, wszystko motykami* PW12

okrasty 'okraszać'. *Nas złodzie okrasty paru raz* MK20

okrip [ʔ] zob. krip

okruhłyj 'okrągły'. *Na toto derewo dał taku okruhtu, piwokruhtu, tu było równe, piwokruhte* IP13. *Syr takyj był okruhtyj, to sia zwała płaskanka* MK20. *Młinec... pid spodom jeden kamin, a z werchu druhyj, ale był dopasuwanyj, okruhtyj* OK21. *Taki ładny [wa-] okruhty twar ma, cy dītka cy baba* K-1

okrutyty 'okręcić'. *Była taka kudził dere-wiana, liska taka, okruczene len był, i sia tu priało. Na ruci si tak skrutiła wołosia o, i tak si okrutiła tu, to sie nazywało chimla. Tyma nawołokami sia okrutiło, czornyma, łanni tu* HW25 → *krutyty, naokrutyty*

okstyty 'ochrzcić'. *Chrestyny czasom były zaraz jak oksztyty* [!] *ditynu* PW12 → *kstyty*

okrywało 'okrycie'. *Na pecu spaly, tam maly okrywalo jakosy* JS18

okrywaty sia 'okrywać się'. *Jak tepło było, to ne treba było sia okrywaty* JS18

okuty 1. 'okuć'. [W pługu] *łem toto derewo było okuty blachom* IP13. *Tam tot stupel* [!] *był okutyj tam żeliza, żeby toto towółko* JS18

2. 'podkuć (?)'. *Dawno łude koni ne mały, ne było kowala, żeby okuł, any nycz* AK20

olij 'olej'. *Olīj, olīj takyj, szto doma tiż robyli. Z lenu był olīj* PW12. *Iszczy olīj, olījom sia mastyło, olījom no* MK20. *Ja iszczy daju soły, try łyżky olīju* MP23 ■ *Była taka olījarnia i spuszczały tam, jak prichodył już, ta jak teper, pist, to już iszły. Paru mało stupu,*

to towółky, muka sia robyła z toho. No ji tak sijaly, i pořim muku tam totu wezly do oli-jarni, nu ji spuszczały. Z takoho płacka, jak obkrowuwała, to była litra toho olīju, to sia kapustu mastyło, teper oni robłat pokust tyj z toho olīju JS18 ▲ *Olīj, z lenu sia natowółko toho, byli taky stupy specjalny do toho. Doma jak prywezli, perewaryli, tot makuch, szto został z toho lenu... olīj wydusili, a makuch został, to towółki, dawali dla chudoby do siczkы, nawet smaczne barz było dla chudoby, a olīj był barz dobryj, tot tenianyj. To paru litor tak, że bez jake dwa, try misiaci to starczyło dos toho, bo to było takie tuste do toh'o, był smaczniejszy, ne takyj olīj jak... OK21 ▲ Olīj z lenu. To suszły tot len, mototył sia ho ne dało, bo nym sia załepi młyneć, lem towółky w takych stupach, towółky, sijaly tu muku... Do toho de robłat tot olīj, to win dawał do tyj mukы wody, i tam treba misyty ta jak kisto na haluszkы, i dawał na taku blachu tot'o, i tam hril toto, do jakoj temperatury to ja już tam ne znam, hril, miszał toto, i pořim dawał do sukna, i do tyj olījarni, i tam abo na śrubu było o to, szto wytyskało, a jak nie to klynы takы były, i olīj tiuk PK23 ▲ Doma, tam w Bortnim, to my sijaly len i tot len sia zberało, towółko, i sia z tych simenok sia wpuszczalo... Była taka chata* [!], *szto była olījarnia, i sia olīj robyło z toho. I tot olīj sia perewaryło doma, i tak my toj olīj wżywały h nas* MK20 → *jidzynia*

olijar 'olejarz, człowiek zajmujący się tłoczeniem oleju'. *Były majstrowe, były oli-jary, to była olījarnia, były take pewno try w Bortnim* MW23

olijarnia 'olejarnia, prasa do wyciskania oleju ze lnu'. *Była taka olījarnia i spuszczały tam* JS18. *Olījarnia... to wszystko było swojej robotы* PW12. *Była olījarnia i sia olīj robyło MK20* ■ *Był takyj majster, szto produkuwał* [!] *tu olīj, z lenu sia natowółko toho, takoj mukы, lenu, byli takы stupы specjalny do toho, i potim iszli do nioho, i win mał taku*

olijarniu znate, i toho oliju tam zrobily paru litor z lenu, i to dobre bylo, naprawdu smacznyj tot olij był OK21 → olij

ołosia zob. wołosia

ołupyty 'zdjąć skórę'. Treba było znymati tak, ołupyti korowby PW12 → łupyty, znymaty

ołysyty 'wyłysieć'. Łysynu [wы-] ma, już łysyj [wы-] ołysił [ow-] K-1 → łysyj

omaczaty 'moczyć'. Jak przyjszy do chызы, to wszыtko omaczane, ośniżene K-4

omasta 'omasta, okrasa'. Makuchy to taka omasta była AK20

omastyty 'posmarować'. To sia mszyło, potім sia omastyło, i obыło sia hlynom, jak persze było JS18 → namastyty

omawlaty 'obgadywać'. Zlist [zw-] ohwariat człowieka, łapa, omawłat K-1

omerznuty 'zbrzydnać'. Furt muszu chodyty i robyty, i robyty, już mi sia toto omerzło JZ22

omolotyty 'wymłócić'. Jak już było omolocene, no to to towdi toh'o, zberali, wytriasali OK21 → molotyty

omywaty 'obmywać'. „Ты быстра wodyczko, omywasz pisok i kaminia, omyj że mene ot wsioho bolinia” [zaklinanie] MK20

ono nieodm. 'to'. Tota pewnycia z kame-nia i piznijsze obłożena tym, hlinom, trawoj, ono tak ładni obrosło. Ono [mieszanina gliny z plewami] jak zaschło, tak trimało piznisze, no OK21

onuczy 'onuce', lpoj. **onucza**. A na nohach kerpci, onucza PW12. Zymno było, morozy byly, ta naokrutył to onucz, ta było teplinsze [!] JS18. Kierpci, nawołoky, onuczы. Były onuczы, były onuczы tak, aż potał'o, i tak тыта nawołkami sia okrutifo, czornыта, łanni tu HW25 → kerpci, nawołoky

opad 'opad, opadnięte liście'. W oseni ta jak teper jest, opadы, лыścia, toto iszły hrabali OK21

opaluwaty 'opalać, osmalać'. [Zabitą kurę] potім czyстыły, opaluwały jakos tam... pere-ważni opaluwały, no ji oczыстыły, i na rosółok OK21

opałaczkа 'korytko wydłubane do wiania zboża'. Taka opałaczkа była, opałaczkа toto korytko wydubane takie, to nazywały opałaczkа MK20. Wziały toho wiwsa drusłak do takoj opałaczkы zwaly, to było na muku, tak sia zwało opałaczkа, to derewiane było K-4 → korytce

opłaty 'podrzucać dla nadania odpowiedniej formy'. [Korytko] Abo chlybiwca, to tiż tak była, taka łem na chlib bo sia tam opatało chlib [najwyraźniej: ciasto na chleb], ta jak misoczka, tak było wyroblene MW23

opariaty 'wyparzać, dok. oparyty. (Skoru) z korowby treba było het łupyti... opariaty tak horiaczom wodom PW12. [Kurę po zabiciu] oparił horiaczom wodom JS18 → paryty, wypariuwaty

opata zob. łopata

opeńky 'opieńki (grzyby)'. Opeńky ros-nut tiż AK

oplicza 'bluzka z rękawami (wyszywany-mi), bez kołnierzyka (ze stojką)' ■ A tu było oplicza bile, ne była bluzka, łem takie było, taka tu była kantka o, otale i tu był... drik, a tu kantka, tak było dookoła okrojeno, czasamy były takы falbankы, a czasamy tak prosto. A toto oplicza jak nazywały, to był lniane. Biły opliczata. Dawno to diwky tak chodyły jak i babы; tu mały opliczata PW12. Westka toto normalni tak, jak teper totы bluzoczky sut, szto z konirykami, i ne rozpinana, łem tak tu kus była, takie mama nazywali opli-cza. Starы łude, mama tak zwałi moji, twoji napewno, oplicza HW25 → bluzka, westka

oporosyty sia 'oprosić się'. Śwynia sia porosyt, sia oporosyla PW12

opowidania 'opowiadanie'. A to z opowidania ja czuła tak PW12. Ne do opowidania jakie to było wesete IP13

opowidaty 'opowiadać, dok. opowisty. Ja ne opowim. Ja to ne opowim, bom ne widiła PW12. Babo, opowidź jak ты była chwora! Ā potім były weczirky jak prudence pani opowim IP13. Opowidały, że zabył

MP23 → powidaty ♦ **ne do opowidzenia** 'nie do opowiedzenia'. To ne, ani nie do opowidzenia, jak robyły PW12

opowidy 'zapowiedzi'. Po opowidiach już *sia szykujut na wesila*, no JZ22 ♦ **kryczaty opowidy** 'ogłaszać zapowiedzi'. Treba opowidy kryczaty pořim, u was „zapowiedzi”, to u nas opowidy pořim kryczat JZ22

opowisty zob. opowidaty

opuchnuty 'opuchnąć, spuchnąć'. Wały nazywały, szto tak opuchne korowa jak *sia wyteřyt K-4*

opysaty 'opisać'. *Desi toto tam jes opysano wszytko. Tam szytko opysane jest* OK21

oraty 'orać'. *Sia sadyło het do horby, de sia orało. Teper ne oriut tak daleko* PW12. *Płuhom oraly, takym jak teper oriut* JS18. No ta orały: *kto ne mał konia, mał dwoji bykby, jedny takby meńszy, druhy bilszy, to bilszyna oraly, a tyma meńszyna boronyły* AK20 ▣ *Orałi marec, kwiten, maj. Płuhom orałi, orałi wołami kołysi. Towdi orał, sijał rukami i rukami mołotił. Budjak orały: i w horu-dołynu i na piperek. A ja na zachodi wydłł taki płuh, bo tam řiz starynne toto było, że win sia perewertał tu, na řij ladieri, w dołynu orał, no značzyt [w] dołynu, a jak bude do horby, to sia mu perewernuł płuh zas, i zas išzoł tou samou borozdou i skybu zas kłał tak, ale w nas toho ne było. W nas normalni orał dokola zahonu tak, jak jem powidał, o, ta jak tu, potal. I na wysznju storonu mu składało skybu. A jak w dołynu, to řiz orał w dołinu i w horu. Orały, sijały, zberały i mołotiły cipami. Orałi kinmy już teper... a dawno bykamii. Płuhom orały. Orało sia jak zahony były postawłeny. I na piperok sia orało, szto skyba išzła i w totu, i w totu storonu. I orało sia i w dołynu, to jak było, i orałi na zahony. Naprykład prypusme že, no szyrszyj zahin ne był jak do desiat metry, desiat metry, tak takyj był... zahin no. A jak orał składam to sia, to orał tamtot zahin, i tot to już sia mu złożył, już mał zahin* IP13. *Orały płuhom. Susid zo susidom*

sia o jeden den orali tomu, a druhyj den zas susidowy OK21 → *wyoraty, zoraty* ♦ **oraty na piwperek** 'orać w poprzek, na poprzek'. *Budjak orały: i w horu-dołynu i na piperek. I na piperok [!] sia orało, szto skyba išzła i w totu, i w totu storonu* IP13. *Jak tak o na, to na piwperek perewaźni, na piwperek orały wszytky* AK20 ♦ **oraty na staji** 'sposób orki'. *Jak kus tak było spadysto, to orał tak, to sia zwało staji* AK20

oreł 'orzeł'. *Orełby lmn.* PK23

organy 'organy (w kościele)'. Po polski *hrajut organy, a nasi ne hrajut* JS18

orich 'orzech'. *Liska, szto orichy rodyt takie* OK21

orichowyj 'orzechowy'. *Ono perewaźni takby temny (kołor) robyły, to zelenyj, to jakysi inszyj, takyj orichowyj* OK21

orka 'orka'. *Barz sobi pomahaly, w orci pomahaly, jak ktosy ne mih si poraditi* PW12

orkysz 'orkisz (odmiana jęczmienia)'. To iszczy takyj orkisz sijały, orkisz *sia nazywał*. Ale to było takie twerde zerno, szto straszni było tiażko mołoty toto PW12. Sijały jarec, tam tak i pszenycu; kołysi iszcze takie było zerno, szto ho teper już ne je – "orkisz. Takyj był podobnyj do jarca, ale podobnyj był do pszenyci IP13. I był takbyj, podobne do pszenyci, orkisz nazywał *sia*, a to barz, barz twerde było, takie do toh'o, ale sijały, z toho robyły muku OK21

osadnyczka *nowsze?* 'osadniczka, osoba przesiedłona'. *Tu susidka, značzyt osadnyczka, jest od Jasta tam* IP13

oseredok 'środek, środkowa część'. *Totu upu na bik, a totby pancakby sia rozczyniały, już jak było łem oseredok z toho taki, toto można było zhotowity* MK20

osibne 'osobno, oddzielnie'. *Sypanec sia stawlało osibne. Každyj wszytko osibne płatyt* IP13. *Mały osibne take pobuduowany, takby nazywały sia sypanec* OK21; też **osibno** *nowsze?* A *denekotry to małi pobuduowane osibno takby pewnyci* OK21

osibno zob. osibne

osidłyty nowsze? 'osiedlić'. *Były tam [w Legnicy] osidleny* IP13

osin 'jesień'. *Osin, w oseni* PW12. *Łije w oseny. Osiniom to iszczy pidpeńky zberały. Ony (pidpeńky) rodiat teper osiniom* IP13. *W oseni ta jak teper jest, opady, łyscia, toto iszły hrabali* OK21. *W oseny padała jaworina* HW25 ♦ **osiniom** 'w jesieni, jesienią'. *Osiniom to iszczy pidpeńky zberały* IP13 ♦ **na osin** 'jsienią, w jesieni'. *Braly karpeli na osin* PW12

oskubsty 'oskubać'. *Kuru... oskubsty* PW12. *Jak piria jest, ona maje taku hyczku. I toto sia oskuba z toho* JS18. *Potim jak sia stne, to sia oskuba het już* MP23 → *pidskubuwały, skubsty*

osłabłenyj 'chory'. *Oslablenyj żołudok mam, szto ne pracuje mi, szto muszu braty...* JS18

oskard 'oskard, rodzaj kilofa'. *Braly oskard taky, kuly młynici desy tam po inszych setach* IS23

osnowa 'osnowa'. *Adyk tych ściuk było abo trii, abo sztyrii, jak chto napriał, treba było znati szytko toto kilko pustiti na osnowu* PW12

osnuwały 'snuć'. *Treba było osnuwały toto priadžu* PW12

ostanok 'pozostałość'. *Toty ostanki: toto olij wydusyli, a toty makuchy ostały* AK20

ostatnij 'ostatni'. *Dawały takij daszok na "ostatniej [łacie], na sam koniec, tak, żeby tam ne lało. Rajbaczka sia nazywała, to byli zrobłene abo z derewa, a ostatnie już byli z blachy* OK21

ostatok 'ostatek, koniec' ♦ **od poczatku do ostatku** 'od początku do końca'. [Opowiedzieć] *treba szytko ot poczatku do ostatku* K-4 ♦ **na ostatku** 'na koniec'. *A potim, na ostatku już, na Jordan, to już robyły tak zwanyj tamarek* IP13

ostaty 'zostać'. *Win tam dałe iszczy ostał pid tom sosnom* AK20. *Wszytko-zme wyspiwały, łem [...] jej ostał* MP23

ostawyty 'zostawić'. *No "ostaw mnie toto, bo żem wszytko "opowila* PW12

ostorożni [-ni] 'ostrożnie'. *Staryj jak bude ostorożni żyty, wyżyje za to* IP13

ostorożnyj 'ostrożny'. *Kto ostorożnyj jes...* IP13

ostryczы 'ostrzyć'. *Maleńky byli diti, to ostryhli tak o, starby didy tak chodyły ostrzyżeny* HW25

ostryty 'ostrzyć'. *Sam klepał totu kosu, ostrzył, no i kosyli* OK21 → *wyostrity*

ostrыj 'ostrzy'. *H nas była taka ostra trawa* PW12

osty 'łuski ziaren zboża'. *Jak persze motoly owes, to osty take były* PW12. *Jarec i owes, dwi czasti toho było, szto osty mał, no ji dwa raz presijaly* K4 → *łupa, otruby*

osuha 'gnijący osad na kiszzonej kapuście'. *Kapustu do boczky; jak było zymno, ta ne treba było toto zberati, totu osuhu, bo sia zrobýt taka osuha zymuwały [?]* JS18

osudyty 'osądzić'. *Najpersze sud był, nas osudyły* MW23 → *sudyty*

oświaszczaty 'poświęcać'. *Potim jak postawyły [dom], to znowu "oświaszczaly* TW22

oświdczaty sia 'oświadczać się, prosić o rękę dziewczyny'. *Chotily sia żenići, no to sia towdy oświdczaly* HW25

o swoim zob. swij

oszczadnyj 'oszczędny'. *Jake oni, jake one oszczadne* IP13

oszczadzaty sia 'oszczędzać (się)'. *Lude sia oszczadzajut z pało* IP13

oszeplanec 'mający zmierzwione włosy'. *Oszeplanec taki* JZ22 → *oszeplanыj*

oszeplanыj 'mający zmierzwione włosy'. [Jak maje brydki włosy, merwu taku?] *Ta oseplanyj, oseplanyj taki paskudny, ne o chrestianyn, ne poczesze, ne toho, oszeplanec taki* JZ22 → *oszeplanec*

oszukaty zob. oszukuwały

oszukuwały 'oszukiwać', dok. **oszukaty**. *Hwariu, że ktoś me oszukał* AK20. *I sia dawały robyty, cygańci, oszukuwała ich* AK → *cyganyty*

oszust ‘człowiek mówiący nieprawdę’. Oszust JZ22 → oszustysko

oszustysko ‘mówiący nieprawdę’. *To cygan, oszustysko, bo powiśt hłupotu, a łude idut i perechodiat, a win powidał, że mosta ne je* JZ22 → oszust

oś ‘oś’. [Wóz] *derewiane osi mał* IP13

otawa ‘trawa odrastająca po pierwszym koszeniu’. *Raz tu kosyły, [druhyj?] ne było szto kosiłi. Otawa była, korowы sie pasły* JS18

otec ‘ojciec’. *Ta jak dity witcia pidskubujut z hroszы* MP23 → nianio

otec chrestnyj zob. chrestnyj otec

oteplaty nowsze? ‘ocieplać, dok. oteplity’. *Pczołы chockoly hpaly jak pryszła zima, bo jich tam pewno malo chto otepliał tak, żeby otepliti tak, żeby to ne było studeno* PW12

oteplity zob. oteplaty

otepłinia nowsze? ‘ocieplenie’. *Hłiny potim dawały, tak wyriwnały riwno, to już take otepłinia było z toho* OK21

otesaty ‘ociosać’. *Persze tesaly, bo to musyt byti derewo otesani; otesaly i jak otesaly; to towdy sia brał do budowy* JS18 → tesaty

otrubы ‘otręby, łuski ziaren zboża, używane na paszę’. *Daszto dawały: to soly, to dachto wotrub. Otrub duże ne było u nas* PW12. *Pszenni otrubы* PK23 → osty

otwir nowsze ‘otwór’. *Win znaје, aha, tilko tu maje byti otwir* IP13. *Taku skromneńku kuchniu, to dwa takы otworы, blacha* OK21

otworyrty ‘otworzyć’. *W Gorlyciach tam koždyj den sklepy otworene* JS18. *Musiła–m si dweri otworyti, żeby mi iszło powitria* MP23

owariaty ‘obgotowywać’. *Bandury owariane take, że treba poczystyty, owariane, poczystyły, pomastyły masłom* K-4

owes ‘owies’. *Pekły takы, oj takyj tońkyj chlib, z wiwsom było, z wiwsom. Sia mołoło w żarnach, o, z wiwsom sia mołoł. Bilsze toho wiwsa sijaly tato. To łem z wiwsa robyły totu (keselýciu), z wiwsa* PW12. *Perewažno oves sijaly, oves. Ja mał zas po czwert żyta i do wiwsa szmarył* IP13. *Wiwsa i żyta [tu: maki]*

dodało sia, do młina ne chodyło, łem sia mołoło w żarni MP23

owoczы ‘owoce’. *W tym roci nedobry owoczы, nedobry i jabka i hruszкы* MK20

oznaczaty ‘oznaczać, znaczyć’. *Nanaszko oznaczał zastupcze rodycziw* IP13

ozeraty sia ‘ogłądać się’. *Wy sia iszczy ozerate na mołodych, szto mołody robiat, ani sy wypyty, any sy pośpiwaty, ani pohulaty* IP71 → pozeraty, zazeraty

ozymыj ‘ozimy’. *Jak oziمة żyto, to sijaly na osin* PW12. *Żyto ne je takie ozyme, czasom ne wytrimało* AK20

ożenyty sia ‘ożenić się’. *Żli зробыł, że sia ożenił z Polkom. Moja mama pryszła do kraju ta ji sia ożenił mij nianio* MP23. *Chłop jak sia ożenił, to już musił bajusa nosyty. Daki tam, szto mał doma zemłu, mih sia ożeniłi* HW25 → żenyty sia, pożenyty sia

ożnycia zob. woznycia

ożyна ‘jeżyna’. *Ożyна to czernyci sia zbera, no to to czernyci na nij rosno [!]* JZ22

P

pachnuty ‘(ładnie) pachnąć’ ▣ *Pachne ne nazywaly, łem tak powidaly że sino pachne. To ji ne pachło, bo to taka kustrycia była, taka, takie neładne sino było, toto any ne mało zapachu nyjakoho. A takie było iszczy tak koło domu, tu blyże, no to tam było dakie takie kwit-tia kuzy [?], to takie pachło, ale takie tam z toho, jak my nazywaly werchы, tam już jak toto i ne pachło tam. [...] ne nazywał, że pachne* PW12

pacia ‘prosić’. *Zabył pacia* PW12. *Na torh chodyłi z korowamy, z paciatmy, z kińmy* OK21 → paciatko

paciatko zdrobn. ‘prosiątko’. *Żentyciu to łem paciatkim już dawały* MK20. *Ź tam jedno cy dwoje paciatok chowali tak dla sebe* OK21 → pacia

paciurкы ‘paciorki, koraliki (ozdoba)’. *Paciurкы nosyły rozmajite: czerwene koralі*

tak duże... Ne tak duże nosyły basanunok, ale pid borodu tu do tych paciurok to dawały tak tu, pid gorset PW12. Paciurky nosyły, jak chto lubył, to mały i teper majut pojedne takych, bile i czerwene, syni JS18 → koral

paczisnyj ‘paczęśny, zgrzebny (z grubego płótna)’. *Paczisne to było tak zwane, z klakiw, to jes toto druhe priadywo. No to w lenianim to chyba tam do cerkwi, a tak to w paczisnym chodyły IP13. [Spodnie] leniany abo pacziszny, a paczisny to już było hirsze, z takej, hirszoho materiału, a leniane to było delikatnisze. Towdi było wszytko takie z toho lenianoho abo paczisnoho, to toto takie, że twerde było do prania OK21*

paczka ‘paczka, opakowanie’. *Driżdżi kupuwały, paczku driżdżi, to już sia tisyły. Paczku sztyrioch kupuwało IP13*

padaty 1. ‘opadać (np. o liściach)’. *W oseny padała jaworina HW25 2.* ‘padać – o deszczu, śniegu’. *Letyt śnih, abo padat śnih PW12. Śnih padat AK20 3.* ‘padać, ginąć (np. o pszczołach)’. *Hnesky pczoty padajut PW12 → wpasty*

pak ‘potem’. *Jak kus skosyły, ta wiazaly pak samy JS18. Tak jem w Nimciach, i była tam ciłu wojnu, a pak my iszły jak Ruski pryszot. Tam na Ukraini to sia żenyły [z innymi], a pak sia rizały MP23 → potim*

pakuwaty ‘pakować, układać’. *Jak tato iszoł z takyma dyrwamy na prodaj, to na dyrwa sia pakuwało tam (jafyry) MK20*

pala ‘opał’. *Lude sia oszczadzajut z pało, my mamy pału za darmo, bo my mamy na swoim IP13*

palunoczka ‘wódka (w pieśni weselnej)’. *I idut śpiwajuczy: dajte wy nam palunoczky, zrobylyzme z diwky żenu, wedeme jo poczeplenu K-4 → wudka*

pałec ‘palec’. *(Jafyry) zberały palcmyi wszytko IP13*

pałenysko ‘pałenisko’. *Trochu tak toto [garniek] pid pałeniskom dostawało, szto ohriwało i tak sia hotowyło OK21*

pałycia ‘laska’. *Żeby ne tota pałycia, to bym piszła MK20 ♦ družbiwska pałycia* ‘laska družby proszącego na wesele’. *Družbiwska pałycia K-4 → pałyczka*

pałyczka zdrobn. ‘laska družby, zapraszającego na wesele’. *Družba sidał na konia, kapeluszo stonżkom, pałyczka h rukach z sokyrkom taka K-4*

pałyty ‘palić’. *W pecu sia pałyło, w tim chlibowim, i to szto dnia sia pałyło i chlib szto dnia lude pekły IP13. Jak sia h pecu pałyło, to dweri były otworeny i studeno było JS18. Potim h pecu pału, na blachy kładu, i sia pecze MP23 → napalyty, spalyty*

pamiat ‘pamięć’. *Takie sia śpiwało rozma-jite, no ja pani ne wytłumaczu, bo ja z pamiaty ne znam PW12 ♦ za mojoj pamiaty* ‘jak sięgnę pamięcią, za mojej pamięci’. *Za mojoj pamiaty sia sadyło het do hory. A do Osika to chodyły, jak już za mojej pamiaty PW12 → tiamka*

pamiataty ‘pamiętać’. *Iszczy jak ja pamiatam, to iszczy byli leniany obrusy. Ale pozabyła, bo toho ne pamiatam PW12. Ale totu husku żeby-s ne zabyła pamiataty IP13. On tak lipsze pamiatat iszczy MK20. Jak ja pamiatam, iszczy to toho koniryka ne było, łem take o, taka obszrywka jak teper HW25 → tiamyty*

pamiatka ‘pamiętka, pamięć’. *Prajniky dawali, to jes tak na pamiatku, na śmich IP13. [W podwalinie] taka była wydobana dirocza i tam taky monety tiż stawiały na pamiatku TW22. Ja mam ja iszczy bluzku taku, tam jenna szyła i tutaj na pamiatku se mam, ładni na maszynie wszyta, ma i konirik, korotki rukaw HW25*

pan 1. ‘pan, właściciel ziemski’. *Do pana chodyły do Sankowy IP13. Na desiaty snip jem kosyla: dewiat panowy, a desiaty sobi MP23 2.* ‘mężczyzna’. *Toty panowe, szto chodyły na toto [na zabawy] IP13*

Pan Bih zob. Bih

pancak ‘pęczak (kasza jęczmienna – jaglana)’. *Na połudne daky pancaky*

hotowały, pancak, pancakы PW12 ▣ Pancakы to jest, podtówkało sia h młynach jarec, i tota upa posijały mama, i totu upu na bik, a totы pancakы sia na takim tim rozczyniały na tim, już jak było tem oseredok z toho taki, toto można było zhotowity tak, czy zo sływkami, sływky suchы, to hruszkы suchы tam sia dało i dobre, abo z mołokom MK20

pani młoda ‘panna młoda’. Sia zaczęło wesila h pani młodoj, jak zwały młodyci HW25 → młoda, młodycia

panknian ‘mieszkaniec Pętnej’. Panknian, panknian – jak z Panknoj OK21

panna ‘panna, dziewczyna niezamężna’. Tak popid lis stajankы, a tam noczuwali pannы, dıwкы, a kawalery tam iszły, tam na wieczor był spiw, ohni kłaly IP13

papierowyj ‘papierzany’. Wziął z papierowyj miszok i napisał MP23

papir ‘papier’. [Kwiaty] wykrawuwały z papiria PW12

para¹ ‘para’. Jednoho konia si zihnał do moho, od susida tam, para kony IP13

para² ‘para wodna’. Sztosi takie szmaryti do ты воды, żeby dobri para iszła PW12

parad nieodm. ‘piękny, elegancki’. To toho parad sklep i tak bilsze IP13

paradnycia ‘ładnie ubrana, strojnisia’. Ale sia uberat kras, taka kras, o, to paradnycia jide, no, tak nazywały, że paradnycia K-1

parafija ‘parafia’. Maje toj śwazszczenyk dwi parafiji MK20

parastas ‘parastas, nabożeństwo za zmarłego, odprowadzanie w dzień śmierci i pogrzebu’. Ksiondz prychodyt, to wse do hmercia, kto si życzyt; i parastas odpawłat AK20

parcela ‘parcela, działka’. A toto zależyт, chto jaku mał parcelu OK21

parchы ‘parch, choroba skóry’. Parchы ma K-1 → parszywyj

parenyna ‘parzone siano, słoma, plewy’ ▣ Sino, sołomu; jak maly za szto, no to robyły taku parenynu z to połowo, połowa, no. Take korowы szto były dijne, to tym korowam

takie dawały, skorsze mołoka dawaly. Daszto dawaly: to soly, to dachto wotrub, toto jak persze mołoly owes, to osty take były, totы osty tam wymiszuwaly, no żeby korowa ziła i żeby mołoka skorsze dała PW12

pariwka ‘rodzaj łaźni parowej przy leczeniu konia’ ▣ Chtosy doradył, żeby robyti taku pariwku mu, pid brih stawiatі sztosі takie, żeby paruwało, a z werchu nakryti, no i tak robyły i pomohło toto. A tu w wodu sztosі takie szmaryti do ты воды, żeby dobri para iszła: jakie żelizo, abo kamin, abo rozihrite, i towdi paruwało, a tu było z werchы nakryte, i to sia toto krow rozihriła, i pomohło mu potim, no PW12

parobok zob. starый parobok

parszywyj ‘mający parchy’. Już ne nazywały że parszywyj, bo to tiż obraza, że parchы ma, tem tak, że ma takie jakysy ślidy tam, o, że ne wadnyj, bo jakby tak o, i twar ma parszywu taku, parszywu, to już była tiż obraza, ne nazywały tak; tak medze sobom jakby toh'o K-1 → parszywyj

partycia 1. ‘obszycie, pasek’. No ji, i z peredu fartuch takyj był, z peredu fartuch, z dołyny była taka partycia szyroka biła. Partycia nazywały, taka szyroka biła, o taka o. Totы szto take były z partyciami to sia nazywały fartuchы PW12 2. ‘rondo, szeroka krawędź, obrzeże’. W kurnych chыżach w tim misci, bo potal dым sidał, tak, tu desi tak to była taka partycia, była tak partycia wyrobłena, wyskrebtana, baba chotiła żeby ji było ładni, ta wyskrebtala tu o, a potym dым sidył IP13

paru nieodm. ‘parę, kilka’. Małe misteczko, paru domił było PW12. Jakby prytysło, to si kupyт paru metri bandur. Za paru czasi[w] koniowi pereszło IP13. Po paru rokach OK21. Połotno moczyli h rici, i na berehach prosterali, i paru razy denno tak. Len kłaly toto na poli iszczy paru dniw HW25 ♦ **paru raz** ‘kilka razy’. Gazda musił iti paru raz z flaszkou, żeby poczestował IP13

paruwały ‘parować (o wodzie)’. *Chtosy doradył, żebyś píd brih stawiatí sztosí takie, żebyś paruwało PW12*

paryty ‘parzyć’. *Paryły tak połoŵu, tam daszto dawaly do tej połoŵy. Kuru to paryty kropom PW12. [Zabitą kurę] paryły wodom i skubli OK21 → opariaty, wypariuwały, zaparyty sia*

pas ‘pas’. *Nawołokы z czornoj wowny... i takы pasy łannы mały na nohach HW25 → pojas*

пасеныj ‘spasiony’. *Мы зме радылы та, że win był pasenyj, win brich ma welykyj, briszysko pustyj o K-1*

пасерб ‘pasierb’. *Paserb, lmn. paserby K-1*

пасербыця ‘pasierbica’. *Paserbycia K-1*

pasika ‘pasieka (ule)’. *Taku welyku pasiku mał PW12. To pczoty, to pasika tam jest, pasika sia zowe JS18*

paska ‘babka wielkanocna’. *Ja sam tiamli, jak jem mołot doma tu, o, na pasku IP13. A na Welykden to paskы pekly; paskы, to znate jaka paska, to jes takyj welykyj chlib takyj o, toto hpekly mama MK20. Pered Welykodniom mama napekly, paskы pekli, paru pasok takыch welykыch, i na Welygden h noczы iszli do cerkwi, to brali śwatiti jednu pasku do koszyka HW25 → pasoczka*

paskudnyj ‘paskudny, niedobry, zły’. *Czasami wyjdut cy kuriata, cy husiata, to wyjdut ładni a czasami sie wszыtko takie zrobyt paskudne PW12. Takы paskudny druhyj oczy maje, wrażyly takы, szto win perejme człoweka i dostane hrokы JS18. Paskudnyj tot chłop cy baba K-1. [Od kozy] mołoko jes paskudne WG*

pasmo ‘pasmo’. *Treba było znaty kilko pasem tam ma pitі, na jedno pasmo kilko nitok, na jedno pasmo iszło dwadecet cztery nitkы, i tak sia wiazało, i jak sia nawiazało dwadecet tych pasem, to sia nazywał łokot. Łokot – jak było dwadcat pasem PW12*

pasoczka ‘mała paska – babka wielkanocna’. *[Duże tych pasok?] duże, no takы*

welyky; biłsze zo dwi, takыch menszych biłsze, a iszczy tak, żeby jak pekly, ta już na poly oraly, to już trea było jednu mału pasoczku nesty na pole hen dla tych, szto oriut, sijut K1899 → paska

pasoczok zob. gałunok, pasok

pasok, zdrobn. **pasoczok** 1. ‘pasek, trok’. *[W zapasce] ne sznurkы, pasoczкы chыba, paskы, paskы. Dwa takы paskы, szto sia... były popryszywany na tych bokach i sia z druhej storony zawiazało. Czuha – bez seredinu pasok był OK21 → pojas 2. pasok ‘pas, pasek czego’. Zemli mał takы paskы, to sia nazywało czwert pola, to było dwadecet sztyri morgы HW25*

pastuch ‘pastuch’. *W liłi czeba było pastucha, choc staryj pastuch był, ale musił popasty PW12. Pastuch musił korowы pasty i na dojdzu MK20*

pasty ‘paść’ ■ Człowiek korowы pas. *Druhij raz tu sia ne kosyło, w nas pasły. W liłi pasły tam, w tamtij storoni i w tij, ale na pereminu. Jedno liło pasły tam, sia zwała tołoka, a tam sia zwała carina, na druhyj rik pasły tam. Znaczyt tam tołoka, a tu caryna była, tak o. To lude chudobu pasły na tim spilno, cy win mał try pruty, try pruty to jest... Czwert, czwert riłi, to мы, w nas tu była czwert. Het tak jak, jak widno okom teper siahneme, to było chłopskie połe, paswysko, ci koszyinia, jak powidam. Raz w rik tołoka tu, raz tu “o. Jak już pokosyły, to perehaniałi, doroha była popid samyj lis i perehaniały tu. Tam mały take stajankы, stajni. O takы chlewкы, ale postavene denekotry dobri, bo tiż kыczkom dobri nakryты, tam mał takie planterce, tam spał, tam korowы chodyt dojiti. Na ciłe liło... Tak popid lis stajankы. A tam noczuwałi pannы, diwкы, a kawalerы tam iszli, tam na weczer był spiw, ohni kłaly, spiw, takie hiwkania, jaki to był, to prekasne. Piseńкы takы spiwały, to ne można było perestuchati, to były lude obdarene hołosom. Perewažno mołody noczuwałi, noczuwałi i chłopczыska*

tam. A to noczy korotky, ta perešpiwały prawi ciu nicz IP13. Pasły dity korowy taky tam HW25 → popasty, wypasaty, stajanka

pasuje/pasuwało 'pasuje/pasowało'. Tot, szto robił, to win pereważni sam si tam toto obstro... strojił [kamienie] tak, żeby mu pasuwało OK21

pasuwały 'pasować'. [W gontach] rowok z jednej storony był hrubszij, a druhoj storony był tońszyj, i pasował do toho rowka, i ono już tam ne lało OK21

paswysko 'pastwisko'. To było chłopskie pole, paswysko ci koszynia IP13 ▣ Pasty, na paswysko. Pasty, znaczy na pole. Pastuch. Czasem meńsze dity, a jak ne było komu, to i choccho pas, bo treba było popasty, bo w zymi sia w stajni dawało, a w lińi treba było pastucha, choc staryj pastuch był, ale musił popasty. Wyhnati na pole. Abo wyhanialy abo je wyhnał na pole, abo tak, rozmajińi, jak pidchodyło. Wyhnaty na pole, treba było hnaty korowy na pole, treba piti z korowami. Jak iszoł z nyma, no to: treba pity z korowami na pole. Jak za mojoj pamiaty, to sia pasły z chudobom uci tam, na paswysku, de korowy tam i uci były. Ni, ne chodyły uci; tam sia pasły de i korowy. Koni tam sia pasły. Kińmy biłsze lude robyły, no, ta jak była robota, ta sia koni ne pasły, a uci sia pasły wse, tam de i korowy PW12 ▲ Tam iszło tak: jatiwky i byky. Korowa jak sia kiepsko dojiła, to jej tam dały na paswysko, na toh'o. Ja musił dojity uci. Ja dojił i w takim kociołku ruskim-im nosił domińw toto PK23 → pasty

pasza nowsze? Chudoba hołodna była dobri, hłopiła tak skoro paszy. Żerty to paszy dawati. Paszy szto dla chudoby PW12

patelnia nowsze? 'patelnia'. Patelnia patelniom. To sia zwała patelnia i po polsky i po ruski. jak patelnia to patelnia, ni? JS18. Patelni były, a dawńno to były taky rynky AK20 → rynka

patyczky 'zapałki'. [Ohen zrobyty?] Patyczky JZ22

patyczok 'drewniana szpilka do włosów'. Krutiłi taky chimli, to zo zadu zalożyła si taki patyczok, i koło toho patyczka si tak krutiła, na ruci si tak skrutiła wołosia, o HW25 → patyk

patyk 1. 'patyk'. Był takyj krestyk зробlenny o, z patyka takoo PW12 2. przen. 'drağ, chojak'. Tam za takyj patyk [na Zachodzie żeby zabrać/kupić] stojał lisnyczy, i za sosnu, i pozerał, tak IP13 → patyczok

pazury 'pazury'. Wówk tak der pazuramy tut, zadnima nohamy PW12

pczeli 'pszczeli'. Pczeli wosk TW22

pczoła 'pszczoła'. ▣ Pczoly maly pojedny, bohатыch szto... to pojiden taki był nauczytieł [!], tak mał duże, taku welyku pasiku mał. Nawet ja sie wychowała pry tych pczolach, ale mij tato ne trymał. I to toty pniakы to były takы: hrubyj kłoc odrizanyj i w seredyni było wydobano wszytko tak, no toty kraji zostaly takie o, i bez seredynu był takyj krestyk зробlenny o, z takoo patyka z takoo, no i tam jakosi toty pczoly tam o, i sobi tam lipily tot, woszczynu, ale i ne pidberaly, ne wybieraly ta jak hnesky wybierajut, tak było. Ony narobyły już to, pniak taki był może szырszy jak toto, o takie dookoła, i tam nosyły, jakosi si ulipyły samy tam totu woszczynu tak, i nanosyły tak do ulu tak jak medu powńno, tak że zalipyły tak. A tu taki był wchid, takы dwerci były z jednoj storony, no o tak, z hrubsoj storony, no aż tak towdy, tato wziął wybrał toto, wyrizal totu woszczynu het z tym medom, i tak na mysku wytopył, i tot miud takij był. Ale to szto, toto było raz na rik to, bo inaksze ne robyły, lem tilko tak. Ja za moho tata, ony maly lem try takы pniakы nazywany, pniakы, ale to był takij kłoc odrizanyj zo zhnitoho takoo, szo w seredyni było zhnile, wydobanyj i takы try totы pniakы mały. To tak tilko dla sebe toho medu wzialy. No to ja takie pamiatam. A lude już potim robyły pniakы takы jak czeba, i ramky, i hnesky wszytkы takы majut. Ja zapamiatala, to takie było: rizaly tam raz h liti tot miud, ale tak zo wszytkom z tom

suszom, i tak o topyły, i na likarstwo doma był. Nichto toto nigde ne prodawał. I susidiw pohostyli. Ja ne znam, cy choruwały towdy, cy ne choruwały, ony teper chorujuť, teper jakysu majut chorobu taku, jakas haleroza sie nazywat cy szto, padajut. Hnesky pczoty padajut. Chockoly hpaly jak pryszla zima, ta hpaly, bo jich tam pewno malo chto oteplal tak, žeby otepliti tak, žeby to ne było studeno. To jak sia perezimuwały, to sia perezimuwały a jak ni, to hpaly. Ne było tak o, žeby to toto oteplaty ta jak PW12. Były i taky pniaký, że takie lem same derewo i dziura w derewi, i taki ułyj były JZ22

pec 'piec' ▣ Pec był w tamti chýży, pec był tu [na Zachodzie], ale z tamtej storony było otwier [!] do peca i tak już teper to był już nowoczesne. Doszka taka była koło peca, a pid tom doszkom to zwanyj zapecok. Na pecu spały i h pecu. I w pecu, jak tot był takyj pec wełycz, szto jak jem był chłopeć takyj, już dobri pamiatam, tom se piszol tam, to był pec takyj pieruński, tak powim, pecysk. Tam se sidasz, tam zo zadu, a jak sia pryszło z pola, neraz zmerz tak, w kuti, to zwaly kut, tot kut, tot koło peca, to w kuti, to si nohy do peca tam dał. Kołysi to nawet łachy sia nabijały, bo to lije w woseny, człoeć korowy pas. Pekły chlib szto dnia, w tim pecu, w tim wełykim, no IP13. Tam sia pałyto, chlib pekoło i hotowyło. H pecu palu MP23. Dity spały i po tych ławkach i na prypecku i na pecu HW25 ♦ **pec chlibowýj**. W pecu sia pałyto, w tim chlibowim IP13 ♦ **pec byty** 'bić, ubijać [‘robić’] piec'. Jak już pobuduwały [chýżę] to pec byli. Pec były z hłiny, pidłóżyły takie derewo, o, zaraz [pokazuje], derewo, i teper tu na toto derewo dał taku okruhtu, piwokruhtu, tu było riwne, piwokruhtę, i nakłat na toto, o tak, doszczeczok, i bjut IP13. – Pralnikami MP23. – Ta de pralnikami, kyjanký [‘pałki’] były. Ony toty prajniký zbierały po poticzkach i tam kłaty, nabyły tot pec, do peca i hłynu byli. I nabyły tot pec... hłynu przykładały, mały

taký kyjanký. Chłopcý pryszły, kawalerý byti, a diwky kopały hłinu, to było śpiwałi, ta to było, no ne do opowidania jakie to było wesete. Potim już jak nabyły tot pec, to majster piszol tu, z peredu, bo już mał het obyto doszka, były w taku platformu. Tam protiał, de uważał, de dīra ma byti, i toto, swyniu, toto pidwałe tam iz dweryma od peca, już sia w pecu pałyto, iszczý komīna ne było, lem prosto kurna chýża taka, od razu pałyły no, w nicz tot pec wysoch IP13 → chýża [punkt: pec]

pecysk[o] 'wielki, ogromny piec'. To był pec takyj pieruński, tak powim, pecysk IP13

peczy 1. 'piec'. Chlib pekły sam, sami. Ale pekły ne tak, jak hnesky peczut, pekły taký, oj takyj tońkyj chlib PW12. Pekły zwanu adzymku, z tych bandur. Kapłuna pekły IP13. A na Wełykden to paský pekły MK20. Tom hpekła chlib, tak o. Hneskym wstała o czetwertij rano, peczy. I sia mołoto, i w každyj den sia pekło chlib MP23 → wpeczy, wpeczy sia, wypeczy 2. 'piec, parzyć, palić'. To tak, jakby h ohni trzymała, tak mia straszni pekło AK20

pelenka 'pieluszka'. Pelenka nazywały, pelenka K-4 ▣ No ji do toj pelenky, do sere-dyny, położyły iszczý zo dwi taký miakszy, bo leniana to kus za twerda. No to z kosuli, z dakoj, takie, no dałno h nas ne było tak połotna takoho, może h miści ji było, ale na seli ne było, to zakrutyły popid totu ruczku tak, i druhu tak, i o pid pleczky toto, tot koneć, noży zwiazały i tu taku, krajka była, takie było jak pas, lem dołhy y tu zakrutyły het, i do nih, i tu zamotały K-4

perchaty 'powiewać (?)', szumieć (?). Drużkowie mały czerwony basanunký, owiazane koło kapelucha tak, tak daleko tu het, tak pirchała; tak per... perchała, tak jak jiszoł to tak tam HW25

perdyty 'wypuszczać gazy, pierdzieć'. Tak i teper roblat wszýtko: i jadiat [!] (kapustu), perdiat JS18

pereberaty ndk., dok. **perebraty** 1. 'przebierać, ruszać'. *Nohamy sia pereberało [przy krosnach]* JS18 2. 'przebierać, wybierać zbędne elementy'. *Posmotryły do nioho cy dagde kamenyka ne je, perebrały, tak sia nazywało: treba perebraty zerno kotre mate dobre* "oczy, perebrały K-4

perebuduwaty 'przebudować'. *Мы там już rozwały to, a perebudowały tu* IP13 → buduwaty

perebudyty '(dobrze) uwędzić'. *Sołonynu sołyly i taku budyły w dymy, żeby sia perebudyła* PW12 → budyty, sołonyna

perechodyty ndk., dok. **perejty** 1. 'przechodzić, przekraczać'. *W noczy tak perechodyły hranycu. I tam noczuwał, i zas druhu nicz perechodył. Hneska perejty ne moż* IP13. *Jak jedna nytko leży koo druhoj tam pereple-tana, to ona maje take, szto ona tam musyt perechodyty tak o* JS18 2. *przen. 'przechodzić, mijając, kończyć się. Sztosym zle, źli ził abo szto, abo hładam eteru, machnu, i już, i perechodit. Bołaczky liczyła, no ale ono potim pereszło, no bo perejde. Ja tu to porobył na zachodi, to już pereszło trydcyat piat rokiw* IP13 3. 'przechodzić, przesiąkać'. *Tam szytko pereszło dymom* MW23; też **prejty** 'przejsz'. *Czasami sia dagde preszło de na insze seło* OK21 → ity

perechołodźynia (?) 'przeziębienie'. *A to to pereważni, ja tam to perechołodźynia, zapalinia. [A to tak kazały dawno?] Tak, pere... perechołodźynia, zapalinia, to toh'o* OK

perecidyty 'przecedzić'. *(Wiwsiana muka) podkysła tak o, na pecu dagde i towdi perecidyty i hotowyły tak* PW12. *Wziałam i na takie sytko toto wszystko perecidylał* MK20

pereczy (?) 'przewiązać'. *Ne tak duże nosyły basanunok, ale pid borodu tu do tych paciurok, to dawały tak tu, pid gorset, do paciurok, perehli i pid gorset* PW12

pereczytuwaty 'odmawiać (w całości)'. *[Psałter] to take jest knyżka i ciłu knyżku pereczytuwujut [przy zmarłym]* PW12 → czytaty

pered¹ 'przód' ♦ **z peredu** 'z przodu, od przodu'. *Z peredu fartuch takyj był, z peredu fartuch. Czepec był wyszywanyj z peredu* PW12. *Majster pisał tu, z peredu. Ne z peredu sia dojiło, zo zadu* IP13. *Ja z peredu dojiła* MP23 ♦ **na peredi** [-di] 'z przodu'. *Pec tiż był bytyj z hlyny, a na peredi było, tot komyn jak nazywały* PW12

pered² dla określenia czasu 1. 'przed'. *Pered wojnom. Tu pered wojnom sklepy były* PW12. *Pered wijnom* OK21. *A sto dwadcat złotych, no to można było pered wojnom kupyty maszyny do szycia* MP23 → do 2. dla określenia położenia 'przed, wobec'. *Ja potrafię sia pered Nimciamy wytumaczyti* IP13 ♦ **na pered** 'wcześniej'. *Żeby na pered z takim si ne zapoznała sia tak, żeby ne mała dityny* HW25

peredaty 'przekazać'. *No ale ja teper peredam [rozmowę] na ženu, a ja pidu zazriti na korowy* IP13

perednij 'stojący z przodu (naj)ważniejszy'. *Jak sia dityna wrodyła, to za kuma prosyły szisnadcet kumiw, to było toty peredny kumy* IP13 → kum

peredwczera 'przedwczoraj'. *Peredwczera* PW12

perehaniały 'przepędzać, przenosić pasienie bydła na inne miejsce'. *Jak już pokosyły, to perehaniały, doroha była popid samyj lis i perehaniały tu* IP13

perehoroda 'przegroda'. *Plit – tak sia pereplitało, ale ne znam cy były try toty perehorody, cy dwi, try pewno były, szto iszła tak tota dranka tu i tam, i zas tu* PW12

perejty zob. perechodyty

perekonania 'przekonanie'. *Dla perekonania to wyjde, zaraz bude kłykała na nych [kury] i przydut* IP13

perekruyty 'przekręcić'. *Zrobili takie, nazywały poweresło, perekruyty na połowinu i to, i tym zawiazała* OK21 → krutyty

perekrywaty 'kryć na nowo'. *Sypanec jes z wercha, jest iszczy solomom krytyj, ale budu perekrywał bo, bo już protikat* IP13 → kryty

perekrywka ‘pokrywka (rozdzielająca ?)’. *Dzwiniata... perekrywky byly i wkrywky byly i toto i jedno na druhyh poskladany JS18*

perekstyty sia ‘przeżegnać się’. *Pred obra-zom perekstyl sia AK20*

perekupyty ‘przekupić’. *Tak wszutko perekuplene IP13*

pereletity 1. ‘przelecieć’. **2.** *przen.* ‘prze-mknąć’. *Samochid pereletił IP13*

perelywaty ‘przelewać’. [W studni] *wytiah na horu, no perelywał (wodu) do druho-ho widra, bo to było takie prikute, żeby ono sia ne wtopyło OK21*

peremina ‘zmiana’. *W liti pasły tam, w tamtij storoni i w tij, ale na pereminu IP13*

pereniaty ‘przejąć, przechwycić’. *Takyy paskudny druhyj oczy maje, szto win perejme czloweka i dostane hroky JS18*

pereniaty sia ‘przejąć czym, przesiąknąć czym’. *Sało budyły, to tak trymały, tak ono same tak pereniało sia JS18*

perenosyty ‘wynosić, mierzyć’. *Czwert perenosyła peresiczhnoho trydcet metri szyroka, a dowha była od hranyci tam IP13*

pereplitaty ‘przeplatać’. *Plit... sia nazywało pleta, tak było o, odtale tu było dano, a ot, no tak sia pereplitało PW12*

pererizaty ‘przepiłować’. *Łaty jak żyrdi pererizati, pererizał OK21. Toto derewo musyły pererizaty cile MW23 → rizaty*

pererobyty ‘przerobić’. *İszczy był tot komyn, i taki pec tam bytyj dowhij, aż piznińsze [!] toto-zmy tak prerobyły PW12*

pererwa ‘przerwa’. *Lis teper okruhtyj rik tnut bez pererwy OK21*

peresiczhnoho ‘przeciętnie’. *Czwert pere-nosyła peresiczhnoho trydcet metri szyroka, a dowha była od hranyci tam IP13*

peresłuchaty ‘nasłuchać się’. *Piseńky takyy śpiwały, to ne można było peresłuchati IP13*

perespanka ‘kobieta mająca nieślubne dziecko’. *A ona perespanka, taka szto już ma małe, to perespanka JZ22 → zradka*

perestaty ‘przestać’. *Korowa perestała sia dojiti. Perestał-em pałyti. Sia ho ne dawało do użytku dobroho, pokal ne perestało sia stinati [o kurastrze] IP13. Perestało ho bolity PK23. Narazi zme robyły ty swedry, teraz zme perestały K-4*

peresuwały ‘przesuwać’. *İ toto, znaczyt si, peresuwał IP13*

peresuwały sia ‘przesuwać się’. [W bronie] *była taka dīra, i tu dīra, i ona jak iszoł w jednu storonu, to peresuwała sia tak, a w druhu storonu znow peresuwała sia w druhu storonu OK21*

peresylyty sia ‘przepracować się, zmęczyć się zbytnio’. *Kin... tiazko tiah, i tak sia pewno peresilył i sia mu zrobyły tak guzyky het PW12*

peresyp ‘wsypa’. *Treba zrobyty ji perynu, bo bude iszła z domu to ji peresyp kupuwały. Peresyp, to wyspowe K-4*

pereszmaryty ‘przerzucić’. *A na kotru ne byly zły, to raz dwa jej pereszmaril, szto ne zdonżyły jej wybyty K-4 → szmaryty*

perespiwały ‘prześpiewać’. *Pereśpiwały prawi ciliu nicz IP13 → śpiwały*

peretiahnuty ‘przeciągnąć, rozciągnąć’. *Taka drabyna była het, tak peretiahnena od kraju do kraju PW12*

perewaryty ‘przegotować’. *Tot olij sia perewaryło doma MK20 → waryty*

pereważni [-ni] ‘przeważnie’. *Młynec pere-ważni w komori sia trymało AK20. Byłyły wapnom pereważni. Zberali moch takyy, pere-ważni pid derewamy rosto take. Derewo tesali, pereważni sosna. Żali pereważni jak misiać świtył OK21. Pereważni telata rizaly na dwa tyżni PK23. Pereważni baby znali toty wroky zmituwati. Pereważni toty weczirky to byli h pości HW25 → pereważno*

pereważno ‘przeważnie’. [Zmarłego] *nosyły pereważno, nosyli PW12. Pereważno lude żywyły sia svojim. Tam pereważno w kaž-dim seli je, był (pan). To była taka baba pereważno, szto bołaczky liczyła. W nas tu*

to perewažno rohate: korowы, woły, znaczyt, dawno IP13 → pereważni

perewernuty zob. perewertaty

perewernuty sia zob. perewertaty sia

perewertaty ndk. 'przewracać, dok. **perewernuty**. Sino hrabały, hrabaly, perewertaly, żeby wyschło PW12. (Sino) perewertaty treba było. Wałky potrias, jak było hrubo, to iszczy raz perewernuty. Jak perewernuł potim hrabaly do krijdy takyj JS18. Iszły tam z hrabelinkami i pidsuwali pid toh'o, pid to toto, wałoczok i perewernuły na druhu storonu. Rozstelyły, i bili po tim, jak już uważali, że już toh'o, to perewertali na druhu storonu, i znova po tim bili OK21

perewertaty sia ndk., dok. **perewernuty sia** 1. 'obracać się, przewracać się'. A ja na zachodi wydił taki płuh, że win sia perewertał tu, na tij ladieri, w dołynu orał, no znaczyt dołynu, a jak bude do horы, to sia mu perewernuł płuh zas IP13. Daly h hołowu toporom, szyja sia perewernuła JS18. Było perewernene derewo AK 2. 'przewracać się, tarzać się'. Kazaly, że sia szcemerila, ona towdy sobom towkła, tak sia kaczała, perewertała straszni PW12 3. przen. 'ginąć, umierać'. Teper kurы zdyszut, lude kupujut i toto propada wszystko tak, perewertat sia i już PW12 → propadaty, skapnuty

perewodżaty 'przeprowadzać, prowadzić (dokąd)'. Jak kin dostał kolku, no to terly i perewodżaty. Daleko ity tak wtowdi koniowi, jak win sia towczе... ałe jakby sia towk, to by ne wytrzymał... prowadiat daleko PW12

perewozyty 'przewozić (tu: szmugłować)'. To towdi na kila toj kropky, to jak tu buduwały, za tu chyżu, szto toto perewozyły [przez granicę] IP13

perezymuwały sia 'przezimować'. Pczoły jak sia perezymuwały, to sia perezymuwały a jak ni, to hpaly PW12

perezыty 'przeżyć'. Jakby prytysto, to si kupyт paru metri bandur i pereżyje. Pereżyli lude wszystko IP13. To już sorok wisem rokiw, jak ты pereżyli razom HW25 → żyty

perohы 'pierogi'. Chlib był o, ji i totы perohы już pry kinci dawaly PW12. Perohы byly JS18; też **pyrohы**. Narobyli pyrohiw HW25 ▣ Z muky to robyły perohы. No muky zamysyt sia. Muku sia zamysyło tak o, jajko sia wbye do toho jiszczy, rozkaczat sia na stihnycy o, i wybywat sia zo szklankom tam to takы totы, kaczalka, i treba tam abo сыра, abo bandurы. Sia pohrużało totы bandurы iz сыrom, i tam cebulky, tuszczu, i wymiszało sia z сыrom totы bandurky, i do tych, szto kažu, do tych... Pyrohы dobry były barz. Pohrużało sia bandurky, a to taka była kołotoў, o. Choczete widiti kołotoўku taku? MK20

persze 1. 'wpierw, wcześniej, dawniej, na początku'. Persze ne było takych łachiw szыtych, połotna kupuwały i шыły самы. Persze tu nazywały gamba, oczы, ołosia PW12. Persze, dawno za Austryji, tilko wołamy lude robyły. Chyż? – persze była jedna. Мы iszcze po kus robyły i bykamы i koniom; a tak to persze to byky PW13. Tiażko persze było, tiażko HW25 2. 'najpierw, po pierwsze'. Bo dakoły persze to prosto, wybyły pec IP13. Persze ne dwuji dawał, łem jak ne znał czytaty, to buh ho po rukach MP23; st. najw. **najpersze**: Najpersze sia priało. Najpersze piszot-em tam rano IP13. Najpersze sia toj proskurky śwaczenoj ziło MK20. Chlib rozcyniam, najpersze zrobiu kwas MP23 → dawno

perszyj 'pierwszy'. Persze priadywo to sia nazywało łen. Spidky to sut perszy derewa IP13. Były perszy płuhy takы, no takы prymitywnы takы byli OK21

perun 'piorun'. Perun bje PW12 ▣ Radiat, że perun był, perunы bjut. Perunы bjut abo hыrmyt; jak tak leksze, to nazywajut że hыrmyt, a jak tak szto barz – strilał, no to powidat że bjut perunы. Blyskat; ne znam, żeby kazaly blyskawycia, łem blyskat PW12

peryna 'pierzyna'. Na postely już starsze spaly, tak sia wkrywały perynom PW12. To sia wyszło na pec, tam i peryny byly JS18.

Piria, to periny to z toho robyli. Każda jak išła замуż, musila mati toh'o, perinu OK21

pes 'pies'. *Pryszoł wówk i wziął psa JS18. [Odgłosy]. Pes bresze PW12. Pes hawkat. Bresze abo hawkat IP13*

petel 'pytel, sito we młynie, przez które przesiewa się mąkę'. *Z petlu z muky IP13*

petluwanyj 'pytlowany, przesiany przez pytel (o mące)'. *To była petluwana i żytna [mąka]. Petluwana MP23*

petluwaty 'przesiewać (o mące)'. *Petluwana, z petlu z muky IP13*

petruszka 'pietruszką'. *Sadyły to morkow, to czesnok, to jakeś tam petruszku czy koper OK21. Sijaly morkow, petruszky tam trochu K-4*

pewni [-ńi] 'pewnie, oczywiście'. *Ej chlib robyły doma, no ta pewni MK20 → pewno*

pewno nowsze 'napewno, tak'. *Takyj czornyj galunoczok o, jak pani ma na ruci, ale użczyj pewno. Pczoły tam pewno malo chto oteplął PW12. Ta pewno. Pewno, że musyt kus sia obliczyty IP13. A to hroszy pewno. Pajza, tak po naszemu, a po polsky to pewno Pelka MP23 → pewni*

pewnycia 'piwnica pod spichlerzem lub wybudowana oddzielnie; piwnica w domu murowanym'. *Tam to śpiklir, to tiż pewnycia ze spodu je JS18. Pewnycia JZ22. Tak ho wsadyli do pewnyci za to, bo czytał se tot łyst MP23. Już nam dały jisty i pryniały nas, no w taku pewnycu tam, dały nam płaszczы takы, szyneli, żeby zmy sia wkryły MW23* ■ *Pewnicy? To tam mame pid sypancom. Pewnycia i sypanec IP13. Wszytky maly pewnyci. Bandury byly, zerno było, a byly takы nysky, szto nad zemłom było, pewnycia była, a werchom przykryto, żeby sia ne lała na toju pewnycu, i tam bandury były, wece nycz ne było JS18. Ja sam buduwał. Normalni kamin na kamin i już. Jamu sia wykopało i towdi sia buduwało w jami, tak że ona czaściowo [!] je w zemły. [Co tam trzymano?] Bandury, karpeli, morkow.*

Pewnycia jes obroblana z kaminia IP13. A denekotrы to mały pobuduwane osibno takы pewnyci, z kaminia na poli pobuduwały, blysko od chyży, tota pewnycia z kaminia i piznijsze obłożena hlinom, trawoj, ono tak ładni obrosto, że normalni z pola dweri do toh'o były. Oni pereważni bandury trymały, bandury, burakы, bo burakы sadyli tiż tak dla chudoby OK21

pid¹ 'strych'. *Tam ze [!] strichu i z podu, pid był, i tam była takie misce szto sia wałało na stajniu i na chyżu JS18. Wyjd na pid! AK20. Sino kłały na pid MW23 → hora*

pid² 1. określenie miejsca z biern. 'pod'. *A pid totu chustku welyku iszcze mału brały. Pid borodu tu do tych paciurok to dawały tak tu, pid gorset PW12* 2. określenie kierunku z biern. 'pod'. *Szmarylа pid mist toto priadywo. Pryszyzme łem pid horы. Pid nohy IP13 → popid* 3. przen. dla określenia podległości z narz. 'pod'. *Rыбы dawno tiż byly pid ochonom IP13* 4. określenie czasu z biern. 'przed'. *U nas śpiwajut takы piśni cerkownы, jak to ide pyd pist PW12 → do*

pidberaty 1 'wybierać, podbierać'. *Ne pidberaly, ne wybieraly ta jak hnesky wybierajut [miód] PW12 → wyberaty* 2. 'zbierać zboże za kosiarzem i wiązać je w snopy'. *Chłоры kosyli, babы pidberaly żyto JS18* ■ *I ona išła i pidberała tak, o tu tu jednom rukom pid spodom, a druhom powercha, i do sebe, jak już sia ji mistyło tilko do ruk, no to towdi już był snopok. Owes cy jarec to kosili już na wałky tak, to już žinkы ne pidberaly OK21*

pidbyty 'zaprawiać (o zupie, kapuście)'. *To sia zhotuje karpeli, tota juha, ziały mukы, tak pidbyty jak sia to zowe, pidbyty, i tiż dobre było no MK20*

pidchodyt/pidchodyło nowsze? 'jest/ było wygodnie, zručnie'. *Abo je wyhnał na pole, abo tak, rozmajiti, jak pidchodyło PW12*

pidczas nowsze? 'podczas'. *Lisami zarosło pidczas toho, szto tilko zrobył wysiedlinia. W tim czasi, pidczas wysiedlinia IP13*

pidczyynyty ‘przygotować rozczyn, rozczynić. *Mama maly taki kwas, i tak zamisyty, pidczyynyty tak w weczern MK20*

pidduwaty ‘ciągnąć (do góry), przewieźć. *Powala, w kotrij było wyrizane woźnycia, i tam iszoł dym, i tam ho kus tiahto; bo jak byli dwery otworeny, to ho tak pidduwało, to iszoł tam MW23*

pidhriwaty ‘podgrzewać. *Mołoko sia stało ta jak zsiadło [!], i towdy sie pidhriwało PK23*

pidhrybok ‘podgrzybek. *Pidhrybky, ale bys im skazała, jak to sia suszyt tam MK20*

pidkładaty ‘podkładać. *Tam toto śmitia hpadalo, i sia pidkładało zas za drabynnu, żeby o żerło PW12 → stajnia*

pidkuwaty ‘podkuwać. *Kował koni pidkuwał TW22*

pidlak ‘podły człowiek. *Za pidlaka ne, nech pani ne jde, za pyjaka, za pidlaka – ni IP13*

pidlijszyj zob. pidłyj

pidłoha 1. ‘podłoga z desek. *Byli taky, jak chtosi mał w tim, na bojisku mał pidłohu. Denekotry mały lisy, to mały pidłohy; neraz byli taky, szto mały, ale bilsze była hłina, toto to wyrinwane czysto, to tak, i szto subotu oni tam zbilaly toto OK21 2.* ‘podłoga z ziemi, gliny’. *I były, de tam była zemla... tota pidłoha IP13*

pidłożyty nowsze? ‘podłożyć. *Pidłożyły takie derewo IP13 → łożyty*

pidłyj ‘podły, zły, marny’. *Pide na joho paswysko, wypase mu trawu, szto tam ne ma... to jes pidła ludyna, tak hwariat, to pidła ludyna JZ22; st.wyż. pidlijszyj. Tu je wysoko i pidlinsza [!] zemla, i wece nycz JS18*

pidmuriwka nowsze ‘podmurówka. *Pidmoriwku [!] dawaly kaminia JS18*

pidniaty sia nowsze? ‘podjąć się (zadania). *Dobri no, że sia pidniał do takoo [do wyleczenia konia] PW12*

pidniżky ‘podnózek. *Tam pidniżky były [w krosnach] JS18*

pidoschnuty zob. pidsychaty

pidpałok ‘rodzaj placka. *Chlib mama pekli tońki; pidpałok chliba, pidpałok chliba,*

no. Takych pidpałkiw pekły piat, szist, sim, brez den wszytko dity żyły HW25

pidpeńky ‘opieńki (podpieńki – grzyby). *Osinom to iszczy pidpeńky zberały. Teper pidpenka jes możtywyj hrib, kotryj jes... možno ho używati, desi po pniakach take szto dwa, try roky maje pniak, to ony rodiał teper osiniom IP13*

pidrosty ‘podrosnąć. *Mały taky kurby, fajny, akurat pidrosty AK*

pidsisty ‘podsiaść, przysiaść. *Win tak pidsił pid sosnu, jak sia tak schyłył, tak presidył AK20*

pidskubaty zob. pidskubuwały

pidskubuwały ndk., dok. **pidskubaty**

1. ‘podskubywać. *To tak skubły, pidskubały [pierze z gęsi]. Najpersze pidskubujut [pierze z gęsi]. Piria pidskubane MP23 2.* przen. ‘oskubywać’. *Ta jak dity witcia pidskubujut z hroszy → oskubaty, skubsty*

pidstarości ‘podstarostowie – jakaś funkcja na weselu. *Swaszky śpiwały, cilyj czas oni były pry wesilu, babi iz chłopamy, a tych chłopiw nazywały pidstarości, i toh'o K-4*

pidstawowyj nowsze? ‘podstawowy. *Prawdijwyj hrib, hotubinka, h nas to jes pidstawowyj hrib IP13*

pidstawyty ‘podstawić. *Pidstawił mi jeden nohu K-4*

pidstryczy ‘podstrzyć. *[Mowiono:] stryhły, abo pidustryczy uci, abo stryh ucu, no jakkolek mu pasuwało PW12*

pidsychaty ‘podsychać, dok. **pidoschnuty**. *Sino tak na sosi sia sperało i pidsychało. Pořim toty doszky rożyby [!], jak pidoschto JS18*

pidsypaty ‘podsypać. *Wziały toho kista, poopałaly no, poopałaly tak, i była taka opata i na totu opatu pidsypaly muky, pidsypaly muky i do peca wsadyły K-4*

pidwałe ‘miejsce pod krawędzią pieca (?). *Toto pidwałe tam iz dweryma od peca IP13*

pidwałyna ‘podwalina, pierwsze (grubsze) belki kładzione na kamieniach. *I piznisze kłały taku, pidwałinu nazywały, pidwałina tak OK21 → spodok*

pieruński nowsze 'ogromny'. *To był pec takyj pieruński, tak powim: pecysk* IP13

piniaz zob. piniazi

piniazi 'pieniądz', lpoj. *piniaz. Jak bude sia pylnuwał, to za toto piniazi wżybyje* IP13. *Cy piniaz, cy dakie idło jak hołoden, to by mu dał* JZ22 → hroszy

piperek, piperok zob. na piwperek, oraty

piria 'pióra; pierze'. *Piria, to periny to z toho robyli* OK21 ▣ *Piria pidskubane, piria, moch; hus maje moch* MP23. *Rukom dre sia i sia kłade piria deś do czohosi. Z werhy sia odre toto hrubsze piria, a zo spodu zostaje taki puszok, o, toto sia osibne kłato zas, abo razem jak chto chotił. Z husi, z kaczkę to składały piria* PW12. [Z gęsi] *piria skubly i tak do miszka, i potim, skubly piria, bo takę hyczkę były. Hyczkę, to takę no, jak piria jest, to sia skube, ona maje taku hyczku. I toto sia oskuba s toho, a toto sia odmytuje na bik* JS18

pirnyk 'duża poduszka'. *Tak powidaly, że jak jest dwadcat cztery husy, to jes welyka peryna i poduszka welyka, bo takę welky metrowy robyły poduszky, to nazywały pirnykom* K-4

pisenka 'piosenka'. *Piseńky takę śpiwały* IP13 → piśnia

piśnia 1. 'piosenka'. *Takę piśni śpiwali, jak tam sia żeniłi takę "o, toto ta młoda płakała ta j płakała ciłyj weczer* HW25 → **pisenka**, *żenyty* **sia 2.** 'pieśń'. *W cerkwi to sia takę piśni ne śpiwało, to tilko pry hmerlim* PW12. *Ja tak mała na mysly taku śpiwanku, piśniu cerkoŭnu jem zaśpiwała* MK20 ▣ *Wersze mij wersze, zelenyj mij wersze / już mi tak ne bude, już mi tak ne bude, / jak mi było persze... / Bo persze mi było, hulati soj dało, / od swojoj mamusi, od swojoj mamusi, / ne choditi było, ne choditi było. // Ne choditi było kadzi ja chodila, / ne lubiti było, ne lubiti było, / koho ja lubyla. / Ne choditi było horami, steżkami, / ne lubiti chłopci, ne lubiti chłopci / z czornyma oczami. / Ne lubiti było, ne lubiti było, / z czornyma oczamy* TW22 i HW25

pisok 'piasek'. *Ты быстра wodyczko, отываш pisok i kaminia [z zaklinania]* MK20

pist 'post'. *Na pist? No powidam: horoch, kapustu (jily). Tak jak i na pist i na miasnyci rozmajite. U nas śpiwajut takę piśni cerkowny, jak to ide pyd pist* PW12. *W pości oni, pereważni w pości robyły, bo to było szist tyżni postu pered Rizdwom Chrystowym no, to toto (weczirkę) robyły. Już pryszły miasnyci po pości* OK21. *Pereważni toty weczirkę to byli h pości. Ciłyj pist chodili na toty weczirkę* HW25 → **postyty** ▣ *Jak pryszło ristwianyj pist, ristwianyj czy welykodnij pist, to nykto ne jil młoka, masła, miasa, to już. A młoka chyba dıtom dały, a nam nycz, taki strohuj pist h nas był, tak. Szto jily? Kapustu, tym mastyły, tym olijom, totu keselıciu, i z tych hruszok suchych taki kompot, juha sia zwała, juha, i toto z tym jily* MK20 ♦ **Rizdwianyj (Ristwianyj) Pist** 'post przed Bożym Narodzeniem'. *Jak pryszło post tot, jak my nazywame ristwianyj, to spuszczały olij i tym sia mastyło wszystko* PW12. *Ciłyj pist ristwianyj chodili na toty weczirkę* HW25 ♦ **Welykij Pist** 'Wielki Post'. *W Welykim Pości czasom, ale mało spuszczały (olij) h Welykim Pości jak pered Welykodniom* PW12

pisze 'pieszo, na piechotę'. *Pisze do Gorłyc, kupyl tam* IP13. *Dawno, dawno iszczy dawny lude tem pisze chodyły* AK20. *Pisze, brali korowu na motuz i iszli* OK21 → **piszo**, **piszy**

piszky ♦ **na pishky** 'pieszo'. *Мы szły na pishky* PK23

piszo nowsze? 'pieszo'. *Autobusom, ale to łem do, do Ropyci, a tu piszo* PW12. *Z Widnia na Budapeszt piszo-m iszli* MP23 → **pisze**, **piszy**

piszuk tu: 'sposób'. *Toto ne isniło, żeby ja tela ne dostał, pishukami i rużny* IP13

piszy 'pieszo'. *I zme iszli pıatsto kilometry pishi* MP23 → **pisze**, **piszo**

pity 1. 'pójść; odejść, oddalić się'. *Zrobzył wysiedlinia, że lude pishli. Majszer pishło tu z peredu. A ja sia bojał piti* IP13 **2.** 'pojechać'.

Win z kurnej chyży pismoł do Hameryky IP13 3. 'sięgnąć'. Chockotry pismoł pid kamen – nic ni ma (rubi) IP13 4. przen. 'iść naprzód (w nauce itp.)'. I pideme dale: potim były takby szto znały... IP13. Jak-es mih znaty, jak-es był raz na misiac abo dwa raz w szkoli, a dity już pismoł daleko, a ty został MP23 → ity, pryjichaty

piw nieodm. 1. 'pół; połowa'. Koły sia kosyt? Początkom, no, na piw czerwca. Sia kosyt tak do piw sierpnia IP13. Cukru piw metra-m sy kupyla MP23 2. określenie czasu 'pół, wpół (do)'. (Odprawa) bude piw dwa-nastoj MK20 ♦ **piw bida** zob. bida

piwkiszok 'półkoszek, jedna z dwu części kosza wiklinowego, wyściełających dno i boki wozu'. Były takby piwkiszky, piwkiszky, z łozyny wypleteny takby dowhy JS18 → fur-manka

piwnicz 'północ'. Bilsze już tak po piwnoczny sia rozchodyły PW12. Prialy do piwnoczny, po piwnoczny domiw prychodyły IP13. Na Ristwo prychodiat do cerkwy o piwnoczny i molat sia JS18

piwokruhlyj 'półokrągły'. Na toto derewo dał taku okruhtu, piwokruhtu, tu było riwne, piwokruhle IP13

piwperek zob. na piwperek, oraty

piwtora [w wymowie też: **pitora**] 'półtora'. Mama pitora roka żyły z swoim mužom, jak przysły z tej Huty do Bortnoho MK20. Jak-em kupya dwa michy żytniej [mąki], try pszenycznej, to-m maa na prawi na pitora roka dos MP23

piznisze zob. pizno

pizno 'późno'; st. wyż. **piznisze, piznij-sze, piznisze** 'później, potem'. A piznisze już kupowały takby obrusy PW12. Piznisze już delykatnisze szyły takby kapoty IP13. Piznińsze [!], to już kupowały sy takie ubrania JS18. A pizninsze [!], to już tu w seli był taki kurs, nawczyły robyty kozuchy ludyj AK20. Moch zberali i piznisze toto suszyli OK21. Rubały toporamii tam, piznisze już pyłami

MP23. Diwczata priałi, pleli, a chłopczyiska sia schodili piznisze HW25

piznisze zob. pizno

pjatka 'piątka; pięć złotych'. Zapłaty za koło trea było dati piatku IP13 – Piat złotych MP23

pjatnycia 'piątek'. Piatnycia IP13. Łem h piatnycu ne śpiwali HW25 → tyżden

pjanuj 'pijany'. [Na weselu] duże toho ne było pjanych ni, ne były sia, ne, ne, nycz ne robyły K-4

plac 'przestrzeń, miejsce'. Jak sia kotrysty gazda zhodył na to, mał plac takij bilszyj, to tam sia schodyły, i tam prialy PW12

placok 'placek'. Takby placky, o, takby newetyky pekły, takyj, ne hrubyj PW12. Pekły zwanu adzymku, z tych bandur, takyj placok IP13. Z takoho placka to była litra toho oliju JS18. Kłusky takby robyły, albo placky takby kartoflany [!], bohato my robyły z bandur MK20

plajstry 'warstwy'. Były takby hrebena [!] szto sia czesaly (wownu), rozberaly, i take plajstri robyły, plajstri sia robyło, i piznijsze priały JS18

planterce 'stryszek'. [Na pastwisku w górach] mały take stajanky, tam mał takie planterce, tam spał IP13 → plantro

plantro 'strych w stodole nad klepiskiem'. To nazywały plantro, tota powała taka ponad bojisko, to sia nazywało plantro PW12 → planterce

plaskanka 'ser krwi odcisnięty (płaski i okrągły)'. Syr takyj był okruhtyj, to sia zwała plaskanka MK20

platforma nowsze? 'platforma, płaski teren'. Majster już mał het obyto doszkami, były w taku platformu [przy budowie pieca] IP13

plisuwaty 'plisować'. Spidnyczky nam szyła, plisowała MK20

pluca 'płuca'. Jak już zachworił, to na pluca, to nazywały na pluca to PW12

plunuty zob. śmijaty sia

plachta 1. 'plachta'. Na pleczech to nius, tak w plachti zawynene PW12. My toty jafyry

na pleczech nesły w płachtach MK20 2. 'prześcieradło'. Płachtmy, płachtom i szto mały, to sia wkrywały, bo ne mały nycz PW12

plakaty 'plakać'. Jak sia mi kus onucza korczyła, to ja zaraz płakała. Taky piśni śpiwali, jak tam sia żeniłi taky "o, toto ta mołoda płakała, ta j płakała ciłyj wieczor HW25. D'ityna płacze K-4

plaksywyj 'płaczliwy'. No to tak besiduwały, że płaksywe, take sia mi dzecko udało płaksywe, szto płacze i płacze JZ22

plan nowsze 'plan'. Stawyl takie jak ja, i bez plan. Ja sam plan ne wiryl, a teper mij hnuł sia buduje i wydzu, że plan mu wskazuje de szto ma robyty IP13

plask (?) 'na płask, na płasko (?)'. Pocesało sia, a poim sia tak to plas terkło [= płask terło?] jak ta kniżka wszystko tak PW12

plaskatyj 'płaski'. Kłof tu był takyj plaskatyj jak normalni kłocok MW23

płatwi [-wi] lmn. 'płatwy, poziome belki podpierające krokwie'. Potim tak zwaný daje płatwi, na kotry już bude płatwi, na kotrim budut spoczywały krikwi, werch, o IP13

platyty 'płacić'. Každyj wszystko osobne platyt. Marne groszy za tote telata platyły no, h wojnu IP13. I druhyj pryde do mia, no i platyt, no ja ne budu za darmo radył JS18. No prosyły [majstrów], ale platyły. Platyty ne było komu MP23

pleczky zdrobn. 'plecy, ramiona'. Pelenka – zakrutyły popid totu ruczku tak, i druhu tak, i o pid pleczky toto, tot konec, nożky zwiazały K-4

pleczy 'plecy, ramiona'. Brała z werchý na totu chustku iszczy obrus takyj biłyj, tak bez pleczy, o. (Woŵky) napadaly na ludi, na jakysoho, mu aż na pleczy wýskoczył PW12. Jafyry na pleczech nesła IP13. Czuha, tak "o po kołina, a na pleczech, mał taky puszczeni taky to. Bez pleczy mało taky, toroky nazywały OK21

plekaty 1. 'karmić'. Oni plekali tefla mołokom MW23 2. 'dać ssać, karmić (o kobie-

cie, zwierzęciu)'. Plekała ditynu, to wytiahła totu westku i cicku dała HW25. Plekat ditynu, do kołysky położyła, dityna płacze, zas ho plekat. Plekat ucia jahnne K-4

plekaty sia 'ssać'. Jak mała ucia neraz i troje, to sia plekało pid ucom K-4

plennyj 'jeniec'. Doroha na Duklu, totu dorohu musily robyty tam i plenny rusky MW23

plesty¹ 1. 'pleść, wypłatać, robić na drutach, wypłatać z wikliny'. Mij muž koszyky robyt o take, koszycky robyt o, plete z wikliny MK20. Pęły rukawyci, swedry TW22. Diwczata priałi, pleli HW25 ■ Ja ja pęła, barz duże ja pęła, ja pęła swedry, rukawyci, wszystko, ponczochy, no, szkarpetky, pęło sia na drotach, na tych drotach. Były sztyry droty i tak toto to znam, a swedry na dwóch drotach. Sweder dwa droty, a ponczochy toto na sztyrioch drotach, drotky taky były, taky o, ihtyci sia zwały MK20. Owec mali i denekotry duże, bo z toho swedry robyły, pęły skarpetky OK21.

2. 'splatać, zapłatać'. Piżnisze diwczata to już pęły kistky HW25. Kistku pęła każda diwka K-1 → kistka, wýplesty, zaplityty

plesty² 'pleść (głupstwa)'. Ta diakuju Bohu, że jeszcze taku tiamu, ta bym napęła taky hlupoty, żeby toto sia nygde na zmistyło, treba take plesty żeby sia zmistyło K1899 → napęsty

pęła 'splot'. Sia nazywało pęła, tak było o, odtale tu było dano, no tak sia pereplitało PW12

plit 1. 'plot'. Tu jesplit. Kawałczyk taki, jak do toho pęła MK20 ■ Płit takij był, wszystko z takych abo tońkych, abo derte na dwoje było dereŵo, i tak jedno pomedze druhe o tak, jakby tu, tak, i tak, tak insze sia nazywało pęła, tak było o, odtale tu było dano, a ot, no tak sia pereplitało, ale ne znam cy były try toty perehorody cy dwi, try pewno były, szto iszła tak tota dranka tu i tam, i zas tu, o i tak robyły takie PW12 2. 'spłeczenie (o włosach)'. Diwczata to już pęły kistky, nazywały kistka tenplit HW25

pluh [w wymowie też: **puh**] ‘pług’
 ■ *Pluhom orałi, orałi wołami kołysi. Za puhom*
 IP13. *Pluh był derewianyj* MP23 – *Blacha,*
blacha tota, szto iszła do toho, to była już
żelizna, ale pered otnom [! ‘wojną’] *to łem*
toto derewo było okuty blachom. Sztyry woły
tiahły IP13. *Były perszy pluchy taky, no taky*
prymitywny taky byli, ne, kiepsky, szto ne
mali toh'o, tych na peredi, takych, derewiany
po prostu byli, piżnysze już byli puhy, jak
ja pamiatam, żelizny. No ji na peredi taky
kołiczka, potim pluh i konia jednoho abo dwa,
ale pereważni tak susid zo susidom, bo jeden
izdył kińmy, a druhyj trimał puh ten OK21

plyśn ‘pleśn (?)’. [Żyto ozime] *sia tak*
zaparilo pid tym pokrywom śnihu i zroby [f] *a*
sia plyśn taka... tak kazały plyśn OK21

pniak 1. ‘pieniek, pniak’. *Dwa, try roky*
maje pniak, to ony [opieńki] *rodiať teper osi-*
niom IP13 2. ‘ul zrobiony z pnia drzewa’. *Toty*
pniaky to były taky: hrubyj kłoc odrizanyj
i w seredyni było wydobano wszytko PW12.
Mame tridcat pniakiw JS18 → *pczoła, ul*

po 1. dla określenia czasu z dop. ‘po’. *Po*
druhyj wojni IP13 2. dla określenia miejsca
 z miejsc. ‘po, nad, koło’. *Win iszoł po chyzach*
 PW12. *Pralniki za to były, bo jich chłopci*
zberały po poticzkach. Win tu mał duże zna-
jemosti już po Gortyciach. Jak hnały [krowę],
to: hala! po nij IP13. *Po inszych tam setach.*
Potim kazały toto smarować po czeli, po
żyłach OK21. *Tak jem służyła po gazdoch,*
po takych bohatszych. Handluwały, jajcia
zberały po chyzach MP23 3. dla określenia
 miejsca z biern. ‘po, do’. [Konstrukcja] *wyjde*
aż po wyhlady IP13 4. dla określenia spo-

był PW12. *Lude chworily, to takie mały po*
twari, po sobi [piętna] JZ22

pobłysku ‘blisko’. *Ne było daleko, bo to*
były seta położone tu o, pobłysku, pobłysku
tak IS23 → *blisko*

pobojaty sia ‘przestraszyć się’. *Takie sia*
śpiwało, takie rozmajite żalibne i takie, szto
sie można pobojafi toho PW12 → *bojoty sia*

pobraty ‘zabrać’. *Woŭky paru rokiw tomu*
tam psy pobrały, tam łude wiazały, bo dŭky
chodyły do bandur, to wiazały, żeby straszył,
to przyszoł woŭk i wziął psa JS18

pobuduwały, ‘zbudować’. *Tot majster,*
kotry tu zbudował, to pobuduwał joho
[piec]. Jak już pobuduwałi [chyzę], *to pec*
byłi. IP13. *A denekotry to mały pobuduwane*
osibno taky pewny, z kamienia na poły
pobuduwałi, blisko od chyzy, pobuduwałi
 OK21 → *buduwały, perebuduwały, wybudu-*
wały, zbudowały

pobyty 1. ‘pobić, zwyciężyć’. *Awstrija*
Moskala, znaczyt, pobyła IP13 2. ‘zniszczyć,
rozwalić. *Adże my bez totu Wisłu: łem taky*
[mosty], szto pobyły i szyny 23 3. ‘zabić’.
Tak powiły, że my zme pobity W23. *Nasze*
rodiczy to chyba by nas pobyli [gdyby było
 nieślubne dziecko] HW25 → *zabyty*

pobyty ‘pobyć, przebyć’. *Owes cy jarec to*
kosili już na wałky i pobyło tam den, dwa
dny na sonci. Wsypały toho uhu (do wody)
i toh'o, i ono tam pobyło, i mały taky toty
rajbaczky OK21

pochodyty 1. ‘pochodzić (trochę – o ubra-
niu)’. Pochodył trochu w tim i sia poderło toto
(kierpci) OK21 → **chodyty 2.** ‘pochodzić

(skąd)’. *Ne znam otkal win pochodył* PW12
 → *chodyty*

pochwałyty ‘pochwalić’. *Teper można*
pochwałyti IP13

pochwałyty sia ‘pochwalić się’. *Tak sia*
muszu pochwałyti IP13

pociułowaty ‘pocałować’. *No i ony żebym*
daszto robyła: abo chłopci pociułowaty
wsztykych, abo... K-4 → *ciłowaty*

poczaruwały ‘zaczarować’. Czariwny-
cia *poczaruwała totu korowu, i zato sia ne
dojit* MK20

poczystunok zob. poczestunok

poczatkom zob. poczatok

poczatok ‘początek’. *To jes poczatok żytia*
IP13 ♦ **poczatkom** ‘z początkiem’. *Koły sia
kosyt? Poczatkom, no, na piw czerwca* IP13

poczepyty ‘założyć czepiec (pannie mło-
dej)’. *Toŭdy iszły do komory, tam czepyły, tam
swaszky śpiwały i družbowe, i poczepyły totu
mołodu* PW12. *Zaraz była diŭkom, a hneska
newistom już, poczeplenom [z pieśni weselnej
po oczeplinach]* JS18 → czepyty, zaczepyty

poczesaty ‘wycesać’. *Najpersze sia woŭnu
porozberało tak czysto, żeby ne było grudok,
no i tak sia chesało na tim, to sia nazywała
szczit no, poczesało sia* PW12

poczestunok ‘poczęstunek (alkoholowy)’.
*Aaa, to poczestunok był, poczestunok był jak
derewo wozyły, poczestunok był, jak spidky
wizały, poczestunek był, w każdy [okazji]*
IP13. *Jak krikwy postawlały, ta wicha była,
to było poczestunok, to hostyna była* JS18; też
nowsze **poczastunok**. [Majstrom] *dawały jisti,
dawały poczastunok pry kaŭdim jidli – kropku
dawały* IP13 → hostyna, poczestuwaty

poczestuwaty ‘poczęstować’. [Na weselu]
*gazda musit iti paru raz z flaszkou, żeby
poczestował, bo jak ne poczestował, to mu
robyły bidu* IP13 → poczestunok

poczta 1. ‘poczta’. 2. ‘nazwa zabawy’.
*A tam hrały ruŭne, ta na pocztu chodyły, to
taka kolejka* IP13 ■ *Piszło na pocztu. To były
takie siny toty po chyżach, to siny, no tyj
na pocztu piszło. Piszło chłopeć, burtat do
chyży, mi sia tak zdaje że tak było, burtat
do chyży. – Chto tam? – Poczta! – Do koho?
No i tot chłopeć musit powisty, kotra diŭcza
chce tam. – Tota i tota. No i tota wyszła na
totu pocztu tak, piznisze druhy, druhy tak,
no i tak za poriadkom, poky wszytky sia ne
obawyły. Tody sia ne były, na pocztu sia ne
biło. Takie* K-4

pocztywyj ‘zaczny’ ♦ **pocztywe słowo**
‘dobre słowo’. *Taki o, chodyt, i nycz ne zna,
nych nykomu ne dast, pocztywoho słowa...
take byle szto powist* JZ22

poczuchraty ‘potrzeć’. *Daŭno to i na
patyky taky, patyky poczuchraty [by skrze-
sać ogień]* JZ22 → czuchraty

poczystyty 1. ‘wyczyścić, oczyścić’.
*I wŭycznyk był takyj na wŭyći; pomyły, poczy-
styły i tam skladaly* JS18 2. ‘obrać’. *Bandury
owariane take treba poczystyty; poczystyty,
poczystyty, pomastyły masłom* K-4

podabaty sia ‘podość się’. *Mi sie strasz-
nie podabało jak hrały* IP13. *To ta jakie komu
tam sia podabało* OK21

podarunok ‘podarek’. *Podarunky to
mołodycia dawała johu rodyni, jak priszła
do, do rodyni, ta ja iszczy sama podarunky
dawała* PW12

podaruwały ‘podarować’. *Musit daty abo
chustoczku, abo daku śpilku... sztosy takie
podarujemy o no* K-4

podatok ‘podatek’. *Ne mał za szto podatok
zaplatiti, no to musit prodati, tak* OK21. *Każ-
dyj wszytko osibne platyt, a towdy zwał sia
podatok* IP13. *Pri podatku platyli po dwadzet
złotykh [po wojnie]* MP23

podaty sia ‘wydać się’. *Win tak wse żałuwał
toho poła, ja ne żałuwała, mi tak sia podało
jednak, ne choŭła ja sia wertaty* AK20

podawaty¹ ‘dawać, rozdawać’. *Zemłu roz-
parceluwały, ludom podawaly* JS18

podawaty² ‘podawać’. *Chodył tam na
robotu cehtu podawati* MP23

poderty ‘podrzeć’. *Może poderty ma gaczty
IP13. Portfel takij staryj połotnianyj, połotno
poderte* AK20 → derty

poderty sia ‘podrzeć się’. *Kierpci... po-
chodył trochu w tim i sia poderło toto* OK21

podiaka nowsze? ‘podziękowanie’. *Człówek
na chłibi żyje i na chłibi hmerat, to ji naleŭyt
sia mu podiaka* JS18

podibnyj ‘podobny’. *Był takyj szparhet
jak toto podobne. Hliwy – take podobne jak*

hołubinka IP13. *Ĭ był takŷj, podobne do pszenyci, orkisz nazywał sia OK21. Takŷ byli podobny jak i teper kapeluchy takŷ HW25*

podilyty 1. ‘podzielić’. *Jak było po szes-tero, po semero dziti, a byli take, szto i desia-tero było, i jak by tak podilyt toto [ziemię], to ne było na czym żyty, o OK21 → dilyty*

2. ‘podzielić się (opłatkiem)’. *Tato podilyty tak o, najstarszyj człowiek żeby podilyt MK20*

podilyty sia ‘podzielić się’. *Można sia podilyti z kymśi, jak komusi potribne IP13*

podity sia zob. podiwyty sia

podiwaty sia ‘podziwiać się, dok. **podity sia**. *De sia podiwaty? MW23. Ja sam jak wernuł, to już rodiny ne było doma, doma łem pusta buda, de tu sia teper podity? IS23*

podkysnuty ‘podkisnąć, skisnąć trochę’. *Zakwasyło sia na weczor totu muku wiwsianu, i podkysła tak o, na pecu dagde PW12 → kysnuty, wkysnuty*

podojity ‘wydoić’. *Ja znam cy podojił, ne podojił? Może podojił OK21 → dojity*

podowhowastyj ‘podłużny, wydłużony’. *Takŷj podowhowastyj takŷj chlibec pekły PW12 → podowhowatyj*

podowhowatyj ‘podłużny, wydłużony’. *Takiz paskudnyj, podoŷhowatu twar ma, podoŷhowata to po naszomu tak K-1 → podowhowastyj*

podtowkaty ‘roztluc (trochę)’. *Pancakŷ – podtowkało sia h młynach jarec MK20 → towczy*

podurkaty ‘postukać’. *Marszałka mał palicu, i win tom palicom podurkał do toho tragary K-4*

poduryty ‘ogłupić’. *Tam ich totŷy agienty poduryły, że tam bude barz dobri, że toh'o, i ony tam pizły, a tam była welyka bida [w Rosji] KM20*

poduszka ‘poduszka’. *Sidała mołodycia na kolina mołodomu, na poduszkuch, mołodyy sidyl tak, tu mu daly poduszku, tu mołodycia siła PW12*

podwałe ‘miejsce koło szalunku przy „ubijaniu” pieca (?)’. *Tam protiał, de uważał, de dīra ma być, i toto, swyniu, toto pidwałe tam iz dweryma od peca, już sia w pecu palyło, od razu pałyły no IP13*

podworec ‘podwórze’. *Tu pidete do stajni, tu pidete na podworec, wsiady musyte popriataty JZ22*

podyszyr ‘półka (półki) na naczynia kuchenne’. *Podyszir był takŷ, podyszir, to takie na graty, na miskŷ, takie skladaly, no podyszir, tu skladaly toto JS18. Podyszir, szto toto naczynia wszytko były, to sia zwał podyszir, no MK20. To był taki podyszir, derewiany podyszir, no i takŷ polyczky były jedna od druhej tak, i terłyky, miskŷ, fszytko AK20. Kredynsa ne było, to taki sie nazywał podysir. Majster to robił toto, i tak przybywały sy na ścinu, i takŷ policzky mało, i tak sie składało. Takie było jak teper kredens HW25*

podziobanyj ‘z bliznami (dziobami) po ospię’. *Podziobanyj, ta wispa mu porobiła take totŷy płamy, to sia nazywał podziobanyj JZ22*

pofafraty ‘(?)’. *(Wiszczyca) sztosy tam pomemrała, pofafrata, popluwała do toho masła MK20*

pogadanka ‘(?)’ rozmowa, umawianie się co do wiana. *No i już jak tam powił, że dast, to przysło zas dwoch, abo triocho, abo sztyrioch już takŷych na pogadanku szto obiciajūt JZ22*

pohartaty ‘przegarniać (węgle)’. *Kociuba – w szparheti można było pohartati. Ohen pohartaty MW23 → pryhornuty, wyhornuty*

pohmeraty zob. powmeraty

pohniwyty ‘pogniewać się’. *Prawda, że mŷy sia, że nigde ne pohniwame? IP13*

pohoda ‘pogoda’. *To zależało ot pohody było, jak była dobra pohoda to try dny [schło zboże] OK21*

pohorodyty ‘pogrodzić, pozagradzać’. *Stajnie takie było, pohorodżene takie, tu zahorodyły, tu lude na swyniu horodiat, a tam na uci horodyły K-4 → horodyty, pryhorodyty*

pohostyty ‘ugościć’. *Susidiw pohostyly PW12. Kto lem tak po dwoje kumiw zaklykat, dal wikstyty, pohostyl jih od razu AK20. Zrobily hostynnu, pohostyly K-4*

pohostyty sia ‘ugościć się’. *To sia zlozyly i taku hostynnu kus robyly si tam. Kupyly dakoho wyna abo sztosy tam takie, no ji pohostyly sia, to sia nazywal lamanyk PW12 → hostyty sia*

pohrabaty ‘zgrabić’. *Pohrabaty koo chyzy, pozamitaty, popriataty JZ22 → hrabaty, zhra-buwaty*

pohrużaty ‘tłuc (ziemniaki)’. *Sia pohrużalo toty bandury iz syrom, pohrużalo sia bandurky MK20 → hrużaty*

pohteraty sia zob. powteraty sia

pohulaty ‘potańczyć, zabawić się’. *Idi, idi žinko pohulaty, a ja budu dytia kołysati [z piosenki] IP13 → hulaty*

pojas ‘pas’. *Kudil si tu mała zapchanu za pojas HW25 → pasok*

pojeden ‘niektóry, pewien’. *Pczyły maly pojedny... pojiden taki był PW12. Nichto ne ličyl, sami sa ličyly pojedny JS18. Pojedny lude ne prały tak czysto, a pojedny prały czysto AK20*

pojedynczyj ‘pojedynczy’. *Tu pered woj-nom sklepy były taky o, pojedynczy, aż try były PW12*

pojemnyj ‘pojętny’. *Były take lude pojem-ne, szto znaly po kus tak, no, ale to szytko samouky były PW12*

pojmaty ‘złapać, przylapać’. *Ja kołysy pojmaty tak jednu bosorku JZ22 → imaty, zymaty*

pojisty ‘pojeść sobie, podjeść sobie’. *Posi-daly, pojily. Chto chořil to popyl i pojił JS18 → jisty, zisty*

pokal ‘dopóki, pokąd, zanim’. *Pokal ne było, pokal ne perestało sia stinati [o kura-strze] IP13. Pokal do mista pryszol, to ono (mołoko) by już skwaśniło tam. Kawatok zawsze tam odrizuwaly szto dnia taky, i pokal starczyło. Połokała raz, druh'iraz, tret'iraz, pokal' aż krutiła OK21 → pokla*

pokaliczyty ‘pokaleczyć’. *Woŭk zanim zdoch, to mu pazuramy pokaliczył tam skoru PK23*

pokla ‘dopóki, zanim’. *Pokla ne зробi, to ne зробlene, bo ja tak chockoty tiž besiduju JZ22 → pokal*

pokazaty nowsze? ‘pokazać’. *Ja pani pokazu, jak tam wyhladat. Win mih pokazaty i wybuduwaty sztosy lipsze IP13 → wkażuwaty*

poklasy ‘pokłaść, poskładać’. *Miaso było... poklaly JS18. Naczynia takie, szto nepotribne, tam sia poklalo (w komori) AK20 → klasy, obklasy*

poklykaty ‘zawołać, sprosić’. *Poklykaly takych rodakiw, kotre ho ubraly [niebosz-czyka]. Była hostyna, poklykaly ludyj JS18 → klykaty*

po koleji nowsze? ‘kolejno, po kolei’. *Spidky o, i ideme po wyhlady riwno w horu het, tak po koleji IP13*

pokolinia ‘pokolenie’. *Druhe pokolinia już IP13*

pokołysaty ‘pokołysać’. *Dwi taky kołysky, tota była na zemly, a tota była na hore, to pořihaly tak o, jak zaczalo plakaty kus, to tak sia pokolysalo pokolysalo, ono już spało K-4*

pokosyty ‘skosić’. *Jak już pokosyly, to perehaniati [bydło], doroha była popid samyj lis, i perehaniaty tu IP13 → kosyty*

pokrawuwaty ‘krajać, wykraiwać, skrai-wać’. *Bo kuru sia na raz, jak je welyka, to ne dajut rady zisty, to sia pokrawuje po kus JS18*

pokrojity ‘pokroić, poskrawać’. *Baby znaly pomiriaty, pokrojiti połotno JS18 → krojity*

pokropyty ‘pokropić’. *Zaklykaly šwa-szczennika, pošwatył, pokropyl tam, i molytwu jaky tam małi, no OK21 → kropyty*

pokrywa nowsze? ‘pokrzywać’. *Jak pokrywa mało lyšcia AK → koprywa*

pokryw ‘pokrywać’. *[Żyto ozime] sia tak zapariło pid tym pokrywom śnihu OK21*

pokuryty ‘popalić (o papierosach)’. *Toho roku zas mia skusyło, szto po kus pokuriu IP13 → kuryty*

po kus zob. kus

pokust 'pokost'. *Teper oni roblat pokust tyj z toho oliju, pokust roblat* JS18

polakieruwały nowsze? 'polakierować'. *Łada – było zamok do toho i trochu tak polakierowane* OK21

polana 'polana'. *Jak tamty kriaký, jak tamty polany* JS18

polskie 'język polski'. *Czoho uczyli? Ruskie, polskie i rachunki* PW12

poluwały 'polować'. *Małem karabin i jem chodył poluwały PK23. Poluwały-ste chodyły?* AK

poluwały sia 'parkać się (o popędzie płciowym owiec)'. *Ucia poluje sia* JS18. (*Ucia*) *poluje sia, poluje sia, abo sia honyt* MP23 → *honyty sia*

połamaty 'połamać, poniszczyć'. *Ne pus-tyme, połamaty byste* [czeremosty – w zabawie] K-4 → *łamaty*

połataty 'połatać'. *Powidały że: połataty tam!* OK21 → *łataty*

połaznyk 'człowiek odwiedzający chałupy z życzeniami w święta Bożego Narodzenia (jego przyjsie oznaczało dobry rok)' oraz 'chleb wypieczony dla połaznyka'. *Takij hro-bar był, to win iszoł, iszoł tiż ho śwata, to mu składały, dawały mu taki, chlibec spekły specjalnyj, takij o. Takij podowhowastyj takij chlibec pekły, no ji win iszoł po chyżach i mu dawały tot chlibec. To sia nazywał połaznyk i tot chlibec nazywały połaznyk, jak pekły. To już babý, specjalni gazdyni, pekły tomu połaznykowy, tot chlibec takij dawali* PW12. *Tak sia zwalo, że na Śwatyj Weczer chodyt za tym połaznykom* ['jako połaznyk'], *no ta już i na Ristwo, bo to było persze dwisto* [?] *szizde-siat numeriów, to było jik* [!] *win iszczy żył, to było kady chodyty, bez den ne obysoł* AK20

pole 'pole'. *Śwaszczennik dawno, to mał tu pole* PW12. *Na joho poły wyrosły welykы lisы. Razom wszystko h poły sia pasło* IP13. *Po poły chodyły. Persze jak ne mał pola, to był dziad* MP23. *Dawno były takы stoditkы na*

polach. Persze barz śpiwały na poli HW25 ♦ **na poły** 'na zewnątrz'. *Małi pobuduwane osibno takы pewnyци, z kamenia na poli pobuduwały, blysko ot chyży* ♦ **z pola** 'z zewnątrz'. *Jedna szыba i zakituwane z pola. Normalni z pola dweri do toh'o były* OK21

poletity 'polecieć; pobiec'. *Chtosy mu stat na hrudy i poletil* PK23 → *letity, wytity*

połezaty 'poleżeć'. *To toto poleżało, pokal ne skinczyli szыtko toh'o, zerno kositi* OK21 → *łezaty*

połih 'połóg'. *Duże pohmeralo bab w tim połozhi jak h nas nazywały. Połih, w tim połozhi pohmeralo duże* K-4

połokaty 'płukać'. *Jak już uważała, że wyprane, no to toto połokata raz, druh'iraz, tret'iraz* OK21 → *wypołokaty*

połomin 'płomień'. *A tu sia pałyło połomin, mama isty hotowyły* MK20

połotno 'płótno'. *Kupuwały to, szto treba było: i ubrania jakese, jakese połotno. Połotna kupuwały i szыły samы* PW12 ▣ *Nazywało sia połotno spyskie, hrube takie; kupuwały, w miści kupuwały, tu najbilsze w Zmyhorodi* PW12 *Z lenu, z priadywa robyły połotno, koszełi. Z połotna koszełi. Łemkы warstaty mały, robyły połotno, robyły sukno* IP13. [Spodnie] *to byli robleny z połotna zo swojej robotы, no* OK21. *A piznisze już takie harszcze* [włókna ze lnu], *to sia robyło z toho połotno. Z kłakiw to robyli takie hrubsze połotno* HW25. [Jak robyły połotno?] *Joj, ta toto ja ne, ja ne opowim, bo to ne, ani nie do opowidzenia jak robyły. Połotno to straszni duże robotы było koło toho. Ja ne znam, bo ja ne robyła. To były takы specjalny szto robyły. O tu, w toho Paszka robyły toto połotno. To był warsztat takыj, tak wyhladał tot warstat jak o toto, ale to było welykie, o tak doszкы były, no ji tu, tu był...* *To straszni duże robotы było koło toho, bo to treba było osnuwały totu priadzu, najpersze sia priało, potim sia motało na take motowyło i treba było znaty kilko pasem tam ma piti, na jedno pasmo kilko nitok, na jedno pasmo*

iszło dwadzet cztery nitky i tak sia wiazało, i jak sia nawiazało dwadzet tych pasem, to sia nazywał łokot. Łokot jak było dwadzat pasem. A jak było już szisdesiat pasem, to sia nazywało tr'y lichti. I towdy sia zniamało z toho motowyla, suszyło sia tak o, i jak były dwa toty taky skrutky, to było piw ściuky. Adyk tych ściuk było abo tri, abo sztyri, jak chto napriał, treba było znati szytko toto kilko pustiti na osnovu, taky były motowyla wełycz, szto trea było znati kilko tych pasem pustiti. To była robota tiazka. I tak, i treba było znati kilko lyszyti na wutok, żeby toto zamereżyti, bo był warstat i raz wutok tak, druhyj raz tak, to robyły rukami, a piznisze, już przed wojnom, robyły takyj kurs, szto już ne metały tak rukami, łem mał takyj sznurok i tym sznurkom, o, już tak se j chodył w totu storonu i w totu i toto sia zamotuwało toto, tot, toto szto sia nasnuwało priadže, tak o. Ja ne wypowim dobri, bo ja łem tak, szto-m widiła, a robyti ja toto ne robyła. To były taky, szto znały sia do toho PW12 **Δ** [bilyty] Moczyli h rici, diti to sia zaniamały tym, h rici moczyli, h vodi, i na berehach prosterali, i paru razy denno tak. No czasom tam mama pizšli, ta to tam namoczyli h rici, mały taki prajnik i to towkli, to sia zwało, no, prały, i ono sia biliło. To paru tyžni tak na berehach my prysterali, i my, i wszytky ludy, chto tam, chto mał, z toho szyli piznisze koszeli HW25

połowa 'plewy'. Robyły taku parenynu z to połowo, połowa PW12. Jak mołotyli, to była taka, nazywały połowu. I z tom połowom oni nabywali [glinę – robiąc piec] OK21 → parenyna

połowyna 'połowa'. Towdi połowina była na mieszkania przinaczena. Jedna połowina była prihorodžena ta jak tu o, jeszcze jes takyj budinok. Połowina była tam – toto dla chudoby, a druha połowina była tak dla toh'o, na mieszkania. Zrobyli takie, nazywały poweresło, perekrutyli na połowinu i to, i tym zawiazała OK21

położnycia nowsze? 'położnica, kobieta, która rodzi'. [Baba kotra rodyt?] Położnycia, położnycia MP23

położuwały 'kłaść'. Robyl sia syr z nioho, jak ho położuwały IP13 → położyty

położyty 1. 'położyć'. Jak hmer, to położyty na smertelnu pościł PW12. Mama położyli jafyry do sina IP13. Nałaly mołoka do horcy i potim położyli na kuchniu. Sało to nasolali i kłali do toh'o, były taky, mały jak korытка, derewiany i do toho nasotyli położyli to tak OK21 **2.** 'dać'. Jak ne położyl sochu, ta sia hlehło sino JS18. Potim muky położu pszennoj try tyžky MP23 → kłasty, lożyty położuwały

połudne 'południe'. Na połudne dakы pancakы hotowyla PW12. H połudne zas robyły. Potim połudne było, był obid JS18. Do samoho południa bude MK20 → obid

połyczka 'póleczka'. To był taki podyszir, no i taky połyczky były jedna od drugej tak AK20. Podysir... taky policzky mało i tak sie składało HW25

pomahaty 'pomagać, dok. **pomoczy**. Dawno barz sobi pomahaly PW12. Ja w swoim żyti si pomahał sam. Może wam pomoczy? IP13. Toj wody wypyl, i mu odyšlo, pomohło JS18. Pomahaly tatowi, mamі, no tak to MK20. Dawaly jakese ziła, no ale cy to pomahało, to ja toho ne znam OK21. Jak uheł hpał na spid, no to pomohło MP23. Pomahaly ta ji za darmo, ne lem za hroszy, pomahaly jedne druhym K-4

pomały 'pomału, wolno'. Śnih wałyt, a jak pomały ta padat AK20

pomastyty 'posmarować'. Wkrojila chliba i tak-em sy dos hrubo pomastyła MP23. Bandury owariane poczystyly, pomastyly masłom K-4 → mastyty, posmaruwały

pomedży 'pomiedzy, między'. Derte na dwoje było derewó, i tak jedno pomedže druhe PW12. Win w momenti pomedży ludy, nazberał hroszy. Jich whaniały tam pomedży chыžы IP13. Mochom szyli take szczeliny pomedży toho [belkami] OK21 → pomeže

pomemraty ‘pomruczeć’. (*Wiszczycia*) *sztosy tam pomemrała, pofafrala, popłuwała do toho masła* MK 20

pomerty ‘umrzeć, pomrzeć’. *Rodycze pomerły* IP13. *Žinka mu pomerła* MK20 → *wmerty*

pomeże ‘pomiedzy’. *A świtowoho (choru) to tak samy, tak pomeże sebe sia nawczyły* PW12 → *pomedży*

pomicz ‘pomoc’. *Nygde, prynygde ne mał żadnej pomoczy* IP13. *Szołtys tam organizował jakysu pomicz tam dla nych* K-4

pomicznyj ‘pomocny’. *Tot gaz z toho derewa [z węgli rzucanych na wodę] był pomicznyj* OK21 → *wroky*

pomiriaty ‘pomierzyć, wymierzyć, zmierzyć’. *Baby znaly pomiriaty, pokrojiti połotno. Pniakyy robyły z doszczok takich, žeby zrobył, musit pomiriati* JS18 → *miriaty*

pomistyty sia zob. *pomiszczyty* *sia*

pomiszaty ‘pomieszać’. [*Do kapusty*] *cibuli nakrajaly, masła, cy oliju, i posmaruwaly, i pomiszaly, i tak ily* JS18 → *miszaty, rozmiszaty*

pomiszczyty sia ‘mieścić się, dok. *pomistyty* *sia*. *Wszystko sia pomiszczat w tim* IP13. [*Weczirkyy*] *tu byli na dołyni, jedny tam na seredyni, w druhych byli, bo by sia [w] jednej [chyży] ne pomiścili* OK21

potoczy zob. *potahaty*

potucztyt sia ‘pomęczyć się’. *A to tak sia ne dorobit skoro, w nas to trea kus sia potucztyti, no* OK21 → *mucztyt sia, zmucztyt sia*

poturuwaty ‘wymurować’. *W tim pecu poturuwały takyj suśnyk* IP13 → *muruwaty*

pomyłyty sia nowsze? ‘pomylić się’. [*W Bartnem*] *jest trydced chybał nomeriw może; nie, wece, bym sia pomyłył* IP13

potyłyty ‘umyć, wymyć’. *I wżycznyk był takyj na wżyci; pomyły, pocztyły i tam składaly* JS18 → *myty, wmyty*

potyłyty sia ‘umyć się’. *Pomyłyzme sia, i towdy prychodyme do chyży* MK20. *Piszły-*

zme z tym bratom, pomyły-zme sia kuścičky w tij, w rici MW23 → *myty sia, wmyty sia*

ponad 1. ‘nad, ponad’. *Ponad czeło het, tu, tu, tak był czepec. Tota powała taka ponad bojisko, to sia nazywało planro* PW12 2. ‘dalej’. *To szto tam sia ide ponad, tut sia nazywały siny* PW12 → *nad*

po naszomu zob. *nasz*

ponczochy ‘pończochy’. *Ja pleta swedry, rukawyci, wszystko, ponczochy, no, szkarpetky, pleta sia* MK20

ponedilok ‘poniedziałek’. *Ponedilok* IP13 → *tyżden*

poneweraty ‘poniewierać, nie szanować’. *Tak, poneweraty jej tam, doma ne szanuwały* HW25

ponurawij ‘ponury’. *Ponurawij to już tak, że ponurawe, że ponurawij no, inaksze nycz takie ne je, žeby inaksze było, ponurawij* K-1

ponyszczyty ‘poniszczyć’. *Niszczyły, bo jak wytyskały [miód], to poniszczyły [woszczynę]* AK → *nyszczyty*

ponyże ‘poniżej’. *Ponyże staroj cerkwy* PW12

pooberaty ‘powybierać’. *Tota mołodoj rodina blyżcza, i jaku tam sy pooberaly, išzła do mołodoho* PW12 → *oberaty*

poodiwaty ‘ubrać’. [*Nieboszczyka*] *pozberaly wszystko razem do kupy, pozberaly, poodiwały* JS18

poopałaty ‘popodrzucać dla nadania odpowiedniej formy’. *Wzaly toho kista, poopałaly no, poopałaly tak, i była taka opata i na totu opatu pidsypaly mukyy, pidsypaly mukyy i do peca wsadyły* K-4 → *opałaty*

popadaty ndk. ‘wpaść, powpadać, trafić, dok. **popasty**¹. *Jag-em popał teper w sorok piatim, sorok semim roci – terynna szyba sia ne wytumaczty* IP13. *Iszły Żydy na ławku, zysztryłały, i popadały byli h jamu. My sia barz bojały, że do rikyy popadame* MP23

popasty¹ zob. *popadaty*

popasty² ‘papaść (zwierzęta)’. *Choc starij pastuch był, ale musit popasty. Czeba [!]*

było popasty, bo w zymi sia w stajni dawało
PW12 → pasty

poperaty nowsze ‘popierać’. *Ja poperam
teper, jak już žem posmotrił, jak wnuk dał
plan zrobyty* IP13

popered ‘poprzednio’. *Ja spomińał już
popered* IP13

poperek ‘w poprzek’. *Zwiazkы, takы
zwiazkы sztybri, tak, tak piznisze poperek dwi,
i dalsze OK21* ♦ **w poperek** ‘w poprzek’. *Jak
wytiahnuly [ściany chałupy] tak, szto uwa-
żały dwa metry, poreważno wyższe było, to
dawały h poperek ligari na toto derewo OK21
→ na piwperek*

popid 1. ‘pod’. *Tak chodyły rozmajiti
i popid wyhlad zo żwizdom PW12. Doroha
była popid samyj lis. Jak ja wernuł z obozu, to
popid ściny chodyły, słuchały IP13* 2. ‘wzdłuż’.
To [pranie] wiszały popid totы ściny AK20
3. ‘pod spód; pod spodem’. *Tu chłopeć jeden,
a tu druhyj, i tak wkoło i jeden popid, popid
toh'o, popid... sia za rukы trymałi i jeden,
szto bez druhocho perechodył OK21*

popił ‘popiół’. *Tam jakes joho nazywałi
– uh, zdaje mi sia, dawali toho popełu, tak,
dawali toho popełu do wody OK21*

popluwaty ‘napluć’. (*Wiszczycia*) *sztosy
tam pomemrała, pofafrala, poplůwała do
toho masła MK20*

poplekaty ‘pokarmić piersią’. *No ji daly
mami, naj plekat, naj daje hruđ. Poplekała
i położyła K-4*

poporoty sia ‘popruć się, spruć się’. *Jak
wszły, to już sie koszela ne poporoła HW25*

po prawdi zob. prawdi

poprawlaty ‘poprawiać, dok. poprawyty’.
[Świni] *daly h hołowu toporom, poprawył
dwa razy iszczy JS18. Wyorałi rowok i ona
potim, i poprawlały iszczy raz to bilsze,
bilsze, ona (woda) si zrobyła taki potoczok
OK21*

popriasty ‘uprząć, poprząść’. *Tam
popriali, tam mama doma nałożyli kilka
ma spriasti HW25 → priasty, spriasty*

popriataty ‘posprzątać’. *Pohrabaty koo
chыży, pozamitaty, popriataty, o tiž i u chыży
popriataty JZ22 → priataty, wypriataty*

poprostu ‘po prostu’. *Korowы prowadili
poprostu, tam prodawały OK21 → prosto*

poprosyty ‘poprosić’. *Poproszeny były
susidy [do ubierania nieboszczyka]. Poprosył
ich, to pizły i stiahyły toto derewo mu JS18.
Jeden druhocho poprosył w seli OK21*

popry ‘przy, koło’. *Takie było no skruczene,
jak o to ołosia było popry hołowu JS18*

poprychodyty ‘poschodzić się, poprzy-
chodźć’. *Napersze sia poprychodiat, zberajut
sia družky, družbowe, wszytki swatowe, swaty
i poprychodiat, i sia zhaniajut do chыży JZ22*

popryszywaty ‘poprząszyć’. *Dwa takы
paskы byli popryszywany na tych bokach
OK21 → szyty*

popustyty ‘popuścić’. *Pustyty hlubsze
[plug], ta popustyl JS18 → pustyty*

popustyty sy ‘popuścić, odpuścić sobie’.
Jakby si popustyl i pizoł desi... IP13

popyty (sy) zob. popywaty

popywaty 1. ‘popijać’. *H horniata mołoka
nalał, z horniata popywaly sy JS18. Potim
kazały toto popywałi, popywałi tam try
razy, cy jak OK21 → pyty* 2. ‘popijać sobie
(wódkę)’, dok. **popyty (sy)**. *Kropka była,
popiwali kropku. Chto chołił to popył i pojił
JS18. Wziały tych paru horcy [wódki] ta ji si
popyły TW22 → wypyty sy*

porachuwaty ‘policzyć, porachować’.
Porachuwaam – ne je tiłko hroszi AK20

♦ **porachuwaty kasty** zob. kist

poradyty nowsze? ‘zaradzić, poradzić’.
*Može wy by, diđu, radyty? – Poradžu. Wy
by diđusiu radyty tomu? – Poradžu IP13*

poradyty sy ‘poradzić sobie’. *Jak widił
chtsi, że si jeden ne może radyty, to iszły
lude i pomahaly PW12*

poriadok ‘porządek’. *W seredyni [chałupy]
zrobyły poriadok OK21. Nedawno robylyzme
poriadok AK* ♦ **za poriadkom** ‘po kolei’. *No
i tota wyszła na totu „pocztu” tak, piznisze*

druhy, no i tak za poriadkom, poky wszytky
sia ne obawyly K-4

por[i]h 'próg'. Kto pyjak, ponewirat sia
po ludzkych porohach K1899

poriwnaty 'wyrównać'. W seredyni [chży]y
poriwnaly hlinom toto, de byli taky neriwny
miścia OK21

porizaty 'popiłować, pociąć'. Żeby skoru
ne porizał, bo porizał – to tuńsza, bo dīry sut
JS18. Czyrkularka i na czyrkularci sia już ne
chocze porizaty MP23 → rizaty

porizaty sia 'pociąć się, porznąć się'. Bo
sia mih i porizati tym serpom OK21

porobyty 1. 'zrobić, porobić'. Rajbaczky
z derewa mały зробlene, taky, ramuwati było
poroblene. Mały taky poroblenny, my doma,
nazywały sia susiky. Mlinec – po krajoch tu
naokoło byli poroblenny toty taky dolky,
taky dīrky OK21 2. 'popracować'. Ja tu to
porobył na zachodi IP13 3. 'pożajmować się
czym'. Wesila persze h mołodyci było. Porobyly
tam den, a na druhyj den pizšla do chłopu
JS18 4. 'zaczarować, zaszkodzić czarami'.
Sut iszczy stare lude, barz wiriat w toto, że
potrafyt chtosi jeden druhomu porobyti sztos
IP13 → robyty, zrobyty

porobyty sia 'zrobić się, porobić się'.
Zachwōrit tak, szto sia mu porobyly taky
guzy het PW12

poroch 'proch'. Jak poroch de był... MP23

porochnawyj 'spróchniały'. Takie derewo
dudławe w seredyni już było porochnawe, to
było dobre, bo sia skoro dało wypalyti MW23

porodyty sia 'urodzić się'. My sia porodyły
w kurnych chżyżach, ja sia wrodył w kurni
chżyży IP13 → rodyty sia, wrodyty sia

porosyty sia 'prosić się'. Swynia sia poro-
sy PW12 → oporosyty sia

poroszyty 'prószyć'. Denekotry mały lisy, to
mały pidlohy, bo tam mołotyli i toto tam tak toto
zerno sia ne niščzyło, ne poroszyło tak OK21

porozberaty 'porozbierać, porozdzielać'.
Najpersze sia wołnu porozberało tak czysto,
żeby ne było grudok PW12 → rozberaty

porozbywaty 'porozbijać, zniszczyć'. Ani
jednoho domu ne było ciłoho, wszytko poroz-
bywane MP23

porozchodyty sia 'porozchodzić się'.
Po wojni wsiady lude sia porozchodyty IP13
→ schodyty sia

porozdilaty 'porozdzielać'. I tak ich po-
rozdilaly pomedży ludi IS23 → rozdilaty

porozpynati 'porozpinać'. Porozpynaty
spodni K-4

posadyty 'posadzić'. Posadył jak mołodbyj
był, to piznisze to rosto to, jabka byli ładny,
to hruszky OK21 → sadyty, zasadyty

poschodyty sia 'poschodzić się, zebrać
się'. Poschodyty sia, pomohly, cy w żnywa, cy
w sinokosy PW12. Do jednej chżyży, tam sia
poschodili. Dagde jaka dīwczyina była tam
na seli, tak koo jej domu, tam poschodyli sia
HW25 → schodyty sia

posadyty 'posadzić do ziemi, zasadzić'.
Posadyti bandury PW12 → sadyty, zasadyty

posidaty 'wsiaść, powsiadać (np. na wóz).
Już posidalyzme, posidalyzme i wio! IP13.
Posidaly, pojily, pośpiwały tak jak i teper JS18
→ sidaty

posidyty 'posiedzieć'. Tak tam na dwori
posidyli HW25 → sidyty

posijaty 1. 'posiać, zasiać'. Posijati zerno
IP13. [Ziemi] jak mały wece, to wece posijaty,
wece sia rodiło. Posijał tam too orkisz. Jak
zorał kawalec, to sijał zaraz, bo lepsze do świżoj
zemli posijaty JS18 → nasijaty, sijaty 2. 'prze-
siać'. Posijałam muku totu sytkom takim,
posijałam na stołi MK20 → prosijaty, sijaty

posipak 'człowiek niezrównoważony'.
[Toty taky durakyy byli, chżyly sia pomstyty]
Takyy posipakyy rużny IS23

poskladaty 'poskładać, poukładać'. Pořim
sia tak to pozberało, poskladalo PW12.
Perekrywky byly i wkrywky byly i toto i jedno
na druhyj poskladany JS18 → skladaty

poskubsty 'poskubać'. Poskubly toto piria,
pořim jak już poskubly, zrobyly hostynu K-4
→ skubsty

posmaruwały 'posmarować'. [Do kapusty] *cibuli nakrajaly, masla daly, cy oliju, cy słonyny* [!] i *posmaruwały, i tak ily* JS18 → *pomastyły*

posmertnyj 'żałobny; pośmiertny'. *A tak z weczera sidyły lude, [przy zmarłym] czasom i śpiwały take posmertne piśni* PW12

posmotryty 'popatrzeć'. *Już zem posmotril, jak wnuk dał plan zrobyty* IP13. *Była taka chyża, można posmotriti tam na ni* TW22 → *smotryty, wysmotryty*

posolyty 'posolić'. *Tot сыр treba było wyiniaty, wywołokaty ho* PK23 → *сыр*²

posowuwały sia 'przesuwać się (?)'. *Tu sia posowuwał łancok* [w bronie] IP13

postarity sia 'postarzyć się'. *A jak sia stara baba postariła, to powidały, że to tak posywiła jak koza* IP13 → *starity sia*

po starodawniomu zob. *starodawnyj*

postawiały [tu: **postawlały**] ndk., dok.

postawyty 1. 'stawiać, odstawiać'. *Towdi tak hotowyły bez kropu, tak postawyły, wyszumuwały toto, bo to iszczy tak iszło, i taka była keselęcia* PW12. *Tych dwóch szmuhlaryw postawyły na bik* IP13. *Rano już byli postawlene desiátky* [snopy]. *Już wydiła, że czysta woda ide* [z wypranej odzieży], *to wtodi już postawlała na bik* OK21 2. '(kończyć) stawiać, wstawiać'. *Jak krikwy postawlały, ta wicha była; na weczera postawlały, to było poczestunok* JS18 3. **postawyty** 'postawić, zbudować, wybudować'. *Tam mały take stajanky, ale postawene denekotry dobri. Stajniu to postawyl* ['przebudował'] *z kurnoj chyży, sam swojimy rukamy. (Orało sia) jak zahony były postawleny. Sypanec w trydset dejatim roci postawyl, jak wojna sia zaczęła* IP13. *Tota chyża postawlena tak, jak starodawnie postawleno było. Jak postawi, to poprosyły paru ludyj, i wkrzywali* JS18. *Postawyły sy cerków. Koždyj gazda dał sosnu i z toho cerków postawyły* MK20. *Kupyl si cehły i postawyl si taku kuchniu bez kaffi, ale samu cehlanu taku* OK21 → *stawiały,*

postawlały ♦ **postawyty mołoko** 'postawić mleko (na kuchni)'. *Mołoko sia postawyło, z werchy taka była werchnyna, zmetana* MK20 → *stawiały*

postela zob. *pościł*

postelyty 'dać podściółkę'. *Postelyt tam daký takie nedohr'yziało, ta pościułku robył z toho* PW12. *Postelyły pid korowy* JS18 → *pościłka, stajnia, stelyty*

postiaty 'pościć, ściąć'. *Tota serst wylizła, takim nożom sia to postiało, wylizła* PK23

postowczy (?) 'potłuc, stłuc'. *To chockoły sia śmijut że nis zadywa hołowu, nič ne wydyt pid nohy i wszystko kaminia postowcze no sam* JZ22 → *towczy*

postrojity 'przygotować'. *Baba postrojila i towdi wyszła jak pryhotowila sztos, szto mała to zhotowyla* JS18 → *jidżynia, nastrojity, strojity, wystrojity*

postryczy 'ostrzyć'. *Uci postryhły* TW22 → *stryczy*

postyty 'pościć'. *Zaczalam hroky metaty dwójaký: i tak z uhla samoho i z ohnia. No na wodu, i sia rachuje wzadh'uz, ale to treba postyty, żeby toto wykonaty, trea posty zachowaty, żeby toto pomahało* JZ22 → *pist*

poswaryty sia 'pokłócić się'. *My sia nykoły ne swaryme, a jak sia poswaryme, to sia i ne hniwame* IP13 → *swaryty sia*

po swomu zob. *swij*

posywyty 'posiwić, osiwić'. *Posywiła jak koza* IP13. *U teścia posywiła tam baba* MP23

posywyty sia 'posiwić'. *No bo sia tam posywiła, jak była stara. Żeby sie posywiła jak koza* IP13. *A bodajś sie tam posywiła!* MP23

posyłaty 'posyłać'. *Mia neraz tato posyłali do studni, na poly jak kosiły, to mia posyłali na wodu* HW25

poszkodyty 'zaszkodzić'. *Ja wyszczuwam czym si możu poszkodyti. Susid poszkodył. Były taký, szto wiryły w toto, łem że sia przyrził, to już, znaczyt, poszkodył* IP13. *Szkidywyj, bo win tam poszkodyt, bo już pide i na zlist zrobyt* JZ22 → *szkodyty*

poszbyty 1. 'uszyć'. *Babы poszbyly JS18*
2. 'przyszyć'. *Dratou takы dla takыch, szto szbyli, tak ridko poszbył OK21* → szbyty

pościl 'łóżko'. *Pościl, pościeli. Na postely, już jak spaly, no, starsze spaly, tak sia wkrywaly perynom PW12. Mały tam pościl taku no, rodyczy. Ony na postelach IP13. Koždy mał jakiś de pościl, posteli były derewianы MK20. Pościl, takы ławkы koło ścinы, het byli, derewianы, tam sie dity bawily po tych ławkach, sidyly tu HW25; też **postela**. Postela, na postelach tak maly ružny takы swojoj robotы PW12. Normalni na postelach spały, posteli maly JS18 ♦ **smertelna pościl** 'miejsce, na którym kładziono zmarłego'. *Jak hmer, to położyły na totu... jak wy nazywate, katafalok? Na smertelnu pościl h nas kazały. Na smertelnu pościl PW12. Hmer, no pozberaly, toto, i położyły na smertelnu pościl JS18**

pościłka [wymowa też: **pościułka**] 'podściółka dla bydła'. *Na pościułku to hrabaly takyj lyst po liši, i tym pościułku robyły PW12. Rychtuwało sia abo sino, abo hrabało sia lyst takij bukowyj, a ni, to sino sia kosyło takie starsze, szto korowы ne chořily żerty i pościłкы byly taky. Postelyły pid korowы JS18* → stajnia, stełyty

pościułka zob. pościłka

pośmijaty sia 'pośmiać się'. *Pożartuwały, pośmijaly sia HW25* → śmijaty sia

pośnidaty 'pośniadać, zjeść (pierwsze) śniadanie'. *Rano pizoł, pośnidał, i pořim tak o dewiatij hodynı obid prynesli JS18* → jidźynia

pośpiwaty 'pośpiewać'. *Posidaly, pośpiwaly JS18* → śpiwaty

pośwaczenia 'poświęcenie'. *Chodyt swiaszczennyk na toto pośwaczenia domiw PW12*

pośwatyty 'poświęcić'. *Był poŵnyj koszyk, i toto sia nesło, ksiondz pośwatyl MK20. Zakłykały śwaszczennika, pośwatyl, pokropył tam, i molytwu jakы tam mały, no OK21* → śwatyty

potal 'dotąd, potąd, do tego miejsca'. *Oral dokoła zahonu tak, o, ta jak tu, potal IP13.*

W tim misci, bo potal dым sidał, to była taka partycia IP13. Były onuczы tak, aż potal, o HW25

potancuwka 'zabawa z tańcami, potańcówka'. *Tancuwały mołody, no toto czasto ne było, tak w nedilu neraz to kazały: my zrobyme se hnesky potancuwku, potancuwka sia zwała MK20*

poterty 'potrzeć'. *Poterły h rukach, to jak już sia toto uszczyło, zostawał len, to już towdi zberali HW25* → terty

poteczы 'pocieć, wycieć'. *Sыр zostaje, a tota żentycia potecze tam MK20* → teczы

potiah 'pociąg'. *Nygde ne jizdył dalsze, aż za Nimcim ja potiah ne widił, aż w sorok treřim roci, jak nas zabrały PK23. Z potiahu ho wziały MP23*

potiahaty [forma: **potihaty**] 'pociągać, ciągnąć'. *Kudil si tu mała zapchanu za pojas tak tu i toto... potihala si len HW25. Potihaly za sznurok [kołyskę] K-4* → tiahaty, tiahnuty

poticzok zdrobn. 'potoczek, strumyczek'. *Ona mała stołyk tam na poticzku, a tam w dodatku na poticzku iszczy była buda z czatiны. Pralnikы chłopci zberały po poticzkach IP13. Wodu sia nosiło tam z pořiczka, spid bereha JS18. Мы sia myły w pořiczku. Мы bosy leřily do toho pořiczka MK20; też **potoczok** (?). Ona si (woda) zrobyla taki potoczok znaczy... i z toho potoczku potim brały OK21* → potik

potihaty zob. potiahaty

potik 'potok, strumień'. *Nosyli w widrak [!] to (wodu), tam napojity korowы, z potoku IP13. Pri chyży blysko мы mały potik MK20. [Prali] na potoci OK21* → poticzok, strumyk

potim 'potem, następnie'. *A potim już rozmajiti chodyły. Najpersze sia prialo, potim sia motało PW12. Baba hładiła, len chesała i priala i potim byly weczirkы. Składam na tybli a potim już hore tak zwana oczap ide IP13. Zrobyla sia sukno i z toho potim dawali szbyti si takы huni OK21* → pak

potoczok zob. potik

potowczy ‘potłuc, utłuc’. *Kołotoŭ, dere-wiane takie, a tu taky o, rih tu maje, i toto potowkło bandurby, taky rih, taki kołok* MK20. *Tak nazywali: tam mi potowcz toho kamenia tak!* OK21 → pohrużaty, towczy

potowczy sia ‘potłuc się’. *Im sia tak potowkła, żem ciły misiac leżała, aniłm sia ne ruszyła* K1899

potrafyty ‘potrafić’. *Barz wiriat w toto, że potrafyt chtosi jeden druhomu porobyti sztosi. Ja po nimecky potrafie sie wytumaczyti* IP13. *Ale to ne każdyj potrafy, no* OK21

potratyty ‘stracić’. *Potratyty w tim czasi, pidczas wysiedlinia, łude* IP13

potriasty ‘potrząść, roztrząsnąć’. *Wąłky treba było potriasty, wąłky potrias* JS18 → triasty

potribnyj ‘potrzebny’. *Można sia podi-tyti z kymsi, jak komusi potribne* IP13. *Pytia ne je zdrowe, ale dla likarstwa jes potribne. Alkołol człowieku potribnyj jest* IP13

potribuwaty ‘potrzebować’. *Nichto ne potribuwał hroszi, poschodyty sia, pomohly* PW12

potriskaty ‘potrzaskać, popękać’. [Podłoga z gliny] *Jak piszol po tim, pochodył, to ono potriskalo* OK21

potyty sia ‘pocić się’. *Tak-em sia straszni potyła po tim, jak ona mi toto tu dała, jakesy likarstwo* PW12

powala ‘powala, sufit z desek’. *Tam jest taka powala z toj kurnoj chyży tam jest. Pobuduwał johu tam na ti powali już* IP13. *Sufit no, no to powala, powala* JS18. *Sufit to powala, to od dawna nazywały powala* MW23

poważnyj ‘poważny, znaczny’. *Sztosi szmarył takie poważne* IP13

powbywaty ‘powbijać’. *Były derewiany borony, łem zuby były powbywane żelizny* AK20 → wbywaty

powdowity ‘owdowieć’. *Moji mama powdowity, win hmer na taku chorobu, na czerwinku. Tato toże powdowił* MK20

poweczeriały 1. ‘zjeść kolację’. *Jak my poweczeriały, jak my już na śwatyj wecz, zna-*

jete, poweczeriały, tak brał tato taky rucznyk, brał chlib MK20. *Poweczeriajte h nas!* HW25 2. ‘zjeść kolację wigilijną, powieczerzać’. *Kuti już piznisze hotowyli, i tak poweczeriałi* HW25 → weczeriały

powercha ‘od góry’. *Pidberała tak, o tu tu jednom rukom pid spodom, a druhom powercha, powercha i do sebe* OK21

poweresło ‘powrósł’. *Snorby wiazali poweresłami, żytnom sołomom* MP23. *Powresłami no, normalni* IP13. *Wiazała, tam właśni sołomom, brały z toh'o, i zrobyli takie, nazywały poweresło, perekrutyli na połowinu i to, i tym zawiazała* OK21

powertaty ‘powracać’. *Wertaly nekotry, wertaly, powertaly lem powertaly tam* AK → wertaty

powertyty ‘powiercić, przewiercić’. [W drabinie przy żłobie] *był takyj druczok i z druhoj storony i powerczeny byli taky szczebłiky* OK21 → wertyty

powezyt sia ‘pojechać’. *No to już chyba sia tam z mista powiuz na tim wozi* PW12. *Furmankamy chodyły: były taky piwkiszky, tam dwa postawyl si, i litry, do tych lityr dał, i tam powezyt sia* JS18 → wezyt sia

powiazaty ‘powiązać, związać’. *Jak powiazały, to kłały w taky desiatky zerno* OK21. *Uci były powiazany i tam mały drabynku, tam sie im dawalo kostriciu* PK23 → wjazaty

powidaty ndk., dok. **powisty 1.** ‘mówić, powiadać’. *Ale powidam, pszenyci mało było w nas. Tam, powidały, o tam sia wrodyło* PW12. *Jak wam powisty? Dneska z toj kudyki jakosy mało toho, powidat. Powidż teper ty!* IP13. *Powidajut na wecz: idy mołoty!* MK20. *Powidały, że: połataj tam!* OK21. *Szto zberały, powidaj! Iszczy ras powidż! Tak mi powiła* MP23 2. ‘opowiadać’. *Żali no ji tam sy śpiwali si o, prypowidky powidały, taky bajky jak toh'o* OK21. *Fant... żeby oddali toto chłopci, to diwczyyna musiła tam abo śpiwati, abo daszto powidati* HW25 → hwartyty, kazaty, opowidaty, opowisty, wypowisty ♦ **ne mame**

(nycz) **do powidźynia** ‘nie mamy (nic) do powiedzenia’. *Już ne mamy nycz do powidźynia* IP13

powisty zob. powidaty

powisyty ‘powiesić’. *Mama powisiły desi na moroz [kiełbasę]* OK21

powisyty sia ‘powiesić się’. *I chto sia powisyl to tiz osibne, pid płotom?* [chowano] AK → obisyty

powiszaty ‘powiesić, porozwieszać’. *Skłaly mięso na toto i tam mały takie bojisku, tam powiszaly, i tam si wkrawuwały, to zamerzło, to już mu nycz ne było* JS18

powit ‘powiat, siedziba powiatu’. *Powit był w Gorłyci i toh'o* OK21

powitria ‘powietrze’. *Tu jes wszystko, tu jes powitria. Tu można żyti i powitriam i wodom* IP13. *Musiłam si dweri otworyti, żeby mi iszło powitria* MP23

powmeraty ‘poumierać’. *Powmeraly tak, że ja ne tiamlu, i baba i dīdo, ja ne pamiatam. Maminy rodyczy toż pohmeraty* MK20 → wmeraty

pownia ‘pełnia (księżycy)’. *Zali pereważni jak misiać świtył, ta jak było pownia* OK21

powno ‘pełno’. *Powno tych wereten, tych wyżok. Powna cerkoń ludyj była. Wszystko sia do koszyka rano kłało na Welykden, żeby był pońnyj koszyk* MK20

pownyj ‘pełny’. *Pownyj kapeluch-em prynesła [wody]* HW25

poworożyty ‘powróżyc’. *Poworożyti. Ja powidam: Pan Bih my poworożyt, ja ne daju worożyti nikomu* JS18 → worożyty

powstaty zob. powstawaty

powstawaty ‘powstawać, stawać, dok. powstaty’. *Jakby tak stary wstaly, powstawaly, szto byly, tak by wmeraly nazad. Ne powi, że powstał, bo hmer* JS18 → powstawaty

powteraty sia ‘powycierać się’. *Ona sia hmyła, rucznyk hardyj mała, no ji pohterała sia, no ji już jes newista i do chyży* K-4

powtikaty ‘pouciekać’. *Pořim powtikaly JS18. I powidat: wy jim powticzte!* MW23.

Otdal lude powtikali do Rosji HW25 → wtikaty

powyty ‘zawinać w pieluszki’. *Ta baba odobrała ditynu, zawiazała pupok, jak to po naszomu powyla, no i położyła tam desi* AK20

powychodyty zob. zamuż

poza ‘oprócz, poza’. *Jedna i komora, poza komorom i komora za stajniol, i wsi, i bojisko w seredyni* IP13

pozaberaty sia ‘pozabierać się’. *No ale ktosy tam sia pozaberał z kotrosyma* IP13

pozabywaty ‘powbijać, pozabijać’. *Iszcze druhe tilko byli, i tu byli pozabywane zuby [w bronie]* IP13 → byty

pozabywaty ‘pozapominać, też pozabyty’. *Ale pozabyła, zabyla, bo toho ne pamiatam* PW12 *To na toty Wszystkych Śwatyh o, Kosmy – Damiyana, już-m tak pozabywała. Tom znała, alem już pozabywała jak zwaly toto, no* MK20

pozabyty zob. pozabywaty

pozakruczaty ‘zakręcić, pozakręcać’. *Chimla – obruczyk takyj na wołosia; poczesaly jij hardi tu, i piznisze pozakruczaly poza to* K-4 → krutyty

pozałożaty ‘pozakładać’. *Najpersze pizłoł-em tam rano, pozałożał toto wszystko* IP13

pozaływaty ‘zalać’. *Druhom wodom już pozalywały wsio, totu zupu* MK20 → załywaty

pozamerzaty ‘pozamarzać’. *Miaso było, pokłaly, pozawiszaly i tam pozamerzało → zamerznuty* JS18

pozamitaty ‘pozamiatać’. *Pohrabaty koo chyży, pozamitaty, popriataty* JZ22 → zamitaty

pozanimaty ‘pozajmować’. *Osadnyky pozanimali szto było lipsze* OK21

pozarany ‘pojutrze’. *Pozarany* PW12

pozawiszaty ‘pozawieszać’. *Miaso było, pozawiszaly, i tam sia wkrajuwało, i hotowyto* JS18 → zawisyty

pozberaty 1. ‘zebrać’. *I sia zrobyle masło, masło mama pozberaty tam* MK20 **2.** ‘pozbie-
rać’. *Pořim sia tak to pozberało, poskładało,*

skrutyło. Sino tam pozberaly na taku jednu kupu PW12. Piszła tam baba, pozberała [patyków] po poticzkach IP13. Pořim sia tak to pozberało, poskładało, skrutyło PW12. Prynesly na stół sino, a na druhij den wyńesly toto z chyiży, pozberaly. Wiazaly, pozberaly i wiazaly, werestami wiazaly, tom sołomom, szto było JS18 3. 'ubrać'. Hmer, no pozberaly, toto, i położyly na smertelnu pościl. Mołodycia basanunkы mała na hołowi, taka pozberana była JS18 → nazberaty, zberaty

pozberaty sia 1. 'ubrać się' Chto mał lipsze to sia do lipszoho pozberał, a chto mał kiepsze to... ale musił sy jakus dostosowywać, jak do cerkwy iszoł, to sia musił ubrać, ubrania sy kupić. Baba jak mała do harszczoho, to sia pozberała harszcze, a jak mała taki kus tuńsze, to sia tiż pozberała JS18 → wbraty sia 2. przen. 'wyszykować się (z czym)'. I bykamy, i kińmy i korowamy, jak chto mih, jak komu de pasywało i jak mih sia pozberati PW12 → zberaty sia

pozbiłaty 'wybielić'. I tym pozbiłaty, i na nedilu to było ładni vyhladało, bo było tak czysto OK21 → zbiłaty

pozdohaduwały sia 'podowiadzać się'. Teraz sia pozdohaduwate deszczu MK20 → zdohadaty sia

pozeraty 'spoglądać'. Stojał lisnyczy i pozerał IP13 → ozeraty sia, zazeraty

pozhrabuwały 'zgrabić, pozgrabiać'. [Siano] pozhrabuwał tak, żeby kridu, żeby kipku można było ułożyć JS18 → zhra-buwały

poziwały 'ziewać, poziewać'. Jak już tak sia poziwał, tak sia spaty chce... AK20

poznatia nowsze? 'poznanie'. Ot tamtych roki do teper to jes ne do poznatia. Ne do poznatia jake były tamty roky IP13

poznaty 'poznać'. Poznata, że ona sztosu musila z tym zrobyć BrIP13 → zapoznaty sia

pozwolinia nowsze 'zezwoleńie'. [Z wysiedlenia] prijichali, tu trea było maty pozwolinia, ale nam dały pozwolinia OK21

pozwolyty sy 'pozwolić sobie'. Jakby si pozwolył desi na jakese hulania, to ne wystarczył [emerytura] IP13

pożartuwały 'pożartować'. Posidyli, pożartuwały, pośmijały sia HW25

pożenyty sia 'ożenić się, pobrać się'. Мы sia poženyly. Dziwczata totы sie tu poženyli. MP23 → żenyty sia, ożenyty sia

pożyczyty 'pożyczyć'. Win tam pożyczty piatnadcat tiśiaczy od ludyj AK20. Dobri był chłop, pożyczty nam woza PK23

prababa 'prababka'. Prababa, prababka PW12. Ja jestem prababa, mam już piatero prawnukiw AK20 → prababka

prababka 'prababka'. [Prababcia czy prababa?] Rozmajiti, jak sie komu udało: prababcia i prababa, [po namyśle:] prababka PW12 → prababa

praca nowsze? 'praca'. Nakrutyły kыczky, a to dos ciazka praca była. Tiażka rob... [poprawia się:] praca była OK21

pracowytyj 'pracowity'. Taky szto robyt, to człówek pracowyty, robyt, mał wszыtko JZ22

pracuwały nowsze? 'pracować'. Lude tiażko pracuwały IP13

praczka 'praczka, kobieta, która (dobrze) pierze'. Żeby była praczka, żeby była szwaczka, i iszczy do toho welyka bohaczka [z przyszpiełki] K-4

pradid 'pradziadek'. To jej dido, ta jak, jak pradid to jej dido, ne pradid IP13

prajnyk 'kijanka do prania'. Czoho prajnikы dawali? Prajnikы dawali, to jes tak na pamiatku, na śmich IP13 ■ Mała takyj kawalek, nazywał sia prajnik. Tym prajnikom była po tim [kamieniu, na którym było pranie], była, była i do wody, i maczała, i była, i tak i toh'o OK21. Mama pizłi, ta to (połotno) tam namoczyli h rici, mały taki prajnik i to towkli HW25; też **pralnyk**. Pralnikы za to były, bo jich chłopci zberały po poticzkach IP13 2. 'patyk do wybierania nasion'. Toto nasinia to sia towkło, takы mały prajnikы, i tyma prajnikamy towkły tot len HW25

praktycznyj ‘praktyczny’. To były lude praktyczny na to PW12

pralnyk zob. prajnyk

prania ‘pranie (czynność)’. Towdi było wszystko takie z toho lenianoho abo paczisnoho, to toto takie, że twerde było do prania OK21

prasa nowsze ‘prasa (przyrząd do odciśnięcia)’. Taka prasa była, i tak styśło tu syr, a tu tak styśło. Toj żentyci odcidyło MK20

praty 1. ‘prać’ ▣ Prajnyky... písła tam baba, pozberała po poticzkach, bo dawno ne było rajbaczkow ani pralok, łem tam prała baba na poticzku. Wzięła si wodu teploty i tak, choćby i zyma była, to ona w szafli, to szafel to było takie zrobłene jak teper bania w ogrodzi. Z derewa, to wszystko było z derewa, a i ona tam prała. Mała stołyk tam na poticzku, a tam w dodatku na poticzku iszczy była buda z czatiny, żeby ne kuryło snihu. Buda taka, taka szopka, szto tam stolec tot. To sia prało na tim IP13. Moja mama musila wszystko robyti i rukami prati. Towdi było wszystko takie z toho lenianoho abo paczisnoho, to toto takie, że twerde było do prania. [Prali] na potoci, iszli, doma dawali tam, jakes joho nazywali – uh, zdaje mi sia, dawali toho popełu, tak, dawali toho popełu do wody i to sia zrobiło takie jak toh'o, jak mydl... jak, żeby namydly mydlowynami i wyspali. W nas nazywały że wyspały toho uhu, i toh'o, i ono tam robyło. I mali taky rajbaczkowy, tak, rajbaczka sia nazywała, to byli zrobłene abo z derewa, a ostatnie już byli z blachy, taka faluwana blacha była, i oni, dawno z derewa mali zrobłene, taky, ramuwati było poroblene, taka, i na tim rukami czuchrała, czuchrała, a jak już ji brakło siły, to iszła do potoka. Tam mała takyj kawalek [!], nazywał sia prajnyk, i była taka bryla, takyj stolec z kamienia, była na tot kamin, i tym prajnikom była po tim, była, była, i do wody. I maczała i była, i tak toh'o. I potim jak już uważała, że wyprane, no to toto połokała raz, druh'iraz, tret'iraz, pokał aż krutiła, to już wydiła, że czysta woda ide, to

wtodi już postawlała na bik. I w liti, i w zimi, no de mały prati? OK21 2. ‘bić, uderzać’. Tak prały cie po rukach [linijką w szkole], bo-s ne znał MP23. Mama písła, ta to (połotno) tam namoczyli h rici, mały taki prajnyk i to towkli, to sia zwało, no, prały, i ono sia biliło HW25 → wypraty

prawda¹ ‘prawda’. Można powisty, że to ne jes prawdom. O taka prawda jest IP13

prawda² nieodm. ‘prawda; naprawdę’. Prawda, że paczisne to było tak zwane. Prawda, że my sia, że ne pohniwame? IP13

prawdi [-di] ‘naprawdę’. To prawdi, lude, toty Rusnaky tu, Łemky oni sia zaniimaly wszystkim IP13; też **po prawdi**. Raz skosył, a potim i po prawdi i ne było by druhij raz szto kosyti AK20

prawdywi [-wi] 1. ‘naprawdę, rzeczywistość’. To tych kumiw brały kupi, ale prawdywi tilko jeden mał byti. Ona była z Dosznyci, tak prawdywi z Dosznyci PW12. Robyły połotno, koszełi, a tak prawdywi to soroczka ony toty zwały IP13. Nazywały my prawdywi motuzkom OK21 2. ‘porządnie’. Taki oborih na sino prawdiwi zrobłeny PW12

prawdywyj 1. ‘prawdziwy’. Korałi, ja znam cy prawdywy? Ne były prawdywy pewne, take jakysy, ja ne znam, bo prawdywy to były dorohy PW12. To jest prawdywe IP13. Mały denekotry i taky liśy prawdywy, dobrzy liśy OK21 2. ‘sprawiedliwy (?)’. Za to-m zbađał, że Nimci były nawit, naprawdu prawdywi IP13 → sprawedywyj

prawdywyj hryb ‘prawdziwek’. Prawdywyj hrib, hołubinka, h nas to jes pidstawowyj hrib; te prawdywi de chto chotił, tam zberał IP13. Hryby prawdywy taky MK20

prawi [-wi] ‘prawie’. Prawi że każda wrodyła doma PW12. Pereśpiwały prawi ciu nicz IP13. Już nychto prawi ne robił tym pluhom AK20. Było mieszkania koło mieszkania prawi OK21. Jak-em kupya dwa michy żytniej [mąki], try pszenycznej, to-m maa na prawi na pitora roka dos MP23

prawnuk ‘prawnuk’. *Prawnuk, mam już piatero prawnukiw* AK20

prawo ‘prawo, możliwość’. *Chto ne mał, to mał prawo kupyti* [drzewo] IP13 ♦ **maty welyke prawo** ‘mieć głos decydujący, głos z którym się liczy/liczono’. *Śwaszczennyk mał w sełi welykie, welykie prawo, lude ho słuchały* PW12

prawosławnyj¹ ‘prawosławny’. *Iszczy był ksiondz towdy, prawosławnyj takyj monach* IP13. *Była cerkow, była nawet i prawosławna, i hrekokatolycka była* MK20

prawosławnyj² ‘osoba obrządku prawosławnego’. *Było duże prawosławnych, no i postawły sy cerków* MK20

prawyty masło zob. masło

preci ‘przecież’. *Preci ne pisał jeden do druhoho toh'o, mohły chowaty na tym cmentari, a ony chowały osibnie* PK23; też **preciż**. *Pec preciz był takoj dowhosti* IS23

preciż zob. preci

predstawlaty ‘przedstawiać’. *Predstawlat toto jak było kołysi* IP13

predstawlinia ‘przedstawienie’. *Lemkiwskie predstavlinia* IP13

prejty zob. perechodyty

prekrasnyj ‘przepiękny’. *Ne mate poniatia, jaki to był (śpiw), to prekrasne* IP13

prenygde ‘nigdy, przenigdy’. *Nygde, prynygde ne mał żadnej pomocy* IP13

prepowidaty ‘opowiadać (różne rzeczy)’. *Ja śpiwam, i ta ona sia lubiła śmijati, prepowidati* HW25

prepywaty (?) ‘przepijać’. *Za Awstriji straszni pyły, prepywały grunta, wyjizdżały za hranycu* PK23

prewazaty ‘przewozić’. *Teper kupujut trunu i prewazajut* PW12

prewiazuwały ‘przewiązywać’. [W koraliach] *totych nytok kupa było, to prewiazuwały na karch* PW12

prez [wymowa: **brez**] ‘przez’. *Mołoko cidyły do horci brez szmatu. Sia ne nosyło brez pewnycu, lem prosto na tot loch sia sypało*

bandury JS18. Duże naszym ludzy z naszoho seła w tamtu wojnu pizło pizse do R'osyji tu brez werch, brez lisy AK20. *To było brez seło, to ji w triocho chyzach było, byli toty wieczirky. Sidał na konia i iszoł brez seło* HW25 → bez

prezent ‘prezent, podarunek’. *Tota rodyna mołodoj ide za niom, nesut prezenty, kołaczy rużny* K-4 → **balec**

priadywo ‘przędziwo, przędza’. *Treba było osnuwały totu priadzu. I toto sia zamotuwało toto, szto sia nasnuwało priadze, tak o PW12. Paczisne to było tak zwane, z kłakiw, to jes toto druhe, druhe priadywo, a persze priadywo to sia nazywało len. Szmaryła pid mist toto priadywo. Z tenu, z priadywa robyły połotno, koszeli* IP13

priasty ‘prząść’ ▣ *Najpersze sia priało, potim sia motało na take motowyło i treba było znaty kilko pasem tam ma pići, na jedno pasmo kilko nitok* PW12. *Baba hładiła, len chesała i priała. Byli dowsze wieczery, to wszytky priały* IP13. *Wszytky prialy jaky byly doma, prialy i chłopcy JS18. Priało sia wołnu, to tak z uć* MK20. *Prialy, ale prialy tym, rukami, na weretena taky* OK21. *Diwczata priałi, plełi. Potihala si len i tu priała i zwiwała. Do dwannastoj hodyn, do desiatoy priały, do jedennastoj. Była taka kudził derewiana, liśka taka, okruczene len był, i sia tu priało. Sia priało ciły wecz HW25* ♦ **kudil priasty** ‘prząść na kądzieli’. *I szto sia naśpiwały na weczirkach, i naprialy, kudeli prialy* PW12 → *napriasty, popriasty, spriasty; len, połotno, weczirky*

priataty ‘sprzątać (w domu)’. *Tak sidyt jak w barłoz, ne popriacze. Priataty no to wyczystyty, pomyty, postelyty u chyzy, na poły tiż można, pohrabaty koo chyzy, pozamitaty, i na poły można czysto porobyty* JZ22. *Priatati* MP23 → *popriataty, wypriataty*

pro ‘dla’. *Swyni trymaly pro sebe* JS18

proberaty ‘wybierać (tu: kał)’, dok. **probraty**. *Ja ho proberu. Widit pry wojsku jak proberaty tak konia, i probrał i sia wyzdorowił, no* PW12

probraty zob. proberaty

probuwały nowsze? 'próbować. Mama tak probuwały: wzięły kus, paru stebel' [lnu] i tak poterły h rukach, to jak już sia toto uszczyło, zostawał len, to już towdi zberali HW25

probywacz 'człowiek, prowadzący rozeznanie czy oddadzą pannę'. Tak było, jak ja iszczy doma była, jak moi sestry sia oddawały, to tak przyszoł najpersze probywacz, taki chłop staryj i gadał: cy dasz diwku, cy ne dasz? No i już jak tam powił, że dast, to przyszoł zas dwóch, abo triocho, abo sztyrioch już takych na pogadanku szto obiciajut JZ22

procesuwały 'procesować (się)'. Kawalek [!] zemli procesuwały, a hnesky nit, hnesky zemli je dos JS18

procesyja 'procesja'. Kinczyły procesyjom AK20 → sijaty

proczuchraty sia 'przetrzeć się'. Sia poderło toto (kierpci), bo sia tota skora proczuchrała OK21 → czuchraty

proczytaty 'przeczytać'. Ne zna numeru proczytaty IP13. Tom napysa[ł]a łyst i położyłam do chłiba i sia wpiuk, żeby win proczytał MP23 → czytaty

prodaj sprzedaż'. Dagde był prodaj MK20
 ◆ **na prodaj** 'na sprzedaż'. Wiuz abo dakie drowno na prodaj, abo dakie, daku chudobu. Szto mały na prodaj, to zo sztytkym iszły PW12. A ja mał na prodaj telata. Teper to tiż tak chowajut lude korowy i take, jałowyznu taku, na prodaj IP13. Kamfina h miści na prodaj była JS18. Tato iszoł z takyma dyrwamy na prodaj MK20

prodaty zob. prodawaty

prodawaty 'sprzedawać, dok. **prodaty**. Swyni chowały, ale treba było prodaty, bo ne było grosza PW12. Prodawało sia (jafyry). Kowal maje warstat – prodast IP13. Chto jake mał derewo na swoim poly tak, z tyma wyrobył, prodawały MK20. Wujko sy totu kuźniu pobudowały, ale poim prodaty AK20. Oni na tych torhowyciach prodawali. Musił prodati OK21. Prodaty ne było de, chudobu, swyni, trudno

było prodaty TW22. Prodał korowu PK23. Prodawałyzme MP23 → chodyty, zaprodaty

prodił zob. czesaty sia

prohaniaty 'przeganiać'. Ne znam cy tam chtosi był, chto jich prohaniał K-4

prohnojity 'nagnoić'. Korowy jak pasut, to kus prohnojat AK20 → hnojity, obhnojity, zahnojity

prokieltuwały 'zrobić zbędne wydatki'. Jak propył jak to, prokieltuwał, tak stary lude nazywały, jak pismo do Gorlyc, jak daszto piniazi rozpusty duże: to-s prokieltuwał tiłko, a szto nyc-es ne kupył JZ22

prołuba 'przerębel'. Idut do riky do mytia, do potoka cy do prołuby K-4

propadaty 'przepadać, ginąć, marnieć, ulegać zniszczeniu, zdychać, dok. **propasty**. Teper kurby zdybzut, lude kupujut i toto propada wszytko tak, perewertat sia i już. Kin... ta tiż, abo propało abo zdochło. I korowa tak samo PW12. Żyto ne je takie ozyme, czasom ne wytrimało, propało czasto AK20 → perewertaty sia, skapnuty

propasty zob. propadaty

propyty 'przepić'. Propje za tyżden IP13. Piszła diwka zo Słowakiw, służyła tam w Żyda, win kupył Żyd od gazdy, gazda propył to PK23 → pyty

prosfora zob. proskurka

prosijaty 'przesiać'. Podtowkało sia h młynach jarec, i tota upa prosijały mama, i trotu upu na bik MK20 → posijaty, sijaty

proskurka, też oficjalne **prosfora** 'opłatek'. Proskurka to jes takie, to taky maleńky, ksiondz to pryczaszczat tam, znajete, o. To win sia nad tym mołył i trymat taky... Mołył sia, i toty proskurky matuszka, joho żinka, napecze, do cerkwy prynese i koždy sy kupyt na Welykden, żeby perszu totu proskurku spożyti, no. Tot, kawalczyki sia proskurku kupuwało tam w cerkwy, prosfora, proskurka i najpersze... Tato podiłyły tak o, najstarszyj człowiek żeby podiłył, i najpersze sia toj proskurky śwaczenoj ziło MK20

prosteraty ‘rozścielać, rozpościerać’. *Prosterało sia i tak na sonci wyszło* JS18. *Hładyti – ne hładiat tot len, ne prosterajut* OK21. *Połotno moczyli h rici i na berehach prosterałi* HW25 → prystyraty

prosto 1. ‘prosto’. *I išzło y hori komynom prosto* [‘i dym szedł do góry] IP13. (*Oplicza...*) *czasamy były taky falbanky, a czasamy tak prosto* PW12.; st. wyż. **proszcze**. *Było wszystko proszcze* MP23 2. ‘po prostu’. *Biličko wybileno, takie było bilisie jak, jak prosto kupcze. Mołodszy to mały już daky spodni, a jak ni, to prosto były gaczny nazywały* PW12. *Ono (klag) ho prosto stinało, to mołoko. Bo dakoty, persze to prosto wybyły pec. A w kurnych chyzach to były hlynom prosto. [Jak mówiono?] Chyża, prosto: chod do chyż! chod do chyż!* IP13 → poprosto 3. ‘prosto, bez specjalnych ozdób’. *Tu w Bortnim prosto [ubierano się]* OK21 → chesaty sia

prostyj 1. ‘prosty’. *A tu dalsze było proste hładke i, to sia nazywała zapaska. To (czuha) takie proste było. A tu prosto było, rukaw był. Śpidnicy już nazywały taky tońszy, prosty taky* PW12 2. przen. ‘prosty, nieskomplikowany’. *To ne take proste* IP13. *Dos takie proste było* OK21

prosyty ‘prosić, zapraszać’. *Hneska prosiat tak* IP13. *No prosyły, prosyły [majstrów], ale płatyły* MP23 ▣ *Družba sidał na konia, ne prosyły na wesila misiac na pered, ale wesila po ślubi, do mołodoj, tońdy gazda: ty mi pidesz prosyty do hory sęła, a ty druhi pidesz w dolynu. Sidał na konia, kapelus z stonżkom, pałyczka h rukach z sokorkom taka* K-4 → sproszaty, zaproszaty

prosyty sia ‘prosić (się)’. *Tiż sia tak prosyt, dała mu [mleka]* IP13

proszcze zob. prosto

proszennyj ‘proszony, zaproszony’. *Wesila było, ludy były proszeny, ale ne proszenych wece było* IP13

protesaty ‘ociosać’. *Jeden chłop stojał do hory na tim derewi, ono było protesane* IP13 → tesaty

protiaty ‘przeciąć’. *Tam protiał de uważał, de dīra ma byti* IP13 → tiaty

protikaty ‘przeciekać’. *Sypanec budu perekrywał, bo już protikat* IP13

***protywyty sia** por. sprotywyty sia

prowadyty 1. ‘prowadzić’. *Jak kin dostał kolku, no to terly i perewodżały... prowadzi daleko* PW12. *Korowy prowadili poprostu, tam prodawały* OK21 2. przen. ‘prowadzić, realizować’. *Majster plan prowadyt* IP13 → zaprowadyty

prowodyty ‘przeprowadzać’. *Ne prowodyły takoho [śledztwa], czoho mały?* IP13

prozywały ‘przezywać, wyzywać’. *Prozywały jej tak, że skorpyłiła sia* HW25

prozywka ‘przezvisko’. *Ne mał tak prozywky, tem że wełykyj i już, wełycz nohy ma* K-1 → przywyszcz

prr! ‘zawołanie na woły (w zaprzęgu), żeby stanęły’. *Prr! – po rysku tu, po rohach kыjem* IP13

prudcze, prudczejsze zob. prudko

prudko ‘prędko’. *Lipsze do świżoj zemli posijaty, bo jakby ta prudko schodyło...* JS18; st. wyż. **prudczejsze**. *A żeby pruczejsze, to: wio!* IP13; st. wyż. **prudcze** przen. ‘tu: pokrótce’. *I potim były weczirky, jak prudcze pani opowim* IP13

prut 1. ‘pręt, kołek’. *Kyczky to tak skruczaly, i poim to było zwiazany, i poim dawaly taky pruty derewiany* JS18. *Nakrutyły kyczky i tym wkrывali; tam wbiwali, dawali taky prut do každyj, liskowyj* OK21 2. ‘miara pola (np. w Ożennej ok. 2 hektary)’. *Chudobu pały na tim spilno, cy win mał try pruty, try pruty to jest...* IP13

pry ‘przy’. *Pry tim kowniri były toroky taky dowhy, o* PW12. *Dawały poczastunok pry každyj jidli. Pry młóci* IP13. *Ne pry každyj domi studnia była* OK21

pryberaty ‘stroić, przystrajać’. *[Kwiaty] wykrawowały z papiria, tak o, popid obrazы na jednu ścinu, ale to już tak o, de diwczata były, de chořily pryberaty* PW12

przyberaty sia ‘ubierać się, stroić się’. *Tota moja sestra była już pannom, chciła sia przyberaty, jak to diwka, i pizšla służyty.* MK20 → *pozberaty sia, zberaty sia*

przyboronyty ‘(lekk) zbronować’. *(Len) tak sijaly na poly jak zerno, rukami, i priboronili* HW25 → *boronyty*

przybraty ‘przyozdobić’. *Na tych takich zapinkach o, jak ja tu mam toto – obszywky nazywały, to chyba tu sztosie takie było przybrane* PW12

przybywały ‘przybijać’. *Prybywał do kupy* IP13. *Pid spid dały dwi derewa taky, i na toto kłali tak, i przybywali tam do toho. Prybiwali do tych, gonty do tych lat, szto tam byli, no* OK21. *Majster to robił toto (podysir) i tak przybywały sy na ścinu* HW25

prychod ‘wejście, przód (?)’. *Z prichodu de pec, de sia wchodyło do peca, de sia kłalo dyrwa, de sia pałyły, no to czelusty były* MW23

prychodyty ndk, dok. **pryjty 1.** ‘przychodzić’. *Prychodyły lude, sidyły* PW12. *Jak sia przyszło z pola, neraz zmerz. Pryjszła domiw. Przyszła taka jedna stara pani. Lude prychodyły i pomahały. Zadowolonyj był, że lude prychodiat. To prychodyło i dwadzet i tryd-cet ludi* OK21 **2.** *przen. ‘pojawiać się’. Już piznisze prychodyli maszyny* IP13. *Przyszło lito* MK20. *Jak przyszła bilsza taka woda, to nanesła tych [kamieni]. W marci prziszło tepło* OK21 **3.** ‘przychodzić, dochodzić, nadchodzić’. *Łancuk prychodył do toho, do tej giry, to tam wiazało sia. Prichodył pist. [Bodenka], tam prychodył do hory takyj towczok z diirkami* OK21 **4.** ‘przyjeżdżać’. *Jak my przyszły z zachodu, to kupowały młynci. Przyszłyżme tem pid hory* IP13. *Moja mama była w Hameryci, przyszła do kraju, ta ji sia ożenił mij nianio. Do Nimiec-im przyszła* MP23 **5.** ‘przychodzić na myśl’. *Rozmajity [imiona nadawano] no: Krestyna, Marta, rozmajity jaky, jakie tam przyszło komu czasom tam* PW12 ♦ **prychodyt/przyszło** z bezokolicznikiem ‘trzeba/trzeba było; zdarza się/zdarzyło

się’. *Choc by przyszło i kupiti to iszczy jes de* IP13. *Jak przyszło jisty dawaty, to pizszoł tam i wyniał* JS18 → *chodyty, ity*

pryczaszczaty ‘przystępować do komunii’. *Proskurka to taky maleńky, ksiondz to pryczaszczat tam* MK20

pryczyśłyty ‘zaliczyć’. *Teper nas pryczyśłyty do Ukrajinci* IP13

prydany ‘rodzina panny młodej, która szła za młodymi z wesela do domu’. *Jak młodycia pizšla do młodoho, to za niom pořim, tota młodoj rodina blyżcza i jaku tam sy pooberaly iszła do młodoho, i tam sia hostyla tak, to nazywały prydany* PW12 → *prydaniany*

prydaniany ‘ts. co prydany – w piosence’. *Pryszły nam prydaniany, szto my tu jim jisty dame* K-4 → *prydany*

prydawaty sia na ‘być podobnym do’. *I tak radyli, że ditiņa chresna sia pryda je na chresnu mamu, chresnoho tata. Powidały moja mama, że: ty sia czysto prydała na swoju chresnu mamu* HW25

pryhaduwały ‘przypominać, wspominać’. *Tiażko było, strasznie tiażko, o jo joj, nie chce sia mi pryhaduwałi* HW25

pryhornuty (ohen) ‘przegarnąć (żar)’. *Tu takyj był prypecok, szto nam napalyły tu, pryhornuły ohen i na takim tychym ohny jeszcze sia idło waryło* MK20. *Pancaky posta-wyły, ohen pryhornuły, jak już sia opalyły chlib wsadyły* K-4 → *wyhornuty*

pryhorodyty ‘przegrodzić (?)’, *zagro-dzić (?)*. *Jedna połowina [zabudowań] była prihorodżena ta jak tu o, jeszcze jes takyj budinok* OK21 → *horodyty, pohorodyty*

pryhotowyty ‘przygotować’. *Baba towdi wyszła, jak pryhotowała sztosie* JS18 → *hotowyty*

pryhrażyty ‘grozić, nakazywać (?)’. *Były oboje syrotami, nihto im ne pryhrażał: ne rob tak! ne chod!* HW25 → *hrozyty*

przyjatel ‘przyjaciół, dobry znajomy’. *Do chreszczynia ditiņy prijateli taky z dalszy, z dalszych przyjatelii brały* TW22

***przyjemnyj** por. neprzyjemnyj

przyjchaty 'przyjechać'. *Jak jem przyjchati z zachodu, już ne były z jafyramy. Ktosij przyjchati z Ameryky IP13. [Z wysiedlenia] prijchati, tu trea było maty pozwolinia OK21. Pryjid do kraju! MP23 → ity, jichaty*

przyjty zob. prychodyty

przyklakaty 'przyklękać (co), klękać (na co)'. *Czohosy przyklakaly spidnyciu, podibno że to, żeby ne był swoju ženu, to za to motodyj przyklakati PW12 → klakaty*

przykład 'przykład'. *A to powim o tych czarach priklad IP13*

przykładaty 'przykładać, obkładać'. *I nabyły tot pec, hlynu przykładaty IP13 → przyłożyty*

przykładok 'jakiś element dodany do dwojaków'. *Dzwiniata – byli dwi toty giry, a tu iszczy było taki przykładok, to jasznycia była JS18*

przykrasyty 'ozdobić'. *[Choinkę] jak chto mih przykrasyty, tak to przykrasył JS18*

przykro 'przykro'. *Barz mu przykro było IP13*

przykryty zob. przykrywaty

przykrywaty 'przykrywać', dok. **przykryty**. *Staraly sia toty bandury, kotry były zypsuty, przykryty IP13. Pewnycia była, a werchom przykryto, żeby sia ne lała na toju pewnyicy JS18. Przykrywaly szmatkamy K-4*

przykuryty sia 'przypalić się (?)'. *Tak sia miszało, żeby sia ne przykurilo, miszało, no, bo to z muky MK20*

przykuty 'przykuć'. *Wyťah na horu, no perelywał (wodu) do druhocho widra, bo to było takie prikute, żeby ono sia ne wtopyło OK21*

przykwaśnity sia 'podkwaśnić'. *Nalały mołoka do horcy i ono trochu sia przykwaśniło OK21*

przyłaty 'dolać'. *Pryłaly masłom żeby win (= bryndzia) sia ne psuł K-4 →łaty*

przyłożyty 'przyłożyć'. *Kapustu do boczkij i kameniom sia przyłożyło, bo jak przyłożena, ta trimat sia lipsze JS18. Zawiazali motuzkom i przyłożyli piznijsze kameniom, i tot*

kamin tysnuł totu serwatku OK21 → łożyty, przykładaty

prynesty zob. prynosyty

pryniatia 'przyjęcie, poczęstunek'. *Hostynu robyły, pryniatia było ładny JS18. Jak już zakinczały totu pracu, wieczirky, to robyły takij łamanyk, robyły si take pryniatia, hostinu taku. Zapraszały i chłopcy neraz tam na toto pryniatia, ta ji muzykanta OK21. Robyły takij już pryniatia TW22 → hostyna*

pryniaty 'przyjąć'. *De sia zberaly? Jak chtosy chołil pryniaty, no chto pryniat, bo to ne každyj chołil pryniaty PW12*

prynosyty ndk., dok. **prynesty 1.** 'przynosić'. *Prynosit lystonosz hroszy IP13. Napecze, do cerkwy prynese i koždy sy kupyt [proskurkę] MK20. Wyťahnyj wody, abo prines wody, wyťahnyj! [ze studni] OK21. Nas było sztyri diwczyny, ne prineslyzme domiw ditinu nikotra HW25 2. przen. 'przynosić sobie imię'. Czasami smotriły do kalendara, jak my nazywały [dziecko]: jakie tam prynosiło sobi [imię] PW12 → prynoszaty*

prynoszaty wielokrotne 'przynosić'. *Tam, to już Polakij były, to ony prynoszaly koszyky, żeby im połotna daty IP13. Prynesy na stł tam sino, prynoszaly, jeden den pobyło, a na druhyj den wynesły JS18 → prynosyty*

pryodiwały sia 'ubierać się'. *Z hrybiw duże my sia pryodiwały MK20 → odiwały sia*

prypecok 'przypieć'. *Pec, no, a tu takij był prypecok, szto nam napatyły tu, przyhornuły ohen, i na takim tychym ohny jeszcze sia idło waryło MK20. Dity spały i po tych ławkach, i na prypecku, i na pecu HW25 → pec*

prypeczy 'przypieć'. *Toty bandury to taku dostaly skorku, a omaszczene były taku blyszczaczu taku, no barz było fajne toto prypecene K-4 → peczy*

prypomnyty zob. prypomynaty

prypomynaty 'przypominać', dok. **prypomnyty**. *Ne možu si prypomnyty jak to było, a mij brat zas momu mužowy hwarył szwagier, to było tak nawzajem PW12.*

To si prîpominame tamte czasy IP13. Ne prîpominam jak oni nazywały OK21

prypowidka ‘powiastka; żart, wesoła historyjka; powiedzonko’. *Tam serpami, oni nazywali żati, no ji tam sy špiwali si o, prypowidky powidały, taky bajky jak toh'o OK21. No to weselyj i sy bude hułał, špiwał, prypowidky powidał rozmajite JZ22. Taka tota prypowidka, że złom za dobre płatyty IS23*

prypustyty ‘przypuścić’. *Napryktał prypus[t]me, że no szyrszyj zahin ne był jak do desiat metry IP13*

prypysaty ‘przepisać’. *Dochtor ji prîpysał, że powim, psiaczky toty IP13*

pryrychtuwały ‘przyszykować, przygotować’. *Już pryrychtuwane wszystko było K-4 → ғыchtuwały*

pryschnuty ‘podeschnąć’. *Jak już pryjshło, no to zhrabuwały do takoj krijdy. Jak už pryschło, to już kłały taky kopy, o PW12*

prysiaha ‘przysięga’. *Prysiahu dawali, prysiahu ne wilno kłamati MP23*

prysińky ‘przedzionek’. *[W stajance] tam takie iszczy byli prysińky, prysińky, take prystawlene, taka jakby komorka IP13. I taky sińci byly, prysinky, i tady sino sia nosiło tam JS18 → siny*

prysłowia ‘powiedzenie’. *„Łem” to jest prysłowia i teper nam łem zostało „łem” IP13*

prysnyty sia ‘przyśnić się’. *Jednomu wkrały hroszy... ona mu powidał, żeby pryszot zaran rano: dîwci sa prysnyje, i ty powim... Znał dobri, że jak kawaler był koło dîwky, to sia ji nyc ne prysnyło PK23*

prystałyj ‘dojrzały’. *Ternaŭky to taky byly dos terpky toty, jak wziął do ust [!], ale jak prystała była K-4*

prystaty¹ ‘dojrzeć’. *Len tak sijaly na poły, jak zerno, rukami, i prîboroniłi, ta i rośło, potim jak wyrośło, już pristał, to sia brało, brałi rukami. Jak pristał już no, że już było nasinia pristałe takie, to towdy brałi, brało sia tak rukami, rwałi HW25*

prystaty¹ ‘dostosować się’. *Šwaszczenyk jak pryszot tam dagde, cy zo Lwowa, cy tam odkal, po swomu to, a piznisze prystał tak, jak i my MK20*

prystawyty ‘przystawić, dobudować’. *Prysińky, take prystawlene IP13 → stawiaty*

prysteraty ‘rozpościerać’. *Tyma prajnikamy towkły tot len i piznisze toto pristerali na poli, na sterniach na takych, de pokosiłi zerno. To paru tyżni tak na berehach my prysterali (połotno) HW25 → prostyraty*

prystrojity sia ‘przygotować się’. *Kstyny robyły koly im tam wychodyło, koły si tam prystrojili PW12 → strojity*

pryszykuwały ‘przyszykować’. *Takie sia pryszykuje... JS18 → szykuwały*

pryśpiwka ‘przyśpiewka’. *Mysliłas Marysiu, że tam sut pałace, a tam stara chyża, samy pidperaczky, tam sia nycz ne rodyt łem dribny bandurky, szto jich jidiat kurky – no taky rużny pryśpiŭky spiwały K-4; też **špiwanka**. D’iŭczata, jak ona odchodyła już do toho młodoho, już jak sia wyberaly, to jak znaly, tak i spiwały taky rużny špiwanky K-4*

prytiahnuty ‘przyciągnąć’. *Pustyty hłubsze ta popustyl, a jak... to prytiah JS18 → tiahnuty*

prytiaty ‘przyciąć’. *Wyrizaly mu nożom w łim chlib’i taku dîrku, skirku pritiaty z werchy K-4 → tiaty*

prytkaty ‘przytkać, zatkać’. *Położyły tyżku masła i prytkaly tom skirkom K-4*

prytopaty ‘przydepnąć, nadepnąć’. *Jeden zo szmuglaryw już tam sztośi pustyl na zemlu, szto by prytopaty IP13 – Ĩ prytopał? MP23 → doptaty*

prytrafyty sia ‘przytrafić się, zdarzyć się’. *A raz sia mi takie prytrafyło: wiz, a tam była celta, przykryto celtom, i chłop wse totu celtu si tam na hołowu zawisyl, i tam sztosy hrebat h łim wozi AK20 → traflaty sia*

prytysnuty ‘przycisnąć’. *Jakby prytysło, to si kupy par metri bandur IP13 → tysnuty*

prywesty ‘przyprowadzić’. *Jakoś tata tam chodył na Hute i prywił mamu domiŭ do Bartnoho MK20*

prywezyty zob. prywozyty

prywiazyty ‘przywiązać, zawiązać’. Tot gałunok już tu prywiazytały, czepec i chustku na hołowu, i jednu, i druhu, i tak była zawyta PW12. Dityna, jak była mała, to mała o taku, prywiyanu, hriadka, takyj druk i łancku, i tak sia kołysała IP13 → wiazaty

prywozyty ‘przywozić, dok. prywezyty. Za tot czas nicz, nicz trunu tiż prywezut z mista PW12. I dawno tiż prywozyli [eter do picia], liitamy prywozyły IP13

pryznaczyty ‘przeznaczyć’. Towdi połowina [chyzu] była na meszkania prz-naczena OK21

pryzryty ‘spojrzeć. Jak my hneska pizryme okom... tak het, het, i po het byli jafyry i hribu IP13

pryzryty sia ‘przyjrzyć się, spojrzeć. Tam-tot zna czaru i ti dobre pryzrył sie. Były taku, szto wiryły w toto, lem że sia pryzrył, to już, znaczyt, poszkodył IP13. A wroky to ja uważam i teperky iszczy, to tak, ja n'e znam, to jak chtosy tak sia na człowieka pryzryt AK20

pryzwysko 1. ‘nazwa, określenie. jak nazwysko mał: Chodio, Gracy, to ony szwały kierpci, a tak pryzwyska ne mały, lem tak jak sia zwały MK20 → nazwysko 2. ‘nazwa własna’. No take pryzwyska taku pola mały, tam de my na pole chodyły. No i takie, o Magurcznym kazała już... MK20

pryzwyszczu ‘określenie, nazwa’. To już było pryzwyszczu riabyj, to jusz takie było pryzwyszczu, to już tak ne można było powisty: ty tak riaba, bo to już obraza była K-1 → prozywka

psalter zob. psaltyr

psaltyr ‘psalterz’. Mołytwu, i tak jak nazywały nasz psalter, czytały [przy zmarłym]; to take jest knyżka, i ciu knyżku perezcytuwujut PW12. [Przy nieboszczyku] psalter czytały JS18 ♦ **ity/chodyty do psaltyria** ‘iść/chodzić „czytać psalterz” by poznać prawdę (pryszłość)’. Iszło do psaltyria, toto do psaltyria to chodyły. Lude chodyły tam desy do jaky-

sych tam psaltyriw, dekomu sia zli powodyło, dekomu sia tak ne dariło, statok, ne daryło sia toto, rozmajite takie o, cy zdorowia lude ne mały takoho, no ta iszły do psaltyria, otwariały, i z toho sia im tam wkazało. No ta sia wkazało, czasom tak mu powiły tam, naprawdu jak było JZ22

psiaczky ‘odchody psie’. [Na gruzlicę] dochtor ji pripysał, że powim, psiaczky totu, szto win robył, suchy psiaczky IP13. I hladały biłych takych psiaczkyw MP23

pstruh ‘pstrąg’. Pstruhu tak. Najlipsze, najlipsze pstruhu, tak. Pstruhu MP23. Były taku pstruhu PK23

psuty sia psuć się. Pryłaly masłom, żeby win (= bryndzia) sia ne psuł K-4 → zipsutyj, zopsuty sia

pszczoła ‘pszczoła’. Mały pszczoły, to pczili wisk był HW25

pszennyj ‘pszenny, pszeniczny’. Pszenni otruby PK23. Potim muku położu pszennoj try tyżky MP23 → pszenycznyj

pszenicia ‘pszenica’. Pszenicy mało było w nas. Teper ludy sijut pszenycu i żyto, i desi sia rodyt PW12. Sijały jarec, tam tak i pszenycu IP13. Sijałi pszeniciu barz mało OK21

pszenycznyj ‘pszenny, pszeniczny’. Perohy były z razowej muku, jak to zo pszenycznom. Pszenyczny były lipsze PW12. No ji nasiju muku żytnoj h pił, pszenycznoj h pił MP23 → pszennyj

ptachy ‘ptactwo (domowe, polne, leśne)’. Ptachy MK20. Ptachy to ptachy AK

pupok ‘pepek’. Ta baba odobrała ditynu, zawiazała pupok AK20. Sia dityna hrody[ɬ]a, to trea odobrałi, pupok zawiazałi MP23

pustka nowsze ‘pustka’. Wsio odchodyt, wsio ide, pustka w seli, jak my tu samy zistaneme? Tu-zme pryjchały, joj, wam kažu, pustka, wiken ne je, dweri ne je MK20

pustyty zob. puszczyty

pustyj ‘głupi, bez sensu’. Puste to jakby... MP23. Win brich ma wetykyj, briszysko pustyj o K-1

puszczaty ndk., dok. **pustyty** 1. 'puścić; wpuścić, wrzucić, opuścić'. *Trymał, i trymał, i ne pustił.* [W czuże] *tu tak tot rukaw wisł, to jak iszed na jarmak, to sobi tam sztosì pustyl, jak kupyl* PW12. *Pustyty hlubsze* [pług], *ta popustyl.* Już maszynamy *molotyly, to sztyrioch, tiahto korbu i tiahly maszynu, i to jeden puszczał do maszyny* JS18. [W studni] *była łancuch, pustyl na dolinu, nabrało wody, krutyl na tim, wytiah na horu* OK21 2. 'puścić, spuścić, rozpuścić'. *Czuha, czuha, tak "o po kolina, a na, tu, na pleczech, mał taky puszczeni, taky to toroky na dolinu puszczeni* OK21 3. 'upuścić'. *Jeden zo szmuglaryw już tam sztosì pustyl na zemlu* IP13 4. 'przepuścić'. *Kapeluchy... taki był twerdyj, szto ne pustyl wodu, pownyj kapeluch-em prynesła* HW25 5. 'puścić (zwolnić)'. *Była taka jałycia, kotra puszczała dobri [przy łupaniu gontów]* IP13. [W szkole] *to łem tak możem była h roci sztyri razy, abo try razy, bo gazda ne pustyl* MP23 6. 'puścić, dać'. *Treba było znati szytko toto kilko pustiti na osnovu, taky były motowyła wełycz, szto trea było znati kilko tych pasem pustiti* PW12 → **popustyty**

puszok 'puch'. *Z werhy sia odre toto hrubsze piria, a zo spodu zostaje taki puszok* PW12

pyjaczysko 'pijak, pijaczysko'. *Pyjaczysko* JZ22 → **pyjak**, **szelma**

pyjak 'pijak'. *Nech pani ne jde za pyjaka* IP13. *Jak jes pyjak, win nyc ne zna, ne zna jak sia nazywał, ne zna nyc: cy ił, cy ne ił, cy pył, cy ne pył* JZ22 → **pyjaczysko**, **szelma**

pylno 'szybko'. *Teper tak tot czas pylno łetyt, że ne je radby* AK20

pylnuwaty 'pilnować'. *Treba było pylnuwati, bo gazda każdy chotił wykorzystaty* MP23. *Nichto tam toho ne pylnuwał* PK23. *Tam były toty, szto pylnuwały (pastuchy)* AK

pylnuwaty sia 'pilnować się'. *Jak bude sia pylnuwał, to za toto piniazi wyżyje* IP13

pyła 'piła'. *Ja rizał na pyli już* IP13. *Tam mały taku pyłu, szto oni rizałi na chyżu*

derewo. Ne znały lude pył, to rubały toporami tam, piźnisze już pyłami, ale sia narobyły. *Pyłou rizati, dyrwa sia pyłou rizało* MP23 ♦ **traczna pyła** 'piła w tartaku (?)'. *Traczna piła była, były taky kobylcy, o* IP13

pyrohy zob. **perohy**

pysanka 'pisanka wielkanocna'. *Pisanky zrobyły tiż, to i tut do hneska w nas pisanky* TW22

pysaty 'pisać'. *Na tablyczkach pysały, a piźnisze na zoszyti, i tak. Czoho uczyli?* *Czytaty, pysati, rachuwati* PW12. *Nekotry ne znały czytaty, pysati* IP13. *Doma ne znały, de-m pizła, aż-im pysała de je.* *Pysaty znam i czytaty znam bo to ji dity chodyły do szkoły ta, to-m sia wczyła koło dity* MP23 ♦ **pysaty woskom** 'malować woskiem (o pisankach)'. *Tak pisali woskom; choczete, to wam wkažu, bo iszczy mam paru* HW25 → **napysaty**

pyszczaty 'piszczec'. *A grosza treba było tak, aż pyszczało w wojnu* IP13

pytaty sia 'pytać się'. *Pani sia ne pytat, ale ja sam powim* IP13

pytia 'picie'. *Ĭ pytia [alkoholu] ne je zdrowe, ale dla likarstwa ['jako lekarstwo'] jes potribne* IP13. *Jak namiszał hruszok i jabłok, do pytia było w każdyj den* AK20

pyty 1. 'pić'. *Napojity, jak pyty* PW12. *Tela pje [mleko]* MP23 → **napojity** 2. 'pić wódkę'. *Rusnaky pyły barz [eter]* IP13. *Kto pył, to ne mał nycz, bo pył* AK20. *A baba jak pyła, to szelma jo nazywały* JZ22. *Jak za durnia [wyjść], to już ciła bida: bude pył, był.* *Ĭ ona pyła [eter] i sia wyliczyła* MP23 → **napawaty**, **popywaty**, **propyty**, **wypty**

pywo 'piwo'. *Kupił tam dwi boczkы, cy try boczkы pywa. Prodawał toto pywo tam* OK21

pyisk 1. 'pysk (zwierzęcia)'. *Po pyisku tu, po rohach kыjem – ta kotry byky były...* IP13 2. **przen.** 'twarz człowieka'. *Ta ja žeby-m wapno sija[ł]a ['przesiewała'], tak mi h pyisk iszło [powietrze, na Zachodzie]* MP23

pyiskatyj 'pyskaty'. *Każut pyskаты, że jak sia zna odbesiduwaty, tak wy mu daszto*

powiste, a win wam desiat sliw powist, a na to, szto wy odpowily, no to taki had pyskattyj, szto sia mu ne wygadasz JZ22

пытаты ‘pytać’. Mene nychto ne pytał IP13

R

rachunkы ‘rachunki (matematyka)’. Czoho uczyli? Ruskie, polskie i rachunkы PW12. Uczyli polskoho, potim rachunki OK21

rachuwaty ‘rachować, liczyć’. Czoho uczyli? Czytaty, pysati, rachuwati PW12. Z jednogo drowna trea rachuwaty do dewiat MP23. Trea byloz rachuwati IS23 → czarы, zrachuwaty

racja ‘racja, powód’ ♦ **z jakoj racji** ‘z jakiego powodu’. Rusnaky sia nazывaly, Rusky, Rusnaky – a czoho tak bylo, z jakoj racji, to ja ne znam PW12

radist ‘radość, uciecha’. Jaka to byla radist MK20

raduha ‘tęcza’. Duha abo r'aduha PW12 → duha

rady (sy) dawaty/daty ‘dawać/dać (sobie) radę’. Chtosi ne mih si dati rady, to, to lude pomahaly PW12. Ja si dawal rady IP13. Kuru sia na raz, jak je welyka, to ne dajut rady zisty JS18 → poradyty sy

radyty ‘mówić, opowiadać, gadać’. Dityna, jak sia wrodyla, to fiz tak radyly, ze tam kstiny sut PW12. Teper kus tak delykatnisze sia radyt, no. No mozesz radyty teper ty IP13. Zostalo tridcet rodin tu – szto ja radzu? – piat cy szis zostalo, tak. Prawdywi kamfina radyly, bo w miści radyly „nafta” OK21. Moja mama, az duze radyti, moja mama byla w Hameryci i tam sia wydata. Byly ruzne lude, ta ruzne radyly MP23. Prosto tak radyly, ze: zaczysz sie tak na prosto! – to tak teper radiat, ze: na tiso! HW25 → doradyty sia, doradzaty, hwaryty, kazaty, naradyty, powidaty ■ Ne radyly bez „ty” lem bez „wy”: mama chodyly, mama robyly, to sia radilo tak, a teper

ni, teper: mama byla, mama chodyla, a mi sia toto barz ne podabat. Jak bylo lipsze, a mi sia by lipsze podabalo, zeby dzieci, ony tak powidajut, ze to ne dwa, zeby powidaty, ze „wy”. Ale desi sia to tak wydi, ze tota dityna tomu starszomu jakosy czest oddaje, jak sia ho tak, ze „wy mamu”. A tak prosto: „ty mamu”. „Ty” to mi sia wydit toto nedobri. No moji wnuky tak prosto radiat: „ty mamu chodyla, robyla”, a ja jim wse powim, ze tak ne podabat. No ale oni tak na wse, bo oni ne sterawy [?] tak radyti. A to towdy ni, towdy sia radylo tak: „mamu dajte! mamu chodte!”, ne radylo sia: „mamu”. I do niania tak: „nianiu dajte!”. Nianiu nychto ne chwaryl: „ty”, tilko „wy” PW12

radyty sia ‘radzić się’. Radyty sia takych likary, to denekotri im dawaly jakese zila OK21

***radyty sy** zob. poradyty sy

rafineria ‘rafineria’. Kamfinu, i to sia kupuwalo na zymu, tam rafineria JS18

rajbaczka ‘tara do prania’. Dawno ne bylo rajbaczok ani pralok IP13 ■ Mali taky toty rajbaczky, tak, rajbaczka sia nazywala, to byli zrobene abo z derewa, a ostatnie juz byli z blachy, taka faluwana blacha byla i oni, dawno z derewa mali zrobene, taky, ramuwati bylo poroblene, taka, i na tim rukami czuchrala, czuchrala OK21

rak ‘rak’. Poficzok byl jeden taki, powno rakiw bylo PK23

rama nowsze? ‘rama’. Byly taky ramy na tim hladiriu JS18

ramuwatyj ‘z ramą (?)’. Rajbaczky z derewa mali zrobene, taky, ramuwati bylo poroblene OK21

rano ‘rano, o poranku’. Gazdynia ma[f]a totu robotu... a tu rano chłopu jisty nesti, bo kosyl kosou. Rano chlib wpekla IP13. Pidczynyly tak w weczer, a rano znouw MK20. Rano juz byli postawlene desiatky [snopy] OK21. O czetwertij rano MP23 ♦ **na rano** ‘rano, rankiem’. Solomu wynoszaly na rano do bojiska JS18

rapaczыты 1. zob. rapci 2. ‘nazwa zabawy’

■ Na rapaczыты, rapaczыты ta fiż tak było, że wziały wystruhaly takie z derewa, takie rapci żeby ono rrrrrrr. Rapci to takie jak zubkы. [Zubkы zwyrizuwany na derewi]. Kыj i kыjom tak zubkы зробылы o. [I pořim tak toto jak tak potiahnuł, to to rapczało]. To zarapczało, jakosy oni tam robыły, zarapczało. I zakrutyły jednemu oczы, a tot szto mał take rapkы, totы rapaczыты, to iszoł w dıwci, iszoł ta jak ja by iszła h nij, a tot szto mał, oczы ony mu tak zamknuty, żeby ne widił, bo de tam, cyganstwo było, piszol i był h řim misci był, de rrrrr, o. Tot piszol jakby ja h nij piszła, a tot, szto oczы mał za toho, to tak riafał cy hołowa, cy ne hołowa, řiż remeniom, řim remeniom no. A pořim juź jak wydił, że toto obył, juź piszol w druhiј, w druhiј. A dıwкы kwyczaly, mriawčaly, chowaly sia tak, de moħła kotra, no ale obył koźdu jednu, obył, no takie było, no. Juź ne wybyły, żeby juź zabyły tam, ale dene-kotru wybyły, że ani. To były rapaczыты K-4

rapczaty ‘wydawać (chropawy?) odgłos’. Wziały wystruhaly takie z derewa, takie rapci żeby ono: rrrrrrr. Pořim tak toto jak tak potiahnuł, to to rapczało K-4 → rapci, zarapczaty

rapci ‘rodzaj drewnianych ząbków do wydawania dźwięku’. Rapci to takie jak zubkы, zwyrizuwany na derewi. Kыj i kыjom tak zubkы зробылы o, i pořim tak toto jak tak potiahnuł, to rapczało K-4; teź **rapaczыты**. Tot szto mał take rapkы, totы rapaczыты, to iszoł w dıwci K-4 → rapczaty

ratuwały sia ‘ratować się. Ę tak, takы mołody dıwczata to z toho sia ratuwały, no bo żeby sia ubrati, to ne było za szto, to trochu tych jafыr nazberał, jahod, trochu hrybił trochu Ę tak sia ubrała, a kaźda chořila wyħladati, no OK21

ratysz (?) ‘jakaś rořlina lecznicza’. Ratysz, szto take wysoke, ratysz – to win dobryj jak chtos chworyt: toto kuryt sia, znajete, pidpalyty, i tym sia kuryty, to jes takie likarstwo MK20

raz 1. ‘raz, jeden raz, (ileř) razy’. Kilko raz? Raz kosily jednu storonu het tam, aź do řisa, a druħ'i raz tu pasły, a tam kosyły PW12. PW12. Raz w rik tołoka tu, raz tu IP13. Jak juź uwaħala, że wyprane, no to toto połokała raz, druħ'iraz, tret'iraz OK21. Był raz na misiac abo dwa raz w szkoři MP23 2. ‘raz (że), jedno (że)’. Raz, łude sia oszczadzajut z pało → jeszcze raz, paru raz ♦ **ne raz** ‘nie raz (wiele razy)’. Jak sia przyszło z pola, ne raz zmerz IP13. Mie ne raz tato posyłałi do studni, na poly jak kosyli, to mia posyłałi na wodu HW25 → neraz

razom ‘razem’. Tam meter muky jakby kupyły razem w osmoch, po paru kilo tam IP13. A tu to juź na Zachodi wszytko razem, tu ne ma rozdiłu [religijnego] MK20. Robыły si take pryńiatia, hostinu taku, wszytkы razem OK21. To juź sorok wisem rokiw, jak ты pereħili razem HW25

razowyj ‘razowy, z maķi raz mielonej, z otrębami’. Peroħы były z razowej muky, jak to zo pszenycznom PW12. To paskы pekły, no i tak hpekły jednu razowu, szto zme doma pszenycu moōły, a druħu taku, szto kupuwały muku AK20

regetowian ‘mieszkaniec Regetowa’. A tam jak z Regietowa pry samoj hranyci, to regietowian, regietowian, tak OK21

rehent ‘kierownik chóru cerkiewnego’. Żeby był takij rejent [!], żeby organizuwał i wczył, to moźe by sia nawczyły řpiwaty PW12

rehotaty sia ‘rzeć’. Kin sia rechocze PW12. Kin sia rehocz MP23

rejent zob. rehent

remin ‘pas, pasek’. Chłopec mał pasok, remin h nas nazywały K-3

reszta nowsze? ‘reszta, pozostałość’. A to reszta tych kolegiw... IP13. Płuh był dere-wianyj, tota reszta to... MP23 ♦ **resztu** ‘co do reszty’. No a resztu radyły sia, takыħ řikary OK21

retelnyj ‘porządný (o człowieku)’. Retelnyj to hwariat tam jakosy, tak o, że taki retelnyj

człowiek je, to że win dobryj je, że win nykomu ne ubłyżył any nycz, retelnyj człowiek JZ22

riabuj 1. ‘pstry’. *Kury były riaby* PK23. *Riaba kura* AK 2. ‘o twarzy: ze strupami (?)’. *Chrosty ma, brzydki, o, nazywały hłaśni – ale tak to już było przywyszczce: riabuj o, takij brzyd, riabuj cy riaba, tak brzyd twar ma, to już tak nie można było powisty: ty tak riaba abo riabuj, to już leć tak jakby my między sobom, że tamta susida riaba* K-1

riad ‘rząd, szereg’ ♦ **za riadom** ‘rządem, szeregiem, po kolei’. *Tak kamianyci za riadom* IP13

riafaty ‘czesać len na szczotce (riaf), tu w zabawie: bić’. *Toty tak riafaly tu po t’im, na kotru były zły, pasami, były* K-4

rianda ‘szmata’. *Wyrizaly mu, pastuchowy, nożom w t’im chłibi taku d’irku, tu mu położyły tyżku masła, i przykaly tom skirkom, i zakrutyly mu do riandy jak my zwaly* K-4

riczne śwato zob. śwato

ridko ‘rzadko’. *To [chrzciny] ridko było z muzykom* PW12. *Dratow taky dla takych, szto szły, tak ridko poszył* OK21

ridkuj ‘rzadki’, st. wyż. **ridszyj**. *Ucia ma takie huste toto mołoko, że mało mołoka, a syr bude welykij, a korowy już mająt ridszy* AK20

ridnyj ‘rodzony’. *Ne daly do chresta, do chreszczynia diti, ny ridnu sestru, ridnoho brata* HW25

rih 1. ‘róg (u zwierzęcia lub podobny)’. *Po rysku tu, po rohach kujem* IP13. *Rohi w ne ma, to szuta. Kołoto w, derewiane takie, a tu taky o, rih tu maje, i toto potowkło bandury, taky rih, taki kołok* MK20. *Barany mały rohy, a uci ne mały, czasom sia traflało tam, ale to mało* PK23 2. ‘róg, narożnik’. *Rih z chustky w dołinu, a tu bez pleczy tot obrus* PW12. *Tam toto dim w rozi, tam gestapowci były* IP13

rik 1. ‘rok’, lmn. **roky** ‘lata’. *Starszy o piat roki w* PW12. *W tamtim roci-m był chwo-ryj. W sorok piatim, sorok semim roci. Już pereszło trydcat piat roki w* IP13. *Po paru*

rokach OK21. *W sztyri roka* MP23 2. ‘rok szkolny’. *Iszczy tablyczku-zme mały na perszyj, na druhyj rik to, że na tablyczkach pysały* PW12 ♦ **toho roku** ‘w tym roku’. *Toho roku, abo na druhyj rik* PW12 ♦ **w tamtim roci** ‘ubiegłego roku’. *My nazywame abo hłony abo w tamtim roci; my radylyzme w tamtim roci, abo hłony* PW12 → **włony** ♦ **na druhyj rik** ‘w następnym roku’. *Na druhyj rik, no to sia tak radyt* PW12 ♦ **Nowyj Rik** ‘Nowy Rok’. *Toho roku to do Ristwa, do Nowoho Roku, bo mame Nowy Rik*

rika ‘rzeka, potok’. *Od riky były tak, de sia zemla usuwała, były taky miścia. Rika była welyka* OK21. *Jak sie tota rika zwała w Warszawi?* MP23. *Ne wilno było do riky kaczkę puszczały, bo lude z riky brały wodę* PK23. *Tam jes rika, sia nazywat Ropa* MW23. *Połotno moczyli h rici* HW25

riła ‘rola (też miara ziemi?)’. *Czwert rili* IP13

Ristwo zob. Rizdwo

riwno ‘równy’. *Spidky o, i ideme po wyhlady riwno w horu het* IP13. *Śnih taki był tu o, riwno z wyhladem* JS18. *Hłiny potim dawały, tak wyriwnały riwno. Tak było zrobłene riwno, jak mular żeby zrobił* OK21

riwnyj ‘równy’. *Tu było riwne, piwokruhle* IP13. *[W skrzyni na odzież] tam sia mistyło duże, bo to było takie riwne było, zo stołom wysokie* OK21

rizanka ‘makaron domowy’. *Rizanka była – był taki makaron* JS18

rizaty 1. ‘ciąć, przecinać, wycinać; piłować’. *Szyr derewo, hrub straszni derewo, to rizał na hpił. Łaty były, ale ne taky łaty jak teper rizany* OK21. *Pyłou rizałi, bo dyrwa sia pyłou rizało* MP23. *Dawały nam isty i musily-zme rizaty dyrwa* MW23 2. ‘zabijać’. *Jak mały telatka, rizały* MK20 → *narizaty, obrizaty, pererizaty, porizaty, wrizaty*

rizaty sia ‘wyrzynać się’. *Tam na Ukrajini to sia żenyły [z obcymi], a pak sia rizały* MP23

rizdwanuj pist zob. pist

Rizdwo (Chrystowe), Ristwo 'Boże Narodzenie'. To było szist tyżni postu pered Rizdwom Chrystowym. Ristwo Christowe, tak. Pered Rizdwom Chrystowym OK21 ■ Na Ristwo? No nycz ne robyły, śwatkuwały, i my nycz ne robyły. My szto taky dobre napekly, nawaryły, to już na śwato, to już było, na to, na takie jak Ristwo MK20

riznyk 'rzeźnik'. Ne było riznikiw, w seli taki był chłop, szto zabył pacia PW12. Pryszoł riżnik [!], ony sia znały, ta jak obiciał tam simdesiat cy piadesiat złotych za totu sztuku, no to druhyj już bilsze ne dał, no OK21

robakyy 'robaki'. Jak sia kysyło kapustu, to sia dawało uciam pyty, żeby ne mały robaki → motyłyci PW12

robota 'praca' i 'wyrób'. A piznisze już kupuwały taky (obrusy), bo już toj roboty n'e było, już desi zahybła tota robota PW12. Cy nawczytel jest to nauczytelom, cy czym, to jedna robota. Spilnu robotu tilko mały, jak był dachto maszynom mototył IP13. Ja mała robotu i w nedilu i w subotu. Tilko było hładźynia, tilko wszytkoho, tilko roboty – straszne MP23 ♦ **swojej roboty** 'własnego wyrobu'. Bile (gaczy) z lenianoho połotna, swojej roboty było. Ale toto, toto kupcze połotno, to było tilko na śwato, a doma to było swojej roboty szytko. To szytko było swojej roboty PW12

robyty 1. 'pracować, robić'. Robyły rukami. Ja już ne robłu, bo mi ne trea robyti IP13. Ja iszczy to robył, mołoł na chlib. Win robił w fabryci maszyn OK21. No rob dobri! Wszady robył za Nimci MP23 2. 'wyrabiać'. O tu, w toho Paszka robyły toto połotno. Zo swoho robłene PW12. Warstaty mały, robyły połotno, robyły sukno. Robyli bryndzu, syr. Bo jak był si ne znał Łemko sam robyti, to był straszni. To take robyły, szto mały lisy. Po sztyri mały lude, chowały i bykamyy robyły. Jak koleśa robył, to znaczył kowal IP13. To tam robyły weretena takych, szto sia priało, wereteno sia zwało, mały taky warstaty doma, tak, warstaty mały

doma takie MK20. Wyhlady robyły z derewa jałowoho, robyły ne taky weliky jak teper. Byli taky, szto wikna robyły, dweri robyli, o. Tak było zrobłene riwno, jak mular żeby zrobył OK21. Bereza, to szto sia mitły robyło MP23 3. 'pracować, wyrabiać – o maszynach'. Mlinyy robyły ['melly'], witrakyy robyły, o. Wodne mlinyy robyły, tartakyy robyli. Baba mały i warstat, szto połotno robyły. I h naz tiż był (warstat), my tiż robyły IP13. Hneska maszynyy roblat MP23 4. 'obrabiać'. Kameniiary były, kaminia robyły IP13 → obrablaty 5. 'zajmować się'. Potim wziął robyti chatupnictwo IP13 6. 'robić, znaczyć'. Na seredyni tragaria robyły takyj krest IP13 7. 'urządzać'. I toty kstiny szto robyły, to nazywały kstiny PW12. Robyły tak zwanyj łamarek. Robył łemkiwskie przedstawienia IP13. H motodyci porobyły den, i h chłopca zas robyły druhyj den JS18 8. 'o drożdżach: rosnać'. Try hodiny driżdzy roblat ['rosną']. Potim mukyy położu pszennoj try tyżky, żeby toty driżdzy zrobyły MP23 ♦ **robyty bidu** zob. bida ♦ **robyty kińmy, bykamyy** 'coś robić wykorzystując konie, woły'. Kińmy robyły. Koniom chodył robyty PW12. My iszcze po kus robyły i bykamyy i koniom. Już sia mało szto robył koniem, traktoriami roblat lude, no IP13 → narobyty, porobyty, wyrobyty, zrobyty

robyty sia 'robić się, powstawać'. Ono (klag) ho prosto stinało, to motoko. Już sia, znaczył, robył syr z toho IP13 → zrobyty sia

robyty masło zob. masło

rocznycia [?] 'rocznik'. Takyy towariszky, towarisziv, towariszky "o, swoji rocznicy, o [brano na chrzestnych] HW25

rodak 'członek rodziny'. Poklykaly takych rodakiw, kotre ho ubraly JS18. Gazda popisał mu [drużbie, zapraszającemu na wesele] na kartci: tot rodak, tot rodak, tamtot rodak K-4

rodowytyj 'rodzinny'. Tota stara chyża to była rodowita moho muża, win sia tam hrodył AK20

rodycz 'rodzic, ojciec'. Kum moho rodycza IP13

rodycze ‘rodzice’. *To sobi rodicze wybyrały* PW12. *Mały tam pościł taku, no, rodyczy. Rodycze pomierły. Tot nanaszko oznaczał zastupcze rodycziw* IP13. *Rodyczy* TW22. *Мы sia chowały koło swoich rodycziw* HW25

rodyna ‘rodzina’. *Rodinu prosyły, potim zrobyły chrestiny. Jak robyły chrestiny, no to kumiw brały, rodinu kotru chcesz* PW12. *Dla rodyny, o, to już sztyry litry toty horci były* MK20. *W każdyj den chlib pekli, jak była taka welika rodina. Rodiny były welike, a zemli było mało, za mało było* OK21. *Adże ja mam tam rodinu het* MP23

rodyty ‘rodzić (o roślinach)’. *Liska, szto orichy rodyt takie* OK21. *Pidpenka desi po pniakach, to ony rodiał teper osiniom* IP13. *Czereszni ne taky malenky jak teper, ale były dos welyky, bo to lude pole hnojily, hnij wozyły, to jednak rodyło* K-4

rodyty sia 1. ‘rodzić się (o ludziach i zwierzętach)’. *Duże mia kłykały lude, jak sia tela rodyło. Tam dity sia rodyły naszy* IP13 2. ‘rodzić się (o urodzaju)’. *Teper ludy sijut pszenycu, i żyto, i desi sia rodyt, a towdy sia ne chotiło rodyti* PW12. *Konycz sia rodył tu. Mohło sia rodyty, ne rodyło sia, ne rodył sia ludom tak chlib, jak hneska sia rodyt* IP13. *Na mało zemni sia tam słabo rodyt, jak mały wece, to wece posijały, wece sia rodiło* JS18. *Towdi sia i ohurky rodyły, a teper sia ne chotiat rodyti szoś* OK21 ▣ *No jak sie dityna rodyła, to trea już kus sie znati do toho. Sia dityna hrody[ł]a, to trea odobratii, pupok zawiazati, powisti babi jak otchodyt misce, to persze misce, to teper dochtory odberajut, a persze to duła do fleszky, fukła dobri do fleszky i letit misce tote, szto dityna, a trea dobri. Łożyisko toto, to „misce” nazywały, to trea, teper sia inaksze ne je, lem tak, i nawet arkuszerka, jak jem h arkuszarky służyła, to ona mi toto powidała, że nycz, lem żeby dobri fukła do butelky, i już, i wyletyt* MP23 → *porodyty sia, wrodyty sia*

rohate zob. rohaty

rohatyj ‘rogaty, z rogami’. *Były rohaty uci, no, barany były* MK20 ♦ **rohate** ‘bydło rogate’. *W nas tu to perewažno rohate: korowy, woły, znaczyt dawno* IP13

roky zob. rik

ropa ‘ropa naftowa’. *Tam było źródło ropy. W Gorłyciach był... dwa tiazke samochody, szto wozyły ropu* IP13

rosil ‘rosół, zupa gotowana na mięsie. Kożdyj sadyt sy morków, bo to tam do rosotu JS18. *Nahotowyli bandur, rosotu* HW25 → *rosołok*

rosołok zdrobn. ‘rosołek’. [Zabitą kurę] *pereważni opaliwały, no ji oczystyli, i na rosołok* OK21 → *rosil*

rosty ‘rosnąć’. *Ony (hliwy) rosnyt po takych derewach jak po buku. Tam (hriby) ne rosły tak. W nas sosna mało rosła* IP13 *Na johu poły wyrosły welyky lisy* IP13. *Zberali moch taky, pereważni pid derewamy rosto take. Posadył jak mołodyj był, to piznisze to rosto to, jabka byli ładny, to hruszky* OK21. *Joj, w Bortnim wszytko rosto. I hryby rosły, i sośniaky, i rydzyny, wszytko w Bortnim rosto* JZ22 → *wyrosty, zarosty, zrastaty*

rosyty sia ‘rosić się, moczyć się (moknąć) na rosie’. *Towkły tot len i piznisze toto pristerali na poli, na sterniach na takych, de pokosili zerno, i tam sia rosyl jakysi czas* HW25

rower ‘rower’. *W Gorłyciach był jeden rower* IP13

rowok 1. ‘rowek, mały rów’. *Wykami wyorali rowok* OK21 2. ‘rowek, wycięcie’. [W goncie] *zrobyl takyj rowok, i win z jednej storony był hrubszij, a druhoj storony był tońszyj, i pasował do toho rowka, i ono już tam ne lato* OK21

rozberaty ndk., dok. **rozbraty** 1. ‘roz-bierać (burzyć)’. *Jak tu rozberalyzme tu staru chyzu, to naszłem taky monetu* TW22. *Powil: w Klenkiwci mist rozbraty* JZ22 2. ‘roz-bierać, rozdzielać’. *Rozberaly totu wońnu i potim tak, na kudiwky. [Świnie po zabiciu] potim rozbraly i skłaly mięso* JS18. *Wońnu sia*

rozberało na takim..., szcztka, jej rozterały
TW22 → porozberaty

rozbyszaka 'rozbójnik, bandyta'.
[W Jaworznie] *byli taky rozbyszakы na tych barakach, kotry potrafiły sia zomstyti* MW23

rozbyty sia 'rozbić się'. *Były takы miskы, jak hpała, rozbyła [sia]* HW25

rozchodyty sia 'rozchodzić się'. *Bilsze już tak po piwnocы sia rozchodyły* PW12

rozcзын 'rozcзын'. *Kwasok sia dało i zrobyło sia rozcзыны* AK20

rozcзыniaty 'rozcзыniać'. *Upa prosijały mama, a totы pancakы sia na takim tym rozcзыniaty na tym, już jak było tem oseredok z toho taki, toto można było zhotowity* MK20. *Chlib rozcзыniam* MP23

rozderty 'rozedrzeć'. *Tu rozderły tot narid, już ne posłały tak, jak by powinnі byli daty jedno seło* MW23 → derty

rozdertyj 'człowiek, który krzyczy (drze się) na innych'. *Oj takij rozdertyj powidajut* JZ22

rozdilaty 'rozdzielać'. *No to oni sia tak czesaly, rozdylały tu, nad czełom take het, het do kińcia, tak jak, jak my teper tu na boci, a oni tu na seredyni tak rozdiłaly [włosy]* HW25. *Do inczoj kuczy daly jahniata, a uci do inszoj, i tak rozdiłaly, i towdy dojily uci* K-4 → porozdilaty

rozdił 'podział'. *Była cerkow, była nawet i prawosławna, i hrekokatolycka była, ale piźnisze już tak sia tak jakysy rozdił stał. A tu to już na Zachodi wszystko razem, tu ne ma rozdiłu* MK20

rozdzilan 'mieszkaniec Rozdziela'. *Radyfi tak to, jak kto i foluszane to totы, wapenniane, to rozdzilanы* OK21

rozihrity 'rozgrzać, rozegrzać'. *Sztosi takie szmaryti do ty wody rozihrite. I sia krow rozihryła* PW12

rozjazuwaty zob. rozwiazuwaty

rozkaczaty 'rozwałkować'. *Rozkaczat sia na stihnicy* MK20

rozkisz r.m.? 'dobre warunki, dobrobyt'. *I hnesкы sia ne żyje aż w takim rozkoszy* PW12

rozkladaty 'rozkładać'. *A piźnisze na stih rozkladaty wszystko: hrin, jajcia, no tak było* MK20

rozmajiti [-ti] 'rozmaicie, różnie'. *Tak chodyły rozmajiti, i popid wyhlad zo żwizdom. A potim już rozmajiti chodyły* PW12. *Rozmajiti* MP23

rozmajityj 'rozmaity'. *Paciurкы nosyły rozmajite. (Koralі) czerwene i takы żowtiale i bile, i rozmajite nosyły. Tiż tak hotowyły rozmajite: i hribы, i keselycu, i horoch, i bib, i kutiu, i bandurы, i kapustu. Abo czorna abo... rozmajitoho koloru (śpidnicy)* PW12. *Rozmajite byly: i bidne i bohate byly* JS18

rozmiszaty 'rozmieszać'. *Potim driżdżi tożu i rozmiszam* MP23 → miszaty, pomi-szaty, wymiszuwaty

rozmoczyty 'rozmoczyć'. [Ryndzkę – podpuszczkę] *wypułokaly wysuszыły i toto rozmoczyły h horniatku K-4* → moczyty, namoczyty

rozobraty zob. rozberaty

rozobraty sia 'rozebrać się (zdjąć odzież)'. *Ział sia zobrał i do toj boczky po karh* PK23

rozohnaty 'rozpędzić'. *Rozohnaty po setach* IS23

rozparceluwaty 'nowsze? 'roparcelować'. *Lude wyjichaly, zemlu rozparceluwaly* JS18

rozperaty 'rozeprzeć'. *Tak mie rozperło, totы palci mi tak spuchły straszni* AK20. *Ne jidż z kistkamy, bo ty brich rozeprut totы K-4*

rozplitaty 'rozplatać'. *Rozplitaly i potim zaczepyły tom chimlom* PW12

rozplodok 'rozmnożenie'. *Tak na rozplodok lyszaly troje: dwi husкы i husaka, na rozplodok jak zwały K-4*

rozprodaty 'sprzedać, rozsprzedać'. *Taku litru [eteru] rozprodała* IP13

rozputyty 'rozpuścić'. *Rozputyły takы h wodi totu hlinu* OK21

rozrobyty 'rozrobić, rozprowadzić'. *Kwasok rozrobłu w serwatku* MP23

rozstelyty 'rozścielić'. *[Zboże] rozstelyły tak na toh'o, i bili po tim* OK21. *Dым sia rozstelił po ciłij chыży* MW23

rozsypaty rozsypać, obsypać. *I sia mu zrobyły tak guzyky het... taky guzyky newelyky, ale tak, jakby mał bib po sobi* PW12

rozsypaty sia 'rozsypać się'. *Już jak sia hprawyl, to już znał jak, już sia ne rozsypało (ziarno w żarnach)* JS18

rozszmaryty (?) 'rozrzucić'. [Przy wysiedleniu] *dały po jednij rodyni na jedno seło, a tak wszytko rozszparyli* [!] OK21

rozteraty 'rozczesywać, gręplować'. *Wownu sia rozberało na takim, szczytka, jej rosterały, żeby sia wyrównała* TW22

roztoka 'potok (rozwidlający się)'. *Tam było iszło roztokom, a tu iszło jak teper wydno lis* IP13

roztaplaty 'roztapiać'. *Masło topily, roztaflaly micno* K-4 → topyty

roztowczy 'rozthuc'. *Jeden uhel' roztowczę na dewiat tych takych ohnykiw* JZ22 → towczy

roztrepaty 'rozrzucić, roztrzepać'. *Zakrutyly ji ołosia, taj towdy już toto roztrepaly i zawely* JS18

roztriasaty 'roztrząsać, rozrzucać'. [Po wigili] *sino h nas dawali mama telatu małomu, ale tak, żeby ne roztriasati nigde tam* HW25. *Bukowyj lyst nałożyły na wozi, obstawlały hołuziom, żeby sia ne rostriaśało* K4

rozuczity 'nauczyć się, poznać'. *Znaly rozuczity i hołosy* PW12

rozumity 'rozumieć'. *Ony rozumijut* MP23

rozwiązowały 'rozwiązywać'. *Wysmotrił, bo sia spudżeńnia ['spółdzielnia'] rozjazuwała* IP13

rozwydniaty sia 'rozwidniać się'. *Rozwydniat sia rano* PW12

rozwynenij 'rozwinęty, inteligentny'. *Na wesilu był starosta ciłyj takyj to, ciłyj „komendant” toh'o, musił byti człowiek rozwineny, żeby kazania – propowid znał powisty ładni jak do szlubu iszli* TW22. *Ona taka była fajna sobi, rozwinena* HW25

rubaty 'rąbać'. *Ne znały lude pył, ne znały nycz, to rubały toporamı* MP23. *Czasom paska*

wyrośła welycz, ta i z peca ne mohła wyjti, to trea było czelusty rubaty MW23 → narubaty, odrubaty, wyrubuwaty, zarubaty

ruczeniata zdrobn., pieszcz. 'rączeta'. *Napered toho rozobrały dytynu na takoj postely tam, posmarowały ruczeniata, nożeniata, pomedży nohy tu wszytko wysmaruwały i pokupaly* K-4 → ruczka, ruka

ruczka 1. zdrobn. 'rączka'. *Pelenka – zakrutyły popid totu ruczku tak, i druhu tak, i o pid pleczky toto, tot konec, nożky zwiazały* K-4 → ruczeniata, ruka 2. 'rączka (przyrząd)'. *Wożnycia była taka, i mała taku ruczku, i tam sia odykało* IP13. *Do toho ruczka musila byti, żeby trimati w rukach, i tym klofom nabywali koło toj swyni powno tak, jak pec mał byti, wymiriany* MW23

rucznyk 'ręcznik'. *Jak my już na śwatyj weczer poweczeriały, tak brał tato taky rucznyk, brał chlib* MK20. *Ona sia hmyła, rucznyk hardyj mała abo wyszytyj, abo takyj, no, ale hardyj rucznyk, no ji pohterała sia, no ji już jes newista, i do chyiży* K-4

ruka 1. 'ręka'. *Takij czornij galunoczok o, jak pani ma na ruci* PW12. *Jafyry na pleczoch nesa i w rukach iszczy. Sijał zerno z ruky. Zberały palcmi wszytko, rukami. Tiażko było mołoty, to-m oboma rukami zaczynał* IP13. *Priały, ale priały tym, rukami, na weretena taky. Rukami szytko, rukami, każdyj mał [kosę] i kosyl* OK21. [W szkole] *jak ne znał czytaty, to buh ho po rukach* MP23 → ruczka, ruczeniata 2. 'strona'. *Liwa ruka: wiśta!* IP13
♦ **rukamy** 'rękoma, w rękę'. *Szyli koszełi, pereważni sami rukami szyli* HW25

rukaw 'rękaw'. *To take było bez rukawa, bez toho, no. A tu prosto było, rukaw był. Tu tak tot rukaw wisil [w czuże]* PW12. *Mały wyszywane, tu na rukawach mały wyszyty, oni nazywały krestykami* OK21. *Ja mam ja iszczy blusku taku, ma i konirik, korotki rukaw* HW25

rukawyci 'rękawiczki'. *Płyły rukawyci, swedry* TW22

rumianok ‘rumianek’. Rumianok to tiż tak dobryj, w seredyni jak daszto bolyt, żołodok, to rumianku zaparyły, zwaryły mama, i toj plyn sia wypyło MK20

Rusala ‘Zielone Świątki’. Towdy już wesila najbarzej robyły, na Rusala wesila, komu było prychodyło do wesila, tot sia starał już, żeby na Rusala wesila K1899 → Zeleny Śwata

Ruska ‘Rosjanka’. Ruska powidała MP23

ruske ‘język ruski (łemkowski)’. Czoho uczyły? Ruskie, polskie i rachunkы PW12

ruskij ‘rosyjski’. Ruskы potiah to był szыrokыj MP23

Ruskij 1. ‘Rusin’. Selo było cite Rus... Rusnakы sia nazывały, Ruskы, Rusnakы PW12 → Łemko, Rusnak 2. ‘Rosjanin’. A pak my iszli, jak Ruski pryjszoł MP23

Rusnak ‘Rusin, Łemko’. Ne nazywały sia Ukrainciamy, jak ja pamiatam, łem sia nazywały Rusnakamy, Rusnakы PW12. Totы Rusnakы tu, Łemkы oni sia zaniмаły wszыtkym. Rusnakы pyły barz [eter] IP13 → Łemko, Ruskij, Rusyn

Rusyn ‘Rusin (Łemko)’. Dawno łudy nazywały sia Rusynami IP13. Ona vse mi szturkne, że Rusin to takyj, to siakyj MP23 → Łemko, Rusnak

ruszaty sia ‘ruszać się’. Do dwanasztoj hodiny prialy – zalezыt jak kotra sia ruszała, jak była zwinna HW25

ruża 1. ‘róża (kwiat)’. Ruży JZ22 2. ‘róża, choroba objawiająca się m.in. zapaleniem skóry’. To sia zwała ruża, jak bolіła noha, des zapuchło tak tu o, to kazały tak, aha, ruża MK20 ♦ **spaluwały rużu** ‘leczyć różę przez palenie wełny czy lnu (wraz z modlitwą)’. Moja mama spaliwały rużu MK20 → liczynia

rużni [-ni] ‘różnie’. I tak rużni było MP23. Rużni było HW25

rużnycia ‘różnica’. Towdi a hneska to jes rużnycia IP13

rużnyj ‘różny’. Lude rużny byli, rużny sut. Na rużne chodyły, na czuda take IP13.

Rużne zabawy tam ony. Były takы znachorы szto duryły łudej, znate, ta jak i teper sut rużny OK21. Były rużne lude, ta rużne radyły MP23. Śpiwali piśni rużny HW25

rwaty ‘rwać, wyrwać’. Hrybiw że treba rwaty IP13. Jak przistał już no, że już było nasinia przistałe takie, to towdy brało sia tak rukami, rwały HW25

rycz ‘tyłek, dupa’. Jak teper si na riczы de sidiat, bo im tiazko OK21

rymar ‘rymarz’. Ja znam robyty upriaż, chomontы tam, rymar PK23

ryndelкы ‘rondelki’. Ryndelкы sia zwały, ryndelкы, ryndelкы, no MK20

ryndzka ‘żołądek z cielęcica (które jeszcze nie ssało), z którego robi się kłag’. Jak mały telatka, rizały, to była taka, ryndzka sia zwała, w seredyni tam mało takie toto, tak to treba wyczystyły toj сыр, wmyty tam, i wysuszыты, i troszku toho сыра, toj skiroczкы daty do toho mołoka MK20

rysztunok (?) ‘urządzenie’. Zo studni naberaty, to było takie, rysztunok takij, takij rysztunok MK20

рыба ‘ryba’. Рыбы w vodi sut, ale рыбы już pid ochonom. Рыбы kras były, ale ja ne znał IP13

рыchtuwały ‘szykować’. Derewo takie było zatesane, to było rychtuwane JS18. Wesila uzgodnili, koły bude wesila, i sia tam [h] mołodyci rychtuwały na wesila TW22 → pryrychtuwały, zrychtuwały

рыchtuwały sia ‘szykować się’. Sia tam [h] mołodyci rychtuwały na wesila, h mołodoho sia rychtuwały, zarizały dakoho barana abo takie tela HW25

рыцзаты ‘ryczeć’. (Korowa) ryczyt PW12. Korowa ryцзыт MP23

рыдзкы ‘rydze’. Рыдзкы MK20. Zbyrały hribы: prawdiwкы [?], kozакы, рыдзкы OK21

рынка ‘niski, płaski ronderek z rączką lub uchami, rodzaj patelni’. Dawno to były takы рынкы żelіzny na trioh nohach, to tak jak

patelnia, *lem sia kłało jedna, bo jak sia palyło h pecu takym, szto chlib pecze, i no to sia nad ohniom smażyło na ti rŭńci, tri sia postawyló nad ohen, i tak sia smażyło* AK20 → patelnia **rynok** ‘rynek’. *Kupuwały w Gorlyciach tam na rynku* MK20

rypaty ‘objąć ściany’. *Bidu robyły, bo rypaly totu chyżu tak, szto studin była* PW12

ryty ‘ryć’. *I jeleni straszni chodiat i ryjut, bo rŭje nohamy tak, że ne zostaje tam nycz* PW12 → **wyryty**

ryzy ‘szaty kościelne’. *A to kepin, tota czuha taka, tu na sia składał ta, jak ksiondz rzyzy* IP13

ryżyj ‘rudy (o włosach)’. *Ryży JZ22*

S

sad ‘sad’. *Sady lude mały, no tu ne były taky jabka dobry i żeby welyky taky rosły, ale mały z tych sadiw hruszok i jabłok, mały i sływok* AK20

sadowyna ‘owoce’. *A my zbierały taky, bo była sadowyna, taky hruszky, jabka takie o, i suszyły* MK20

sadyty 1. ‘sadzić (rośliny)’. *Banduru sia sadyt* IP13. *Sadyły to morkow, to czesnok, to jakieś tam petruszku. Buraky sadyli tiż tak dla chudoby* OK21 ▣ *Wsiadi sadyty, de h polu sadyly persze? Persze dykiw tak ne było, to sadyty, za mojoj pamiaty sia sadyło het do hory, de sia orało, tam de jakas taka była zemla, szto trea było tam bandury zasadyti, to tam sadyły. Zahnojity i sadyty, i daleko h pole i dałsze, ne tak daleko het, ale dałsze, de oraly. A teper ne sadiat tak daleko, bo ani ne oriut tak daleko, ani ne sadiat daleko, bo teper straszni żwiryna, jeleni i dyky* PW12 → *nasadyty, posadyty, zasadyty, zasadzaty* 2. ‘sadzać (kury na jawkach)’. *Tam sie dachto i sadiť, jak chce* PW12 → *sidyty*

sadzaty ‘wsadzać (np. do pieca)’. *Toty horci do peca sia sadzało* MK20 → *zasadzaty*

sadzenia ‘sadzenie’. *Do sadzenia to sy baby barz namuczyły* H4

sało ‘sadło, tłuszcz pod skórą i na grzbiecie nierogacizny’. *A sia starila tota sołonyna, to nazywaly sało* PW12 ▣ [Słonine] *stopyły, a ni, to sała robyły taky; ono maje sało w seredyni, taka obołona jes, i takie tluste, i to zoszyły, to można zoszyti, no i to nasolyti, i tak, bo budyły toto, to tak trymaly, tak ono same tak pereniało sia, pořim kapustu mastyły tym* JS18. *Sołoiny, toto sało, to nasolali i kłali do toh'o, byli taky, mały jak korytka, derewiany, i do toho nasolyli, položyli to tak, i ono sia tam ne zopsuła* OK21 → *sołonyna*

sam ‘sam, sam jeden’. *Stajniu to postawyl sam. Každyj tak sia starał, żeby sam robył. Sam majszter, sam wszytko, sam* IP13. *Sami, sami, pereważni sami rukami szyli* HW25 ▣ **sam od sebe** ‘sam przez się’. *Czytaty znam, bo sia wczyła kolo dity, ale ja i tak znała, sama ot sebe* MP23 ▣ **samo sobom** ‘samo z siebie, samo przez się’. *Pereszło [choroba] samo sobom* IP13 ▣ **sam zo sebe** ‘sam przez się’. *Majsztra wczenocho ne było nigde, samouky, sam zo sebe* IP13 **same** ‘właśnie’. *To jakyj to dobryj syr, same zaraz hrudka tota taka* IP13

samochid ‘samochód’. *Chto tam mał samo-chid? Samochid pereleťil. Zaraz wszytkych do samochodu* IP13 ▣ **tiażkij samochid** zob. *tiażkyj*

sam od sebe, samo sobom zob. *sam*

samouk ‘samouk’. *Samouky byly, ne było wczonych, samouk* PW12. *Były samouky, sam zo sebe* IP13

samyj 1. ‘sam’. *Lude same robyły toto* PW12. *Dokaz samyj. Doroha była popid samyj lis* IP13 2. ‘specjalny’. *W nas towdi to było barz zaprowadzenyj samyj kum był* IP13 ▣ **tot samyj** ‘ten sam’. *U nas kin choryj był, nawet tot samyj ale już był starszyj* PW12

sani ‘sanie’. *W liti na saniach ne pide, bo w liti śnihu ne je* PW12. *W naszi stari chyży tam sani stojat, do tych sań sia siło i tak sia pojychało* AK20

sanna ‘sanna, droga po śniegu’. *Bo-ste saniamy wyjichaty, a tam już sanny ne było* AK
scaty ‘ssać’. *Jahnia sce uciu, sce i już, sce, wysysało, wycycalo* K-4

schid ‘wschód’. *Obrazy były na ti [ściu] ot schodu* AK20 → **wschid**

schodyty 1. ‘wschodzić – o roślinach’. *Baba kileczka wymesła i tam ich posadyla tak, to ony raz-dwa schodyły* IP13. *Lipsze do świżoj zemli posijaty, bo jakby ta prудko schodyło...* JS18 **2.** ‘wschodzić – o słońcu’. *Sonce schodyt* PW12 → **zjity**

schodyty sia ‘schodzić się, spotykać się, zbierać się’. *Jak sia kotrysyz gazda zhodyt na to, to tam sia schodyły, i tam priaty* PW12. *Na weczirkы ne schodyły sie do jednej chыży łem. Diwczata priaty, pleli, a chłopcыska sia schodili piznisze* HW25 → **naschodyty sia, poschodyty sia, zjity sia**

schowaty sia ‘schować się’. *Kurы sia schowaly pid żywopłot, pryszot tot lis, wszыtkы wydusyt* AK

scistyj (!) ‘ścisty, gęsty (?)’. *Mołoko sia ohriło, musilo sia zrobyty takie sciste [!?] na kwasne* MK20

szczaruwaty ‘zaczarować’. *Joj, toto mołoko szczaruwane* PK23

szczemeryty sia ‘dostać skrętu kiszek’ ▣ *To tak kazaly, że sia szczemeryła, ona towdy sobom towkła, tak sia kaczala, perewertala straszni, to tiahly za chwist towdy, cy to pomahało, cy ne pomahało, ale tiahly barz tu, za tot krengosť up [!] no, i że to mało pomoczy. A to było pewno jak chudoba hołodna była dobri, a chłopiła tak skoro paszy, że sia toto wýliło, to tak nazywaly, że sie szczemeryło, a ja znam jakie to było? T’ilko tak znam, ja ne znam inaksoho, szto tiahly tut tot krengosť up, to za chwist zatihaly barzej i tak dusily toto tak o, rukamy fisnuly, ono i na zatwerdzenia tiž, jak kin to, to terly barz, jak kin dostał kolku, no to terly i perewodžaly. Daleko ity tak wtowdi koniowi, jak win sia towczе... ale jakby sia towk, to by ne wytrymał... prowadiat daleko. To takы były likarstwa* PW12

szczubaty ‘(dla żartu) pociągnąć za włosy, włoski’. *(Mołodiata) potim to do komory chodyly, bo to by łude szczubaly* JS18 → **czubaty**

seło ‘wieś’. *Tak Ne było w seli mlyniw* PW12. *Po inczych selach zowut iszcze inaczy* IP13. *Selo mało sto simdesiat nomer* OK21. *Dagde jaka diwczыna była tam na seli, tak koo jej domu, tam poschodyli sia* HW25

semero ‘siedmioro’. *Było po szestero, po semero dziti* OK21

serce ‘serce’. [Świnię] *potim kołot w serce* JS18

sereda ‘środa’. *Sereda* IP13. *Łem h piatnycu ne śpiwali, w seredu, bo to perewažni totы weczirkы to byli h pości* HW25 → **tyžden**

seredyna 1. ‘środek’. *W seredyni było wýdobano wszыtko* PW12. *Na seredyni tragaria robyły takyj krest* IP13. *Bez ciłe seło seredynom riczka ide* MK20. *W seredyni zrobyły poriadok* OK21. *Rozdziłaly tu, nad czełom take het, het do kińcia, oni tu na seredyni tak rozdziłaly* HW25 **2.** ‘środkowa część wsi’. *Tu byli na dołyni, jedny tam na seredyni* OK21

serna ‘sarna’. *Były jeleni i sernы* PK23

serp ‘sierp’. *Dawno serpami žaly* IP13. *Serpamy mało kosyly, kosamy już kosyly* JS18. *Iszczы mama powidała, że oni serpom žali* OK21. *Ciłyj den-em žala žyto serpom za złotyj* MP23 → **žaty**

serpen ‘sierpień’. *Sia kosyt tak do piw serpnia nawet* IP13 → **misiac**

serst ‘sierść’. *Swyniu jak zabyły, to skrebtaly od sersti* PW12; też **serść** ‘sierść’. *Szto na kožuchы, to było z woўnom, z tom sersciom* PK23

serść zob. **serst**

serwatka *nowsze?* ‘serwatka (zapewne z krowiego mleka)’. *Kwasok rozroblu w serwatku* MP23

sestra ‘siostra’. *Moho muža sestra* PW12. *Mał sestrу johо* IP13. *Ja mam tam bratiw, sestry* MP23 → **sestryczka**

sestryczka zdrobn. 'siostrzyczka (rzadko używane, a może wcale?)'. *Brat i sestra tak jak i po polsky, sestra i brat, no, to sestryczka no toto łem tak już jak ktosy toh'o, to samo tak jak sestra abo sestryczka, to tak ne, pereważni sestra sia hwarit* AK20 → *sestra*

sfurmanyty 'zacząć pracować jako furman'. *Win mał koni, ta sfurmanyt, ta zarablał, żeby grosza zrobił* K1899 → *furmanyty*

siah 'sąg'. *Siah to sztyry metry* PK23

siahnuty 'sięgnąć'. *Het tak jak, jak widno okom teper siahneme* IP13

siahowyj 'dotyczący sagu drzewa'. *Dyrwa siahowy taky meter dowhe* IP13

siakyj zob. *takyj siakyj*

siczka 'sieciczka (drobno pocięta słoma do paszy)'. *Olij wydusiłi a makuch został, to towkli, dawali dla chudoby do siczki* OK21

siczys 'ciąć, drobić' ♦ **siczys kapustu** 'szatkować kapustę'. *Kapustu sikly, kwasylu w takych boczach* MK20. [Kapustę] *rody-cze sikly, była maszynka taka suwana tak, jak nasikly płachtu przywiazaly do toho na dwuch stilciach i tot chłopec doptał* K-4 → *nasiczys*

sidyty 1. 'siadać'. *Tam se sidasz, tam zo zadu* IP13. *Sidajut koo stoła* JZ22 **2.** 'osadzać się'. *W tim misci, bo potal dym sidał, to była taka partycia* IP13 **3.** 'osiedlać się'. *Zakłykały śwazszennika, pośwatyl, pokropyl tam, i molytwu jaky tam małi, no, i towdi sidały do toh'o, do meszkania* OK21 → *posidaty*

sidło 'siedzenie na wozie (?)'. *Sidło mały, pokłaly sidła i pojichaly* JS18 → *furmanka*

siduwaty 'wysiadywać (jajka)'. *Siduwaly, daly do nij jajec* PW12 → *sidity, wysiduwaty*

sidyty 1. 'siedzieć'. *Prychodyły lude, sidyły. A tak z weczera sidyły lude [przy zmarłym], czasom i śpiwały take posmertne piśni* PW12. *Tak y ławk y koło ścin y, het byli, derewian y, tam sie dity bawily po tych ławkach, sidyły tu, kresła nychto ne mał* HW25 **2.** 'mieszkać'. *W naszij chyz y już nychto ne sidyt* MP23 **3.** 'być więzionym'. *Zmy sidyli w obozach* IP13. *I ho zamkły za tych dwadcat kilo zerna, sidyl*

cił zymu AK20. *Tam sidil h lagru sim misia-cyw* MP23 → *kreminał* ♦ **sidyty na jajcoch** 'siedzieć na jajach, wysiadywać jaja' ▣ *Daly do nij jajec, tam tylko chotily, i kura sidila. Sidity kura na jajcoch, sidity try tyżni. A potim sia wykluwaly, jak sia wykluwaly rizi byly: abo dak y tak y zopsuty, szto ne wychodyly, ono i teper tak jest, czasamy wysidity, a czasamy tak jakysy rozmajiti jest. Nese sia kura* PW12 → *sidity, siduwaty, wysiduwaty*

sijaty 1. 'siać'. *Bilsze toho wiwsa sijaly tato. Teper ludy sijut pszenycu i żyto* PW12. *Iszoł si tak borozdou i sijał zerno z ruk y, no* IP13. *Jarcu sijaly, pszenyci mensze sijaly* JS18. *I sijaly rukami, to sijali żyto, na zim u* OK21. *(Len) tak sijaly na pol y jak zerno, rukami* HW25 → *nasijaty, posijaty* ▣ *Jak posijaly lude zerno, to ksiondz tak powidał ludom, że pide tak po polach, no to iszly... den iszly jak zaczyły z too kince tam, to tak iszly het, naokoło sęła, i zas tak kinczyły procesyjom; choruhwy nesły, śpiwały śwaty piśni, ksiondz w kaźdi studni wodu śwatyl, kropyl pola* AK20 **2.** 'przesiewać'. *Paru mało stupu, to towkly, muka sia robyła z toho. No ji tak sijaly, i potim muku tam totu wezly do olijarni* JS18. *Ta ja żebył wapno sija[ł]a, tak mi h pyśk iszło. Woroblysi ne było tak, a mi to tak, żebył wapno sijał. Sijaly tu muku* PK23. *Sytko zwaly, szto muku sijaly* K-4 → *posijaty, prosijaty*

sikaty 'sikać, siusiać'. *Sikas, to sie sikat* MP23

sil 'sól'. *Daszto dawaly: to soly... Ruźne dawaly na zatwerżdżynia: lenu najbilsze i toj soly takoj jak nazywały, globerska* PW12. *Ja iszczy daju soły* MP23

simenko 'ziarno siemienia'. *Tot łem sia zberało, towkło, i sia z tych simenok sia wpuszczalo...* MK20

sinci zdrobn. 'sionka'. *To sia do bojiska wywałał sino i tak y inci byly, prysinky i tady sia nosiło tam* JS18 → *siny*

sinij 'odnoszący się do siana'. *Krijda – taka sinia, kupka sinia taka* JS18

sino 'siano'. *Mama położyli jafyry do sina* IP13. *A to kosyli sino i samym sinom kormyły* OK21. *Jak piszły sino hrabati, jak kłali na wiz, to sia im tu kustry ci nasypało* HW25 ■ *To sino, to jużem powidala. Raz [w roku] kosily jednu storonu het tam, aż do lisa, a druh'i raz tu pasły, a tam kosyły, no takie to sino było miżerne. Jak daka wyrosła trawka, to już było tam sia pasło na tim druhi raz. A to małe rosło, bo to powidam, to ne było nawozu tam sijano nikoly. Nu, kosyły, i na sońci suszły, kłaly do kipok. Jak už pryschtło, to już kłaly taky kopy, o. To stojało, i stiahały, i zabrały domiŭ. Na sońcy suszły. Sia ne wysuszy, lem na sońci. Hrabaty, hrabaly, perewertaly, żeby wyschtło. Jak już pryschtło, no to zhrabuwały do takoj krijdy, o, do takoj krijdy nazywaly. Krijda taka, tak, o takie, no sino tam pozberaly na taku jednu kupu i to sia nazywala krijda, a potim tam stawialy kopu, no h tim misci. Taky sochy nazywaly, to takie było czeperate o, i wbywały do zemli i koło toho kłaly – socha, taky czeperak y o, zo sosny, szto na bok y mało, a z doliny sia wbywalo do zemli, i koo toho sa kłalo kopu taku. A potim domiŭ. [I de trymały sino?] na strychu [!], i koło domu takie, take zahate [!] robyły o, abo jaki, abo taki oborih, oborih taki na sino prawdiwi зробleny, kus z boku to tak, dał do oboroha, ale, ale na strychu poľno kłaly, poľno tak, de sie zmieściło [!], zo spodu sino, a z werchy zerno [na strychu] PW12*

sinokosy 'sianokosy'. *Priszly sinokosy – chłopci iszły kositi, diŭczata hrabati* PW12

siny 'sień (w chyży)'. *To szto tam sia ide ponad, tut sia nazywaly siny* PW12. *Sini byly no take, bojisko było druhe, i chyża była, de lude meszkaly* JS18. *W sinioch stojał wiz* AK20 → *prysinky, sinci*

skakaty 'skakać, doskakiwać'. *Skacze tak zaraz do dzecka, toŭcze, i dusyt, i rozmajiji* JZ22

skała 'skała, wielki kamień'. *Na tamtij hori wyszkipał taku skatu, taku skatu jak tota ścina* IP13

skapnuty 'zdechnąć'. *Koľsny nam kin dostał hrok y tak, ta tiż takie czudo było, szto mało ne skap, mało ne zdoch. Ne skap. Bo to tak stare, jeszcze stare daľno lude tak besiduwały: skapła* JZ22 → *propadaty*

skarpetky zob. *szkarpetky*

skatulaty 'zwinać'. *Poľotno sia zberało na kupy na katuli na tak y, no skatulaty tak, skatulaty* JS18 → *katulaty*

skazaty 'powiedzieć'. *No i szto iszcze wam skazaty? Oj, toho to ne skažu, zabyła* MK20 → *kazaty, powisty*

skinczyty 'skończyć'. *To toto poľeżało, pokal ne skinczyli szytko toh'o, zerno kosiť* OK21

skinczyty sia 'skończyć się'. *A teper już sia to skinczyło (młynci). Były kameniary, ale już sia skinczyli* IP13. *No i skińczyło sia na tim* JS18. *Jak sie wojna skińczyła, to już ne robili tut weczirok* HW25 → *kinczyty sia*

skipa 1. w postaci: **skipa** 'trzaska'. *Tak y skip y no, i tam zme hrily nohy, a tu sia paľło poľomin, mama isty hotowyły* MK20. *I skip y paľły. I tam trea było sidyty, a czasom szkipom po nohach* MW23. *Jak nas skipom wybyli to my na tot pec, tam do hor y, powtikały, bo tam tepło już było na pecu z toj hlin y, szto tak wybyły* MK20 **2.** w postaci **szkipa** 'łuczywo, trzaska'. *Śwityły zme tak ymy szkipamy* PK23. *Suchyj jak szkipa, a szkipa to jes toto z droŭna takie o K-1*

skira zob. *skora*

skirka 1. zdrobn. 'skórka zwierzęcia'. *Teper skirk y psy woľczat* PK23 → *skora 2.* 'skórka chleba'. *Wyrizaly mu, pastuchowy, nożom w tim chlibi taku diŭku, skirku priťialy z werchy, tu mu poľożyły tyżku masła i pryt-kaly tom skirkom* K-4

skiroczka 'skóreczka, tu: kawałeczek'. *Ryndzka... treba wyčystyty toj syr, wmyty tam, i wysuszyty, i troszku toho syra, toj skiroczky daty do toho moľoka* MK20

sklagaty sia ‘o mleku: ściąć się’. *Klag sia wysuszyło i tak sia dawało do motoka, sia dawało do motoka, i sia sklagało, i zrobił sia syr, trocha sia ohrifo* MP23 → klag, klagaty, zaklagaty

składaty ndk, dok. **skłasty 1.** ‘składać, odkładać, kłaść’. *Z husi, z kaczkы to składaty piria. Riznyk tam taki był, zabył, skłat toto wszystko tam, poim solyli si samy* PW12. *Wertyt tu toty sumczy i składat na take tybli. Zo spodu bandury, bandury – ziemniaky, no, karpeli, morkow, takie sia tam składat* IP13. *I wżycznyk był takyj, szto wżyci składaly. Skłaly do truny* JS18 **2.** ‘zakładać, montować’. *Do zerna to były specjalny take hrabкы... tu te hrabкы składały, żeby snopok dobri zawiazati* IP13. *Podysir... taky policzкы mało i tak sie składało* HW25 **3.** ‘dawać’. *Podarunkы teper mołodi składajut, a ne mołodycia. Takyj hrobar był, to win iszoł, iszoł tiż ho śwata, to mu składały, dawały mu taki, chlibec speкты specjalnyj, takyj o* PW12 **4.** ‘zakładać, wkładać (= ubierać)’. *A starы baby to mały chustкы wełyкы takы, szto składały... PW12. A to kepin, tota czuha taka, tu na sia składat ta, jak ksiondz ryzy* IP13 → kłasty, poskładaty

składka ‘zakładka’. *Na zakładku powidały, na składku cy na szpuhu, na szpuhu, tak [w goncie]* OK21 → zakładka

składom oraty ‘orać na skład’. *A jak orał składam to sia, to orał tamtot zahin i tot to już sia mu złożył, już mał zahin* IP13

sklep ‘sklep’. *Tu przed wojnom skleпы były, aż try były* PW12. *To toho parad sklep* IP13

skłykuwaty ‘wołać, zwoływać, zapraszać’. *Muzykanty byly i w Bortnim, ale skłykuwały tam* JS18. *Na wesilu był tutaj taki, tak zwany marszałka, kotry znaczy sie, skłykował ludi ta, za stił* TW22 → kłykaty, wykłykaty

skoczty ‘skoczyć’. *Bo jem ma[t]a do wody skoczty. Jakбы skoczył do wody, to by sia ne muczył* MP23 → wyskoczty

skorыlena ‘o pannie z dzieckiem’. *Zradka albo skorыlena, skorыlena* K-1

skорылыты sia ‘urodzić nieślubne dziecko’. *Prozywały jej tak, że sie skorылыła, skorылыła sia* HW25. *Zradyła sia, albo iszczy paskudni, że skorылыła sia* K-1 → zradyty sia

skora ‘skóra’. *Skору garbywały* IP13. *To jak sia cy korowu, cy tela zarizało, to toty skorы zdejmowały* MK20. *I szyli kierpci, to była skora, normalna skora taka jak z wyprawy, jak z chudобы* OK21. *Kierpci z takoj skorы z korowы або z быка* HW25. *Kużuchы robyty, skorы wyprawiaty* TW22; też **skira** [?]. *Zo skiry robyły kożuchы* TW22 → skirka ■ *Z chudобы znymaly skору. To sia ođilat skora ot miasa, nożom treba ładni, żeby skору ne porizał, ta doroksza, bo porizał to tuńsza, bo dıry sut. Wyprowłaly na kożuchы, z owec wyprowłaly i z chudобы wyprowłaly* JS18 **Δ** *Toty, szto robyły na kożuchы, to sia skору namoczyło, żeby ona zmokła dobri, i tam kłalo sia na taki okruhty kłoc, i takim nożom zberało sia tuszcz, bo tam pid skorom tłuszcz jest, ucia pereważno ma wıj, toto pozberały i toh'o, i dawały do kwasu, ale kwas musił быты persze зробlenyj już, żyтня мукa, pszenni otruby, i sił, i musily ty tak, tak wykysnene, żeby to tak jak na chlib toh'o, i towdy sia dawało do toho skору, i w každyj den totu skору sia obertało, i tak była tota skora dwa тыżni w tim, w tim kwası, poim sia wynymało... na druhu storonu wyriwnuwało sia, i był taki niż, poim sia jij czystyło. Mała takы jak zamsz, taki moszok... A na czobotы, na черевикы skору z chudобы to sia dawało, namoczyło sia ji, dawało sia do wapna, i ona towdy wylizła tota serst, wylizła, takim nożom sia to postiało, wylizła, i dawało sia na dwa dni do kwasu, żeby to wytiało toto wapno, i poim sia hotowyło dubowu kору, i w ti dubowi kori toto dowho musiło быты, misiac czasu, або i biłsze PK23 **Δ** *Zniaty skору, no z chudобы zniati skору, cy z korowы, cy z telate, bo zo swyni ne znımaly skору, bo swyniu jak zabyły, to skrebtaly od sersti, a z korowы, z telaty to znımaly skору, z kroła, no to z kilku znymat**

tak, sťihat. Už tam z wapom nožom, a poťim stiahne tak. A z korowy treba było znymati tak, het tupyti, oťupyti korowy, cy telaty... opariały. Tak horiaczom wodom opariajut i skrebcze tak nožom o, i totu serdło [!?] skrebcze ładni PW12

skore zob. skoro

skoro 'szybko'. *Chudoba hołodna była dobri, hłopiła tak skoro paszły, że sia toto wbyliło PW12. Żyto skoro wysychało OK21; st. wyż. skorsze. Tym korowam takie dawały, skorsze mołoka dawały PW12. Żeby skorsze zrobyty TW22, st. wyż. skore 'prędzej, raczej'. Żeby tak o, ja bym skore znała taku, szto teper śpiwajut, a szto kołysi dawno śpiwały, to ja że zabyłam HW25*

skorianyj 'skórzany'. *Na zimu to si szyli szapky taky, z mołodych barankiw, skoriany szapky taky HW25*

skorsze zob. skoro

skosyty 'skosić'. *Jedny skosily persze, to iszly tomu, szto zostawał PW12. Jak skosył to wałky treba było potriasty JS18. Zwożył, jak skosił [zboże] OK21 → kosity*

skrajaty 'skroić, pokroić'. *Krajaly sołonynu, i tam było taki smalec w swyni, toto wszystko skrajaly PW12 → krajaty*

skrebtaty 1. 'skrobać, oskrobywać'. *Swyniu jak zabyły, to skrebtaly od sersti PW12. Poťim skrebtaly i totu serst JS18 2. 'obierać (np. ziemniaki)'. Terły, skrebtaly, terły, i pekły zwanu adzymtku IP13 → wyskrebtaty*

skresaty 'skrzesać (ogień)'. *My jak na połe chodyły, to to dwa patykы taky, tak sia poczuhralo i skresał JZ22*

skromneńkыj 'skromniutki'. *A taku skromneńku kuchniu, to dwa toty, dwa taky otwory, blacha i tu to w seredyni było toto, taky kołiczka OK21 → skromnyj*

skromnijszyj zob. skromnyj

skromno 'skromnie, ubogo'. *Skromno żyli IP13*

skromnyj 'skromny'. *Żytia było skromne. Skromne, bo to było welyke, welyke zaludninia*

wsiady IP13; st. wyż. skromnijszyj. Wyhlady robyły ne takы weliкы jak teper, takы skromnijszy, skromniszy OK21 → skromneńkыj

skruczaty 'skręcać, dok. skrutyty 'poskręcać, zakręcić'. *Poťim sia tak to wszystko pozberało, poskładało, skrutyło tańni tak PW12. Zakrutyly ji (ołosia) na chimlu, takie było no skruczene. Były weretena, no ji skruczaly na kubiata, to sia skrucza na kubiata. Wereteno było takie, prialy, i poťim składaly takie jak jabko jest, skruczat, i kuba sia takie robili JS18. Na ruci si tak skrutiła wołosia HW25 → krutyty, skrutyty sia*

skrut 'skręcona słoma'. *Skrut, skruty to były z sołomy, z toj szto ji kыczkы sia robiat K-4*

skrutok 'zwój przędzy'. *I towdy sia zniমাło z toho motowyla, suszyło sia tak o, i jak były dwa totы takы skrutkы, to było piw ściukы PW12*

skrutyty zob. skruczaty

skrutyty sia 'skręcić się, wykręcić się'. *Wział lenianu szmatu jak dagde tu noha sia skrutyła, abo tu, i okrutył micno, i ział takij patyk dakij i nakruczał żeby tota noha nadyszła na toto, poobzyriał, no kus może sia i znał K-4 → skruczaty*

skryczaty 'zawołać'. *Tak mała każda korowa imeno, i ona znała imeno, ona znała. Jak na niu skryczat... IP13 → kryczaty*

skrynia 'skrzynia'. *Mały takы porobleny, my doma, nazywały sia susiky, i takы skryni, skryni wełyki i w tych skryniach... Mały takы skryni robłeny, były majstrowe takы OK21. Skrynia taka była, nazywała sie łada HW25*

skrypity 'skrzypiec, piszczeć'. *Tot syr to taki był, że jak ho jil, to skrypiło h ustach, no K-4 → kwyczaty*

skublyny 'skubanie'. *[Zabitą kurę] paryły wodom i skubliны OK21*

skubsty 'skubać'. *[Z gęsi] piria skubly. Hыczkы, to takы no, jak piria jest, to sia skube. Poťim sia mochom mszyło, mochom, chodyło sia, skubło, taki moch jes, to sia skubło JS18. Hus skublі, skublі, bo to piria, to periny to*

z toho robyli OK21. To tak skubły, pidskubały [pierze z gęsi] MP23 → oskubaty, oskubsty, pidskubuwały

skupaty ‘wykapać’. [Przy porodzie] była taka baba, pomahała, i skupała ditynu AK20 → kupaty sia

skupiara ‘skąpiec’. I skupyj można powisty i skupiara takyj, o K-1

skupyj ‘skąpy’. Skupyj, nykomu nycz ne żbyczy, no ale żeby sam JZ22. Skupy były lude K-4

skusyty nowsze? ‘skusić’. Toho roku zas mia skusyło, szto po kus pokuriu IP13

skwaśnity ‘skwaśnieć’. No pokal do mista przyszło, to ono (mołoko) by już skwaśniło tam OK21

skyba ‘skiba’. Ā zas išzoł tou samou borozdou i skybu zas kłał tak, ale w nas toho ne było. Na wysznju storonu mu składało skybu. Skyba išzła i w totu, i w totu storonu IP13

slabo ‘slabo, marnie’. Że korowy sia slabo pasły, to sia ne dojiły, na kustrycy AK

slabij ‘slaby’; st.wyż. **slabszuj**. Druhyj jes slabszuj zrokowo, a inszuj jes sylnijszuj OK21

slawa ‘bogactwo (?)’. Jak dityna była taka, że była welykej sła[w]y to kściły zaraz, a jak taka bidnisza dagde kstyli PW12

slota ‘slota, dłuższa niepogoda’. Jak dowho lało, to powidały że slota PW12 ▣ Był desy rik trydcac szesty, lało tak, że ne wysychało toto, huniu noston na pole, ne wysychało, parasola ne było, jak mokry – suszyły, mokrum brał nazad na druhiy den PK23

Słowaky ‘Słowacy; Słowacja’. Piszła dīwka zo Słowakiw, służyła tam w Żyda PK23

słowo ‘słowo’. Ani słowa sie ne wizwał IP13 → pocztywe słowo

sluch nowsze ‘sluch’. Ja małam sluch dobrij i śpiwałam dobri PW12

sluchaty 1. ‘sluchać’. Śwaszczennyk... lude ho słuchały, a hnesky chto tam śwaszczennyka słucha PW12. Takie, szto ne chce słuchaty jak małe, to sia z nym poradyt. A takie już weksze, to jak słuchał to słuchał, a jak ni, to pide de chce i robił, szto chce JZ22 → wysłuchaty

2. ‘podsluchiwać’. Jak ja wernuł z obozu, to popid ściny chodyły, słuchały IP13 ♦ **słuchaty kazania** zob. śmijaty sia

słutyj [wymowa: **sutyj**] ‘bezręki’. Sutyj, no bo ne ma ruky, to sutyj JZ22

służba [wymowa też: **suźba**] ‘praca (u gospodarza itp.)’. Iszłam ze Smerekiwce do suźby MP23

służba (Boża) ‘msza św. (w obrzędku wschodnim)’. Służba Boża, szczo nabożenstwo takie w cerkwy, o. Taky starszy lude, szto do służby, do południa to nycz ne żyły, na czcze MK20

służyty ‘służyć (pracować)’. Chřila sia pryberaty, jak to dīwka, i pizła sużyty MK20. Ā ne było szto już doma robyty, treba było ići służyti. Tak jem służyła po gazdoch, po takych bohatszych, korowym pasta, husi, wszytko szto trea było, i bosa. To-m służyła cilyj rik MP23 → wysłużyty

słynyty ‘słinić’. Kudil si tu mała zapchanu za pojas tak tu i toto... potihala si len, i slinyła kus, i tu priała, i zwiwała HW25

słynyty sia ‘słinić się’. Odczajanyj, to je, że mu z nosa tam, abo że on sia słynił K-1

sływka ‘śliwka – owoc’. To zme chodyły tam na sływkę PW12. Można było zhotowity tak, czy zo sływkami MK20

smaczniszuj zob. smacznyj

smacznyj. Naprawdę smacznyj tot olij był. Smaczne barz było dla chudoby OK21; st. wyż. **smaczniszuj**. Był smaczniszuj, ne takyj olij jak... OK21

smak ‘smak’. Jabka i hruszky czohos ne majut smaku, ne majut takoho smaku, jabka tote harne o welyke ale to ony nedobry MK20

smalec 1. ‘tłuszcz w świni (surowy)’. Krajały sołonynu, i tam było taki smalec w swyni PW12. [Sołonynu topyły?] Ne topyły, tilko smalec był OK21 **2.** ‘smalec – wytopiony’. Teperky jak sołonynu majut, ta toplat na smalec PW12

smaruwały ‘smarować, mazać’. Potim kazały toto smaruwati tu, po tym, po czeli,

po rukach, po żyłach tu, i to mało pomahati
OK21 → wysmaruwały

smażyć 'smażyć'. Nawet z derewa, z lypy, z lypy tyścia smażyły i jily, no, taka bida była [w Rosji] MK20. Smażyły (hływy) jak kani sia smażył AK → nasmażyły, wysmażyły

smerdyt 'śmierdzie'. Hnij... smerdyt abo smrid PW12. Budene to już jes smerdene, smerdyt JS18. Smerdyt HW25 → zasmerdyt

smerek 'świerk'. Jałycia, smerek, sosna IP13. Budowały chyżu no z derewa, zo sosen; smereky, sosny, no MK20

smerekowyj 'świerkowy'. Chyżu z derewa budowały, z jodlowoo [!], bo sia nīc ne daje tak jak jadłowej, any smerekowe, any sosnowe, any nycz JS18

smert 'śmierć'. Tak żyju bo żyju, ale z dnia na den błyże k smerti PW12. Tam dołyna smerty, tam były ludej IP13 [Śmierć i pogrzeb]. Jak hmer, to położyły na totu... jak wy nazywate, katafalok? Na smertelnu pościł h nas kazały. A trunu robyły doma, zbywały, no. To win na ti postęły tam nicz był, o tak robyły, żeby za tot czas, nicz, win leżył, żeby zrobyły. I tak leżał na ti postęły. Bo teper kupujut trunu i prewająut, kładu[t] do truny, za tot czas, nicz, trunu fiż przywезut z mista, ta fiż leżył na ti smertelni postęły, jak nazywająut. [Na czym wieziono trumnę?] Ne wozyły, łem nosyły. Na cmyntar, na cmyntary chowały. Nosyły, nosyły chłopy. Ja ne pamiatam, żeby wozyły, łem nosyły. Mołyły sia, prychodyły tak o, wecerami. Mołytwu i tak jak nazywały nasz psalter czytały. Molytwu i teper czytająut iszczy, jak chtosi wmre. To take jest knyżka, i ciłu knyżku perezcytuwujut. [Jak ubierano zmarłego?] Jak chto mał, wberały. Teper wberająut do ubrania... a towdi powidam, jak chto mał. Szto mał, to toto ubrały. Prychodyły lude, sidyły. Bilsze już tak po piwnoczы sia rozchodyły, łem swoji zostawały. A tak z weczera sidyły lude, czasom i śpiwały take posmertne piśni, specjalny. Choczszto było, takie by sia pani już straszyla toho, tam roz-

majite takie sia śpiwało. Rozmajite, rozmajite, no ja pani ne wytłumaczu, bo ja z pamiatī ne znam. Takie rozmajite żatibne i takie, szto sie można pobojałi toho. Teper sia nichto ne boji takoho tam, ale tam rozmajite sie śpiwało. No niby cerkownы, no niby tak, ale w cerkwi to sia taky piśni ne śpiwało, to tilko pry, pry hmerlim. Takie tam rozmajite PW12

smertelna pościł zob. pościł

smetana zob. zmetana

smotryty 1. 'patrzeć'. Czasami smotriły do kalendaria, jak my nazywały [dziecko] PW12. Smotrit na mia MK20 **2.** przen. 'patrzeć, uważać, zauważać'. To sia ne smotriło, że tu medza szto je IP13 → wysmotryty

smrid 'smród'. Smrid PW12

smutno 'smutno'. Hnesky smutno jest PW12

sn – zob. też śn-

snip 'sноп'. Snopy wiazały i suszyły. Na desiatyj snip jem kosyla MP23 → kosyty, snopok

snip desiatyj zob. kosyty

snopok zdrobn. 'snopek, mały snop'. Hrabkami kosyli, snopky wiazał IP13. Iszoł ze [!] serpom i na snopky składał JS18. Pidżynała, i tak szto trochu, to kłała na tot snopok, i jak już był snopok hotowyj, takyj uważała że jes OK21 → snip

snuwały 'snuć'. (Wownu) sia skrucza na kubiata, i szto raz wece sia snuje i sia robyt JS18 → nasnuwały

socha 'ostrewka do suszenia siana na polu'. Takы sochy nazywały, to takie było czeperate o, i wbywały do zemli i koło toho kłaly – socha, takы czeperakы o zo sosny, szto na bokы mało, i koo toho sa kłało kopu taku PW12. Socha była i tam koło tej sochy tam kłał, jak ne położył sochu, ta sia hleło, i to by zhnyło, a tak na sosi sia sperało i pidsychało JS18 → sino

soj 'sobie'. Oni soj tam ustałyły de, do koho majut pity. Bandrowci [!] i tak zaczyły łem tak o, p'o kus soj dochodyty [do wsi], a piznisze szto raz barże IS23

sok 'sok'. *Z toho był barz dobryj sok* [z borowki-brusznicy] JZ22

sokыра 'siekiera'. *Rubało sia sokyrom na taki kobycy* K-4 → sokырка

sokырка zdrobn. 'siekierka'. [Kury?] *Zabywały, zabywały, no; to sokыrkom po timi...* OK21. *Družba sidał na konia, pałyczka h rukach z sokыrkom taka* K-4 → sokыра

sołodinij 'pieszcz'. 'śłodziuteńki'. *I robyła sia tota hrudka. Położył na ciepło, ta jak h nas na pecu, to od razu sia stiało, i sołodinij сыр był, sołodinij* K-4 → sołodкыj

sołodкыj 'ślodki; o mleku: nie skwaszony'. *Mołoko sia ohryło, no sołodkie* MK20. *Sołodkie, teple, teple mołoko* MP23 → sołodinij

sołoma 'słoma'. *Tu sołoma iszła, to dwóch wytriasało* IP13. *I nabyli toty łaty i pizni-sze sołomom kryli* OK21. *Snorpy wiazałi: powerestami, żytnom sołomom* MP23

sołonyна 'słonina (tłuszcz zwierzęcy)'. *Sołoniny, toto sało, to nasolałi* OK21. *Kilo sołonyны kosztował dwa złote, to czea* ['trzeba'] *dwa dni robyty, było na kilo cukru czy kilo sołonyны* TW22 → sało ■ *Sołonyну persze odberaly. Sołonyна osibne, jes na werchy, odberut, a persze robyły, takie sało nazywały, o takie okruhłe sało o. No to toto sało już specjalni kra-jaly sołonyну, i tam było taki smalec w swyni, toto wszystko skrajaly, i taka obołona jes w swyni, i do tej obołony zasuwaly, a to nic ne wartalo. A sia starała tota sołonyна, to nazywały sało. Ta ji sało było takie, szto mała tam swynia w sere-dyni, i to wszystko... a sołonyну persze solyły, a teperкы sołonyну nychto ne solyt, bo teperкы jak sołonyну majut, ta toplat na smalec. Persze ne topyły, persze sołonyну solyły i taku budyły jakus w dymi, żeby sia perebudyła, i tak jily z chlibom. Budyły tak w dymi* PW12 → smalec **sołyty** 'solić'. *Sołonyну solyły i taku budyły* PW12 → nasolyty

sonce 'słońce'. *Sino na sońci suszыły* PW12. *Na sonci wyschło* JS18. *Owes cy jarec to kosili już na wałкы, i pobыło tam den, dwa dny na sonci* OK21

soroczka 'koszula (męska)'. *Robyły połatno, koszeli, a tak tak prawdywi to soroczka ony toty zwały* IP13 → koszela

sorok zob. czotyrdesiat

sorowыj 'surowy'. *Żyto musilo postajati tam paru dny, tyżden, bo ono sorowe było, ne było perewernute, tiko było sorowe wia-zane* OK21

sosna 'sosna'. *W nas sosna mało rosla* IP13. *Derewo tesali takы hrubszы, pereważni sosna* OK21

sośniak 'maślak'. *Maślakы to jes zwane w nas sośniak* IP13. *Sośniakы po naszomu* AK20

spadysto 'nowsze? 'spadzisto, stromo'. *Jak kus tak było spadysto, to orał tak, to sia zwało staji* AK20

spalaty 'spalać', dok. **spałyty**. *Czuhy... szkoda, że ja spałyła* PW12. *Alkohol człowieku potribnyj jest, bo w człowieku sia znachodit, no rużne, a to spalat* IP13 → pałyty

spaluwaty zob. liczыnia, ruża

spałyty zob. spalaty

spaty 'spać'. *Tam mał takie planterce, tam spał* IP13. *Dityna musyt spati* MP23 ■ *Mały tam pościl taku no, rodcyzy, a dityna, jak była mała, to mała o taku, przywiązaniu hriadka, takyj druk i łanckы i tak sia kołysało. Ony na postelach, pide, to si za motuzok tam były zabawkamy* IP13. *Normalni na postelach spały, posteli maly, a de ne było, bidni byti, bidnijsze tak, to na zemly spaly, tak na pidłozі; sołomu nesli, perynu maly i zahołotкы i spaly, potim sołomu wynoszaly na rano do bojiska, korowam daly* JS18. *Łem jenna chyża, jedna była; to dity spały i po tych ławkach, i na prypecku, i na pecu* HW25 → pec, wyspaty sia ♦ **ity spaty** 'iść spać'. *Nikoły ne widitам tak* [kobiet bez chustki na głowie], *chyba jak już spaty iszli* HW25

specjalni [-ni] 'specjalnie'. *Mołoty spe-cjalni. To już babы, specjalni gazdyni, pekły tot chlibec* PW12. *Specjalni to w oseni ta jak teper jest, opady, tyścia, toto iszły hrabałi* OK21

specjalnyj 1. ‘specjalny’. Zo swoho rob-
lene, ale to było już specjalne robłene PW12.
Do zerna to były specjalny take hrabkы IP13.
Wybrały takыj specjalnyj kamin miahkыj
OK21 **2.** ‘specjalista’. Były takы specjalny,
szto robyły (połotno). Była taka specjalna
babka [która odbierała porody], swoja, zo
sela PW12. A to byli takы specjalni, szto to
(gontы) robyły OK21

spekuluwaty nowsze? ‘kombinować’.
Kamfina tuńsze była ot chłopa, bo win tam
sy spekulował, tuńsze było kupiti JS18

speraty sia ‘opierać się’. Sino tak na sosi
sia sperało i pidsychało JS18

sperty 1. ‘oprzeć’. Kosył tak, żeby to
zerno wstało tak na kus sperte na tym stoją-
czym AK20 **2.** ‘zatrzymać’. Treba było znaty
jak sperty młyn [w zabawie] K-4

spid ‘spód’ Kołыs uheł hpał na spid IP13.
Doszky try zbyti: pid spid i dwi na boci OK21.
Dawały kameni na spid TW22 ♦ **zo spodu 1.**
‘od spodu, od dołu’. Zo spodu sino, a z werchы
zerno [na strychu]. Z werhy sia odre toto
hrubsze piria, a zo spodu zostaje taki puszek
PW12. Jeden chłop stał do horы na tim
derewi, a zo spodu stał druhyj IP13 **2.** ‘pod
spodem, na dole’. W sypanci zerno mame,
szpichlir, a zo spodu bandurы IP13 ♦ **spo-
dom** ‘od spodu’. [Worek] takы był spodom,
był uzońkыj OK21

spidkы zob. spodok

spidnycia 1. nowsze ‘spódnica z cienkiego
(czasem – grubego) płótna’. Już ja chodyła
w spidnyciach z łenu. Spidnycia taka ne barz
dowha HW25 ▣ Śpidnicy już nazywały takы
tońszy, prostы takы, abo czorna abo... roz-
majitoho koloru. A dawno to była taka gra-
natowa i kwitkы mała, kwitkы. Abo synia
i z kwitkami, ale synich mało, najbilsze totы
granatowы nosyły tak. Śpidnicy hrubы takы.
Zo zadu była spidnycia taka hruba PW12.
Spidnicy szыrokы takы, take jak teper balowы
wyhladajud, no OK21 → farbanka, kabat,
spidnyczka **2.** ‘halka (?)’. Spidnicy byly. Spid-

nycia była taka, szto była pid kabatom, koszela
była, taka szto sia nosyt, ne znam jak sia zwut
teper, sia nosiat pid kabatom JS18

spidnyczka zdrobn. ‘spódniczka’. Jak-iem
raz piszła [z jafyrami], tom sy na spidnyczku
kupyła MK20 → spidnycia

spidnyk ‘rodzaj halki’. Na spid, jak teper
mame halkы, to persze była koszela; abo spid-
nik, no, albo spidnik, to ne szbili koszełu, łem
do pasa taki spidnik HW25 → koszela

spilno ‘wspólnie, razem’. Chudobu pasły
spilno IP13

spilnyk ‘wspólnik’. Tot ksiondz i druhyj
toho susida tiż spilnyk IP13

spilnyj ‘wspólny’. Spilnu robotu tilko mały,
jak był dachto maszynom mołotył IP13

spilka zob. na spilku

spieśnity ‘spieścić’. [Bryndzę] przykrywały
szmatkami i ono ne spieśniło K-4

spoczywaty nowsze? ‘spoczywać, leżeć’.
Płatwi, na kotrim budut spoczywaty krikwi
IP13

spodni nowsze (ale dawne) ‘spodnie’.
I spodni już mołody nosyły, a starszy iszczy
w tych, jak ja powidam, leniany nosyli PW12.
No mały takы spodni swojej robotы OK21
[Spodni?] Nie, nie, towdi nazywali... spodni
nazywały, spodni. To byli robłeny z połotna
zo swojej robotы, no. Łeniany abo pacziszny,
a pacziszny to już było hirsze, z takej, hir-
szoho materiału, a łeniane to było delikat-
nisze OK21 → gacзы, nahawkы

spodok lpoj., lmn. **spidkы** ‘podwalina’.
▣ Mame derewo, o, spidkы jedne, spidkы o,
i ideme po wyhlady riwno w horu het. Spidkы,
wkazuju dokładni o, to sut spidkы, to sut perszy
derewa. Poczestunok był jak spidkы wiazały
IP13. Dawały kameni na spid, znaczyt sia
cztery kameni... potim już hłyny dobywały. Jak
zawiazały tak zwany spidkы, persze sztyry
belkы złożyły, znaczyt sia, na spid. To sie
nazywały spidkы. Tam da[w]ały hroszy take
rużne, taka była wydobana dirocзка i tam
takы monety tiż stawlały na pamiatku. Jak

tu rozberałyzme tu staru chyżu to naszlem
takы monety TW22 → pidwałyna, wjazaty

spodom zob. spid

spokij ‘spokój’. *Ta daj ty że spokij!* IP13

◆ **czyстыj spokij** ‘święty spokój’. *Былі і такы
majstrowe, і такы gazdowe, kotry chotił maty
czyстыj spokij* IP13

spokijni [-ńi] ‘spokojnie’. *Lude żyli tak
spokijni* OK21

spomynaty ‘wspominać’. *Ja spominał już
popered, jak-em wam spominał, ja wszystko
robił sam doma. Jak mi spominała wczera
Worobłycha* IP13. *Tiażkie żytia było, ani
spominati ne warto* TW22

sposib ‘sposób, metoda’. *Do likaria ne
jszoł specjálni tiko tak... hadały swoim spo-
sobom jak tu* OK21

spożyty zob. spożywały

spożywały nowsze? ‘spożywać, dok.

spożyty. *Nycz jisty ne można było, aż totu
proskurku, i tak spożywati. Żeby perszu totu
proskurku spożyti* MK20

sprawedływyj ‘sprawiedliwy’. *Nimci sut
sprawedływy* IP13 → prawdywyj

spriasty ‘uprząść’. *Priały do piwnoczy;
wszystko spriała* IP13. *Mama doma nałożyli
kilko ma spriasti. Sia toto spriało, to już sia
bawili tam* HW25 → priasty, napriasty,
popriasty

sprawyty ‘ubić masło’. *Była taka bodeńka
derewiana, i sia o, prawilo, i sprawilo sia, no
i sprawilo sia masło* MK20 → naprawyty
sia, prawyty

sproszaty ‘spraszać’. *Družba chodył
i sproszał na wesila* JS18 → prosyty

sprotywyty sia ‘sprzeciwić się, odmówić’.
Ona sia sprotywyła i ne liczyła IP13 → czagы

spuchnuty ‘spuchnąć’. *Toty palci mi tak
spuchły straszni, i za tr'y dńi-m takie spuch-
nene* AK20. *Spuch ciłyj już* MP23

spuszczaty ‘spuszczać’. *Z lenu był olij
i sia spuszczało tak, jak pryszłoł post tot, jak
my nazywame ristwianyj, to spuszczały olij,
i tym sia mastyło wszystko* PW12. *Znał sia do*

*korow, już znał, szto spuszczał krow chudobi
tam* IP13. *Była taka olijarnia i spuszczały
tam, jak prichodył już, ta jak teper, pist* JS18

spyskыj ‘spiski, ze Spisza’. *Nazywało sia
połotno spyskie, hrube takie; kupuwały, w miści
kupuwały, tu najbilsze w Zmyhorodi* PW12. *Baby
mały takы farbankы, spiskы zwały sia* PK23

stacja ‘stacja kolejowa’. *Potim мы pryszły
na staciju* MP23

stajanka ‘pomieszczenie (szopa) dla zwie-
rząt na pastwisku w górach’. ▣ *Razom wszystko
h poły sia pasto, a tam były stajankы, w jednij
storoni, i w druhij. A tu iszło jak teper wydno
lis, tak popid lis stajankы. Jak już pokosyły to
perehaniałi, doroha była popid samyj lis i pere-
haniały tu. Tam mały take stajankы, stajni.
O takы chlewкы, ale postawene denekotry
dobri, bo tiż kыczkom dobri nakryty, tam
mał takie planterce, tam spał, tam korowы
chodyt dojiti. Z derewa, prosto z derewa zbu-
duwana tak jak i stajnia, jak i dom, jedno
derewo za druhym iszło. No ji powidam, tam
takie iszczy były prysińкы take przystawlene,
taka jakбы komorka i tam mał takie planterce
tam* IP13 → pasty, stajnia

staji zob. oraty

stajnia ‘pomieszczenie dla zwierząt’.
*W stajni kto szto tam mih: kin – kto mał
konia, a kto – to byкы mał, zależy jak kto
lubył, bo dawno, dawno lude koni ne mały, bo
jich ne było staty, any ne było kowała, żeby
okuł, any nycz* AK20 ▣ *Pościułka toto ne była
ani zo sołotы, bo sołotы tiłko ne było, na
pościułku to hrabaly takyj lyst po lisi, i tym
pościułku robyły. Jak szto mało hardi to paszy
tak nazywały, paszy szto dla chudобы, no
ta postelyt tam dakы takie nedohryziało, ta
pościułku robył z toho, a zerty to paszy dawati
i już no. To takы maly drabyny porobleny
kolo ścinы, taka drabyna była het, tak pere-
tiahnena od kraju do kraju, a tu to był taki
żołib, szto żołib sia nazywał, takie, takie było
o, takie jak korыto, i tak het było wyroblene,
popid totu drabynu, i tam toto śmitia hpadało,*

i sia pidkładało, bo chudoba toto tak wlekała, to sia pidkładało zas za drabynnu, żeby o żerto. Ne „jasta” – drabyna i żotib PW12 **▲** *Taka powała z toj kurnoj chyży tam jest; je, w stajni jest. Tamtu stajniu to postawił sam swojimy rukamy IP13. Stajnia, stajnia. To korowby, bykby, pereważni, bo iszczy persze, iszczy jak ja był mołody chłopcem, to trimali bykby i z toho sia utrimuwały, a mołoka, to korowby, to tak dla sebe tilko, bo zbytu ne było. I tam jedno cy dwoje paciatiok chowałi tak dla sebe, a już jak koh'o tam bida tisnuła, no to prodał, bo grosza ne było otkal wziati. [Zboże] jedny kłaly do takych stohiw, a druhy kłaly tam de stajnia była, no, na stajniu, na werchy tak OK21. [Bydło trzymano] w stajniach, mały stajni. Tak jak tu jest chyża, bojisko i tam jes stajnia, w stajni. Stajnia, tak zwana stajnia to jes, znaczyt, stojit chudoba tam, za to sia zowe stajnia, no MP23* **▲** *Stajnie takie było, pohorodżene takie, tu zahorodyły, tu lude na swyniu horodiat, a tam na uci horodyły, na jahniatka, na telatko jak sia wrodyło, i takie no K-4 → dbyli, stajanka, stełyty*

stamal ‘stamtąd’. *Stamal IP13 → odtamal*

stara fujara ‘stara panna’. *No bo sia tam posywiła, jak była stara; stara fujara IP13. Stara fujara MP23*

staraty sia 1. ‘starać się’. *A jak pryjszło kopania bandur, starały sia w noczy wstawati. Bo mu treba było, bo ne mał czym zapłatiti, starał sia sam. Každyj biduwał i tak sia starał, żeby sam [wszystko] robył IP13. Dziwczata prialy si, to każda sia starała, żeby ji dobri toto wyszło OK21* **2.** ‘martwić się’. *Win sia tam ne starał, że bidny, a może poderty ma gaczy IP13*

starczyty ‘wystarczyć’. *Kawałok zawsze tam odrizowywały szto dnia taky i pokal starczyło. To paru litor oliju tak, że bez jake dwa, try misiacy to starczyło dos toho OK21 → wystarczyty*

starist ‘starość’. *A ja toto ne znam do hneska, do, do starosty ne znam jak to, faktyczni, od czoho to było OK21*

starity sia ‘starzeć się’. *A sia starila tota sołonyňa PW12 → postarity sia*

starodawnij ‘starodawny’. *Tota chyża postawlena tak, jak starodawnie postawleno było JS18* **◆** **po starodawniomu** ‘po dawnemu’. *Jordan – tak po starodawniomu to nazywały Wydokszczem PW12*

starosta ‘starosta weselny’. *[Na weselu] starosta, no ji marszałka był IP13. H nas ne zowut marszałek, łem starosta. Starostyna tak mu śpiwała, że: pan starosta h pecu spał JZ22*

starostyna ‘starościna na weselu’. *Starostyna śpiwała JZ22*

starszyj¹ zob. starýj¹

starszyj² zob. starýj²

starynnyj ‘starodawny’. *A ja na zachodi wydił taki pluh, bo tam tiż starynne toto było IP13*

starýj¹ ‘stary’. *Stara baba żyju sama PW12.*

*A jak sia stara baba postariła, to powidały, że to tak posywiła jak koza IP13. Starý lude, mama tak zwałi moji, twoji napewno, oplicza HW25; st. wyż. **starszyj**¹. Starsze lude krzycał IP13; st. najwyż. **najstarszyj**. Tato podiłył tak o, najstarszyj człowiek żeby podiłył MK20. Ja był najstarszyj, tom sia namoloł, w každyj den i w každyj den chlib pekli OK21.*

starýj² ‘stary człowiek’. *Na zymu taky starý w chołóśniach chodyły PW12; też **starszyj**² ‘starszy (stary) człowiek’. Starszy iszczy w tych, jak ja powidam, lenianby (gaczy) nosyli. Toty taky lajbykby taky mały starszy PW12. [Czuhe] to každyj mał już takij starszyj IP13. Dakoły starszy nazywały inaczy, teper my nazywały tak chocjak TW22*

starýj kawaler ‘stary kawaler’. *I chłopczyśka taky byli, szto do smerti już był staryj kawaler, sie ne ożenił HW25 → starýj parobok*

starýj parobok ‘stary kawaler’. *Staryj parobok: został, ponad trydceť rokiw jak już zostało, to już zostało HW25 → starýj kawaler*

statok ‘bydło’. *Statok: korowby, woły, koni JZ22. No, pohnał statok radat neraz, pohnał statok AK [i żywina PK23] → chudoba, żywyna*

staty¹ zob. stawaty

staty² nieodm. 'stać na coś, mieć możliwość, móc zrobić'. *Bo towdi orał, sijał rukami i rukami mototił, bo ne stati było na maszynie. Weczer, a jak było stati w den, to w den, ale w tim dny musila namototi i zrychtuwati na chlib, żeby rano chlib wpekła* IP13. *Koho staty, bo jeden był bidniszyj, mał bilsze, druhyj mał...* To zależy jak koho staty OK21

staty sia 1. 'stać się'. [Jeśli] rodycze pomierły, *abo szto sia z nyma stało* IP13 **2.** 'nastać'. *Win sia już straszyl, jak tam komuna sia stała* IP13

stawaty ndk, dok. **staty**¹ 1. 'stawać'. *Stawaly pered dweri, spiwały* PW12. *Dagde dachto sobi žli stał* IP13 **2.** 'wstawać'. *Ja rano stała za noczy tak, i na hryby hajda do werha* MK20 → stojaty

stawiaty, też **stawlaty** ndk., dok. **stawyty 1.** 'stawiać; budować'. *Sino tam pozberaly na taku jednu kupu, a potim tam stawialy kopu* PW12. *Już w dwadzet semim roci już sie stawyło na m^odnie, z komynom. (Sypanec) sia stawlało osibne* IP13. *Derewo stawlały jedno na druhe na ścinu. Teper pecy inszy stawlat* JS18. *Na uhła stawyty toty chwyży* PK23 → buduwaty, stawiaty **2.** 'wstawiać, wkładać'. *Taka była wydobana dirocčka [w podwalinie] i tam taky monety řiz stawlały na pamiatku* TW22 → postawiaty, przstawyty, stawyty, wystawyty

stawlaty zob. stawiaty

stawyty zob. stawiaty

stebło 'żdźbło (łodyga)'. *Mama tak probuwały: wziały paru stebel [lnu] i tak poterły h rukach, to jak już sia toto uszczwilo, zostawał łen, to już towdi zberali* HW25

stelinia 'dawanie podściółki'. *Hirsza bida było zo steliniom, bo tam ne było sołomy na stelinia* K-4

stelyty 1. 'ścielić, podścielać, wyścielać'. [Ciasto] *kłali na taku łopatu i kłali listok z kapusty abo ta jak teper, w oseny, padała jaworina, to stelyty toto łyscia* HW25 **2.** 'dawać podściółkę bydłu' ■ *Stelyto sia tak: rychtuwało*

sia abo sino, abo hrabało sia lyst takij bukowyy, chodyło sia chto mał, chodyło sia hrabało. A ni, to sino sia kosyło takie starsze, szto korowyy ne chofily żerty tak, to sia chodyło, kosyło, i pościłky byly taky. Postelyty pid korowyy JS18. *To stelyty to sino, to sołomy, no, ale pereważni to hrabałi opady toh'o, z derew łyscia, no bo sołomu to żyły, chudoba żyła, a sina za duże ne mali tak, specjalni to w oseni ta jak teper jest, opady, łyscia toto iszły hrabałi, to liskowyy, bo tu lisyy jes naokoło to liskowyy, to jasieniowyy, jakie było* OK21. *W zymy to duże paszy koo żołoba zostaje, szto chudoba ne toh'o, to sia tym stelyto* K-4 → pościłka, postelyty

sterawyyj (?) 'taki, który potrafi'. *Oni tak na vse, bo oni ne sterawyy [!] tak radyti* PW12 → radyty

stereczy 'pilnować'. *To sia pojawyły wowky, i już sterehly na uci* PW12

steren 'ściernisko, miejsce po zżęтым zbożu'. *Tyma prajnikamy towkły tot łen i piznisze toto pristerali na poli, na sterniach na takych, de pokosili zerno* HW25

stiahaty [tu też forma: **stihaty**] 'ściągać, zbierać', dok. **stiahnuty**. *Tryma krol'i, no to z kilku znymat tak (skoru), stihat. Už tam z wapom nożom, a potim stiahne tak. [Siano w kopach] stajało i stiahaty* PW12. *Zrobzył wysiedlinia, że lude pizšli, stiahły lisy i już* IP13. *Poprosył ich, to pizšli i stiahły toto derewo mu* JS18. *Tożme tak stiahaly, stiahaly [materiały do budowy]* OK21. *To byly kontygienty, stiahaly welyky* MW23

stiahnuty zob. stiahaty

stiaty¹, **stiaty**² zob. stynaty¹, stynaty²

stih 'stóg'. [Zerno] *jedny kłaly do takych stohiw. Jak sia ne mistyło, to robyli takyy stohyy, kłali blysko meszkania desi, blysko meszkania, toj stajni blysko* OK21

stihaty zob. stiahaty

stilko 'tyle'. *Baby jafyry nosyli, i to było řiz stilko dorohyy, i nesły, nesły na pleczech* PW12

stilnycja ‘stolnica’. Rozkaczat sia na stilnycy MK20

stił ‘stół’. Prosijałam muku totu sytkom takym, na stoli. Chliba zo stoła dawał wszytki tij chudobi, dawał chudobi no, po kawalczyku MK20 ♦ **za stił** zob. za ■ Stił był wełykyj takij w každyj chyży, wełykij stił. Na piw stoła było do jidla, a na piw stoła takie: muku sijały, tota już takie było, że ne był ciłyj stił do jidla, lem piw. Na piw stoła zme żyły a piw stoła to było takie: kisto tam robyły, takie szytko, żeby było na stoli K-4

stodilka ‘szopa dla bydła na pastwisku’. Dawno byli takы stodilky tak zwanы, na polach; teper Kocurы majut tak na hori HW25 ■ Nahaniały rodocze z korowami. Mały my takы stodiwky, tam buły, to tam brat chodił do tych stodilok, tam takы były, takы byczky, takы o, a w doma tak, w seli, to lyszały sobi tato dwi korowы. Tak to jeden pastuch z tyma korowamy dwoma, a jeden tam, no. Ale sia prychodyło domiw z tych stodilok, prychodyło sia domiw na weczer, na nicz, no MK20. Stodilky to były na poly tam, żeby ne hnaty chudobu pomedzy zerna, bo chudoba nyszczыła, ono było bez nicz, bez połudne. Aż jak zyma pryszła, towdy sia zhaniało PK23 → stodoła

stodoła ‘stodoła, pomieszczenie na zboże, siano’. Ne tak jak teper, że osibne była i jest stodiūa [!] osibne, obora jes osibne, a meszkania osibne OK21. Tak jak tu jest chyża, bojisko i tam jes stajnia; to ne było stodoły [tj. osobnego budynku] tak, nikto ne mał stodoły, bo ne były lude tak bohaty w zemlu, żeby mohły, ani ne mały toho zdania, pid jednym dachom szytko mały MP23 → stodilka

stojaty 1. ‘stać’. Jeden chłop stojał do horы na tim derewi, a zo spodu stojał druhyj. Za takyj patyk stojał lisnyczy. Zo zadu stojały OK21 2. ‘stać, być, tkwić’. A to wojsko stojało, to wojna była IP13. [Siano w kopach] stojało, i stiahaly, i zaberały domił PW12. Tak można było do weczera stojati [na targu]. Pid weczer

stojało, a rano już byli postawlene desiatky [snopy], o OK21. Tak zwana stajnia to jes, znaczыt, stojit chudoba tam, za to sia zowe stajnia, no MP23 ♦ **na stojaczы** ‘na stojąco, stojąc’. Tot szto kosił, to tomu było łeksze, bo win na stojaczы, win sia tam ne zhynał OK21. Na stojaczы, stojały, kudil si tu mała zapchanu za pojas tak tu i toto... potihala si len, i slыnыła kus, i tu priata, i zwiwala HW25 → staty

stolar ‘stolarz’. Stolar – ne było nigde ani stolara, ani kowala IP13. Stolar – byli takы, szto wikna robyły, dweri robyli, o OK21. Był w seli stolar taki, kotryj robił wikna, dweri, chto jaku miru podał, taku zrobył i wsio, i wsio TW22; też **sztolar**. Wyhlady robyły ne takы welikы jak teper, ale to już były takы sztolary pereważni, szto już znały zrobyti OK21

stolec 1. ‘stolik, mały stół do prania’. Taka szopka, szto tam stolec tot. Znasz to pani, szto to stolec? To sia prało na tim IP13. [Do prania] była taka brыła, takyj stolec z kamienia OK21 2. ‘stolek’. Byli ławky i taki stolec taki był, sia nazywał HW25 → stołyk

stołyk ‘stolik, mały stół do prania’. Ona tam prała, mała stołyk tam na poticzku IP13 → stolec

stop ‘słup, filar’. Że zme [o mało co] ne popadały h wodu, bo to było nycz [z mostu] łem takы stopы i szыna MP23 → stopok

stopka ‘drobne, jeszcze nie rozwinięte pióro na ciele domowego ptactwa’. Opałowały jakos tam, bo to takы stopkы w tim byli OK21

stopkы ‘rodzaj zabawy: dwie osoby stały w kole, a chłopiec, który miał pas, wychodził poza koło, dawał komuś pas, a ten musiał uderzyć nim sąsiada z prawej, który uciekał naokoło, aż trafił na swoje miejsce; potem ten drugi chodził z pasem’ (informacja z Pętnej od W. Hojsak). Jedny chodyli na mlinkы, inszy chodyli na stopkы OK21 ♦ To na stopkы chodyły, stopkы. No stawaly na sztery storony diwczata. No, po try. No i chłopiec mał pasok,

remin h nas nazywały. Remin – abo skrut, skruty to były z sołomy, z tej szto ji kyczky sia robiat. No wece remin taki. No i stawaly tak na sztery storony dīwczata, sztery stopky, no ji, i towdy jak? Po dwa, a de był tretij? To musił wtikaty. Naokoło, i stał z peredu i toto. Stał z peredu, de chotił stał, no. I tota de tretia była z tyłu, musila wtikaty zas, żeby sy naszła misce, żeby ji ne wdarył tot, szto jej łapał. Ne czekała, bo by jej wdarił bo by jej wtiał. Lem, aha, jak już ona była tretia, hajda! I de sia jij chotiło tam stała: abo tu, abo tu "o, i to tak naokoło. Aby jej ne wdarył K-3/K-4

stopok 'słupek'. Była korba zrobлена na dwóch stopkach tak [przy studni] OK21 → stop

storona 'strona; kierunek'. Już sobi tu tak o, taku mareżku wyszywuwał w totu storonu i w totu PW12. W liti pasły tam, w tamtij storoni, i w tij IP13. Zo sztyrioch storin naokoło. Owes cy jarec to kosili już na wałky i pere-wartały na druhu storonu OK21 ♦ **w totu i w totu storonu** 'w tę i w tamtą stronę'. Ā na piperok sia orało, szto skyba išzła i w totu, i w totu storonu IP13

stowp zob. stop

strach nieodm. 1. 'okropnie, że aż strach'. Tak lude hołoduwały – strach AK20 2. 'wspañiały; wspaniałe'. Po łemkiwsky śpiwały, strach śpiw był taky MK20

straszni [-ni] 'straszenie; bardzo; okropnie, że aż strach'. Teper straszni żweryna, jeleni i dyky. Ona towdy sobom towkła, perewertala straszni. Straszni było tiazko mołoty toto. Tag-em straszni była zachrypna PW12. Jak win (gont) zateruwany, to win straszni dowho bude. Szыр derewo, hrub straszni derewo IP13. Rusky potiah to był szыrokыj, tak straszni pomalu iszoł MP23. Tiazko było, straszni tiazko, o-jo-joj, nie chce sia mi przyhaduwać HW25

strasznыj 'straszny, okropny'. Jak przyszol tot tu już czas, robota z łenom, tilko było hładźynia, tilko wszytkoho, tilko roboty – strasne. Straszna zmina zaszła MP23

straszyty 'straszyć'. Tam lude psy wiazaly, bo dyky chodyły do bandur, to wiazaly, żeby straszyl JS18

straszyty sia 'bać się'. Choczszto było, takie by sia pani już straszyla toho, tam rozmajite takie sia śpiwało [przy zmarłym] PW12. Win sia już straszyl jak tam komuna sia stała IP13 → **wystraszyty** sia

strawa 'potrawa'. Cosi mało byti dwa-nadcet straw [na Wigilię] PW12. Robyło sia riżne jidla, dwanajciet straw MK20

strepaty 'strzepać, strząsać'. Jak kłali na wiz, to sia im tu kustryci nasypało, wytiahły tak i strepały. Strepałi i wyletiła tu HW25. Była myska, myła sia, ruky strepała, powterała IP71

stricha 'strzecha'. Ja teper kus wrizał gontiw tu na strichu IP13. Buduwały z takyma strichami, okapami OK21. To sia wodu wylało na strichu, na chыżu, żeby hroky piszły hori chыżu ['ponad chałupę']. Strichы krыły. Per-sze [były] strichы MP23

strilaty 1. 'strzelać; uderzać – o piorunie'. Nazywajut że hыrmyt, a jak tak szto barz – strilat PW12 → **perun 2.** 'terkotać'. Wiz derewiane osi mał, to ne strilało tak IP13

strojity przygotowywać. Chłopy tam ne jiszły strojity sobi, lem baba naostrila [! zamiast: *nastrojila*], piszła domiw, postrojila i towdi wyszła jak przyhotowiła sztosi JS18 → jidźynia, nastrojity, postrojity, prystrojity, wystrojity

struczok 'strączek'. Tam idiat fizolu zo struczamy; idiat zo struczamy fizolu AK

struhaty por. **wystruhaty**

strumyk 'strumyk, potoczek'. Мы sia iszły na Śwatyj Weczer мыты do strumyka MK20. Ne pry kaźdim domi był takыj strumyk abo studnia była OK21 → **potik**

stryczy 'strzyć'. Stryh ucu, no stryhly PW12. Stryh nożyciami, osiniu stryhly [owce] JS18. Pleły kosы, no, teper sia stryże MK20. Wыwчыti jak to uci hoduwaći, jak strыczy TW22 → **pidstryczy**, **postryczy**

strych nowsze 'strych nad boiskiem'. [I de trymały sino?] *na strychu* PW12. *Tam ze [!] strichu i z podu, tam była takie misce, szto sia wałało sino.* [Zboże] *wozyło pořim sia domiŵ, na pid, na strich, na pid sia zweźło* JS18. *W sinioch no ta w zymi to tak wałało sia paszu zo strichu, [poprawia się:] z toho podu jak sia nazywał, z podu* AK20 → *plantro*

stryjanka 'stryjenka (żona brata ojca)'. *Stryk i stryjanka, ale teper już toho ne je: uj i teta* PW12. *Stryk to brat moho tata, no i stryjanka* AK20

stryjko 'stryj'. *Jak był brat muža, to moji diti maly nazywały: stryjku* PW12 → **stryk**

stryk 'stryj (brat ojca)'. *Stryk jak był brat muža, ale teper już toho ne je, teper już sztytko ujko; teper ne je stryka, wsztytko ujkom zowut* PW12. *Stryk to brat moho tata* AK20. *W nas tak stryk nazywały* K-1 → **stryjko**

stryna 'stryjenka (żona brata ojca)'. *Od niania brata to stryna, to stryk i stryna* K-1

stud' 'zimno, chłód'. *Tam stud', tam stud'* IP13 → *studeno, studin, zymno*

studeno 'zimno'. *Pczoły tam pewno malo chto oteplał tak, żeby otepliti tak, żeby to ne było studeno* PW12. *Tu zima, studin, ale im studeno nycz ne było* IP13. *Jak sia palyło, to dweri były otworeny i studeno było* JS18. *Tom tam była, ale zimno jak cholera, studeno* MP23. *Już ne było tak studeno, ale w pewnych ne było tepło* MW23 → *stud', studin, zymno*

studin r.ż.? 'zimno'. *Rypaly totu chyžu tak, szto studin była* PW12. *Tu zima, studin, ale im studeno nycz ne było* IP13 → *stud', studeno, zymno*

studnia 'studnia'. *My mały sztudniu taku o* MK20. *Chto mał daleko do riky, to studniu mał koo chyży, łem ne w každyj sudni była dobra woda czohosi* AK20 ■ *Ne pry každyj domi był takij strumyk abo studnia była. Idyj, idyj do studni, wytiahnyj wody! abo: prines wody, wytiahnyj! No tam była, daszok, piznysze była korba zrobлена na dwoch stopkach tak, i była łancuch, pustyl na dołinu,*

nabrało wody, krutyl na tim, wytiah na, na horu, no pereływał do druhoho widra, bo to było takie prikute, żeby ono sia ne wtopyło. No i nius tam cy do stajni, cy do chaty, cy jak to oni do chyży nazywały, do chyży, no OK21 ▲ *Denekotry maly studni, studnia i na korbu, krutyl na łancuch potim widro. A to okładali abo kaminiom, a jak nie to betonem, chto był... Dawno pareważni kaminiom, toty szto murowały nazywały, szto murujut studniu z kaminia, no ji był takij, szto już sia znał na tim majster, to win tam obmurował wkoło, tak ładni mu to wychodyło. Kaminia ne brakuwało, jest abo z riky, bo rika była welyka, to jak pryszła bilsza taka woda, to nanesta. A jak ne to towkły z bilszych takych, z bilszych kamenej towkły tak nazywali: tam mi potowcz mi toho kamentia tak! Ale tot, szto robył, to win pereważni sam si tam toto strojł tak, żeby mu pasuwało. I to ładni było zrobłene, tak było zrobłene riwno jak mułar żeby robył. Tu zaraz nedaleko susidzkы jes takы* OK21 ▲ *Zo studni naberaty, to było takie, takij rysztunok. No i treba było řiahnuty tak toj derżak, i wodu naberaty, i hłaty do swoho widra, o. Tom znała, alem już pozabywała jak zwały toto, no* MK20

stuhłыj 'zgęstniały'. *Treba troszku toho syra, toj skiroczkы, daty do toho mołoka, i tak sia stuhło zrobыło* MK20

stukaty 'stukać, tłuc'. [Bodenka] *smetanu wlały do toho i tak ho stukały* OK21

stulaty oczka 'stulać oczy'. *Lulaj że mi lulaj, sywe oczka stulaj, jak już mam stulaty, taj ne chotiat spaty* [kołysanka] K-1

stupa 1. 'stępa do miażdżenia, rozkruszania czego, wyrabiania oleju itp.'. *Olįj, z łenu sia natowkło toho, były takы stupы specjalny do toho i to dobre było, naprawdu smacznyj tot olįj był* OK21. *Tot len towkły w takych stupach* PK23 ■ *Mał jeden, paru mało stupu. Stupa sia nazywała, to towkły, muka sia robyła z toho, to nohamy towk, to. To takie było jak řira, tak kłoc taki, wyrobлена, i tam*

tot stupel' [!] był okutyj tam żeliza, żeby toto towółko. Bo derewo by ne towółko. No ji tak sijaly, i pořim muku tam totu wezly do ořjarni, nu ji spuszczały JS18 2. 'folusz do robienia sukna i koryto – stępa, gdzie wyrabiano sukno'. Dawali [wytkany materiał z wełny] do takých jak to sie nazywali... do stupy, i win tam w horiaczj wodi toto byli, byli i zrobýto sia takie jak... No jak wybýł sukno, no zrobýto sia sukno, i z toho potim dawali szýti sř ubrania, taký huni OK21 ▲ Były stupy tu w Śwatkowi, i w Jawiriu były stupy taký, szto treba było toto sukno wybýti tak, że sia stawalo takie, bo jak sia ho robyt, to było takie, szto było nytok wydno het, a pořim jak już wybýły toto sukno, to sukno sie stawalo już takie huste, i z toho pak szýły totý huni. Ale to sia zbywało duże, szto sia zmałało toho, szto było roblene, to sia pořim zmalyło no, ale to tam znaly sia na řim řilko sia ma zmalyty, to jakosy były taký stupy, nazywały jakysy. W wódi toto robyły, w horiaczi wódi sztosi tam. Ne znam opowisti jakie to było, ale ja znam, że chodyły i powidaly, że: id bity sukno! No to bjut tam jakosy, jakysy tam były taký tiaharký, szto tam desi toto chodýło jakosi PW12

stupel (zamiast *stupir*?) 'stępor do ubijania w stupie'. *Stupa sia nazywała, to towółky, muka sia robyła z toho, to nohamy towółko to. To takie było jak řira, tak kloc taki, wyroblena, i tam tot stupel' [!] był okutyj tam żeliza, żeby toto towółko. Bo derewo by ne towółko JS18*

stynaty¹ 'ścinać, rąbać, zabijać, dok. *stiaty*'. *Każdyj zarubał tam sam, jak nazywały stiaty hus, stiaty kuru PW12. Jak taku jałycu stiał to naupał [gontów] IP13. Mały denekotry i swoji řisý, stínali OK21. Stynaty derewo PK23. Jak ścial derewo, to cile seło pisało, i zwezły mu OK21. Potim jak sia stne [geř], to sia oskuba het już MP23*

stynaty² 'ścinać – o mleku', dok. *stiaty*'. *Ono (krag) ho prosto stínalo, to mołoko. Już sia, znaczyt, robył сыр z toho, stínalo mołoko*

IP13. [*Сыр – подpuszczkę*] wypółokaly, wysuszýły, i toto rozmoczyły h horniatku, i pustýły do mołoka teptóho, i od razu stíało i robyła sia tota hrudka K-4

stynaty *sia* 'ścinać się'. *Persze mołoko [po ociełeniu się krowy], ono sia stínalo. Do toho czasu sia ho ne dawalo do užýtku dobroho, pokal ne perestało sia stínati IP13*

styrta 'sterta'. *Styrty takie [zboża] MK20*
stysnuty 'ścisnąć'. *Taka prasa była, i tak stýsło tu сыр, a tu tak stýsło. Toj řentyci odcýdyło MK20*

subota 'sobota'. *Subota IP13 → tyżden*
sucho 'sucho; posucha'. *Jak było suchsze, to sijal zaraz JS18. Jak sucho jest, to ne ros-nut hrybý AK*

suchoty 'gruźlica'. *Jak już zachworýł, to na pluca, jak to nazywały, suchoty PW12*

suchyj¹ **1.** 'suchy'. *Suche dýrwa. Taký dokoła sia drow nakłalo i żeby suchý były IP13. Uważali, że [skoszony owies] już suche, no to iszły i wiazały OK21 2. 'suszony'. Sływky hotowyły suchý PW12. Sływky suchý, to hruszký suchý tam sia dało i dobre MK20. Potim driżdzi ložu řmeniu suchých i takých syrowých MP23*

suchyj² 'szczupły, chudy'. *Suchyj: szczupłyj, chudyj. Tak jak ja sucha JZ22 ♦ suchyj jak szkupa 'chudy jak szczapa'. Suchyj jak szkupa, ale to suchij abo sucha, to ta jak szkupa K-1*
sud 'sąd'. *Z miřcia zrobýły sud: abo tak, abo tak IP13. Najpersze sud był, nas osu-dýły MW23*

sudyty 'sądzić'. *Nas ne możut sudyty tam, řem řilko nas możut wysłati do Polskы MW23 → osudyty*

sukaty 'skręcać (nitki)'. *Wereteno, sia sukalo wereteno i sia priało tak, no K-4*

sukman 'długi płaszcz z sukna (?)'. *Wownu sia rozberało, robyły z toho sukno tak zwane, robyły totý taký sukmany TW22*

sukno 'sukno'. *Robýły sukno tak zwane TW22 ▣ Wyrablały sukno, w nas jeszcze jest, tak zwana hunia sia zwała. Zo sukna*

wyrablały huni, tak zwany kapoty, no. Łemky warstaty mały, robyły połotno, robyły sukno IP13. Robyli nawet i taky, taky z sukna. I z sukna... napriati, potim wytkał na warstati i dawał do takoho, dawali do takych jak to sie nazywali... do stupy i win tam w horiaczyj wodi toto byli, byli i zrobyło sia takie jak... No zrobył sia materiał z toho takyj... No jak wybił sukno, no zrobyło sia sukno, i z toho potim dawali sztyti si ubrania, taky huni OK21

sukonnyj 'sukienny, ze sukna'. Chotoszni na zimiu, taky sukonny. Mały taky sukonny, sukonne było tiż, ale już tak jakby kurtka, nazywały hunia PW12

sulepka 'rodzaj dzieży do składania bryndzy na zimę'. ▣ Сыр, котрий там со́у́ли склада́ли, так, до тако́й дере́вяно́й ді́зeczky. Abo sulepka, sulepka to tiż była taka, bo persze ne było takych blaszanych wider... to podobne sztosì jak widro, ale to tiż było z derewa robłene, dno tiż jest wyrizane derewiane i to było szpecjalno taky obruczby na tim, tak jak i bodenka, jak i diżeczka, musił maći obrucz, koło dna, taky try obruczby sia składało. To było taky doszczeczky, z takych doszczeczok dookoła, i ono tak było jak no naprymier jak tot szklanka cy hornec zwycajna. Mohło byti bilsze o, takie no tam sia zsypuwało, a spodom użcze. To była sulepka, sulepka, ja toto czuł ot swoho niania: „podaj mi tam sulepku” MW23

sumczy zdr. lmn. 'krótsze bale'. Tu de je sumczy, już korotcze daje derewo, żeby wyhlady wytiach. Potim daje tak zwane sumczy, sumczy o – korotczy derewa, sumczy, korotczy derewa w wyhladi to sumczy zwany IP13

susid 'sąsiad'. Susid poszkodył IP13. Mały dalsze wodu, aż za druhym susidom było OK21. Naj mi dast tu susid MP23; też **susida** (?). U mni susida ma wszystko, to ja mu budu zazdrościła że win ma, to zazdristnyj K-1

susida 1. 'sąsiadka'. Susida iszcze prawyt masło MK20. A tu tilko jedna wyszywała nasza susida tu, o OK21; też **susidka**. Tu

susidka tiż była w Gorlyciach IP13. Tam hromadyli sia toty susidky tak i jedna druhyj pomahała OK21. W ti weści, jak ja znam, to tak i susidky chodyli HW25 2. zob. **susid susidka** zob. **susida**

susidnyj 'sąsiedni'. Ja tu do susidnoho sela, a tu ja już sie заму́ж wydała MK20. Hrab to było zaraz susidne seło MW23

susidsky 'po sąsiedzku'. Tu zaraz nedaleko susidsky jes taky [studnia] OK21

susidskyj ♦ **po susidsky** 'po sąsiedzku'. [Jajka] kupujemy, chto tu maje po susidsky AK **susidstwo** 'sąsiedztwo'. W susidstwi były taky chyży PW12. W nas w susidstwi zaraz byli toty weczirky HW25

susik 'sąsiek, zagrodenie na zboże, wielka skrzynia z pokrywą na zboże'. Mały taky, jak h nas nazywały, susiky porobleny, i do toho sypały (zerno) PW12. Był takyj susik w bojisku, to tam sia sypało zerno IP13. [Gdzie przechowywano zboże?] Mały taky porobleny, my doma, nazywały sia susiky, susiky, i taky skryni, skryni wetyki i w tych skryniach, tu był insza odmyna, tam insza, kilko toho mał, na każde mał OK21

susz¹ 1. 'susz, coś wyschniętego'. Rizaly tam raz h liti tot miud, ale tak zo wszystkim z tom suszom, i tak o topyły PW12 2. 'suszone owoce'. Juha zo suszu toho K-4

susz² 'rodzaj zabawy' ▣ I susz, na susz chodyły, to stawaly tak dookoła wszystkim i zrobyły chłopci taki skrut zo sołomą, i tak, i były chockoly, jak mały na koho tam, tak stawaly ji tam, za, za tym dawaly tot skrut, i jeden wikał na pered, a druhyj mu przyłożył jak chciał, jak ne chciał ta ni, dookoła i zas na swoje misce stawał, no i tak dawaly druhomu, a to, to rozmajili PW12 ▴ Potim susz. Susz to tak dookoła tiż: chłopiec – diwczca. Chłopiec – diwczca, chłopiec – diwczca sia nastaje. Napiďstawlały sia chłopci, żeby jej diwczca wtiął. Żeby diwczca wtiął. Bo chłopiec – diwczca, chłopiec i to tak do okruhte no, i toh'o. I jak wyskoczył z toh'o, ta litat naokoło, aha, i cho-

cze żeby toto dīwczā wtiāł, tot szto mają pasok czy szto. Oj i pidstawył sia pid niu. Pidstawył sia tak o, id'e, id'e, i pidstawył sia, żeby tamtu dīwku wtiaty, żeby toj, szto ma pas, żeby jej wtiāł. Ale ona ne czekała, łem hajda wfiakała. I zas pered koho sy stała, a tamta zas musila wfiakaty o, a wse napered sia stało, napered, bo tretij wse dostał [-w], jak ne wfiuk. No to takie, taki susz sia zwało. Susz, na susz K-3/K-4

suszenbuj 'suszony'. Taky toty kompoty hotowyły z suszenych hruszok PW12

susznia 'suszarnia (do suszenia lnu itp.)'. [De kłaly ditynu?] Były taky o suszmi jak tu, suśni taky o, szto były tepty, no to tam poduszku położyła, ji tam kocykom ho przykryła, i ono si tam spało AK20. Z toho szparheta išzła suśnia zaraz tak prosto MW23

susznyk 'miejsce do suszenia'. W tim pecu poturuwaly takij sušnyk [w domu była wilgoć] IP13

suszty 'suszyć'. Sino na sońci susztyły PW12. A my zbierały taky, bo była sadowyna, taky hruszky, jabka takie o, i susztyły MK20. Moch zbierał i piźnisze toto susztył. Hriby susztył OK21. Snopy wiazali i susztył MP23. Łen kłaly toto na połi iszczy paru dniw, a piźnisze susztyły tak koło peca HW25 → nasuszty, wysuszty

sutbuj zob. słutbuj

suwaty 'suwać'. Były taky ramy na tim hładiriu, żeby sia nie suwało jak chodził JS18

swaryty 'ganić'. Mene moja mama swaryła za to, bo ja tak o, chodziłam po chyzby, i zawszem śpiwala PW12. Nas bude swaryty, że zme take robiły MK20

swaryty sia 'kłócić się'. My sia nykoły ne swaryme IP13. Swaryty sia: prozywajut sia, a ty taki, taki rozmajity, tam o JZ22. Z onom swarył sia MP23 → poswaryty sia

swaszczyny '?' (jakiś zwyczaj związany ze ślubem). Treba najpersze szytiko ot poczatku do ostatku, jak družbyny poim robiły, jak swaszczyny. Swaszczyny, družbiny, poim sia družby składaly na toh'o, družba sidał

na konia. Toto ne znam, takie družbyny, swaszczyny, to już ne za naszym tiamkiw, to persze było desy, no ale tak moja mama opowidaly K-4

swaszka 'swaszka'. Swaszky czepyły, iszczy jim tak družbowe tam n'a zlist zrobily, kraly tot czepec PW12. [Na weselu] było dwuch družbiw i družky, dwi swaszky IP13. Swaszky szto do śpiwania, szto śpiwajut, swaszky, to sia nazywajut swaszky, to sut taky sztyry poktykany JS18. Swaszky wse try były, jednako ubrany, śpiwały, cilyj czas oni były pry wesilu, swaszky nazywały K-4

swat 'ojciec synowej lub zięcia dla rodziców współmałżonka (?)'. To mij swat był, bo tam johō syn z mojom dīwkom sia ożenił. Jich syn ożenił sia z mojom sestrom, no to my już były swaty, no abo jakby z mojom dīwkom sia ożenił tam czyjsy syn, no to my toty starszy rodycze by zme były swatamy AK20

sweder 'sweter'. Ja płeła swedry, rukawyci MK20. Chustuczky mały na hołowach, chustoczky, no ji tu sweder i toh'o. Owec mały i denekotry duże, bo z toho swedry robiły, płeły skarpetky OK21. Płeły rukawyci, swedry TW22

swekra 'świekra – matka męża'. Swekra to teściowa [!] K-3 → swekrucha

swekrucha dawne 'świekra'. Desy dawno było czułam takie, ale to łem tak by swekrucha jak sia dagde ne hodiły, swaryły sia ty, to swekrucha była, a tak to teściowa AK20 → swekra

swerblyk 'świder'. Wertil takym swerblykom IP13

swij 1. 'swój'. Zo swoho roblene PW12. Stajniu to postawył sam swojimy rukamy IP13. Lisy mały swoji OK21. Połsky i swoje tak jem luby[t]a, taky łemkowsky szto kniżky MP23 2. 'swojego wyrobu, swojej roboty'. Chodyły w swoich łachach czysto. Perewažno łude żywyły sia swojim IP13 ♦ **swoje** 'swoje, swoja własność, swoja ziemia'. My mame pału za darmo, bo my mame na swojim IP13. [Na

wysiedleniu] *každyj htikał do toh'o, jak chto mał możnist, na swoje* OK21 **po swomu** 'po swojemu'. Już wikna sut, znaczyt wyhlady no, to budu po swomu, wyhlady IP13 **o swoim** 'o swoim, o własnym (wyżywieniu)'. *Byli i taky majsztrowe, i taky gazdowe, kotry chotil maty czystyj spokij, to o swoim, o swoim* IP13 **w swoim czasi** 'w swoim (właściwym) czasie'. *W swoim czasi wszytko sia zminiat* IP13

sw- zob. też **św-**

swoje zob. **swij**

swojej roboty zob. **robota**

swynia¹ 'świnia'. *Swyni chowały, ale treba było prodaty, bo ne było grosza* PW12. *Jak chodyło o swyni, to duże ne natorhuwał* OK21 → *swynka* [Popęd płciowy]. *Hukała sia swynia K-4 [Rozmnażanie]. Swynia sia porosyt* PW12

swynia² 'szalunek z desek (kloca?) w piecu chlebowym przy jego budowie'. *Tam protiał de uważał, de dīra ma byti i toto, swyniu, toto pidwałe tam iz dweryma od peca* IP13. *Tot pec byly tak, taku swyniu do peca wstawiły, taku z doszczok, oframuwania, żeby to był na chlib, żeby poim toty doszky roźbyły* [!], *pizniesz, jak pidoschło* JS18 → *pec*

swynka zdrobn. 'świnia, świnka'. *Jak już przyszły miasnyicy po pości, to zabyły swynku daku* OK21 → *swynia*¹

syharety 'papierosy'. *Syharety... już sia zmuczył* MP23

sylnyj 'silny, mocny'. *A towdi śnihy padały weliky, morozy sylny* OK21. *Jeden ma takyj sylnyj zrik, że win, że "od nioho może toho (wroky) dostati* OK21; st. wyż. **sylniszij**. *Druhyj jes słabszyj zrokowo, a inszyj jes sylniszyj* OK21

syła 'siła'. *Jak mał dobru kosu to, to mu išzło, i siłu jak mał, i zdorowia* OK21

syniak 'siniak'. *Tak skopały jednoho, szto syniaký mał po nohach* K-4

synij 'niebieski, siny'. (Śpidnycia) *synia iz kwitkami, ale synich mało, najbilsze toty*

granatowy nosyły tak PW12. *Chto mał, to była pidtoha, a de, to była namaszczeno takom syniom hlynom* JS18. *Taka synia hłina* OK21

syrota 'sierota'. *Moji mama mała wisnadcet, a tato mał dwadcet, ale były oboje syrotami* HW25

system nowsze? 'sposób'. *A denekotry inszy inszym systemom robyli* OK21

sytko 'sito, sitko'. *Prosijałam muku totu sytkom takym. Wziałam i na takie sytko toto, wszytko perecidylał* MK20

sywyj 1. 'siwy'. *Bilyły hlynom takom, no to takie było podobne sywe jak toto* PW12. *Na szczescia moja baba ne sywa* IP13. *Teper ty sywyj* MP23 **2.** 'siwy – o maści konia'. *Koni řiz były sywy* PW12. (Kin) *siwyj, o* IP13 → *kin*

сын 'syn'. *Syn i dīwka* PW12. *Ja była w tiaży z synom* MP23

сынowa nowsze 'synowa'. *Jak ja mam syniów o, no to jich ženy – moji сынowy* AK20 → *newista*

сыпанец 'spichlerz – osobny niewielki budynek'. *I сыпаңci, tak pry chыży si сыпaly, de chto tam mih. Maly i сыпаңci pojedny, ale ne wszytky. No i że сыпаңci – zerno* PW12. *Сыпанец называл, bo tam sia zboże сыпаło, zerno* JZ22 **■** *Sypanec jes z wercha [nad piwnicą]. Sypanec w trydcet dejatim roci postawyl, jak wojna sia zaczala. To sia stawlało osibne. Jak sypanec był dobryj, to na gospodarci był zawarył. [Kryto go] sołomou, kыczky... нічzym in[cz]ym* IP13. *Mały osibne take denekotry pobuduwany, nazywały sia sypanec i tam byli umiszczeny susiky, a chto mał misce, to i w tim, koło stajni czy w bojisku* OK21 → *szpichlir*

сыпаты 'sypać, wsypywać'. *I сыпаңci, i tak o, po komorach si сыпaly, de chto tam mih. No i że сыпаңci – zerno. Maly taky, jak h nas nazывaly, susiky porobleny, i do toho сыпаты (zerno)* PW12. *Był takyj susik w bojisku, to tam sia сыпаło zerno* IP13 → *насыпаты, wsыпаты, wysыпаты, wysыплуваты*

сыр¹ ‘ser, twaróg (nazwa ogólna)’. Persze mołoko, ono sia stinało, ono robył sia сыр z nioho, jak ho połožuwały. Już sia, znaczyt, robył сыр z toho, stinało mołoko IP13. Mama mały takij, to klag sia zowe, taki jakiś tam takij poroszok, i hrudku robyły nam, takij сыр добрый mama nam robyły. Z mołoka syry wyrablały, сыр, masło, zmetana. Treba tam abo сыра, abo bandurы. Сыр takyj był okruhtyj, to sia zwała płaskanka MK20 ▣ No ta i take żyły. Сыр был, jak был. Сыр, mołoko, masło PW12. Robyli bryndzu, сыр. To jakyj to добрый сыр, same zaraz hrudka, hrudka tota taka IP13. Syra duże robyły – toty hrudky takы uczaczy. Mołoko sia ohriło, musilo sia ohryty tak o, żeby sia ne zwaryło. No sołodkie, sołodkie, z sołodkoho. Ale ono sia musyło zrobyty takie sciste [!?] na kwasne, i z kwasnoho mołoka sia zrobyło, z kwasnoho, no i już jak było take o, że już gazdynia widiła, że to już może быты сыр, ta do durszłaka, a z durszłaka do szmaty, i taka prasa była, i tak stysło tu сыр, a tu tak stysło. Toj żentyci odcidyło. No i czyste musilo быты, szmatka taka czysta, i сыр. Naterely [!] go, i sia wkrawuwało, i na połe dity sy brały, i tota gazdynia wynesta do kosy, jak kosyły MK20 ▲ Nalały mołoka do horcy i ono trochu sia przykwaśniło i potim położyli na kuchniu, ono sia ohriło, samo sia, tak i sia сыр robył i mały piżnisze takы lenianы z toh'o, takы workы, do worka nazywały [!], i do toho, takы был сподом, был узоńkyj a werchom был шырокыj, do toho nalały toho сыра, serwatka, oni nazywali żymtycia; żymtycia odyszła, a tu z horы zawiazali tym, sznurkom, motuzkom, motuzkom, nazywały мы правдыwi motuzkom, zawiazali motuzkom i przyłożyli piżniesz kameniom, i tot kamin tysnuł totu serwatku, wydusył cilkom, no ji piżniesz po jakыch paru hodynach, już można było jisty. To robyli z сыра, no używali duże, bo toh'o, bo tak ne kupuwałi jak teper kowbasy, mięsa to toh'o, to mał swoje, resztu nabiałom żyłi, nabiałom [!], mołokom, masłom, jajcia mały OK21

▲ To nyby taku komoru zwaly, że w komori toto, a сыра jak naskładaly toho, ot korow, prosto z korowiaczoho mołoka, to tiż przyłaly masłom, żeby win sia ne psuł. Prykładaly joho, przykładaly, i ono toto żentycia z nioho odchodyła, odciduwały, i poim już, jak już win był добрый, to ho załaly masłom. I to było na zymu takie, do pyrohiw, do rużnych tam, do kłuskiw, a taka dziadowina była, tam ta sia śmije z toho K-4 → hrudka, klag

сыр² ‘zawartość żołądka cielęcia, z którego robiono ryndzkę (a z niej klag)’. ▣ Jak sia tela zabiło, to tot żołudok sia, сыр был tam takыj, i tot сыр sia wysuszыło, i klag sia wysuszыło, i tak sia dawało do mołoka MP23. Ryndzka... treba wyčystyty toj сыр, wmyty tam, i wysuszыты, i troszku toho сыра, toj skiroczкы даты do toho mołoka MK20. Postawyły mołoko, zaraz teple, pohryły no tak, żeby sia ne zwarilo. I taki был, jak mały telatka, rizały, to była taka, ryndzka sia zwała, w seredyni tam mało takie toto telatko, i to tak sia tela zarizało, tak to treba wyčystyty toj сыр, wmyty tam, i wysuszыты, i troszku toho сыра, toj skiroczкы, даты do toho mołoka, i tak sia stuhło zrobyło, sia takыj, i ohryty MK20 ▲ Telata rizały na dwa tyżni, to ono iszczы ne jiło trawu, lem mołoko, i tam w żołudku taki был сыр, sia zarizało. Tot сыр треба było wyniaty, wypołokaty ho, toto perewernuty na druhu storonu, posolyty wysuszыты PK23 → hrudka, klag, ryndzka

сыровыj ‘surowy’. Potim driżdži i takыch syrowых IP13

szafa ‘szafa’. Szafamy pałyły, łamały szafы IP13

szafel ‘cebrzyk, drewniane naczynie na wodę’. Prała baba na poticzku, choc by i zyma była, to ona w szafli, to szafel to było takie zrobłene jak teper bania w ogrodzi IP13

szalunkы ‘szalunki’. Potribuji [!] rużnych takыch na totы szalunkы IP13

szaluwaty ‘szalować’. Szaluwaty, tam ничто ne szaluwał w toj czas, tilko tak było OK21

szandar ‘policjant’. [Na Słowacji] *was budut prowadyti do hranyci takȳ szandare jak to w nas nazywały. Szandar to policjant* MW23

szanuwały ‘szanować’. *Konia szanuwały, ale lepsze jak korowu* OK21. *Tak, ponewerały jej tam, doma ne szanuwali, ani totu ditiinu [nieślubną] ne szanuwali, ani totu diwczyinu już ne szanuwali* HW25

szanuwały sia ‘szanować się’. *Ludi duże sie lepsze szanuwały jak hnesȳ PW12. Lude ne szanujut sia tak, jak sia kolysy szanuwały* IP13

szapa ‘czapka grzyba’. *Hryb prawdywyj taki, o taku maje neraz szapu, a korin taki fest* JZ22

szapka 1. ‘czapka’. [Na hołowu] *szapku abo kapeluch* JS18. *Na zimu to si szȳli szapȳ takȳ, z mołodych barankiw, skorianȳ szapȳ takȳ, sie nazywała szapka barania* HW25 → śmijaty **sia 2.** ‘nakrycie głowy mnicha’. *Prawosławnyj takyj monach, ubranyj w totu szapku taku, jak monachȳ nosiat* IP13

szara ‘siera, pierwsze mleko po ociełeniu się krowy’. *Szara, szara, no* IP13. [Mleko] *szare* MP23 → kurastra

szczabli ‘szczebile’. *Drabina toto to takie, szto sia szczabli, o K-1* → szczeblyk

szczaslywyj ‘szczęśliwy’. *Ĺszczaslywyj już jedenadcet rokiw, ja staryj chłop – szczaslywyj* IP13. *Zakȳkały śwaczenyka, blahostowił to, żeȳ to było szczaslywym žytia w tim domi* TW22

szczawij ‘szczaw’. *Jakšitka... jes taka trawa, szczawij sia nazywat, to toto hotowyty, i daty pyty, i perestane* AK20

szczeblyk zdrobn. ‘szczebilek’. [W drabinie przy żłobie] *z jednej storony był takyj druczok i z druhoj storony i powerczeni byli takȳ szczebliȳ* OK21 → szczabli

szczedriwka ‘pastorałka, pieśń śpiewana w Szczedryj Weczir – w wigilię święta Jordanu (18 stycznia)’. *Szczedriwȳ to sut na Szczedryj Weczir, jak pered Wodochszczamy po naszomu* AK20 → kolada

szczelȳna ‘szczelina, szpara’. *Mochom szȳli [chałupę], mochom take szczeliny pomedȳi toho, zberały...* OK21 → szczelȳnka

szczelȳnka zdrobn. ‘szczelinka, szparka’. *Kłali jednu, a tu była szczelinka taka, i druha doszka na tretiu na wercha tak, że zakrywało wszystko* OK21 → szczelȳna

szczenia ‘szczenię’. *Szczeniata sia porodziat ale jak [to się określa], toto ja ne znam, ja ne wiem jak onȳ nazywali toto* PW12

szcherbatȳj ‘szcherbaty, wyszcherbiony’. *Poznati, poznati, kotrij chłop ženatij, bo maje kapeluch i jak hornec szcherbatȳj [przyspiewka]* HW25

szczęścia ‘szczęście’. *Znate jake szczęścia mała?* OK21 ♦ **na szczęścia** ‘na szczęście’. *To na szczęścia moja baba ne sywa* IP13

szczyt ‘szczytka podwójna (z gwoździami) do czesania lnu, wełny’. *Maly szczyti, szczyt sia nazywa* PW12 ▣ *Cesały iszcȳ piznisze na takȳch, sia szczyt sia nazywało, tak tam nabiło było ćwakiw* HW25. *H tym byli takie drutȳ, oni sie tak, no i jeden był... no to był szpit takyj, i lem że samyj takyj, ale to sia iszło, o kłało sie totu woŵnu tu, na totȳ drotȳ, a druhy drotȳ były ta jakȳ na tim o, i tak sia o terło, i toto sia tak ładni cesało na tim* PW12

szczos [wymowa: **szoś**] ‘coś’. *Towdi sia i ohurȳ rodyły, a teper sia ne chotiat rodyti szoś* OK21

szczyȳny ‘mocz’. *Ruska powidała, że jak chto chȳoryj na białaczku, to żeȳ pył po takij dityni szczyȳny, szto ne ma trynadced rokiw* MP23. *Chwora na raka, to pije swoji szczyȳny, bo ji dochtor powił, że jak bude py[t]a swoji szczyȳny, sia wylicȳt [niezidentyfikowana osoba]*

szczypaty ‘szczypać, tu: ‘odłamywać po kawalku’. *Piszol na pole, ta sy szczypał tot chlib* K-4

szczypci ‘szczypce’. *Spiuk sia rak, szczypci odorwały, żyły* PK23

szczȳri ‘szcherze’. *Trudno było sia spowidati szczȳri* MW23

szczыrbij 'szczery, otwarty, życzliwy, przyjazny'. Były barz wesety i barz szczыrbы IP13. Jeden taki jes szczыrbij czowek, szto życzyt i i druhomu, i sam sy [pomahat] i druhomu życzyływyj JZ22 → życzyływyj

szczыt 'szczyt domu'. Tot szczet IP13

szelma 'pijaczka'. Baba jak pyła, to szelma jo nazywały JZ22 → pyjak, pyjaczysko

szereg 'szereg'. Obraziw było ciłyj szereg od ścinы do ścinы, ciłyj szereg tak o PW12

szestero 'sześciorgo'. Było po szestero, po semero dziłi OK21

szkarpetky 'skarpetki, skarpety'. Ja pleta swedry, rukawyci, wszytko, ponczochы, no, szkarpetky, pleta sia MK20; też nowsze? **skarpetki**. Owec mali i denekotrы duże, bo z toho swedry robyły, pleta szkarpetky OK21

szkidływyj 'szkodliwy; szkodnik'. Szkidływyj, to taki tiż szkidływyj, jak dakomu na zlist chce daszto zrobiłi cy na poły. O pide na joho paswysko, wypase mu trawu, to jes pidła ludyna. Szkidływyj, bo win tam poszkodyt, bo już pide i na zlist zrobyt JZ22

szkipa zob. skipa

szkipaty 'łupać'. Win znaје szkipati kami-nia MP23 → wyszkipaty

szklanka 'szklanka'. Jajko wybywat sia zo szklankom MK20

szkło 'szkło'. Litarnia była, mała szkło obudowane takыma drotami OK21

szkoda 1. 'szkoda, żal'. Czuhы to takie było... szkoda, że ja spałyła PW12. Szkoda że ja swoju kurnu chyżu ne łyszył na muzeum IP13. Ja ne wytrimam, szkoda mnia MP23
2. 'szkoda, uszkodzenie, uszczerbek'. Hus tiż zrobyt szkodу AK20

szkodyty 'szkodzić'. Twomu moloku sztosi szkodyt. Waszomu moloku chtosi szkodyt IP13 → poszkodyty

szkoła 'szkoła'. Chodyła do szkoły PW12
■ Jakбыт ne chodyła, to быт ne zna[ł]a czytaty. [Ile lat?] Szist. Czoho uczyłi? Ruskie, polskie i rachunkы, czytaty, pysati, rachuwati, bilsze ždnых knyżok ne było, zoszyt

i tabłyczka. Iszczy tabłyczku zme mały na perszyj, na druhyj rik to, że na tabłyczkach pysały. A piznysze na zoszyti i tak. I było szis klas i bilsze ne było. Był takyj nauczыtel. Jak ja chodyła to iszczy Lemky wczyłi. Mene wczyła nauczыtelka, to był takyj dawno Bohaczыk, staryj Bohaczыk, ale ja joho ne pamiatam dobry, bo win wmer. Barz maciczko pamiatam ho, ale barz mało. Że był staryj i mał borodu taku na dwoje. A win mał try dıwky i jak win hmer, to ta dıwka mene uczyła, jedna. Ja za toj dıwky chodyła do szkoły. A ona była Lemkыnia i win był. Ne znam odkal win pochodył, z Wawky, Wawka. Ja ne znam cy teper je szcze ta Wawka cy pereimenuwana. To desi tu od Sańcza. A joho żena była tu z z Dosznyci, tak prawdywi z Dosznyci. Tiż była Lemkыnia. Ale pozabyła, zabyła, bo toho ne pamiatam PW12 ▲ Bodakы ne mały szkoły. W Bortnim szkoła była IP13 ▲ Pered wojnom to była semoklasowa, no, jedna szkoła była. Jak ja iszczy chodit, to był jeden nawчыtel, statyj jeden był, a piznisze już było dwoch, jak było bilsze dıty, dwoch nawчыtely było. Uczyłi polskoho, polske, potim rachunkы, rachunkiw. No iszczy byli takы czasы, jeden czas, że był i bukwar taki lemkiwski, a potim desi po paru rokach potim wycofałi to, ne było. Po paru rokach, powidam, że wycofały potim. Po polsky wczyłi. Ja sia wczył y po polsky, iszczy bukwar i tak, że znam i toh'o. Ale to takyj jazyk, to ja znam jak nazwaty, ni to polskyj, ni to lemkiwskyj, ni to ukrainskyj, ne to OK21 ▲ Szkoły w seli [w Bartnem] ne było, aż w dewiatsot piatim roci, dewiatsot druhym roci znaczy sia, pryszła do sela rodyna uczytely. Мы mały lemkiwskoho jazyka dwi, może try hodyny w tyżny, mały po lemkiwsky, znaczyt sia mały-zme, ale potim już skasuwały, w seli ne mał prawa byti nauczыtel Rusnak lem Polakы, musił byti. Pered wojnom, tak, h nas były Polakы, a naszы Rusnakы iszły na polsky sela. Sztыri klasy były, tretia klasa iz czetwertou

sia nazywała jedna klasa, a potim piata, piata iz szestom – druha klasa znaczyt sia, dwi klasy były zohnany na jeden rik. Było h chyžy semero diti, to jak już chodiło dwoje, a jak już w tretim [!] mało yti, to już jedno wypisuwali, bo już ne stani, žeby troje diti do szkoły chodyło TW22 ▲ Take chodžynia do szkoły było tak, szkoła była tam dolinu, to chodyły po try roky, po sztyri, a chto służył, to koli było czas, to towdi do szkoły iszoł. Tak jem chodyła, o tak jem chodyła, jem służyła. A ja ne znam kilko, cy try, cy sztyry, ale to łem tak możem była h roci sztyri razy, abo try razy, bo gazda ne pustyl. Tak, łem treba było korowu pasty i toto, ale dosta luby[f]a czytaty, to tak gazety. Po naszomu i po polsky wczyli. Świstak takij wczył – Polak. I taka była... ja zabyła jak ony sia nazywały toty nauczyciele, już żem zabyła. A jak by ne znał to leniwku mał i tak prały cie po rukach, bos ne znał, jak-es mih znaty, jak-es był raz na misiac abo dwa raz w szkoli, a dity już piszły daleko, a ty został, bo jak? Jak było sia wczyty, jak treba było korowu pasty, i husy, i hnij metati, pylnuwati, bo gazda každyj cia chotił wykorzystaty. Pysaty znam i czytaty znam, bo to ji dity chodyły do szkoły ta, tom sia wczyła koło dity to... ale ja i tak znała, bo ja tak lubyła gazety czytaty, sama ot sebe. Polski i swoje tak jem luby[f]a. Taky łemkowski szto knižky, knižky śwate take. Ne wim nauczycela, łem tam dwuji dawał, a to persze ne dwuji dawał, łem jak ne znał czytaty, to buh ho po rukach, buh ho po rukach, i tak ne znam nicz MP23

szkwir ‘modrzew’. Po waszemu „modżew”, a po naszemu szkwir TW22

szkyntawyj ‘kulawy; kulejący, utykający’. Szkyntawyyj – kuleje, źle ide JZ22 → kulawyj

szlif ‘rodzaj zaprawy’. Rozpustyły taky h wodi totu hlinu i zrobył sia takij šlif, take jak papka, ale to sia kruszyło ładni. Šlif OK21

ślub ‘ślub’. Musił byti człowiek rozwineny, žeby „kazania” – propowid znał powisty ładni

jak do szluby išzli TW22; też ślub. Win w tij czuži brał ślub IP13. Wziali ślub, i wertaly sia do mołodyci HW25. Wesila po ślubi K-4

szmaryty 1. ‘rzucić; wyrzucić’. Ona szmaryła pid mist toto priadywo IP13. A jak chto był takij, że mih si kupyti, no to toto toho, toto szmarył, a sobi nowy OK21. Toho szto szmarył w dolinu? MP23 2. przen. ‘porzucić, zrezygnować’. Była jedna taka tu chwora na raka i już tak, szmaryła [leczenie] IP13 3. ‘wrzucić, dodać’. Sztosi takie szmaryti do ty wody, žeby dobri para iszła PW12. Ja mał zas po czwert żyta, i do wiwsa szmarył, i gazdynia musila dobra [!] ho zmołoti IP13. Samym sinom kormyły, no tak sami tam buraka i szmaryli, ale toto ne tak duze OK21 → pereszmaryty, wyszmaryty

szmata ‘szmata, szmatka’. Mołoko cidyły do horci brez szmatu JS18. Gazdynia widiła, że to już może były syr, ta do durszlaka, a z durszlaka do szmaty MK20 → szmatka

szmatka zdrobn. ‘szmatka, szmata’. Czybiste musilo były, szmatka taka czybista, i syr. Treba było terty toty bandurky, no ji odcidyty tak, bez taku szmatku, wydusyty MK20 → szmata

szmuglar zob. szmuhlar

szmugluwaty ‘szmuglować’. Jeden susid chodyt tu na Słowaky, i handlował, szmuglował IP13

szmuhlar i **szmuglar** ‘przemytnik’. Tych dwóch szmuhlaryw postawły na bik. Jeden zo szmuglaryw już tam sztosy pustyl na zemlu IP13

sznurky ‘sznurowadła’. Sznurky to nazywały toty jak do butiw byli taky sznurky, bo byli sznuruwany taky buty OK21

sznurok ‘sznurek’. Tu z peredu sia zawiazało [czuhę] na takij sznurok. Już ne metały tak rukami, łem mał takij sznurok, i tym sznurkom, o, już tak se j chodył w totu storonu, i w totu PW12. Spidnyczky nam szyla, plisowała, taky toty tak tu sznurky dawała MK20 → motuz

sznuruwany buty zob. buty

szopka ‘buda, budka’. *Buda taka* [do prania w zimie], *taka szopka, szto tam stolec* tot IP13 → buda

szoś zob. szczoś

szoŭtys ‘sołtys’. *Sia mia źwidujut de do szoŭtysa. Ony już potribuwaly isty, tam pry-chodyły do szoŭtysa i szoŭtys tam tak po tych organizuwał jakysu pomicz tam dla nych* IS23

szpak ‘szpak’. *Szpakiw mało było* PK23

szpara ‘szpara, szczelina’. *Szpary w nas były hłynom, lipyli hłynu i tak toty szpary lipyli i tak były* IP13. *Mochom szyli... ony szpary sia nazywały, szpary, tak. Żeby ne było szpar* OK21

szparhet ‘piecyk żelazny’. *Był takyj szparhet* IP13. *Szparhet to była tota, no jakby kuchnia* MW23

szparuwały ‘oszczędzać’. *Szparhet szparuwał drowno; ne było, ne iszło tilko drow* IS23 → *zaszparuwały*

szpic ‘szpic – przyrząd do rozbijania kamienia’. *Był specjalnyj špic żeliznyj, i biło sia, i kłyny, i tak sia obroblało (kamin) doma* IP13

szpichlir ‘spichlerz – osobny niewielki budynek’. *W sypanci zerno mame, szpichlir* IP13 → *sypanec*

szpit (?) ‘szpic (?)’. *Mały szceti, szciti sia nazywa, to było takie. A h tym byli takie druty [!], oni sie tak, no i jeden był... no to był szpit takyj, i lem że samyj takyj* PW12

szpuha ‘wcięcie (rowek) w deseczce (goncie) do łączenia’. *Na zakładku powidały, na składku cy na szpuhu, na szpuhu, tak* OK21 → *zakładka*

szpylka ‘szpilka (tu: do włosów)’. *Fant – musila dŭwczyna sztośi daty tam, chot by szpilku z wołosia* HW25; też **špilka**. [Jako fant] *musił daty abo chustoczku, abo daku špilku* K-4

szpytal ‘szpital’. *I tak i sia wrodyło i nichto ne chodył do nyjakych szpytalej, nichto* PW12

szto¹ ‘co’. *Taka nezhoda medže ludmi, ja ne znam czoho* PW12 → *sztoż*

szto² nieodm. 1. ‘który (o człowieku)’. *Byli szwykyni, szto szyli. Babu jafyry nosyli toty o, szto zbierały taku czornu jahody* PW12. *To take robyły, szto mały lisu* IP13. *To jak win sia nazywat, tot szto hmer?* MP23 2. ‘co’. *Szto mał, to toto ubrałi* PW12. *Baba mały i warstat, szto połotno robyły. Z kaminia, szto na tamtij hori wyszkupał taku skału. Dwa tiazke samochody, szto wozyły ropu?* IP13. *Mij nianio mały taku pyłu, szto oni rizałi na chyżu derewo. Ć ne było szto już doma robyty* MP23 3. ‘co (jakiś czas, co jakąś odległość)’. *Szto subotu oni tam zbilały toto [glinę, która była zamiast podłogi]. Byli werczeni dŭry tak szto dwacet, szto pnatnacet centymetry* OK21 → *czo*

szto³ nieodm. ‘że’. *Był takyj carok, szto takyj, doszka taka była koło peca, a pid tom doszkom to zwanyj zapecok. Był takyj pec wełycz, szto jak jem był chłopeć takyj, tom se pizoł tam. Hneska ne smotrył, szto kilcia włomyły* IP13

szto bud ‘cokolwiek’. *A teper buduwały z czohobud: zo sosny, smereka, z jałyci* TW22

szto by ‘żeby’. *Sztosť pustyl na zemlu, szto by prytoptati* IP13 → *żeby*

szto den ‘co dzień’. *Na szto den tak chodyły, lem że na szto den szyli już z takoho hrubszoho, a na nedilu z tończocho połotna. Boso na szto den, a na nedilu kierpci* PW12. *Takie, szto było na szto den abo hrubsze [z odzieży], to wynaszały na strych, do horu* OK21 → *den*

szto dnia zob. *den*

szto lar zob. *stolar*

szto sy 1. ‘coś’. *To chyba tu szto si takie było prybrane* PW12. *Ona szto si musila z tym zrobyti. Win mih wybuduwały szto si lepsze* IP13. *Fant – musila dŭwczyna szto si daty tam, chotby szpilku z wołosia* HW25 2. ‘około’. *To było dewiat dŭwczat, szto si z pianto chłopcy* MP23

szto zrobysz zob. *zrobyty*

sztoż ‘cóż’. *Na joho poły wyrosły wełyki lisu, no ale sztoż* IP13 → *szto*

sztuka 'sztuczka'. Rozmajite hece majut lude, sztuky, sztukamy lude roblat, sztukamy JS18

szturknuty 'szturknąć, dokuczyć'. Ona wse mu szturkne, że Rusin to takyj, to siakyj, wse mu tak szturkne MP23

sztury 'cztery'. Po sztyri byky mały lude. Piadesiat sztyri numeriw. Sztyri derewa dały i już wikna sut, znaczyt wylhady, no IP13

szum 'szum, hałas'. Wecirkny... ciłyj weczer to było szum, huk w chыzy, chыza jedna była HW25

szutyj 'bez rogów'. Szuta ucia, bo rohiw ne ma, to szuta MK20

szwaczka 'krawcowa, kobieta, która (dobrze) szyje'. Żeby była praczka, żeby była szwaczka, i iszczy do toho welyka bohaczka [z przyspiewki] K-4

szwagier 'szwagier: mąż siostry, brat żony, mąż brata żony'. Momu bratu mij muż hwaril szwagier, to był szwagier PW12. A szwagier jak był, to był szwagier, jak mał sestrę joho abo szto, to był szwagier IP13. Szwagier to ta jak o moji Sztefki, no to už się pożenyły z tyma, sestramy no to szfagier się nazywat AK20. Szwagier to sestry muż K-1

szwagierka 'szwagierka (bratowa) – żona brata'. Mij muż by jiy powidał, moji bratowi: szwagierko, no bo niby że brat, toto szwagrowe. Szwagier to sestry muż, no ale brata żona to kolysy zwaly szwagierka tiż, a hnesky bratowa. A kolysy powily tak, że szwagierka, takie było K-1 → szwagieryna

szwagieryna 'siostra żony dla męża'. Momu bratu mij muż hwaril szwagier, a jakbył mała sestrę, to szwagieryna, ale malo hwarily szwagieryna, tak pojidnej no jak było PW12 → szwagierka

szwala 'dobre, grube drewno (na podwaliny, do budowy chałupy)'. Dawno byli szwali taky; tu już naszy szwali i tak ne sut taky. Szyr derewo, hrub straszni derewo, to rizał na hpił; to ona mała i piw metra szыrokosti, take byli szwali IP13

szwyndaty się 'szwendać się, pałętać się'. To taki czowek, szto nycz ne warta, lem tak chodyt, szwyndze się pomedzy chызы. Szwyndze się, tak chodyt pomedzy chызы, nycz ho ne obchodyt ciłyj świt, to by wypyl, to by tam posidyw, neroba JZ22

szypkarta 'bilet na okręt'. Do Ameryky ne było problemu, ne trea było nicz, lem idło na dorohu i ichał, zapysał się u takoo agenta, win dawał taku, zwaly szypkartu PK23

szyba 'szyba'. Piżnysze szyby, a ne było podwijnych – jedna szyba, jedna, i zakituwane z pola OK21 ♦ **teryinna szyba** 'szyba matowa, z wzorkami'. Jak-em popał teper w sorok piatim, sorok semim roci – teryinna szyba się ne wytumaczy [tu niejasne użycie przenośne określenia] IP13.

szykuwaty 'przygotowywać, szykować'. Wozyły dyrwa, w liń tam szykuwały PK23 → pryszykuwaty, wyszykuwaty

szykuwaty się 'szykować się, przygotowywać się'. Na kawalera się szykuje TW22

szynka 'szynka'. Do koszyka rano kłało na Welykden no: i syr, i masło, i jajcia, i kobasu, i szynku MK20

szyr nieodm. 'szeroki'. Szyr derewo, hrub straszni derewo IP13. Taka szyr rika była tam tym, za Warszawom MP23 → szyrsz

szyrokist 'szerokość'. Tota basanunka była takoj шыrokosti o, jak tota dołon PW12. To ona mała i piw metra шыrokosti IP13

шыроко 'szeroko'; st. wyż. **шырсze**. Tam obernuł na lisy, a tu dały шырсze IP13

шырокий 'szeroki'. Z dołyny była taka partycia шырока біла PW12. Spidnyci шырокий taky, take jak teper balowy wylhadjut, no. [Worek] taky werchom był шырокий OK21. Rusky potiah to był шырокий MP23; st. wyż. **шырсzyj**. Pniak taki był może шырсzy jak toto o PW12. Шырсzyj zahin ne był jak do desiat metry IP13

шырсz nieodm. 'szeroki'. Jak się tota rika zwala w Warszawі, taka шырсz? MP23 → шыr шырсze zob. шыроко

szyrszbyj zob. шырокіы

szytia 'szycie'. Dajte mi gazdo hroszby, ta si kupļu maszynu do szytia MP23

szytko 'wszystko'. Aj, szytiko mia i tu bołyt. Treba było znati szytiko toto, kilko pustiti na osnowu. Zo szytikym: i z chudobom, i z kurom, i z jajcom, i z masłom, i zo wszytikym, zo wszytikym iszły PW12. Ja rizał na pyli już, a towdi było szytiko łupano. A tych kolegiw, to szytiko zaproszał na zaswatki IP13. Desi toto tam jes opysano wszytiko... tam szytiko opysane jest OK21. Pid jednym dachom szytiko mały. Żeby był tot, ci tamtot, ci o, ci szytiko MP23 → wszytiko

szytky 'wszyscy'. To tot szytikych družbiw ne może... IP13 → wszytiky

szyty 'szyć' ▣ A diwky już potom szły bluzky PW12. Piznisze już delykatnisze szły taky kapoty IP13. Babyszyly gaczys, koszeļu JS18. Tam była taka krawcowa, że ona toty spidnyczky nam szyla, plisuwała, taky to'by, tak tu sznurky dawała, o, to my tam nesły do nej, kto, kotra diwka chořła ładne. Były taky h nas, szto i szły MK20 Zrobyło sia sukno i z toho potom dawali szyti si taky huni OK21. Na zimu to si szyli szapky taky. Szyli koszeļi, pere-ważni sami rukami szyli. Chto mał maszynu, to szyl maszynom. Tam jenna szyla HW25 → popryszwyaty, posztyty, wszyty ▴ 'szyć – o kierpcach'. I szyli kierpci nazywali, byli i taky, szto znał szyti, szyti taky. Samy szyli, a ne każdy znał, nasz, mij tata znał szyti toto OK21 → kierpci, posztyty, wszyty, zosztyty

szytyj 'szyty (fabrycznie)'. Persze ne było takych łachiw szytych, połotna kupuwały i szły samy PW12

szywkyinia 'krawcowa'. Byli szywkyni, szto szyli, szto znały na maszynach szyti PW12

Ś

ścina 'ściana'. Obraziw było ciłyj szereg od ścinu do ścinu PW12. Ścinu były, już nowe

ściny to już były wapnom IP13. Derewo stawlały jedno na druhe na ścinu JS18. Już dalsze iszła ścina, naczyt sia ścina, belky znaczyt sia, jedna nad druhou, ścina była, no TW22. Pościl, taky ławky koło ścinu, het byli, derewiany HW25

ściuka 'motek; gotowy zwój przędzy oddawany do tkacza'. I towdy sia zniamało z toho motowyla, suszyla tak o, i jak były dwa toty taky skrutky, to było piw ściuky. Adyk tych ściuk było abo tri, abo sztyri, jak chto napriał, treba było znati szytiko toto kilko pustiti na osnowu PW12

ścius ♦ **kosyty na ścius/do ściusa** 'kosić na ścianę (aby zżęte zboże oparło się o ścianę jeszcze nie skoszonego'. Było żyto welykie, to musyt tak do ściusa kosyty, na ścius, na toto: zerno stojało, o iszoł z toj storony i kosoł, i ono tam padało, tak sy kus pochylyło, iszoł ze [!] serpom i na snopky składał JS18. Ne kosił ta jak na bik, żeby na wałok lećilo, tilko kosił na zerno, na ścius tak OK21

ślepyj (?) 'ślepy'. Chto to źle wiđi? No to ślipyj, ślipyj, ślepyj jo, ślepyj, tak jak po naszomu tam ne „i” lem „e”: ślepyj, jo K-1

ślid 'śląd'. Ma takie jakysy ślidy tam [na twarzy] K-1

ślidity 'śledzić, obserwowac'. Tot szto chodył, tak ślidił IP13

ślif zob. szlif

ślipyj zob. ślepyj

ślub zob. szlub

ślusar 'ślusarz'. Ślusar IP13

śmich 'śmiech; żarty'. Prajniky dawali, to jes tak na pamiatku, na śmich IP13

śmijaty sia 'śmiać się'. To dawno sia śmijały. Tot chłopiec jak przszoł tam, tak sia śmijet, zaśmijał. To szytiko zaproszał na zaswatki, to sia śmijały, że tam z peredu od telat IP13. Śmijały sie, że: szapka barania ne słuchała kazania, treba do nij plunuti i o zemlu buch-nuti HW25 → pośmijaty sia, zaśmijaty sia

śmiło 'śmieć, odważnie'. Śmiło wszytko radyt cy tam szto K-4

śmiłyj ‘śmiały, odważny’. *Śmiłyj, śmiło wszytko radyt cy tam szto; ej to śmiły. Cy śmiła dityna jes taka* K-1

śmiszky ‘żarty’. *Take śmiszky sy robyły* MP23

śmiszno ‘śmiesznie’. *Bo bym sia wyraził kus śmiszno* IP13

śmitia ‘śmiecie, resztki’. *Żolib popid totu drabynu, i tam toto śmitia hpadało* PW12 → stajnia

śnidania ‘pierwsze śniadanie’. *No to szto jily? Śnidania – bandury* PW12. *Śnidania było, a poťim było peredpołudne* JS18 → jidżynia

śnih ‘śnieg’. *Letyt śnih, abo padat śnih, rozmajiti. W liťi śnihi ne je* PW12. *Była buda z czatińy, żeby ne kuryło śnihi* IP13. *W zymi śnih* AK20

śpic zob. szpic

śpilka zob. szpyłka

śpiw ‘śpiew, śpiewanie’. *Mi już ne wychodyt śpiw, ne wychodyt* PW12. *Tam na weczec był śpiw, ohni kłały* IP13 ■ *Hnesky sia już wszytko mynuło, i kołyskowyy nihto ne zna śpiwaty. Any wesilny ne znajut, any kołyskowyy ne znajut, ne znajut śpiwaty lude. Ne majut daru do śpiwu teperiszni lude, ne taki dar majut jak dakoly. Dawno maly dīwczata, chłopci dar do śpiwu, taki dar od Boha dany, i śpiwały krasota, a teper jakysa werstwa nastała, szto ani ne chotiat śpiwaty, a ne je takoho żeby wczyl śpiwu. Bo żeby był takij rejent, żeby organizował i wczyl, to może by sia nawczyły. Był takij chto wczyl, ale cerkownoho choru, a świtowoho ni. A świtowoho to tak samy, tak pomeże sebe. Chodyły do cerkownoho choru dīwczata i chłopci, i tak już toho sia nawczyły. Znały rozuczty i hołosy już, i śpiwały ładni. Dwa i na try śpiwały, rozmajiti śpiwały. Najbilsze tam na dwa tam było. A teper ne, nykoho tam... Ani dīwczat ne je, a chot i sut, to ne śpiwajut, ne majut ochoty do śpiwu, ne majut daru do śpiwu* PW12

śpiwania ‘śpiew, śpiewanie’. *Swaszky, szto do śpiwania, szto śpiwajut* JS18

śpiwanka 1. ‘piosenka’. *Ja tak mała na mysly taku śpiwanku, piśniu cerkownu jem zaśpiwała* MK20. *Bude pył, był, jak tota śpiwanka* MP23. *Była taka, szo wcali ne znaa śpiwaty, a kaźdu jednu śpiwanku znaa* K-1 2. zob. pryśpiwka

śpiwaty ‘śpiewać’. *Ne znajut śpiwaty lude* PW12 ■ *Śpiwały tak na chrestynach jak i na wesilu wszytko* PW12. *Chłopci przszy, a dīwky kopały hlinu, to było śpiwali. Może pani zna abo czuła o tim jak śpiwały: „Idut żeńci żyto żaty, taj zabyły serpy wziaty, serpy wziaty, chlib zabyły, takyy totyy żeńci były”.* *Piseńky takyy śpiwały, to ne možna było perestuchaťi* IP13. *Żali no ji tam sy śpiwali si, o OK21. Pasły dity korowyy takyy tam, jedno mało desiat rokiw, druhe dwananet, tam sztyrнадцed najwyżej, desiat, i to do kupyy sy śpiwały. Persze barz śpiwały na poľi, barz a barz, teper nihto ne śpiwat. I desi weczecami ziszły sia chłopci na seli, śpiwały sobi. Śpiwali piśni ruźny. Łem tak, h piatnycu ne śpiwali, w seredu, bo to perewaźni totyy weczirky to byli h pości* HW25 → *koladnyky, odśpiwaty, pasty, pereśpiwaty*

śwaczenyy ‘święcony, poświęcony’. *Najpersze sia toj proskurky śwaczenoj ziło* MK20

śwaszczennyyk ‘duchowny, ksiądz’. *Zaklykały śwaszczennika, pośwatyl, pokropyl tam, i molytwu jakyy tam maľi no* OK21; *też śwaszczennyk. I teper chodyt śwaszczennyk po tim Wodoswaciu, po tim Jordani* PW12 → ksiondz

śwatkuwaty ‘świętować’. *Na Ristwo? No nycz ne robyły, śwatkuwały. Światkuwały my try dny śwāt, maľuy try dny śwāt. Był Śwatyy Weczec. Piznisze, w noczy, my iszły do cerkwy, nabożeństwo, na druhyj deń Śwāt i treťi deń Śwāt śwatkujemy, try dni mame* MK20

śwato 1. ‘święto’. *Toto kupcze połotno, to było tilko na śwato. Czasom były zaraz jak oksztyły [!] ditynu, a czasom aż na piznisze były, abo dagde jakoho śwata* PW12 ♦ **riczne śwato** ‘dzień patrona miejscowej cerkwi’. *Tam*

na Michała śwato jest, takie riczne MK20
2. śwata lmn. 'święta'. Tisto było, jak zwykli, tisto, śwata PW12 → Zeleny Śwata

***śwatyty** zob. pośwatyty

śwatbyj 'święty'. Obrazy były, rozmajity, wszystkich śwatych były PW12. Śjaty obrazy AK20 ♦ **świate kniżky** 'książki nabożne'. Taky łemkowski szto kniżky, kniżky śwate take MP23

Śwatbyj Weczer 'Wigilia Bożego Narodzenia'. ▣ Była weczzeria na Śwatbyj Weczer. Tisto było, jak zwykli, tisto, śwata. Tiż tak hoto-wyły rozmajite, tak jak, jak powidam, i hriby, i keselycy, i horoch, i bib, i kutiu, i bandurby, i kapustu... Così mało byti dwanadzet straw. A w noczy iszły do cerkwi i tam było nabożeństwo, odprawiało sie, ludy iszło mnustwo [!] do cerkwy tak, że cerkow była zapownena tak jak, że sia ani ne mistyły, bo to było ludy duże. Pregonina tam druhe seło było, to iszcze lud[y] i z Pregoniny i z Bortnoho, tak że ludy było barz duże PW12 ▲ No światkuwały my try dny śwata, mały try dny śwata. Był Śwatbyj Weczer. Śwatbyj Weczer piznisze, w noczy, o dwanastyj hodyni my iszły do cerkwy, nabożeństwo, na druhyj deń Śwat i treći deń Śwat śwatkujemy, try dni mame. Robyło sia różne jidła, dwanajciet straw: i bandurky, i keselycia, i rużny borszczy, i ryba, i horoch i bib, i fizola, no rużne takie, tak, żeby toho było, a to było jidła, o. Keselycia. Iszczy olij, olijom sia mastyło, olijom no MK20. **Gadania**. Jakyse było gadania, było no. Bo jak my sia iszły na Śwatbyj Weczer myty na dwir, do strumyka tak, to takie było gadania. Jem przyszła, to sia nabrało wody, i to pisku i: „ty bystra wodyczko, omywasz pisok i kaminia, omyj że mene ot wsioho bolinia” – a od bolinia, od choroby, no. To takie było, to my sia myły w pończku. Joj! Jaka to była radist jak my bosa leły do toho pończka kawalczyk taki, jak do toho płota, bosa i pomylizyme sia, i towdy prychodyme do chyży, towdy za stół, i sia weczeriało Śwatbyj Weczer MK20 ▲ Jak my poweczeriały, jak my już na śwatbyj

weczer, znajete, poweczeriały, tak brał tato taky rucznyk, taky leniany, brał chlib. Chliba zo stoła dawał wszytki tji chudobi, chudoba, o, dawał chudobi no, po kawalczyku. Korowi, telatu, byczkowi, uciam, koniowy, no. Po kawalczyku, było takie, no MK20 → koladnyky **świaszczenyk** zob. śwaszczenyk

świckbyj 'świecki, nie cerkiewny'. My śpiwały ne takby świckby, łem takby piśni cerkowny PW12 → świtowbyj

świczka 'świeczka'. Korowiar... na każdój hołuźci świczka JZ22. Świczky robyły PK23. Świczky z wosku robyły? AK.

świdczyty 'świadczyć'. Kotren chotił nosyty bajusy to znaczy sie, to świdczyło o tim, że ne chce na kawalerku iti TW22. Fałszywi świdczyt K-1

świerżojane 'mieszkańcy Świerżowej'. Kus kryczały, bo świerżojane wychodyły, bo tam ne rosły (hriby) tak IP13

świt 'świat'. To jes jakby inczyj świt IP13. Takyj czas był, takyj był świt TW22. Hołyj, jak sia hrodył na świt MP23 ♦ **tilkyj świt** 'daleko'. Ale pisze chodyły lude (do Gorłyc), tilky świt PW12

świtowbyj 'świecki'. Śpiwało sia pry tim i takby piśni cerkowny, i takby świtowby. Był takyj chto wczył, ale cerkownoho choru, a świtowoho ni. A świtowoho to tak samy, tak pomeże sebe PW12. Śpiwali piśni takby cerkowny i takby świtowby, jak hwariały HW25 → świckbyj

śwityty 'świecić'. Misiać świtył. Śwityły to lampom, ja pamiatam, no OK21. Śwityłyzme takymy szkipamy PK23

śwityty sia 'świecić się'. De sia bude swityło, tam zajd! Wydysz: śwityt sia IP13

świźbyj 1. 'świeży'. Jak zorał kawalec, to sijał zaraz, bo lepsze do świeżoj ziemi posijaty JS18. Koždyj den rano świeżyj był (chlib). Jak sie jafyr nazbyrało, no to treba było ich nesty świeżych MK20 2. 'o powietrzu: czysty, świeży'. Były i hryby, i woda dobra, i wsio było, tak czysto powitria, tak czyste świeże powitria MK20

T

ta¹ 'i, też'. *Ta iszcze totu woźnycu to bym wkazał. Ta ona była gorłycka pani jakysa* IP13. **2.** 'no, ale'. *Ta daj ty że spokij!* IP13 **3.** 'to, no i'. *Tela małe, że dakomu ne chotiło chowaty, ta zdochło. A to noczy korotky, ta perešpiwały prawi ciłu nicz* IP13. *Moja mama pryszła do kraju, ta ji sia ożenyl mij nianio* MP23 **4.** 'przecież'. *No ta ne prawdu powidasz* MP23

ta² 'tak'. *Maszynkamy ne zberały ta jak teper tyma maszynkamy* IP13. *Ta jak dity witcia pidskubujut z hroszy* MP23 → tak

tabłyeczka 'tabliczka (na ktorej pisano w szkole)'. *Żadnych knyżok ne było: zoszyt i tabłyeczka. Iszczy tabłyeczku zme mały na perszyj, na druhyj rik to, że na tabłyeczkach pysały* PW12

tady 'tu (oznaczenie kierunku)'. *I taky sińci byly, prysinky i tady sino sia nosiło tam* JS18

taj 'i'. *Taj na zimu to si szyli szapky taky, z mołodych barankiw, sie nazywała szapka barania* HW25

tak¹ 'tak'. *Tak, kosyły kosami, i na wałky, snory* MP23

tak² 'tak, tak właśnie, w taki sposób'. *Tak jakosi bilyły toto. Tak mał chołōni tot jak i tot* PW12. *Tu deśi była tak partycia wyroblena. To tak i było* IP13. *Tak toty szpary lipyły i tak bilyły* MP23 ♦ **tak zwanyj** zob. zwaty → ta

tak³ na końcu zdania 'o tak, tak właśnie'. *Baba mały i warstat, szto połotno robyły, tak. Trea było maty piaszt liter kropky, tak* IP13 → i tak, ta, taky

take 'tak, tak właśnie, taka sprawa, taka rzecz'. *To takie tu z Bilanky prychodył tu Stefanowskyj. No to takie było* IP13. *Takie było. I takie* MP23 ♦ **take takych** 'w końcu, a więc'. *Take takych, znachory lude perewažno były* IP13

tak... jak... zob. jak

taksiwka 'taksówka'. *W Gorłyciach był jeden rower, jedna taksiwka* IP13

takby 'w ten sposób'. *Takby dokola sia drow nakłato [wokół chyży] i żeby suchy były* IP13 → tak

takbyj 'taki, taki właśnie'. *(Koral) czerwene, i takby żowtiawe, i bile, i rozmajite nosyły* PW12. *Byli i takby majsztrowe, i takby gazdowe, kotry chotił maty czystyj spokij. Kolo peca był takyj carok. Takyj szto sia żenył...* *Jak taku jałycu stiał, to naupał [gontów]* IP13

takbyj siakbyj 'taki siaki'. *Ona wse mu szturkne, że Rusin to takyj, to siakbyj. Budut ciukaty: ty taka, ty siaka* MP23

tam określenie miejsca 'tam'. *Tam mały take stajanky. Teper tam [w nowych piecach] ne je kapy. Tam jest taka powała. Pid tom doszkom to zwanyj zapecok – tam kurby były. O tam jest, o* IP13

tamtot 'tamten'. *Tamtot zna czarby. Tamtu stajniu to postawyl sam. Jak orał składam to, to orał tamtot zahin. Od tamtych rokiw do teperisznich rokiw. Pec był w tamti chyży. Pamiatała tamte czasy* IP13

tancuwały 'tanczyć, tańcować'. *H boji-sku tancuwały. Powidż jak-is tancuwała!* IP13. *Kotre znały, ta dobri tancuwały* MK20 → hulaty, zatancuwały

tanec motanyj zob. motanyj tanec

tarkastyj 'pstry'. *Jak był tarkastyj to Armyj był [wól]. Tarkastyj to znaczyl czerwene i bile, to tarkastyj sia nazywał* IP13

tartak 'tartak'. *Tartakby robyli ['były czynne']* IP13

tata 'ojciec'. *I szyli kierpci, mij tata znał szyli toto* OK21. *Mama moja szyli tatowii koszeli* HW25 → nianio

tchir 'tchórz (zwierzę)'. *Były tchori* PK23

teczy 'cieć'. *Olj tiuk* PK23 → poteczy

tela 'cielę'. *A ja mał na prodaj telata, to tam marne groszy za tote telata płatyły. Tela małe* IP13. *Po kawalczyku chliba korowi, telatu, byczkowi* MK20. *Sia dojiło i tela pje i już* MP23. *Zarizały dakoho barana abo takie tela* HW25 → telatko [Odgłosy]. *Telata muczat, telata beczat, no telata beczat fiż tak* PW12

telaczbyj ‘cielęcy’. *To były telaczby klagby. Telaczby, jak sia tela zabiło* MP23

telatko zdrobn. ‘cielątko’. *A na mist kłały telatko jak sia wrodyło, to tam hrozi mały – telatko było* IP13. *Jak mały telatka, rizały, to była taka, ryndzka sia zwała, w seredyni tam mało takie toto* MK20 → **tela**

telyty korowu ‘odbierać cielę jak się rodziło (?)’. *Duże mia kłykały lude telyty korowu, jak sia tela rodyto* IP13

telyty sia ‘cielić się’. *Telyt sia korowa* PW12. (Korowa) *jak mała rodyty, to sia bude telyta* IP13

temno ‘ciemno’. *Ono pereważni taky temny (kolor) robyły, pereważni temno, to zelenyj... OK21. Ja nehoden pity, bo temno* JZ22. *Bude barz temno* HW25

temnyj ‘ciemny’. *Nabrało takoho koloru, jakyj był; taky temny robyły* OK21

temria ‘ciemność’. *Do dwanasztoj hodyni priały, ta po temri, chto tam mał lampu jak hneska* HW25

teper ‘teraz’. *Teper ludy sijut pszenycu i żyto* PW12. *Ja teraz kus wrizał gontiw tu na strichu. Powidż teraz ty!* IP13. *Towdi sia i ohurky rodyły, a teraz sia ne chotiat rodyti szoś* OK21. *Dakoły starszy nazywały inaczy, teraz my nazywały tak choćjak* TW22. *Sywyj, a teraz ty sywyj* MP23 ♦ **do teraz** ‘do teraz, do dziś’. *Była krwta chyża w Sankowi, to do teraz była* IP13 ♦ **teper aż** ‘dopiero teraz’. *Teper aż lude już muruwane [domy mają]* IP13. *Teper aż zabawy roblat* MP23 → **teperky**

teperisznij ‘teraźniejszy, dzisiejszy’. *Ne majut daru do śpiwu teperiszni lude* PW12. *Od tamtych rokiw do teperisznich rokiw* IP13

teperky ‘teraz’. *Jak ja pamiatam to już żelizny były pluhy, taky jak i teperky je, łem że teperky już sia ne ore tyma pluhamy* AK20 → **teper**

teplijske zob. **tepło**²

tepło¹ ‘ciepło’. *W marci prziszło tepło* OK21; st. wyż. **teplijske**. *Naokrutył to onucz, ta było teplinsze* [!] JS18

tepło² przysł. ‘ciepło’. *Wszystkomu tepło było* [koło pieca]. *W nas jes wse tepło* IP13. *Chlib sia wyniało, tam było tepło iszczy* MK20; st. wyż. **teplijske**. *To łem sia pałyło, żeby teplijske było* IP13

teplyj ‘ciepły’. *Prala baba na poticzku, wiała si wodu tepłoj* IP13. *Postawły mołoko, zaraz teple* MK20. *Sołodkie, teple mołoko* MP23

terelyk ‘talerz, talerzyk’. *Terelyk no, teretyk toto, szto sia jist z toho teretyka, szto hosty jidiat, znajete, szto dla hosti sia daje, to terelyk, ja już tak każu wszytko po lemkiwśki. Myska to welykie, a meńsze – terelyk. Teretyky. Wiała terelek takyj, pomedzy ludy hroszy pozberała* MK20; też **terlyk**. *Terlyky, miśky, fszytko* AK20. *Na terligu* [!] – *tak dawno zwały, żynky nesły na terliku masła, syra* HW25

terezwyj ‘trzeźwy’. *Jak jes terezwyj, no to szytko zrobyt, ale jak jes pyjak, no to szto win zrobyt?* JZ22. *Chto sia napył, ta fest śpiwał, chto był terezwy ta iszczy hola, hola* K1899

terky ‘owoce tarniny’. *Terky na ternyni* JZ22. *Wszytko, naet terky z ternia zberaly* K-4 **terło** ‘tarka’. *Treba było terty na terli toty bandurky* MK20

terlyk zob. **terelyk**

ternawky ‘rodzaj śliwek’. *Ternawky to taky były dos terpkı toty* K-4

ternyna ‘tarnina’. *Ternyna to maje takie o, z toho roblat wyno, z nioj* JZ22

terpelywyj ‘cierpliwy’. *Był terpelywyj* PW12 → **terpity**

terpity ‘mieć cierpliwość’. *Rypaly totu chyżu tak, szto studin była, no, ale jak chtosy był terpelywyj, ta terpił, daly mu tam, złożyły sia na naftu* PW12 → **terpelywyj**

terpkıj ‘cierpki’. *Ono ne było dobre, takie było jakesi terpkie toto kisto [z orkiszu]* PW12

terty 1. ‘trzeć, ucierać’. *Szczit... kłało sie totu wołnu na toty drotı, a druhy drotı były ta jakby na fim o, i tak sia o terło* PW12. *Terły, skreptały, terły, i pekły zwanu adzymku* IP13. *Treba było terty na terli jich, toty bandurky*

MK20 2. 'nacierać'. *Jak kin dostał kolku, no to terly i perewodżały* PW12 → poterty

teruwaty 'terować, tu: zaprawiać, konserwować ropą naftową'. *Tam było żrudło ropy, to win toto [gonty] teruwał* IP13 → zateruwaty

teryinna szyba zob. szyba

tesaty 'ciosać, ociosywać'. *Ja mam i szerykij topir, szto sie tesalo* IP13. *Persze tesaly, bo to musyt byti derewo otesani* JS18. *Derewo tesali taky hrubszy, pereważni sosna* OK21. *Tesaly derewo na taky o, hruby bel i na uhla stawyły toty chyzы* PK23 → otesaty, protesaty, zatesaty

teść 'teść, ojciec żony'. *A u teścia posywiła tam baba* MP23 → teścio

teścio 1. 'teść – ojciec żony'. *Mij muž do moho niania tiż tak radil, że to jest nianio, a tak „teścio” to on tak już poza oczy jakby, no* PW12 2. *nowsze 'świekr – ojciec męża'. Moho muža nianio – teścio; ja nie chořila powidaty teścio, lem jem powidala tak jak i muž: nianio* PW12. *Teścio i teściowa* AK20 → teść

teta 1. 'ciotka – siostra matki, dziś też żona wujka'. *Wujko i teta* PW12. *Teta to sestra mojej mamy* AK20 2. 'wujanka'. *Moho muža sestra, no to řiti moji nazywały teta* PW12. *Moja teścio”a... na řij Huři, odkal oni pochodyła, ne zwaly „teta” jak w nas, lem „tiutka”* K-1

tiaharok 'ciężarek'. *No to bjut tam jakosy, jakysy tam byly taky tiaharky, szto tam desi toto chodiło jakosi* PW12 → stupa

tiahaty 'ciągnąć'. *No ji brały wszystko i tiahały tu na zachid* IS23 → tiahnuty

tiahnuty 1. 'ciągnąć'. *Tiahly za chwist towdy, tiahly barz* PW12. *Borona była i tiah kin. Treba było w korbisku tiahnuti. Sztyry woły tiahły* IP13. *Dwoje w jedni storoni korbы, a druhych dwi osoby w druhij, i tak tiahły bez den* OK21. *Tu wereteno tiaho* HW25 → natiahnuty, tiahaty 2. 'wyciągać'. *Zo studni naberaly, no i treba było tiahnuty* MK20 → pryťahnuty, tiahaty, zatiahaty

tiamka 'pamięć'. *Dawno wołamy lude robyły, piznisze, iszczy za mojej tiamky, tiż robyli kus, ale to już mejsze* IP13. *Tak za mojej tiamky, to już sia uberaly do ubrania, ale rańsze iszczy ta chodyły i h huniach* JS18 → pamiat

tiamyty 'pamiętać'. *Ja sam tiamlu, jak jem mołoł doma* IP13. *Ja już tiamlu pec* JS18. *Powmeraly tak, że ja ne tiamlu, i baba i řido* MK20. *Ja nycz ne tiamlu* MK20. *Jak možna ne tiamyty?* MW23 → pamiataty, zatiamyty

tiały 'ciąć; rąbać, wycinać'. *Mały takij warsztat, to tiały z takoj jałyci piwmetrowoj. Taky beloczky tiały. To (liśy) tiały bez dwacet rokiw, ta już trydcet piat rokiw tiały* OK21 → protiaty, prytiaty, wytynaty

tiaża 'ciążyć'. *Ja była w tiaży z synom* MP23 → hruba żinka

tiażko 1. 'ciężko, z wysiłkiem'. *Lude tiażko pracuwały. Tiażko było mołoty. Tiażko żyty* IP13. *Tiażko było, straszni tiażko, o-jo-joj, nie chce sia mi pryhaduwaři* HW25 2. *przen. Duże tiażko za naszym sełom* MK20

tiażkыj 1. 'ciężki'. *Do cerkwy mały taky czerewiky, taky tiażkы czerewiky* PW12 2. *przen. 'ciężki, trudny'. To była robota tiażka. Tiażke było žytia* PW12. *Orali dawno bykamі; to było tiażole, to było tiażke* IP13. *Tiażka rob... praca była* OK21 3. 'mroźny'. *Cy žymy były barz tiażkы, cy szto?* WP12. *Ne taky tu žymy byli barz tiażkы* OK21 ♦ **tiażkыj samochid** 'ciężarówka'. *Dwa tiażke samochody, szto wozyły ropu* IP13 → tiažołyj

tiažołyj *nowsze (indywidualne?) 'ciężki'. Orali dawno bykamі; to było tiażole, to było tiażke. I takie było tiażole žytia. Było tiażole, bo treba było korbi tiahnuti* IP13 → tiażkыj

tilko (i tiľko) 1. 'tylę'. *Jedna taksiwka i dwa tiażke samochody, szto wozyły ropu – tiľko było maszyn. Ja powim tiľko, że tu každyj jeden był fachowcom. W mojim žytiiu sia zminyło tiľko.* IP13. *Jak już sia ji mistyło tiľko do ruk, no to towři już był snopok* OK21. *Jak pryszot tot tu już czas, robota z łenom,*

tilko było hladźynia, tilko wszytkoho, tilko roboty – straszne MP23 **2.** ‘tylko, ale’. *No ja tilko budu mih, to ja powim* IP13. *Oni ne byli fudamenty takы jak teper, tilko kaminia pid sztyri uhła. A tu tilko jedna wyszywała nasza susida tu o* OK21 **3.** ‘jedynie, tylko’. *Tilko tu maje byti otwir, tilko maje byti do toho. Dawno za Austryji tilko wołamy lude robyły. Nichto ne buduwał tak, żeby muruwanu chyżu stawyl, tilko stawyl takie jak ja* IP13 → **łem**

tilkыj zob. świt

tiłna [w wymowie też **tiuwna**, **tiuna**] ‘cielna’. *Tiłna, tiłna, a jak mała rodyty, to sia bude telyła* IP13. *Tiłna, tiłna* MP23

timia ‘ciemie’. [Kury?] *Zabywały, zabywały, no. To sokыrkom po timi...* OK21

tisnuty ‘cisnąć, przyciskać (też przen.)’. *Dusily toto tak o, rukamy tисnuly* PW12. *Ā tam jedno cy dwoje paciatok chowali tak dla sebe, a już jak koh'o tam bida tисnuła, no to prodal* OK21

tisto [wymowa zwykle: **kisto**] ‘ciasto’. *Takie było jakesi terpkie toto kisto. Tisto było, jak zwykli, tisto, śwata* PW12. *Treba misyty ta jak kisto na haluszky* PK23. *Kisto tam robyły* K-4

tiszyty sia ‘cieszyć się’. *Driżdzi kupowały, paczku driżdzi, to już sia tисzyli. Lude tak tисzyły sia* IP13

tiuwna zob. tiłna

tiż ‘też, także’. *Tiż była Łemkыnia. Sukonne było tiż, ale już tak jakby kurtka* PW12. *Kryły gontamy tiż* IP13. *Len sijaly tiż* JS18. *Albo ziały mukы, tak, i tiż dobre było, no* MK20. *Burakы sadyli tiż tak dla chudобы* OK21. *Win ma tiż osmero dity* MP23

tkacz ‘tkacz’. *Toty tkaczy"o były. Były tkaczy tiż takы, szto robyły toto. Robyły, a piznisze jak wyrobyły, były stupy tu w Śwatkowi* PW12

tłumacz [wymowa: **tumacz**] ‘tłumacz’. *Nimec wysłuchał, mał tumacza* IP13

tłumaczynia [wymowa: **tumaczynia**] ‘tłumaczenie (się)’. *Ja sy dumam tak: ta szto to ja mam do tłumaczynia?* IP13

tłumaczyty [wymowa: **tumaczyty**] ‘tłumaczyć’. *Oni tłumaczyli, że człowiek, jeden ma takыj sylnyj zrik, że win, że "od nioho może toho (wroky) dostati* OK21 → **wytłumaczyty**

tłustyj [wymowa: **tustыj**] ‘tłusty’. *To (oli) było takie tuste... tustыj był* OK21. *Uci majut barz tuste mołoko* K-4

tłuszcz [wymowa: **tuszcz**] ‘tłuszcz’. *I tam cebulky, tuszczu, i wymiszało sia* MK20. *Takym nożom zbierało sia tuszcz, bo tam pid skorom tłuszcz jest* PK23

to 1. ‘to, wtedy’. *Już wydiła, że czyista woda ide [z wypranej odzieży], to wtodi już postawiała na bik* OK21 **2.** ‘to, a więc’. *A żeby pruczejsze, to wjo! To mu dała toho mołoka, win tak zakosztował, o. A tak to persze, to byky. Szkoda że ja swoju kurnu chyżu ne łszył na muzeum, to by warto* IP13 ♦ **to...** ‘to... to...’, ‘albo... albo...’, ‘czy... czy...’ *To stelyły to sino, to sołomы, no* OK21

toczyty ‘toczyć, obrabiać nożem (na tokarce)’. *Wżyci były toczyeny wszytkы, derewiany, toczyeny* AK20

toh'o ‘tego tam’. *Pośwatył, pokropył tam, i towdi sidaly do toh'o, do meszkania. A koszełu jak toh'o to ne, tak i łatali czasami. Piżnysze oni toh'o, piżnysze oni toto łatali tym. Jak już uważali, że już toh'o [wymłócili], to perewertali na druhu storonu, i znova po tim biłi. To robyli z сыра, no używali duże, bo toh'o, bo tak ne kupowali jak teper kowbasy, mięsa. Tam sy śpiwali si o, prypowidky powidały, takы bajky jak toh'o* OK21; też **i toh'o**. *Krutył, krutył i toh'o, i sia mu zrobiło masło. [Żyto ozime] sia tak zapariło pid tym pokrywom śnihu, i toh'o, i hynuło.* OK21. *To Ruska opowidała tu, toh'o* MP23 ♦ **i toh'o 1.** na początku zdania jako wskaźnik nawiązania ‘i tak, tak więc’. *Nazywały forstы takы, forstы, no; i toh'o, i tak układały potim* OK21. *Ā toh'o, i ne kazał mi sie wernuti* MP23 **2.** na końcu zdania ‘i tak, i koniec, no’. *Tam jedna bila toho, maszыny, odberała hrablami, i toho* IP13. *Oni kupowali*

w browari, w tim, w miści, kupowały w browari no ji, i toh'o OK21

toj 'ten'. My toj olij wżywały h nas. Pryszła zyma, to my priaty toj ten MK20. Tot z Roždžila, a toj z Wapennoho, a toj z Bodnarky OK21 → tot

tołoka 'pole niezorane, (wspólne) pastwisko'. Jedno lito pasły tam, sia zwala tołoka, a tam sia zwala carina, na druhyj rik pasły tam, znaczyt tam tołoka a tu caryna była, tak o IP13. Tołoka tam de pasły, a carina tam de kosiły AK20

tonczyj zob. tonkыj

tonisij 'cieniutki'. Telatko zarizaly i tot żołudoczok on mał tonisi iszczy, bo to było maleńke telatko, żeby jeszcze sino ne iło K-4 → tońkыj

tońkыj 'cienki'. Pekły takы, oj takыj tońkыj chlib PW12. Chlib mama pekli tońki HW25; st. wyż. **tonczyj**. Na sztoden szyły już (nahawкы/gacзы) z takoho hrubszo, a na nedilu z tończoho połotna PW12; też **tońszyj**. Śpidnicy już nazыwały takы tońszy, prostы takы PW12. Rowok z jednej storony był hrubszyj, a druhoj storony był tońszyj, i z kotroj storony tońszyj był, to pasował do toho rołka [w goncie] OK21 → tonisij

tońszyj zob. tonkыj

topir 'topór, siekiera'. Takyj zwanyj szerokыj topir, ja mam i szerokыj topir, szto sie tesalo IP13. Swyni zabywały, daly h hołowu toporom JS18

topyty¹ 'wytapiać'. Teperкы sołonyну toplat na smalec. Persze ne topyly, persze sołonyну solyly PW12. Masło topily K-4 → roztaplaty

topyty² 'zlewać'. Rizaly tam raz h liti tot miud, ale tak zo wszыtkom z tom suszom, i tak o topyły PW12 → wytopyty

torh 'targ, jarmark'. Był torh, kupcowe, handlare kupowały JS18 ■ Tiażke było żytيا, daleko tak sia iszło. Chodyły tu do Zmyhoroda, tu był, takie mistoczko. Chodyły do Osika, fiż było takie mistoczko. I dawno, dawno chodyły tu desi do Żdyni – był torh, ale

dawno, to ne za mojej pamiaty iszczy ta Żdynia była. A do Osika to chodyły, jak już za mojej pamiaty. Do Zmihoroda, nawet ja sama była w tim Zmihorodi, ale w Zmyhorodi tam, to ne było takie... male misteczko, paru domiw było. (Chodyły) zo szytkым. I z chudobom, i z kurom, i z jajcom, i z masłom, i zo wszыtkым, zo wszыtkым iszły. Szto mały na prodaj, to zo szytkым iszły. Groszы desi wziały i na daszto insze zas mu trea było to si kupował, no. Takie jedno prodawały, druhe kupowały, szto trea było. To szto treba było: i ubrania jakese, jakese połotno. Persze ne było takych łachiw szytych, połotna kupowały i szyły самы. Ale toto, toto kupcze połotno, to było tilko na śwato, a doma to było swojej roboty szytko. No spidnicy, spidnicy były takы, a toto oplicza jak nazywały, to był lniane. W nas było inaksze, a teper zas inakszy. Na plecach to nius tak w płachti zawynene, i nius do Gorłyc. Babы jafыгы nosyli toty o, szto zberały takы czornы jahodы, to nosyły na plecach w koszyku. To było fiż stilkо dorohы, i nesły, nesły na plecach. A z Gorlyc jak kupyły i ne było woza, to fiż nius ci w rukach, ci na plecach PW12. Na torh do Gorłyc. Chodyły z korowamy z paciatmy z kińmy, w witorok wse, witorok. Byli specjalni takы torhowyci wetyкы tam wyznaczene i oni na tych torhowyciach prodawali. To pisze, brali korowu na motuz i їszli, znam tam dwadcat kilometry, no już konia w wozi zaprił, a na korowы ne mały takыch přiczep jak hneska cy do samochodu, tyko prowadili poprostu, tam prodawały. Bo taka była, takыj torh był o, chto bilsze даст jak torhuwały, ale ta jak chodyło o swyni to ne, duże ne natorhuwał, bo pryszol riżnik, ony sia znaly, ta jak obiciał tam simdesiat cy piadesiad złotых za totu sztuku, no to druhyj, już bilsze ne даł. No i tak można było do weczera stojati, a nareści musił oddati za to, szto dawali, bo szto mał zrobyti, do domu, isty ne mał raz czym kormyti može, a druhyj raz, ne mał za szto podatok zaplatiti, no

to musil prodati, tak. No a z korowami było może leksze, bo z korowami było, ne było takoho, znate, żeby tak były zorganizowany, jak toty rizniki były zorganizowany OK21 → jarmak

torhowycia ‘targowisko’. Byli specjalni taky torhowyci wełyky tam wyznaczone, i oni na tych torhowyciach prodawali OK21. Piszlyzme do gospody tam Tenerowiczka była taka, nie? Na torhowyci ona mała taku gospodu MW23

torhuwaty ‘targować (się)’. Takyj torh był o, chto bilsze dast, jak torhuwały, ale ta jak chodyło o swyni to ne, duże ne natorhuwał OK21 → natorhuwaty, torh

torokы ‘frędzle (w odzieży)’. Pry tim kowniri [u czuhy] były torokы takы dowhy, o. Diwky chustky mały iz torokami, to jak wy nazywate frendzlamі, torokы, [w] nas torokы, torokami i takym pid borodu PW12. [Czuha] bez płeczы mało takы, takы torokы nazywały, torokы na dolinu puszczeni, bez seredinu pasok był, a piznisze torokы были tak na dolinu OK21

tot ‘ten’. Lude same robyły toto. Tak mał cholośni tot jak i tot. A tu dalsze było proste hladke i to sia nazywała zapaska PW12. Już jak nabyły tot pec, to majszter piszol tu z peredu. I były, de tam była zemla... tota pidtoha. Toty Rusnaky tu IP13. Toty sztabы MP23 → toj

towar ‘towar, rzeczy’. Win iszol z towarom i tu prodawal, tam kupuwał towar zas IP13

towarysz kolega. Takы towariszky, towarisziw, towariszky “o, swoji rocznicy, o [brano na chrzestnych] HW25

towaryszka koleżanka. Persze ne zwala „koleżanka”, lem towaryszka HW25

towczok ‘tłuczek, tu: do robienia masła’. Towczok z dirkami. To bodenka, a to sia nazywało towczok zdaje sia cy szto OK21

towczy 1. ‘tłuc, bić, uderzać’. Towkły z bilszych takыch, z bilszych kamenej towkły OK21. Skacze tak zaraz do dzecka, towczе

i towczе, i dusyt, i rozmajiti JZ22. Mama piszli, ta to (połotno) tam namoczyli h rici, mały taki prajnik i to towkły HW25 2. ‘rozgniatać, miażdżyć, ubijać (len, ziemniaki)’. Bandury towkły PW12. Stupa sia nazywała, to towkły, muka sia robyła z toho, to nohamy towk to. Tam tot stupeł [!] był okutyj tam żeliza, żeby toto towkło. Bo derewo by ne towkło JS18. Tot len sia zbierało, towkło MK20. Tot len towkły w takыch stupach PK23 ♦ **towczy sobom** ‘rzucać się’. Kazaly, że sia szcemerila, ona towdy sobom towkła, tak sia kaczala, perewertala straszni PW12 → natowczy, podtowkaty, postowczy, potowczy, roztowczy

towczy sia ‘tłuc się, rzucać się’. Daleko ity tak wtowdi koniowi, jak win sia towczе... ale jakby sia towk, to by ne wytrzymał. Takie dostał zatwierdzenia, taku kolku, szto straszni sia chotil tołczy, i wodyly joh'o i szytko dawaly PW12

towdi zob. towdy

towdy ‘wtedy, wówczas’. Teper ludy sijut pszenycu i żyto i desi sia rodyt, a towdy sia ne chotilo rodyti. W noczy, tak już po weczери, to towdi iszli i koladuwały PW12. Win towdy mał zahin. Jamu sia wykopało i towdi sia buduwało w jami IP13. Pomylyzme sia, i towdy prychodyme do chyży, towdy za sfil MK20. Gazdynia, ne hospodynia, towdi gadały. A towdi snihы padały weliky OK21. Nam lipsze była gazdiwka towdi MP23. Koli było czas, to towdi do szkoły iszol MP23; też **wtowdy**. Jak to w nas wtowdy nazywały „kropka” IP13; też **towdi** [-di]. Ja rizał na pyli już, a towdi było szytko łupano. Majsztriw ne brakuwało towdi. To towdi na kila [!] toj kropky, to jak tu buduwały, za tu chyży IP13

towdyj ‘tamten dawny’. Zachodyt do towdej pryjatilky IP13

traczna pyła zob. pyła

traflaty ‘trafiać’. To traflat tyj na toto likarstwo JS18

trafity sia zob. traflaty sia

traflaty sia ‘trafiać się, dok. trafity sia. Żeby ta robota była, to ne było, deś sie trafyla

jakaś robota, to, ale to barz mało było, tak TW22. Barz mało sie traflało, ne duże, ale sia traflały JZ22. Medwedi nit, ne traflało sia, desy raz sia traftyły PK23 → prytraftyty sia

tragar ‘sosręb, główna belka pod sufitem’.

Tragar PW12. Na tragary tu robyły take, jak buduwały, na seredyni tragaria toho robyły takyj krest IP13. I tragari, i powała dere-wiana JS18

trawa ‘trawa’. H nas była taka ostra trawa PW12. Tota pewnycia z kamenia i piznijsze obłożena tym, hlinom, trawoj, ono tak ładni obrosto OK21 → trawka

trawka zdrobn. ‘trawka’. Jak daka wyrosła trawka, to już bydło tam sia pasło PW12 → trawa

trea zob. treba

treba [częsta wymowa: **trea**] ‘trzeba’. Groszy desi wziały i na daszto insze zas mu trea było, to si kupuwał, no. Takie jedno prodawały, druhe kupuwały, szto trea było PW12. Zapłaty za koło trea było dati piatku IP13. Treba tam abo syra, abo bandury MK20. A to trea kus porobyty, żeby sia dorobyty OK21. Ta jak na mene ne trea było batoha MP23

trefnyj ‘szkodliwy dla zdrowia’. Nychto sia anii ne bojał, że sia zarazyt, anii trefny PW12

trepaty ‘trześć’. Brały tote diwczata na te, to zamis worki wnosyły, no to druhyj iszoł i trepał tam na... [zabawa] OK21 → młynky, wytrepaty

tret'yras zob. raz

trasty ‘trząść, utrzasać’. Tot ho trias [słomę w młóckarni?] IP13 → potriasty, roztriasaty, wytriasaty

triska ‘trzaska’. Narubame trisok [z pio-senki] K-4

trisnuty ‘pęknąć’. Toty horci były taky, żeby ne trisło, żelizne MK20

trochu ‘trochę’. Nalały mołoka do horcy i ono trochu sia przykwaśniło. Pidżynała, i tak szto trochu, to trochu, to kłała na toto, na tot snopok. Trochu tych jafyr nazberał, jahod, trochu hrybił trochu OK21 → troszku

trojakyj ‘trojaki, trzech rodzajów’. Cztwero dity nas było i było towdy nedobri, no bo bohato było wsioho i trojaky dity, no: tu tatowy syny, tu mamyna dońka odna, no i nas cztwero MK20

troszku ‘trochę, troszkę’: [W drabinie przy żłobie] byli taky szczebliky, tak że ona, troszku dostała korowa, ale tak duże ne wytiahta na raz OK21 → trochu

trudnyj ‘trudny’. Takie było trudne [życie] IP13. To było dos trudne OK21

truna ‘trumna’. A trunu robyły doma, zbywały, no. Teper kupujut trunu, kladu[t] do truny, za tot czas, nicz, trunu tiż prywezut z mista PW12. Hmer, pozberały, skłaly do truny JS18

trutyzna ‘trucizna’. Bojałyzme sia jisty, bo to na dorozi toto rosło, tak chto zna, może trutyzna MK20

trymaty 1. ‘trzymać’. Ja na wozi, koni tu trymam IP13. Dwiniata – jeden horneczok i druhyj horneczok tak, i tak sia trymało, a tu takie uszko było MK20. Druhyj trimał puh ten OK21 **2.** ‘(mocno, trwale) trzymać, utrzymywać, przytrzymywać’. Pralniky za to były, bo jich chłopci zbierały, bo to dawno, bo to jedno, druhe trimat IP13. [Drażek w żarnach] tym sia obertało tak wkoło, ono tak nigde ne wpało, bo trymało na hori. Ono [mieszanina gliny z plewami] jak zaschło, tak trimało piznisze, no OK21 **3.** ‘trzymać, mieć, przechowywać’. Iszczy w dodatku trimali na zimu [hunie, kapoty]. Jej sestra trymała kropku i na kieliszky prodaje, nie? IP13. Kwas trymało sia, od kwasu do kwasu trymały, żeby toj kwasok był ne na driżdżach MK20. W tij komori tam trimali si to takie, to kapustu, to bandury, to to jakesi jariny, o OK21 **4.** ‘trzymać, hodować’. Koło chyży to trymały, denekotry si trimał jednu korowu. Najwece trimaly toho (owec) tu na horach IP13. Uci trimali duże, kozy trimaly, ale to tilko tak jednu. Jak ja był mołody chłopcem, to trimali byky OK21 → bawyty sia

trymaty sia 1. 'trzymać się, przytrzymać się'. *Nohami zme sia trimali (toty sztaby)* MP23 2. 'trwale trzymać, mocować, nie psuć się'. *Kapustu do boczkы, deńciami sia pryłożyło, kameniom, żeby ona była sia trymała dobrі, bo jak pryłożena, ta trimat sia lipsze* JS18. *Poweresło... tym zawiazała, to nawet sia dobrі trimalo* OK21 3. 'trzymać się; mieć kontakt, stykać się'. *Odtamal de sia nebo zemli trymat* IP13. *Tam dalsze ja ne chodył, bo мы pereważni tu sia trymałi Gorlyc, no* OK21 → nebo, wyttrymuwaty

tu 'tu, tutaj'. *Buduwały teper już tu. Tu już naszymy szwałi i tak ne sut takы. Druhij raz tu sia ne kosyło* IP13 → tut

tumacz zob. tłumacz

tumaczыnia zob. tłumaczыnia

tunij 'tani'. *Za Austri to wudka [!] była barz tunia* HW25; st. wyż. **tuńszыj**. *Skoru porizał – to tuńsza, bo dіry sut* JS18

tunio 'tanio'; st. wyż. **tuńsze**. *Kamfina tuńsze była od chłopа, bo win tam sy spekulował, tuńsze było kupiti* JS18

tustыj zob. tłustyj

tuszcz zob. tłuszcz

tut 'tu, tutaj'. *Jak sie wojna skińczyła to już ne robili tut weczirok* HW25 → tu

twar 'twarz'. *Taky kuściczкы neładno [newa-] twar, neładno twar? Okruhłoj twary, okruhły twar ma* K-1

twerдыj 'twardy'. *Kapeluchy takы były czornы, takы twerды. Ale to (orkisz) było takie, takie twerde zerno* PW12. *Orkisz nazywał sia, a to barz, barz twerde było takie do toh'o, ale sijały, z toho robyły muku* OK21. *Taki był twerdыj, szto ne pustыл wodu, pownyj kapeluch-em prynesła* HW25

twij 'twój'. *Twoje moloko nedobre, twomu moloku sztosі szkodyt* IP13

tybel 'tybel, kolek drewniany łączący belki, czoپ'. *Zabywał take tybli. Wertyt tu totы sum-ci i składat na take tybli* IP13

tycho 'cicho'. *[Na wysiedleniu] każdy tycho sidił, bo sia bojał, znate* OK21

tyчыj 'cichy, spokojny'. *Tychyj, tycha dіwczynа tota i tychyj cy tam chłop; tychyj to takyj spokijnyj* K-1 ♦ **tyчыj ohen** zob. ohen

tyfus 'tyfus'. *Była cholera, poтім tyfus, po perszi wijni świtowi* PK23 ▣ *Tyfus to już ja pamiatam, tyfus to była chorota barz zarazływa, to już jag jeden h chyży człek zachworił, to już szыtky musily chwority. Jily lude duże czestku już jak, jak to tyfus sia zatruwał, no i tym czestkom desy kus odeparały, już tot, kto najpersze zachworił to już poтім kus chodył* AK20

tyj 'ten'. *Wyhornuły ohen na tyj prypecok* MK20 → toj, tot

tysnuty 'cisnąć, przyciskać'. *Tot kamin tysnuł totu serwatku* OK21 → prytyсныty, wytыskaty

tyżden 'tydzień'. *Propje za tyżden* IP13. *Ja była dwa tyżni h Lygnicy. Try tyżnim chodyła* MP23. *To paru tyżni tak na berehach мы prysterali (połotno). Weczirkы to tak zaczыnali jak teper, o, iszczy dwa tyżni ten, o* HW25 [Dni tygodnia] *Ponedіłok, witorok, sereda, czetwer, piatnycia, subota, nedіła* PW12 ▣ *Na torh chodyli [w] witorok wse* OK21. *Ja mała robotu i w nedіlu i w subotu, łem w ponedіłok czasom było wilne. H nedіlu* MP23. *W ti weści chodili ciłyj tyżden, a w subotu zminyly si. Łem h piatnycu ne śpiwali, w seredu, bo to pereważni totы weczirkы to byli h pości; każdyj den, subotu chyba nit* HW25 ▴ *Pondzola [imię krowy] to ponedіłok, Torocho to jest witorok, sereda – Sredawa, Czwartocha – czetwer, Piatocha – piatnycia, subota – Subola, a nedіła – Nydzola* IP13

U

u – zob. w-

uberaty sia, ubrania, ubraty sia zob. wberaty sia, wbrania

ubrania 'garnitur' ▣ *Jak do cerkwy iszoł, to sia musil ubrati, ubrania sy kupыл. Pizniń-*

sze [!] to już kupowały sy, takie już ubrania kupowały, ale переважно już w ubraniu do cerkwy chodyły. No tak za mooj tiamkы, to już sia uberały do ubrania, ale rańsze iszczy ta chodyły i h huniach. Były taky, co h huniach chodyły, były taky, co w ubraniu chodyły JS18

ubraty sia zob. wbraty sia

uchopyty zob. wchopyty

ucia 'owca'. Barz duże trimały owec. Uci im dawały wełykyj dochid IP13. Uci trimały duże, kozы trimały, ale to tilko tak jednu, ale kozы mało było, a uci trymały, owec mali i denekotry duże, bo z toho robyły ubrania, swedry robyły, pleły skarpetкы OK21 ▣ Jahnia maleńkie, a jak już biłsza dorosła taka, ale iszczy ne ucia jest, szto iszczy ne ma małych szto toh'o, to jahnycia nazywały, maleńkie jahnia, baranok. Jak mała ucia neraz i troje, to sia plekało pid ucom. Ona mala lem dwi dojkы, to jedno posisało i sia ho prytrymało, i druhe. A jak za mało mołoka mała, bo to zaraz wydno po jahniatach: jak sia najiło, napyło sia, to ono było wesełe, skakało sobi, a jak mało mu było, to mu korowioho mołoka dawaly bez smoczok, ta jak dity, żeby ho dokormyt. A uciom my dawaly wiłsa i buraka, h kostku my rizaly. Tam na zymu sztyry, piat owec my maly i barana, a poim już na lito to już wece, bo ji dwoje maly, i po jednym, tak że to już sia stado robiło. Tak my rały: plekat, plekat ucia jahnie K-4 ▴ Jahnia sce uciu. Sce i już, sce, wysysało, wycycało o tak, rużni lude besiduwały, wycycało. I ona jak już ne mała mołoka, to ona już skoczyła, ne dawała jim, ne dawała, zaczęła litaty. Towdy sia jahniatka oddiłało, bo zo staryma uciamy ne mohty byty jahniatka, bo by jich zataraskały tam, pozabywały by jich, bo to, a jak już zduszały takы, że już były biłszy, no to towdy już jich dały do mamy, i ona już z nyma chodyła. A jak były taky zawziaty, że ne chіły perestaty sisyaty, a tu lude chořyły dojity, bo chořyły na bryndziu, to towdy musily oddiłały, bo by mołoka ne było. Oddiły do inczoy tak,

kuczy zwaly, do inczoy kuczy daly jahniata, a uci do inszoy, i tak rozdiłały, i towdy dojily uci K-4. [Odgłosy]. Ucia becзыt MP12. Abo ono meee, meee, uci, ta ji toto IP13. [Popęd płciowy]. Ucia sia honił tak po prostu, ale tak kus delikatnisze tak: chce barana no, ucia sia baranuje PW12. Ucia poluje sia JS18. (Ucia) poluje sia, abo sia honyt MP23

uciaczyj zob. uczaczyj

uczaczyj 'owczy'. Syra duże robyły – toty hrudкы takы uczaczy MK20; też **uciaczyj**. Hrudku robyły nam, takij сыр добрый mama nam, robyły nam z toho mołoka uciaczoho MK20

uczыты zob. wczyty

udojity 'wydoić'. Żыwnyj to czetwer, no to tra ity rano zawczasu korowu dojity, bo jak pryde ona, udojit i jak pidete, to już mołoka ne je. No ji ja kořys pojimała tak jednu bosorku JZ22 → dojity

uh zob. łuh

uhel, lmn. uhla 'węgielek'. Wziały wodы i nametały uhla. Jak uhel hpał na spid... IP13. Metały toto ohen, takie uhla pałene do wodы [przy zdejmowaniu uroków] OK21 → czarы, uhol

uhol 'węgieł'. (Dyrwa) wozyły h liři, desy towdy ne było, cy uhla ne było, kupowały PK23. Nam ne chořyły nigde pryjaty na potiah, to-zme sie na uhlu wezły MP23 → uhel

uhol 'węgieł (chałupy)'. Wытынat sia takie uhla IP13. Kaminia pid sztyri uhla, jak oni nazywały uhla OK21. Na uhla stawyły totы chyžы PK23

uj zob. ujko

ujczyна 'wujenka – żona brata matki'. „Wujanka” to ujcына, to mamy brata žena, od mojej mamy brata žena to ujcына K-1

ujko 'wujek (brat matki)'. Teper już szыtko ujko PW12; też **uj**. Uj i teta PW12; też **wujko**. Dla dity to był wujko. Wujko i teta PW12. Wujko to brat mojoj mamy AK20

układ nowsze? 'układ, zwyczaj'. [I nie żenili się z Polakami?] Nie, ne było toho układu MP23

układaty nowsze? ‘układać’. *Ĭ tak układały potim dwi, pit spid dały dwi derewa takы, ĭ na toto kłali tak, ĭ prybywali tam do toho* OK21 → kłasty, włożыты

ukrasty zob. wkrasty

ukraszaty zob. wkraszaty

ukrawuwaty zob. wkrawuwaty

ukusyty zob. wkusyty

ul nowsze ‘ul’. (*Pczoły*) *jakosi si ulipyly samy tam totu woszczыnu tak. Jakosi si ulipyly samy tam totu woszczыnu tak, i nanosyly tak do ulu, tak jak medu połno* PW12 → pczоła, pniak, ułyj

ulaty ‘dać polewę ceramiczną (?)’. *Dzwiniata byly – ulаны, wyrychtuваны спецаłны* JS18

uliczыты ‘wyleczyć’. *Zarizaly chudobu, jak sia ne dawalo uliczыты* PW12

uliczыты sia ‘wyleczyć się’. *Powil dochtor, że uliczy sia na białaczku* MP23 → licзыты sia, wyliczыты sia

ulipyty ‘ulepić’. (*Pczoły*) *jakosi si ulipyly samy tam totu woszczыnu tak, i nanosyly tak do ulu tak jak medu połno* PW12 → lipyty

ulehtы sia zob. wlehtы sia

ułyj ‘ul’. *Былы i takы pniакы, szto ne było, że takie, lem same derewo i dziura w derewi, i taki ułyj* JZ22 → pczоła, pniak, ul

umistyty nowsze? ‘umieścić’. *Sypanec, tam byli umiszczeny susiky* OK21

unijackыj ‘unicki’. *W naszym seli jeszcze nasza cerkoў prawosławna stoi, i tota hrekokatołycka, jak zwały unijacka* MK20 → hrekokatołyckыj

upa zob. łupa

upasty zob. wpasty

upeczы zob. wpecзы

upertyj zob. wpertyj

upriaż ‘uprząż’. *Ja znam robyty upriaż na koni* PK23

urizaty sia zob. wrizaty sia

urodływыj ‘urodziwy, przystojny’. *Jaka bohata była, jak tak zemla była, mohła быти i ne urodływa, ale jak mała hektari, to mała klejentiw [!], że ne widomo koho brati, no tak.*

A jak była bidnijsza, no to to czekała, znate, mohła быти urodliwа, ale czekała żeby... OK21.

Taka wrodlywa, ładna [wa-] dіwka K-1

urodyty sia zob. wrodyty sia

urosty zob. wrosty

ustalyty nowsze? ‘ustalić’. *Kotрыj roбыł [zabawę], prodawał bilety, tam ustalыл po tilko, no ji každyj tam cy pıatdesiat groszy, dwadcet groszy tam towdi był kosztuwało* OK21

usuwaty sia ‘osuwać się’. *Od rikы были tak, de sia zemla usuwała, bo были takы місця* OK21

usz ‘wesz’. *Ja sidыл w Jawoźni, sim misiacыj, tam nas hryžły wuszы. Na podwirju uszy nazberały nawet* MW23

uszatyj ‘osoba z dużymi uszami’. *Tot uszatyj ucha мае welyke* MK20

uszcзыты sia zob. łuszcзыты sia

uszko ‘ucho do trzymania’. *Dwiniata – jeden horneczok i druhyj horneczok tak, i tak sia trymało, a tu takie uszko było* MK20

uszыты zob. wszыты

utikaty zob. wtikaty

utrymuwaty sia ‘utrzymywać się’. *Do tej porы z toho sia utrymuwali (z mołoka)* OK21; też **utrymywaty sia** nowsze? *Warstaty mały, robyły połotno, robyły sukno ĭ z toho tak sia utrymywały* IP13

utrymywaty sia zob. utrymuwaty sia

uważaty 1. ‘uważać, sądzić’. *Tam protiał de uważał, de dıra ma быти* IP13. *Toto z toho, z jałyci, bo łıpsze uważali, że łıpsze było jak sosna. Jak już uważali, że już toh'o [wymłó-cili], to perewertali na druhu storonu, i znowa po tim biłi. Uważali że już suche, no to iszłi i wiazały [owies]* OK21 **2.** ‘szanować’. *To była taka baba perewažno, szto bołaczky łicзыła, no to już jej uważały, że ona знаје łicзыти* IP13

uwiryty ‘uwierzyć’. *Ne wiry[t], no bo ne mih uwiryty, no* IP13 → wiryty

uwozyty [w wymowie: hwozyty] ‘zwozić, zabierać’. *Zwiazali, w tot samyj den hwozyłi* OK21 → nawozyty, wezty, wozyty

uzkыj, st. wyż. **użczyj** ‘wąski’. *Takyj czornыj gałunoczok o, jak pani ma na ruci, ale użczyj pewno* PW12

užońkыj ‘wążutki’. *Dwi takы užońkы doszкы* AK20. [*Worek*] *takы был spodom, был užońkыj* OK21

użczyj zob. *uzkыj*

użerty zob. *wżerty*

użytkuwały ‘użytkować, wykorzystywać’. *Jak sia wrodyło tak użytkuwały (jabka, hruszкы)* OK21

użyток zob. *wżyток*

używały zob. *wżywały*

W

w, wo [w realizacji często też **u, h, ho**] **1.** z miejsc. oznaczenie miejsca ‘w, na’. *U nas śpiwajut takы piśni cerkowny, jak to ide pýt pist. H nas jakośi tak było, że żyto sia mało rodyło. W miści kupuwały* PW12. *Bojisko w seredyńi. H bojisku tancuwały. W mojim żytciu sia zminyło tilko. W nas tu to pereważno rohate [bydło]* IP13. *Desi byli ho świti* OK21 **2.** z biern. oznaczenie kierunku ‘do’. *Kwasok rozroblu w serwatku* MP23 **3.** z biern. oznaczenie czasu ‘podczas, w czasie’. *W wojnu* PW12. *Zmołota h weczec. Połotno robyły h wojnu. W nicz tot pec wysoch* IP13. *Ź w každyj den sia pekło (chlib). W nedilu i w subotu; h nedilu* MP23 **4.** oznaczenie czasu z miejsc. ‘podczas, w czasie’: *H maju* IP13 **5.** oznaczenie miejsca z miejsc. ‘w, po’. *Razom wszыtko h poły sia paśło. Tam były stajankы, w jednij storoni i w druhij* IP13 ♦ **w nas jest/było** ‘mamy/mieliśmy’. *Pszenyci mało było w nas* PW12. *Baba mali i warstat; i h nas tiż był* IP13

wacok ‘wymię krowy’. *Wacok* PW12

wagon ‘wagon (kolejowy)’. *Tu taka jest na wagonach, totы штабы* MP23

waha ‘waga’. *Mał wahu w rukach i kupuwał (jafыры)* MK20

walaty ‘rzucać, wrzucać, zrzucać, ’. *Tam ze [!] strichu i z podu, i tam była takie misce, szto sia sino wałalo na stajniu i na chыżu* JS18. *W sinioch no ta w zymi to tak wałalo sia paszu z toho podu* AK20 → *wыwalaty, zwałyty*

wał ‘rodzaj opuchlizny’. *Wały nazywały, szto tak opuchne korowa jak sia wytelyt, tak popid brich takie to wały nazywały, no i treba pity po tamtu babu, bo ona znajе zaliczyty toto, tot wał, no ale korowa pokal ne odpuchła ta kopała* K-4

wałoczok zdrobn. ‘mały pokos trawy, zboża’. *Iszły tam z hrabelinkami i pidсуwały pid toh'o, pid to toto, wałoczok, i perewernuli na druhu storonu* OK21 → *wałok*

wałok ‘pokos trawy, zboża’. *Jak skosył to treba, wałкы treba było potriasty, wałкы potrias, jak było hrubo to iszczy raz perewernuty* JS18. *Ne kosył tak, żeбы kłał na wałкы, łem tak, szto ono toto zerno wstało tak na kus sperte na tym stojaczym* AK20. *Ne kosił ta jak na bik, żeбы na wałok letiło, tilko kosił na zerno, na ścius tak* OK21. *Tak, kosyły kosami i na wałкы, snоры* MP23 → *wałoczok*

wałyty ‘sypać silnie (o śniegu)’. *Śnih wałyt, jak barz to wałyt, a jak pomały ta padat* AK20

wałyty sia ‘sypać się (?)’. *Żебы sia ne wałyła tota zemła* MW23

wantroba ‘wątroba’. *Nawet mam tam takie zila na wantrobu* MK20

wapennian ‘mieszkaniec Wapennego’. *Radyli tak to, jak kto i foluszane to totы, wapenniane, to rođdzilany* OK21

wapno ‘wapno’. *Nowy ściны to już były wapnom* IP13. [*Chyżę*] *sia mszyło, i pořim obilyto sia wapnem, a rańsze to było hlynom bileno* JS18. *Były, wapnom pereważni, wapnom, to zawse raz do roku, zawse wapnom, pered śwatmi* OK21

war ‘kwas z kiszzonej kapusty’. *Z kapustы war sie nazywał, jak sia kysyło kapustu, to sia dawato uciam pyty, żeбы ne mały robaki, tych motыlyc, no* PW12. *War to z toj kapustы* MK20

wargatyj ‘z dużymi wargami’. Abo *wargatyj*, abo *wargata* K-1

warstat 1. ‘warsztat’. Oni *mały* tak_y *warstaty* *specjalny* [do robienia gontów] OK21 2. ‘krosna, warsztat tkacki’. Tak *wyhladał* *tot warstat* *jak o toto*, *ale to było welykie* PW12. *Baba mały* i *warstat*, *szo połotno robyły*. *Warstaty mały*, *robyły połotno*, *robyły sukno*, i *z toho tak sie utrymywały* IP13. *W takim seli Nowycia to tam robyły weretena takych*, *szo sie priało*, i *robyły tam tyżky* [wy-] MK20. *Napriali* [wełny], *potim wytkał na warstat* OK21; też **warsztat**. *O tu*, *w toho Paszka robyły toto połotno*. *To był warsztat takyj...* PW12 ▣ *Robyły połotna*, *samy robyły*. *To był taki warstat*, *tak_y naczelnky były*, *tak_y wiazany na oczka*, *były kołoczka* i *w kożdım musilo być jedna nytka zaprowadzona od druhoj osibne*, *ale to było to w kupi*, *żeby to jak tam pidniżky były*, *to jedne sia czonkom metalo*, *taki czonok*, *był taki wystrojenyj*, i *tam sia metało na druhu storonu*, i *pořim nohamy sia pereberało*, *żeby druhi raz*, *żeby toty nytky były wiazany*. *Jak jedna nytka leży koo druhoj tam perepletana*, *to ona maje take*, *szo ona tam musyt perechodyty tak o*. *Tkałnia, warsztat, połotno szo sie robit* JS18 → *połotno warsztat* zob. *warstat*

wartaty ‘wartać’. *Ja mała dar do řpiwu welyki*, *a ja nič ne wartała*, *bo ne było mi do szkoly niyaki*. *To nič ne wartało* PW12. *Szkoda*, *że ja swoju kurnu chyżu ne łyszył na muzeum*, *to by wartało* IP13

wartyj ‘wart’. *Ja mała dar do řpiwu welyki*, *jakby tak hnesky*, *ta może by takie sztos szo si warta* PW12

wartist ‘wartość’. *Na zachodi to sosna maje wartist* IP13

warto ‘warto’. *Tiażkie żytia było*, *ani spominati ne warto* TW22

waryjat ‘wariat, głupek’. *Waryjat nazywajut*, *o taki o*, *chodyt*, i *nycz ne zna*, *nycz nykomu ne dast*, *pocztywoho słowa...* *take byle szo powist* JZ22

waryty 1. ‘gotować’. *To była taka farba w takim kołiczku*. *I do toh'o*, *do wody*, *toto waryli*, i *jak sie zrobyła farba*, *tak namoczyl* [spódnice]. *Tam sie waryło*, *już ja pamiatam*, *tam sie waryło*, i *ono no nabrało takoho koloru jakyj był* OK21 2. ‘gotować – o jedzeniu’. *Karpeli my sadyły i toto nawet mama waryty nam*. *Bandurky sie waryło* MK20. *Waryła gazdynia* OK21 → *hotowyty*

waryty sia ‘gotować się’. *Na takim tychym ohny jeszcze sie idło waryło*, *bandurky sie waryty* MK20 → *zvaryty* *sia*

waserwaha ‘poziomica, waserwaga’. *Tu sie miriat waserwahom* IP13

watra ‘palenisko w piecu chlebowym’. *Pered pecom*, *pered czelustmi*, *to watra to było pid spid*. *Watra to sie nazywało toto płaskie* IS23

ważyty *sia* ‘ważyć się, próbować’. *To zme sie na uhlu wezły*, *na dachu i nam jeden powidat*: *żebyste sie ne ważyli dwihnuti*, *bo witer w tunelu zorwe* MP23

wberaty ‘ubierać’, dok. **wbraty**, *ubraty*. [Zmarłego] *jak chto mał wberały*. *Teper wberajut do ubrania*, *a towdi powidam*, *jak chto mał*. *Szo mał*, *to toto ubrałi* PW12. *Baba řiż ubrana była i wberała*, *jak mała do harszczoho*, *to sie pozberała harszcze*, *a jak mała taki kus tuńsze*, *to sie řisz pozberała* JS18 → *pozberaty* *sia*, *zberaty* *sia*

wberaty *sia* ‘ubierać się’, dok. **wbraty** *sia*, *ubraty* *sia*. *Jak do cerkwy iszoł*, *to sie musil ubrati* JS18 ▣ *No ji tak sie uberały*, *no tak chodyły*. *No ji tak sie uberała*. *To sie bidny tak wberały jak i bohaczky*. *To czo tam mał duże lipsze*, *nycz ne mał*, *tak mał chołośni tot jak i tot*. *Ne było bohacych takych*, *żeby sie inaksze zberały*, *řem tak szo*, *tak chodyły jak i tot*. *Ne pamiatam tak*, *żeby był chtosi tak wystrojenyj*. *Každyj był w czuži*, *huni i chołośniach w zymi*, *a w řiti*, *jak powidam*, *w tych biłych gaczach*. *Abo nahawky nazywały*, *abo gaczky*. *Ne było tam oberanoho*. *Na sztodon tak chodyły*, *řem że na sztodon szbyły*

już z takoho hrubszoho, a na nedilu z tończoho połatna. Na sztoden tak chodyły. Ć boso na sztoden. Boso na sztoden, a na nedilu kierpci. No w zymi obuwały kierpci, bo już boso ne chodył PW12 ▲ Bo żebyś sia ubrała, to ne było za szto, to trochu tych jafyr nazberał, jahod, trochu hrybiw trochu, i tak sia ubrała. Jak sia wbyrała? Na każdym seli inakszy. Tu w Bortnim prosto, tak, mały perewaźni, wszystko chodyło... chustuczki mały na holowach, no ji tu sweder i toh'o, i spidnicy szyroki taky, take jak teper balowy wyhladajut, no. To były z ruźnoho materiału, to ta jakie komu tam sia podabało. Dawno mały denekotrzy i swojej roboty, a farbuwany byli, ale **farbuwały** same. Kupowały jakes to toto, taky gałki toty. To była taka farba w takim koliczku. I do toh'o, do wody, toto waryli i jak sia zrobiła farba, tak namoczył totu, si nazywał, nazywali sukienku, nie, chyba spidnycia nazywały, no. I toh'o i tam sia waryło, już ja pamiatam, tam sia waryło, i ono no nabrało takoho koloru, jakyj był. Ono perewaźni taky temny robiły, ne robiły taky jaskrawy, żeby było każde insze jaskrawe, perewaźni temno, to zelenyj, to jakysi inszyj, takyj orichowyj. Robiły **zapasky**. To tak wyhladało, jak teper w restauracji majut toty fartuszki, ale to był duże bilszyj, był takyj ponyżej kolin, tu mał sznurki dwa, zawiazuwał sia tu z druhej storony... Ne sznurki, pasoczki chyba, pasky, pasky, bo sznurki to nazywały toty, jak do butiw byli taky sznurki, bo byli sznuruwany taky buty. No ale dwa taky pasky, szto sia... byli popryszowany na tych bokach i sia z druhej storony zawiazało. No mały taky, nawet chodyli do toh'o, do cerkwi chodyły w tim, a to było modne ta na tamty czasy. A denekotrzy to nosyli po inszych selach, tak, bo czasami sia dagde przeszło de, na insze seło jak tam, de za horom, to nosyli taky czorny tu, toty pasoczki mały zawiązani tu bzs czelo baby i toho. [Jak to się nazywało?] Gałunok zdaje sia, no **gałunok**,

tak. A iszczy de inde to nazywali, to chodyli w **wyszywanich**, w wyszywanych tych. [A tu haftowano?] Mało, mało, ale denekotrzy po inszych tam selach, to mały wyszywane, tu na rękawach mały wyszyty, i tu wyszywały, to było, oni nazywały krestykami, to było dos trudne, to ne każdyj poniał jest. A tu tylko jedna wyszywała nasza susida tu o, ale ona ne żyje już. Wyszywała i toto, takie dos dorohe było i dorohe jes, fiż jes, no ale to ne każdyj potrafiy, no. Bilsze tam na wschodi desi wyszywali te, no OK21 ▲ Z kłakiw to robiły takie hrubsze połatno, a toto iszczy najharszcze to sia nazywało len, to z toho robiły już takie, szto szyli koszeli. Ja mam ja iszczy **bluzku** taku, z takoho lenianoho, z tych wojniw, z tych wojnyw tam jenna szyła i tutaj na pamiatku se mam, ładni na maszynie wszyta, ma i konirik, korotki rękaw. Już ja chodyła tam zo swojima koleżankami w spidnyciach z lenu, tiazko było, bez wijnu nycz ne można było kupiti po prostu, to z takoho połatna, tam sia wybilyto, było ładne, bite. Z toho szyli piznisze koszeli. Sami, sami, perewaźni sami rękami szyli. Chto mał maszynu, to szył maszynom, a jak chto, to rękami. Mama moja szyli rękami, tatowi – koszeli, bratim. Naprialy si nitok, jak wszyły, to już sie ne poporoła. No to chustku ne dawali tak, już piznisze to dawali, taky kuniryki szyli, a jak ja pamiatam, iszczy to toho koniryka ne było, leń take o, taka obszywka jak teper. Obszywka, no, normalni tak. H nas ne wyszywali, ni HW25. [A dziewczęta?] No taky mały fiż leniany bluzki. To sia nazywała westka. Westka to normalni tak jak teper toty bluzoczki sut, szto z konirykami, i ne rozpinana, leń tak tu kus, kus była, takie mama nazywali **oplicza**. Starzy lude, mama tak zwały moji, twoji na pewno, oplicza, na spid, jak teper mame halky, to persze była koszela. To nazywały koszela. Abo spidnik, no, to ne szyli koszeli, leń do pasa taki spidnik, a w ti weści chodili ciłyj tyżden, w jedni, a na

druhyj tyżden prały, a w sobotu zminyły si, až na druhyj tyżden nosyli druha, a tak ciłyj tyżden. Jak ja znam, to tak i susidky chodyli i moji mama tak chodyła HW25 → pozberaty sia, zberaty sia

wbrania [wymowa **ubrania**] 1. 'ubranie, odzież'. Hneska je ubrania delykatne, jes tak, a towdi było wszystko takie z toho lenianoho abo paczisnoho, to toto takie, że twerde było do prania OK21 2. 'garnitur (?)'. Kupuwały to, szto treba było: i ubrania jakese, jakese pototno PW12

wbranyj [wymowa **ubranij**] 'ubrany'. Prawoslawnyj takyj monach, ubranij w totu szapku taku, jak monachy nosiat IP13

wbraty zob. wberaty

wbraty sia zob. wberaty sia

wbywaty ndk., dok. **wbyty** 1. 'wbijać'. Nakrutyły kyczky i tym wkrzywali; tam wbiwali, dawali taky prut do každoj OK21 2. 'o jajku: dodać, wbijać'. Jajko sia wbye do toho jiszczy MK20 → powbywaty, wybywaty

wchid 'wejście'. [Do ula] tu taki, taki był wchid, taky dwerci były PW12

wchopyty 'złapać, wziąć, objąć'. Chudoba hołodna była dobri, chwopila (!) tak skoro paszy, że sia toto wylilo PW12. Ja tak wchopyla toj krest tak MK20

wczenyj 'wyuczony, nauczony'. Majsztra wczenoho ne było nigde IP13

wczera 'wczoraj'. Wczera PW12. Jak mi spominała wczera Worobłycha IP13

wczyty 'uczyć'. Jak ja chodyła, to iszczy Lemky wczyli. Mene wczyła nauczycielka. Czoho uczyli? PW12. I po naszomu i po polsky wczyli; Świstak takyj wczył – Polak MP23 → nawczyty, wywczyty

wczyty sia 'uczyć się'. Jak było sia wczyty, jak treba było korowu pasty. Ony sia wczat, to znajut MP23. Ja sia wczyl y po polsky, iszczy bukwar i tak, że znam i toh'o OK21 → nawczyty sia

wdarinia 'uderzenie'. Korowa kyrwiom sia dojit czasom z [w]darińnia IP13

wdaryty 'uderzyć'. Musiła wtikaty zas, żeby sy naszła misce, żeby ji ne wdaryl tot, szto jej łapał K-3

wdiacznyj 'wdzięczny'. Rolniky barz zadowoleny i wdiaczny państwu IP13. Wdiaczny MP23

wdiwaty 'wdziewać, wkładać'. (Czuha –) ne wdiwalo sia ruku tam, tilko taka „nazuta” była, i tu tak tod rukaw wisil PW12

w dołynu zob. dołynna, w horu-dołynu

wece zob. duże

weczer 'wieczór'. Prychodyły tak o, wecerami. A tak z wczera sidyły lude, czasom i śpiwały take posmertne piśni PW12. Tak można było do wczera stojati. Wecerami prychodyły ludi i tato szyli toto. Byli dowsze wczery, to wszystkie prialy OK21. Weczirkby – ciłyj weczer to było szum, huk w chyiży. Sia prialo ciły weczer. I desi wecerami ziszły sia chłopci na seli, śpiwały sobi HW25; też **weczor** [?]. Iszły weczorami (żaty) OK21 ♦ **pid weczer** 'pod wieczór, wieczorem'. Pid weczer stojało, a rano już byli postawlene desiatky [snopki], o OK21 ♦ **na weczer** 'wieczorem'. Na weczer zas bandury. Zakwasyło sia na weczer totu muku wiwsianu PW12. Tam na weczer był śpiw, ohni kłaly IP13 ♦ **w weczer** 'wieczorem'. Zmołota h weczer IP13

Weczer, Śwatyj zob. Śwatyj Weczer

weczeria 'wieczera wigilijna'. Była weczeria na Śwatyj Weczer. Tak już po weczери, to towdi iszli i koładowały PW12

weczериaty 'wieczerać (w Wigilię)'. Jak mały weczериaty, wynoszali chudobi JS18 → poweczериaty

weczirkby 'wieczornice (związane z przędzeniem lnu)' ▣ De sia zberaly? Jak chtosy chočil pryjniaty, ta, no chto pryniat, bo to ne każdy chočil pryjniaty. No w gazdy, tak w gazdy w weczer, w weczer to było, w gazdy, jak sia kotrysy gazda zhodył na to, mał plac takij bilszyj, to tam sia schodyły, i tam prialy. Prialy i, powidam, bidu robyły, bo rypaly totu chyżu tak, szto studin była, no, ale jak chtosy

był terpelywyj, ta terpił, daly mu tam, złożyły sia na naftu. ▲ Takij łamanyk, **łamanyk** sia nazywał. Na ostatku, jak już po tych weczirkach, bo to było wse w tim, jak my nazywały, h riścianim pości, pered Roźdestwom, no to już, do, do toho Roźdestwa prialy, schodyły sia, a poťim już jak, o śwata, to sia złożyły i taku hostynu kus robyły si tam. Kupyły dakoho wyna abo sztosy tam takie, no ji pohostyły sia, to sia nazywał łamanyk PW12 ▲ I tak sia rozchodyły i już ne chodyły poťim na toty **weczirkꞑy**, lem to, lem w riścianym pości jak były welyky weczery, chodyły. [Do odnoho gazdy?] Do odnoho, no ale to jak o, takie Bortne było welykie, to h paru miścioch było toto, tam było, i tam było zaraz dalsze tak o, de było czelady, sia naschodyły. Takie było. To było barz dawno już, barz dawno. Kilko tomu rokiw już o. Takoho ne je. De tam jily, nycz ne jily, prialy, nycz ne jily, nychto jim tam jistia ne dawał, chto jim tam mał jistia dawaty, sia najił každyj jak izoł, ta tiłko wytrzymał tam paru hodyn. Nycz ne jily, lem **prialy** i tak, jak powidam, toty zabawy ruźny, i śpiwały i taky o. Tyma zabawamy sia wybawyły, iszły domiw, i już PW12 ▲ Sama-m chodyła na weczirkꞑy i to neraz, priało sia i śpiwało sia pry tim, i taky **piśni** cerkowńy i taky świtowŷy ho, ho, tam ruźne było na tych weczirkach. Hnesky ne je nyczoho takoho, ale to była zabawa taka, prawdywi zabawa, nawet na dowhŷy weczery. I napriał sia, i, i nabawył sia, i naśpiwał sia, i piszol domiw, i sia mu dobri spało, bo sia tak wyhasuwał kuściczky. Czelady było barz duże: diwok, chłopci, i to sia schodyły i ruźne, ruźne no. No, razem sia schodyły tak, i diwky prialy, a chłopci ne prialy, chłopci zbytkuwały, śpiwały, a diwky prialy i naprialy wereteno, wereteno takie, szto było paru pasem, a poťim chodyły na ruźny taky, teper takoho ne je: i stopky, i mlynky, i jakie to, jak to sia nazywało: linywa Marysia, kapłuna pekly, taky **zabawŷy** maly. No powidam, nazywały: stopky, mlynky,

ja ne wkažu, bo to ja ne pokažu takie, ale to były zabawy taky fajny, że sia można było pobawyty no, i także rozmajite, i śpiwały, i na motanyj tanec, i na szto iszczy? Takie było barz fajne, no hnesky takoho ne je nigde, wszytko zahynuło. I susz, na susz chodyły PW12 ▲ Baba hładiła, len chesała i priała, i potim były weczirkꞑy, i diwczata barz ochoczno chodyły, bo i tam chłopci prychodyły, i kapłuna pekły, na ruźne, na ruźne chodyły, na czuda take, na take zabawky no. Tak że prialy do piwnoczŷy, po piwnoczŷy domiw prychodyły. Ta pryszła domiw, maczocha hwaryt: ta dneska z toj kudyli jakosy mało toho, powidat. Bo toho mława kudiwka była, a ona szmaryła, bo ne neśta domiw już, no szmaryła pid mist toto priadywo, a wereteno za małe było, bo jakby wszytko spriała, to ona poznała, że ona sztosy musila z tym zrobyti IP13 ▲ Weczirkꞑy... perewaźni w pości teper, pered Bożym Narodzeniem. [Poprawia się:] Ristwo Christowe, tak. Byli dowsze weczery, to wszytky **prialy**. Prialy, ale prialy tym, rukami, na weretena taky. Jak już mały tot len wyhladzenyj, wyczesanyj, toh'o, to już prialy, iszli, zbierały sia razem, do jednoho domu, chłopci karty hrałi tam i flirtuwały z dziwczatmi, a dziwczata prialy si, to kaźda sia starała, żeby ji dobri toto wyszło, żeby bilsze napriała, to tak wse do dwanastej perewaźni prialy, a piznijsze na zakinczyniu, jak już zakinczały totu pracu, weczirkꞑy, to robyły taky łamanyk. Składały sia tam po jakese paru złotych i robyły si take pryniatia, **hostinu** taku, wszytky razem. Zapraszały i chłopcy neraz tam na toto pryniatia, ta ji muzykanta jak był, to takoho. A to w jednij chati, de była taka bilsza, bilsze mieszkania było, bilsze take kwadratowe, no to tam sia zbysyły, to już mały takie stały, ustaleno, że to tot, chto lubył takie, no to gospodar im pozwalat aż chtosi, za jakysom małom opłatom, o. A denekotri, jak mu dały wyipyti, to i tak dobri było, i zadowolenyj był, że lude pry-

chodiat. Ale to było takie... ja znam? No kłopotliwe było, znate, jak pohoda była, to iszczy nycz, ale jak tak polało, to nanesty brudu do mieszkania, bo to prychodyło i dwadecet i trydceć ludzi do jednego, no, to toto duże było. Selo było, mało sto simdesiat nomer, a tu byli na dołyni, jedny tam na seredyni, w druhych byli, bo by sia [w] jednej ne pomiścili. [A nie chodzili tam do góry?] Nie, ne chodyły. Diwczata ne chodyły, a my chodyli chłopci, my chodyli i tu, i tam my chodyły. Aż tam pid schroniska zmy chodyły neraz, tak. Ta my rużne **zabawy** tam ony, jedny chodyli na mlinkы, inszy chodyli na stopкы, to inszy takыj motanyj tanec. Śpiwali, śpiwali. Muzykantiw ne było, muzykanty byli na kinci, jak robyły tot łamanyj, a tak ne było. No mali takы swoji zabawy, neraz take byli może i neprijemny, no bo, bo to jak robyli takы mlinkы, zrobyli mlin, i do mlin to brały tote diwczata. [Na weczirky chodyły tylko diwczata?] Diwczata i chło[pci], mołodiż. Zamużny chodyły tiż, ale tilko tak priasty, a tak w takыch zabawach ne brały udiťu [!] żadnoho, tilko **mołody**. W pości onі, pereważni w pości robyły, bo to było szist tyżni postu pered Rizdnom Chrystowym no, to toto robyły. A teper zarownuwał wszytko, ne je. Ja powidam, było bidni, ale było weseło, no lude żyli tak spokijni, ne dumały ta jak hneska dumajut OK21 ▲ To weczirkы, tak sia do jednej chyży, tam sia poschodili, diwczata priałi, pleli, a chłopczyiska sia schodili piznisze, chodili na take rużne zabawy, tak zwało tanec motanyj... i sy zadawali, tak sia zwało **fant**, musila diwczynyna sztosі daty tam, chotby szpilku z wołosia. No sztosі je, chto szto mih, i piznisze, žeby oddali toto chłopci, to diwczynyna musila tam abo śpiwati, abo daszto powidati takie że: „z tym, z tym bom pidu domiw, tebe lysz na berezi, a tebe drylu do wody”. Take si żartы, na żartы si tak. No i tak ciłyj pist ristwianyj, ciłyj pist chodili na totы weczirkы. No, taku chyžu si hladały,

szto ne było małeńkych diťy, bo to ciłyj wecer to było szum, huk w chyży, chyża jedna była. To było brez selo, to ji w trioх chyżach było, byli totы weczirkы, ne schodyły sie do jednej chyży łem. Tak tu Kuzmiże i tam ta Felenczankowa o, robili w jennij chyży, tam zas na dołyni, w druhij chyży, na kinci sela znouw w treti, i tak. Było, dawno było tu sto szisdesiat numeriw, tu było tych chłopczyiskiw, tu diwczat, jak drow. Stojali, pereważni stojali tak po chyży dookoła. Tam świtła elektrycznoho ne było, łem daka lampa, to tak stojali, žeby sia było widno. Stojali, kudil si tu mała zapchanu za pojas tak tu i toto... potihala si len, i ślinyla kus, i tu priała, i zwiwała. Tam popriali, tam mama doma nałożyli kilko ma spriasti. Sia toto sprialo, to już sia bawili tam, do dwanasztoj hodiny, do desiatoj priały, do jedenasztoj. Zależył jak kotra sia ruszała, jak była zwinna. Ta **potemri**, chto tam mał lampu jak hneska. Chłopci odprowadzali diwczata, ja nigdy daleko ne chodiła, bliskom mała, w nas w susidztwi zaraz byli totы weczirkы. To totы szto mały daleko, ta chłopci iszli, razem, sia odprowadzali i tak byli weczirkы. Śpiwali, śpiwali piśni i takы, takы cerkowny i takы świtowы jak hwariali, rużny. Łem tak, h piatnycu ne śpiwali, w seredu, bo to pereważni totы weczirkы to byli h pości. To tak zaczynali jak teper, o, iszczy dwa tyżni ten o, bo misiac prawi iszed, i potim ciłyj pist. Každyj den. Subotu chyba nit, już zapomnuła, bo to już sorok wisem rokiw jak my na weczirkы, abo wece, ne chodili, w sorok wisem my już pereżili razem, ženaty. Łem diwczata chodili i chłopci, a zamużna to już maje pereważni diťi mały. Tam mołodiż sia schodyła, betiarы, betiarы takы. Byli hreczny i byli takы o jak teper. W nas w susidztwi zaraz byli totы weczirkы. Pereważni totы weczirkы to byli h pości. A już jak sie wojna skińczyła to już ne, nie robili tut weczirok HW25 → zabawa **weczor** zob. wecer

welycz nieodm. ‘wielki’. *Такы былы мотовыла wełycz, szto trea było znati kílko tych pasem pustiti* PW12. *Быт такыj pec wełycz* IP13. *To welycz był pec* JS18. *No to je hłih, on rosne, to win rosne taki wełycz* JZ22. *Taka wełycz opata była* [do pieca]. *Часом пaska wyrosła wełycz ta iz peca ne mohła wyjti* MW23. *Wełycz jak drabyna, tak jak przywiscze, win wełycz taki* K-1

Welykden ‘Wielkanoc’. *H Welykim Pości jak pered Welykodniom* PW12. *Tot chłopec piszol na samyj Welykden. Driždzi kupuwały, paczku driždzi to już sia tiszyli, bo to już Welykden, znaczyt; paczku sztyroch kupuwało* IP13. *Jily kobasu na Welykdyn* MP23 ■ *A na Welykden to pasky pekły. Śwatyty z nio iszły do cerkwy. Do koszyka, wszystko sia, do koszyka rano kłato na Welykden no: i syr, i masło, i jajcia, i kobasu, i szynku, no ruźne, ruźne takie, żeby był poŵnyj koszyk, i toto sia nesto, ksiondz pośwatył, przyszło sia domiŵ, dało sia na stił, i sia proskurku kupuwało tam w cerkwy, prosfora, proskurka i najpersze... Tato podiłyły tak o, najstarszyj człowek żeby podiłył, i najpersze sia toj proskurky śwaczenoj žito. Jak my woszły domiŵ, no. A piznisze na stił rozkladały wszystko: hrin, jajcia, no tak było* MK20

welykodnij pist zob. pist

welykыj ‘wielki, duży’. *To było welykie (warstat). A pid totu chustku welyku iszcze mału brały. Welyke wesila było* IP13. *Welyke seło. Myska to welykie, a meńsze – terelyk* MK20. *Wyhlady robyły ne takы welikы jak teper. A towdi snihы padały welikы* OK21

Welykыj Pist zob. pist

wendka ‘wędka’. *Imały rukamy i na wendku* PK23

weper ‘wieprz’. *Weper to był już weper no. Pacia to był weper, mih byti weper taki o, nazywały, „menskij”* PW12

werch¹ 1. ‘góra’. *Chłopcі iszly kositi, diŵczata hrobatі, śpiwały tam po tych werchoch. Chłopcі iszly kositi, diŵczata hrobatі,*

śpiwały tam po tych werchoch PW12. *Do lisa tam po werchach chodyły* JS18. *Wersze mij wersze, zelenyj mij wersze* [fragment piosenki] HW25 ■ *O te hory sia nazywały? Duże bohato tak skazaty: i Mareszka była, i Magurycz, Ostryj Werch, Kornuta, Džamyry. Tak, jak my tam na pole chodyły ta do Džamyr, Pasiczne takie tyż tam, no take przywiscza takы pola mały, tam de my na pole chodyły. No i takie, o Magurycznym kazała już, no i takie tam o, ruźne... 2. ‘wierch, góra czego’. Płatwi, na kotrim budut spoczywały krikwi, werch, o* IP13 ♦ **werchom** ‘od góry, w górze’. [Worek] *takы werchom był шырокий* OK21 ♦ **na werчы** ‘na wierch; na wierchu’. [Zerno] *kłaly tam de stajnia była, no, na stajniu, na werчы tak* OK21; *też na wercha. Kłali jednu, a tu była szczelinka taka, i druha doszka na tretiu na wercha tak, że zakrywało wszystko* OK21 ♦ **z werчы** ‘od góry, z góry, na wierch, na wierchu’. *Baba jak iszła do cerkwy, to brała z werчы na totu chustku iszczy obrus takyj biłyj. Zo spodu sino, a z werчы zerno* [na strychu] PW12. *Mołoko sia postawyyło, z werchy taka była werchnyna, zmetana* MK20; *też z wercha. Z wercha było natiahnenyj obrucz takyj na tim, želizny* [na kole wozu] OK21. *Z wercha było roździerane* TW22

werch² ‘kwiatostan’. *Tam było dakie takie kwitia kuzy, to takie pachło, ale takie tam z toho, jak my nazywały, werчы* PW12

werchiwka ‘gorsze włókna ze lnu’. *Czesaly iszczy piznisze na takыch, sia szczyt sia nazywało, i toto hirsze to iszło takie na motuzy* HW25. *Werchiwka sie nazywało, bo to z wercha było roździerane* TW22

werchnyna ‘śmietana’. *Mołoko sia postawyyło, z werchy taka była werchnyna, zmetana* MK20 → zmetana

werchuwatyj ‘kopiatty’. *Piszlam na totы jafыry i nazberalam poŵnyj koszyk taki werchuwatyj* AK20

wereteno ‘wrzeciono’. *Weretenom priały* PW12. *Wereteno za małe było* IP13. *Takы były*

weretena, no ji skruczaly na kubiata JS18. To tam robyły weretena takych, szto sia priało, wereteno sia zwało MK20. Priały, ale priały tym, rukami, na weretena tak OK21. Tu wereteno tiało HW25

wernuty zob. wertaty

wernuty sia zob. wertaty sia

werstwa (?) 'pokolenie (?)'. Teper jakysa werstwa nastała, szto ani ne chotiat śpiwały, a ne je takoho takoho żeby wczyl śpiwu PW12

wertaty 'wracać', dok. **wernuty**. Jak my wernuly z Zachodu to, to-zme iszczy pisze iszły do Gorłyc PW12. Tu jak zme wernuły nazad z zachodu... IP13. Ć ony dały nam zezwolinia wernuti. Wernuły zme, mały staru chatu taku HW25 → powertaty

wertaty sia 'wracać', dok. **wernuty sia**. Jak my sia wernuly z zachodu, to zme chodyły tam PW12. Jak z kurnej chyży piszot do Hameryky, to do kurnej sia wernyl IP13. Jak sia ne wernu, to muszu sidity dwa misiaci w karnym lagri MP23. Ale sia wertajut nazad PK23. Wziali ślub, i wertaty sia do mołodyci HW25

wertyty 'wiercić'. Wertil takim swerblykom. Wertyt tu toty sumczy IP13. Było belok takych szist cy piat i byli werczeny dīry OK21 → powertyty, zawertyty

weselist 'radość, weselość'. Ne je weselosty medže ludmi PW12

weselo 'wesolo'. I to weselo było, choć lude były bidny. Lude barz zaczęły sia weselo zachowywały IP13

weselyj 'wesoly, radosny'. Były barz wesely i barz szczyry. Ne do opowidania jakie to było weselo. Powidam że były bidny, ale wesely byli. Barże wesely były jak hneska IP13

wesila 'weselo' ■ Wesila było, no to wetyke wesila było, bo to było ludy i ludy iszli, ne iszli – były proszeni, ale ne proszenych wece było. Gazda sia musil z nima [gośćmi weselnymi] obyti. H bojisku tancowały, choc i po zemli. Gazda musil iti paru raz z flaszkou, żeby poczestował, bo jak ne poczestował, to mu

robyły bidu... Było dwóch družbiw i družky, dwi swaszky, starosta, no ji marszałka był IP13. Wesila uzgodnili, koły bude wesila, i sia tam [h] mołodyci rychtuwały na wesila TW22. [Kto zapraszał gości?] No to družba i družka, družba i družka zapraszały, ne tak że pani młoda chodyt i pan młody, lem družba i družka chodyły JZ22. Zhotowyli, my nazywali bandury... nahotowyli bandur, rosołu, narobyli pyrohiw, a i takie było wesila HW25
 ▲ No to wesila takie, napersze sia poprychodiat, zberajut sia družky, družbowe, wszytki swatowe, swaty i poprychodiat, i sia zhanajut do chyży, no a poтім sidajut koo stoła wszytko, śpiwajut swaszky. Toto zaruczyny, to ja już ne powidam od zaruczyn, bo to by, tiłko to treba JZ22
 ▲ Tak było, jak ja iszczy doma była, jak moji sestry sia oddawały, to tak przyszot najpersze probywacz, taki chłop staryj i gadał tomu swatowi: cy dasz diwku, cy ne dasz? No i już jak tam powił, że dast, to przyszło zas dwóch, abo trioch, abo sztyrioch już takych za... na pogadanku szto obiciajut, szto dadut, szto: cy korowu, cy połe, cy szto. No, jake wino. No, a poтім, już poтім, już zaczęły zaruczyny, piszły do zaruczyn, ta jak do toho, ta jak teper do toho chodiat do ksiendza JZ22
 ▲ Tak, już bude cy chyża, cy szto mu tam obiciały, cy gazdiwka, bo persze to lude, to sia lude na gazdiwku żenyły, ne ta jak teper, na gazdiwku, ne z diwkom, a z gazdiwkom sia żenyły, bo było duże korow, duże kony, duże poła JZ22
 ▲ To tiż tak było że mołoda hłikala i sia kryła, tiż tak było, i tiż tak hprowadzały, a poтім no tak wesila było jak wesila, no ji już. O toto już pry kinci, to już, toto to już sia odbywało h mołodoho, bo [w] mołodyci sia odbyło wesila i piszły do mołodoho, a h mołodoho sia zas wesila odbywało, no to tak jak przyszły do mołodoho, to towdy czepyły. Czepyły, towdy iszły do komory, tam czepyły, tam, tam swaszky śpiwały i družbowe, i poczepyły totu mołodu tak, jak powidam, poskladały wszytko na niu,

i toŭdy wchodyly, iszly na poŭik sia myty, iszly sia iszczy sia myty mołodiata, i tak juź potim wesila było zas u mołodoho, było kupa toho. Sidała mołodycia na kołina mołodomu, na poduszkuch, mołodziej sydła tak, tu mu daly poduszkę, tu mołodycia siła, no i tu swaszkę, i czepyly, wszytko robyly koo nej toto, szto powidam. Zaczepyly, rozplitaly, zniały wszytko toto z hołowy, rozplitaly i poŭim zaczepyly tom chimlóm, jak poŭidam, czepec wtożyly, gałunok daly, chustku z werchy, i tak uź była mołodycia zaczepłena. Hnesky takoho ne je. I tak si špiwaly rozmajiti pry ŭim. [A to swaszkę?] Swaszkę czepyly, swaszkę, iszczy jim tak, družbowe tam n'a zliš zrobyly, kraly tot czepec, to mołodycia žmituwała tot czepec z hołowy, metala, takie, takie o, do zabawy było szytko. Ne pekly nyjakoho, specjaľnoho nycz ne pekly, chlib był o, ji i jak ja powidam toty perohy juź pry kinci dawaly tak, tak dawaly na taky bilszy, no tam každyj sobi jedno wziat, to ne było, tak jak hnesky, szto každyj osibne, každyj toŭdy szytky jily, daly try mysy, ji i wszytky jily z tych trioch mysok. jak to, jaky były wesilny, no to takie było. Nychto sia nikoho ani ne bojał, że sia zarazyt, ani trefny. Czohosy pryklakaly spidnyciu, ale ja sama ne znam czoho, szto to, szto to była za jedna ŭorożka, ja to ne, ne rozumiała, i że ne ma, to podobno że to, żeby ne był swoju ženu, to za to mołodziej przyklakał, no ja ne powim toto dobri. **Prydany** to jak juź pizła mołodycia do mołodoho, no to sia rodyna tota mołodziej, blyżcza i daľsza, jak choŭiły, to sia zberaly i prychodyly, tam stawaly pered dweri, špiwały, i tak iszly, i nazywały sia prydany. To jich zasadažaly za stoł. No poŭidam, toŭdy jak mołodycia pizła do mołodoho, to za niom poŭim, tota mołodziej rodina blyżcza i jaku tam sy pooberaly, iszła do mołodoho, i tam sia hostyla tak, to nazywały prydany. [A podarunki?] **Podarunki** to mołodycia dawala, mołodycia dawala joho rodyni, jak priszła do rodyny, ta ja iszczy

sama podarunki dawala. [Jakie?] No takie no, jak mołodomu to jakie diŭcza było, to abo daku basanunku, abo chustoczku, a jak starszym to koszeľu, oplicza, abo poľotna na oplicza, no tak no, takie, takie sia dawala. Ale teper toho ne je, to teper moľodi składajut, a ne mołodycia, toŭdy takie było PW12 **▲** Persze było h mołodyci. Jak iszła mołodycia do chłopa, to persze h mołodyci było. Porobyly tam den, a na druhyj den poŭim pozberaly sia i wyberala sia normalni. Wybrala sia i pizła do chłopa. I h chłopa zas robyly druhyj den. I tak było dwa dni. Chto choŭił to popyt i pojił. [Szto pyły?] Wudku, to na wesilu to lem wudka traluje [!]. Wodu ne pyly JS18 **▲** Pryszly pered chyžu i špiwajut: Wychoďžaj, wychodźžaj ty bohacki synu, prywytaj, prywytaj po ženi rodynu. A tam odšpiwaly: przszly nam prydaniany, szto my tu jim jisty dame? Narubame trisok, dame na sim mysok. Tak toty z chyžu špiwały. To juź jak do mołodoho jej pryprowadiły K-4 **▲** [Jak można tyżden czasu wesila robyty?] Lem były z jodnoho seła, pizły babę, korowy podojily, porobyly doma, dity poplekaly i pizły zas na wesila K-4 → oddawaty sia

wesilnyj 1. ‘weselny’. Any wesilny ne znajut, any koľyskowyy ne znajut [piosenki, pieśni]. Daly try mysy, ji i wszytky jily z tych trioch mysok jak to, jaky były wesilny PW12 **2.** ‘gość weselny’. Wesilne powažny byly, czasami tak zaczepłaly i tak. [Kto?] No powidam, wesilny taky. [Swaszkę?] Swaszkę JS18

wesna ‘wiosna’. I „na wesnu” i, biľsze „na jar” – tak nazywały. Wesna najbilsze sia radyt, wesna abo jar, abo jar, ale tak jar, o. Na jar, abo na wesnu toto tak i tak PW12. Cy na wesnu, ci na taky sy Zeleny Śwata. I tak do wesny OK21 → jar

westka ‘bluzka’ **■** No taky mały, řiž leniany bluzky, to sia nazywała westka. Westka toto normalni tak, jak teper toty bluzoczky sut, szto z konirykami, i ne rozpinana, lem tak tu kus była, takie mama

nazywali oplicza. W ti weści chodili ciłyj tyżden, w jedni, a na druhyj tyżden prały, a w subotu zminyły si, aż na druhyj tyżden nosyli druhu, a tak ciłyj tyżden HW25 → bluzka, oplicza

westy sia ‘powodzić się, wieść się’. Potrafyt chtosi jeden druhomu porobyty sztos, że sia mu źli wede IP13. Żeby sia wszystko weło, sia należyt dity chowały ładni TW22

wewiurka ‘wiewiórka’. Sam jem chodył na wewiurki PK23

wezty ‘wieźć’. Wozami jak iszoł, to wjuż abo dakie drowno na prodaj, abo dakie, daku chudobu. Ja dyrwa wiuz IP13 → nawezty, wozyty, powezty sia, zawezty

wezty sia ‘jechać’. A tota z Gorłyc, szto ty sia z nym wiuz, jak to sia zowe? Nam ne chotyły nigde pryjaty na potiah, to-zme sie na uhłu wezły MP23 → ity, jichaty, prychodyty

whaniaty ‘wganiać, zaganiać’. Jich whaniaty tam pomedży chyży IP13

w horu zob. hora, w horu-dolynu

w horu-dolynu ‘w górę i w dół (o orce)’. Budjak orały: i w horu-dolynu i na piperek. W dolynu orał. W dolynu orał, no znaczyt [w] dolynu, a jak bude do horu, to sia mu perewernuł płuh zas. A jak w dolynu, to tiż orał w dolinu i w horu IP13

wiazaty 1. ‘wiązać’. Iszoł ze [!] serpom i na snopky składał. I potim druhy iszoł i wiazał. Oni to jak kus skosyły, ta wiazaly pak samy i stawlały do... Wiazaly, pozberaly i wiazaly, werestami wiazaly, tom sołomom, szto było JS18 **2.** ‘przywiązywać’. Tam lude psy wiazaly, bo dyky chodyły do bandur, to wiazaly, żeby straszyl JS18 → powiazaty, prywiazaty, zwiazaty

wicha ‘wiecha, znak zakończenia budowy domu (i poczęstunek z tej okazji)’. Jak krikwy postawlały, ta wicha była. Na weczter postawlały, to było poczestunok, to hostyna była taka robitnykiw kotry robyły, poczestunok był, wicha była, wicha. Wicha była zapłata tam na tій krikwi ostatnij JS18

wicznist ‘wieczność’. Tak, tak, starist ne radist, a mołodist ne wicznist K1899

widity ‘wiedzieć, znać’. **1.** ‘wiedzieć’. Ja łem tak sztom, sztom widiła, a robyty ja toto ne robyła PW12 **2.** ‘znać’. Ne wim nauczytela, łem tam dwuji dawał MP23 → znaty

widro ‘wiadro’. Ścina, koły my pryszły, za desiat rokiw taka była, żeby tu widro wody wylał na niu IP13. Wodu sia nosiło w widrach. Do widrij [!] dojily, Widra sut taky oblewany, o. [A dawno do czoho dojily?] Tiż do widra JS18. Wodu h widrach nosyły preważni z riky AK20. Treba było hłaty do swoho widra MK20. Studnia i na korbu, krutyl na tańcuch, potim widro. Wodu nosyli w widrach OK21

wijna zob. wojna

wikno nowsze ‘okno’. Tu-zme pryjichaty, joj, wam każy, pustka, wiken ne je, dweri ne je MK20. Byli taky, szto wikna robyły OK21 → выглад

wilno ‘wolno, można’. Połotno robyły h wojnu i skoru garbywały, choc ne wilno było. Po lisoch wilno wsiady iti na hriby. Za komuny ne wilno było stawyti [domu] z derewa. Ne wilno było. Ne wilno sia załamluwał nat chorobom, no, ne wilno IP13. Załamluwał sia ne wilno MP23

wil ‘wół’. Sie nazywały woły, w nas pereważno byky powidaly, byky, bo tu des biłsze, to bym powiła, że tu nazywały wolby, a h nas ni, w nas nazywały byky: mał byky, prodał byky PW12. Dawno za Austriji tilko wołamy lude robyły. Płuhom orałi, orałi wołami kołysi. Tak najpersze wypychały koni byky, bo bykaty robyły, wołami IP13 → бык

win ‘on’. Ne znam jak win sia nazywał tot pan IP13

winec ‘ślubny wianek’. Taky wińci mały na hołowach z kwitia TW22 (– Ja ne pamiatam HW25). – Z hołom hołowom była i taki winec mała upłetenyj HW25. Iszły zniamaty ji tot winec z hołowy K-4

winci ‘wieczór panieński’. Były w nioj wińci to sia zwało, weczter pered wesilom,

wińci, chłopci i diwczata sia poschodyły, spiwaly. Na wincoch i toh'o; koležanky, kolegy, wszutky tak iszły K-4

wino 'wiano, posag'. Wino, wino TW22. Szto obiciajut, szto dadut, cy korowu, cy pole, cy – no, jake wino JZ22

winok zob. winec

wio! 'wio! – zawołanie na konia by ruszył/jechał szybciej'. Posidały-zme i wio! A żeby pruczejsze, to wio! IP13

wiryty 'wierzyć'. Lude toto wiryły i wiryły. Wiryły lude w czarby. Były taky szto wiryły w toto, łem że sia przyrił, to jusz, znaczył, poszkodył. Hroky, straszny hroky dostał, to wiryły IP13

wisk wosk. Mały pszczoły, to pczilił wisk był HW25; też nowsze **wosk**. Pczelił wosk TW22 → woszczyna

wispa 'ospa (choroba)'. Wispa mu porobiła take toty plamy JZ22

wiszało 'drażek do zawieszania ubrań (także do podwieszania kołyski)'. Wiszało, to taki był druk derewiany i na tot druk było zamocuwane taky toty motuzy, i na tych motuzach tota kołyska K-4

wiszaty sia 'wieszać się'. Ale wiszaty sia, ne wiszały aż tak PK23

wiszczycia 'wrózka, osoba lecząca choroby czarami'. Kazały, że to wiszczy, wiszczycia to tak sia zwała MK20

wiszczyty 'leczyć czarami'. Była taka, że liczyły, liczyła toto, i kazały że to wiszczy, wiszczycia to tak sia zwała, to nawet moji mama, to moji braćia... to mene wyprawyły do tej baby, wziały do horniatka masła, no i ja przyszła do nij. No czoho ty Marysiu tu przyszła? Naliczty wiszczyci. I sztosy tam pomemrała, pofafrala, popluwała do toho masła, ja pizła domiń i mama wziały, i tym masłom to mastyły. Ale to tiż pomahało MK20

wiśta! 'wiśta! – zawołanie na konia, żeby szedł w lewo'. Wiśta! – na liwo; wiśta! – liwa ruka, liwa ruka – wiśta! IP13

witczym 'ojczym'. Witczym K-1

witer 'wiatr'. Totu kyczku prywiazuwały sołomom, brałi to tam do tej łaty tak, żeby witer... OK21

witorok 'wtorek'. Witorok IP13. Na torh chodyły w witorok vse, witorok OK21 → tyżden

witrak 'wiatrak'. Witraky robyły ['melly'] IP13

wiwsianyj 'owsiany'. Zakwasyło sia na weczer totu muku wiwsianu PW12. W każdyj den sia pekło; był wiwsianyj, żytnyj (chlib). Dawno każdyj den pekły, bo wiwsianyj musił, wiwsianyj był MP23

wiz 'wóz, furmanka'. W sinioch stojal wiz, bo czasami treba było pojichaty AK20
 ■ Wozami izdyły, ale wozami jak iszoł, to wiuż abo dakie drowno na prodaj, abo dakie, daku chudobu, abo, no to już chyba sia tam z mista powiuż na tim wozi PW12. Pizniejsze na wozoch sia wozyło już (jafyry). Wiz był iszcze takyj ne żeliżniak, a derewianyj, znaczył derewiane osi mał, to ne strilało tak... sia ładno hłožyli. Ja na wozi, koni tu trymam IP13. Pereważni derewiany wozy, to było z derewa zrobieno, pereważni z jaseńia czy z buka, no, i dubina. No a z wercha było natiahnenyj obrucz takyj na tim [na kole wozu], żelizny, hruby, centymytrowy, no i tote, na tim jizdyły, no toto toh'o ne wydił nigde towdi woza gumowoho, ne było OK21. Był taki, szto robył wozy, kolesa TW22. Jak pizły sino hrabatī, jak kłali na wiz, to sia im tu kustry ci nasypało HW25 → furmanka

wizwaty sia 'odezwać się'. Ani słowa sie ne wizwał IP13

wjazaty 'wiązać, związywać'. Na jedno pasmo iszło dwadecet cztery nitky i tak sia wiazało PW12. [Skoszony owies] na tretij den wiazały, jak już wyschło. Łancuk prychodył do toho, do tej giry, to tam wiazało sia OK21. Snopy wiazałi – powerestami, żytnom sołomom, a ni – to berezom MP23. [Chustki] tak si wiazały, jak było horiaczo. A taky basanunka – tym wiazały [włosy]

no, ładni to było. Len jak przistał już, no, że już było nasinia przistałe takie, to towdy brał, brało się tak rękami, rwali i takty horsty robyli, wiazałi HW25 ♦ **wiazaty spidkы** 'łączyć podwaliny'. Poczestunok był, jak spidkы wiazały IP13 → nawiazaty, powiazaty, zawiazuwały, zwiazaty

wkazaty zob. wkaзуwaty

wkaзуwaty 'pokazywać' dok. **wkazaty** Spidkы, wkaзуju dokładni o, spidkы. Jak to buduwały, to ja zaraz wkaзу. Wkaзуju, żem telata prodał, wkaзуju kwit, wszыtko IP13. Takым żarnom się mołoło, ты mame iszczy take żarno, mame, ja wkaзу MP23 → pokazaty

wkoło 'dookoła'. Był takыj, szto już się znał na tym majster, to win tam obmuruwał wkoło (studniu). [W żarnach] był takыj druczok włożenyj własnй do toho dołka, i tym się obertało tak wkoło OK21 → dookoła

wkrasty 'ukraść'. Nichto ne wkrał nycz, any jahnia, any korowu PK23

wkraszaty 'przyozdabiać'. [Obrazy] jak były wstawleny, tak jich nychto nyjak ne ukraszal PW12

wkrawuwaty 'odkraiwać'. Skłaly mięso, tam powiszaly, i tam się wkrawuwaly. Mięso zawesily, i po kawalci wkrawuwaly, i ily JS18. Сыр się wkrawuwało, i na pole dity sy braty MK20

wkrojity¹ 'ukroić, rozkroić'. Wkrojila chliba. Żebym znała jak wkrojiti, tom napysala lyst, i położyłam do chliba, i się wpiuk MP23

wkrojity² 'wkroić'. Wkrojilo się kartoffli [!] do wody MK20

wkryty zob. wkrыwaty

wkryty się zob. wkrыwaty się

wkrыwaty 'kryć (o dachu)', dok. **wkryty**. Kыczkamy wkrywaly; jak postawi [chyżę] to wkrywali, wkrыli, żeby się nałalo JS18. Nakrutyły kыczkы i tym wkrywali [dach] OK21 → kryty, nakryty

wkrыwaty się 'okrywać się', dok. **wkryty się**. Na postely starsze spaly, tak się wkrywaly

perynom PW12. Dały nam płaszчы takы, szыneli, żeby zmy się wkryły; już nie było tak studeno, ale w pewnicy nie było ciepło MW23

wkrywka 'pokrywka (?)'. Dzwiniata... perekrywкы były i wkrywкы były i toto i jedno na druhym poskladany JS18

wkusyty 'ukąsić'. Tota żinka, to ona znała załyczyty jak zmij wkusыл, bo mene samu wkusыл AK20

wkыsnuty 'skisnąć'. Wisem hodyn kysne, wisim hodyn jak wkysne [o cięście chlebowym] IP13. I rano zahustyły tak, to musilo by wkysnuty tak toto dobre, i w pecu się pekło MK20 → kыsnuty

właty 'włać'. Do konia nie moż było właty [lekarstwa] PW12. [Trzeba] totu wyčerpaty, a inszu hłaty wodu tam JS18. (Bodenka), smetanu właty do toho OK21

własnй [-ńi] 'własnie, akurat'. Był takыj druczok włożenyj własnй do toho dołka. Jak już był snopok hotowyj, takыj uważała że jes, że wystarczыл, to wiazała, tam własnй sołomom OK21

własnyj 'własny'. Hłasna sestra nie iszła trımaty ditynu [do chrztu] IP13

włastytel nowsze? 'właściciel'. Tu lude były włastytelami, znaczыл IP13

włeczы się 'lec, położyć się'. Socha była, jak nie położył sochu, ta się hlehło, i to by żhnyło JS18

włomyty [wymowa też: **hłomyty**] 'ułać'. Takыch pidpałki wpekły piat, szyst, sim; tak se hłomiło, i piszło na dwir, liłało, ta nie chotiło ani maśta HW25

włomyty się [wymowa też: **hłomyty się**] 'złamać się, połamać się'. Ona z kilczykamy, żeby się nie hłomyło. Hneska nie smotryt, szto kilcia włomyły IP13

włony 'w ubiegłym roku'. W tamtım roci – włony my nazywame, abo hłony PW12

włożyty [wymowa też: **hłożyty**] 'ułożyć'. Czepec włożyły, gałunok daly, chustku z werchы PW12. Jafыры się ładno hłożыli IP13 → układaty

wmerania [wymowa: **hmerania**] ‘umieranie’. *Mama toho chłopczyśka co tu był, no to zachworila, taka chwora, no do hmerania* AK20

wmeraty [wymowa też: **hmeraty**] ‘umierać, dok. **wmerty** [wymowa też: **hmerty**]. *Ałem iszcze ne hmerła, iszczy żyju. Jak ja budu wmerała, to ne znam. Jak hmer, to położyły na smertelnu pościł. Molytwu i teper czytają iszczy, jak chtosi wmre* PW12. *Człówek hmerat. I tak hmru, i tak hmru* IP13. *Jak był chwórj, to wmer. Chłop hmer. Moja dówka hmerła, hmerła iszczy jedenadzet rokiw. To jak win sia nazywat, tot szto hmer?* MP23 → **wmerec**, **powmeraty**

wmerec [wymowa też: **hmerec**] ‘umarły’. *Toto szto do hmercia, to jak robyły dawno, tak i teperkы tu czytają psaltry, i ksiondz prychodyt, to wse do hmercia, kto si życzyt; i parastas odprawlat, i sidiat żinky, śpiwająut piśni śwaty* AK20. *Jak hmer, jak pomer ktosy, żeby tam iszła h tomu hmercowi* MK20 → **hmerłj**

wmerłj [wymowa też: **hmerłj**] ‘zmarły, umarły’. *W cerkwi to sia taky piśni ne śpiwało, to tilko pry hmerłim* PW12

wmerty zob. **wmeraty**

wmistyty sia ‘pomieścić się’. *Wszystko sia ne wmistyło [w skrzyni], no to wynaszali denekotry takie, szto było na sztođ'en abo hrubsze, do horы* OK21

w momenti [-ti] nowsze ‘w jednej chwili’. *Win w momenti pomedzy ludy, nazberał hroszy* IP13

wmyty ‘umyć’. *I sia zrobyło masło, masło mama pozberały tam, i hmyły h wódi. Treba wyčystyty toj сыр, wmyty tam, i wysuszыты* MK20 → **мыты**

wmyty sia ‘umyć się’. *Idut do rikы do mytia, i ona sia hmyła* K-4 → **мыты sia**

w nicz zob. **nicz**

wnuczka ‘wnuczka’. *To jes nasza wnuczka* IP13. *Jak dówcza to wnuczka* AK20. *Mam wnuczku, skińczyła wsio, studia skińczyła* MK20

wnuk [wymowa też: **hnuk**] ‘wnuk’. *Wnuk* PW12. *Buduje sia wnuk tu. Teper mij hnuk sia buduje* IP13. *Wnuk i wnuczka* AK20. *Hnuk tu wyszoł, bo sia z ojcem ne hodyli* MP23

wnuky ‘wnukowie; wnuczeta’. *Wnuky – mojj dówky dity* PW12

woda ‘woda’. *W wódi toto robyły, w horiaczi wódi* PW12. *Rыбы w wodi sut* IP13. *Masło mama pozberały tam, i hmyły h jedny wódi, h druhi wódi* MK20. *Wodu nosyli w widrach* OK21. *Lude z rikы braly wodu* PK23. *Metałi toto ohen, takie uhła pałene do wody [przy zdejmowaniu uroków]. Połotno h rici moczыli, h wodi* HW25 → **wodyczka**

wodnyj młyn zob. **młyn**

Wodochszczy, Wodokresty, Wodokszczy, Wodośwacia → **Jordan**

wodyczka zdrobn. ekspr. ‘woda’. *Ty bystra wodyczko, omywasz pisok i kaminia [z zaklania]* MK20 → **woda**

wodyty ‘prowadzić, prowadzać’. *Takie dostał zatwierdzenia, szto strasznj sia chotił towčы* PW12

wojak ‘żołnierz’. *Nimci, každy wojak mał taku kamyzelku z krolj* PK23

wojna ‘wojna’. *Tu pered wojnom sklepy były taky "o, pojedynczy* PW12. *Połotno robyły h wojnu. Jak pryszol z wojny* IP13. *Tak jem w Nimciach, i była, ciu wojnu* MP23. *Ja mam iszczy bluzku taku, z tych wojniw. Jak sie wojna skińczyła, to już ne robili weczirok* HW25; też **wijna**. *Pered wijnom* IP13. *To tak było do wijny* OK21. *Bez wijnu nycz ne można było kupiti po prostu* HW25

wojsko ‘wojsko’. *A to wojsko stojało, to wojna była* IP13. *Nas wojsko wyhnało. Win ani h wojsku ne był* MP23 ♦ **pry wojsku** były ‘służyć w wojsku’. *Pryszol taki jeden chłop, szto był pri wojsku, susid taki nedalekij* PW12

wojty ‘wejść’. *Jak my woszły domiŵ* MK20

wołoczыты ‘włóczyć, rozwłóczać; ciągać’. *Piszły nazad do Gorłyc i wołoczыły, mał tu, tu, tu, tam* IP13. *Teper skirkы psy wołoczat* PK23

wołoniaczby (?) czereszni ‘wilcze jagody (?)’. Wołoniaczby czereszni – czorny, no, i czerweny tiż sut JZ22

wołosia [wymowa też: **ołosia**] zbior. ‘włosy’. Chimla to takie było kacziłcie o, i na tim wołosia było zokruczane. Persze tu nazywały gamba, oczby, ołosia PW12. Takie było skruczone, jak o to ołosia było popry hołowi JS18. Trea było taku chimlu maty i czepec, i zawyty toto wołosia, kosu ne wilno było, jak już zamuż wyszła MK20. Fant – musila diwczynyna sztosī daty tam, chotby szpilku z wołosia HW25

worobel ‘wróbel’. Z tyma woroblami PK23

worożbyta ‘wróż, osoba lecząca słowem (zamówieniem)’. Persze był takij szto worożbyta staryj takij był, to jak zmyja wkusyla, no to win tam zażehnał i już, i odyszło, ne treba było nycz JZ22

worożka¹ ‘wróżka, osoba, która wróży’. Worożky były taky JS18. [Chto worożył?] no ta sut taky worożky, no ja znam? U Bortnim może teper take sut, dawno były take stare JZ22

worożka² ‘wróżba’. [Na weselu] czohosy przyklakaly spidnyciu, ale ja sama ne znam czoho, szto to była za jedna worożka PW12

worożyty ‘wróżyć’. Jak był cygan dobryj, ta był i worożka, a jak, to win nazmyszłał hłupot i worożył ludom. Ja ne daju worożyti nikomu JS18 → poworożyty

wosk zob. wisk

woszczyzna ‘wosk’. (Pczoły) jakosi si ulipyły samy tam totu woszczyynu tak, i nanosyły tak do ulu tak, jak medu poŵno. Tato wyrizał totu woszczyynu het z tym medom PW12. Woszczyyny [w-] nyszczyły [jak wybierano miód] PK23 → wisk

wotruby zob. otruby

wowk ‘wilk’. Sut wowky, ale po liśi chodiat JS18 ■ A wowky, dekoły dawno deśi i stare lude powidaly, że napadaly nawet na ludi, a jak za moho toho, to wowkiw dowsze ne było, a pak sia pojawily już. To tak na pole

już wydno było, już po uci wychodyły, ale tak na człoweka ne, nychto ne zna, żeby tak napadaly, ale były już wowky, były. Były już. A z poczatku ja taka była newelyka, chodylam na pole, to nygde ne było czuty nyjakoho, o nyjakym wowku, a poŵim deśi jużem była biłsza już taka, to sia pojawily wowky, i już stehly na uci, i już my widily na polu. A tak na ludi napadaly, to ni PW12

wowna ‘wełna’. Wownu sia rozberało na takim, szczytka, jej rozterały, znaczyt sia, żeby sia wyrinnała, i potim prialy ta jak i len samo, na nytky i robily z toho sukno tak zwane TW22. Jahniata taky mały kras wownu kaczuristu taku PK23. Nawołoky taky robili z czornoj wowny HW25

wownianij ‘wełniany, z wełny’. Chołošni były wowniane na zymu take teple TW22

wozyty ‘wieźć, wozić, zwozić’. [Wieziono zmarłego?] Ne wozyły, lem nosyły PW12. Poczestunok był jak derewo wozyły IP13. Jak sia [z] pid chodoby wymituwało (hni), to sia nesło na kupu o tak, pid chyżu, poŵim na wesnu sa wożyło toto wszytko na bandurby JS18. Derewa woziat bez pererwy. [Skoszony owies] wozyli do domu jak suche był o OK21 → nawozyty, uwozyty, wezty, zwesty

woźnycia, też **oźnycia** ‘woźnica, otwór, przez który wychodził dym na strych w kurnej chacie’. Woźnycia, woźnycia MP23. Oźnycia. Wybyły pec i już sia pałył, i ничto komyn [nie robił], lem woźnycia była taka, tak zwana, taka dira tu wyrizana i mała takie, taku ruczku i tam sia odykało; i toto, znaczyt si, peresuwał IP13. W powali była taka dira – woźnycia MK20

wpadaty ‘wpadać, dok. wpasty’ [wymowa też: **hpadaty**, **hpasty**] 1. ‘spadać, upadać, zlatywać’. Żolib popid totu drabynu, i tam toto śmitia hpadało PW12. Koŵys uheł hpał na spid IP13 – Jak hpał na spid, no to pomohło [przy zdejmowaniu uroków] MP23. [Drążek w żarnach]. Tym sia obertało tak wkoło, ono tak nigde ne wpało, bo trymało na hori

OK21. *Jeden chłop hpał* [z dachu wagonu] MP23. *Były takы misky, jak hpała* – rozbyła HW25 2. ‘padać, ginąć (np. o pszczołach)’. *Pczoły padajut. Chockoly hpaly jak pryszla zima, ta hpaly* PW12 → padaty

wpeczy [wymowa też: **hpeczy**] ‘upiec’. *Rano chlib wpekła* IP13. *Hpekły tam takы o, tak try totы takы chlibыкы. A na Wetykden to paskы pekły, o, toto hpekły mama* MK20. *Hpekły placka, no ji nazywały dożyнкы, no* OK21. *Tom hpekła chlib tak, o* MP23 → peczy

wpeczy sia ‘upiec się’. *Tom napysa^a lyst i polożyłam do chliba i sia wpiuk* MP23 → peczy, wypeczy

wpertыj ‘uparty’. *Upertyj, ne wystupyt mu i walka towdy, trea sia byty* JZ22. *To hpertyj człowiek* K-1

wpił [wymowa też **hpił**] ‘na pół’. *No ji nasiju mukы żytnoj hpił, pszenycznoj hpił* MP23 ♦ **na wpił** ‘na pół, w pół’. *Hrub straszni derewo, to rizał na hpił* IP13

wplaczaty ‘wplacać, płacić’. *Każdyj wplaczał, chto chołił yti* [na zabawę], *denekotry to wplaczał z nareczenom* OK21

wprawyty sia [wymowa też: **hprawyty sia**] nowsze? ‘wprawić się, zdobyć umiejętności’. *Już jak sia hprawyl, to już znał jak, już sia ne rozsypało* [ziarno w żarnach] JS18

wprowadyty zob. wprowadżaty

wprowadżaty ‘wprowadzać’, dok. **wpro-wadyty**. *To tiż tak było że móloda sia kryła, i tiż tak hprowadżaly* PW12. *Towdy została już komuna tam* [w Rosji] *wprowadżena* IP13

wrażływyj ‘urazający, porażający (?)’. *Takы paskudny druhyj oczy maje, wrażływy takы, szto win perejme człowieka i dostane hroky* JS18

***wreszczaty** zob. zawreszczaty

wrizaty ‘wyciąć; upiłować’. *Ja teper kus wrizał gontiw tu na strichu, ale ja rizał na pyli* już IP13 → obrizaty, pererizaty, porizaty, rizaty

wrizaty sia ‘zaciąć się, skaleczyć się’. [Zioło] *newetyczke, jak sia de wrizał, to przykładała jeszcze baba Ulka* AK

wrodływyj zob. urodływyj

wrodyty sia [wymowa też: **hrodyty sia**]

1. ‘urodzić się’. *Dityna, jak sia wrodyla, to tiż tak radyły: tam sia wrodyla, tak nazywały. I tak, i sia wrodyla, i ничто ne chodył do nyjakыch szpytalej* PW12. *Мы sia porodyla w kurnыch chыżach, ja sia wrodyl w kurni chыży* IP13. *Jak sia hrodyl, tom chtila mu napysati, że sia hrodyl. Takы imena mały, koły sia hrodyla korowa* MP23 2. ‘obrodzić’. *Jak sia wrodyla tak użytkowały* (jabka, hruszky) OK21 → rodyty sia, porodty sia

wroky [wymowa też: **hroky, uroky**] ‘urok, uroki, czary’. *Po wrokach? Po urokach, no ale jakыch?* IP13. *Hroky* MP23 ▣ *Chworyj jem был, hołowa mia bołila i to, a jeden przszoł tu i powidat tak: hroky zmetati. I zmetaly mi hroky, a to od dewiat sia w zadh'uz liczyt: dewiat, wisem, sim..., i metaly mi hroky i odiszło mi. [Jak metaly?] Na wodu. [Szto metaly?] Uheł horiaczyj, ohen, metaly na na wodu i pszczęało [?] i totu wodu kus gyltnuł – kus pustyl, kus gyltnuł tr'y raz – pustyl. I toto gaz, tot z wodы, toto odżer mi, i pořim im zdrowyj byl* JS18 ▲ *Na zachodi byl z Bortnoho i zachworil. Była baba jedna, na nioho smotriła i hroky dostał, joj. A powidaly że ja znam mituwaty [!] hroky, Iwan Zmicz, ja mu zmetał. I chłop ty wodы wypyl, to z toho "ohnia, i toj wodы wypyl, i mu odiszło, pomohło. Sud hroky. No hroky dostał. Takы paskudny druhyj oczy maje, wrażływy takы, szto win perejme człowieka i dostane hroky. Znajeme zmytaty hroky, zmetał hroky* JS18 ▲ *Wroky. Hołowa zabolila odnoho, no to szto, to powidajut, to wroky. No to, ale jak ony liczyły desi ot, od desiat w druhu storonu, desiat, dewiat, wisem, sim, i to na dolinu. Ale to takы szto znali, to pereważni babы znali totы wroky zmituwati, metali toto ohen, takie uhla pałene do wodы i potim kazały toto popywati tam try razy cy jak, smaruwati tu, po tym, po czeli, po rukach, po żyłach tu, i to mało pomahati, no a jak toto, ci to pomahało ci ne pomahało,*

že tot gaz z toho derewa był pomocnyj. [Od czoho toty wroky?] Oni, oni tłumaczyli, że nie każdy człowiek, jeden ma takij sylnyj zrik, że win, że "od niego może, od toho dostati, że druhij jes słabszyj zrokowo, a inszyj jes sylnij-szyj. A ja toto nie znam do hneska, do starosty nie znam jak to, faktyczni, ot czoho to było, bo może hołowa mohła boliti, i od żołudka i insze powiśłania mohli byti jakysi, a toh'o, a żeby od druhocho to ja sie ne... mi sia takie nie stało nikoty bez życia. [Chto zmituwał wroky?] To zawsze, w każdij chati znała baba, w każdij jedne, to już była likarka swoja, no OK21 ▲ No ta właśni, że źli zahroczyt, bo jak sie z wamy tak stane, szto nie możete ani smotryty na oczy, ani stojaty ne budete, any nicz, musite bihaty i już, bo sia wam h hołowi zawertat, abo wam źli, nedobri. O ta hroky ta, hroky, ja hroky wiriu i do hnesky. Taky, szto druhocho człowieka sia sztosy tam ime, tak se ime, sztoby, szto by ne jeden i hmer, wam powidam. Ja kołysy piszła tu do jidnoho na pohrib, jagem piszła, piszłam do cerkwy, jak sie mi zaczęło sztosy robyti, krufit sia hołowu i krufit, na oczy mało wydžu, taky lancuszkы mi... Powidam tam do druhoj: ja już muszu wyjty, bo ne wim czy ja hpadnu. Hwariat mi: idyj, idyj, i przyszłam domiś, zaczęłam hroky metaty dwojaky. Dwojaky: i tak z uhla samoho i z ohnia. No na wodu, i sia rachuje wzadh'uz, ale to treba postyty, żeby toto wykonaty, trea posty zachowaty, żeby toto pomahało, no i, i ta jem zmetała hroky, zmetała, i poim usnuła i jem sie obudyła, i już ne to. Tak sia wozme do litrowoho horniaty wody, i do peca, żeby "o sia pałył, że jeden uheł roztończe na dewiat tych takych ohnykiw, no i poim wzadh'uz sia rachuje, wzadh'uz: dewiat, wisem, sim, ta wzadh'uz JZ22 ▲ Taka zza Buga była tam na zachodi, to ona naucziła hroky tiż zmituwaty. I tak jak korowa daszto, abo kin, no ta zas szkarpetku z liwoj nohy, i tak od od zadu metaty o i zas het wylaty i zas, i tam gadaty ta jak ja teper wzadh'uzy. To sia odrobyt, jak

sia hroky zmecze, no to wam odyjde toto, szto was bołył hołowa, was bude bolila, zawertalo sia wam bude. [Tra totu wodu wypyty] No, hmity, tu wszytko, ruky hmity, oczy hmity, tu o wypłuty, try raz wypłuty i hroky odyjdut. No ta sut taky lude, szto win z oczyj taki o jes to, desi na czoweka bude smotrił, bo ja, bo ja już neraz tak naprawdu smotriu na dakoho, że... JZ22 ♦ **dostało wroky** 'padł urok', **dostaty wroky** 'ulec urokom'. Oj jim zachworila, z oczy-m dostała, wroky. Hroky, straszny hroky dostał, to wiryły IP13. Taky oczy maje, szto win perejme człowieka i dostane hroky JS18. Jeden ma takij sylnyj zrik, że "od niego może toho (wroky) dostati OK21. Hroky dostało, hroky MP23 ♦ **zmituwaty wroky** 'odczarowywać, zdejmować uroki'. Zmituwało sia wroky IP13. Pereważni baby znały toty wroky zmituwałi OK21; też **zmetaty wroky**. Znajeme zmytaty hroky, zmetał hroky JS18; też **metaty wroky**. Metaly mi hroky i odyszło mi JS18 → czary, metaty, oczy, zawroczyty

wrosty 'urosnać'. Ony biłsze ne wrosnut PK23

wsadyty zob. wsadżuwaty

wsadżuwaty 'wsadzać', dok. **wsadyty**. Pokażu, na tyj prypecok, tak, a tam sia wsadyło chlib. Toty hryby sia wsadyło, żeby sia wyschły. Chlib sia wyniało, tam było ciepło iszczy, i wsadyły mama toty hryby mi tam MK20. Tot koczan na wesnu wsadżuwaty do zahoridky K-4

wschid 'wschód'. Biłsze tam na wschodi desi wyszywali te, no OK21 → schid

wse 'stale, zawsze'. Wse powidam, że było bidno, ale było weseło PW12. W nas jes wse ciepło IP13. Na torh chodyli w witorok wse, witorok OK21. Ona wse mu szturkne, że Rusin to takij, to siakij MP23 → zawse

wsiady [też forma: **siady**] 'wszędzie'. Ne było siady jednakowo. Wsiadi sadyły. Wsiady blisko były PW12. Po liśoch wilno wsiady iti na hriby, na jafyry. Ne wsiady jednako zowut

bandury. Było welyke zaludninia wsiady, ne tilko tu w nas IP13. Musiło byti wsiady cziścičko MP23 → wszady

wsio nowsze 'i już'. Jedna [izba] i komora, poza komorom i komora za stajniom, i wsio IP13

wstaty zob. wstawaty

wstawaty 'wstawać, dok. **wstaty**. A jak pryszło kopania bandur, starały sia w noczły wstawati. Tam [na Zachodzie] rano jak wstał, to pid pościłom hryb IP13. Hneskym wstała o czetwertij rano MP23 → powstawaty

wstawyty 'ustawić, wstawić'. [Obrazy] jak były wstawleny, tak jich nychto nyjak ne ukraszał PW12. Taku swyniu do peca wstawyły, taku z doszczok JS18

wstraszyty sia 'przestraszyć się'. Sia wstraszyła jak toto prondu ne było MK20 → straszyty sia

wstydyaty sia 'wstydić się, być nieśmiałym'. Win ne bude radył, bo sia wstydat, o K-1

wstydylywyj 'wstydlivy, nieśmiały'. Wstydylywj, tak nazywały jak taki już skromnyj, to wstydylywyj, tiż wstydylywa, tak nazywały K-1

wsyypaty 1. 'wsypać. Dawali toho popełu do wody i to sia zrobiło takie jak toh'o, żeby na mydły... mydłowykami i wsypali. H nas nazywały, że wsypały toho uhu i toh'o OK21
2. 'nalać'. Toty zmetany to naskładały mama try litry, i była taka bodeńka derewiana, no i sia wsypało MK20 → syypaty, nasyypaty

wszady 'wszędzie'. Wszady robił MP23 → wsiady

wszytko 1. 'wszystko'. Wszytko sia jiło, i wszytko było dobre. Już zabyła toto wszytko PW12. Byli jafyry, i hriby, i wszytko. Razom wszytko h poły sia pasto IP13. To to z toho, z jałyci, wszytko z jałyci OK21 → szytko
2. zbior. 'wszyscy, każdy'. Wszytkomu tepło było [koło pieca]. Po wojni w świt [poszło] wszytko, lude sia porozchodyły IP13 → szytko, wszytky

wszytky lmn. 'wszyscy, wszystkie'. Lisy były wszytky zaprodane w tych terenach.

Wszytky zo zadu stojały IP13. My tak leżały wszytky MP23. Byli dowsze weczery, to wszytky prialy OK21 ♦ **wszytky** jedny 'wszyscy'. Wszytkie jedne pereszły K-4 → szytky, wszytko

wszyty 'uszyć'. My tam nesły do nej, kotra diwka chořila ładne maty a ne, to sy doma wszyła MK20. Ja mam ja iszczy bluzku taku, ładni na maszynie wszyta. Jak wszyły to już sie koszela ne poporoła HW25 → szyty, poszyty, zoszyty

wteczy zob. wtikaty

wtiaty 'uderzyć'. Ne czekała, bo by jej wdaril bo by jej wtiat K-4

wtikaty [wymowa też: **htikaty**] 'uciekać, dok. **wteczy**. To tiż tak było że młoda htikała i sia kryła PW12. Jich whaniały tam pomedzy chyzby i to wtikało IP13. [Na wysiedleniu] każdyj sia bojał, htikał do toh'o, jak chto mał możnist, na swoje OK21. Ja tak wteklam... a jak jem wtekla to i szlam tak MP23. Jak ne wtikaty? MW23 → powtikaty

wtopyty sia 'utopić się'. Wytiah na, na horu, no perelywał (wodu) do druhocho widra, bo to było takie prikuje, żeby ono sia ne wtopyło OK21

w totu i w totu storonu zob. storona

wtowdy zob. towdy

wudka nowsze? 'wódka'. Chto chořil to popyl i pojił. [Szo pyły?] Wudku, to na wesilu to lem wudka traluje [!]. Wodu ne pyły JS18. Wudku prodawały ne ta jak teper na piwlitra, lem tak zwana na horci TW22 → palunoczka

wujko zob. ujko

wusz zob. usz

wutok 'watek'. Treba było znati kilka (ściuk) lyszty na wutok, żeby toto zamereżyti, bo był warstat i raz wutok tak, druhyj raz tak, to robyły rukami PW12

wydity 'widzieć'. Wkazuju dokładni, wydite? Wydysz tu o... tam pec chlibowyj IP13. Już gazdynia widiła, że to już może byty syr, ta do durszlaka MK20. Bo-m ho wydił, był ubranij raz OK21

wydno nieodm. 1. 'widać, widzieć'. (*Sukno*) *jak sia ho robyt, to było takie, szto było nytok wydno het* PW12. *Tu iszło jak teper wydno lis* IP13. *Tam świtta elektrycznoho ne było, łem daka lampa, to tak stojali, żeby sia było widno* ['żeby się można było zobaczyć']. *Musił bajusa nosyty, żeby wydno było, że ženaty* HW25 2. 'widno'. *Jak tu widno je* OK21.

Wydokszczy zob. Jordan

wynkel 'wegielnica, winkiel'. *Tu sia miriat, waserwahom, wyńkлом wszystko* IP13

wysity 1. 'wisieć, zwisać'. *Tu tak tot rukaw wisit* PW12 2. 'wieszać'. *Maczochu wisyti na sochu* [porzekadło] K-1

wyty *sia* 'wić się'. *Riczka sia wyje* AK

wybawyty *sia* 'wybawić się'. *Tyma zabawaty sia wybawyty, iszly domiń, i już* PW12 → *bawyty* *sia*

wyberaty 'wybierać, wyjmować, dok. **wybraty**. *Ne wybieraly ta jak hneskы wybierajut* [miód]. *Chodył jak sobi wybrał, cy z hory w dolynu cy, cy z dolyny w horu* PW12. *Wyberte si jenno, jak choczete, żeby sia ne pobila* [pisanka] HW25. *W Bortnim jak wybierały miud?* AK → *pidberaty*

wyberaty *sia* 'zbierać się, wybierać się', dok. **wybraty** *sia*. *Persze było h mołodyci. Porobyły tam den, a na druhyj den pořim pozberaly sia i wyberala sia normalni, wybrała sia i piszła do chłopa* JS18

wybiłyty 'wybielić'. *Bilićko wybiłeno* PW12. *W seredyni zrobyły poriadok, wybiły ładni* OK21. *Z takoho połotna* [spódnica], *tam sia wybilyto, było ładne* HW25 → *biłyty*

wyborowyj 'znaczny, bogaty'. *Tu już chyba daki, chtosi taki wyborowyj był, jak chotił to si i muzyku tam dał* [na chrzciny] PW12

wybranyj 'wybrany, lepszy, ważniejszy'. *Jak kotra diwka chořila piti bez chustky, to braty tu pid kistku, jak kistka w dolynu, a tu zasywky pid kistku. Ale to już łem takы były wybrane, honniernijszy* [!] PW12. *Tu h nas susidka taka, tu była, szto ne barz taki był toj chłopec wybranyj* HW25

wybraty zob. **wyberaty**

wybraty *sia* zob. **wyberaty** *sia*

wybuduwaty 'wybudować'. *Tam wybuduwana w desiatim roci tamta chyża. Mame tam pewnycu wybuduwanu, sam-em tiż buduwał jej* IP13. *W chyży meszkaty, jak wybuduwana tota chyża* MK20 → *buduwaty, perebuduwaty, zbuduwaty*

wybyraty 'wybierać'. *Oni wybirały takыj specjalnyj kamin; wybirały takыj specjalnyj kamin miahkyj* OK21

wybyty 1. 'ubić'. *Persze to prosto wybyły pec* IP13 2. 'wybić, przeprowadzić proces bicia sukna'. *Treba było toto sukno wybity; jak już wybyły toto sukno, to sukno sie stawalo już takie huste* PW12. *No jak wybił sukno, no zrobyło sia sukno* OK21 → *byty*

wybywaty¹ 'wybijać, nabijać'. *Dowhyj obrus takыj, a takыj był wybywany kwit* PW12

wybywaty² 'wybijać, rozbijać (jajko)'. *Jajko sia wbye do toho jiszczy, rozkaczat sia na stільnycy o, i wybywat sia zo szklankom* MK20 → *wbyty*

wychodyty ndk., dok. **wyjty** 1. 'wychodzić'. *Wychodył na wysni konec* PW12. *I wyszli tu. Wyszoł zza stoła* IP13. *To było misto nasze Gorlyci, i wychodył takыj starryj Żyd, i kupuwał* MK20 2. 'wychodzić; wyprowadzać się'. *Hnuk tu wyszoł, bo sia z ojcem* [!] *ne hodyli, to tu wyszoł* MP23 3. 'wyjeżdżać'. *Po mia wyszła karetka* IP13 4. *przen.* [Konstrukcja domu] *wyjde aż po wyhlady* IP13 ♦ **wychodyty/wyjty** *zamuż* zob. *zamuż* ♦ *przen.* **wychodyt/wychodyto/wyszło** 3 lpoj. 'wychodzi, wygląda'. *Mi już ne wychodyt śpiw* PW12. *Na kieliszki prodaje, bo jej lipsze wychodyto. Koszuła to z polska wychodyt, a tak prawdywi to soroczka* IP13. *Win tam obtmuruwał wkoło (studniu), tak ładni mu to wychodyto. Musił znaty jak zatynati, żeby to riwno mu wyszło. Dziwczata priały si, to każda sia starała, żeby ji dobri toto wyszło* OK21 ♦ **wychodyty z mody** *nowsze?* 'wychodzić z mody'.

Hneska i kin wychodyt już z mody, bo hneska traktorы IP13 → ity

wychowaty 1. ‘wychodować. Aby najwece chudoby wychowati IP13. Jak już przszył miasnyci po pości, to zabyły swyńku daku, chto wychował OK21 2. ‘wychować (się)’. Ja ne wychowana w taki [kurnej chyży] już była, ja już była w taki z kotynom wychowana. Ja sie wychowała pry tych pczolach PW12 → chowaty

wychudyty ‘spowodować wychudzenie, spadek na wadze’. Żeby-s toho konia ne wychudyła AK20

wycycaty ‘wyssać, odessać’. Jahnia sce uciu, wysysało, wycycało o tak, rużni lude besiduwaly, wycycało K-4

wyczerpaty ‘wybrać, wyjąć, wyciągnąć, wyczerpać’. Tot hnij po prostu z nioho [z konia] czerpał tak o, i wyczerpał i sia kiń wyzdorowił PW12. [Trzeba] totu wyczerpaty, a inszu hłaty wodu tam JS18 → czerpaty, proberaty

wyczasaty len ‘wyczesać len’. Już mały tot len wyhladżenyj, wyczasanyj OK21

wyczysty 1. ‘wyczyścić, oczyścić’. Oparił horiaczom wodom, ona piria pustyt, to ji wyczystyt JS18. Toty hryby wyczystyłam. W seređyni (teła) tam mało takie toto, ryndzka sia zwała, treba wyczysty toj сыр MK20 2. ‘o kamieniu: oszlifować, wypolerować’. Kamin jak mał hrube toto jadro, to sia robyły jamky, ne był tak wyczyszczenyj jak, jak teper nazywajut wyślifuwanyj OK21 → oczysty

wydaty sia zob. wydawaty (sia)

wydawaty (sia) ‘wydawać (się), wychodzić za mąż’, dk. **wydaty sia**. [Dorókim] sia ne wydała, dwacat tri roky-m mała JZ22. Jedna sia wydała tam dołinu, druha w Gorłyciach. Moja mama była w Hameryci i tam sia wydała MP23. Diwczyna wydawała, to ji taku ładu [dawano] HW25 → oddaty sia

wydowbaty [wymowa: **wydobaty**] ‘wydłubać’. W seređyni było wydobano wszytko. Kłoc odrizanyj zo zhnitohu takoo, wydobanyj, i taky try toty pniaky mały

PW12. Na boci iszczy była taka, no jak miska, tam w tij kołodi wydobana OK21. Taka była wydobana dirocčka TW22 → dowbaty

wydušaty ‘wyduszać, wyciskać, odciskać’, dok. **wydušyty**¹. Nawet sływky hoto-wyly suchy, wydušaly, i tak toto dawaly jak chudoba wzięła PW12. Treba było terty toty bandurky, no ji odcidyty tak, wydušyty MK20. Tot kamin tysnuł totu serwatku, wydušyt ciłkom no ji piznisze, po jakych paru hodynach, już można było jisty (сыр) OK21 → dušyty

wydušyty¹ zob. wydusząty

wydušyty² ‘wydusić, pozabijać’. Kurы tot lis wszytky wydušyt AK

wyhaniaty ndk., dok. wyhnaty. 1. ‘wyganiać (zwykle: dokąd)’. [Zwierzęta] musit popasty, wyhnati na pole. Abo wyhanialy, abo je wyhnał na pole, abo tak, rozmajiti jak pidchodyło, wyhnaty na pole PW12 2. ‘wyganiać, odganiać’. Tu ot susid mał tam dałsze kawalec taki welyki, ta mu tak chodyły (jeleni), szto sia ne mih wyhnati PW12 3. przen. ‘wypędzać, wyganiać (zwykle: skąd)’. Mymo wołi z Ukrainciamy nas wyhnali IP13. I nas tu wyhnaly, i take były młode roky MK20. Pryjszoł daki tam, szto mał doma zemłu, mih sia oženiti, to [z] doma wyhnali diwczynu, naprawdu, tak było; mene ne wyhaniali, bo my sie już po wojni ženili HW25 → hnaty

wyhasuwaty sia ‘wyhasać się’. Piszol domiw i sia mu dobri spało bo, bo sia tak wyhasuwał kuściczky PW12

wyhlad ‘okno’. Tak chodyły rozmajiti i popid wyhlad zo żwizdom PW12. Spidky o, i ideme po wyhlady riwno w horu het... już wikna sut, značyd wyhlady, no IP13. Wyhlady tiż majster robył JS18. Wyhlady robyły z derewa jałowoho, a to take wyhlady robyły, ne taky welyky jak teper OK21 → wikno

wyhladaty nowsze? ‘wyglądać’. Ja wkažu jak kyčzka wyhladat IP13. Na nedilu to było ładni wyhladało. Żeby sia ubrati, to ne było za szto, a każda chotiła wyhladati OK21

wyhladyty len ‘wymiędlić len’. *Już mały tot len wyhladzenyj, wyczesanyj* OK21 → hładyty len

wyhnaty zob. wyhaniaty

wyhornuty (*ohen*) ‘wygarnąć (żar)’. *Ohen wyhornuty z peca... koczerha, i wyhornuty ohen* MK20 → pohartaty, pryhornuty

wyhotowaty ‘przygotować’. *Take chlibiwcza sia wyhotowało i na opatu* AK20 → hotowyty

wyjednaty ‘umówić, uzgodnić’. *Tam jem mała w Smerekilci wyjednano sto dwadcat złotych* MP23

wyjiżdżaty ‘wyjeżdżać, dok. **wyjichaty**. *Tam wsio – sto simdesiat numeriŭ wyjichało [na zachód]* MK20. *Wyjiżdżały do Ameryky i po inszych krajach tak wyjiżdżały, ta jak i Polaky wyjiżdżały* TW22

wyjty zob. hołowa, wychodyty

wykaczuwaty ‘wytaczać’. *Derewo wykaczuwały na toty kobyłcy* MW23 → kacząty

wyklusyaty ‘wykluwać się’. *Sidit kura na jajcoch try tyżni, z poŭim sia wykluwały, jak sia wykluwały riżni były* PW12

wykłykaty ‘zaprosić, zawołać’. *Dalsze wykłykały [starostę wesela, marszałka], znaczyt sia, bo w seli takych duże ne było* TW22 → kłykaty, skłykuwaty

wykopaty 1. ‘wykopać’. *Jamu sia wykopało i towdi sia buduwało w jami [piwnicę]* IP13
2. ‘wykopać ziemniaki’. *Bandury kopati, jak chtosi ne mih sy poraditi, piszły baby, pomohly, wykopaly* PW12 → kopaty

wykorpy ‘wykopki, kopanie ziemniaków’. *Jak kopaly bandury to wykorpy* PW12 → braty, kopaty

wykorystaty ‘wykorzystać’. *Gazda každy cia chotił wykorzystaty* MP23

wykrawuwaty ‘wykraiwać’. [Kwiaty] *wykrawuwaly z papiria* PW12

wykysnuty ‘skisnąć (?)’. [Kwas do moczenia skór] *tak wykysnene, żeby to tak, jak na chlib toh'o* PK23

wylaty ‘wylać’. *To sia wodu wylało na*

strichu, na chyzu, żeby hroky piszły hori chyzu [‘ponad chałupę’] MP23 → laty

wyliczyty *sia* ‘wyleczyć się’. *Ń ona pyła i sia wylczyła. ji dochtor powił, że jak bude py[t]a swoji szczyby, sia wylczyt* MP23 → liczyty, uliczyty *sia*, zaliczyty

wylity *sia* ‘wylać się (?)’. *Jak chudoba hołodna była dobri, a hłopiła tak skoro paszby, że sia toto wylało, to tak nazywały, że sie szemerilo* PW12

wylizty ‘wyleźć, wyjść’. *Dawało sia do wapna, i ona towdy wylizła tota serst, wylizła* PK23 → lizty

wyletity *przen.* ‘wylecieć, wydalić się, wypaść’. *Jak jem h arkuszarky służyła, to ona mi toto powidała, że nycz, tem żeby dobri fukła do butelky i już, i wyletyt* MP23. *Jak kłali na wiz, to sia im tu kustryci nasypało, wytiahły tak i strepały – strepali i wyletiła tu* HW25 → letity, poletity

wymerzty *sia* ‘wymarznąć’. *Piszły do chyzby, ale wymerzły sia* K-4

wymetaty ‘wyrzucać’. *Wymetati hnij* PW12. [Zboże] *na strich, na pid sia zwezło i poŭim jak sia mało mołotyty, to wymetaly toto zerno na to pole* JS18 → wymituwaty

wymiriaty ‘wymierzać’. *Tot pec taki wymiriany był tam* MW23

wymiszkuwaty ‘wykastrować’. *Hukała sia swynia, to jej, miszkar był takij, szto wymiszkował, żeby sia ne hukala, lem by tak rosla* K-4 → miszkuwaty

wymitnyj den ‘czas sprzątanja po wigilii’. *Tak zwany wymitnyj den był, nastupnu nicz, znaczyt sia po, po wilji, nastupnu nicz już wypriatały, a bez Ristwo musilo byti tak... Na wymitny den [chodził połaznyk]* TW22

wymituwaty *Jak sia [z] pid chodoby wymituwało, to sia na noszby kłało, wymituwało i kłało sia na noszby* JS18 → wymetaty

wymiszuwaty ‘mieszać, zmieszywać, dok. **wymiszaty**. *Jak persze mołoly owes, to osty take były, toty osty tam wymiszuwały, no żeby korowa ziła* PW12. *I tam cebulky, tusz-*

czu, i wymiszało sia z syrom toty bandurky MK20 → miszaty, rozmiszaty

wymuruwały nowsze? 'wymurować'. *Mularы wymuruwały takie toh'o, pec* MK20. *No wymuruwał, ta takы byli, takы, szto już sia znały sia na tim, majstrowe, to wymuruwał sy kuchniu* OK21 → muruwały

wymydyły 'wymydlić, namydlić'. *Wymydył ruku dobri* PW12

wynaszaty 'wynosić, zanosić, odnosić'. *Każe tak, żeby tato, żeby my... wynaszaty [z domu], żeby zberały wsio na wiz* MK20. *Wszystko sia ne wmistyło [w skrzyni], no to wynaszali denekotry takie, szto było na sztod'en do horы* OK21; też **wynoszaty**. *Pamiatala tamte czasy, jak wynoszaty lude na pleczoch jafыry* IP13. *Sołomu wynoszaly na rano do bojiska, korowam daly* JS18 → nesty, wynesty

wynesty 'wynieść'. *Baba już na pleczy bandurы, kileczka tak byli i wynesta, i tam ich posadyła tak. Baba wynesta toto, to jafыry były jak aż...* IP13. *Prynesly na sfil tam sino, a na druhyj den wynesly toto z chyży* JS18. *Gazdynia wynesta (syr) do kosy, jak kosыły. Wynesty meryndziu* MK20 → wynaszaty

wyniaty zob. wynymaty

wynoszaty zob. wynaszaty

wynymaty 'wyjmować, dok. **wyniaty**. *Wyniały zo svojich [pieniędzy]* IP13. *Piszot tam i wyniał [miski, łyżki]* JS18. *Chlib sia wyniało, tam było tepło iszczy [w piecu]* MK20. *Tot сыр treba było wyniaty, wywołokaty ho* PK23

wyораты 1. 'wyorać'. *Starszy totы didowe odtamtal wyorali si tak prosto taku, bykami wyorali rowok* OK21 → oraty 2. 'przeorać, zniszczyć'. *Mam mały taki zahonok newelyki, to tu pryszot i tu mi wyorал. Pryszot i wyrыл kawałec zahona* PW12

wyostryty 'naostrzyć, wyostrzyć'. *[W bronie] byli żelizny zuby wyostrenы takы* OK21 → ostryty

wypalaty 'wypalać, dok. **wypałyty**. *Jak už sia tam wypałyto, no to tot ohen zawyly tam*

do peca i dweri zaperty PW12. *Takie derewo dudławe w seredyni już było porochnawe, to było dobre, bo sia skoro dało wypałyti* MW23. *Były takы miskы, takы wypalаны jak teper doniczky, "o. Jak chpała, rozbyła* HW25

wypałyty zob. wypalaty

wypariuwały nowsze? 'wyparzać'. *Baba wypariuwała totu boczku od kapusty* PK23 → opariaty, paryty

wypasaty nowsze? 'wypasać (bydło)'. *Były pola wypasane [przez bydło]* OK21 → pasty

wырchaty zob. wyрыchaty

wырцзы 'wypiec, upiec'. *Chto maje lip-sze, to lipsze wырцзе* JS18 → рецзы, wręcзы

wырerty 'wyrzeć'. *Piznisze woły wырerty koni, a koni wырer traktor* IP13

wырлитаты 'wypłatać, dok. **wырлесты**. *Były takы piw'kiszky, z łozyny wырлєtenы* JS18. *Tato robyt takы kosыky, takы wырлитат* AK → плєsty

wырлуты 'wypłuć'. *Hмыты tu wszystko, rukы hмыты, очы hмыты, tu o wырлуты, try raz wырлуты i hрокы odyjdu* JZ22

wырлєsty 'zapleść'. *Prosto kist, wырлєła wołosia, i kistku zapлitала K-1* → плєsty

wырлыwały nowsze? 'wypływać'. *(Woda) wырлыwała tam wyższe z lisa i letila potim tu, na dolinu* OK21

wырлоkaty 'wypłukać'. *Tot сыр treba było wyniaty, wырлоkaty ho* PK23. *Toto wырлоkaty, wysuszыly, i toto rozmoczyly h horniatku, i pustyly do mołoka tepłoho, i od razu stiało, i robyła sia tota hrudka K-4* → połokaty, сыр²

wыpowisty 'wypowiedzieć, opowiedzieć'. *Ja ne wypowim dobri bo ja, ja łem tak szto-m, szto-m widila, a robyti ja toto ne robyła* PW12. *Trudno sia z toho wywiazaty, wypowisti* IP13 → powisty

выpraty 'wyprać'. *Połotno praly i ono takie zostało dost bile, wypralo sia* JS18. *Mały takы prajniki i wyprał, bo to było wszystko ilniany* AK20. *Jak już uważała, że wypране, no to toto połokała* OK21 → praty

wyprawa ‘wyprawa (o wyprawionej skórze)’. *I szyli kierpci nazywali, to była skora, normalna skora taka jak z wyprawy, jak z chudoby* OK21

wyprawiania ‘wyprawianie (o skórze)’. *Wyprawiania skóry* PK23

wyprawlaty, *wyprawiaty* ndk., dok. **wyprawyty** 1. ‘wyprawiać, kierować’. *Wyprawyt swoho сына там, до той бабы* IP13 2. ‘wyprawiać (skórę)’. *Skoru wyprowlaly na kozuchy, z owec wyprowlaly i z chudoby wyprowlaly* JS18. *Jak kuzychy robyty, skóry wyprawiaty. Nawczyły lude toty skóry wyprawlaty* TW22. *Żeby ta skora, żeby ta skora sia wy... poprawyła* [!], *bo tam było sorowec taki, a tot dub wyprawlał, i zafarbuwała* sia PK23

wyprawyty zob. *wyprawlaty*

wypriaczty ‘wyprząć’. *Tak, wypriaż* [konie], *no!* OK21 → *zaprihaty*

wypriataty ‘wysprzątać’. *Nastupnu nicz* [po wigilii] *już wypriataty* TW22 → *priataty*, *popriataty*

wypustyty zob. *wypuszczaty*

wypuszczaty ndk., dok. **wypustyty** 1. ‘wypuszczać, wpuszczać’. *Oczap ona tam bude wypuszczana tam już* IP13 2. ‘wypuszczać (o roślinach)’. *Kileczko toto, kotre wypustyła* bandura IP13

wypyty 1. ‘wypić’. *Chtop ty wody wypyt* JS18 2. ‘wypić, napić się wódki’. *To se kawalery priszły desi, po jednim wypyti* [kieliszk] IP13. *Pił litry sia kupyty, jak chto wece wypyty, to wece wypje* JS18. *Jak mu dały wypyti, to i tak dobri było* [nie trzeba było płacić] OK21. *Jak za durnia* [wyjść za mąż], *to już ciła bida: bude pył, był, jak tota śpiwanka: wypyt, pryjde z domu, ta ji mia bje* MP23 ♦ **wypyty sy** ‘wypić sobie’. *Ta wypyti si, na wesilu sy wypyti* HW25 → *popyty sy*, *propyty*, *pyty*

wypychaty ‘wypierać, dok. **wypchaty**. *Tak najpersze wypychały koni byky, bo bykaty robyty, wołami. Teper koni wypchały* traktory IP13

wyrazyty *sia* *nowsze?* ‘wyrazić się’. *Bide* [!] *mi sie tak wyrazyti, bo bym sia wyrazyt kus śmiszno* IP13

wyrablaty i **wyroblaty** ndk., dok. **wyrobty**¹ 1. ‘wyrabiać, wytwarzać’. *Ne znaly tak, żeby tak sztosz z toho zrobyty, tak fajni jak hnesky wyrablajut. Wyrablaty młyni sami* PW12. *Wyrablaty sukno, zo sukna wyrablaty huni. Harszcze wyroblaty jak hneska* IP13. *Kierpci zo skóry wyrablaty* JS18. *To jak sia cy koroŭu cy tela zarizało, to były taky, szto znaly i toto wyrablaty, znaly wyrobiťi na skoru, na skoru to wyrablaty, no* MK20. *W nas ne wyrablaty nycz take z derewa, było takie seło Nowycia, to tam wyrablaty weretena, wżyci* PK23 2. ‘robić (np. wydłubywać, tkąć)’. *Żoľib sia nazywał, takie jak koryto, i tak het było wyroblene* (‘zrobione, wydłubane’). *Były tkaczty tiż taky, a piznisze jak wyrobtyly, były stupy tu w Śwatkowi* PW12. *Była tak partycia wyroblena, wyskreptana* IP13 → *robyty*

wyriwnaty zob. *wyriwnuaty*

wyriwnuaty ‘wyrównywać’, dok. **wyriwnaty**. [Ziemia na podłodze] *tiż tak jak i pec nabyta kyjankami, tak wyriwnana* IP13. *Bilsze była hłina* [zamiast podłogi], *toto to wyriwnane czysto* OK21 (– *Takom syniom hłynom* MP23). *Wownu sia rozberało na takim, szcztika, jej rozterały, żeby sia wyriwnała* TW22. *Skoru na druhu storonu wyriwnuwało* sia PK23

wyrizaty ‘wyciąć’. *Tato wyrizał totu woszczynu het z tym medom* PW12. *Taka dira tu wyrizana* IP13. *Chto jake mał derewo na swoim poly tak, z tyma wyrobył* MK20 → *rizaty*

wyroblaty zob. *wyrablaty*

wyrobty¹ zob. *wyrablaty*

wyrobty² ‘wykisnąć’. *Wezme sia muky, płatkiw wiwsianych do horniate, i muky tam wyszku i kwas, i tak nakryty na nicz, rano już wyrobył* MK20

wyrosty ‘wyrosnąć’. *Jak daka wyrosta trawka, to już było tam sia pasło* PW12. *Kupa*

z kaminiam, na tij kupi derewo wyrosło IP13.
Tot chlib **wyris** i **sia** dawało do peca AK20.
(Len) tak **sijały** na poły jak zerno, **rukami**
i **priboronili**, **ta** i **rosło**, **potim** jak **wyrosło**,
już **pristał**, **to** **sia** **brało**, **brali** **rukami** HW25
→ **rosty**, **zarosty**, **zrastaty**

wyrubaty ‘wyrąbać’. Do riwna **wyrubati**
IS23 → **rubaty**, **narubaty**, **zarubaty**

wyrychtuwaty ‘przyszykować’. Dzwiniata
były – **ułany**, **wyrychtuwany** **specjałny** JS18
→ **rychtuwaty**

wyryty ‘wyryć, wykopać’. **Pryszoł** i **wyrył**
kawałec zahona PW12 → **ryty**

wysadżaty ‘kłaść’. **Na totu** **kobyłyciu**
wysadżały **derewo** IP13

wyschnuty zob. **wyśychaty**

wyschnuty **sia** ‘wyschnąć, ususzyć się’.
Toty **hryby** **sia** **wsadyło**, **żeby** **sia** **wyśchły**,
do peca MK20

wyselini nowsze ‘wysiedlenie’. **Po** **wyselini**
w **sorok semim roci** OK21

wyśelyty ‘wysiedlić’. **Jedne** **pojichały** **do**
Rosji, **a** **inszy**, **potim** **wyśelyły** **na zachid**, **i** **to**
sia **tak** **rozporoszyło** OK21

wyśiduwaty ‘wysiadywać (jajka)’, dok.
wyśidyty. **Hnesky** **tak** **jes**, **to** **maszynowo**
wyśidujut i **rozmajiły** **tak**. **Kura** **czasamy**
wyśidyty, **a** **czasamy** **tak** **jakysy** **rozmaiecie**
jest PW12 → **sidity**, **siduwaty**

wyśidyty zob. **wyśiduwaty**

wyskoczyty ‘wyskoczyć, wskoczyć’.
(Wowk) **tu** **aż** **na** **pleczy** **wyskoczył** PW12
→ **skoczyty**

wyskrebtaty ‘wyskrobać, oskrobać’. **Była**
tak **partycja** **wyroblena**, **wyskrebtana**, **baba**
chotiła **żeby** **ji** **było** **ładni**, **ta** **wyskreptała**,
tu **o** IP13 → **skrebtaty**

wysłuchaty ‘wysłuchać’. **Nimec** **wysłuchał**
IP13 → **śluchaty**

wysłużyty ‘wysłużyć, odbyć służbę (woj-
skową)’. **Wysłużył** **wojsko**, **to** **wtedy** **ślużyły** **po**
dwanajciat lit, **pri** **carskym dwori** PK23 → **ślużyty**

wysmaruwaty ‘wysmarować, przeni-
sprać’. **No** **jak** **takie**, **szo** **ne** **chce** **śluchaty**,

jak **małe** **to** **sia** **z** **nym** **jeszcze** **poradyt**, **bo** **sia**
wozme **wysmaruje**. **Pasom**. **I** **zaraz** **mu** **pomoże**,
a **takie** **już** **weksze**, **to** **sia** **ne** **dast** **wysmaruwaty**,
to **już** **robyt**, **szo** **chocze**; **to** **jak** **śluchat** **to**
śluchat, **a** **jak** **ni**, **to** **pide** **de** **chce** **i** **robił**, **szo**
chce **i** **robte** **szo** **chocze** **te** JZ22 → **smaruwaty**

wysmażyty ‘wysmażyć’. **To** (**hłiwy**) **sia**
hotuje, **potim** **sia** **ho** **wysmażył**, **daje** **sia** **cybuli**,
a, **czudowe** IP13 → **smażyty**

wysmotrity ‘wypatrzyć’. **Wyszoł** **wnu**
tu, **wysmotrił** IP13 → **smotrity**

wysochnuty ‘wyschnąć’. **W** **nicz** **tot** **pec**
wysoch IP13

wysoko ‘wysoko’; st. wyż. **wyższe**. (**Woda**)
wyprływała **tam** **wyższe** **z** **łisa** OK21

wysokyj ‘wysoki’. **Ony** **nazywali**
gieorgyni, **o** **tak**, **tak**, **wysok** OK21;
st. wyż. **wyższyj**. **Jak** **wytiahnuły** [**budowę**
chałupy] **tak**, **szo** **uważały** **dwa** **metry**, **pore-**
ważno **wyższe** **było** OK21

wyspaty **sia** ‘wyspać się’. **Marysiu**, **obu-**
dysz, **naj** **sia** **wyspyt!** MP23 → **spaty**

wystaczyty zob. **wystarczyty**

wystarczyty, też **wystaczyty** ‘wystar-
czyć’. **Jak** **by** **si** **pozwolył** **desi** **na** **jakese** **hula-**
nia, **to** **to** **ne** **wystarczył**, **bo** **na** **tyżden** **by**
wystaczyło, **no** IP13. **Jak** **już** **był** **snopok**
hotowyj, **tak** **już** **uważała** **że** **jes**, **że** **wystarczył**
OK21 → **starczyty**

wystawyty ‘postawić’. **My** **w** **jednij** **chwyż**
były, **jedna** **chwyż** **była** **wystawlena** MK20
→ **stawiaty**

wystrojity ‘urządzić; zamontować’. **Taki**
czonok, **był** **taki** **wystrojonyj** JS18. **W** **sere-**
dyni **zrobiły** **poriadok**, **wybiłyły** **ładni**, **myły**,
wystrojily OK21 → **nastrojity**, **postrojity**,
strojity

wystrojity (**sia**) ‘wystroić się, ubrać się
paradnie’. **Ne** **było** **bohacych** **tak** **ych**, **żeby** **sia**
inaksze **zberały**, **łem** **tak** **szo**, **tak** **chodyły** **jak**
i **tot**. **Ne** **pamiatam** **tak**, **żeby** **był** **chtsi** **tak**
wystrojonyj PW12

wystruhaty ‘wystrugać’. **Wystruhaly** **takie**
z **derewa**, **takie** **rapci** K-4

wystupyty ‘ustąpić’. *Ne wystupyt, ta upertyj, upertyj, ne wystupyt mu i walka towdy, trea sia byty* JZ22

wysuszty ‘wysuszyć, osuszyć’. (*Sino*) *sia ne wysuszy, lem na sońci* PW12. *Moch... to sia skubło, wysusztylo sia, i to sia msztylo* JS18. *Treba wyczystyty toj syr, wmyty tam, i wysuszty* MK20. *Jak sia tela zabiło, to tot żołudok sia, syr był tam takyj, i tot syr sia wysusztylo, i klag sia wysusztylo* MP23 → *nasuszty, suszty*

wysuszty sia ‘wysuszyć się, wyschnąć’. *Zerno mama dały do peca, żeby sia wysusztylo i wysusztylo sia. Toty hryby mi sia wysusztylo* MK20

wysychaty ‘wysychać, schnąć’, dok. **wyschnuty**. *Można było już chłib peczy jak wyschło* JS18. *Jak już wyschło, to i odrazu toto wozyli do domu jak suche było. Żyto skoro wysychało* OK21

wyсыpaty ‘o śniegu: nasypać’. *H nas były do samoj zymy jafyry, i aże śnih wyсыpat, można było zberaty* AK20 → *сыpaty, wyсыплуваты*

wысыплуваты ‘wysypywać’. *Kucharka uczytela wysypluwała na śmitnyk totu cytrynu, szto ona mu do harbaty dawała, no ji ona jak toto wysypluwała na śmitnyk, to my tam litały, to zas nam było dywne jakie to* K-4 → *wысыpaty*

wyszczypaty ‘wyszczypać, ponaszczypać’. *To jej tak wyszczypań tu, za kołina o* K-4

wyszkipaty ‘wylupać’. *Na tamtij hori wyszkipań taku skału* IP13 → *szkipaty*

wyszmaryty ‘wyrzucić’. *Hnij wyszmaryl* PW12. *Trea było wyszmarty [rozbitą miskę]* HW25 → *szmaryty*

wysznyj ‘górny’. *Na wysznju storonu mi składało skybu [przy orce]* IP13 ♦ **wyszni konec** zob. *konec*

wyszumuwały ‘odszumować, zdjąć szumowiny’. *Towdi tak hotowyły bez kropu, tak postawły, wyszumuwały toto, bo to iszczy tak iszło, i taka była keselycja* PW12

wышыкуваты ‘przyszykować’. *Pořim schodyły sia, шышыкуwały toto, pořim i wesila no* JZ22 → *шыкуваты*

wышыты zob. *wышываты*

wышываты ndk., dok. **wышыты** ‘haftować’. *Czepec był шышыwanyj z peredu. Kwity były taky jakby шышываны, ja znam cy шышываны? PW12* ■ *A iszczy de inde to nazywały, to chodyły w шышываных тыч. Denekotry po inszych tam sełach, to mały шышыване, tu na rukawach mały шышыты i tu шышыwały, to było, oni nazywały krestykami, to było dos trudne, to ne každyj poniał jest. A tu tilko jedna шышыwała nasza susida tu o, ale ona ne żyje już. Шышыwała i toto, takie dos dorohe było i dorohe jes, tiž jes... no ale to ne každyj potrafy. Bilsze tam na wschodi desi шышыwały te, no* OK21. *H nas ne шышыwały (koszeły), ni, bo to lem tam desi Huculy шышыwały* HW25 → *wышыwuваты*

wышыwuваты ‘haftować’. *A jak chto znał, to już sobi tu tak o, na ti kantci taku mareżku шышыwuwał w totu storonu i w totu* PW12 → *wышываты*

wысьмиваты ‘wyśmiewać się, naśmiewać się’. *Jak sia śmije, no to sia wyсьмиwuje z dakoho, bo sam, tak mu dobri, abo sztosy takyj, a z dakoho sia wyсьмиwuje* K-1

wысьпиваты ‘wyśpiewać’. *Wszystko zme wyсьпиwały [tu: ‘opowiedzieli’]* MP23 → *сьпиваты*

wытch ‘wytchnienie’. *Furt, bo ne mate wytchu, lem zajedno tu popriaczete w chyży, tu pidete do stajni, wsiady musyte popriataty* JZ22

wытchninia ‘zwichnięcie’. *Wытыч, wytchninia, no* IP13 → *wытыч*

wытchnuty ‘zwichniąć’. *Dagde dachto sobi źli stał, to zwały, że wytchnuł nohu* IP13

wытiahania [tu forma: **wытиhania**] ‘wyciąganie’. *Koczerha... do wytiahania* IS23

wытiahaty [tu forma: **wытиhaty**], dok. **wытiahnuty** 1. ‘wyciągać (co z czego, na co)’. *Toto sino zza drabyny korowa wytihat do toho*

zołoba, i tak sy ji AK20. **Wyťahnyj wody!** Tak: **wyťahnyj wody!** Abo: **prines wody!** **wyťahnyj!** [ze studni]. **Wyťah na horu** OK21. To *treba było do peca z daleka wyťahnuty* IS23. Jak *kłali na wiz, to sia im tu kustry ci nasypało, wyťahły* HW25 2. 'wyciągnąć, wyprowadzić'. To [pranie] *wiszały popid toty ścinny, czasami sonec, czasami moroz był to wyťahło, ta były taky bity* AK20 3. *przen.* 'wyciągnąć, dociągnąć'. *Tu de je sumczy, już korotcze daje derewo, żeby wyhlady wyťah* IP13. Jak *wyťahnuły na wysokosti tak, szto uważały dwa metry, to dawały h poperek ligari* OK21

wyťahnuty zob. **wyťahaty**

wyťiaty 'wyciąć'. *Pec, kotryj był wyťiaty i ta jak ten* IP13. To *szto lepsze, to wyťiali sztytko [z lasu], tilko mołody jes teper* OK21

wyťihaty zob. **wyťahaty**

wyťkaty 'utkać, wytkać'. *Napriali [wełny], potim wyťkał na warstati* OK21

wyťłumaczyty [wymowa też: **wyťumaczyty**] 'wyťłumaczyć'. *A drelych to było tak jakosi kruto robłeno tak, no ne, ja ne wyťłumaczu. Takie sia śpiwało rozmajite, no ja pani ne wyťłumaczu, bo ja z pamiaty ne znam. Ale to ja ne wyťłumaczu pani, ne wyťłumaczu* PW12. *Ja po nimecky potraffe sie wyťumaczyti. W sorok piatim, sorok semim roci – terynna sztyba sia ne wyťumaczy* IP13. *Jak to wyťumaczyti?* OK21 → **ťłumaczyty**

wyťopyty 'złać'. *Tato wziął wybrał toto, wyťizal totu woszczynu het z tym medom, i tak na mysku wyťopył, i tot miud takij był* PW12 → **ťopyty**

wyťrepaty 'wytrześć'. *A teperky dajut ramky, majut maszynu, że wyťreple [miód], i za ramku piddaje i zas nosiat. Maje maszynu i wyťrepe miud* PW12 → **ťrepaty**

wyťriasaty 'wytrześć, otrześć'. *Treba było korbi tiahnuti, i tam wyťriasati [z dawnej młóckarni]. Sołoma iszła, to dwóch wyťriasalo, cy triocho* IP13. *Jak już było omołocene [zboże], no to to towdi toh'o, zberali, wyťriasali* OK21 → **ťriasty**

wyťriszczaty oczy 'wytrześć oczy', dok. **wyťriszczaty oczy**. *Już słabe oczy, any okulary ne pomagajut, ta wyťriszczam* K1899. *Ale oczy wyťriszczat, o, jak tak o to wyťriszczu oczy tam na takie i na takie to* K-1

wyťriszczaty oczy zob. **wyťriszczaty oczy**

wyťrymaty zob. **wyťrymuwaty**

wyťrymuwaty 'wytrzymywać, utrzymywać (się)', dk. **wyťrymaty**. *Sia najil každyj jak iszoł, ta řilko wyťrymal tam paru hodyn. Kin jakby sia towk, to by ne wyťrymal* PW12. *Żyto sijaly, ale żyto ne wyťrymuwalo, pszenyia lepsze wyťrymuje jak żyto* JS18. *Sijali żyto, na žimu, ale ne zawse wyťrymuwalo; było do marcia wyťrymalo* OK21. *Że ja blonda to ja ne wyťrimam, że czornyj by wyťrymal, a ja blonda* MP23 → **ťrymaty** **sia**

wyťumaczyty zob. **wyťłumaczyty**

wyťycz 'zwichnięcie'. *Wyťycz, wyťchninia, no. Wyťycz liczyli* IP13; *Wyťycz* MP23. *Jak skrutyl nohu desy, no to wyťycz zwaly* K-4 → **wyťchninia**

wyťynaty 'wycinać'. *Wyťynat sia takie uhła* IP13 → **ťiaty**

wyťyskaty 'wyciskać'. *Do tyj olijarni, i tam na řrubu było o to, szto wyťyskalo* PK23 → **ťysnuty**

wyťwalaty 'wyrzucać, zrzucać'. *To sia do bojiska wyťwalo sino* JS18 → **walaty**

wyťwczyty 'nauczyć (się)'. *Sto szisdesiad nomer było [we wsi] i potrafiła nauczycielka wszytko wyťwczyti* IP13. *[Mieli] wyťwczyti jak to uci hoduwati, jak stryczy* TW22 → **nawczyty, wczyty**

wyťwiazaty **sia** 'wyplatać się'. *Trudno sia z toho wyťwiazaty, wyťpowisti* IP13

wyťwinuwaty 'wywianować'. *Powidaly, że zostaly, jak totu rodynu wyťwinuwaly sztytko, to jednu korowu maly* K1899

wyťwłaszczenyj *nowsze* 'wywłaszczony'. *Zostaly wyťwłaszczeny* IP13

wyźdorowity **sia** 'wyzdrowieć'. *Hnij po prostu z nioho wyźczepał, i sia kiń wyźdorowił* PW12

wызыwaty ‘wyzywać, przezywać. Brыdkyj, ne nazywaly, ne wyzywaly tak o po prostu, żeby wyzywaly K-1

wызыты ‘wyżyć, utrzymać się. Staryj jak bude ostorożni żyty, wyżyje za to. Jak bude sia pylnuwał, to za toto piniazi wyżyje, no, wyżyje, no IP13 → żyty

wzadh'uz zob. zadh'uz

wzajimno ‘nawzajem. Eude pomahały sobi wzajimno IP13

wziaty 1. ‘wziąć, zabrać (sobie). Groszy desi wziały i na daszto insze zas mu trea było, to si kupuwał, no PW12. Prała baba na poticzku, wzięła si wodu teploty IP13. (Ja) sy wzięła chlib MP23 2. ‘wziąć, zarobić’. Zawiu czwertku [drewna], to mih desiatku wziaty IP13. Czwertku drow odwiuz do mista, to wziął sim złotych JS18. Grosza ne było otkal wziati OK21 3. ‘zażyć lekarstwo’. Sływky hotowyły suchy, wyduszaly, i tak toto dawaly jak chudoba wzięła, bo pojedna już ne wzięła PW12 4. ‘zabrać (kogo)’. Dwa roky my żyły, chłopa pidczas wysiedłynia zaaresztuwały, do Jawożna ho wzięły. Z potiahu ho wzięli MP23 5. nowsze? ‘wziąć; zacząć’. Potim wziął robyti chałupnictwo IP13

wżerty ‘ukąsić’. Mene had wżer AK20 → żerty

wżycia, życia ‘łyżka’. I wżycznyk był takyj, szto wżyci skladaly, tam dirky take byly na wżyci JS18. Wżyci były toczeny wśzytky, derewiany AK20. Życia, ale nazywali i łyżka MW23 → łyżka

wżycznyk ‘półka z dziurkami na łyżki’. I wżycznyk był takyj, szto wżyci skladaly, tam dirky take byly, to specjalno było zrobłene na wżyci. Pomyły, poczystyły i tam skladaly; wżycznyk był, wżycznyk JS18. Na wżyci był wżycznyk takyj AK20

wżytok [wymowa też: **użytok**] ‘użytek’. Sia ho ne dawalo do użytku dobroho IP13

wżywaty [wymowa też: **używaty**] ‘używać’. Pidpenka jez možływyj hrīb, možno ho używaty IP13. My toj olij wżywały h nas MK20.

To robyli z syra, no używaly duże, bo tak ne kupuwały jak teper kowbasy, miasa OK21

Z

z, zo, iz 1. określenie miejsca, pochodzenia itp. z dop. ‘z, skąd, od’. Zo zadu była spidnycia taka hruba. Abo z Połan, abo z Brezowa PW12. Tam jest taka powała z toj kurnoj chыży IP13. A tu, z pola tak od riky, byli taky miścia OK21. Ta jak dity witcia pidskubujut z hroszy MP23 2. z dop. ‘z czego’. Zo swoho robłene PW12. Denekotri i z kamienia robyli [piece] OK21 3. z narz. ‘(razem) z czym, kim’. (Spidnycia) dawno to była taka granatowa i kwitky mała; abo synia iz kwitkami. Chustky mały iz torokami. Szytko sia mastyło i tak sia z chlibom jiło PW12. Može bys piszol do Gorlyc zo mnou? IP13 4. z narz. ‘za pomocą czego’. A potim czeresznom, nabyło fest mochom, były z czeresznom MP23 5. określenie przybliżone (czasu z biern.) ‘z, koło’. To treba by było byti tak z misiac tu, w chыży IP13. Było z paru takych, szto znały szyty toty kerpici MK20. Zo try misiaci, zo sztyri OK21

za 1. z biern. ‘za (co)’. I ne było za szto piti, to trea był bilet zapłatiti OK21. Za jeden złoty. Ja bym sie ne miniała **za** moju chыżu za kamenycu MP23 2. z biern. ‘na (co)’. Ja bym sie ne miniała za moju chыżu **za** kamenycu MP23 3. z narz. ‘za (czym), prowadząc (co)’. Za puhom IP13 4. z narz. położenie ‘za (czym)’. Komora za stajniom IP13 5. z dop. określenie czasu ‘za, podczas, w ciągu’. Ja za toj dıwky [nauczycielki] chodyła do szkoły PW12. Propje za tyżden IP13. Ja rano stała za noczy MK20. Wszady robył za Nimci MP23 6. z biern. ‘za, na, jako’. Za kuma prosyły szisnadcet kumiw. Tam do pana chodyły za desiaty snip kosyti IP13 ♦ **za stіл** ‘do stołu’. Potmyłyzme sia, i towdy prychodyme do chыży, towdy za stіл MK20

zabawa 1. ‘zabawa (w związku z przędzeniem lnu, wełny)’. *Hnesky ne je nyczoho takoho, ale to była zabawa taka, prawdziwi zabawa, nawet na dówhy wieczery. I napriat sia, i nabawyl sia, i naśpiwał sia, i piszot domiw, i sia mu dobri spało* PW12 **2.** ‘zabawa, potańcówka’. *Teper až zabawy roblat. Ludy taky robyły zabawy, potanciwky* MP23 **3.** ‘zabawa (w coś), gra, żart’. *Kraly tot czepec, to mołodycia žmituwała tot czepec z hołowy, metala, takie o do zabawy było* PW12 **4.** ‘zabawa towarzyska’ ▣ *Chodyły na ružny taky, teper takoho ne je: i stopky, i mlynky, i jakie to, jak to sia nazywało: linywa Marysia, kapłuna pekly, taky zabawy maly. No powidam, nazywały: stopky, mlynky, ja ne wkažu, bo to ja ne pokažu takie, ale to były zabawy taky fajny, że sia można było pobawyty no, i także rozmajite, i śpiwały, i na motanyj tanec, i na szto iszczy? I susz, na susz chodyły.* PW12. *Bo to chodyły na ružny: bil, na korowiarke. Toty panowe szto chodyły na toto, to jich whaniały tam pomedzy chyžy i to wtikało – bawły sia tak, no. Tu žima, studin, ale im studeno nycz ne było. A tam hrałi ružne, ta na pocztu chodyły, to taka kolejka. Chłopczi ciłuwały a jak diwczata... A potim na ostatku już, na, na Jordan, a na Jordan to już robyły tak zwanyj łamarek, łamarek – taku hostinu, łamanyj* IP13. *Ta my ružne zabawy tam ony, jedny chodyli na mlynky, inszy chodyli na stopky, to inszy takyj motanyj tanec* OK21. *Diwczata priatli, pleli, a chłopczyška sia schodili piznisze, chodili na take ružne zabawy, tak zwałi tanec motanyj* HW25 → czeremosty, kapłuna peczy, korowiarke, miszkari, mlyn, mlynky, motanyj tanec, pocztu, rapaczity, stopky, susz, wieczirky, zabawka, **Žyd**

zabawka ‘zabawa towarzyska’. *Na ružne chodyły, na czuda take, na take zabawky, no. To si za motuzok tam były zabawkamy* IP13 → zabawa

zaberaty ‘zabierać, odbierać’, dok. **zabraty**. *[Siano w kopach] stojało, i stiahały, i zaberaty domił* PW12. *Zabrały take diťi mołody [na*

roboty] IP13 ♦ **zaberaty mołoko** ‘odbierać mleko (za pomocą czarów)’. *To ty moje mołoko zabrała* IP13

zabolity ‘zaboleć’. *Jak ził, w brisi zabolilo* PK23 → bolity

zabyty zob. zabywały

zabywały ndk., dok. **zabyty 1.** ‘zabijać’. *Swyni chowały, a jak dachto zabył, to ne znały tak, żeby sztos z toho zrobyty. Zabyli, cy nasolyły, a toto nasolene było już ne takie aż dobre* PW12. *Barana abo szto, to zabiwały* JS18. *[Kury] zabywały, zabywały, no; to sokyrkom po timi* OK21. *Muža zabył samochid* MP23. *[Dziewczyna bała się] żeby ne mała ditiny, bo rodyczy by chyba zabili* HW25 **2.** ‘zabijać, wbijać, mocować wbijając’. *Zabywał take tybli. Zabywame kilky i już* IP13 → byty, pobyty

zabytlywyj ‘jaki nie pamięta, zapominalski’. *Zabytlywyj. No to jak ne pamiatat, to je zabytlywyj, bo win ne pamiatat* JZ22

zabyty zob. zabywały

zabywały ‘zapominać’, dok. **zabyty**. *Juž zabyła toto wszystko. Ale pozabyła, zabyła, bo toho ne pamiatam* PW12. *Serpy wziały, chlib zabyły, taky toty żeńci były [piosenka]. Totu husku żeby-s ne zabyła pamiatati* IP13. *Ja znam, że była jedna Marysia, a druhum i zabył* IP13. *Ja już stara, jużem i zabyła i toh'o* MK20. *Ja już zabył, jak to nazywały, bo to już jes kupa czasu, jak to sie budowało* TW22. *Zabywał no, ne pamiatat* JZ22. *Ja zabyła, jak ony sia nazywały toty nauczyciele* MP23. *Szto kolysi dawno śpiwały, to ja że zabyłam* HW25 → pozabyty, zapomnuty

zachodyty ndk., dok. **zajty 1.** ‘zachodzić, zaglądać, odwiedzać’. *Dalsze my tam towdi ne zachodyli* OK21. *Zaszło do jednej babi* IP13 → ity **2.** ‘stawać się’. *Straszna zmiana zaszła* MP23 **3.** ‘zachodzić (o słońcu)’. *Sonce zachodit za horu* PW12

zachowywały się nowsze? ‘zachowywać się’. *Tu jak-zmy wernuły nazad z zachodu, lude barz zaczęły sia weselo zachowywały tak tiszły sia* IP13

zachrypnenyj ‘zachrypiony’. *Tak-em straszni była zachrypneni* PW12

zachwority ‘zachorować’. *Zachworit, ta hmer* PW12. *Tiż sztosi kin mu zachworit* IP13. *Jak zachworit ta ji hmerat czasem pojeden, ne było tam likarstwa* JS18. *Kaszlałam straszni, zachworila* MP23 → *chwority*

zacofania nowsze ‘zacofanie’. *I to było tak dalekie zacofania* IP13

zaczaty zob. *zaczynaty*

zaczaty sia ‘zacząć się’. *To sia powoli zaczęło już krutia insze [budynków]* IP13

zaczepłaty ‘zaczepiać’. *Wesilne poważny były, czasami tak zaczęwały* JS18

zaczepyty ‘zaczepić, założyć czepiec (pannie młodej) na weselu’. *Zaczepyty, rozplitały, zniały wszystko toto z głowy, rozplitały i potim zaczępyły tom chimlom i tak už była molołycia zaczęplena* PW12. *No ta zaczępyły ta i szto... rozobrały, bo toj winec, na głowie mała* TW22 → *czepyty, poczepyty*

zacerstwity sia ‘zrobić się czerstwym (twardym, nieswieżym)’. *To był chlib bilsze wiwsianyj, a jak sia zacerstwit, to już ne był takij dobryj, ale był zdrowyj* AK20

zaczesaty sia ‘uczesać się’. *Prosto tak radyły, że: zacysz sie tak na prosto!* HW25 → *czesaty sia*

zaczynaty ‘zaczynać, dok. **zaczaty**. *Tiażko było moloły, to-m oboma rukami zaczął kuryti. Na piw czerwca sia zaczynat [kosić]* IP13. *Jak już skinczyli [sprzęt zboża], to towdi zaczęnali molołiti* OK21. *Weczirkły to tak zaczęnali jak teper, o, iszczy dwa tyżni ten o, bo misiac prawi iszed i potim ciłyj pist* HW25

zad ‘tył’. *Zo zadu była spidnycia taka hruba* PW12. *Zo zadu stojały. Ne z peredu sia dojiło, zo zadu* IP13 – *Eee zo zadu, chto chotił z zadu, z zadu, ja z peredu dojiła* MP23

za darmo zob. *darmo*

zadaszynia nowsze? ‘zadaszenie’. *Take zadaszynia było zo sztyrioch storin naokoło* OK21

zadh'uz ‘do tyłu’. *Ne wzadh'uz, [ale] zadw'uz, zadw'uz. Zadh'uz sia [liczy]: dziewat, wisem, sim... w dołynu* IP13; też **wzadh'uz**. *Wzadh'uz. Ałe wzadh'uz* IP13

zadawaty fanty zob. *fant*

zadnij ‘tylny’. *Wowk tak der pazuramy tut, zadnima nohamy* PW12

zadowołenij ‘zadowolony’. *Barz zadowołeny* IP13. *Był zadowołenyj, welyke śwato było, jak był w Bortnim tu, na miści, o. Zadowolenyj był, że lude prychodiat* OK21

za duże zob. *duże*

zadumuwały sia ‘zamyślać się, przemyśliwać’. *Skorsze by wam skazał, a tak, o tak aż treba sia zadumuwały deszto jakie, o K-1*

zadywały ‘poddzierać (?)’. *Sia smijut że nis zadywa głowu, nic ne wydyt pid nohy* JZ22

zafarbuwały sia ‘pofarbować się’. *Żeby ta skora, żeby ta skora sia wy... poprawyła [!], bo tam było sorowec taki, a tot dub wyprawlał, i zafarbuwała sia* PK23 → *farbuwały*

zahajity ‘zagrodzić’. *Zahajit swoje pole i żeby mu ne pasły na tym pole* MK20. *Jak chto ne mał chudoby, to zahajit, patykły takły pozakładał, i tam ne wilno było pasty* PK23 → *hajity*

zahaniaty ‘zaganiać’. *My zahaniaty kury – kur ne je, lis wszystko wyduśł* AK

zahata ‘obłożenie chałupy na zimę drewnem, sianem (pod okapem dachu)’. *Koło domu take zahate [!] robyły [składając siano]* PW12

zahin ‘zagon’. *Jeleni tam raz priszły i wyrzył kawałek zahona* PW12. *Szyszyj zahin ne był jak do desiat metry, tak takyj był zahin, no. W nas normalni orał dokoła zahonu* IP13. *Ta taky o zahony, o* MP23. *Jak było w chyzby sim dity, wisym, tam de jaki zahin był zemli, to iszły, żeby kusok chliba mała, tak na kupi jak persze* HW25 → *zahonok*

zahnojity ‘nagnoić, nawieźć’. *Zahnójity i sadyły* PW12 → *hnojity, obhnojity, prohnojity*

zahołowok ‘poduszka’. *Perynu mały i zahotołky i spaly* JS18. *Mały sztery periny,*

poduszkы, [poprawia się:] zahołowok AK20.
Zahołowok, zahołowok, tak OK21

zahonok zdrobn. 'mały zagon'. *Tu tak mam mały taki zahonok newelyki* PW12 → *zahin*

zahoridka 'ogródek (przy domu). *Zahoridka na kwitky taka* AK ■ *Sztyri na trii, sztyri na sztyri metry takych. Zahoridka, i to jedny lubyli, to zalezylt jakie, jedny lubyli kwitky, no ta takie. No ony nazywali gieorgyni, o taky, taky wysoky, tak, ano i iszczy jakys inszy kwitky, to ja juz ne znam, jak to sia nazywalo. No ji sadyli to bilsze to, to, to szto tam sadyli, w takim ogrudku [!] jak tu h nas, to sadyli to morkow, to chesnok, to jakeś tam petruszku czy koper, no i wszytko, a ohurky juz sadyli de inde* OK21 → *zahoridoczka*

zahoridoczka zdrobn. 'ogródeczek'. *Była taka mała zahoridoczka, tam rosły kwitky* PK23 → *zahoridka*

zahornuty sia 'odziać się, ubrać coś na siebie'. *Studeno było, treba było sia zahornuty* JS18

zahoroda 'zagrodenie, zagroda'. *Sia bawily tak koo Kozaka na zahorodi. Zwezly tam ciylj багаж, na takim placu jak, jak tu o; zahorody taky byly, no* IS23. *Tu zaraz susidy, win mał swoju zahorodu, jak h naz nazywaly, win tam kosyl sino, zberał, to ne možna było na joho pustyty* K-4

zahorodyty 'zagrodzić'. *Zahorodył takom... plit takij był* PW12

zahortka 'rodzaj kurtki bez rękawów (?)'. *To sia wyszlo na pec, [czym się okrywano?] tam i peryny byly, i takom zahortkom jakom nebud* JS18

zahraty 'zagrać'. *Didu, zahrajte nam! Zabawy byly, bo tam dachto zahrał* IP13

zahustyty 'zaęścić'. *Pidczynyly tak w wecz, a rano znow, toj muky lyszyly na rano. I rano zahustyly tak, zahustyly* MK20

zahynuty 'zaginać'. *Piznisze juz toto zahynulo, juz toho ne bylo, juz czuh ne bylo. A piznisze juz kupuwały taky (obrusy), bo juz toj roboty n'e bylo, juz desi zahybła tota*

roboty PW12. *Dawno byly rużne ceremoniji, to juz takych ne je, juz zahynulo* K-4

zajac 'zajać'. *Zajaci byly* PK23

zajaty sia zob. *zanymaty sia*

zajedno 'przy okazji, za jednym zamachem, odrazu'. *Ne mate wytchu, lem zajedno tu popriaczete w chyzы, tu pidete do stajni, tu pidete na podworec, wsiady musyte popriataty* JZ22

zajty zob. *zachodyty*

zakasuwaty 'podkasać, zawijać (?)'. *A potim juz rozmajiti chodyly; juz toty charbanky hruby zakasuwały diwky, juz taky nosyly, jak nazywały, špidnyci* PW12

zakinczaty 'kończyć, zakańcać'. *Jak juz zakinczały totu pracu, weczirky, to robyly taky łamanyk* OK21

zakinczynia 'zakończenie'. *Na zakinczyniu, to robyly taky łamanyk* OK21

zakituwaty 'zakitować (szyby)'. *Jedna szyba i zakituwane z pola* OK21

zaklagaty 'zakwasić mleko za pomocą podpuszczki – klagu'. *Zo swiżoho mołoka tak, ale persze ho trea było zaklagaty i to było taki, no inszyj syr, inszyj smak* MW23 → *klagaty*

zakładka 'zakład, zakładka' ■ *Doszczok narizali i denekotry to dawaly tak, że na taku zakładku, żeby ne było szpar. Ja toto dokładni na znam, ale na zakładku powidały, na składku cy na szpuhu; na szpuhu, tak. Rowok [w goncie] z jednej storony był hrubszij, a druhoj storony był tońszyj, i z kotroj storony tońszyj był, to pasuwał do toho rowka i ono juz tam ne lało, bo tak było, jak nazywały na zakładku, na zakładku abo szpuha. Na jednim seli tak nazywa... h nas nazywały na szpuhu, no* OK21

zakłykaty 'zawołać, wezwać, zaprosić'. *Paru chłopiw zakłykaty i tot pec byly. (Piśni) kotry młodyj sy zakłykał tak, to byly* JS18. *Zakłykaty śwasczennika, pośwatyl, pokropyl tam, i molytwu jaky tam małi no* OK21. *Zakłykaty śwaczenyka, błałostowil to, żeby*

to było szcZaslywym 7ytia w tim domi TW22
→ klykaty

zakrutyty ‘zakręcić, okręcić’. Zakrutyly ji (ołosia) na chimlu JS18. Jak sia mi kus onu-
cza korczyła, to ja zaraz płakała, jem mi tak
łanni zakrutyti, że mi sia ne korczyło to nigde
HW25 → krutyty

zakrywlenyj ‘zakrzywiony’. Nis zakry-
wlenyj jak bandura K-1

zakrywaty ‘zakrywać’. Tu była szczelinka
taka, i druha doszka na tretiu na wercha tak,
że zakrywało wszystko OK21

zakuryty ‘zapalić (papierosa)’. Zakurył
si IP13 → kuryty

zakusyty ‘ukąsić’. Powidaly, że taka dīwka
była na poly, że ziła totu jahodu zatrutu, zaku-
szenu, i że wmerła. No że to zmyji pozakuszały,
bo to sołodkie K-4

zakwasyty ‘zakwasić’. Zakwasyło sia na
weczer totu muku wiwsianu, i podkysła tak
o, na pecu dagde PW12

zakypity ‘zakiepić’. I sia waryło na ohny,
na taki blasi, żeby to ne zakypyło toto o, żeby
ne zakypilo MK20

zalaty zob. załywaty

zaliczyty ‘wyleczyć; odczarować’.
„Z oczy-m dostała, wroky!” – „Ja znam
zaliczyti” IP13. Kto ty zaliczyt, ty hmeresz.
Ona znała zaliczyty jak zmij wkusyl AK20
→ liczyty, wylczyty sia

zalipyty ‘zalepić’. (Pczoły) nanosyły tak
do ulu totu woszczynu tak jak medu połno,
tak że zalipyły tak PW12 → lipyty

zalaty ‘zmówiny, umawianie się rodzi-
ców co do posagu’. U was zmoŷyna, a kołys
nazywało sia zaloty; schodyły sia, znaczy sie,
tam rodyczys iszły z młodym do młodyci, zna-
czy sia, tam do domu i tam sia umowlały TW22

zależył/zależało ‘zależy (od)/zależało
(od)’. A toto zależył, chto jaku mał parcelu,
koho staty. To zależało ot pohody było, jak
była dobra pohoda to try dny [schło zboże]
OK21. Do dwanaŷtoŷ hodin y prialy – zależył
jak kotra sia ruszała, jak była zwinna HW25

załywaty ‘zalewać, dok. zalaty’. Had mia
wżer. – Idy domiŷ i załywaj kropkom; ta j
ja załywała, ta j szto-m zalała jek wyschło,
to było bajka AK20. Zalały małom K-4
→ pozaływaty

zamazanij ‘brudny, ubrudzony’. Zamaza-
nyj. Brudny to zamazanyj JZ22 → zawałanij

zamerznuty ‘zamarznąć’. Miaso powiszały,
i to zamerzło; po kawalcu wkrawuwały, bo ono
zamerzło JS18 → pozamerzaty

zamhleno ‘zamglone’. Jak było barz tak
husto zamhleno no to to nazywały że hmła
welyka PW12 → hmła

zamiŷt nowsze? ‘zamiast’. Zamiŷt sto szis-
desiat to hneska jest [w Bartnym] trydceŷ chy-
bał, trydceŷ piad nomeriw moŷe IP13

zamisyty ‘wymieŷić, rozmieŷać, zamie-
szać’. Mama mały taki kŷwas i wodu, i tak
zamisyty. Tak zamisyty, hpekły tam try toty
taky chłibyky. No muky zamisyt sia MK20
→ misyty

zamiŷaty zamiatać. [Po wigilii] sino toto,
szto zamiŷaty, to dīwczata nesły na połe HW25
→ pozamiŷaty

zamiŷia ‘zaspy śnieŷne (?)’. To wszystko
oŷniŷene, bo win hnał od chŷyŷy dałsze, a dał-
sze była ziŷma, zamiŷia K-4

za moŷej pamiaŷi zob. pamiaŷ

zamok ‘zamek, kłódka (?)’. Łada... było
zamok do toho OK21

zamotuŷaty ‘motać’. Juŷ ne metały tak
rukami, łem mał takyj sznurok i tym sznur-
kom, o, juŷ tak se j chodył w totu storonu,
i w totu, i toto sia zamotuŷało toto, szto sia
nasnuŷało priadŷe, tak o PW12

zamoŷnij ‘zamoŷny’; st. wyŷ. **zamoŷ-
nijszyj**. Swyni trymały pro sebe, jak chto
był zamoŷnijszyj JS18. Treba było iŷi ŷłuŷyŷi
po takych gazdoch, szto zamoŷnijszy MP23

zamuŷ ♦ **ity** (wŷychodyty) /wŷyŷy **zamuŷ**
‘wyjść za mŷŷ’. Pani sie wydaŷe tak młodi,
koby za muŷ wyszła, no IP13. Kaŷda jak
iszła zamuŷ, musiła maŷi toh'o, perinu OK21.
H nas perewaŷni jak juŷ wyszła za muŷ, tak

już na *tyso* *sia* *czesala* HW25. *Nas było sztyri diwczyny...* *zamuż powychodyli* HW25

zamużna ‘(kobieta) zamężna’. *Lem diwczata chodyli (na wieczirky) i chłopc, a замуżna to już maje pereważni diti mały* HW25

zanizky ‘zanozy, zewnętrzne pionowe zatyczki w jarzmie’. *Zakładało *sia* jarmo takie derewiane, zanizky *sia* założyło, i do płuha K-4*

zanykaty nowsze? ‘zanikać’. *Teper už to zanikat, już ne je to[h]o* TW22

zanymaty *sia* ‘zajmować się’, dok. **zajaty *sia***. *Toty Rusnaky tu, Lemky oni *sia* zaniowały wszystkim* IP13. *Płatyty ne było komu, bo *sia* ne był chto zajati* MP23

zaopikuwały *sia* ‘zaopiekować się’. *Win *sia* mał zaopikuwały. Tote kumowe, tote nanaszkowe mały *sie* zaopikuwały tou ditynou* IP13

zaostryty ‘zaostrzyć’. *Polityka ci persze, ci piznisze, to ona za“ostrije; ona zaostrije, ona może zaostriti* IP13

zapach nowsze? ‘zapach’. *Takie neładne sino było, toto any ne mało zapachu nyja-koho* PW12

zapalinia ‘zapalenie’. *Na rozmajitu chworotu: i zapalinia* JS18. *A to to pereważni, ja tam to perechołodžynia, zapalinia. [A to tak kazały dawno?] Tak, perechołodžynia, zapalinia, to toh'o* OK21

zapamiataty ‘zapamiętać’. *Ja zapamiatala, to takie było...* PW12 → *pamiataty*

zaparyty *sia* ‘zaparzyć się’. *W marci, bo prziszło ciepło i ono [żyto ozime] *sia* tak zapariło pid tym pokrywom śniehu* OK21 → *paryty*

zapaska ‘fartuch, fartuszek’. ■ *A tu dalsze było proste hładke i, to *sia* nazywała zapaska. Toty szto take byli z partyciami to *sia* nazywały fartuchy, a z peredu lem tak o* PW12. *Robyły zapasky. To tak wyhladało, jak *teper* w restauracji mająt toty fartuszk, ale to był duże bilszyj, był takyj ponyżej kołn, tu mał sznurky dwa, zawiazuwał *sia* tu z druhej storony...* *Ne sznurky, pasoczky chyba, pasky. No ale dwa taky pasky, szto byli*

*poprzszywany na tych bokach i *sia* z druhej storony zawiazało. No mali mali taky, nawet chodyli do toh'o, do cerkwi chodyły w tim, a to było modne ta na tamty czasy* OK21

zapchaty ‘zapchać, wsunąć’. *Kudil si tu mała zapchanu za pojas* HW25

zapecek ‘zapiecek’. *Doszka taka była koło peca, a pid tom doszkom to zwanyj zapecek – tam kurby były* IP13 → *pec*

zaperaty ‘zamykać’, dok. **zaperty**. *Dwery zaperty, bo dwery były otworeny* PW12. *Dwery były otworeny i studeno było, potim jak zaper, to było ciepło. Stajni były, tak zaperalo *sia* na nicz* JS18.

zaperty zob. *zaperaty*

zaplitaty ‘zapłatać, splatać’. *Kosy tak, i tak jednu, abo dwi, no zaplitaly* HW25 → *kistka, plecty*

zapłata ‘zapłata’. *Zapłaty za koło trea było dat i piatku* IP13

zapłatyty ‘zapłacić’. *Bo mu treba było, bo ne mał czym zaplatiti, starał *sia* sam* IP13. *Jak już mał kupuwały, zapłatyty* AK20. *Ne mał za szto podatok zaplatiti, no to musil prodati, tak. Trea był bilet zaplatiti, no* OK21 → *płatyty*

zapomnuty ‘zapomnieć’. *Wieczirky to byli h pości, każdyj den. Subotu chyba nit, już zapomnula* HW25 → *zabyty*

za poriadkom zob. *poriadok*

zaportok ‘zepsute jajko’ ■ *Rużni nazywały: zaportok, abo jak tam takie jakies, takie było czorne, szto tak jak mąż w seredyni, ta nazywała, że to zaportok. No ale nichto ne znał, ani *teper* ne zna, czoho takie toto jajce jest. Czasami wyjdut cy kuriata, cy husiata, to wyjdut ładni, a czasami *sie* wszystko takie zrobýt paskudne. Abo wszystko, abo czast, abo, no a to nychto ne znae czo to jest. Od czoho to *sia* stane* PW12

zapownyty ‘zapełnić’. *Cerkow była zapownena* PW12

zapoznaty *sia* nowsze? ‘poznać się, zapoznać się’. *Ony tam zapoznaty *sia* i przyszły*

w Bartne MK20. *Žeby na pered z takym si ne zapoznala sia tak, žeby ne mala ditiny* HW25 → poznaty

zaprahnuty ‘zapragnać’. *Czasami jakie sia komu zapraħło, takie si dał* [imię dziecku] PW12

zapraszaty ‘zapraszać’. *Zapraszaly i chłopczy neraz tam na, na toto pryniatia, ta ji muzykanta jak był, to takoho* OK21 → prosyty, zaproszaty

zapriaczzy zob. zapriahaty

zapriahaty [tu: **zapriahaty**] ‘zapręgać’, dok. **zapriaczzy**. *Zapriahly ho i tiazko tiah* PW12. *Zaprihati, zapriahaly, tak, zapriah konia* OK21 → wypriahnuty

zapriahaty zob. zapriahaty

zaprodaty ‘posprzedawać (?)’. *Lisy były wszytky zaprodane w tych terenach* IP13 → prodawaty

zaproshaty ‘zapraszać’. *A to reszta tych kolegiw, to szytko zaproszał na zaswatki* IP13 → prosyty, zapraszaty

zaprowadyty ‘zaprowadzić, wprowadzić, ustanowić’. *W nas, towdi to było barz zaprowadzenyj samyj kum był* IP13. *Były kołoczka, i w koźdīm musito być jedna nytka zaprowadżena od druhoj osibne* JS18 → prowadyty

zapynka ‘zapięcie, zapinka (?) na rękawie bluzki damskiej (opliczy)’. *Na tych takych zapińkach o, jak ja tu mam toto – obszywky nazywaly* PW12

zapychaty ‘pchać, wpychać’. *No bo sia ne palyło tak pid blachom jak teper, łem był to taki pec chlibowyj, ji tam w nim sia palyło, i horci sia tam zapychało, i tak sia paliło* AK20

zarablaty ‘zarabiać’. *Oni kupuwali w browari i prodawał toto pywo tam, i na tim taky zarablał* OK21

zaran ‘jutro’. *Jak na druhy den to zaran* PW12. *D’itom meryndziu, bo pidut zaran na połe* MK20. *Do tamtoho zaran pideme* K-4 → zawtra

zarapczaty ‘wydać (chropawy) dźwięk’. *To zarapczalo, jakosy oni tam robyły, zarapczalo* K-4 → rapczaty

zaraz 1. ‘od razu, natychmiast; jak tylko’. *Zaraz ho naszoł, zaraz ho na bik. Zaraz bude kłykala na nych i pryjduť* IP13. *Jak zorał kawalec, to i posijał zaraz, i jak było suchsze, to sijał zaraz* JS18. *To było zaraz po tamti wojni* HW25 **2.** ‘blisko, obok’. *Koło peca był zaraz, był takyj szparhet* IP13. *Tu zaraz nedaleko susidzkyy jes takyy* [studnia] OK21. *W nas w susidztwi zaraz byli toty weccirkyy* HW25 **3.** ‘teraz’. *To jakyj to dobryj syr, same zaraz hrudka, hrudka tota taka* IP13

zarazyty ‘zarazić’. *Kuryy teper jakesy zarazene czy szczo, szczo zdyszut* PW12

zarazyty sia ‘zarazić się’. *Nychto sia ani ne bojał, że sia zarazyť* PW12

zarizaty ‘zarżnąć’. *Zarizaly chudobu, jak sia ne dawalo uliczbyty* PW12. *To jak sia cy koroŭu, cy tela zarizalo* MK20. *Jakesy tela tam zarizal nelegalno* MW23. *Zarizaly dakoho barana abo takie tela* HW25 → rizaty

zarobok ‘zarobek’. *Zaribku ne było, ne było zaribku ta jak teper* JS18. *Ale na jakyj cel oni tot zarobok piznijsze dawali, toho ne znam. Zaribkiw ne było oprucz toh'o, dagde lisa* OK21

zarobyty 1. ‘zarobić’. *Platyły tak jak krawcowi, kilko si powił, filko zarobyť* PW12. *Koły si ne można było zarobyti. Taku litru [eteru] rosprodała, to hardi zarobyła* IP13. [Niemiec] *dast ti jisti, ale towdi jak zarobysz* MP23 **2.** ‘zrobić, tu: wyleczyć’. *Doktoryy mene zarobyły* IP13

zarosnennyj ‘zarośnięty’. *Zarosnene takie rużne o, wilszyyna, ożyyna, takie* JZ22

zarosty ‘zarosnąć’. *Hneska lisami zarosło* IP13 → rosty, zrastaty

zarubaty zob. zarubuwaty

zarubuwaty ‘zarąbać (zabić)’, dok. **zaru-baty**. *Każdyj zarubał tam sam, jak nazywaly stiaty kuru* PW12. *Tretij raz już zarubuwaly i treba było maty dwadzet cztery husy, to była peryna i poduszka. Jak zarubaly tych, ale zawsze łyszaly troje* K-4 → rubaty, narubaty, wyrubaty, zarubuwaty

zaruczynby ‘zaręczyny’ ■ Do ksiendza zaruczynby. Już zaczęły zaruczynby, piszły do zaruczyn, ta jak teper do toho chodiat. Treba opowidy kryczaty poŭim. Po tych zaruczynach, no to jak już piszły na toty zaruczynby, no to już było peŭne, że już dŭwka pide już JZ22

zaruczyty sia ‘zaręczyć się’. Do ksiendza zaruczynby, że już sia zaruczyły, już sia ne toho, ne poŭyszajut JZ22

zarumegaty sia ‘(najeść się i) przeżuwać’. No zarumegaty sia, szto sia najily, i chŭily pyty, i tak żujut, tak o parerablajut toto, szto zidiat, zarumegaty sia JZ22

zas ‘zaś, znów’. Na weczera zas bandurby. W nas było inaksze, a teper zas inakszy PW12. Zas były takby, szto zmija ukusył. Toho roku zas mia skusyło, szto po kus poku-riu. Już ne były z jafyramy, zas i tu susidka, znaczyt osadnyczka jest od Jasta tam. To sia mu perewernuł płuh zas, i zas išzoł tou samou borozdou i skybu zas kłał. Tu prodawał, tam kupował towar zas IP13. Zas ho zimały, hołowu i ruky, i tak ho byli MP23

zasadyty zob. zasadżaty

zasadżaty ndk., dok. **zasadyty 1.** ‘sadzić, dok. posadzić’. Trea było tam bandurby zasadyty, to tam sadyły PW12 → posadyty, **sadyty 2.** ‘sadzać, dok. posadzić, zasadzić’. Stawały pered dwery, śpiwały, i tak iszły, to jich zasadżaly za stoł PW12 → sadżaty, sadyty

zaschnuty ‘zaschnąć’. Ono [mieszanina gliny z plewami] jak zaschło, tak trzymało piznisze, no OK21

zaskarżyty nowsze? ‘oskarżyć; donieść’. Małem karabin i jem chodył poŭiwaty, ale poŭim mia zaskarżyty i musilem karabin oddaty PK23

zasmerdity ‘naśmierdzić’. Wożnycia... i tam išzoł dym, tam na podi była tiż tak zasmerdżeno, że jak sino kłały na pid, no to ja sia dywuju, że tam jakby pizšla iskra nawet, to by sia zapalyło, no MW23 → smerdity

zasmerdity sia ‘zaśmierdzić się’. W nas musyt byty śwaczona woda od Jordanu do Jordanu i ona sia ne zasmerdije AK20

zasmotryty sia ‘zapatrzeć się’. W taży ne wiłno sia zasmotryty tak syłno na koho, żeby dityna nie była brydka MK20

zasp ‘przyzba’. Len sia musyło suszbyti, dookoła chyży stawlały po ti zasp, jak-zme wczera radyły, to het dookoła chyży MW23 → ława

zaspaty ‘pogrążyć się we śnie (?)’. To sia napiu toj śwaczonoj wody, z tyma hrokami tak mi sia zrobyt lipsze, łem żeby ne zaspaty, bo jakby człowiek snuł i zaspał, to toŭdy może hmerty AK20

zastupaty ‘zastępować’. A hneska maszyny roblał, maszyny zastuplajut [!] MP23

zastupcze nieodm.? ‘zastępstwo’. Tot nana-szko oznaczal zastupcze rodyczyw IP13

zasuwały ‘wsuwać’. Krajaly sołonynu i do toj obołony zasuwaly PW12

zaswatky lmn. ‘jakiś obrzęd (przyjęcie?) przed weselem (?)’. Takyj szto sia żenył, to tot szytkych družbiw ne może, bo było dwuch družbiw i družky, dwi swaszkby, starosta, no ji marszałka był. A to reszta tych kolegiw, to szytko zaproszał na zaswatki, to sia śmijaly, że tam z peredu od telat IP13

zasywka ‘rodzaj wiązania (np. „na kokardę”)’. Kistka w dolynu, a tu zasywyk pid kistku, i tak iszła dŭwka do cerkwy PW12

zaszparuwały ‘zaoszczędzić’. Szparuwały, zaszparuwał IS23 → szparuwały

zaśmijaty sia ‘zaśmiać się’. Tot chłopeć jak pryszło tam, tak sia śmijet, zaśmijał IP13 → śmijaty sia

zaśpiwały ‘zaśpiewać’. Ja sy myszłu, szto ja zaśpiwam? MK20 → śpiwały

zatancuwały ‘zatańczyć’. Mołoda wyszła na stił, stała balec na toŭo, i zatancuwała, tak mała riwno zatancuwały, żeby jiy z hołowu ne wpał K-4 → tancuwały

zataraskaty ‘?’. Zo staryma uciamy ne mohły byty jahniatka, bo by jich zataraskaty tam, pozabywały by jich K-4

zateruwały ‘zaterować, tu: zaprawić, zakonserwować ropą naftową’. Jak win (gont)

zateruwany to win straszni dowho bude IP13
→ teruwaty

zatesaty ‘obciosać’. *Derewo stawlały jedno na druhe na ścinu i takie było zatesane JS18*
→ tesaty

zatihaty [tu forma: **zatihaty**] ‘zaciągać, ciągnąć dalej’. *Tiahły tut tot krengoshup, to za chwist zatihaly barzej PW12* → wytiahaty

zatiamyty ‘zapamiętać’. *W nas to tak, jak ja powidam, jakem zaciamyta PW12* → tiamyty

zatihaty zob. zatihaty

zato ‘dlatego’. *Pralniky zato były, bo jich chłopci zberaly po poticzkach. Zato, że bere grosz IP13. Oni prynimali to życzlywi zato, że zabawa. I ony zato, że było wilne, puste, dały nam zezwolinia wernuti OK21. Stojit chudoba tam, zato sia zowe stajnia MP23*

zatwerdżynia ‘zatwardzenie’ ▣ [Zwierzęta] *maly zatwerdżynia. Dałno, jak ja pamiatam, to liczyły, na takie zatwerdżynia to len, różne dawaly na zatwerdżynia. Lenu najbiłsze i toj soly takoj, jak nazywały globerska, na zatwerdżynia dawaly. I rużny, i driżdży, i rozmajite no. Nawet sływkы hotowyły suchы, wyduszaly, i tak toto dawaly jak chudoba wzięła, bo pojedna już ne wzięła, to zalewały. A rozmajito liczyły, najbiłsze silom i lenom hotowenom. Len ne dawaly tak, żeby dawaly toto nasinia, lem totu wodu zlewaly [!], jak to choroty. A ne znam jak to tak, po inszych ne znam, a jak daszto take było tam ta ji rizaly jak ne mohla. Bo zarizaly chudobu jak sia ne dawalo uliczыty PW12*

zatynaty ‘zacinać, wcinąć (belki do ich łączenia)’. *Zwiazkы, takы zwiazkы sztyry, tak piznisze poperek dwi, i dalsze. No ale to już musil taki byti, szto znał ta jak zatynati, musil znaty jak zatynati, żeby to riwno mu wyszło OK21*

zatykaty ‘zatykać’. *Już staryj człówek, jedno ucho mi zatyka tak, że ne możu czuti PW12*

zawalanыj ‘zabrudzony, wybrudzony’. *Zawalany, no to zawalany, to zawalane. Że jest zawalanyj, neczystyj, neoprany, neumytyj – to zawalanyj JZ22* → zamazаныj

zawaruwaty ‘strzec, bronić’, dok. **zawaryty**. *Jak sypanec był dobryj, to na gospodarci był zawarył [przed zniszczenia zapasów] IP13*

♦ **zawaruj Boże! Boh zawaruje!** zob. Bih

zawaryty zob. zawaruwaty

zawertaty sia ‘zakręcać się’. *Bo sia wam h hołowi zawertat, abo wam źli, nedobri. To sia odrobyt jak sia hroky zmecze, no to wam odyjde toto, szto was byłyt hołowa, zawertało sia wam bude JZ22*

zawertity ‘wywiercić’. *Wertił takym swerblykom, zabywał take tybli, zawertił w jednym i w druhim, i prybywał do kupy IP13* → wertity

zawesty ‘zaprowadzić’. *Zakrutyły ji ołosia, taj towdy już toto roztrepaly, i zawely, i zaśpiwały jij JS18*

zawezty ‘zawieźć’. *Zawiuz czwertku [drewna]... to mih desiatku wziaty IP13. (Jafыry) na dыrwa sia pakuwało tam, i zawiuz tato MK20* → nawezty, powezty, wezty, wozyty

zawiazaty zob. zawiazuwaty

zawiazuwaty ndk., dok. **zawiazaty 1.** ‘zawiazywać, związywać’. *Tu z peredu sia zawiazało [czuhę] na takyj sznurok PW12. Żeby snopok dobri zawiazati IP13. Tu z horы zawiazali tym motuskom. Zrobili poweresło, i tym zawiazała OK21. A jak chołodnisze, to pid borodu, zawiezowali [chusty] koło karku si HW25* → wiazaty **2.** ‘nacinąć i łączyć belki podwaliny (spidkы) wpuszczając jedne w drugie’. *Dawaly kameni na spid... Jak zawiazaly tak zwanы spidkы, persze sztyry belkы złożyły TW12* → wjazaty

zawisyty ‘zawiesić, powiesić’. *W sini tam trymaly, zawiszenyj był JS18*

zawreszczaty ‘zawreszczać’. *Zawreszczal po nimeckы IP13*

zawroczyty ‘zauroczyć, rzucić urok’. *No ta właśni, że źli zahroczyt, bo jak sie z wamy tak stane, szto ne możete ani smotryty na oczy, ani stojaty ne budete, any nicz, musite bihaty i już, bo sia wam h hołowi zawertat, abo wam źli, nedobri JZ22* → wroky

zawse 'zawsze'. *Zawse raz do roku, zawse wapnom, pered śwatmi jak jaky, to były. Sijali żyto, na zimu, ale ne zawse wytrimowało* OK21 → wse

zawtra 'jutro'. *Zawtra tu, o dewiafi odprawy, a pide o dwanasty do Michałowa* MK20 → zaran

zawynuty 'zawinąć'. *Na pleczech to nius tak w płachti zawynene* PW12

zawytia 'na weselu: upinanie włosów panie młodej'. *Do zawitia iszły znimaty ji tot winec z hołowy* K-4

zawyty¹ 'zaprowadzić, skierować'. *Kurna chyża, a potim jak už sia tam wypalyło, no to tot ohen zawyły tam do peca i dwery zaperty* PW12

zawyty² zob. zawywyaty

zawywyaty 'na weselu: upinać włosy panie młodej', dok. **zawyty**². *Jak już mołodyciu zawyły, to ji tot gałunok już tu prywizały, czepec i chustku na hołowu i jednu, i druha, i tak była zawyta* PW12. *No i toh'o, no i tudy ji zawywyaty do komory* K-4

zawywyaty sia 'owijać się'. *Do cerkwy to każda braa chustku welyku, tak sia zawywała, i tak iszła do cerkwi* PW12

zazdristnyj 'zazdrośny'. *Win zazdristnyj o, czy zazdristna, tak zawaly: oj to zazdristne, bo dakomu tak zazdrostyt* K-1

zazdrostyt 'zazdrościć'. *Oj, to zazdristne, bo dakomu tak zazdrostyt; u mni susida ma wszytokoho, to ja mu budu zazdrościła* K-1

zazeraty 'zaglądać', dok. **zazrity** 'zajrzeć, popatrzeć'. *Ja pidu zazriti na korowy* IP13. *Taky był z naszoho seła i zazerat, ne spał* PK23 → ozeraty sia, pozeraty

zazrity zob. zazeraty

zažehnaty 'zamówić (od złego)'. *Jak zmyja wkusyla, no to win tam zažehnat i już, i odyšlo* JZ22

zbadaty 'zbadać, sprawdzić'. *Za to-m zbadat, że Nimci były nawit, naprawdu prawdywi* IP13

zbanoczok zdrobn. 'dzbanecek'. *Zbanoczky mały taky bilszy, meńszy* AK20

zberaty¹ 'zbierać', dok. **zobraty**. *Babы jafыры zberały* PW12. *Hribы de chto chotił, tam zberat. Totы prajnikы zberały po poticzkach* IP13. *Połotno takie dowhe było, to co sia zberało na kupы, na katuli na takы* JS18. *Z werchy taka była werchnyna, zmetana i toto sia zobrało, o tak sia zobrało* MK20. *Moch zberali, perewažni pid derewamy rosto take. Jak już było omołocene [zboże], no toto towdi toh'o, zberali, wytriasali tak, zobrali do toh'o* OK21. *Szto zberały powidaj! Handluwały, jajcia zberały [tu: 'kupowali'] po chыžach* MP23. *Takym nożom zberało sia tuszcz* PK23. *Poterły h rukach, to jak już sia toto uszczыło, zostawał łen, to już towdi zberali* HW25; też **zbyraty**. *Zbyrały hribы* OK21 → nazberaty, pozberaty, zbyraty

zberaty² 'ubierać'. *Była specjalna taka baba, szto zberała [pannę młodą]. Poproszeni były susidy, tam i swoji zberały [nieboszczyka]* JS18 → zberaty sia

zberaty sia¹ 'zbierać się, gromadzić się'. *No to sia rodyna tota mołodoj, to sia zberały i prychodyły, tam stawaly pered dwery, śpiwały. De sia zberały? PW12. Prialy, iszli, zberały sia razem* OK21; też **zbyraty sia**. *Часами sie tam daka iszczy ditwora zbyra, ani ne znajut śpiwały tak jak treba* PW12. *Tam sia zbyrały* OK21

zberaty sia² 'ubierać się, nosić ubranie'. *Ne było bohatych takыch, żeby sia inaksze zberały, łem tak szto, tak chodyły jak i tot* PW12 → chodyty, pozberaty sia, pryberaty sia, wberaty, zberaty

zbiłaty 'bielić (wapnem)'. *Szto subotu oni tam zbiłaly toto. Zbiłaly* OK21 → biłyty, pozbiłaty

zbuduwaty 'zbudować'. *Tot majster, kotry tu zbuduwał, to pobuduwał joho... jak już pobuduwali [chyżę], to pec byli. [Stajanka] prosto z derewa zbuduwana tak, jak i stajnia* IP13 → buduwaty, perebuduwaty, wybuduwaty

zbyraty zob. zberaty

zbyraty *sia* zob. *zberaty* *sia*

zbytkuwały ‘psocić, zbytkować’. *D’iŭkы prialy, a chłopci, ne prialy, chłopci zbytkuwały* PW12

zbyty zob. *zbywały*

zbywały ‘zbijać, dok. **zbyty**. *A trunu robyły doma, zbywały, no* PW12. *Doszkы try zbyty* OK21

zbywały *sia* ‘zbijać się’. (*Sukno*) *sia zbywało duże, szto* *sia zmałało toho* PW12 → *stupa*

zderty ‘zederzeć’. (*Woŭk*) *zder, szto, aż mu, aż mu do flak’it tu des’* PW12 → *derty*

zdibnyj ‘zdolny’. *To były takы lude zdibny, że wszystko robyły* PW12

zdochnuty zob. *zdychaty*

zdohadaty *sia* ‘przypomnieć sobie’. *Ne možu* *sia zdohadaty, no tak, że każda parafija* *maje toj kiermesz taki, każda parafija* *no* MK20 → *pozdohaduwały* *sia*

zdojity ‘wydoić’. *Ucu zdojiti* PW12. *Treba było uci zdojity, bo były takы, no mały małeńkы jahniatka, to treba zdojity, z tym mołokom domiŭ pryty* MK20 → *dojity*

zdorowia ‘zdrowie’. *Tu jes zdorowia, tu jes wszystko* IP13. *Jak mał dobru kosu to, to mu i szło, i siłu jak mał, i zdorowia* OK21

zdorowyj ‘zdrowy’. *Kurinia ne jes zdorowe* IP13. *Tota żinka hwaryt: chod ja ty zmczu wroky; no i zmetaje, diŭcza pořim było zdrowe* AK20

zdowż zob. *na zdowż*

zdrastaty zob. *zrastaty*

zdużaty ‘nabrać sił, zmęźnieć’. *Zo staryma uciamy ne moły byty jahniatka, bo by jich zataraskaty tam, pozabywały by jich, a jak już zdużały, takы że już były biłszy, no to toŭdy już jich dały jej do mamy i ona już z nyma chodyła* K-4

zdychaty, 3 os. lmn. *zdyszut* ‘zdychać’, dok. **zdochnuty**. *Dawno kurы ne zdychaly, dawno kury były stare, mały po paru rokiŭ, a teper kury zdyszut, mołody kurы, a ta zdyszut, a dawno ni, dawno były kurы takы, szto mały po paru rokił i ne zdychaly tak.*

Koza to tak biłsze powidaly, że zdochła koza. I ucia PW12. *Tela małe, że dakomu ne chotiło chowaty, ta zdochło* IP13. *Może zdychati abo hmyrati* MP23. *Było horiaczo i tota swynia mało ne zdochła* MW23

Zeleny Śwata ‘Zielone Świątki’. *Choc by było h maju Zelene Śłata, to win w tij czuži brał ślub* IP13. *Cy na wesnu, ci na takы sy Zeleny Śwata* OK21 → *Rusala*

zelenyj ‘zielony’. *Ono pereważni takы temny (kołor) robyły, pereważni temno, to zelenyj... Ohurkы, to dыni, tak wyhladało jak harbuz jak toto wełykie takie, takie zelene* OK21. *Na tij Huři ne zwaly „zelene” jak w nas, lem „dzelene”* K-1

zemla 1. ‘ziemia, grunt’. *Jeden zo szmuglaryw już tam sztośi pustyl na zemlu* IP13. [*Piwnice*] *były takы nyskы, szto nad zemłom było, pewnycia była, a werchom przykryto* JS18. *Tak, de* *sia zemla usuwała, byli takы miścia* OK21 **2.** ‘ziemia (majątek)’. *Musił tam buduwały de toh’o, de mał zemłu. Jaka bohata była, jak tak zemla była, moła byti i ne urodływa. Rodiny były welike, a zemli było mało* OK21. *Ne były lude tak bohaty w zemłu* MP23 → *nebo 3.* ‘podłoga z ubitej ziemi’. [Czy była podłoga?] *Ne było – zemla* MP23. *De tam zemla? Nabyta, nawezeno, nabyta tiż tak jak i pecz nabyta kyjankami, tak wyriwnana. I były, de tam była zemla... tota pidłoha. Po zemły* *sia kuryło* [w kurnej chyży] **4.** ‘klepisko w stodole’. *H bojisku tancowały, choc i po zemli* IP13

zerno 1. ‘ziarno’. *Sypańci – zerno* PW12. *W sypanci zerno mame* IP13. *Zerno mama dały do peca, żeby* *sia wysuszyło: owes, jarec* MK20. *Denekotry mały lisы, to mały pidłohы, bo tam mołotyły i toto tam tak toto zerno* *sia ne nišczyło, ne poroszyło tak* OK21 **2.** ‘rdzeń czyraka (?)’. *Bołaczkы ličyła. No ałe ono potim pereszło... no zerno ne bołył, ałe ni, to hmre* IP13 **3.** *nowsze? ‘zboże’.* (*Sijały*) *wszystko szto było: owes, żyto, jarec; kołysi iszcze takie było zerno, szto ho teper już ne*

je – "orkisz. Kosami sia kosyło, do zerna to były specjalny take hrabky IP13. Musyt tak do ściusa kosyty: na toto zerno stojało, o iszoł z toj storony i kosyl JS18. Brała jednom rukom toto zerno, a druhom rukom pidžynała [d-ž]. Jak powiazały, to kłały w taky desiatky zerno OK21

zhaha 'zgaga'. Mene zara pecze, jak sztosy take wypiu, zhaha to, zhaga, zhaha – taka choroba jes mi, szto mia muczyt jak kwasne wypiu MK20

zhaniaty 1. 'zganiać, zapraszać'. No to wesila takie: zberajut sia družky, družbowe, wszytki swatowe, swaty i poprychodiat, i sia zhaniajut do chyży JZ22 **2.** 'zganiać (z pastwiska na górze)'. Aż jak zyma przysła, towdy sia zhaniało [bydło] PK23

zhidni [-ni] 'zgodnie'. Bidni ale zhidni żyli OK21

z hladu zob. hlad

zhnyłka indywidualne? 'coś zgniłego'. Wsio było, tak czyste świeże powitria, to ne ta jak tu, na Zachodi, taka zhnyłka po prostu, ramatysy, nohy každoho bolat MK20

zhnyłyj 'zgniły, przegniły'. Kloc odrizannyj zo zhnitoho takoo, szo w seredyni było zhnile, wydobanyj i taky try toty pniakymały PW12. Hlywy po takych zhnyłych derewach tak zdrastajut AK

zhnyty 'zgnić'. Jak ne położył sochu, ta sia hlehło sino, i to by zhnyło JS18

zhnytyj 'zgniły'. To już było pid sołomom i zhnite OK21

zhoda 'zgoda'. A tu my żyli bardz w zhodi wszytky MP23

zhodyty sia 'zgodzić się'. Jak sia kotrysyz gazda zhodył na to, to tam sia schodyły, i tam prialy PW12. A tot osadnik, szto tu sidyl w naszij chati, zhodył sie, liszył, tak ne chotił nič, wyjichał OK21 → hodyty sia

zhołoszaty sia 'zgłaszać się'. Czyja tota śpilka, cy tam chustoczka? No tyj sia zhołoszaty K-4

zhornuty 'zgranać'. Pani mi zhornuła toto, magariu MP23

zhotowyty 'ugotować'. Baba szto mała, to zhotowyła JS18. Toto można było zhotowity tak, czy zo sływkami MK20. Win by wszytko pid sia zhornuł, żeby druhomu nycz ne dał, lem wszytko pid sebe zhornuł JZ22. Zhotowyli, my nazywali bandurby, h nas sia nazywali HW25 → hotowyty, nahotowyty, wyhotowaty

zhrabuwyty 'zgrabiać, grabić, dok. zhrabaty. Sino jak już pryschło, no to zhrabuwały do takoj krijdy PW12. Kosamy kosyly, pořim sia zhrabało JS18 → hraty, pozhrabuwały **zhynaty sia** 'zginać się'. Tot szto kosił, to tomu było łeksze, bo win na stojaczby, win sia tam ne zhynał OK21

zihnaty zob. zohnaty

ziat 'zięć'. Dla mojih rodycziw był ziat [mój mąż] PW12. Mij ziat MK23

zidnaty 'najać'. Jag baba ne mohła poradyty, tak zidnaty kopalnycu i pomohła K-4 → jidnaty

zijty 'wzejść'. Baba kileczka wynesła i tam ich posadyła tak, to ony raz-dwa schodyły. Hneska ne smotryt, szto kilcia włomyły i tak by powił neraz – ona nigde ne zyjde IP13 → schodyty

zijty sia 'zejść się, zebrać się'. I desi wczorami ziszły sia chłopci na seli, śpiwały sobi HW25 → schodyty sia

zila 1. 'zioło'. Mał take ruźne toty zila IP13. Takie zila, takie, tyj pily JS18. Denekotri im dawały jakese, zila, a perewaźni zilom sia ličyli OK21 **2.** zbior. 'zioła'. Wszytky likarstwa z zila IP13

zimaty 'złapać, pojmać'. Zimał wońka za łaby i trymał PW12. Zas ho zimały MP23. Mene zimały z towarom. Akuratni już pid hranycom byłyzme i zimały nas MW23 → imaty

zimstuwaty 'pomstować, przeklinać'. [Proklynajut druhych?] Joj, ta toto any sia ne besiduje. Lude jedny druhych zimstujut tak rozmajiti, no to tak zimstuje, że proklyna ho: ażeby tia toto skarało, ażeby tia tamto skarało, ażeby sia ty toto stało, ażeby toto, ażeby ti trawa na podwirci wyschła! JZ22

ziniaty sia ‘nając się (do pracy)’. *Maszynu mi ne dał bo, że ho łyszu, że na druhyj rik ne budu chotiŭa sia ziniaty* MP23 → naniaty

zipsutyj ‘zepsuty’. *Staraty sia w noczy wstawafi i toty bandury, kotry były zypsuty, prykryty* IP13 → psuty sia

zistaty zob. zostaty

zisty 1. ‘zjeść’. *Może byste daszto zisty dały?* IP13. *Kuru sia na raz, jak jes welyka, to ne dajut rady zisty* JS18. *Żytnyj (chlib) to ne bardz by ził. Muky any ne žym* MP23

2. ‘zjeść, zeżreć (o zwierzętach)’. *Sołomu to ziły, chudoba ziła* OK21 → jisty, najisty sia

z jakoj racji zob. racja

zli zob. żli

zlizty ‘zejść’. *Bo jedna, szto na kozuchy, to było z woŭnom, z tom sersciom, a jak na czerewiky cy na kerpci, to serst musiał zlizy* PK23

zlist¹ ‘złość’ ◆ **na zlist** ‘na złość’. *Swaszky czepyły, iszczy jim družbowe tam n'a zlist zrobyły, kraly tot czepec* PW12. *Na zlist* JZ22

zlist² ‘zły, niedobry człowiek’. *Zlist [zw-] to nedobryj człowiek, to zwist; zwist to jest taki, że wyzywał dakoho, cy tam szto, win ohwariat człowieka* K-1

złodij ‘złodziej’. *Nas zlodije okraly paru raz* MK20. *Nawet sama Matka Boska zlodija by ne poznała* PK23

złosływyj ‘złośliwy’. *Złosływyj takyj, no, nedobryj* K-1

zloto ‘złoto’. *To nesła takie (jafyry) jak zloto* IP13

złożyty ‘złożyć, położyć’. *Złożyt, jak skosił [zboże]* OK21. *Zawiazały tak zwany spidky, persze sztyry belky złożyły, znaczyt sia, na spid* TW22

złożyty sia 1. ‘złożyć się, ułożyć się’. *A jak orał składał to sia, to orał tamtot zahin, i tot to już sia mu złożyt, już mał zahin* IP13 **2.** ‘zebrać pieniądze’. *To sia złożyły i taku hostynu kus robyły si tam. Daly mu tam, złożyły sia na naftu* PW12

zływa ‘ulewa’. *Jak barz lije to zływa* AK20

złyj¹ ‘zły’. *Był złyj na susida* IP13. *Złyj [o człowieku]* JZ22. *Jakby ne mał kuryty, to takyj złyj, że ja ne wim* MK20. *na diwku były zły, aż by sia ne oddała* MP23

złyj² ‘zły duch, diabeł’. *Mama sia bojały: to was złyj wozme, złyj duch* PK23

zmalaty sia ‘maleć, kurczyć się, dok. **zmałyty sia**. (*Sukno*) *sia zbywało duże, szto sia zmałało toho, szto było roblene, to sia pořim zmałyło no, ale to tam znaly sia na řim řilko sia ma zmałyty* PW12 → stupa

zmałyty sia zob. zmalaty sia

zmerchnuty sia zob. zmerkaty sia

zmerkaty sia zwykle w 3 os. lpoj. ‘zmierzać się, ściemniać się, dok. **zmerkнутy sia**. *Zmerkāt sia. Sia czysto zmerkło jak my w řisi były* PW12; też **zmerchnuty sia** (?). *Teper sia zmerchło* OK21

zmerznuty ‘zmarznąć’. *Jak sia przszło z pola, neraz zmerz* IP13. *Jak zmerz, to sia wyszło na pec* JS18

zmetana ‘śmietana’. *Mołoko sia postawyyło, z werchy taka była werchnyna, zmetana... było dwi řitry toj zmetany, abo try* MK20; też **smetana**. [Bodenka], *smetanu wlały do toho* OK21 → werchnyna

zmetaty wroky zob. wroky

zmina ‘zmiana’. *Straszna zmina zaszła. Jaka zmina zaszła!* MP23

zminiatiy sia ‘zmieniać się, dok. **zminyty sia**. *W swojim czasi wszytko sia zminiat, zminiat sia, czasy sia zminiajut. Tak sia zminiatiy. W mojim řytiiu sia zminyło řilko* IP13

zminyty ‘zmienić’. *W ti weści chodili cilyj tyżden, w jedni, a na druhyj tyżden prały, a w subotu zminyly si* HW25

zminyty sia zob. zminiatiy sia

zmiszaty ‘zmieszać’. *Tot pec byly tak, żeby to sia zmiszało jedno z druhom* JS18

z miścias zob. misce

zmituwaty ‘zrzucać’. *Swaszky czepyły, mołodycia zmituwała tot czepec z hołowy, metala* PW12 → metaty ◆ **zmituwaty wroky** zob. wroky

zmoknuty ‘namoknąć’. To *sia* *skoru namoczyło*, żeby *ona* *zmokła* *dobri* PK23

zmołoty ‘zemleć’. *Gazdynia musila dobra* [!] *zmołoti* [żyto z owsem], bo *jak* *ne* *zmołota* *h* *weczer*, to *na* *druhuj den* *chliba* *ne* *było* IP13. *Toty żorna* *takı*, *ja* *zmołota* MK20 → *mołoty*, *namołoty*

zmuczyty ‘zmęczyć (się), przemęczyć (się)’. *Jakosi* *my* *zmuczyli* OK21

zmuczyty *sia* ‘zmęczyć się’. *Już* *sia* *zmuczył* MP23. *Iszła* *bez* *lis* *tam*, *na* *totu* *Mrokowu*, *i* *zmuczyła* *sia* PK23 → *muczyty* *sia*, *namuczyty* *sia*, *pomuczyty* *sia*

zmyj ‘zmija’. *Zmij* *wkusyl*, *mene* *samu* *wkusyl* AK20; też **zmyja**. *Zmija* *ukusyl* IP13

zmyłyty *sia* **1.** ‘zmylić drogę, zabłądzić’. *Daleko* *było* *iti*, *iszczy* *muż* *sia* *tak* *zmylił*, bo *już* *dawno* *ne* *był* PW12 **2.** ‘pomylić się’. *Plan* *mi* *wkazuje* *de* *szo* *ma* *robyti* *i* *nycz* *sia* *ne* *zmyłył* IP13

znachodyty *sia* ‘znajdować się’. *W* *człóweku* *sia* *znachodit*, *no* *rużne* IP13

znachor ‘znachor’. *Ja* *nigda* *ne* *chodyła* *do* *nyjakoho* *znachora* PW12. *Take* *takıch*, *znachory* *lude* *perewažno* *były*. *Było* *straszni* *duże* *znachoriw* *i* *lude* *tilko* *tym* *sia* *ratowały* IP13

znachorka ‘znachorka’. *Toto* *liczynia* *tam* *takie* *było*, *takie* *znachorkı*. *Ja* *ne* *znam*, bo *ja* *nigda* *ne* *chodyła* *do* *znachorok*... *ja* *ne* *znam*, *jak* *ony* *liczyly* PW12

znaczyt ‘znaczy się, to jest’. *Jak* *już* *Awstrij* *Moskala*, *znaczyt*, *pobyla*. *Tu* *lude* *były* *wlastytelami*, *znaczyt*. *Już* *wikna* *sut*, *znaczyt* *wıhlady*, *no*. *Persze* *to* *prosto*, *znaczyt*, *wybyły* *pec*. *Wiz* *był* *derewianyj*, *znaczyt* *derewiane* *osi* *mał*. *Znaczyt*, *tam* *tołoka*, *a* *tu* *caryna* *była*, *tak* *o* IP13; też **znaczyt** *sia*. *İ* *toto*, *znaczyt* *si*, *peresuwał* IP13; też **naczy(t)** *sia*. *Żeby* *szczaslywim* *można* *było* *żyty*, *naczy* *sia*, *sia* *wszıtko* *welo*, *sia* *nalezıt*, *dity* *chowały* *ładni*. *Dalsze* *iszła* *ścina*, *naczyt* *sia*, *ścina*, *belkı* *znaczyt* *sia*, *jedna* *nad* *druhou* TW22

znaczyt *sia* *zob.* *znaczyt*

znaczyty ‘znaczyć, oznaczać’. *Czy* *pani* *zna*, *szo* *to* *znaczyt* „kropka”? – *Eter*, *no*. *Szo* *to* *kum* *znaczyt*, *to* *znaje* *pani*? IP13

znajda ‘nieślubne dziecko’. *Najduszkı*, *że* *sy* *naszła*, *znajdy* K-1 → *koprywniak*, *najduch*

znaty **1.** ‘wiedzieć’. *Ja* *ne* *znam* *jak* *to* *sia* *nazywało*. (*Korali*) *ne* *były* *prawdywı* *pewne*, *ja* *ne* *znam* PW12. *No* *to* *może* *wı* *znate*? *Ja* *ne* *znam* *jak* *h* *was*. *Lude* *znały*, *że* *tak* *dobri* *i* *już*. *Ne* *znam* *dokładni*. *Win* *znaje*, *aha*, *tilko* *tu* *maje* *byti* *otwir*. IP13. *Tom* *znała*, *alem* *już* *pozabywała* *jak* *zwały* *toto*, *no* MK20. *Ne* *znam* *de* *to* *jest*. *No* *iszli*, *znate*, *jak* *kupuwały* *desi* *lis*. *Może* *nycz* *ne* *znały*, *a* *duryly* *ta* *jak* *i* *teper* OK21. *Znam*, *że* *mama* *probuwały*: *wziały* *paru* *stebel* [lnu] *i* *tak* *poterły* *h* *rukach* HW25 **2.** ‘umieć’. *A* *jak* *chto* *znał*, *to* *już* *sobi* *tu* *taku* *mareżku* *wyszıwıwał*. *My* *şıpiwały* *ładni*, *teper* *ne* *znajut* *şıpiwały* PW12. *Ona* *znaje* *liczyti*. *Bo* *jak* *był* *si* *ne* *znał* *Łemko* *sam* *robyti*, *to* *był* *straszni*... IP13. *Było* *z* *paru* *takıch*, *szo* *znały* *szyty* *toty* *kerpci* MK20. *Były* *takı* *szołarı* *pereważni*, *szo* *już* *znały* *zrobyti*. *Do* *hneska* *tak* *znam* *pysaty* *po* *polsky* OK21. *Czytaty* *znam*, *pysaty* *znam* *i* *czytaty* *znam*. *Win* *znaje* *szkipati* *kaminia*, *znaje* MP23 **3.** ‘znać’. *Lude* *ne* *znały* *lipszoho* IP13. *Tak* *mała* *każda* *korowa* *imeno*, *i* *ona* *znała* *imeno*, *ona* *znała* IP13. *Dawno* *dekoły* *ne* *znały* *lude* *pył*, *to* *rubaly* *toporamı* MP23

znaty *czarı* *zob.* *czarı*

znaty *sia* ‘znać się, wiedzieć’. *Znał* *sia* *do* *korow*, *już* *znał*, *szo* *spuszczał* *krow* *chudobi* *tam*. *A* *ja* *sia* *znam*? *Ja* *sia* *ne* *znam* *na* *rybach* IP13. *Byli*, *takı*, *szo* *już* *sia* *znały* *sia* *na* *tim*, *majstrowe* OK21

znesty *sia* ‘znieść jajko’. *Husia* *znesła*, *abo* *kaczka* *sia* *znesła*, *wszıtko* *jedno* PW12

zniaty *zob.* *znymaty*

z noczy *zob.* *nicz*

znowa ‘od nowa, znów’. *Jak* *już* *uważali*, *że* *już* *toh'o* [wymłócili], *to* *perewertali* *na* *druhu* *storonu*, *i* *znowa* *po* *tim* *biłi* OK21

znymaty 'zdejmować, dok. **zniaty**. *Zniaty wszystko to z hołowy, rozplłaty i poŕim zaczępyly tom chimłom. A jak było już sisdesiat pasem, towdy sia zniamało z toho motowyła PW12. Toty kołiczka, sia zniamało OK21*
 ◆ **znymaty/zniaty skoru** 'zdejmować/zdjąć skórę'. *Z chudoby zniati skoru, cy z korowy, cy z telate, bo zo swyni ne zniamały skoru PW12. Z chudoby znymały skoru JS18* → łupyty

znyszczyty 'zniszczyć'. *Jeleni barz zniszczat [uprawy] PW12. [W 1915 r.] Moskal sia cofnuł i caria zniszczył IP13* → nyszczyty

zobraty zob. zberaty

z oczy zob. oczы

zohnaty 'zagnać; połączyć'. *Dwi klasy były zohnany na jeden rik TW22; też **zih-naty**. Czekam, koni już hołodne, bo jednoho konia si zihnął do moho IP13* → hnaty

zokruczaty 'okręcać'. *Chimla to takie było kaczcilcie o, i na tim wołosia było zokruczane PW12*

zopsuty sia 'zepsuć się'. [Kiełbasę] *mama powisiły desi na moroz, żeby toh'o, żeby sia ne zopsuło OK21* → psuty sia

zopsutyj 'zepsuty'. *Jak sia wykłuwaly riżni byly: abo daky taky zopsuty, szto ne wychodyly PW12*

zoraty nowsze? 'zorać, zaorać'. *Jak ktosi ne mał takoho, żeby si zorał, to chodyly łude, pomahaly PW12. Jak zorał kawalec, to sijat zaraz JS18* → oraty

zorwaty 'zerwać'. *Witer zorwę MP23*

zo sebe zob. sam zo sebe

zosikaty sia 'zsikać się'. *A totu dytynu pereberała jak sia zosikało? IP71*

zo spodu zob. spid

zostaty zob. zostawaty

zostawaty 'zostawać, dk. **zostaty 1**. 'zostawać, pozostawać'. *Bilsze już tak po piwnoczы sia rozchodyły, łem swoji zostawały [przy zmarłym] PW12. Każut nam: zostaty, a my w płacz: my ne zostaneme MK20. Piat cy szis rodin zostało [po wysiedleniu] OK21. Poterły h rukach, to jak już sia toto uszczyło, zostawał*

*łen, to już towdi zberali HW25; też **zistaty**. Jak my tu samy zistaneme? Lisnyj zistał, i tam jakoś ne znaju szowtys został, jeszcze dwoch takych o, ta mało zistało, pewno czetyre zistało MK20 2. 'zostawać w tyle'. Jedny skosily per-sze, to iszly tomu, szto zostawał PW12. Jak-es mih znaty, jak-es był raz na misiac abo dwa raz w szkoli, a dity już piszły daleko, a ty został MP23 3. czasownik pomocniczy tylko forma dk. 'zostać, być'. [?] nowsze? *Zostały wywłaszczeny. Towdy została już komuna tam [w Rosji] wprowadżena IP13**

zostawyty 'zostawić'. *Muż hmer, mene zostawyl PW12* → łyszaty

zoszyt 'zeszyt'. *Żadnych knyżok ne było: zoszyt i tablyczka. A piznijske na zoszyti pysały i tak PW12*

zoszyty 'zeszyć'. *Ono maje sało w seredyni, taka obołona jes, i takie tłuste, i to zoszylы, to można zosztyi JS18* → szyty

zo zadu zob. zad

zozula 'kukulka'. *Zozuli lmn. PK23*

z peredu zob. pered

z pola zob. połe

zrachuwaty 'porachować, policzyć'. *Było perejty bez seło tak o i zrachuwaty [liczbę domostw] IS23* → rachuwaty

zradka 'dziewczyna mająca nieślubne dziecko'. *Ta jak na niu, to radyly zradka, że sie zradyła, no to tak K-1* → perespanka

zradyty sia 'mieć nieślubne dziecko'. *Pro-zywały jej tak, że skopyliła sia, no zradila sia z kymsi tam, no HW25. Zradyła sia, abo iszczy paskudni, że skopyliła sia K-1* → skopyłyty sia

zranenbyj 'raniony, ranny'. *Był na wijni, tu zraneny PK23*

zrastaty 'rosnąć, wyrastać, dok. **zrosty**. *Ale natyna zrosła K-1. Hlywy po takych zhnytych derewach tak zdrastajut AK* → rosty, wyrosty, zarosty

zrik 'wzrok'. *Jeden ma takyj sylnyj zrik, że win, że "od nioho może toho (wroky) dostati OK21*

zrobityt ‘zrobić’. *To win [zmarły] na ti postely tam nicz win leżył, żeby zrobity [co trzeba] PW12. A jak zrobity, a na piat złotych ne było de zarobity. Ony z miścia zrobity swoje IP13. H nas w starym domu tak było зробlene. Zrobity takij rowok. Mali taky toty rajbaczkы, to były зробlene z derewa. Tam była dira зробlena. Wozы, derewiany, to było z derewa зроблено OK21. Najpersze robiu kwas MP23. ♦ **szto zrobysz?** ‘co zrobić?’. *Zuf baba, no ale szto zrobysz?* IP13 → porobity, robyty*

zrobityt **sia** ‘zrobić się’. *Dawali do takыh jak to sie nazywali... do stupы, i win tam w horiaczij vodi toto byli, byli i zrobityt sia takie... Tak i sia сыр зробity OK21. Klag sia wysuszыło, i tak sia dawalo do mołoka, i zrobityt sia сыр MP23 → robytyt sia*

zrosty zob. zrastaty

zrozumity ‘zrozumieć’. *Ja ne mozu zrozumity IP13 → rozumity*

zrychtuwały ‘przygotowywać’. *W tim dny musila namofoti i zrychtuwati na chlib IP13 → rыchtuwały*

zub 1. ‘ząb’. *Ta ona (hrudka) taka, aż kwyczało w zubach, taka fajna IP13 2.* ‘ząb w bronie’. *Iszcze druhe tiłko byli, i tu byli pozabywane zuby [w bronie] IP13. Zuby byly żelіzny JS18. Byli żelіzny zuby, wyostrenы takы OK21*

zubatyj ‘z wielkimi zębami’. *Zubatyj takij abo zubata takы zuby ma paskudny K-1*

zubkы zdrobn. ‘ząbki’. *Kudil take mała zubkы na kincy o, żebyt sia toto priadywo trymało K-4*

zubyska zgrub. ‘zębiska’. *Zubatyj, o, zuby-ska ma K-1*

zuchwałyj [wymowa też: **zufałyj**] ‘zuchwały’. *Z tou zuchwałou babou. Zufalyj wnuk tiż tu, zuf. Ona i hneska iszcze zufała. Zuf – zufała IP13 → zuf*

zuf nieodm.? ‘zuchwały’. *Zuf był[a], baba była zuf. Zuf to jes, znaczyt, nedobra no. Zuf baba, no ale szto zrobysz IP13 → zuchwałyj*

zufałyj zob. zuchwałyj

zwanыj zob. zwaty

zwałyty ‘zwalić’. *Zwałene derewo AK → walały*

zwarytyt **sia** ‘przegotować się, zagotować się’. *Mołoko sia ohrіło, musilo sia ohrity tak o, żebyt sia ne zwaryło MK20 → warytyt sia*

zwaty ‘nazywać’. *Dagde dachto sobi žli stał, to zwały, że wyłchnuł nohu. Ne wsiady jednako zowut bandurы IP13. Mij niano, bo to zwały niano, tam mały taku pyłu MP23 ♦ **zwanыj** ‘tak zwany’. *Pit tom doszkom to zwanyj zapecok. Takij zwanyj szerokij topir. Pekly zwanu adzymku IP13 → nazywałyt**

♦ **tak zwanыj** ‘tak zwany’. *Robyły tak zwanyj łamarek, taku hostinu. Potim już hore tak zwana oczap ide. Potim tak zwanы daje płatwi. Wożnycia była taka, tak zwana IP13*

zwaty **sia** ‘nazywać się, mieć (jakaś) nazwę’. *Kupyl konia, to już sie zwało konia PW12. Kobыlycia sia zwała IP13. Ne znam jak sia zwut teper JS18. Pregonyt sie zwała, druhe seło no... Pregonyt sia zwała, a teper sie zowut Bodakы MK20. Jak to sia zowe? Stojit chudoba tam, zato sia zowe stajnia MP23 2.* ‘nosić nazwisko’. *Świstak sie zwał MP23 → nazywałyt sia*

zwezyt ‘zwieźć’. *[Zboże] wożyło potim sia domiw, na pid, na strich, na pid sia zwezło JS18 → wozyty*

zwiazaty ‘związać (połączyć)’. *Kыczкы to tak skruczaly, i potim to było zwiazany JS18. Zwiazali [owies], w tot samyj den hwozyli. (Cipy) mały dwa kыji, takыj jeden był korotszyj, druhyj dowszyj, zwiazanyj był OK21 → wiazaty, powiazaty, prywiazaty*

zwiazka ‘łączenie (wiązanie) bali na rogach chałupy (i same podwaliny?)’. *No ji piznisze derewo, zwiazkы takы dawaly. Zwiazkы, takы zwiazkы sztyri, tak, tak piznisze poperek dwi i dalsze, potim na uhła. No ale to już musil taki byti, szto znał ta jak zatynati OK21*

zwilnyty ‘zwolnić’. *Zwilnyły mia. Zwilne-nym był z miścia IP13*

zwłaszcz nowsze 'zwłaszcz'. Po druhij wojni, a zwłaszcz teper, łude już muruwane [domy mają] IP13

zwynnyj 'zwinny'. Do dwanasztoj hodiny prialy – zależył jak kotra sia ruszała, jak była zwinna HW25

zwywały 'związać'. Kudil si tu mała zapchanu za pojas... potihala si len, i tu priala, i zwiwała HW25

zwykli [-li] 'zwykle'. Tisto było, jak zwykli, tisto, śwata PW12. Jak zwykli młodocy IP13

zyma 'zima'. Na zymu takcy starcy w chołošniach chodyły. Ale ja była chwora tamtu zymu PW12. Iszczy w dodatku trimali [hunie, kapoty] na zimu. Tu zima, studin, ale im studeno nycz ne było IP13. Ne takcy tu zimy byli barz tiazky OK21. De sia dyrwa kłało het dookoła chызы, žeby bez zymu... MP23. Na zimu to si szыły szapky takcy, z mołodych barankiw HW25 ♦ **zymom** 'w zimie'. Na nohach, zymom, tam kierpci sia zwały MK20 ♦ **na zymu** 'na zimę, przed zimą'. Toto na zimu budeme sijaty PW12

zymno 'zimno'. Zymno było, morozy byly JS18. Tom tam była, ale zimno jak cholera, studeno MP23 → studeno

zymowyj 'zimowy'. Zymowe żyto ozyme nazywały, ozime PW12

zza 'zza, spoza'. Toto sino zza drabyny korowa wyfihat AK20

zzywały 'wyzywać (?)'. Tak dida zzywały IP13

Ż

żisty zob. zisty

żli 'żle'. Dagde dachto sobi żli stał IP13. Každyj naricze, że żli jes mu OK21. Jak żli, to si budut ciukaty MP23. Derewa było kupa, no mało de w chałi była pidtoha, hłyna, toto było żli PK23

żrudło, też **żrudło**. 1. 'źródło'. Tam było żrudło ropy IP13. Ona to taka (woda) letiła

ze żrudła OK21 2. przen. 'miejsce, w którym jest dużo czego'. Tu było żrudło (kamien) IP13

żwidaty sia 'pytać się, informować się'. Nichto sia ne żwidał o hroszby. Mene nikto za hroszby ne żwidał IP13 → żwiduwały sia

żwiduwały sia 'pytać się, dowiadywać się'. Мы sia żwiduwały MK20. On sia mia żwiduje MP23. Sia mia żwiduwał, cy ne można było pity do roboty? MW23. Sia mia żwidujut de do szowtыsa – szowtыs był nedaleko IS23. Win sia już ne piszoł żwiduwały, bo znał dobri PK23 → żwidaty sia

żwiryna nowsze? 'zwierzyna'. Teper ne sadiat tak daleko, bo teper straszni żwiryna, jeleni i dyky PW12

żwizda 1. 'gwiazda (na niebie)'. Żwizdy, najbilsze żwizdy nazywame PW12 2. 'gwiazda noszona przez kołędników'. Tak chodyły (koładnyky) rozmajiti i popid wyhlad zo żwizdom PW12

Ż

żadnyj 'żadny'. Żadnych knyżok ne było: zoszыt i tablyczka PW12. Ne je żadnych czariw na świłi IP13

żałibnyj 'żałosny, rzewny'. Takie sia śpiwało, takie rozmajite żalibne i takie, szto sie można poboјati toho PW12

żałuwały 'żałować'. Win tak wse жа́лува́л toho poła, ja ne жа́лува́ла AK20

żarno nowsze? 'żarna'. Та́ким жа́рном sia mołoło, мы маме iszczy take żarno, маме, je, ja wkaзу. Wiwsa i жыта додаło sia, do młina ne chodyło, łem sia mołoło w żarni MP23 → młынец

żaty 'żąć (sierpem)' ▣ Iszczy mama powidała, że oni serpom жа́ли, to iszły wieczoramі, jak misiać świtył, na połe, tam hromadyли sia totы susidky tak i jedna druhыj pomahała. Pereważni jak misiać świtył, ta jak było pownia, to towdi to rano, pid weczer stoја́ло, a rano już были поставлене desiатky o, tam serpami,

oni nazywali žati, no ji tam sy špiwali si o, prypowidky powidały, taky bajky jak toh'o. [Baby żały?] Serpami to i panny, i to toto. No to ne każda znała, znate, bo to trea maty sprytu, bo sia mih i porizati tym serpom. To brała jednom rukom toto zerno, a druhom rukom pidžynała [d-ž], i tak szto trochu, to trochu, to kłała na toto, na tot snopok, i jak już był snopok hotowyj, takyj uważała że jes, że wystarczýt, to wiazała, tam właśni sołomom, brały z toh'o, i zrobili takie, nazywały poweresło, perekrutyli na połowinu i to, i tym zawiazała. O nawet sia dobri trimało OK21. Ciłyj den-em żała żyto serpom za złotyj MP23 → kosyty

žbyr 'strome zboczé'. Ona nie nawczena była na takych žbyrach tu pracuwały OK21

ždynśkij zob. kapeluch

že spójnik 'że'. Szkoda, że ja spałyła PW12. Stare lude wiriat w toto, że potrafił chtosi jeden druhomu porobyti sztos. Zrobił wysiedlinia, że lude piszli IP13. Chto był takyj bohaczszyj, że mih si kupyti... OK21 → szto

žeby 1. określenie faktu 'żeby, że'. Ne pamiatam tak, žeby był chtosi tak wystrojonyj PW12 **2.** określenie celu 'żeby, by, dla'. Była buda z czatiny, žeby ne kuryło śnihu. Každyj tak sia starał, žeby sam robył IP13. Dawaly tak, że na taku zakładku, jenne na druhych, žeby ne było szpar OK21. Łem žeby dobri fukła do butelky MP23. Žeby kusok chliba mała HW25 **3.** określenie warunku, porównania 'by'. Tak było zrobłene riwno, jak mułar žeby zrobił OK21. Žeby był tot, ci tamtot NP23 → ażeby, szto by

želiznyj 'żelazny'. Był specjalnyj špic želiznyj IP13. Nychto na mał tam želizny borony, zuby byly želizny JS18. Toty horci były taky, žeby ne trisło, želizne MK20. Piźniejsze już byli puhy želizny. OK21

želiźniak 'wóz z żelaznymi osiami'. Wiz był iszcze takyj ne želiźniak, a derewianyj, znaczýt derewiane osi mał IP13

žena 1. 'kobieta'. Chłopy kosili, žena pidberała OK21 **2.** 'zona'. Moja baba, abo

žena, rozmajicie [!] radyły PW12. A joho žena była tu z Połan IP13 → baba, žinka

ženatyj 'żonaty'. Musil bajusa nosyty, žeby wydno było że ženaty. Bo mu tak špiwały, že: poznati, poznati, kotrij chłop ženatij, bo maje kapeluch jak hornec szcerbatyj HW25 **ženci** 'żeńcy (w piosence)'. Īdut żeńci żyto żaty IP13

žentycia 'żetyca – serwatka z mleka owczego'. Taka prasa była, i tak stysło tu syr, a tu tak stysło. Toj žentyci odcidyło. Žentycia to jes toto, jak sia już odcidył syr, to syr zostaje, a tota žentycia potecze tam. To žentyciu to łem paciátkim już dawały, tot płyn [!] zo syra taki no MK20; też **žymtycia**. Serwatka oni nazywali žymtycia, žymtycia odysła OK21

ženyty sia 'żenić się'. Takyj szto sia żenył... A żenył jem sia na trydcet dwa IP13 ■ Perse to lude, to sia lude na gazdiwku żenyły, ne ta jak teper. Na gazdiwku, ne z diwkom, a z gazdiwkom sia żenyły, bo było duże korow, duże kony, duże pola JZ22. A tu my żyli bardz w zhodi wszytky, no ale żenyti sia, ne żenyły. Každyj żenył sia zo swojom: Polak zo swojom, tot zo swojom. Powił, że ide sia do was żenyti, otec, to musil iti MP23 → ożenyty sia, pożenyty sia ▲ Ruźni było, bo jak było w chyży duże diti, jak byli diwczata, no to pryjszoł taki tam, szto mał doma zemłu, mih sia ożeniti, to doma wyhnały diwczynu, naprawdu, tak było. Mene ne wyhaniały, bo my sie już po wojni żenili, ale tak dawno było, szto choć by sia, jak ona, ne chotiła piti, to jak powił tato tam, cy nianio, jomu zwałi nianio dawno, że masz iti, to musiła iti. Špiwali taky piśni: Neszczastywa doła neluba lubyti / nedoła, mamusiu, z nelubom żyti / wołiła ja maty / swij wik giwuwati <że wołiła byti diwczynom> / jak toho neluba sokołom nazwati. Taky piśni špiwali, jak tam sia żenili taky "o, toto ta mołoda płakała ta j płakała ciłyj wecer. Tu h nas susidka taka, tu była, szto ne barz taki był toj chłopeć wybranyj,

a ona taka była fajna sobi rozwinena, no ale tu była zemła, ta ji mama kazata pity, taj sia tu musila, tu piti, de mama kazata, tato, mama. I chocde takie było, szto mały robyty, jak było w chwiży sim dity, wisym, tam de, de jaki z zahin był zemli, to iszły, żeby kusok chliba mała, tak na kupi jak persze. Persze diwczata sie tak bojały, żeby na perez z takym si ne zapoznała sia tak, żeby ne mała ditiny, bo rodzicy by chyba zabili. Nasz, nasze rodzicy to chyba, chyba by nas pobyli HW25 → ożenyty sia, pożenyty sia
żerebyty sia ‘żrebić się’. Kobyla sia żerebyt PW12

żerty ‘żreć, jeść (o zwierzętach). Idyj, daj żerty korowam! OK21 ♦ **daty żerty** ‘dać jeść (zwierzętom)’. Chudobi? No to żerty, no to jak inaksze? Nakormyty, no a to niby tak ne je, bo nycht toho ne kormyt, lem: dati żerty. Daj koniowi żerty wiwsa! PW12 ▣ Dawaly koniowi żerty wiwsa, no a korowam ne dawaly owes. Buraky, karpeli, takie krajaly korowam. Bandury hotowyly, tam miszaly daszto tam tiż, abo jaku połowu, abo otruby, abo jak maly, ale otrub duże ne było u nas. Bandury towkly. I tak sie swiniu chowało, z banduramy najbilsze. Sino w zymi, tiż sie dawalo daszto takie o, jak było dakty. Uciam zerna dawaly, suszły zerno wiwsa, najbilsze wiwsa, otruby jak były, soly, waru z kapusty PW12 → jisty, wżerty

żinka ‘kobieta’. Owes cy jarec to kosili już na wałky tak, to już żinky ne pidberały OK21. Żinky nesły na terliku masła, syra... żinky to nesli HW25 → żena ♦ **żinka hruba** zob. hruba żinka

żmenia ‘garść’. Mama nasypały zerna i sia brało po żmeni MK20 → żmińka

żmińka zdrobn. ‘garstka’. Była w tim mlynci jamka, i do toj jamky sia wyspało toto zerno, i jak już tam ne hurczało dobri, to zas żmińku położył do toho K-4 → żmenia

żnywa ‘żniwa’. Do Sankowy ja chodyła, na żnywa IP13

żolib i żolob ‘żlób do karmienia koni, bydła’. Żolib sia nazywał, takie jak korыto, i tak het było wyrobłene, popid totu drabynnu PW12 ▣ Żoloby to były takы: jak było stare derewo takie, jałycia, tak seredyna wyhniła, a totы kraji taki okruhłyj z tyłu [!], okruhłyj tot żolob. Pořim już jak ja pamiatam, no to już był w liši řipszyj poriadok, już ne można tak było, żeby toto derewo już tak hniło, no to zbywały z doszczok, sztyry doszky. Dwi takы łem uzońky, a try doszky włařni, ne sztyry, no na spid taka kus dłuřcza jak tot sřil tu tak o, i toto sino zza drabyny korowa wyřihat do toho żoloba, i tak sy ji AK20 ▴ Żoloby, a tu byli i drabińы derewianы tu robłene. Żoloby derewianы, doszky try zbyři, pid jednakyj, pid spid i dwi na boci, i w tych żolobach byli dziřы werczenы i tam łancuk prychodył do toho, do tej giry, to tam wiazało sia tak poprořtu. Tak to wyřładało: z jednej storony był takyj druczok, i z druhoj storony, i powerczeny byli takы szczebłiky, no, szto piat, szto desiat centymetriw. Tak że ona, trořzku dostała korowa, ale tak duże ne wyřiaħła na raz OK21 → kormyty, stajnia

żolob zob. żolib

żołud ‘żołądz’. Żołуды JZ22

żołudoczok zdrobn. ‘żołądeczek’. Tełatko zarizaly szto jeszcze ne jiło sino to, i tot żołudoczok on mał tonisi K-4 → żołudok

żołudok ‘żołądek’. Ořablenyj żołudok mam JS18. Znam, że zberały rumianok, na żołudok dla dity OK21. Jak sia teła zabiło, to tot żołudok sia, sыр był tam takыj, i tot sыр sia wysuszыło MP23. To był tełaty żołudok PK23 → żołudoczok

żowtiawыj ‘żółtawy’. (Korałi) czerwene, i takы żowtiawe, i bile, i rozmajite nosыły PW12

żowтыj ‘żółty’. Susidy majut bohato kur, te żowты takы majut MK20. Jakysa boża krowcia, takie żowte, to tiż podiřno mało pomahaři OK21. Już het mała tu szыtko take żowte [na skórze] MP23

źrudło zob. źrudło

zymtycia zob. zentycia

życia zob. wżycia

życzlywi [-wi] ‘życzliwie’. *Ta im tam może i krywdu robył, ale oni prynimałi to życzlywi za to, że zabawa* OK21

życzlywyj ‘życzliwy’. *Jeden taki jes szczyryj czowek, szto życzyt i i druhomu, i sam sy [pomahat] i druhomu życzlywyj jes to, jakby ne mał, cy daki, cy piniaz, cy dakie idło jak hołoden, to by mu dał* JZ22 → **szczyгыj**

życzaty ‘pożyczać’. *Družbiwska palycia, życzaly jedne druhyj po seli* K-4

życzyty (dobrze) ‘życzyć’. *Taki jes szczyryj czowek, szto życzyt i i druhomu Skupyj nykomu nycz ne życzty, no ale żeby sam* JZ22

Żyd 1. ‘Żyd’. (W Zmyhorodi) *bilsze tam było Żydiw* PW12. *Ja u Żyda żyto żała, ne chotiła jisty w Żyda. Handluwały, jajcia zberały po chyzach, telata kupowały – handluwały Żydy* MP23 **2.** ‘nazwa zabawy’ ■ *Pořim za Żyda pizsoł tam. Żydy. Żyd, to pozberał sia tak: wziął sy borodysko. No pozberał sia na Żyda. Na Żyda, tak. Wziął sy stolec, takyj malenkij na sztery nożky, i sidyly chłopc – dñwczata, dñwczatiw tak barz ne toh'o, ale chłopc, ne tak było? Tak. I kupował wiwsa od nych. Abo kuru, abo wiwsa, cy tam, no. – Dobr'y den, Dobr'y den! Jak i Żyd po żydiwsky tak szwendał. – No szto mate na prodaj? Szto mate na prodaj? To řim pasom... tu po řim. – Dobr'y den, szto mate na prodaj, no? No tyj, ta to już powidała, szto ma tam, to jak pořim odchodył od nij: – Boże zapłat, Boże zapłat, Boże zapłat! – to dzinkuje. – Boże zapłat! A vse jej wtiał i iszoł dałsze. To takie o, Żyd za wiwsom, cy owes, cy kuru, cy hus, no. I takie to, obyszol dookoła i sia skińczyło już. To Żyd za wiwsom* K-3/K-4

Żydiwka ‘Żydówka’. *Żydiwka nam totu kozu prodala* PK23

żyła ‘żyła’. *Potim kazały toto smaruwati po żyłach* OK21

żyrd ‘żerdź, drąg’. *Łaty jak żyrdi pererizati, pererizał* OK21

żytia ‘życie’. *Ja take życia mała, że wszystko sia jilo, szto było, i wszystko było dobre* PW12. *To jes poczatok żytia. Żytia było skromne* IP13. *I takie żytia było* OK21. *Błahosłowił to, żeby to było szczaslywym żytia w řim domi* TW22. *Hneska pomahajit samo żytia* MP23

żytnyj ‘żytni’. *To była petluwana i żytna (muka)* IP13. *Jak-em kupya dwa miche żytniej, try pszenycznej, to-m ma na prawi na pitora roka dos. Snopy wiazali powerestami, żytnom sołomom. Nasiju muky żytnoj* MP23

żyto ‘żyto’. *Żyto sia mało rodyło* PW12. *Sijały perewažno owes, żyto* IP13. *Żyto musilo postajati tam paru dny, tyżden, bo ono sorowe było, było sorowe wiazane. Ale żyto skoro wysychało* OK21. *Ja żyto żała* MP23 → **zerno**

żyty ‘żyć; mieszkać’. *Ałem iszcze ne hmerła, iszczy żyju* PW12. *Chto żył, to żył, a ni – to wmer. Skromno żyłi* IP13. *Jak było po szestero, po semero diti, a byli take, szto i desiatero było, i jak by tak podilył toto [ziemię], to ne było na czym żyty, o* OK21. *Chto mał żyty, ta żył* JZ22. *Мы sia pożenyły, dwa roky мы żyły* MP23 → **meszkaty, pereżyty, wyżyty**

Żыwnyj Czetwer ‘Wielki Czwartek’. *Bosorky to w Żыwnyj Czetwer były* JZ22

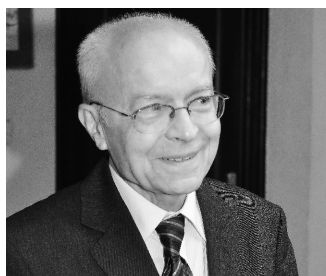
żywokost ‘żywokost (roślina)’. *Rozmajite takie: łubczyk sia zwał, żywokost, miata, takie o* AK20

żywyna ‘zwierzęta domowe’. *Żywina* PK23. *Żwiria to sia żywyna nazywała. T'iż żywyna radyły, chudoba, żywyna* AK

żywyty sia ‘żywić się’. *Perewažno łude żywyły sia swojim* IP13

Janusz Rieger, em. prof. Uniwersytetu Warszawskiego i Instytutu Języka Polskiego PAN. Zainteresowania: Łemkowszczyzna (*Słownictwo i nazewnictwo łemkowskie* 1995), język polski na Wschodzie (*Słownictwo polszczyzny gwarowej na Brasławszczyźnie* 2014, współaut. *Słownictwo polszczyzny gwarowej na Litwie* 2006, współaut. *Język polski na Ukrainie w końcu XX wieku* 2002, 2007, red. serii *Studia nad polszczyzną kresową* I-XII 1982-2010 oraz *Język polski dawnych Kresów Wschodnich* 1-5, 1996-2012 oraz in.), kontakty językowe (m.in. red. *Język mniejszości w otoczeniu obcym* 2002), onomastyka (*Nazwy wodne dorzecza Sanu* 1969, *Gewässernamen im Flußgebiet des San* I-II 2003-2004 i in.), osadnictwo pogranicza (*Imiennictwo ludności wiejskiej w ziemi sanockiej i przemyskiej w XV w.* 1977), dialektologia ukraińska (*A Lexical Atlas of the Hutsul Dialects of the Ukrainian Language* 1996, *Атлас українських говірок Надсяння* – w druku, współaut. i red. *Atlas gwar bojkowskich* I-VII, 1980-1991), język rosyjski (*Z dziejów języka rosyjskiego* wyd. 2., 1989). Wypromował 18 doktorów. Inicjator i współorganizator Międzynarodowej Szkoły Humanistycznej Europy Środkowo-Wschodniej przy Ośrodku Badań Tradycji Antycznej UW. Turysta.

Mgr Małgorzata Słoń-Nowaczek, absolwentka Filologii Ukraińskiej Uniwersytetu Warszawskiego. Badaczka Łemkowszczyzny, nagrała ponad 120 godz. mowy łemkowskiej w Polsce i na Słowacji, opisała sytuację językową w Bartnem. Opracowała bibliografię polskiej logopedii (i indeks rzeczowy) do 2006 r. Uczestniczyła jako współredaktor i tłumacz w opracowaniu 8 tomów, zawierających dokumenty dotyczące problematyki polsko-ukraińskiej z lat 1939-1947. Brała znaczący udział w opracowywaniu cz. 1 słownika ukraińsko-polskiego (w przygotowaniu). Tatarniczka. Członkini zespołu Werchowyna.

Język Łemków od lat cieszy się wielkim zainteresowaniem. W Polsce brakowało dotąd obszernego słownika, który pokazywałby nie tylko same wyrazy, ale także przykłady ich użycia. Niniejszy słownik dodatkowo przynosi także informacje o tradycyjnych przedmiotach czy zwyczajach, np. o młyncu 'żarnach', o budowie chłży 'chałupy', o tym kiedy się jadło *śnidania*, a kiedy *obid*, kiedy dawano *meryndziu*, o uprawie roli – co to była *caryna*, a co *tołoka*, kiedy koszono na *wałky*, a kiedy na *ścius*, o rzucaniu uroków (*wroky*, z *oczy*) i ich „odrabianiu”. Opisuje zabawy (*młyn*, *korowiarka*, *poczta* i in.), które miały miejsce zwykle na *weczirkach* 'wieczornicach'. W Słowniku pojawiają się także wyrazy dotychczas nienotowane, np. *koromandżija* 'wielki kłopot, zawracanie głowy', *sulepka* 'rodzaj dzieży'.

Książka dokumentuje mowę najstarszego pokolenia końca XX wieku. Autor żywi nadzieję, że zainteresuje ona tak samych Łemków, jak i wszystkich miłośników Łemkowszczyzny.

